הארץ

4.60 שקלים, יום ראשון ה' בסיון התשנ"ד, 15 במאי 1994 VOL 76/22742 MAY 15 1994
כולל מע"מ, באילת 3.90 שקלים

פתרונות בזמן!!!
לביא
שעוני נוכחות ותוכנה לחישוב שעות עבודה
לביא מחשבים בע"מ, הירדן 29 ר"ג, טל' 03-6775110 פקס' 03-6775233

צה"ל פינה את יריחו; מחרתיים אמורה השליטה בעזה לעבור לפלשתינאים

מאת איתן רבין, יוסי טורפשטיין, גדעון אלון, אלוף בן וגיא בכור

כוחות צה"ל אמורים לפנות מחרתיים בלילה את העיר עזה ולהשלים בכך את פינוי תחום הממשל העצמי ברצועה. אמש פונה המטה הצבאי במעיירה בית־חנון שבצפון הרצועה. בשבת לפנות בוקר פונה המטה הצבאי במחנה הפליטים ג'באליה – שבו פרצו בדצמבר '87 המהומות שסימנו את תחילת האינתיפאדה.

שלשום בבוקר הוריד חייל צה"ל את דגל ישראל מעל בניין הממשל ביריחו, שנקרא מתנה תנן. והוא קיפל את הדגל וקצין פלשתינאי הניף את הדגל הפלשתיני. בכך הועבר מתנה תנן לידי הפלשתינאים והשליטה על אזור ממשל העצמי ביריחו הופקדה בידיהם.

במסגרת הפינוי יעזבו מחרתיים חיילי צה"ל את הבסיסים בעיר כשהמתקן האחרון שיפונה, הוא בית המושל, שבו מכהן עתה מפקד משמר הגבול ברצועת עזה, נצ"ם חסין פארס. אם לוח הזמנים לפינוי יבוצע כמתוכנן, נצ"ם פארס הוא אחרון החיילים שיתפנו מהעיר עזה ובכך יבוא הקץ על 27 שנות שלטון ישראלי בעיר. כבר עתה נעים כוחות צה"ל רק בדרכים שעליהן סוכם בקהיר: דרך מחסום כיסופים, ציר רוחב נצרים, ציר רוחב לכיוון אזור מורג ודרך שייח עג'לין, המאפשרות כניסה מתואמת ומבוקרת של כוחות צה"ל לבסיסים הקיימים עדיין בעיר עזה.

ראו עמ' 2א–4א

מקור צבאי בכיר הסביר אמש כי צה"ל הציב מחסומי ביקורת כדי למנוע כניסת כלי רכב ישראליים לאזורים שבתחום הממשל העצמי הפלשתיני. הסיורים המשותפים לישראל ולפלשתינאים יחלו לפעול ביום רביעי. כחלק מההיערכות החדשה צה"ל עדכן את הוראות הפתיחה באש, בתיאום עם הפרקליטות הצבאית. לפי ההוראה המעודכנת, יהיה צורך לפתוח באש, רק אם לצד השני תהיה "כוונה ואמצעי" לפגוע במטרה ישראלית.

פינוי מתנה הפליטים ג'באליה הסתיים אתמול לפנות בוקר במבצע לילי חשאי. המבצע החל כשבשעת לילה מאוחרת של יום שישי, נתקבלה ההוראה לפנות את ג'באליה מאלוף פיקוד הדרום, מתן וילנאי, שפיקח על הכוחות. על הפינוי פיקד, מפקד כוחות צה"ל ברצועה, תת אלוף דורון אלמוג ומפקד היחידה הצפונית. מקור צבאי הסביר כי "בשביל צה"ל ג'באליה היה המקום הגרוע ביותר". את הפינוי הלילי הסביר המקור בצורך למנוע כל פגיעה בחיילים. כך קרה שתושבי ג'באליה התעוררו ביום שבת בבוקר, כשלהפתעתם המחנה והמטה שבו נאבקו ואליו יידו אבנים – ריק מחיילים ונוכחים בו 25 שוטרים פלשתינאים. תושבי ג'באליה נאספו ברחובות וחגגו, הניפו את דגלי פלשתין וקראו סיסמאות לאומניות.

עשראווי סירבה

הוועד הפועל של אש"ף מכונס עדיין בתוניס כדי לקבוע את מוסדי השלטון העצמי בעזה וביריחו. אתמול הוסיף הוועד עוד שלושה שמות לרשימת חברי מנהיגות "הרשות הלאומית הפלשתינית", הגוף השלטוני החדש בשטחים, אשר עד כה פורסמו רק 15 מחבריו. השמות החדשים הם חבר הוועד הפועל של אש"ף, יאסר עבד ראבו, ד"ר סרי נוסייבה והבנקאי ואיש העסקים מוניב אל־מסרי. בכך פורסמו 18 שמות מתוך 25 חברים מתוכננים להנהגת הרשות הלאומית.

שאר השמות אמורים להיות מפורסמים בימים הקרובים. העיכוב בפרסום ההרכב המלא נובע ממאבקי כוח בתוניס ובשטחים על מינויים ומאי רצונם של אישים פלשתינאים מהשטחים כדוגמת חנאן עשראווי להשתתף בגוף זה, שבו יהיה רוב מוחלט לאנשי אש"ף תוניס.

עשראווי התפטרה מתפקידה כדוברת המשלחת הפלשתינית לוואשינגטון בדצמבר '93. אתמול הסבירה את דחיית המינוי כחברת מועצת הממשל העצמי. "יש לי עדיפויות בעבודתי למען הזכויות

(סוף בעמוד 18א)

צילום: אי־פי
שוטרים פלשתינאים [illegible] ליריחו. אתמול הושלמה פריסתם של כל אנשי המשטרה הפלשתינית ביריחו – 462 שוטרים

כריסטופר יבקר ביריחו במסגרת סיורו במזרח התיכון, הנפתח היום בדמשק

סוריה מצפה ממזכיר המדינה להפעיל לחץ על ישראל לנסיגה מלאה מהגולן

מאת אלוף בן, עקיבא אלדר וגיא בכור

מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, יבקר ככל הנראה מחרתיים ביריחו, על מנת להתרשם מקרוב מהקמת האוטונומיה הפלשתינית.

כריסטופר ביקש שלא להקדיש את מסעו הנוכחי במזרח התיכון רק לקידום המשא ומתן בין ישראל לסוריה. בתחילה הוצע כי יבקר במרוקו יחד עם שר החוץ, שמעון פרס, אולם המלך מרוקו הבהיר שאין בכוונתו לנקוט צעדי נורמליזציה כלפי ישראל, והביקור בוטל. גורמים בצוות השלום האמריקאי הציעו למזכיר המדינה לבקר ביריחו, וישראל לא הביעה התנגדות לכך.

ראש הממשלה, יצחק רבין, הבהיר למזכיר האמריקאי כי אין בכוונתו לנקוט צעדים הנהרתיים נוספים כלפי סוריה, הוא ממתין עתה לתגובה חיובית מצד נשיא סוריה, חאפז אל־אסד, להצעת השלום הישראלית. גורמים ישראליים אמרו כי "הכדור נמצא עכשיו בידי אסד". לדבריהם, רבין הלך כברת דרך ארוכה לקראת אסד בהצהרותיו על פינוי יישובים תמורת שלום ונסיגה משמעותית בגולן, ואילו הסורים התבצרו מאחורי דרישתם שישראל תצהיר על נסיגה מלאה מהגולן לפני כל התקדמות במשא ומתן.

"ההצעה הסורית שנמסרה לכריסטופר בביקורו הקודם היתה מפורטת ועניינית מבעבר, אבל מתגובה לא היה שום שינוי מהעמדות הסוריות הישנות", אמרו הגורמים הישראליים. לדבריהם, כריסטופר יבהיר לאסד כי עליו לנקוט צעדים לקידום המשא ומתן עם ישראל, והמקביל להוכיח כי סוריה שינתה את מדיניותה כלפי הטרור והסחר בסמים.

מזכיר המדינה יבוא היום לדמשק, ומחר יגיע לירושלים. הוא ייפגש עם רבין ככל הנראה כבר מחר בערב, ופגישה נוספת ביניהם תיערך ביום שלישי. על פי דיווח שהגיע לירושלים, כריסטופר אינו מתכנן דילוג נוסף בין דמשק לירושלים, וביום רביעי ייצא לקהיר.

גורמים בדמשק חידשו אתמול את ההתקפות על הצעת השלום הישראלית, ועל עמדתה במשא ומתן. "כל הסדר שלום שלא יכלול נסיגה מלאה לא יעלה יפה", אמר אתמול בדמשק גורם הסברה סורי. "סוריה אינה אש"ף, והיא אינה מעוניינת בשלום הנדרש מהחלטות הריבונות הבינלאומית, ממסגרת מדריד ומהיוזמה האמריקאית המבוססת על העיקרון של אדמה תמורת שלום", אמר.

לדבריו, דמשק מצפה מהאמריקאים לאלץ את ישראל לסגת באופן מלא מהגולן, לפרק את ההתנחלויות ולבצע את החלטות מועצת הביטחון. "סוריה מחכה למעשים מישראל, ולא לדיבורים", אמר.

"מילות הקסם"

כתב העיתון "אל־ת'וראת", איברהים חמידי, ציין כי למרות שההצעות הישראליות שהעביר כריסטופר לאסד לא השביעו את רצונה של סוריה בשל העובדה שלא הופיעו בהן "מילות הקסם הבסיסיות" – נסיגה מלאה מהגולן כבסיס למשא ומתן – הרי הכוונות הישראליות לסגת מחלק מהגולן ולפרק יישובים מחשבת כהכרה ישראלית בכך שהשטח שהצדדים נושאים ונותנים עליו הוא שטח סורי.

מקורות סורים בכירים אמרו כי ההצעות הישראליות שהועברו לדמשק אינן נותנות מענה לעקרון הבסיסי בתהליך השלום. לדבריהם, על פי תפיסתה של סוריה את המושג "פתרון כולל", אין המשמעות כי תחול התקדמות בכל הערוצים במהירות שווה. ייתכן כי ערוץ כלשהו יתקדם מהר יותר.

ראש המשלחת הישראלית לשיחות עם סוריה, השגריר איתמר רבינוביץ, יגיע היום לישראל, והוא ייוועד עם ראש הממשלה לקראת בואו של כריסטופר.

אתמול אמר רבינוביץ בוואשינגטון כי ישראל מצפה שסוריה תקבל את הרעיון הבסיסי הטמון בעקרון "הזבילה".

לדבריו, אין הוא צופה התקדמות בגו"מ כלא הסכמה בנושא זה. רבינוביץ הסביר כי אף שאין לדרוש מסוריה לקבל כל תג בהבילה, עליה לקבל את הבסיס הרעיוני שלה, החלק מהותי ממנה.

בהתייחסו לדיווחי התקשורת הסורית אמר אתמול רבינוביץ, כי סוריה מבקשת, ערב ביקורו של המזכיר, לצייר תמונה קודרת של המצב בניסיון ללחוץ על ישראל ועל הממשל האמריקאי".

שר החוץ, שמעון פרס, אמר בסוף השבוע כי אין בטחון שביקורו של כריסטופר יביא לשינויים בגו"מ עם סוריה.

"ההצעות שהסורים הגישו עד עכשיו אינן מרשימות ביותר, אולם יש דינאמיקה באוויר, ואנו צריכים להמשיך ולנסות לקדם את הגו"מ אתם", אמר פרס.

ראיות ברורות

גורמים בוואשינגטון ציינו כי הפרט עם לא צורף מנהל מחלקת המזרח התיכון, רוברט פלטרו, למסעו של המזכיר. פלטרו אחראי על המגעים הדו־צדדיים בין ארה"ב לסוריה, על פי הסיכום בין הנשיא קלינטון לאסד בפגישתם בז'נבה בחודש ינואר. בשיחות שניהל פלטרו עם שר החוץ הסורי, פארוק א־שרע, וכן בשיחות כריסטופר־אסד, הובהר לסורים כי הממשל לא יוכל לשכנע את הקונגרס להסיר את סוריה מרשימת המדינות התומכות בטרור ובסחר בסמים, כל עוד אין דמשק מספקת ראיות ברורות לשינוי התנהגותה בנושאים אלה.

שגריר סוריה בוואשינגטון, וליד מועלם, חבר משלחת סוריה לשיחות השלום, נשאר בדמשק לאחר ביקורו הקודם של כריסטופר, על מנת להשתתף במגעים שקטים שסוריה מקיימת עם ארה"ב באמצעות שגרירותה בדמשק, לגיבוש צעדים לבניית אמון בין ארה"ב לסוריה, ולהמשכם של הדיונים בעניין העקרונות של סידורי הביטחון בגבול ישראל־סוריה.

(ע"מ). העיתון "אל ווטן אל־ערבי" כתב כי לדברי גורמים אמריקאיים הצליחה ארה"ב לגבש הסכם שלום מלא בין ישראל לסוריה. ההסכם גובש בעזרתה של מגעים חשאיים בתיווכו של שגריר ארה"ב בישראל, אדוארד ג'רג'יאן.

לדברי העיתון, הורה משרד החוץ האמריקאי לג'רג'יאן לפני שלושה חודשים לפתוח במגעים חשאיים עם סוריה וישראל.

סגן מפקד אזור יריחו: היחסים בין חיילינו לבין חיילי צה"ל – מצוינים
עמ' 2א

עשרות משפחות עזבו את קרית ארבע, וכמאה משפחות עוסקות בהכנות לעזיבה
עמ' 3א

160 מבין 400 השוטרים שהתפטרו בפרוץ האינתיפאדה, נקראו לחזור
עמ' 4א

הודות להוזלה בעלות העסקה, תרכוש ישראל 21 מטוסי אף־15"איי
עמ' 6א

3 אנשים נהרגו ו־23 נפצעו, מהם 7 באורח קשה, ב־9 תאונות דרכים
עמ' 7א

מנצ'סטר יונייטד השלימה זכייה ב"דאבל" האנגלי; ניצחה את צ'לסי 0־4 בגמר הגביע
עמ' 9א

ממשלת גרמניה מתכנסת לישיבה דחופה כדי לדון בהחמרת העונשים נגד הניאו־נאצים
עמ' 11א

בגליון זה 32 עמודים בשלושה חלקים בצירוף מוסף מיוחד לחג: "הילדים החדשים"

שערי מטבע

	הדולר	השינוי
יציג	3.0110	+0.07%
שער	3.03	—
של		
יציג	3.2601	-0.08%

גורמים בכירים בעבודה: מסתמן קרע בין רבין לבין הסיעה בהסתדרות

חיים אסא קיבל מסיעת העבודה בהסתדרות 600 אלף ש' תמורת ייעוץ וסקרים לבחירות

מאת יורם גל, חיים ביאור ואבירמה גולן

גורמים בכירים בעבודה אמרו אמש כי מסתמן קרע ממש בין יו"ר המפלגה יצחק רבין לבין סיעת העבודה בהסתדרות. על ראש הממשלה נמתחת ביקורת בעבודה והשמעת טענות כי "הוא מוכר בזול את ההסתדרות לרמון". נודע כי מזכ"ל העבודה נסים זוילי התריע באוזני רבין על אפשרות של קרע.

לדברי הגורמים הבכירים בעבודה, סיעת העבודה בהסתדרות וכן מועצות הפועלים עצמאיות, ויכולות לקבל החלטות גם ללא אישורו של יו"ר המפלגה. הדברים נאמרו בנוגע לכוונות של גורמים בסיעה ובמועצות פועלים, להתנות על הסכמים קואליציוניים עם הליכוד, בניגוד להנחיה שנתן רבין.

ראו עמודים 5א, 1ג

ראש הממשלה יצחק רבין נפגש אמש בביתו עם ח"כ חיים רמון. בפגישה השתתף גם מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס. רבין חזר על עמדתו, כי העבודה תכונן בהסתדרות קואליציה עם רשימת רמון בלבד.

רמון הביע את חוסר שביעות רצונו מכך שחיים הברפלד מונה לעמוד בראש משלחת המו"מ מטעם העבודה, והביע חשש כי הברפלד עלול לגרום לקשיים ולעיכובים במו"מ. רבין הבהיר לרמון כי אין כל כוונה כזו, וכי הוא ימנע כל ניסיון כזה בתוקף תפקידו כיו"ר צוות העל של העבודה להיגוי המו"מ.

הבוקר יתכנס בלשכת רבין בקריה פורום שרים של העבודה לדיון ראשון של פורום זה במפלה שנחלה העבודה בבחירות להסתדרות ובמהלכים במו"מ הקואליציוני עם רשימת רמון.

חילוקי דעות התגלעו בין רבין לבין המזכ"ל היוצא של ההסתדרות וראש סיעת העבודה בהסתדרות חיים הברפלד. רבין שלל בתוקף הבירה לליכוד, שאותו כינה כבר בליל הבחירות "האויב במישור המדיני". הברפלד לעומתו אינו שולל את האפשרות של פתיחת מו"מ קואליציוני עם הליכוד, אם המו"מ עם רשימת רמון לא יעלה יפה.

בישיבת צוות־העל למו"מ הקואליציוני של העבודה אמר רבין כי יש לבצע העברת שלטון מסודרת בהסתדרות, ודחה ניסיונות מזכות מצד המנגנון, והדגיש כי הם לא יתקבלו, לא על ידו ולא על ידי הציבור. "חייב להיות לוח זמנים קצר", אמר רבין.

ח"כ יוסף עזרן מש"ס מעריך כי בעתיד הקרוב תתנתק ש"ס מהשותפות עם מרצ ורמון, ותכריז על הקמת סיעה נפרדת בהסתדרות. כדי

אין לביטאון הסירי בעלו "המתנה החדה", שהתפרסם שלשום, אומר ח"כ עזרן כי "כדי שמצביעי ואוהדי ש"ס יבינו שהחבירה לרשימה אחת עם מרצ ורמון היתה בלוק טכני בלבד, ללא קשר רעיוני, חובה עלינו להיפרד מהשותפות ולהכריז על הקמת סיעה עצמאית".

יו"ר סיעת ש"ס, ח"כ שלמה בניזרי, אמר בתגובה כי "עקרונית, לאחר שהושגו המטרות, הרעיון כי ההתמודדות ברשימה משותפת היתה 'בלוק טכני' חשוב מאוד וראוי לבדיקה".

ייעוץ וסקרים

ד"ר חיים אסא, בעליה של חברת הייעוץ "אסא אור", קיבל מסיעת העבודה בהסתדרות 600 אלף שקל תמורת ייעוץ וסקרים שביצע עבורה בפברואר־אפריל ועד למועד הבחירות האחרונות להסתדרות.

בתגובה אמר אסא כי הסכום של 600 אלף שקל מעוגן בחוזה שחתם עם ישראל בן יהודה, ששימש גזבר מטה הבחירות של מפלגת העבודה, ועם הפרקליטים של מפלגת העבודה, עו"ד שמואל ליאור. לדבריו, מתוך סכום זה, 300 אלף שקל הוצאו על סקרי דעת קהל. "יתרת הסכום נחלקה ביני לבין צוות של 10 חוקרים, פסיכולוגים ומוכירות מהמשרד שלי", אמר אסא.

הערכה: מדד אפריל – כ־1.5%

מאת צבי זרחיה

מדד המחירים לצרכן לחודש אפריל '94, שיפורסם היום, עלה כבר 1.5%. כך מעריכים במשרדים הכלכליים.

על פי ההערכה, מחירי הדיור המשיכו לעלות באפריל, בין היתר בגלל השפעת המגר על השטחים, ותרמו לעליית המדד. במשרדים הכלכליים צופים כי גם בחודשים הקרובים תהיה עלייה במחירי הדירות, בגלל הביקוש הגובר לדירות מול ההיצע הפוחת והשפעת הסגר.

מדד אפריל נחשב בדרך כלל למדד גבוה יחסית, בשל השפעות עונתיות התורמות לעליות במחירי הפירות והירקות. התייקרות נרשמה גם בסעיף ההנעלה וההלבשה עם כניסת בגדי עונת אביב־קיץ לחנויות. באפריל גם נרשמה התייקרות של 6% בתעריפי התחבורה הציבורית. גם האצת הפיחותים של השקל באפריל עשויה לתרום לעליית המדד.

שר האוצר אברהם שוחט אמר בשבוע שעבר כי ניתן לעמוד בשנת '94 ביעד האינפלציה שהממשלה הציבה – 8%. לדבריו, בחודשים הקרובים – בעקבות יישום תוכניות הממשלה להפשרת קרקעות לבנייה ולזירוז האישורים בוועדות התכנון – ניתן יהיה להתגבר על עליית המחירים הדירה בתחום הדיור.

כרטיס שני במתנה
■ למוזיאונים
תמורת 400 נקודות
מוזיאון מגדל דוד בירושלים
מוזיאון ישראל ירושלים
■ לקונצרטים
התזמורת הפילהרמונית הישראלית
תמורת 900 נקודות
התזמורת הסימפונית הישראלית ראשל"צ
תמורת 700 נקודות
■ לתיאטראות
תמורת 600 נקודות
תיאטרון הקאמרי, תיאטרון הבימה
תיאטרון ירושלים, תיאטרון חיפה
להזמנה, טל: 03-5719950 (שלוחה 693).

סעודה ל־2 במחיר 1
■ במיטב המסעדות
תמורת 300 נקודות
מסעדות "פרגו" בתל־אביב וחיפה
מסעדת "היבאצ'י" ברמת השרון
מסעדת "שנגרילה" בתל־אביב
מסעדת "אפרופו" בתל־אביב
מסעדת "פרדיסו" בתל־אביב
רשת מסעדות "אל־גאוצ'ו"

■ ברשת מועדוני היקב
כרטיס שני במתנה תמורת 500 נקודות

* פרטים בחוברת המתנות של "ויזה" עמ' 44-45
* כפוף לתקנוני המבצעים

VISA כ.א.ל. VISA
מקבוצת בנק לאומי ומקבוצת בנק דיסקונט

יש מתנה ב"ויזה"

טעות בבסיס טירונים: פצצה חיה נורתה במקום פצצת תרגול

רכבת התנגשה בג'יפ צבאי. לא היו נפגעים

מאת איתן רבין
סופרו הצבאי של "הארץ"

בעת שיעור בבסיס טירונים של צה"ל, לפני מספר שבועות, נורתה בטעות פצצת מרגמה חיה שנתחשבה בטעות לפצצת תרגול. לא היו נפגעים. מתחקיר עולה כי מדובר במקרה של אי מילוי הוראות.

מהתחקיר, אותו ביצעה מפקדת חילות השדה, עולים הפרטים הבאים: בשיעור מרגמה 52 מילימטר העביר מפקד כיתה פצצה לבדיקה למפקד המחלקה והוא אישר את השימוש בה. זאת, למרות שהפצצה לא היתה צבועה בתכלת, כפי שמורות ההוראות לגבי עזרי אימון, אלא בצהוב. בהמשך השיעור הודגמה צורת הירי, ואז תוך כדי תרגול הבסיס מפקד הכיתה את הפצצה למרגמה והפעילה. הפצצה נורתה דרך האוהל ובכך נמנע אסון כבד.

לא ידוע כיצד הגיעה הפצצה החיה למחסן עזרי האימון. ראש ענף בטיחות וביקורת כותב בתחקיר כי יש להטיל ספק ביסודיות הביקורות הנערכות בבסיסי צה"ל.

במקרה אחר, בו הופרו נהלי הבטיחות, נתקע ג'יפ בו נהג קצין צה"ל על מסילת ברזל. רכבת פגעה בג'יפ. לא היו נפגעים.

מתחקיר מפקדת חילות השדה עולה כי יהודה מזמנת יצאה לביצוע ללא תיק ניווט מסודר וללא התייחסות לנקודות תורפה בטיחותיות לרבות חציית מסילת הברזל. מפקד הצוות נע בשטח ללא מכשיר קשר, ללא מפה וללא מצפן. הוא ביקש לחצות את מסילת הברזל במהלך המסע והג'יפ נתקע על המסילה. כעבור 5 דקות הגיעה רכבת משא ופגעה בג'יפ. גם כאן נמנע אסון כבד. הגורם לתאונה מסווג בתחקיר כי רשלנות וזלזול בפקודות.

מהתחקיר עולה כי מפקד הצוות שגה בכך שיצא לשטח ללא מכשיר קשר, מפה ומצפן. כך, נכתב בתחקיר, לא ניתן לפקח על אימון ניווט. עוד עולה מהתחקיר כי ביחידה המדוברת לא מתקיים תהליך של הפקת לקחים נכונה מאירוע שהיה בעבר באותה יחידה, אשר גם בו לא נערך תיק תרגיל. במפח"ש המליצו לאותה יחידה להבין תיקי ניווט הכוללים גם ניתוח סיכונים ונקודות תורפה בטיחותיות בשטח האימון.

פקידי סיוע של האו"ם: חצי מיליון בני אדם נטבחו ברואנדה

האו"ם החליט לשלוח כוח בן 5,500 חיילים. ארה"ב מעכבת הצטרפותה

קיגאלי (רויטר). עובדי סיוע הערים כי כמעט מיליון בני אדם נהרגו במעשי הרצח הזוועתיים ברואנדה – יותר מכפליים מהנתונים שנמסרו קודם. עוד נמסר כי מעשי ההרג עדיין לא פסקו.

ההערכה האחרונה ניתנה שלשום על ידי מועצת הביטחון של האו"ם, יחד עם ההחלטה להורות על משלוח 5,500 חיילי או"ם לרואנדה.

ברואנדה שבמרכז אפריקה, שאוכלוסייתה מונה שמונה מיליון איש, שורות שנים רבות יריבות מרה בין בני שבט ההוטו, המהווים את הרוב במדינה, לבין בני שבט טוטסי, שהם המיעוט. יריבות זו הביאה לפריצת מעשי אלימות במדינה, ב־6 באפריל.

לאחר שנשיא רואנדה בן שבט ההוטו, ז'ובנאל הביאריימנה, נהרג, החלו מעשי טבח שהאחריות להם מוטלת בעיקרה על צבא הממשלה ועל יחידות המיליציה של ההוטו, שנועדו להרוג את בני הטוטסי ואנשים המשויכים בהתנגדות לממשלה.

בה בעת החלו מורדים, שרובם בני שבט הטוטסי, במתקפה רבתי. המורדים שולטים עכשיו על מחצית משטח המדינה הזעירה, וכיתרו את הבירה קיגאלי, שהופצצה על ידם שלשום בלילה.

משלחת הסיוע של האו"ם לרואנדה נמסר לכתבים כי למשלחת אין כל אמצעי להודיע את הנתונים האחרונים.

"האומדן והחדש שלנו הוא ש־500 אלף בני אדם נהרגו ברואנדה מאז תחילת הקרבות", אמר פקיד סיוע בכיר, שאמר בעבר כי מספר ההרוגים הוא 200 אלף.

הרשויות בקיגאלי מסרו לפני ארבעה ימים כי כ־60 אלף גופות שנו מהבירה ונקברו בקברי אחים מחוץ לעיר. בקיגאלי היו 350 אלף תושבים לפני תחילת מעשי הטבח.

עובדי סיוע אמרו לכתבים כי יתכן שלעולם לא נדע את מספרם המדויק של ההרוגים. דברים אלו נאמרו כמה ימים לאחר שנמצאו גופותיהם של 88 תלמידים טבוחים בעיירה הדרומית קיגנקורו שבידי הממשלה, ליד בוטארה – מקום ההתרחשות של הטבח האחרון ברואנדה. מוקטארגיה, דובר של משלחת הסיוע של האו"ם לרואנדה, אמר אתמול לכתבים כי לאו"ם אין כל אמצעים לאכוף את האומדן האחרון. היה זה האומדן הגבוה ביותר אי פעם בהיסטוריה העקובה מדם של רואנדה, הסטועה בסכסוך אתני מאז 1950.

מועצת הביטחון של האו"ם הגיעה שלשום להסכם ברוב מכריע על שיגור 5,500 חיילים לרואנדה. ארה"ב לא תתמוך בטיוטת ההחלטה עד שיוגדר מבנה המשלחת.

החברה מס' 1 בארץ המייצרת מערכות
אל פסק ON-LINE
גמאטרוניק
טל': 02-821777

15054166

صكذا من الاهل

صكتا من الاهل

מזג האוויר

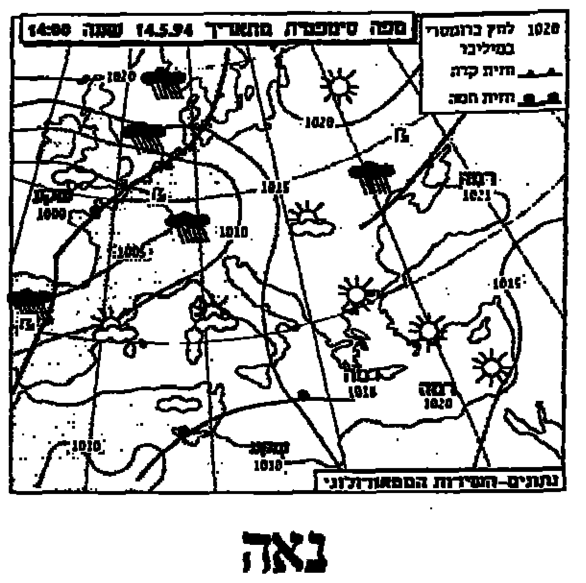

נאה

מזג האוויר היום יהיה נאה.
הים יהיה נוח. גובה הגלים מ־50 עד 80 ס"מ; טמפרטורת המים – 22 מעלות.
רוחות צפון־מערביות ינשבו במהירות של 30 קמ"ש, וישדרו העננים בינוניים עד גבוהים לראייה.
תיאור המצב הסינופטי: רכס מעל מזרח הים התיכון גורם למזג אוויר נאה ויציב באזורנו; שקע האפיק מעל מערב ומרכז אירופה גורם שם לגשם לפרקים.

התחזית להיום

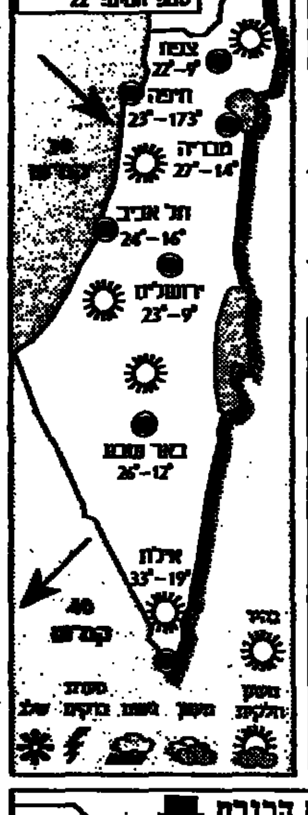

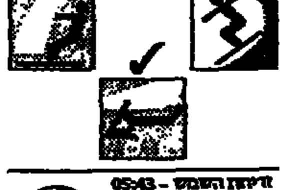

זריחת השמש – 05:43
שקיעת השמש – 19:30
זריחת הירח – 09:23
שקיעת הירח – 23:23

זיהום האוויר

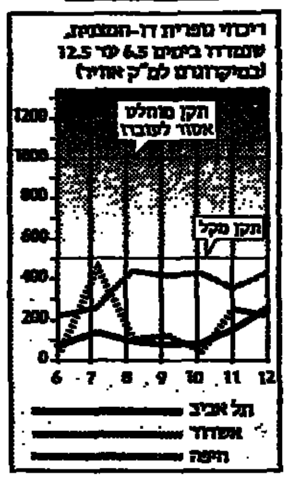

מפלס הכנרת

עומס החום

תחזית להיום	בוקר 7–12	צהריים 12–16	ערב 16–20	לילה 20–7
אזור תל אביב	—	—	—	—
אזור חיפה	—	—	—	—
אזור ירושלים	—	—	—	—
אזור הגליל	—	—	—	—
אזור הכנרת	—	—	—	—
צפון הנגב (באר שבע)	—	—	—	—
אזור אילת	—	—	—	—

הטמפרטורות בעולם

תחזית להיום	מינימום	מקסימום	מזג האוויר
איסטנבול	12	19	מעונן חלקית
אמסטרדם	12	20	גשם
אתונה	15	23	נאה
בודפשט	9	24	מעונן חלקית
בייג'ינג	* 16	* 28	מעונן *
בוקרשט	12	22	מעונן חלקית
בריסל	10	20	גשם
ברלין	9	20	גשם
וינה	11	23	מעונן חלקית
ורשה	9	21	מעונן חלקית
ז'נבה	14	20	מעונן חלקית
מונטריאול	2	16	גשם
יוהנסבורג	* 8	* 24	בהיר *
לונדון	12	20	גשם
ליסבון	13	18	מעונן חלקית
מדריד	9	16	מעונן חלקית
מוסקווה	2	12	מעונן חלקית
ניו יורק	9	19	מעונן חלקית
ניירובי	* 14	* 22	מעונן חלקית *
פאריס	14	22	מעונן חלקית
פראג	8	21	גשם
פרנקפורט	10	23	מעונן חלקית
ציריך	11	20	מעונן חלקית
קהיר	16	29	נאה
קופנהאגן	6	18	מעונן חלקית
רומא	15	24	מעונן חלקית

*טמפרטורות אתמול

הנסיגה מעזה ומיריחו

מפקד כוחות המשטרה באזור יריחו, עמיד האג' אסמעיל ג'אבר:

"עשינו את הצעד הראשון לכיוון ירושלים, שתחזור אלינו חרף העקשנות הציונית"

מאת יוסי טורפשטיין

יריחו

שלשום בשעה עשר בבוקר הוריד חייל צה"ל את דגל ישראל מעל בניין הממשל ביריחו. הוא קיפל את הדגל ונשק לו. קצין פלשתינאי הניף את הדגל הפלשתיני, הבניין הועבר מזמה הנן לידי הפלשתינאים – שהסבו את שמו לאלתר ל"מחנה אל־אקצא".

עמיד (תא"ל) סעדי נאג'י, סגן מפקד חטיבת אל־אקצא, קיבל מידי הישראלים את המפתחות, וחתם על מסמך ההעברה. בטקס נכחו גם אישים פלשתינאים כמו סאיב עריקאת, שמונה לתפקיד שר במועצה האוטונומיה הפלשתינית, וכן ד"ר רמזי חורי, ראש לשכתו של יאסר ערפאת שהגיע ליריחו ויהיה מופקד על ניהול המשרד הראשי של המועצה.

חברי הוועדות הפלשתיניות קיבלו מידי הפקידים הישראלים, כל אחד בתחומו, את המסמכים, התיקים ותוכנות המחשב הדרושות להמשך ניהולו התקין של האזור. שני הצדדים חתמו על מסמך העברה.

בשעה 1:30 אחר הצהרים נפגשו ליד מתחם הביקורת שהוצב בסמוך לחוות מוסא אל־עלמי שני המפקדים הבכירים – אלוף פיקוד המרכז, אילן בירן ומפקד חטיבת אל־אקצא, עמיד האג' אסמעיל ג'אבר, המשמש עתה כמפקד הכללי של כוחות המשטרה באזור יריחו. קודם לכן הוצאו מהעיר כל חיילי צה"ל, אשר בשעות הבוקר של יום ששי עדיין היו מוצבים במג־תים המובילים למרכז העיר.

בטקס עייני וקצר הודיע האלוף בירן על העברת אזור יריחו לידי המפקד הפלשתינאי. השניים לחצו ידיים, האלוף בירן איחל לעמיתו הצלחה ואילו האג' אסמעיל, שחצה זמן קצר לפני כן את גשר אלנבי בראש החלק העיקרי של כוחותיו, הודה לאלוף בירן על המאמצים שהשקיע צה"ל בהעברת האזור לידי הפלשתינאים. "אני מקווה שנצליח בדרך השלום", אמר.

לאחר מכן המשיכה השיירה הפלשתינית, שכללה אוטובוסים וג'יפים, בנסיעה אל תוך יריחו. במשך הלילה הקודם ובמרוצת שעות הבוקר של יום ששי זרמו מירדן כוחות פלשתיניים רבים. 300 חיילי חטיבת "באדר" נכנסו דרך גשר אלנבי, והוסעו במשאיות שסופקו על־ידי תושבי יריחו הישר לרצועת עזה. כ־40 מחיילי חטיבת אל־אקצא התמקמו כבוקר במתקנים שונים כמו תחנת המשטרה, בית הכנסת "שלום על ישראל", המשרדים האזרחיים ומחנה הנן. עם כניסת הכוח העיקרי של חטיבת אל־אקצא השלמה התפרסותו של כל כוח המשטרה הפלשתיני, המונה 462 איש, באזור יריחו.

הסיורים המשותפים, ג'יפ מג"ב ישראלי ובו אנשי צה"ל שהוסבו לשוטרי מג"ב, וג'יפ מתוצרת טויוטה בצבע לבן ובו חיילי "כוחות הביטחון הלאומי" הפלשתיניים, החלו לפעול כבר מיום חמישי בלילה.

ביריחו שררה אווירה של קרנבל. אל מרכז העיר, שקושט בדגלים פלשתיניים רבים ובכרזות ברכה, נהרו המוני תושבים, שקיבלו את השוטרים הפלשתינאים בהתרגשות. מכוניות שעליהן הונפו דגלים פלשתיניים הסתובבו ברחובות בצפירות רמות, באחדות מהן ישבו שוטרים פלשתינאים שהניפו רובים. קבוצות של נערי צופים במדים צעדו בסך לקול תופים.

השוטרים הפלשתינאים, עדיין המומים מהמעבר, שמרו על ארשת רצינית בדרך כלל. עם זאת, הניחו לילדים ולצעירים לשחק בנשקם. כתוצאה מכך נפלטו כדורים מרובה של אחד השוטרים, שנמצא בידי ילד בן 11. אחיו, עמאר ארשואג, בן 9, נהרג. ילדה בת 12 נפצעה.

האג' אסמעיל הורה לעצור לאלתר את השוטר. בשיחה טלפונית אישר מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, את המעצר, והורה להעמיד את השוטר למשפט.

במחנה אל־אקצא התייחד כוחות המשטרה הפלשתינית כניסה חופשית לקהל רב, שחגג את בואם לאזור. האג' אסמעיל וסאיב עריקאת נשאו נאומים. האג' אסמעיל הבהיר כי "ביריחו עשינו את הצעד הראשון לכיוון ירושלים שלנו, שתחזור אלינו חרף העקשנות והעיוורת הציונית". המפקד הפלשתינאי קרא לתושבי יריחו לסייע לכוחותיו לשמור על הסדר והביטחון, והבטיח כי "נשמור על זכויות האדם ועל הדמוקרטיה". שתי יריות שנשמעו בסמוך קטעו את המשך הנאום, והקהל נתבקש לפנות את המקום.

שוטר פלשתינאי על גג בית הכנסת העתיק ביריחו. המשטרה הפלשתינית מנעה מתרשמת המקום להניף דגל פלשתין על גג בית הכנסת
צילום: יואב לוה, "גוף"

חיילי מג"ב קיבלו פקודת מבצע לקראת הפעלת הסיורים המשותפים בעזה

מאת איתן רבין
סופרו הצבאי של "הארץ"

משמר הגבול משלים בימים אלה את ההיערכות המחודשת שלו בגוש קטיף ובצפון רצועת עזה. המשימה העיקרית המוטלת על אנשי משמר הגבול היא ביצוע הסיורים המשותפים עם החיילים הפלשתינאים, שיחלו לפעול בתחילת השבוע.

על פי התוכנית יהיו בכל ג'יפ של משמר הגבול ארבעה אנשי צוות – כמפקד הסיור ישמש קצין צה"ל שסופח למג"ב, וילבש מדים של שוטר משמר הגבול.

כמפקדי הגזרות בהן יופעלו הסיורים המשותפים ישמשו שני קצינים של משמר הגבול – סגן ניצב סייח וסגן ניצב נאסר. מחלוקות שיתעוררו יובאו בפני הוועדה העליונה היושבת בחאן יונס – בה חברים אנשי ועדת הקישור של צה"ל וועדת הקישור הפלשתינית.

"עיקר המשימה שלנו היא הסיורים המשותפים, במסגרת ההיערכות לביצועם ערכנו גם משחקי סימולציה. אנחנו צופים אפשרות לתקלות, וכמובן שבשבועות הראשונים נצטרך להיות זהירים יותר", אמר מפקד משמר הגבול ברצועת עזה, ניצב משנה חסיין פארס.

חיילי מג"ב כבר קיבלו את פקודת המבצע לסיורים המשותפים. מבחינת ההוראות הן ברורות – פתיחה באש תתבצע רק במקרה של התקפת מחבלים. לשוטרים הפלשתינאים טרם ניתנו הוראות ברורות, אולם על פי ההערכות, כאשר יחלו הסיורים המשותפים לפעול, יפורסמו הוראות משותפות לכל הצדדים.

מפקד משמר הגבול, ניצב יצחק אהרונוביץ, סייר בסוף השבוע בעזה וביקר במתקנים החדשים של מג"ב לאורך גוש קטיף. אהרונוביץ אמר כי עיקר משימת הביטחון תהיה מוטלת כעת על משמר הגבול. הוא ערך ראיונות אישיים עם קציני צה"ל שסופחו למג"ב כדי לשמש כמפקדי הסיורים המשותפים, ועברו הכשרה מיוחדת במג"ב לשם כך.

אהרונוביץ בדק את נהלי הפעלת מג"ב בצירי התנועה בתוך אזור האוטונומיה. בקטעים מסוימים של הצירים בהם ינועו הסיורים המשותפים יוביל הסיור של מג"ב ובאחרים, יוביל הסיור הפלשתיני.

כוח משמר הגבול בעזה מונה כיום 550 שוטרים. במשך שנות האינתיפאדה לכדו משמר הגבול 850 מבוקשים, ועצרו 3450 חשודים בפעילות חבלנית עוינת. חיילי משמר הגבול טיפלו ביותר מ־400 מטעני נפץ חדים, בהם 500 מכוניות תופת. בערנים אלה מסר הדבר מג"ב, רב פקד יהושע באואר.

"עשינו את העבודה, סגרנו מעגל, אנחנו מתחילים בדף חדש בפרק של הגנה על יישובי גוש קטיף", אמרו חיילים בעזה.

בתוך כך פורסמה פקודת מבצע להפעלת משמר הגבול בתוכנית "מעבר בטוח". מדובר באבטחת צירי התנועה מחוץ לרצועת עזה ומחוץ לירידו, שיבצעו כוחות משמר הגבול. ראש הממשלה ושר המשטרה אישרו את התוכנית.

רשימת 15 חברי מועצת הממשל העצמי – עדיין זמנית וחלקית

מאת דני רובינשטיין

בסוף השבוע סירבה ישראל לתת לאנשי כוח השיטור הפלשתיני להיכנס במעברי הגבול ברפיח ובירדן משום שאש"ף לא העביר לידיה את הרשימה של חברי מועצת הממשל העצמי הפלשתיני. רק לחץ זה אילץ בסופו של דבר את ההנהגה בתוניס למסור לישראל רשימה של 15 שמות של אנשים שאמורים לכהן במעין ממשלה זמנית של הממשל הפלשתיני. השמות הכלולים ברשימה הגיעו, עם הפרסום, למכללת בירזית, שם התקיימה פגישה של חברי הסגל האקדמי. אחדים מהם סיפרו שקיבלו בשעות האחרונות טלפונים מתוניס ונאמר להם שזו רשימה זמנית וחלקית, כלומר אין להתייחס אליה לגמרי ברצינות. ערפאת נאלץ להעביר רשימה כזאת לידי ישראל משום שכך התחייב לעשות, על פי ההסכם, עוד קודם שייכנסו חיילי־שוטרי אש"ף לעזה וליריחו.

הבעיה העיקרית של ערפאת היא חוסר יכולתו להכניס לרשימה את האנשים שהוא רוצה לראות בה. רבים מסרבים לבקשתו לכהן בגוף זה. ערפאת מבקש שהרשימה תהיה מגוונת, שיופיעו בה שמות אישים המייצגים קבוצות ופלגים פלשתיניים רחבים ככל האפשר. רשימה בעלת ייצוג רחב תרכוש אהדה בציבור, תהיה לה אמינות, והיא תעניק לגיטימיות להסכם ששנוי במחלוקת במחנה הפלשתיני.

ברשימה שהועברה לישראל היו, כאמור, 15 שמות בלבד, במקום 24. תשעה שמות הם של תושבי הגדה ועזה, וארבעה שמות של אישים מהנהגת אש"ף מחו"ל. מה שבולט עד כה הוא שכל אלה שהסכימו לשרת בגוף זה הם חברי או אוהדי הפתח, חלקם אנשי המנגנון של הארגון ותלויים לפרנסתם בערפאת. לפני כשבוע פורסמה רשימה ראשונה של קרוב ל־30 מועמדים להיכלל ברשימה ומתברר שבינתיים רבים מהם דחו את ההצעה. בין אלה שדחו מהשטחים: ד"ר חיידר עבד אל־שאפי מעזה, ששימש כיו"ר המשלחת מהשטחים לשיחות ואשינגטון; חנאן אל־אשראוי מרמאללה, שארגנה את ועדת החקירה של אש"ף על הטבח בחברון; מאהר אל־מצרי, עו"ד משכם שהשתתף בכמה מדיוני המשלחת למדריד; אנטון סנסור, שעמד בראש אוניברסיטת בית־לחם; חנא נאצר, נשיא אוניברסיטת בירזית ואחרים.

גם פייסל אל־חוסייני, סאיב עריקאת וחנאן עשראוי שעמדו משך קרוב לשנתיים בראש הנושאים והנותנים עם ישראל, הודיעו בימים האחרונים שאינם רוצים תפקיד ברשות הממשל העצמי. אך אל־חוסייני הוזעק לתוניס והסכים לקבל על עצמו את המינוי. גם סאיב עריקאת נכנע כנראה ללחץ שהופעל עליו. חנאן עשראוי, לעומת שניים אלה, הודיעה אתמול (בעיתון "אל־קודס") שהיא עומדת בסירובה. ברצונה לעסוק רק בגוף החדש שהקימה למען שמירת זכויות האדם בממשל הפלשתיני.

ערפאת פנה גם לבשיר ברגותי, מנהיג מפלגת העם (הקומוניסטים לשעבר) וביקש ממנו למנות את נציגי המפלגה לרשות. ברגותי סירב ונימק זאת בשני טעמים: ראשית, המפלגה מתנגדת להסכם, ושנית אין הוא והאנשים מסכימים לדרך בה מתקבלות ההחלטות באש"ף. גם לבני "פרא" (פורשי החזית הדמוקרטית) יש בעיות. קבוצה זו בראשות יאסר עבד ראבו היתה שותפה לקואליציה של ערפאת שהובילה את תהליך השלום, וייתכן שתשלח נציגים לרשות הממשל העצמי. ברשימת ה־15 כלול שמו של עזמי שועייבי מרמאללה, איש "פרא". ערפאת גם פנה לנציגי הקבוצות המוסלמיות, אוהדי החמאס, אולם עד כה נענה בשלילה.

מבין אלה שהסכימו להיות בגוף זה ואינם חברי הפתח בולט רק אליאס פרייג', ראש עיריית בית־לחם. בתונים פורסם גם שמו של ד"ר סמיר גושה כמועמד לתפקיד ברשות האוטונומיה מטעם הפלג הקטן "חזית המאבק העממי". גושה הסתייג מהמינוי, אולם מכיוון שארגונו קשור לערפאת מעריכים שיסכים בסופו של דבר.

בינתיים מופיעים בימים האחרונים בעיתונים הפלשתיניים עוד רשימות של מועמדים לתפקידים ברשות הממשל העצמי, חלקם מחו"ל. אמש נמסר שמינוי בזה הוצע לד"ר סרי נוסייבה הנמצא עתה בשנת שבתון בארה"ב ולמוניב אל־מסרי, מאילי ההון של הפלשתינאים שמוצאו משכם ורוב עסקיו בסעודיה. ההתרוצצות הזאת מלמדת עד כמה קשה לערפאת לקבל תמיכה להסכם מחוגים רחבים של הציבור הפלשתיני על זרמיו השונים.

המומים וכואבים
את מותה של חברתנו
נאוה ארנסט

הארץ

שיחת היום / עם דן פרי

על העברת שמורות טבע לממשל העצמי הפלשתיני

יש חשש שמה שהיה לפני 67' יחזור

פרי הוא מנכ"ל רשות שמורות הטבע

מה רשות שמורות הטבע משאירה לרשות הממשל העצמי?

באזור עזה קשה לדבר על טבע. צפיפות האוכלוסין ופריסת השימושים האנושיים היא כזאת, שלדבר על טבע זה רק בלשון שלילה ולא חיוב. אזור יריחו משופע באתרי טבע סביבו. המפורסם והידוע הוא ואדי קלט, המשמש מסלול טיולים אהוב ומבוקש זה שנים רבות. נוספים לו כמה קניונים וקטעי מצוק של מדבר יהודה, שמוכרים פחות בציבור אך עשירים בערכי טבע ונוף. מצד שני, ערבת יריחו בואכה הירדן גם היא בית גידול ייחודי במינו עשיר בערכים היסטוריים וארכיאולוגיים, בעיקר אלה הקשורים בראשית הנצרות ומהווה יחידת נוף יוצאת דופן בפני עצמה.

בתחום האזור האוטונומי של יריחו רק קטע קטן משמורת נחל מכוך, קניון מצוקי עשיר בעופות דורסים, בעלי חיים רבים וצומח שחלקם ייחודיים לאזור הזה בלבד. רובה של השמורה מערבית לתחום הממשל העצמי ביריחו, אך הקצה המזרחי שלה נכלל בתחום שבו זכה ערפאת ערב חתימת הסכם קהיר.

איך יתנהל שיתוף הפעולה עם מקומים פלשתינאים?

מבחינתנו קיימת נכונות לכל שיתוף פעולה שיבטיח המשך הגנה וקיום של ערכי הטבע שטופחו ונשמרו על ידנו במשך 27 השנים האחרונות. עדיין לא הצלחנו לדעת שום גורם בממשל העצמי שיקח על עצמו את האחריות הזאת, מעבר לסעיף בהסכם קהיר שבו מתחייבים הפלשתינאים להמשיך לשמור את שמורות הטבע וערכי הטבע. לא גילינו שום יכולת מעשית לממש אותם.

האם יש חשש לשלמותם של ערכי הטבע הללו?

יש חשש ברור לחלוטין, שכן מה שהיה בטרם 67' מרמז מה שעלול להיות לאחר 94', אלא אם כן יעמדו מנהלי הצמ"ם מטעם ישראל על כיבוד ההסכמים במלוא משמעותם. בשמורת נחל מכוך, בשלב הזה, רוב השמורה תישאר בניהולנו, והמשך טיפול כמקובל בישראל. ואילו הקטע המזרחי שבו יוצא הנחל אל ערבת יריחו יהיה בידי הממשל העצמי. לא ניתן להעריך משמעות ניהול יחידת שטח שמפוצלת לשניים בלא שנקבעו כל מנגנוני ביצוע מתואמים.

האם נסיגת הצבא מעזה ויריחו יוצרת לרשות שמורות הטבע בעיה בתחום פריסתה המחודשת של כוחות צה"ל?

כוחות שיתפרסו מחוץ בתחום אה מההסכם הנוכחי הם רק סממנות המבשרות את מה שצפוי לבוא כאשר ההסכם יושם במלוא היקפו. הכוחות שיצאו מעזה ורובם ועיקרם יתפרסו ברצועה ואילו הכוחות שיתפנו מאזור יריחו קטנים חסרי משמעות. לעומת זאת, מה שצפוי בהמשך מימוש הסכמי אוסלו הנו בסדר גודל אחר לחלוטין והכל כעת ברור שיהיו לצה"ל צרכים ודרישות רבים שמשמעותם תהיה צריכת שטחי קרקע גדולים מעל ומעבר למה שאנו מכירים כיום.

מאת גבי זהר

סגן מפקד אזור יריחו: היחסים בין חיילינו לבין חיילי צה"ל – מצוינים

סעדי נאג'י: הסיורים המשותפים הם נס שמגשימים הפלשתינאים והישראלים

מאת יוסי טורפשטיין
סופר "הארץ" בשטחים

"היחסים בין החיילים הפלשתינאים לחיילי צה"ל מצוינים, אנו פועלים בשיתוף פעולה מלא", כך אומר עמיד סעדי נאג'י, סגן מפקד אזור יריחו, בראיון ל"הארץ".

נאג'י (תא"ל), הוא סגן מפקד חטיבת "אל־אקצא", וישמש מעתה כסגן מפקד אזור יריחו הפלשתינאי. הוא בן 53, ומוצאו מהכפר צואפיר שבתחומי ישראל. ב־1948 נמלט עם בני משפחתו לרצועת עזה, שם השתקעו בבית לחיא.

הראיון עמו התקיים ביום ששי במשרדי המינהל האזרחי של יריחו במחנה הנן, זמן קצר לאחר שהועברו לידי הפלשתינאים. שמם הוסב ל"אל־אקצא". תושבי יריחו החלו לכנות מתחם זה בשם "אל־מקאטעה" (הנפה). המשרדים היו נקיים וריקים מריהוט ומציוד. במשרדו של נאג'י היה רק שולחן אחד וכמה כסאות.

כיצד אתה חש היום כאן ביריחו?

אני חש שמחה גדולה לחזור למולדת לאחר 27 שנה.

כיצד התנהלה הכניסה שלכם ליריחו?

הכניסה התנהלה ללא בעיות. אנשים גילו הבנה ואחריות.

כיצד היית מגדיר את היחסים שלכם עם הישראלים? האם יש הבנה במהלך העברת הסמכויות?

היחסים מצוינים, כל צד יודע את חובותיו. בינינו לבין הישראלים יש שיתוף פעולה, אנו אף משתמשים במערכת הקשר הישראלית למעלות המשותפות. שני הצדדים יעקבו יחד אחר כל בעיה קטנה שתתעורר בשטח. הסיורים המשותפים עם הישראלים החלו אתמול כסיורי תרגולת, ובוצעו בהצלחה. באזור יפעלו ששה סיורים.

בית הכנסת יאובטח

לא מזמן היו הקצינים הפלשתינאים והישראלים אויבים, והיום הם מסיירים יחד. האם חלמת אי פעם שדבר כזה יקרה?

לא, זה מעולם לא עלה על דעתי. הסיורים האלה הם נס שאותו מגשימים הפלשתינאים והישראלים יחד. זו המציאות שעלינו להסתגל אליה כדי לבנות עתיד לשני העמים.

קיבלתם את אזור יריחו, מה הצעדים הראשונים שאתם מתכוונים לנקוט בהם כאן?

ראשית כל נתרכז בשיפור השירותים והחינוך, והבניית מוסדות ציבור.

האם אתה צופה בעיות ביטחון?

לא, אני מקווה שהמתנחלים יפטרו אותנו מבעיות.

מהי הנקודה הרגישה ביותר באזור מבחינה ביטחונית?

בית הכנסת היהודי ("שלום על ישראל") הוא הנקודה הרגישה ביותר. על פי ההסכם מותר ליהודים להיכנס לשם, ואנו נאבטח את המקום. איני צופה בעיות לגבי בית הכנסת, כיוון שאמונתנו מחייבת לכבד את חופש הפולחן. כמוסלמים, אנו מכבדים את כל הנביאים ובראשם מוחמד, ישו ומשה. כך אנו מכבדים גם את כל המקומות הקדושים.

מתי תגיע לירושלים?

בכל זמן שהנסיבות יאפשרו זאת. ייתכן שנזדקק לרשיון כדי להגיע לירושלים, אך אני מקווה שאוכל לעשות זאת ללא רשיון. עד כה לא הגיעו לי לבקר בירושלים.

בזק

"עכשיו, חנה יכולה להגיד לי משהו חשוב
בדיוק כשרועי מצלצל מהצבא.
אמא יכולה להתקשר אלי
גם כשבעלי מבקש לשלוח פקס אל הבנק. כן,
ואורי יכול לשוחח כרצונו עם החברה התורנית."

הזמנתי קו טלפון נוסף לבית
וכולנו נהנים מהרבה יותר תקשורת.

הסתיים המבצע "999 יחידות-מניה חינם".
תודה לאלפי הלקוחות,
שמיהרו להזמין קו טלפון
וגמרו את מלאי הקוים, שהוקצה למבצע.

ניתן, כמובן, להזמין קו טלפון (בתנאים רגילים)
ע"י חיוג חינם לטלפון 199 או לפקס 198.
את השאר תעשה בזק ומהר!

חג שבועות שמח!

קו טלפון נוסף - הרבה יותר תקשורת

התזמורת הקאמרית הקיבוצית

ו.א. מוצרט: רקוויאם
דב כרמל: "מעגל"
י.ס. באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 6
מנצח: אבנר איתי
מקהלת האיחוד וסולנים
האודיטוריום מוזיאון א"י ת"א,
יום ה' 19.5.94 שעה 20:30

כרטיסים: ת"א "הדרן" אבן גבירול 90,
טל. 03-5279797
ובקופות המוזיאון טל. 03-6422059

צה"ל מאפשר לחדש את פעילות הישיבה בבית הכנסת העתיק ביריחו החל מהיום

שלשום מנע צה"ל מחברי מועצת יש"ע להגיע אל אתר בית הכנסת

מאת נדב שרגאי

צה"ל הודיע לראשי מועצת יש"ע ולראשי ישיבת יריחו, כי החל מהיום יוכלו להגיע לבית הכנסת העתיק "שלום על ישראל" ביריחו, ולחדש את פעילות הישיבה שפעלה במקום בארבע השנים האחרונות.

שלשום מנע צה"ל מראשי המועצה ומכמה עשרות מתלמידי הישיבה להגיע לבית הכנסת. בית הכנסת הועבר לשליטה פלשתינית, דגל ישראל הוסר מעליו ושוטרים פלשתינאים הוצבו לפתחו. בפגישה עם אלוף פיקוד המרכז, אילן בירן, ביום חמישי, הבינו ראשי מועצת יש"ע כי כבר ביום ששי יתאפשר לחזור לפעילות בבית הכנסת, בהתאם לסידורים החדשים. כאשר מנע צה"ל את הגעתם למקום, עורר הדבר זעם רב.

תלמידי הישיבה יצאו מירושלים בשיירת מכוניות פרטיות, יחד עם מנכ"ל מועצת יש"ע, אורי אריאל, ורעייתו, אהרן דומב, מנכ"ל אמנה, וחבר הח"כ חנן פורת (מפד"ל), כשהם מלווים בעיתונאים. על ציר המערכת, סמוך ליריחו, עצר את השיירה מחסום של צה"ל. החיילים הודיעו לקבוצה כי אלוף פיקוד המרכז אסר בצו כללי על כניסת אזרחים ישראלים לשטח יריחו. בשלב זה הוחלה הידברות בין ח"כ פורת ומפקדי צה"ל, אך ללא תוצאות. בשלב מסוים ניסו שניים מראשי הקבוצה – אריאל ודומב – לעקוף רגלית את המחסום ולצעוד לעבר יריחו. החיילים רדפו אחריהם והחזירו אותם למחסום.

קודם לכן, בשעות הבוקר, הצליח אורי אריאל להגיע לבדו לאתר בית הכנסת העתיק, אולם לא נכנס לבניין. גם כתב הטלוויזיה הישראלית אהוד יערי הגיע למקום ולדבריו, ניתן לו להתפלל שם. כתב סוכנות הידיעות הצרפתית מסר כי תושבת המקום ביקשה להניף על הבניין את דגל פלשתין, אולם שוטר פלשתיני מנע זאת ממנה.

משמעות מכריעה

ח"כ פורת אמר כי "מבחינת המבט שלנו יש משמעות מכריעה לכך שאנו נהיה היום במקום כדי שצבא השחרור הפלשתיני, הקרוי משטרה, יידע מלכתחילה שלא נטשנו את המקום הזה, שהוא ממשיך להיות כפי שנקבע בהסכם – ישיבה ובית כנסת – ואנחנו שם, יהיה אשר יהיה. אם אראה שדגל פלשתיני מתנוסס על גג בית הכנסת, אסיר אותו ואניף דגל ישראל תחתיו".

אריאל אמר כי "היום הזה הוא בזיון. איבדנו את כבודנו, צה"ל נסוג מכאן כצבא שנכבש. אין בכוונתי להציג לשוטרים הפלשתינאים כל תעודות, מבחינתי אין להם שום סמכות. העובדה שמונעים מאתנו להגיע לישיבה היא בניגוד לסיכום עם האלוף".

בשלב מסוים אפשר צה"ל לאנשי הקבוצה להגיע ליישוב נעמה, שם במשך הבוקר. לקראת כניסת השבת הודיעו ראשי הקבוצה כי הם שבים לבתיהם וכי ביום ראשון ימתינו לתשובת צה"ל, אשר הבטיח עקרונית כי כאשר תתבהר התמונה ותסתיים תקופת האפיפה, יותר לתלמידים לשוב ולחדש את הלימודים כסדרם.

שעה קלה לפני כניסת השבת הצליחה קבוצה בת שבעה מתנחלים בראשות איש תנועת כך, אבישי רביב, להגיע לבית הכנסת. הם התפללו במקום ורקדו אל מול השוטרים הפלשתינאים. הקבוצה פונתה מהמקום על ידי כוח מג"ב וג'יפ של המשטרה הפלשתינית.

על רקע האיסור הכללי שהוטל על כניסת ישראלים לתחומי יריחו, נאסר גם על חקלאי המושב ורד יריחו שבתחום המועצה האזורית מגילות להיכנס לשטח חקלאי בן 400 דונם השייך להם אך נמצא בתחומי האוטונומיה. מדובר בכרמי ענבים ובמטעי בננות – שעונת הקטיף שלהם נמצאת בעיצומה. ראש המועצה האזורית מגילות, מרדכי דהמן, פנה לסגן שר הביטחון מוטה גור וביקש להנחות את אלוף הפיקוד לבטל את ההחלטה. פנייתו נענתה בסירוב. לדבריו, היום יוחלט האם לפנות לבג"ץ בנושא.

ציר המערכת

כל קווי האוטובוס של אגד הנעים בין ירושלים לצפון הארץ החלו לנסוע שלשום דרך כביש המערכת, לאורך גבול ישראל ירדן – ציר ששימש עד כה את סיורי צה"ל. הנסיעה מאריכה את הנסיעה ב-12 ק"מ. דוד לוי, יו"ר המועצה האזורית בקעת הירדן, הביע תקווה כי הנסיעה על ציר המערכת זמנית, וכי תחודש סלילת כביש עוקף יריחו.

תושבי יריחו מקבלים את פניהם של שוטרי המשטרה הפלשתינית

תצלום: [illegible]

אתמול בטלוויזיה / אברהם טל

יציאת יריחו ועזה

"הלילה השישי" עם גבי גזית, ערוץ 2; "יומן" עם רן סממה, ערוץ 1. מהדורות החדשות בשתי הרשתות, ליל שבת ומוצאי שבת

יציאת צה"ל מיריחו והצפת עזה במרכז החדשות והסקירות בסוף השבוע. במסמכים ובהודעות הרשמיות מדובר על יציאת צה"ל ו"מסירת האחריות" לנציגי האוטונומיה הפלשתינית. המצלמות מביאות את התמונה האמיתית.

צה"ל עזב, ברוב המקומות לאור היום, בקצתם (כמו בג'באליה) בחסות החשכה, לאחר העברת המתקנים ל"שוטרים" פלשתינאים. במשך 19 שנים שלחנו "שוטרים" כאלה לשמור על הר הצופים המפורז ולגלגנו על הירדנים; עכשיו הגיע תור הפלשתינאים לגלגל עלינו.

צה"ל יוצא וכוחות אש"ף נכנסים – למה נכחד – כצבא מנצח, הגם שלא ירה כדור אחד. תמונות סוריאליסטיות: השוטרים הפלשתינאים ומפקדיהם ידידותיים ואדיבים, ומדוע לא? רובם לא התנסו במאבק (פרט לחתיך לבנון) אלא ישבו במחנות חזיה. אבל המצלמה ממחישה את עומק השנאה של התושבים. המעט הרווח שוטר פלשתיני שמזכיר לו חייל יהודי, וההמונים מריעים: אל תשמור, זה לא יהודי – תמונה שלא תישכח. השנאה לישראל מפעפעת בעזה. כתושבת ערוץ 2 (התמונה במהדורות הערב של ערוץ 1) מוקרנות תמונות מכינוס כ-20,000 תומכי החמאס, שם נשרף דגל ישראל לקול צהלות ההמונים (למה לא צוין מקור הסרט); גם אחד ממוקדי הצרות האפשריים נחשף הסיורים המשותפים. כלי הרכב אמורים לשאת דגל כתום בלבד, אך הפלשתינאים מתעקשים על דגל אש"ף, ותושבי יריחו רואים בסיורים קרן שיש להסיר. אפשר לשלול את השקפות אנשי יש"ע, אבל אי אפשר שלא לנוד למראה ניסיונותיהם הפאתטיים להסתנן לבית הכנסת האסור. שני ראשי יש"ע נגררים בידי חיילי צה"ל.

הפוליטיקאים יכולים לומר כעולה על רוחם, אך אין לרמות את המצלמות: ביריחו ועזה קמה ישות מדינית עצמאית. אהוד יערי, בסיום כתבתו, לא משאיר מקום לספק באשר למהותה: פלשתין.

בערוץ 1 שתי כתבות מתכיבות של לינדה שרצר, כתבות לא מעודדות למבקשי שלום עם סוריה: דברי רבים מראייניה רוויים פחד (מהשלטון) ושנאה (לישראל). הטעם הסורי כתמרר ביד הנשיא.

המהפך בהסתדרות כבר שוחק ברוב הכתבות, פרט לכתבה ששודרה במוצאי שבת בערוץ 2, שהציגה את ארטור ישראלוביץ כסכאלה חסר ישע. החזר הגובר הבליכול האינדהנורא שאומרים כי הוא מסתיר במגרותיו סודות פיננסיים אפלים של מבנון ההסתדרות? נסים זוילי הסביר לגוית כי לא טעה בשום דבר. או למה העבודה על הקרשים?

חכמים בלילה.

ככה בשקט בשקט,
כמו גנבים בלילה,
הם מפרקים את ישראל
מבטחונה, ממוקדי הידע,
מיתרונה האיכותי.
וכאשר יאיר היום –
נשאר כולנו עם האסון.

ציבור עובדי רפא"ל
ובינהם עשרות רבות של חתני פרס בטחון ישראל.

רפא"ל להבטחת היתרון האיכותי של ישראל!

בעקבות עתירת איגוד העיתונאים הזרים לבג"ץ

צה"ל יאפשר לעיתונאים זרים לסקר את המתרחש ביריחו ללא ליווי צבאי

העיתונאים חתמו על מסמך הפוטר את כוחות הביטחון מאחריות לשלומם

(ע). בהתערבות בית המשפט הגבוה לצדק הותר אמש שלשום ל-15 עיתונאים זרים לסקר את פינוי יריחו ללא ליווי צבאי. בעקבות העתירה שהגיש איגוד העיתונאים הזרים לבג"ץ בנושא זה, נפגשו נציגי האיגוד עם נציגי פרקליטות המדינה, ולאחר לילה דיונים ארוך הגיש לבית המשפט הודעה מוסכמת, המאפשרת את הסיקור כפי שנדרש בעתירה.

המשנה לנשיא בית המשפט העליון, אהרן ברק והשופטים שלמה לוין ויצחק זמיר, כבר כתבו את פסק הדין המתייחס לעתירה אולם לא נדרשו להציגו, כיוון שכניסת העיתונאים אושרה בשיחה בין ראש הממשלה, יצחק רבין, לנציגת פרקליטות המדינה, עו"ד נילי ארד. האישור ניתן בכפוף להצהרה עליה חתמו הכתבים לפיה כניסתם למקום היא על אחריותם האישית ולא באחריות גורמי הביטחון המופקדים על שמירת החוק והסדר במקום.

העותרים – איגוד העיתונאים הזרים בישראל ותשע תחנות טלוויזיה זרות – טענו בעתירה שהגישו ביום חמישי לבג"ץ באמצעות עו"ד גלעד שר וריצ'רד ברונשטיין, כי הסיור המאורגן אותו הציע הצבא אינו מאפשר להם לסקר את האירוע השוטף באופן חופשי, ולמלא את דרישותיהם המקצועיות של הגופים אותם הם מייצגים. עוד נטען כי הדרישה לכניסה בליווי צבאי היא מכבידה לשיטתם, וכי בהתאם לניסיון העבר אין העיתונאים משמשים מטרה לה התנכלויות מצד התושבים.

בעתירה מצוין כי אלוף פיקוד הדרום החליט להעניק לעיתונאים חופש סיקור מוחלט של פינוי עזה ולפיכך, אין כל סיבה להטיל איסור על כניסת עיתונאים ליריחו כפי שעשה אלוף פיקוד המרכז, אילן בירן.

העותרים הסכימו לחתום על כל הצהרה שהיא על מנת להסיר מעל הצבא את האחריות לביטחונם האישי. הם טענו כי סיקור האירוע צריך להיערך בשטח ובזמן אמת ולשם כך ביקשו להיכנס ליריחו בטרם הפינוי. עוד ביקשו להציב ביריחו ציוד כבד שיאפשר להם את שידור המלא של הפינוי.

יו"ר איגוד העיתונאים הזרים, קוני מוס, אמר לשופטים: "עד עתה סיקרנו את כל המלחמות, תנו לנו עתה לסקר גם את השלום".

השופט ברק העביר את הדיון בעתירה להרכב של שלושה שופטים. האלוף בירן הגיע לדיון על מנת להציג את השיקולים הביטחוניים המונעים כניסת עיתונאים ליריחו. הוא הציג בפני השופטים דו"ח חסוי.

בדיון הפתוח הציג בירן את השיקולים שהביאו להחלטתו. לדבריו, לבלבול של יום הפינוי הוא השאיפה להעברה מסודרת של המתקנים והסמכויות לידי הפלשתינאים. כיסוי עיתונאי רחב, טען, עלול ללבות את היצרים במידה שתפריע את הסדר באזור. עוד טען בירן כי אין לצבא אפשרות לערוב לביטחונם של העיתונאים המסתובבים בשטח, וכי אינו יכול לסמוך על השוטרים הפלשתינאים המקבלים לידיהם את הפיקוד כי יראגו לכך. גם במקרה שצה"ל אינו ערב לביטחון העיתונאים, אמר בירן, יכולה פגיעה בעיתונאי לגרום לאירוע ביטחוני חמור.

האלוף בירן התנגד ליישומו של עקרון הפרדת האחריות בנימוק כי אם יתאפשר הדבר ביחס לעיתונאים זרים, תינתן לגיטימציה לאלפי מתנחלים לדרוש כניסה ליריחו על בסיס דומה.

השופט זמיר אמר לאלוף בירן כי "עיתונאים מעצם תפקידם חייבים לקחת עליהם סיכונים. למשל, בזמן מלחמה. לבנון היה מספר מצומצם של עיתונאים שנמצאו בשורות הראשונות של הלוחמים. כעת, יש: תרדו העיתונאים באופן פורמלי מהצבא את האחריות – האם זה לא מספיק?"

לכך השיב בירן כי "במלחמה העיתונאי נמצא תחת סמכותנו, אבל במקרה כזה אנחנו לא נהיה שם. תהיה שם הפרת סדר המונית והפרה של שידור המשקל והאיזון העדין באזור. זה יהיה הנפץ שידליק את המקום. בתוך המון סוער פעילות כזאת תביא לשפיכת דמים".

במשך הדיון הציעו השופטים לצדדים כמה הצעות פשרה, שלא נתקבלו על ידם. בין היתר הציע השופט ברק כי העיתונאים יגיעו למחנה חנן, ולאחר שיועבר השלטון ייצרו קשר עם הגנראל הפלשתינאי, על מנת לאפשר את הסיקור.

כאמור, הגיעו הצדדים לפשרה בסופו של דבר, והעתירה נמשכה.

עשרות משפחות עזבו את קרית־ארבע, וכמאה משפחות עוסקות בהכנות לעזיבה

"משפחות שהגיעו למקום מטעמים כלכליים, מבקשות כעת לעזוב"

מאת מערכת "הארץ"

שתי משפחות שעזבו את קרית ארבע לאחר הטבח במערת המכפלה מסרו כי ידוע להן על כ-30 משפחות נוספות שכבר עזבו את המקום ומתגוררות בשכירות בשכונות שונות בירושלים, ועל עוד כ-100 משפחות העוסקות בהכנות לקראת עזיבת קרית ארבע.

שתי המשפחות – ממן ומרטין – עזבו את קרית ארבע מיד לאחר הטבח, ובמשך שבועיים ערכו שביתת שבת, עם ילדיהן, בשני אוהלים ליד משרד הבינוי והשיכון בירושלים. בעקבות ההפגנה הורה שר הבינוי והשיכון, בנימין בן אליעזר, לתת לשתי המשפחות אישור מיוחד לדיור בגבעת המטוס – שכונת קרוואנים בדרום מערב ירושלים בה מתגוררות כ-500 משפחות עולי אתיופיה וחבר העמים, כמו גם משפחות של ישראלים ותיקים.

שכונת גבעת המטוס תפונה ותיס־גר – על פי הכרזות השר בן אליעזר – עד סוף '95. כיום, כל קרוואן שמתפנה על ידי משפחה העוזבת את השכונה ועוברת לדיור קבע, מפונה מן המקום.

בגלל הסגר

קרן ממן, אם לארבעה הנמצאת בעת בהריון, אמרה כי בעת הטבח שהתה המשפחה בביקור בירושלים, והחליטה לא לשוב לקרית ארבע בגלל הסיכון שכרוך בכך. אבי המשפחה, רפי, עובד כטבח במסעדה בבאר שבע. בקרית ארבע גרה המשפחה בדירה שכורה שבעליה מתגוררים בתל אביב, ושילמה שכר דירה בסך 150 שקל בחודש.

זוהי ואריה מרטין, הורים לשלושה ילדים עזבו את קרית ארבע כיוון שהעוצר שהוטל על הקריה לאחר הטבח מנע מאבי המשפחה להגיע בזמן לעבודתו במאפייה באזור עטרות ליד ירושלים, ומעסיקו איים לפטרו.

גם משפחת מרטין הפגינה באוהל מול משרד השיכון בירושלים, בשל העדר אמצעים למימון שכר דירה. בקרית ארבע גרה המשפחה בדירת עמידר, בתנאי שכירות סוציאליים, ושילמה שכר דירה בסך 50 שקל בחודש. משכורתו של מרטין עומדת על 1,500 שקל בחודש.

זוהי מרטין אמרה כי היא ובעלה חשבו לעזוב את קרית ארבע כבר אחרי הרצח של בני משפחת לפיד. "צומחות שם אלמנות כמו פטריות. ראיתי את עצמי הבאה בתור", אמרה. לדבריה, התקשתה להשיג עבודה בקרית ארבע בשל מיעוט מקורות התעסוקה שם ובשל הערפה הביונית לאנשים דתיים.

שתי המשפחות, שראיינו בנפרד, אמרו כי אין להן ספק שהמשפחות שבאו לקרית ארבע מטעמים כלכליים רוצות עתה לעזוב את המקום. להערכתן מדובר בבמוחצית האוכלוסייה. עוד אמרו כי יש משפחות בעלות דירות ובתים בקרית ארבע שמכרו את בתיהן ועזבו.

משפחה מרפיח תובעת נזיקין מהמדינה על הריגת אחד מבניה בירי כדור גומי בראשו

(ע). פעולות צבאיות שביצעו כוחות הביטחון למיגור האינתיפאדה והטרור הערבי בשטחים, הן בגדר פעולה מלחמתית שאינה מחייבת את מדינת ישראל בתשלום פיצויי נזיקין בגין אחריות שילוחית למעשה בשטח.

טענה זו הועלתה על ידי בא כוח המדינה, בכתב הגנה שהוגש ביום ששי לבית המשפט המחוזי בחיפה.

פרקליטות מחוז תל אביב מבקשת בכתב ההגנה לנמק על הסף תביעה לתשלום נזיקין של 798 אלף שקל שהוגשה על ידי הוריה, אשתו ובנו של תושב השטחים, עטא הריר, שנהרג ב-11 בינואר 1988 לאחר שנפגע מכדור גומי בראשו.

התובעים, תושבי רפיח, טוענים באמצעות עו"ד מאהר אל־מוחיסן, שמדינת ישראל אחראית באחריות ישירה או שילוחית למעשיהם או מחדליהם של חיילי צה"ל שהשתתפו בפעולה שבמהלכה נהרג המנוח.

לטענת התובעים, פרצה קבוצה של חיילי צה"ל לבית המנוח, וציוותה על כל בני הבית לשכב על הבטן. תדיר מחה על כך שאשתו, שהיתה אז בהריון נדרשה לשכב על בטנה, ובתגובה, טוענת התביעה, ירה אחד החיילים כדור גומי שפגע בראשו.

התובעים טוענים שהחיילים שירו בהריר, גררו אותו למשרדי המינהל, לשם הוזעק אמבולנס מקומי והוא קבע את מותו של המנוח. לטענתם, מותו התרחש ללא מפרנס, הם מבקשים לחייב את המדינה בתשלום פיצויי נזיקין בגין מחדל של חיילי צה"ל שלא מילאו את ההוראות והפקודות לפתיחה באש.

בא כוח המדינה דוחה בכתב ההגנה טיעונים אלה מכל וכל. לטענתו, אין בתביעה כל פירוט או תיאור של החיילים או כל פרט מזהה אחר שיאפשר בירור העובדות על מנת לקבוע אם אכן מדובר בחיילים. לפיכך, אין המדינה יכולה להתגונן ענייניות.

صكنا من الاجل

صكنا من الاهل

כוחות צה"ל עזבו בחשאי את המאחז במחנה הפליטים ג'באליה – המקום שבו פרצה האינתיפאדה

מאת עמירה הס ואיתן רבין

עזה

כוחות צה"ל פינו באופן מהיר וחשאי את המאחז הצבאי במחנה הפ־ליטים ג'באליה, שהיה לאחד מסמלי האינתיפאדה בשל העימותים הקשים והקטלניים שהתנהלו בסביבתו.

בניגוד למה שציפו הכל ברצועת עזה, צה"ל עזב את מחנה הפליטים ג'באליה לפני שהשלים את יציאתו מהעיר עזה. אתמול, שבת לפנות בו־קר, פינה צה"ל את המאחז והעבירו לקציני המשטרה הפלשתינית. באו־תה שעה גם הועברו לידי קציני ה־משטרה הפלשתינית תחנת המשטרה בשכונת סג'עייה בעזה והמאחז הצב־אי שבשולים המזרחיים של ג'באליה (בניין המינהל האזרחי שלידו הועבר לידי המשטרה ביום שלישי שעבר).

שלשום בשעות הבוקר המוקדמות השלים צה"ל את נסיגתו מריכוזי ה־אוכלוסייה בדרום הרצועה ובמרכז הרצועה, עד ואדי עזה. לידי המשט־רה הפלשתינית נמסרו הבניינים שב־הם שכנו מפקדת הסיבה חאן יונס, נפת המינהל האזרחי והבסיס מג"ב שבעיר זו. ההחלטה על מועד העבר־תו של כל מתקן התקבלה במועצת התיאום הצבאית העליונה שעות ספורות לפני הפינוי עצמו.

בכל המקומות נודע לאנשים על ההעברה רק כששמעו את כלי הרכב של שני הצדדים, ובשל השעה המו־קדמת הם החמיצו את המחזה של הסרת דגל ישראל. בכל מתקן הש־תתפו בטקס ההעברה כמה קצינים משני הצדדים, ורק לאחר מכן הוסעו למקום השוטרים שהגיעו שעות קו־דם לכן לרצועה. מאות אנשים החלו לנהור אל המתקנים המפונים זמן קצר לאחר ההעברה, לחגוג את השי־נוי, לחפש קרובי משפחה בין השוט־רים, לשמוע על הדרך שעשו, להציע להם מזון ולבחון את הבניינים מבפ־נים.

מזון לשוטרים

לתושבים רבים נודע בו ביום על בואם של שוטרים קרובי משפחה שאותם לא ראו מעולם, ושלפעמים ידעו אך בקושי על קיומם. בכל מ־קום חזר המחזה של קרובי המשפחה מעתירים מזון וסיגריות ומשקה על השוטרים. על אף האיסור לעזוב את הבניינים, שבהם אין לשוטרים כל סידורי שינה ראויים לשמם, לנים כמה מהם אצל קרוביהם, אפילו במ־קומות מרוחקים.

המתקן בחאן יונס הועבר שלשום עם שחר. כ־30 שוטרים פלשתינאים הגיעו בשיירה, מלווה בכוחות בי־טחון ישראליים. השוטרים הגיעו עם כלי נשקם, וצה"ל מסר להם את התחמושת במקום. מפקד הסיבה הצה"לית העביר לידי המפקד הפלש־תיני תיק ובו פירוט המבנה ותשתית המים, החשמל והטלפון.

בניין הסיבה של חאן יונס נודע בשנים הראשונות של האינתיפאדה בכינוי "אנצאר 4", בשל העצירים הרבים שהוחזקו בו בתנאים קשים. בין המוני המבקרים הנרגשים שהגי־עו שלשום בבוקר לבניין היו רבים שבאו לראות שוב את החדרים שבהם נעצרו ונחקרו.

סיסמאות במתקנים

בתוך כל האנשים שגדשו אותו לאחר הפינוי היו כמה שעקרו את מסגרות החלונות והדלתות, שברו זכוכיות, קרעו את הרשתות וצייר־ו סיסמאות חרשות על הקירות. הפינוי הלילי, הכמעט חשאי, של המאחז בג'באליה, אכזב את האנשים משום סמליותו של המקום. בג'באליה, ולי־תר דיוק מול ונגד המחנה הצבאי שבה, פרצו ב־9 בדצמבר '87 ההפג־נות ההמוניות שהתפתחו לאינתיפא־דה.

סגן תומר מספר על פינוי המאחז בג'באליה: "עד שיצאנו לא חשנו שום דבר חריג, אך ברגע שנכנסו השוטרים הפלשתינאים והעברנו להם את הפיקוד, היתה התרגשות גדולה. לא בכל יום מגיע צבא אחר להחליף אותך, אתה נותן להם את החדר שלך, את המאחז שלך, אתה לוחץ להם ידיים ואומר להם בהצל־חה, והולך משם". על הפינוי פיקדו מפקד כוחות צה"ל ברצועה, תא"ל דורון אלמוג, ומפקד הסיבה הצפו־נית, אל"מ ש' שפיקחו על הפינוי.

בחודשים שעברו מאז החתימה על הצהרת העקרונות היו במחנה זה התנגשויות כמעט יומיומיות בין חיילים לילדים, ומספר הנפגעים הפ־לשתינאים מירי ומגז מדמיע היה בתקופה זו בין הגבוהים ברצועה. "לו לפחות היו נותנים לנו להיפרד מהחי־ילים בזריקת כמה אבנים", התלוצצו אתמול בבוקר כמה צעירים. בער־ב שלפני הפינוי, מספרים תושבים, עוד היכו חיילים כמה צעירים שהס־תובבו בין סמטאות המחנה שעה קלה לאחר שעוצר הלילה נכנס לתוקפו והורו להם להיכנס מיד לבתיהם. בב־לוק 7 ובבלוק 8 אף עשו החיילים חיפושים בכמה בתים.

על מגדל התצפית של המאחז נת־לה מיד דגל פלשתין גדול, ועשרות ילדים טיפסו על המגדל ושהו עליו במשך שעות ארוכות. מאות הסתוב־בו בתוך המחנה, עלו על הגג, עברו בין החדרים. כמה סיסמאות ברכה למשטרה כבר נכתבו רבות מהן של החמאס ושל החזית העממית.

"לראות את הפרדס"

קולונל עבד אל כאמר שריף אל חזאג'ה היה בין המפקדים שהמאחז בג'באליה הועבר לידיהם. לדבריו, היו במקום בין 15 ל־20 חיילי צה"ל; הדגל הישראלי הוסר לפני שהוא ה־גיע עם עמיתיו. הוא לא ידע להגיד את מספרם המדויק של השוטרים שנמצאים אתו במקום. אל־חזאג'ה שהה בשנים האחרונות בסודאן, ועוד כ־240 שוטרים, חלקם באו מסודאן, חלקם מתימן, הגיעו בבוקר יום ששי לרפיח. ביום ששי בלילה, מעט לפני חצות, נודע להם שיעדם הוא ג'באליה. אל חזאג'ה היה בן שנתיים כשנאלצה משפחתו לעזוב את הכפר חמאמה, ב־1948. "זו הפעם הראשונה, אם כן, שאני בפלשתין", אמר, וכבר תכנן עם בן דודו המורה, שגר בשייח רדואן, "לראות את הפרדס שהיה למ־שפחה". דבריו נאמרו בנוכחות נגד־אל מאג'ב אל אג'ו, ממפקדי הכוחות ברצועה.

התקלה הגדולה שחשים כולם היא בהסרת עוצר הלילה. לראשונה לא־חר שש שנים יוצאים המוני אנשים אל הרחובות עד שעות מאוחרות. בחאן יונס וברפיח אמנם "שברו" את העוצר בחודש האחרון, אך רק אנשים ספורים. עם זאת, היו אנשים שהתב־קשו להראות לחיילים את אישורי התנועה שלהם (כמקובל בעוצר) כש־נסעו בלילה בציר המחבר בין ערי הדרום.

8 מחסומים

אתמול המשיכו אנשים לבקר במ־תקנים שפונו בדרום ובמרכז הרצו־עה, אך במספרים קטנים לעומת היום הראשון של הפינוי. בכבישים נראו מכוניות רבות מהרגיל, כנראה בדרכן מביקור בבתים משפחה אחת למשפחה. עם זאת, בדרך מג'באליה לרפיח, נמנו אתמול שמונה מחסו־מים של צה"ל או נקודות צבאיות שפיקחו על תנועת הנוסעים.

תצלום: ראמי

עצרת התנועה האיסלאמית בעזה נגד ההסכם עם ישראל

על רקע הימנעות פעילי הפתח מעצרות תמיכה בהסכם עם ישראל

מפגן כוח של התנועה האיסלאמית ברצועה: רבבות נהרו לעצרת בעזה

מאת עמירה הס, סופרת "הארץ" ברצועת עזה

התנועה האיסלאמית בעזה הפגינה שלשום את כוחה ברצועה. כ־25 אלף איש השתתפו בעצרת הת־נגדות להסכם עם ישראל שקיימה.

עצרת המנגד זו באה בעקבות של ויתור לשליטת אש"ף, התמיכה על ההסכם והתנפלות צה"ל, כלומר על רקע הימנעות הפתח מקיום עצרות תמיכה בהסכם.

אלפי אנשים נהרו ביום ששי בצהריים מכל רחבי הרצועה אל האיצטדיון של בית הספר הממשלתי "ימוק" במרכז עזה, מול בניין המינהל האזרחי, בניין "אבו חדרה". התנועה האיסלאמית שכרה מבעוד מו־עד את רוב האוטובוסים הנוסעים להשכרה בחברות להשכרת רכב ברצועה. אוטובוסים רבים מהם המתינו ליד המסגדים עם צאת המתפללים בצהרי יום ו'.

כמה אלפים צעדו אחר כך בתהלוכה ברחובות עזה. הג'יהאד האיסלאמי והחזית העממית הוזמנו לש־לוח נציגים לעצרת. שני הארגונים נענו בחיוב, והוד־יעו... לקרוא לתומכיהם ברצו־עה להשתתף בעצרת. תומכי הארגון השמאלי באמה בכמה אלפים.

"השייח יאסין התחיל באינתיפאדה"

השייח אחמד באחד משאסי אמר "אני גאה לומר שאת ההחלטה לפתוח באינתיפאדה קיבל השייח אח־מד יאסין, ואחר כך הצטרפו אליו שאר הארגונים". הפתח של רבין לקים את האוטונומיה, אמר, הוא "המשך מפעולות עז אדין אל קסאם". השייח אחמד ביטר מחאן יונס סיפר על מה ששמע "מהילד האחרון, בן חאן יונס, שנהרג השבוע על ידי מתנחלים". לאחר מותו, סיפר השייח לקהל האלפים, "ביקש מפני הילד למסור על התעבדותנו למכירת בית דרס, בריר, ברב־רה (כפרים פלשתיניים בסביבות אשקלון שתושביהם גלו לרצועה ב־1948) תמורת תיקון הביוב של עזה".

החמאס קבע את תבני האירוע והעניק להם את צביונו שלו — בנאומים, בתפאורה, בסיסמאות הענק, בנושאים של השייח יאסין שבמעצר והמבצעי עז אדין אל קסאם. הנואמים היו רק אנשי התנועה האיסלאמית. הבלעדיות הזאת גרמה לעזיבת צעירי החזית העממית שידו אבנים לעבר החיילים בבניין המינהל. החיילים השיבו בגז מדמיע שהתפשט לעבר האיצטדיון. עקב כך החלו לנוס משתתפי העצרת. כתוצאה מכך, הודיעו מארגני העצרת כי שאר הדוב־רים, ביניהם נציגי הארגונים האחרים, לנאום.

"הקוראן קורא לאובדן ישראל"

בעצרת השמעו הכרזות אחרות, שמהן השתמע כי יש להילחם "על המורת כל פלשתין". ילד כבן 7, שכונה "אחד ממפקדי האבנים", לבוש במדים מנומ־רים וחמוש ברובה צבעוני, קרא מסר לערפאת: "מי שסוחר בדמם של הורינו ובדמעות אחינו מייצג רק את עצמו". הקוראן קורא לאובדן ישראל, קרא הילד.

עם זאת החמאס שקרא השבוע לקיים שביתה כלל־לית ב־15 במאי, הודיע בסוף השבוע על ביטולה. "החמאס מבין שאסור לו לפעול נגד האנשים ולנקוט צעדים לא פופולריים, כמו שביתה", אומרים בעזה.

160 מבין 400 השוטרים שהתפטרו בפרוץ האינתיפאדה נקראו לחזור

שוטרים מהרצועה לא קיבלו משכורת חודשיים. "המשכורת בקהיר", נאמר להם

מאת עמירה הס, סופרת "הארץ" ברצועת עזה

מתוך 400 שוטרים פלשתינאים שעבדו במשטרה הישראלית והתפט־רו עם פרוץ האינתיפאדה התבקשו בינתיים 160 לשוב לעבודתם. בשבוע שעבר הם קיבלו הזמנות להתייצב במשטרה ולהתגייס אליה מחדש. חלקם גם השתתפו כבר בכמה סמי־נרים.

בחירת השוטרים שנקראו לשוב לעבודתם נעשתה בתנאים. אחד מהם מזוהה עם הג'יהאד האיסלאמי הנמצא כעת בכלא ישראלי. כן ידוע על שניים עד שלושה קציני משטרה גבוהים שעתידים להגיע מתוניס, המזוהים עם החזית העממית והחזית הדמוקרטית. אך הרוב הגדול של ה־שוטרים הקצינים מוכרים כאנשי הפתח.

לפי התבוננותם של קציני המשט־רה בימים האחרונים נראה שהם קשו־בים. לביקורת שהמשטרה עלולה להיות משטרה של הפתח ולא של העם, הם אינם מתרעמים עם פעילי הפתח ברצועה, וגם בקרב פעילים אלה ניכר הרצון שלא להתחכך ב־משטרה ובקבלות הפנים לכבודה. בין כל האנשים שגדשו את מתקני הצבא שפונו, בלטו בהעדרם רוב בכירי הפתח, שבחודשים האחרונים הם היו מייצגי השלטון שבדרך. אחד מפעילי הפתח אמר שהם התבקשו שלא להביא מזון מטעם הארגון ל־שוטרים.

כ־1,300 שוטרים פלשתינאים ה־גיעו מאז יום שלישי שעבר. הרוב הגדול אינם יודעים מה יהיה תפקי־דם והיכן יוצבו, כולל בעלי הדר־גות הגבוהות יותר, אם כי המספר הגדול ביותר של שוטרים יהיה בד־רוע הצבא הלאומי. כ־800 יהיו ב־משמר החופים. לא כל השוטרים יספיקו להגיע לרצועה לפני מסירת המתקנים האחרונים בעזה והעברת הסמכויות האזרחיות, שתתבצע כנר־אה ביום שלישי.

היו שוטרים, בייחוד תושבי הרצו־עה שגויסו השנה, שהסכימו להודות שלא קיבלו משכורת בחודשים האחרונים. "המשכורת בקהיר", נאמר להם. חסרון הכסף של המשטרה ניכר בכל: למאות השוטרים שהגיעו לא נעשו כל סידורי לינה ראויים לשמם, והם תלויים במזון שמביאים קרובים ותושבים אחרים.

על אף שהיו מי ששמעו את זיאד אל אטרש מבטיח בטלוויזיה שה־משטרה תאסוף את כל כלי הנשק שבידי התושבים, לא ניתנה עדיין כל הוראה רשמית כזו ולשוטרים לא ידוע מה נעשה בכיוון זה כעת. כמה פעילי פתח אף לגלגו על הבטחה זו, ואמרו שקודם על המשטרה להבטיח שהיא מסוגלת להגן על כולם.

בינתיים המשטרה פועלת להחד־רת פרופיל של נצי הפתח שהסתובבו בימים הראשונים בין השוטרים ושה־יו היחידים שהשתמשו בנשקם וירו באוויר – אם כגילוי שמחה או לגר־ש אנשים מהמקום. ביום חמישי, ברפיח, הורו שוטרים לכמה מפעילי נצי הפתח למסור להם את נשקם. "לך לישון בבית", אמרו לאחד מהם. אתמול, בג'באליה, הורו השוטרים לשניים מנצי הפתח למסור להם את המוסכניות.

הנהלת המכס ומע"מ

לידיעת המשווקים המורשים של תוצרת חקלאית

מובא בזה לידיעתכם, כי משווקים מורשים של תוצרת חקלאית, שאושרו ככאלה ע"פ תקנה 13 א' לתקנות מס ערך מוסף (ניהול פנקסי חשבונות) תשל"ו – 1976, לא יהיו רשאים מעתה להוציא חשבוניות מס במקום עוסקים המוכרים להם תוצרת חקלאית ואשר הינם תושבי יריחו וחבל עזה.

אריה זייף
מנהל אגף המכס ומע"מ

עמותת ידידי המרכז הרפואי ע"ש סוראסקי ת"א
מחלקה כירורגית א'

מזמינה אתכם לערב גאלה
ביום ד', ח' סיון תשנ"ד 18.5.94, בשעה 8 בערב.
באופרה הישראלית
בנוכחות אישי ציבור ואורחים רבים.

בתוכנית:
1. הצגת האופרה בר עושות בולך מאת ו. א. מוצרט.
2. קבלת פנים בהשתתפות סולני האופרה.

כל ההכנסות קודש לקידום המחקר הקליני במחלקת הסרטן

הזמנת כרטיסים: טל. 03-6974296, מחלקה כירורגית א', בי"ח איכילוב.

ברכות לחברת מגדל

ברכות השמאים

פסו משה
הפועל 37 הרצליה טל. 09-584444
ברכות
לקבוצת חברות מגדל
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדם
האמשך שיתוף פעולה פורה

ישראל בלזברג
רח' יהודית 33 ת"א טל. 5626455
ברכת מזל טוב
לקבוצת חברות מגדל
החוגגות 60 שנה להיווסדם
שאו ברכה, שגשוג והצלחה

ר. דגן
לוחמי הגיטאות 39א' חיפה טל. 04-511999
שפע ברכות
לקבוצת חברות מגדל
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדם
שאו ברכה והרבה הצלחה

ש. חנציון
רוגוזין 10, אשדוד טל. 08-524028
ברכות חמות
לקבוצת חברות מגדל
החוגגות 60 שנה להיווסדם
בהצלחה!!!

חברת מגדל וחברות הבת
שאו ברכה ושיתוף פעולה פורה
עלו והצליחו
מאחל אבי חזן

עמוס ליברידר
כפר ורבורג טל. 08-584957
שפע ברכות ואיחולים לבביים
לקבוצת חברות מגדל
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדם
עלו והצליחו!!!

יצחק הרשקוביץ
מנחם אדוני
דרך עכו 61, חיפה טל. 04-731281
מאחלים
לקבוצת חברות מגדל
לרגל 60 שנות פעילות
שאו ברכה והמשך הצלחה

ש. רכס
שמאים כלליים לנזקי ביטוח
לקבוצת חברות מגדל
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדם
שאו ברכה שגשוג ופריחה
בהמשך הדרך!!!

שמאים **מאיר גונן**
חיפה, טל. 04-671894
לקבוצת חברות מגדל
לרגל 60 שנות פעילות
המשך ברכה
ודרך צלחה

החברה לשמאות וסקרים בע"מ
ברכות
לקבוצת חברות מגדל
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדם
האמשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

לקבוצת חברות מגדל
לרגל יום חגכם
שאו ברכה, שגשוג והצלחה ושיתוף פעולה פורה
יעקב אשכנזי
וצוות המשרד
רח' עין הקורא 20 ת"א

עדנה דניאל
טל. 04-702418
לקבוצת חברות מגדל
ברכת מזל טוב
לרגל יום חגכם

סוכני ביטוח
חכים באסס
טל. 06-552508
לקבוצת חברות מגדל
לרגל 60 שנות פעילות
שאו ברכה והצלחה
ושיתוף פעולה פורה

אורים סלמון **שחר**
סוכנות לביטוח בע"מ
החלוץ 67 באר שבע 07-276962
מיטב הברכות והאיחולים
לקבוצת חברות מגדל
לרגל חגיגות 60 שנות פעילות
שאו ברכה והרבה הצלחה

אבו נזיה
טל. 02-783674
ברכות חמות
לקבוצת חברות מגדל
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדם
המשך שיתוף פעולה פורה

ממסי. מועדון רכב ישראלי. עולמי
ברכות
לקבוצת חברות מגדל
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדם
האמשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

COMTEC קומטק
ברכות חמות ואיחולים לבביים
לקבוצת חברות מגדל
החוגגות 60 שנה להיווסדם
עלו והצליחו!!!

אליוביץ ח"י ביטוחים
מיטב הברכות
לקבוצת חברות מגדל
לרגל 60 שנות פעילות
שאו ברכה ודרך צלחה!!!

עיסאי נביל
טל. 03-9370505
לקבוצת חברות מגדל
ברכת מזל טוב לחגיגות
לרגל היובל
ל־60 שנות פעילות
עלו והצליחו!!!

מרום שרותי ביטוח
טל. 04-834998
לקבוצת חברות מגדל
לרגל חגיגות 60 שנה להיווסדם
שאו ברכה שגשוג ופריחה
איתנו לאורך כל הדרך

ברכות לאופיר כהן

בני בנני – קבלני בנין טל. 5047280
למר **אופיר כהן**
שאו ברכה ודרך צלחה ושיתוף פעולה פורה

למר **אופיר כהן**
איחולים לבביים
לרגל בחירתך ליו"ר
ארגון הקבלנים והבונים בחולון
שא ברכה והרבה הצלחה

בהרי ושו"ת בע"מ
בהרי יונה - מנהל
ארמונות חן
בן גירה משה - מנהל
קבלני בנין
סוקולוב 64, חולון טל. 5016197

למר **אופיר כהן**
איחולים לבביים
לרגל בחירתך ליו"ר
ארגון הקבלנים והבונים בחולון

"נאות אמיד" מקבוצת כתב
רחוב הנפח 10 אזור תעשיה חולון
החברה שבונה את פרויקט
ראשון FACTORY OUTLET
מרכז חנויות המפעל הראשון בישראל

י.ד. לוי אלברט חב' לבנין בע"מ
בונים דירות פאר ומבני תעשיה
למר **אופיר כהן**
לרגל בחירתך ליו"ר ארגון הקבלנים והבונים בחולון
שא ברכה והרבה הצלחה

למר **אופיר כהן**
איחולים לבביים לרגל בחירתך ליו"ר
ארגון הקבלנים והבונים בחולון
הצלחתך הצלחתינו!!
אלי תקומה בע"מ
לוינסקי בע"מ
טל. 5010990

זלמן זכריה קבלן בנין
חנקין 50 חולון טל. 5045917
למר
אופיר כהן
עלה והצלח!!!
לרגל בחירתך ליו"ר
ארגון הקבלנים והבונים בחולון

פינידר
חברה להשקעות בע"מ
סמטת הקצב 6 קרית מוצקין חיפה טל. 04-709112
למר **אופיר כהן**
לרגל כניסתך לתפקיד רם המעלה
שא ברכה והרבה הצלחה

ברכות לחברת החשמל

פיכה פלסט בע"מ
ייצור כבלים וחוטי חשמל
ברכות חמות
לחברת החשמל
ולמנכ"ל מר משה כץ
לרגל בחירתכם לחברה המובילה במשק
בהצלחה!!!

טלדור
מוליכים וכבלים בע"מ
לחברת החשמל
ולמנכ"ל מר משה כץ
לרגל בחירתכם לחברה המובילה במשק
שאו ברכה והרבה הצלחה
ושיתוף פעולה פורה

סליבאן סחר בע"מ
רח' החצב 10 א.ת.ח. אזור
טל. 03-5566077
כל ברכות
לרגל בחירתכם
לחברה המובילה במשק
עלו והצליחו!!!

אלקו תעשיות בע"מ
ברכות
לחברת החשמל
ולמנכ"ל מר משה כץ
לרגל בחירתכם לחברה המובילה במשק
שאו ברכה והרבה הצלחה

בני כהן
בנין פיתוח והשקעות בע"מ
ביצוע עבודות בניה עפר תשתית ופיתוח
רח' ישראל גוראה 40, ירושלים טל. 02-511422
רח' האורגים 20 א.ת. חולון טל. 03-5597973
שפע ברכות
לחברת החשמל
ולמנכ"ל מר משה כץ
לרגל בחירתכם לחברה המובילה במשק
שאו ברכה והרבה הצלחה

המדור הופק ע"י דניאל שיווק ופרסום ת.ד. 10622 רמת־גן, 52005 טל. 03-6701144 פקס 03-6701145

סיעת רמון צופה מו"מ קשה בשל מינוי הברפלד לראש צוות העבודה

מאת ירח טל
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

מנכ"ל ההסתדרות היוצא, חיים הברפלד, יעמוד בראש הצוות מטעם העבודה שיפתח מחרתיים במשא ומתן קואליציוני עם רשימת רמון בהסתדרות. הצוות יכלול גם את מזכ"ל העבודה, ח"כ נסים זוילי, את יו"ר אגף הארגון במפלגת העבודה, צבי אלדרוטי (יו"ר השקים), ועוד חמישה ממלאי תפקידים בהסתדרות ובאגף לאיגוד מקצועי.

על הרכב הצוות הוחלט שלשום, בהתייעצות שקיים יו"ר העבודה יצחק רבין בלשכתו במשרד הביטחון בתל אביב. בהתייעצות השתתפו השרים שמעון פרס ואברהם שוחט, מזכ"ל העבודה ומזכ"ל ההסתדרות.

ברשימת רמון קיבלו את מינוי הברפלד כראש צוות המו"מ מטעם העבודה במורת רוח גלויה. אחד מראשי הרשימה אמר כי מינויו של הברפלד מעיד שמפלגת העבודה אינה מעוניינת בכוונותיה לכונן קואליציה עם רשימת רמון בהסתדרות.

ברשימת רמון צופים קשיים רבים במו"מ הקואליציוני בגלל הרכב צוות המו"מ של מפלגת העבודה והעמדות שחבריו משקפים.

השר יוסי שריד אמר כי צוות המו"מ מטעם רשימת "חיים חדשים" לא יהיה בדרג הבכיר ביותר. הצוות מטעם רשימת רמון יכלול כנראה בין היתר את חברי הכנסת עמיר פרץ, רן כהן וחיים אורון, אך חיים רמון ושריד לא ישתתפו בו, למרות שתחילה נטו לעשות זאת.

בישיבה הקריא רבין מכתב שקיבל שעה קלה לפני כן מרמון, בו הוא מזמין רשמית את מפלגת העבודה להיכנס למו"מ קואליציוני עם רשימתו. במכתב נאמר כי "כפי שכבר הודענו, אנחנו דבקים בעמדתנו שמפלגת העבודה היא השותפה שלנו, ואתה אנחנו מבקשים לכונן את השותפות בהסתדרות. אנחנו מציעים כי המשא ומתן בינינו ייפתח ביום שלישי ויימשך ברציפות עד לסיכום מהיר וחיובי".

רמון מבהיר במכתבו לרבין כי הדבר הראשון שיעלה על סדר היום במו"מ הוא העברה מהירה ומסודרת של השלטון בהסתדרות: "איננו יכולים להשתהות מן הדרשם, שיש אולי כוונה למישהו לעכב את העברת האחריות ולשבש אותה, ואנחנו רואים כוונה זו בדאגה ובחומרה".

רמון תובע במכתבו את כינוס ועידת ההסתדרות לא יאוחר מאמצע חודש יוני. אך הברפלד אמר בהתייעצות אצל רבין כי לא ניתן יהיה לכנס את הוועידה לפני אמצע אוגוסט או סוף אוגוסט. בשלב ראשון יכונס הוועד הפועל ב־2 ביוני, והוא, על פי חוקת ההסתדרות, יקבע את מועד התכנסות הוועידה.

בישיבה הביע רבין עמדה המנוגדת לזו של הברפלד, והבהיר באופן חד משמעי כי רק קואליציה עם רשימת רמון באה בחשבון. רבין יעמוד בראש צוות־העל להיגוי המו"מ הקואליציוני בהסתדרות.

רבין והשר שוחט אמרו בישיבה כי יש לעשות הכל כדי שהעבודה תעביר בהקדם האפשרי את השלטון בהסתדרות לרשימת רמון.

השר שריד אמר כי רשימת "חיים חדשים" רואה בהעברת האחריות בהסתדרות במהירות מבחן ראשון לרצון ולטוהר הלב של העבודה במו"מ. שריד אמר כי רשימת רמון לא תסכים בשום אופן לדחיית העברת האחריות בשלושה־ארבעה חודשים, והדגיש כי הדבר חייב להיעשות באמצע החודש הבא.

"מחטפי קואליציה"

במכתבו לרבין מתריע רמון גם על מה שהגדיר "מחטפי קואליציה" במקומות שונים בארץ וחתימת הסכמים בין מפלגת העבודה לבין הליכוד במועצות פועלים". לטענת רמון, נודע לו על לפחות עשרה הסכמים כאלה. הוא מזהיר את רבין כי אם העבודה תחתום הסכמים קואליציוניים עם הליכוד, תראה עצמה רשימת רמון חופשית לנהל מו"מ עם כל גורם שיראה לה.

במכתב אחר ששיגר רמון שלשום למבקר ההסתדרות, נפתלי בלומנטל, הוא דורש ממנו להנחות את ממלאי התפקידים בהסתדרות להימנע מקבלה ומביצוע של החלטות מרחיקות לכת שעלולות להציב בפני ההנהגה החדשה עובדות מוגמרות.

פעילי העבודה בהסתדרות הביעו שביעות רצון מהצבת הברפלד בראש צוות המו"מ מטעם העבודה. לדבריהם, הדבר יבטיח את שמירת האינטרסים שלהם ושל העבודה בהסתדרות ובמועצות הפועלים.

צוותי המו"מ ידונו תחילה בקווי יסוד משותפים להסתדרות, ובכלל זה השינויים והרפורמות שרמון מבקש להנהיג בהסתדרות. בשלב השני ידונו על חלוקת תפקידים ומשרות.

בכירים במפלגת העבודה חוזרים ומותחים ביקורת על ראש הממשלה, שהחליש לטענתם את כוח המיקוח של העבודה במו"מ עם רמון בכך שהתחייב מראש לכונן קואליציה רק עם רשימתו.

מתוצאות כמעט סופיות של הבחירות עולה כי קואליציה של העבודה והליכוד יכולה היתה לעבור במקצת את מחסום ה־50%, אך אפשרות זו ירדה מהפרק לאחר שעבד אל והאב דראושה הודיע כי אם העבודה תלך לקואליציה עם הליכוד, הוא פורש משותפותו ברשימת העבודה, נוטל עמו את 3% שמבטיח לו ההסכם ועובר לרשימת רמון, שסיכמה עם רשימת חד"ש על קואליציה.

תצלום: שי קרן
זוילי והברפלד. זוילי מציע "תוכנית כללית" למאות שהודחקו בבחירות לרשויות המקומיות ולהסתדרות

זוילי דורש להתנות שובם של רמון וחבריו לעבודה בהצטרפותם לסיעתה בהסתדרות

מאת ירח טל
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

התנאי שמפלגת העבודה צריכה להציב לשובם של חיים רמון וחבריו למפלגה הוא הצטרפותם לסיעת העבודה בהסתדרות. כך אמר מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ נסים זוילי, בהתייעצות שלשום אצל ראש הממשלה יצחק רבין.

לדברי זוילי, אם רמון והח"כים עמיר פרץ ושמואל אביטל מעוניינים לשוב ולהיות חלק מהמפלגה – כשם שהם חברים בסיעה בכנסת, עליהם גם להיות חברים בסיעת העבודה בהסתדרות. ברשימת רמון הגיבו בביטול לתנאי זה, וטענו כי המצביעים שרשימתם קיבלה בבחירות להסתדרות הם שלה ולא של העבודה, והדבר היחיד שבא בחשבון הוא קואליציה עם העבודה, ולא איחוד.

ח"כ חגי מרום, ממקורבי רמון בעבודה, אמר כי אין לדעתו כל היגיון בדרישה זו, וכי מי שמעלה אותה מעיד על כך שהוא אינו מעוניין בשובם של רמון, פרץ ואביטל למפלגה.

זוילי פנה שלשום ליו"ר המוסד לביקורת במפלגת העבודה, עו"ד חיים קמחי, בבקשה לגבש הצעה ל"תיקון רמון" בחוקת העבודה, שיאפשר מעין חנינה כללית לכל המורחקים מהמפלגה במהלך הבחירות להסתדרות ואף הבחירות המוניציפאליות. מדובר בכמה מאות אנשים. ההצעה תובא לאישור מרכז העבודה, שאמור להתכנס בשבועות הקרובים.

השר עוזי ברעם פנה בסוף השבוע במכתבים לראש הממשלה ולמזכ"ל המפלגה, וקרא להם לכנס בדחיפות את מרכז המפלגה כדי שיאשר הצעת החלטה בדבר הוראת שעה המבטלת את הודעות הפרישה שקיבלו רמון וחבריו.

השר יוסי שריד אמר אמש כי על פי מה שידוע לו, רמון אינו מתכוון בשלב זה לחזור למפלגת העבודה. להערכת מרום, רמון "יחזור בשלבים", תוך שהוא בודק את התגובות והמהלכים בעבודה.

מפגשי "השמיניה" עם רמון, פרץ ואביטל מתחדשים. השבוע תתכנס השמיניה בפעם הראשונה בהרכב מלא מאז הוצאו שלושת הח"כים ממפלגת העבודה. ח"כ מרום, אחד מחברי השמיניה, אמר כי לאחר שלשכת מפלגת העבודה החליטה בשבוע שעבר לקרוא למגורשים לשוב למפלגה, אין כל סיבה שהשמיניה לא תחדש את פעילותה ומפגשיה בהרכב מלא.

הסוחר מוונציה

כסף, יצרים, קנאות, גזענות, דם

מאת ויליאם שקספיר, תרגום: אברהם עוז, בימוי: עמרי ניצן

תפאורה ותלבושות: רות דר
מוסיקה: אורי וידיסלבסקי
עיבוד מוסיקלי: רן בגנו
תאורה: ניב שדה
הדרכה קולית: עדי עציון

משתתפים (לפי סדר הא"ב):
ארז בן-הרוש, סער בן-יוסף
רמי ברוך, יוסי גרבר
מירב גרובר, אלי דנקר
רפי וינשטוק
שלמה וישינסקי
אפי טרדונסקי
רובי מוסקוביץ'
קרול מרקוביץ'
נטע סובול
שבתאי קונורטי
גדי רבינוביץ'
שולי רנד, חנוך רעים
איה שבא, עפר שקרצי

תאריכי הצגות:
יום ב' 16/5 20:30
יום ג' 17/5 20:30
יום ג' 31/5 20:30
יום ד' 1/6 16:30, 20:30
יום ה' 2/6 20:30
מוצ"ש 4/6 21:00
יום א' 5/6 20:30

קופת הקאמרי: 03-5233335
למנויים: 03-5245211
מענה קולי: 03-5229353
לקבוצות מאורגנות:
מח' מכירות 03-5279888

החלה ההרשמה
לעונת המנויים 95/94

הקאמרי
של תל-אביב

ה"ויזה" שלך לקאמרי

רמון, שריד ודרעי יקבעו את קווי היסוד של רשימתם למשא־ומתן הקואליציוני

מאת אבירמה גולן ויוסף אלגזי

בישיבה ראשונה של הוועדה הפריטטית של רשימת רמון, מרצ וש"ס להסתדרות, שהתכנסה שלשום בכפר בתל אביב, בביתו של חיים רמון, יוסי שריד ואריה דרעי לצוות שיקבע את קווי היסוד שיהוו בסיס למשא ומתן לקואליציה עם כל מרכיב אחר בהסתדרות.

על ועדה נוספת, בהשתתפות רן כהן, עמיר פרץ, חיים אורון ואלי ישי, הוטל לגבש המלצות בענייני ארגון בהסתדרות.

על פי ההסכם בין רמון, מרצ וש"ס, השתתפו בישיבת הוועדה הפריטטית שלושה נציגים מכל סיעה. בין היתר אמורה הוועדה הפריטטית לקבוע את חלוקת התפקידים וחלוקת התקציבים, אך שלשום עדיין לא דנו הנציגים בשאלת התיקים.

בפתיחת הישיבה הוחלט לשלוח לראש הממשלה, יצחק רבין, תביעה לכינוס ועידת ההסתדרות עד אמצע החודש הבא.

כן הוחלט להגיש תלונה ליועץ המשפטי לממשלה, למבקרת המדינה ולמשטרה בעניין מה שהוגדר בישיבת הוועדה כהעלמת מידע בהסתדרות.

מטה הבחירות של ש"ס יוזיל מחר בהתארגנות לבחירת נציגי התנועה במועצות הפועלים ברחבי הארץ.

בש"ס מעריכים כי כמעט בכל עיר ובכל מקום יישוב מתוך 64 היישובים בהם נבחרו מועצות פועלים יש לש"ס נציג, שעל פי ההסכם יימצא לו תפקיד במועצת הפועלים. בכמה מועצות פועלים גדולות משמשים אנשי ש"ס מתווכים בין רשימת רמון לבין רשימות אחרות בהקמת קואליציה במועצת הפועלים.

בש"ס טוענים כי אחת הדוגמאות היא מועצת הפועלים בחיפה, שם שימש נציג ש"ס מתווך בין רשימת רם לבין הליכוד.

עם זאת, הקואליציה בחיפה תהיה כפופה להסכם הקואליציוני הארצי, ואם ייחתם הסכם בין רשימת רם לבין העבודה, ייתכן שההסכם הקואליציוני בחיפה יבוטל. בש"ס סירבו אתמול לאשר או להכחיש אפשרות כזאת.

בסוף השבוע יכנסו אנשי מטה הבחירות של ש"ס את נציגי התנועה במועצות הפועלים ברחבי הארץ. אם ייחתם עד אז הסכם קואליציוני, ידרכו נציגי ש"ס עם המרכיבים השונים בקואליציה על איוש התפקידים במועצות הפועלים. אם לא, ינהל משא ומתן לגבי כל מועצת פועלים בנפרד.

ח"כ חיים רמון, המיועד לתפקיד מזכ"ל ההסתדרות, נפגש בסוף השבוע עם ראש סיעת חד"ש המתוקשרת להסתדרות בנימין גונן, ודן עמו באפשרות הצטרפותה לקואליציה בראשותו בהסתדרות.

רמון הבהיר, כי אם יתברר כי לשתי הרשימות ביחד יש יותר מ־50% מהצירים בוועידת ההסתדרות, כל הסכם בין רמון לחד"ש המתוקשרת ייצור מעין גוש חוסם שלא יאפשר קואליציה בין העבודה לבין סיעת הליכוד.

"רמון הבהיר לנו כי הוא מוכן לשתף אותנו בניהול מוסדות ההסתדרות, כולל הוועדה המרכזת של ההסתדרות, וכי הוא יפעל למען ביטול האפליות כלפי האוכלוסיה הערבית", אמר גונן, "מצדנו הבענו לרמון, כבר בשלב זה, תנאי חשוב אחד להצטרפותנו לקואליציה בראשותו, והוא אי־צירוף הליכוד לקואליציה זו.

"כן הבהרנו שנבוא לוועדה המרכזת עם כל המטען הרעיוני שלנו, כולל הדו המצוי, הדגל האדום והאינטרנציונאל", אמר גונן.

היום תתכנס הנהלת סיעת חד"ש המתוקשרת כדי לדון בהצעתו של ח"כ רמון.

בתשובה לשאלה מה הן תוכניותיו של רמון בהנהגת ההסתדרות לגבי האוכלוסייה הערבית אמר סיף עידקי, שעמד בראש המטה הערבי של רם בבחירות, כי "רם גובשה תוכנית מפורטת, אך על דעתם של רמון וח"כ עמיר פרץ אני יכול להודיע, כי במסגרת הרפורמות־הדמוקרטיזציה המבנית של ההסתדרות נפעל ללא דיחוי להקמת מועצות פועלים בכל היישובים הערביים הגדולים, נבנה משאבים הסתדרותיים לפיתוח המערכת הקהילתית ביישובים הערביים, ונסייע ביוזמות תעסוקה במאבק בגל האבטלה, הפוגעת בצורה קשה מאוד ביישובים הערביים".

בראש שלוש מועצות הפועלים הערביות בהן התקיימו בחירות – באר־רהט, שפרעם וטייבה – יעמדו אנשי העבודה.

במועצת הפועלים בנצרת מתכוון מוחמד אבו אחמד לכונן קואליציה מקיר אל קיר.

בשל שוויון הכוחות בין העבודה וחד"ש המתוקשרת בנעמ"ת נצרת, יצטרכו כל אחת משתי הרשימות לשכנע את סיעת רם בנעמ"ת, המהווה לשון מאזניים, להצטרף לקואליציה בראשותה.

מתיחות בין העבודה לרשימת רמון בשל ההסכמים הקואליציוניים במועצות פועלים

רן כהן: 200 קלפיות נעלמו, ולא הגיעו לספירה בוועדת הבחירות

מאת חיים ביאור

מתיחות שוררת בין מפלגת העבודה לבין רשימת "חיים חדשים בהסתדרות" בראשות ח"כ חיים רמון, בשל סירובו של מזכיר מועצת פועלי תל אביב, גרשון גלמן, ומזכירים של עשר מועצות פועלים נוספות ממפלגת העבודה, לחזור בהם מהסכמים קואליציוניים שחתמו בימים האחרונים עם הליכוד.

בבחירות למועצת פועלי תל אביב הגיעה רשימת רמון בראשות שלמה מסלאווי למקום הראשון וקיבלה, על פי מניין לא סופי של הקלפיות, 43.69% מהקולות. רשימת מפלגת העבודה בראשות גלמן קיבלה 34.18%, ואילו הליכוד בראשות איתן סולמי קיבל 20.58%.

הקואליציה בין גלמן לסולמי מבטיחה את המשך כהונתו של גלמן, כאשר סולמי אמור לשמש, על פי ההסכם, כמ"מ מזכיר המועצה, הגדולה ביותר בארץ. גלמן טען אמש כי "לשום איש או מוסד פוליטי אין סמכות לקבוע מה טוב לעובדים בתל אביב ואילו הסכמים קואליציוניים ייחתמו במועצת הפועלים".

גם יצחק אורטמן, ראש סיעת מפלגת העבודה במועצת פועלי גבעתיים, חתם אתמול על הסכם קואליציוני עם רשימת הליכוד, בראשות לסלו. אורטמן העריך אתמול כי עד אמצע השבוע ייחתמו הסכמים קואליציוניים בין מפלגת העבודה לבין הליכוד ב־15 מועצות פועלים, ביניהן המועצות באור יהודה, קרית גת, קרית אונו ואשקלון.

במפלגת העבודה כועסים על ההסכם הקואליציוני שנחתם בין רשימת רמון לבין הליכוד במועצת פועלי חיפה. כתוצאה מההסכם ייאלץ המזכיר היוצא, אורי אגמי, לפנות את מקומו לברוך זליך, ראש רשימת רמון למועצה. ראשי העבודה דורשים את ביטול ההסכם.

"הפרה של כללי המשחק"

ח"כ עמיר פרץ, מראשי רשימת רמון, אמר אמש כי הוא הורה לזליך לבטל את ההסכם הקואליציוני. עם זאת הבהיר פרץ כי "מפלגת העבודה היא זו שהתחילה על הסכמים קואליציוניים עם הליכוד כמו בגבעתיים, ואני מתחיל להבין את הלחץ שבו נתונים הנציגים שלנו במועצות הפועלים".

לדברי פרץ, רשימתו תעמוד בהתחייבותה כלפי ראש הממשלה, יצחק רבין, להימנע מהסכמים קואליציוניים עם הליכוד במועצות הפועלים, רק אם יבוטל ההסכם בין העבודה לליכוד במועצת פועלי תל אביב. לדבריו, "ההסכם בתל אביב הוא הפרה של כללי המשחק".

ח"כ רן כהן, אף הוא מראשי רשימת רמון, טען אתמול כי נעלמו 200 קלפיות שהוצבו ברחבי הארץ. לדבריו, קלפיות אלה לא הגיעו לתל אביב לצורך ספירה בוועדת הבחירות המרכזית. כהן מסר כי הדבר יידון היום בישיבת הוועדה. "היעלמות הקלפיות היא שערורייה. קיים כאן חשד לפלילים", אמר.

יו"ר אגף ההדרכה בהסתדרות, פיני שומר, האשים אתמול את מזכ"ל ההסתדרות חיים הברפלד ובכירים המקורבים לו בניסיון לתקוע טריז במו"מ בין מפלגת העבודה לבין רשימת רמון על כינון קואליציה בהנהגת ההסתדרות. שומר דרש אמש לכנס בדחיפות את סיעת מפלגת העבודה בהסתדרות, כדי לדון בכישלון מפלגת העבודה בבחירות ובעניין המו"מ עם רמון. הוא התריע על כי סיעת העבודה לא כונסה מאז הבחירות, ביום שלישי האחרון.

תוצאות כמעט סופיות בבחירות להסתדרות

רשימת רמון קיבלה 46.09% מהקולות; העבודה – 32.8%

הליכוד – 17.33% מהקולות; חד"ש – 3.78%

מאת חיים ביאור

מספירת 93.4% מהקלפיות בבחירות להסתדרות עולה כי רשימת "חיים חדשים בהסתדרות", בראשות ח"כ חיים רמון, קיבלה 46.09% מהקולות; רשימת מפלגת העבודה בראשות חיים הברפלד קיבלה 32.80% מהקולות; רשימת הליכוד בראשות ח"כ יעקב שמאי – 17.33% מהקולות; ורשימת חד"ש בראשות בנימין גונן – 3.78%.

מהתוצאות עולה כי בשלב זה רמון לא יוכל להקים קואליציה בהסתדרות עם חד"ש שתישען על רוב של יותר מ־50%, מאחר שרשימתו וחד"ש קיבלו ביחד 49.87% מהקולות. מפלגת העבודה אינה יכולה בשלב זה ליצור גוש חוסם של 33% לפחות, שמטרתו להקשות על רמון לבצע רפורמות מרחיקות לכת בהסתדרות.

חלק ניכר מהקלפיות שטרם נמנו הן במגזר הערבי. בשל כך ייתכן כי בתום הספירה יתברר כי חד"ש קיבלה קולות נוספים ויושלמו 0.13% החסרים לחד"ש ולרשימת רמון כדי להגיע ביחד ל־50% מהקולות.

ממניין 93.9% מהקולות בבחירות לנעמ"ת עולה כי רשימת מפלגת העבודה בראשות עו"ד עפרה פרידמן קיבלה 49.59% מהקולות; "חיים חדשים בהסתדרות" בראשות ח"כ ענת מאור 26.44%; הליכוד בראשות רבקה בר לב 19.26%; וחד"ש בראשות רודיינה ג'ראיסי 4.61%.

להלן תוצאות הבחירות למועצות הפועלים הגדולות, ממניין כמעט סופי של הקולות (באחוזים):

ירושלים: אמת 32.04, מחל 35.37, רם 31.34 ו־1.25.
תל אביב: אמת 34.18, מחל 20.58, רם 43.69 ו־1.55.
חיפה: אמת 39.20, מחל 21.37, רם 37.89 ו־1.54.
באר שבע: אמת 41.60, מחל 28.10, רם 27.22 ו־3.08.

هكذا من الاصل

صكنا من الاهل

3

עשרות ראשי ערים יפגינו אחרי החג בתל־אביב במחאה על המשך שביתת העובדים הסוציאליים

השביתה נמשכת כבר 25 ימים. מאות עצורים אינם יכולים להשתחרר בשל העדר תסקירי מבחן; הופסקה גמילה של מאות נרקומנים

מאת חיים ביאור וגבי זהר

עשרות ראשי ערים יפגינו לאחר החג בתל־אביב, במחאה על המשך השביתה של העובדים הסוציאליים. את ההפגנה יזום יו"ר מרכז השלטון המקומי, עדי אלדר, שאמר שהמחאה מופנית כלפי משרד האוצר, "נוכח אוזלת ידו בטיפול במשבר".

השביתה של 9,000 העובדים הסוציאליים נכנסת היום ליומה ה־25. ביום חמישי האחרון נראה היה שהשביתה עומדת בפני סיום, לאחר שמזכיר איגוד העובדים הסוציאליים, אלי בן גרא, סיכם עם הממונה על השכר באוצר, שלום גרביס, שכל עובד סוציאלי יקבל תוספת חודשית בשיעור 1,200 שקלים שתתפרס על פני 3 שנים הבאות.

האולם לדברי בן גרא, ביום ששי שיגר אליו גרביס את טבלאות השכר המעודכנות והתברר שהתוספת של 1,200 שקלים כוללת בתוכה תוספות קיימות, כמו שעות נוספות ותוספת ותק. "פירוש הדבר שהתוספת האמיתית שגרביס מתכוון לה איננה עולה על כמה מאות שקלים ולכך לא הסכמנו", אמר מזכיר העובדים הסוציאליים.

גורמים במשרד האוצר ציינו בתגובה שמזכיר העובדים הסוציאליים דורש הגדלת שכר, ודרישה שלא הועלתה על ידי אף איגוד מקצועי אחר. לדבריהם, גם בגיג ההסתדרות, אפרים זילוני, סובר שדרישת העובדים הסוציאליים מוגזמת.

בינתיים, בעוד השביתה נמשכת, מאות עצירים ואסירים נאלצים להישאר בבתי מעצר ובתי כלא בשל העדר תסקירי מבחן. רבים מהם היו עשויים להשתחרר אך הדבר נמנע מהם בהעדר תסקיר מבחן המוגש לבית המשפט. עובדים סוציאליים המשמשים כקציני מבחן סיפרו בסוף השבוע כי מצב זה הוא בלתי נסבל וגורם עיוות דין חמור למאות עצירים.

בעיה חמורה אחרת קשורה לנרקומנים העומדים בפני תהליך גמילה. באזור חיפה והצפון יש כיום כ־200 מכורים לסמים הנמצאים בתהליכי גמילה. חלקם אמורים לעבור לכפרי גמילה ואחרים אמורים לעבור גמילה ביתית. כל תהליכי ההכנה של הנרקומנים הופסקו כליל. בחלק מהמקרים מדובר בתהליך שנמשך כשנה וחצי. עכשיו, מזהירים העובדים הסוציאליים, עלולים אותם נגמלים לשוב לסמים.

בעיה חמורה אחרת שהתעוררה באחרונה קשורה לגברים שהיו בפיקוח שירותי המבחן בשל אלימות במשפחה. עשרות גברים שהיו בפיקוח עובדים סוציאליים המשמשים כקציני מבחן – חלקם בטיפול פרטני וחלקם בטיפול קבוצתי – חדלו לקבל טיפול.

בשירות המבחן לנוער המצב קשה מאוד, סיפרה בסוף השבוע ל"הארץ" שרה שנקר, עובדת שירות המבחן לנוער בחיפה. חוקרי ילדים שעברו תקיפה פיסית ומינית, חדלו להלוטין לגבות עדויות מהילדים והנערים. בחודש רגיל יש כ־70 פניות של ילדים שהתעללו בהם. הנזקים המיידיים והנזקים לטווח ארוך של אותם ילדים הם גדולים. במקרה שאין גובים עדות ומגישים עדות ראשונה סמוך לאירוע, הילדים אינם משתפים יותר את העובדים הסוציאליים ואת השוטרים במה שעבר עליהם.

רבקה בורנשטיין, עובדת סוציאלית בשירותי הרווחה של עיריית חיפה, אמרה "כי מדי יום מוגשים חוקים שונים על ידי הרשויות השונות והמדינה בשל השביתה, אבל על הממשלה זה כנראה לא משפיע". נושאים רבים כמו תסקירי גירושין במשפטי אישות והערות להפסקת הריון הופסקו להלוטין וגורמים לסבל רב לאלפי פונים.

לדברי בורנשטיין ויעל שפירא משירות הרווחה בשכונת חליסה יש מקרים רבים שבהם נאלצים להחזיר ילדים ונערים שהוצאו מביתם בצו בית משפט למשפחה, בשל אי התאמה למסגרות חלופיות ואת משום שנערים אינם מקבלים סיוע במסגרות האלה. המשפחות אינן מטופלות ובעצם הילדים חוזרים למצבים קשים שמהם הוצאו בצו בית משפט.

אורנה שגב מהשירות הפסיכיאטרי של בית החולים כרמל סיפרה כי בעקבות השביתה חזרו למחלקה הרבה חולים שטיפולם הופסק וסיכויי החלמתם כעת קטנים יותר. "הבעיה המרכזית שגרמה השביתה שלנו היא פגיעה כמעט בלתי הפיכה באמון הבלתי מסויג שרחשו החולים למסגרת. השביתה שבה נאלצנו לפתוח גבתה מחיר כבד מאוד מהחולים, גם מחיר נפשי אבל לא פחות מכך מחיר כלכלי כבד למשק כולו. מחיר של יום אשפוז לחולה הוא כמעט משכורת חודשית של כ־70 אחוזים מהעובדים הסוציאליים".

שביתת העובדים הסוציאליים מקשה על המשטרה לחקור ילדה שהוריה היכו אותה

מאת משה ריינפלד

שביתת העובדים הסוציאליים מקשה על משטרת מסובים לסיים חקירה של שני בני זוג מאור יהודה, שנעצרו בחשד כי היכו את בתם בת ה־13 באמצעות חוט חשמל.

לבקשת המשטרה, הורה שופט בית משפט השלום בתל־אביב זכריה כספי לעצור את בני הזוג למשך 48 שעות, עד שארגון העובדים הסוציאליים יאפשר לעובד סוציאלי מטעמו, להיות נוכח בחקירת הילדה על ידי חוקר נוער.

בני הזוג, בשנות ה־40 לחייהם, נעצרו ביום חמישי אחר הצהרים בעקבות מידע שהגיע למשטרה לפיו נוהגים השניים להכות את בתם. הילדה שהיתה חבולה בחלקי גופה השונים, נזקקה לטיפול רפואי.

בחקירתם הם הודו רק שהיכו את בתם פעם אחת. האב סיפר כי היכה את בתו אחרי שקיבל חשבון טלפון על שיחות משירות 056. "אני לא רוצה שהבת שלי תהיה זונה", אמר. האם הודתה שהיכתה אותה בידה פעם אחת אחרי ששמעה אותה מאזינה לשיחות טלפון.

חוקר המשטרה ביסס את בקשתו לעצור את ההורים החשודים על סמך התעודה הרפואית והודאת ההורים כי היכו אותה פעם אחת. הוא ביקש לעצרם ל־6 ימים והשופט נענה חלקית.

תיאטרון תנועה קלנגה
מגיע מגרמניה
במסגרת ארועי הבאוהאוס בתל־אביב תיאטרון המשלב אלמנטים של קלות, אורות, צבע, תנועה ומוסיקה היוצרים יחדיו את תיאטרון התנועה המושלם

תיאטרון
תנועה קלנגה
ארכיטקטורה במחול
במאי־כוריאוגרף - יורג לנסינג
מוסיקה - תומס ניוהאוס

ת"א, מרכז סוזן דלל
יום ד' 25.5, בשעה 21:00
יום ה' 26.5, בשעה 21:00
יום ו' 27.5 בשעה 22:00
מוצ"ש 28.5 בשעה 21:00

כרטיסים: ת"א
לקבוצות: 5279955
בכרטיסי אשראי: 5279449
הדקן: 5279797
רוקוקו: 5223663
השרון: 5400553/2
ובית משרדי הכרטיסים
הטבות מיוחדות בקניית כרטיסים לבעלי מי עדן בר ולמנויי ידיעות אחרונות
פרטים בטל': 03-6458888
בשיתוף ידיעות אחרונות העיתון של המדינה · מכון גתה GOETHE INSTITUT · בת־אביב · מי עדן

הודות להוזלה בעלות העיסקה, תרכוש ישראל 21 מטוסים מדגם אף־15 איי

יש לישראל אופציה לרכוש 4 מטוסים נוספים. המטוסים יגיעו החל מספטמבר '97

מאת שרון שדה
כתב "הארץ" לענייני ביטחון

כמות המטוסים הכלולים בעסקת הרכש של מטוסי אף־15 איי ישראל גדלה ועומדת כיום על 21 מטוסים במקום 20, כך עולה מפרטי החוזה לאספקת המטוסים שנחתם ביום ששי בין ישראל וארצות־הברית.

ראש משלחת משרד הביטחון בניו־יורק, אברהם אורן, נציגי חיל האוויר האמריקאי, יצרנית המטוס מקדונל דאגלס וקבלניות המשנה העיקריות של המטוס חתמו על החוזה לאספקת 21 מטוסי אף־15 איי הישראלים לחיל האוויר, עם אופציה ל־4 מטוסים נוספים.

לרגל החתימה יגיע ביום שלישי לארץ ג'ון קפלוס, נשיא חטיבת מטוסי קרב של מקדונל דאגלס. קפלוס ייפגש בביקורו עם ראש הממשלה יצחק רבין, עם מנכ"ל משרד הביטחון דוד עברי ועם מפקד חיל האוויר הרצל בודינגר.

שווי העסקה מסתכם בכ־2 מיליארד דולר, והתשלומים יתפרסו על פני 6 שנים מתקציב הסיוע הביטחוני השנתי שנותנת ארצות־הברית לישראל. בעסקה כלולים גם מערכות ניווט וציון מטרות מסוג "לאנטרן" מתוצרת מארטין מריאטה וכן כ־18 מנועים רזרביים מתוצרת פראט אנד ויטני.

במקביל נערכת בארץ התמודדות נפרדת בין תעשיות ביטחוניות לפיתוח ואספקת מערכות לוחמה אלקטרונית למטוסים החדשים, בהיקף של כ־90 מיליון דולר.

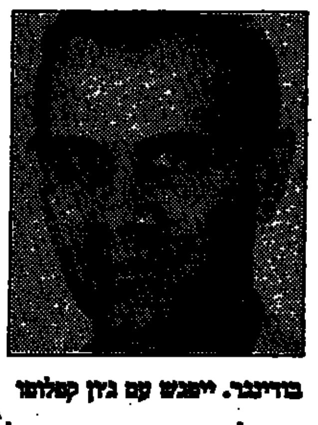

בודינגר. ייפגש עם ג'ון קפלוס

הגדלת מספר המטוסים התאפשרה הודות להקטנת עלויות מרכיבים שונים בעסקה, כמו עמלות, מנועים וחלקי חילוף. הקטנת העלויות נרתמה במגעים שקיימה מערכת הביטחון מול הממשל בעת ביקור ראש הממשלה בארצות־הברית בחודש מארס. האמריקאים הקטינו את עלות המרכיבים הכלולים בעסקה הישראלית, לאחר שהתברר כי אספקת 72 מטוסי אף־15 לסעודיה תימשך, והדבר קשרי המימון שבהם נתונים הסעודים. עקב זאת תוזל עלות הייצור הכוללת של מטוסי אף־15. בנוסף, ישראל לא תשלם את עלויות סגירת קו הייצור אשר יפלו בחלקם של הסעודים.

מטוסי האף־15 איי הם גרסה מיוחדת עבור חיל האוויר הישראלי של מטוסי התקיפה האיכותיים מסוג אף־15 אי, שפותחו ונבנו למדינה אחרת מחוץ לארצות־הברית.

המטוסים יגיעו לישראל באופן הדרגתי החל מספטמבר '97. בשלב זה טרם הוחלט אם לממש את האופציה לרכישת ארבעת המטוסים הנוספים. ההחלטה סופית בעניין תתקבל לקראת סוף השנה והיא תלויה בשאלה אם יהיו מקורות תקציביים למימוש האופציה.

מערכת הביטחון ומטכ"ל החליטו לשנות את פריסת תוכניות הרכש של זרועות חיילות בצה"ל המבוססות על הסיוע השנתי של ארצות־הברית, כדי להתחום על עסקת המטוסים לפני שהיא תתייקר. בין השאר הוחלט לדחות בשלב זה הדרוש צי משאיות תובלה ולוותר על רכש של מסוקי תובלה מסוג בלק הוק, לאחר שארצות־הברית הבהירה כי היא מוכנה להעניק מסוקים אלה במתנה.

גורמים כלכליים מסרו שבארצות־הברית אושר תקציב הסיוע השנתי שמעניקה ארצות־הברית לישראל בהיקף של כ־1.8 מיליארד דולר לשנת הכספים 95'. האמריקאים התחייבו להמשיך בהקצבות כספים לתוכניות המשותפות לשתי המדינות. עם זאת, למרות שרמת הסיוע נשמרת בשנים האחרונות בהיקף שנתי של כ־1.8 מיליארד דולר, כוח הקניה של ישראל בארצות־הברית פוחת בהתמדה עקב שחיקת ערך הדולר.

הבוקר יחליט בית המשפט אם להתיר את פרסום שמות הבכירים שצותתו להם

יודקובסקי מתכוון להתלונן במשטרה נגד ורדי

מאת משה ריינפלד

הבוקר יחליט שופט בית משפט השלום בתל־אביב זכריה כספי, אם להסיר את החיסיון, שהוטל על פי בקשת המדינה, על רשימת שמות מנויי הפלאפון שעל פי כתב האישום צותתו להם שלא כדין רפי פרידן ויעקב צור.

החלטת בית המשפט מעוררת סקרנות, שכן בכל הידוע הרשימה מונה בין 200 ל־400 אנשים, ביניהם גורמים בכירים ביותר במערכות הביטחון, הפוליטיקה, הכלכלה, המשפט והתקשורת.

גורמים משפטיים מעריכים שבית המשפט ייענה לבקשת העיתונים "ידיעות אחרונות", "מעריב" ו"הארץ" ויתיר את פרסום שמות מנויי הפלאפון שהאזינו להם שלא כדין. ההערכה מתבססת, בין השאר, על עמדת המדינה שהסירה את התנגדותה לכך.

ביום חמישי, בדיון בבקשת שלושה העיתונים לפרסום השמות שנמצאו במשרדי הנאשמים בבית הדר דפנה בתל אביב, הודיע התובע עו"ד רפי לוי כי אחרי בדיקה מחודשת של הסוגיה ונוכח השינוי בנסיבות הוא מסיר את התנגדותו לפרסום השמות.

פרקליטי שלושת העיתונים, עורכי הדין מיכי מוזר, בנימין לוינבוק ושל ליבליך טענו כי פרסום השמות משרת את עקרון פומביות הדיון וזכות הציבור לדעת. לעומתם טענו פרקליטי הנאשמים עו"ד פנינה דבורין ומרדכי בין כי פרסום השמות עלול לפגוע בביטחונם האישי של הנאשמים ובעסקיהם.

בעקבות הודעתו של רפי פרידן בבית המשפט לפיה ידוע לו כי עורך "ידיעות אחרונות" משה ורדי ורכזת הכתבים רות בן ארי הזמינו בראשית '92 (אז בן ארי היתה מזכירתו האישית של ורדי) האזנות סתר לקווי הטלפון בביתו של דב יודקובסקי שאז כיהן כעורך "מעריב", מתכוון יודקובסקי להגיש היום תלונה נגד השניים ביחידה הארצית לחקירות פשעים. יודקובסקי אמר כי נמנע ממנו להגיש תלונה ביום ששי משום שמשרדי היחידה היו סגורים בסוף השבוע.

יודקובסקי ציין כי בשנים האחרונות נאלץ להזמין לפחות פעמיים טכנאים כדי שיבדקו את קווי הטלפון שלו. לדבריו הבדיקה נעשתה באמצעי ביטחון משום ששמע רשרושים על הקו.

אל הישראלים השוהים בצפון אמריקה ומשפחותיהם בארץ

משרד הקליטה, בשיתוף עם משרד החוץ ומחלקת העליה בסוכנות מודיעים על

ירידי תעסוקה לתושבים חוזרים ועולים חדשים בארה"ב.

הירידים מתקיימים ב־5 ערים הבאות:

בוסטון	23.5.94	22
שיקגו	26.5.94	25
סן־פרנסיסקו	30.6.94	29
לוס־אנג'לס	6.6.94	5
ניו־יורק	13.6.94	9–10–12

ביריד משתתפות 11 חברות הייטק בישראל והתאחדות הקבלנים.

במסגרת היריד יוצעו משרות למהנדסים ולהנדסאים בתחומי המחשבים, אלקטרוניקה, תקשורת וכימיה. וכן למרצים בתחומי החשבונאות, מימון ושיווק.

התאחדות הקבלנים זקוקה ל־1,000 עובדים בענף הבנייה לסוגיו.

לקבלת מידע יש לפנות אל הקונסוליות הישראליות בערים בהן מתקיים היריד ו/או למחלקה לתושבים חוזרים במשרד הקליטה טל: 752746 / 752757 - 02

התזמורת הקאמרית הישראלית
מייסודו של גארי ברתיני

"קולות וגוונים" 11 "קולות" 6

ג'וזף סוונסן מנצח
דוד גולוב פסנתרן

אייבז: שאלה ללא מענה
מוצארט: קונצ'רטו לפסנתר מס. 25
מוצארט: אדאג'יו ופוגה
שנברג: ליל הוד

אודיטוריום חיפה, מוצ"ש 21.5.94 בשעה 21:00
היכל התרבות עפולה, יום א' 22.5.94 בשעה 20:30
מוזיאון ת"א בשעה 20:30
יום ב' 23.5.94 סד' 1
יום ד' 25.5.94 סד' 3
יום ה' 26.5.94 סד' 4
יום א' 29.5.94 סד' 2

קונצרט קאמרי מקדים: רביעיית המאה ה־20 תופיע באולם מ־19:45–20:15

"מימד חדש" מס. 3

דוד גולוב פסנתרן
סולני התזמורת
ברהמס: רפסודיה מס' 1, אופ' 79
ברהמס: 8 קטעים לפסנתר, אופ' 76
ברהמס: "חמישיה" לפסנתר ומיתרים
מוזיאון ת"א, יום ג' 24.5.94 בשעה 20:30

כרטיסים: ת"א – 03-6961167, חיפה – 04-662244, עפולה – 06-595797 ולפני הקונצרטים בקופה

ציוד טניס־שולחן מקצועי
סטיגה, בטרפליי במבצע
Butterfly · STIGA
היבואן: בש־גל, טל: 03-6951121

בלעדי למנויי הארץ
תור פון · מרכז מידע לאומי
לינה, מסעדות, אתרים
בכרטיס אשראי טל. 03-5323777

למ.ע.צ.
מחוזות חיפה וצפון
לרגל פתיחת כביש שדה אילן–אילניה
שאו ברכה,
שגשוג והצלחה
ושיתוף פעולה פורה
איתכם לאורך כל הדרך

מסוללי הכבישים:
כביש הזורע 65
כביש עירון 65
כביש שדה אילן־אילניה 65
כביש דיר חנא עלבון 806
כביש מבכי אש עוקף נצרת 75
כביש אלונים ישי 75
כביש יגור שפרעם 70

ישגד
צוק אמיטאל - ישגד (1989) בע"מ
שיכון דן, רחוב חזון חיים 18, תל־אביב טל' (רב קווי): 03-6477676

מודעת תיקון

מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה יוצא לכינוס בתוניסיה

מאת גבי זהר

מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, ד"ר ישראל פלג, ייצא הבוקר לתוניסיה, בראש משלחת ישראלית, לכינוס של ארגון מדינות הים־התיכון "מדיטרניאן 21". זו הפעם הראשונה שישראל הוזמנה באופן רשמי לכינוס המתקיים במדינה ערבית, שאין לה יחסים דיפלומטיים עמה. ישראל חברה בארגון מאז הקמתו.

מטרת הכינוס לדון ולנסח את "אג'נדה 21 של הים־התיכון" – תוכנית הפעולה המעשית של מדינות הים־התיכון ושל הארגון בתחום איכות הסביבה והפיתוח.

בין המדינות שאמורות להשתתף בכינוס: סוריה, אלג'יריה ומדינות הקהילה האירופית.

לשכת הנשיא: וייצמן לא הזמין את פידל קאסטרו לביקור בארץ

מאת עקיבא אלדר
שליח "הארץ" בוואשינגטון

בקרב מנהיגים של הקהילה היהודית בפלורידה עוררו הדיווחים מדרום אפריקה, כי הנשיא עזר וייצמן הזמין את מנהיג קובה, פידל קאסטרו, לבקר בארץ, תרעומת. פעילים פנו לקונסוליה הישראלית במיאמי להזהיר מפני הנזק הצפוי ליחסים בין הקהילה היהודית לקהילה הקובאנית במקום. ארגונים יהודיים בפלורידה תומכים במאבקם של ארגוני גולים קובאניים לכינון משטר דמוקרטי בקובה. ישראל הבהירה כי עד שיכונן משטר כזה, לא תהיה התקרבות ביחסיה עם קאסטרו.

לאחר בירור עם לשכת הנשיא, הודיעה הקונסול הכללי במיאמי, רותמה הרמן, כי נמסר לה שהפגישה עם קאסטרו לא היתה יזומה, אלא התקיימה בקבלת פנים רבת משתתפים. לדברי דיפלומטים ישראלים בוואשינגטון, ישראל לא תאשר הזמנה של קאסטרו לביקור בארץ.

הבימה התיאטרון הלאומי · הקאמרי של תל אביב · חיפה התיאטרון העירוני
הבימה: זעקי ארץ אהובה · הגלגול והמוות · קומדיה בפולין · משחקים של שני אדונים · מלך הימאולים
הקאמרי: תשוקה מונציה · שיינדלה · מבקר המדינה · האשה המופלאה שבתוכנו · החלה הרשעה
חיפה: בריחת העולם ועסקים אחרים · משחקים בחצר האחורית · פרח נתני לנריה-ילדים · טיול אוטובוסים · פסטיבל ישראל בתיאטרון חיפה
תיאטרון באר שבע · בית ליסין · האופרה הישראלית-ת"א · הסדנה / הקאמרי
בית ליסין: פילומנה · הבית של ברנרדה
האופרה: כל הכרטיסים נמכרו · חלום ליל קיץ
תיאטרון באר שבע: נוכלים ואוהבים
"אדם בן כלב"

התזמורת הפילהרמונית הישראלית
נוסדה בתרצ"ו–1936 בידי ברוניסלב הוברמן
מנהל מוסיקלי: זובין מהטה
תוכנית הקונצרטים השבועית
מספרי הטלפון שלנו:
תל־אביב – מחלקת המנויים – 03-5251502
חיפה – מחלקת המנויים – 04-664167
ירושלים – משרד "בימות" – 02-240896

אשר פיש, מנצח
נטליה גוטמן, צ'לנית
בתוכנית:
שומאן: קונצ'רטו לצ'לו ולתזמורת
צ'ייקובסקי: וריאציות "רוקוקו"
סטרווינסקי: "פטרושקה"
קונצרט מס' 7
ירושלים, יום ה', 19.5.94, 20.30, מרכז הקונגרסים (בנייני האומה)
קונצרט מס' 9
ת"א, סדרה ה', מוצ"ש, 21.5.94, 21:00, היכל התרבות

הקונסרבטוריון הישראלי למוסיקה תל־אביב
המרכז למוסיקה קאמרית
עונה חמישית – קונצרט מס' 5
עורך ומנחה: משה אפשטיין
מרדכי סתר – רצ'רקאר לרביעיית מיתרים
פ' פולנק – סונטה לחליל ולפסנתר
ד' מיו – סקאראמוש – סוויטה לשני פסנתרים
פ' מנדלסון – שמיניה במי במול מז'ור לכלי קשת אופ' 20
מבצעים:
אמיל שלמה, קתי דבורצה, שמוליק כץ וזהר לרנר – כינור
גיא בן ציוני ועמנואל ועשהם – ויולה,
עינים אייזנשטאט ורועי הרן – צ'לו
מיכל טל ודניאל חבשוב – פסנתר, משה אפשטיין – חליל
מוצאי שבת, 21.5.94, בשעה 21:00
אודיטוריום
רחוב שטריקר 19, תל־אביב, טל': 03-5466228
המשרד פתוח בימים א'–ה' 10:00–13:00 ובערב הקונצרט מ־19.30

לראשונה בפילהרמונית
התזמורת הפילהרמונית הישראלית
קונצרט מיוחד
"אנדרו לויד ובר - הלהיטים הגדולים"
אנטוני אינגליס, מנצח.
פיונה א'וניל, סופרן,
יום ד', 25 במאי 1994, בשעה 20:30
היכל התרבות, תל־אביב
בתוכנית:
ד"ר לויד ויליאם ובר: "אורורה"
מיצירות אנדרו לויד ובר:
"זכרון" מתוך "קאטס" (Cats)
"במבט אחד" מתוך "שדרות סנסט"
"לראות ולהאמין" מתוך "אספקטים של אהבה"
אינטרלוד מתוך "אוויטה"
פנטסיה מתוך "פנטום האופרה"
סואיטה סימפונית מתוך "ישו כוכב עליון"
כרטיסים במחיר: 50 עד 120 ש"ח, להשיג בקופת התזמורת, היכל התרבות, תל־אביב.
מכירה טלפונית בכרטיסי אשראי, בטל' 03-5251502.
20% הנחה למנויי הפילהרמונית, עם הצגת תלוש 112.

3 אנשים נהרגו ו־23 נפצעו, מהם 7 באורח קשה, ב־9 תאונות דרכים בסוף השבוע

10 אנשים נהרגו ו־57 נפצעו קשה ב־41 תאונות בשבוע האחרון

מאת גבי זוהר וקתיים

שלושה אנשים נהרגו ו־23 נפצעו, מהם שבעה באורח קשה, בתשע תאונות דרכים שאירעו בסוף השבוע. ההרוגים הם האם עבד אל עזיז, בת 29, מהכפר איכסאל, ישראל אברבנל, בן 66, מחיפה ורן שחר, בן 21, מנהריה.

התאונה הראשונה היתה בכפר איכסאל. שלשום אחר הצהריים נסעה היא עבד אל עזיז במכונית עם בעלה ושתי בנותיה. הבעל, החשוד כי נהג בגילופין, איבד את השליטה על ההגה בכניסה לכפר והתנגש במכונית שנסעה מולו. האם נהרגה ושתי הבנות נפצעו קשה, והועברו לבית החולים רמב"ם בחיפה. הבעל נעצר לחקירה. שלושת נוסעי המכונית השנייה נפצעו באורח קל והועברו לבית החולים.

נלכד בין גלגלי האוטובוס

התאונה השנייה אירעה בחיפה שלשום אחר הצהריים. ישראל אברבנל ירד מאוטובוס בקו 44 של אגד ברחוב שפירא בחיפה. הוא נלכד בין גלגלי האוטובוס, שהמשיך לנסוע, ונמחץ למוות.

שלשום בערב נהרג רן שחר. התאונה אירעה סמוך לשעה 19:00 בערב בפרדס "איתני" שבנהריה. שחר רכב על אופנוע בדרך עפר בפרדס. הוא איבד את השליטה על האופנוע בין שורות עצי ברושים, התנגש באחד העצים, ונפצע באורח אנוש. הוא פונה לבית החולים בנהריה, שם מת מפצעיו לאחר כשלוש שעות.

בתאונה נוספת, שאירעה שלשום אחר הצהריים סמוך לצומת גולני, נפצעו שמונה אנשים באורח קל. היתה זו תאונת שרשרת, שבה היו מעורבים שמונה כלי רכב.

שני בני הזוג ובתם בת ה־5 נפצעו אתמול קשה סמוך לכפר תבור, כשהמכונית אשר בה נסעו מסוג מיצובישי התנגשה בעץ.

הולכת רגל נדרסה אתמול בחיפה מול חוף הכרמל. היא הועברה לבית חולים במצב בינוני. הנהגת נעצרה לחקירה.

בתאונה שאירעה סמוך לבנין, נפצעו שלושה מתושבי השטחים כתוצאה מהתנגשות בין שתי מכוניות פרטיות. השלושה אושפזו בבית החולים בעפולה.

שניים נפצעו קשה בתל־אביב

שני אנשים נפצעו שלשום בבוקר באורח קשה בתאונת דרכים בתל־אביב.

התאונה אירעה בצומת הרחובות יצחק שדה ומשה דיין. מעדויות שנאספו בשטח עולה, כי מכונית פרטית שנסעה מכוון מערב למזרח חצתה את הצומת באור אדום, והתנגשה בקטנוע, שנסע באור ירוק. נהג המכונית ונהג הקטנוע נפצעו באורח קשה.

רוכב מוטוקרוס פגע אתמול בשוטר, שהיה בתפקיד בחוף פלמחים, ומיד לאחר מכן נמלט. השוטר נפגע באורח קל בשתי רגליו. בשעות הצהריים עשו רוכבי מוטוקרוס רבים מכיוון מזרח לכיוון הים. שוטר מתחנת משטרת ראשון־לציון, רוני יורב"ץ, שהיה בתפקיד ועמד בפתח הכניסה לחוף, סימן לאחד מנהגי המוטוקרוסים לעצור, כדי לבדוק אותו. בתגובה, האיץ הנהג את המוטוקרוס, פגע בשוטר בשתי רגליו, ונמלט. השוטר איבד את הכרתו למשך כמה דקות, והועבר במצב קל לבית החולים אסף הרופא בצריפין.

המשטרה קיימה סריקות לאיתור הנהג הפוגע. אחד המוטוקרוסים נמצא נטוש ברחוב התרמון ביבנה. בבדיקה התברר, כי נהגו הוא תושב חולון, בן 24, אשר שכר אותו מהמרכז נופשים שממערב לנוסיציונה. הנהג טרם נתפס.

רשיונות של 85 נהגים נשללו לחודש

ב־41 תאונות דרכים שאירעו בשבוע החולף בכבישי ישראל, נהרגו 10 בני אדם, מהם שני הולכי רגל, ו־57 איש נפצעו קשה. מינואר נהרגו 211 איש בתאונות דרכים.

הסיבות העיקריות לתאונות היו סטיות פתאומיות מנתיבי הנסיעה ופניות חדות.

בסך הכל נרשמו במשך השבוע 2,840 דו"חות תנועה, במסגרת מבצע לאכיפת חוקי התנועה שאירגנה המשטרה.

מאות נהגים התעלמו להולכי רגל קיומם של תמרורים ורמזורים. 336 נהגים לא צייתו כלל לתמרור "עצור", 189 התעלמו מתמרורים אחרים ו־113 נהגים חלפו בצמתים באור אדום. רשיונות של 85 נהגים נשללו לחודש, עקב עבירות תנועה חמורות.

מבצע האכיפה נועד להימשך כחודשיים, אולם בכלל הממצאים שהתגלו עד כה, הוחלט במחלקת התנועה של משטרת ישראל להעריך את המבצע בעוד חודש לפחות.

מבצע אכיפה בכבישי הצפון

בתג בשבועות ובשאר ימי השבוע תקיים המשטרה מבצע סמוי לאכיפת חוקי התנועה בכבישי הצפון.

כמו כן, תקיים המשטרה מבצע לאכיפת החוקים על מפעילי טרקטורונים, הנעים בדרכים לא סלולות.

תצלום: רב בייטר

שר ההגנה האסטוני אינדריק קאניק מסיים היום את ביקורו בישראל, לאחר שנפגש עם ראש הממשלה ובכירים במערכת הביטחון, וסייר בתעשיות ביטחוניות. קאניק הביע נכונות להרחיב את שיתוף הפעולה הביטחוני של ארצו עם ישראל. בתמונה: קאניק (משמאל) סוקר משמר כבוד של צה"ל במשרד הביטחון בתל אביב שלשום (כתב: שרון שדה)

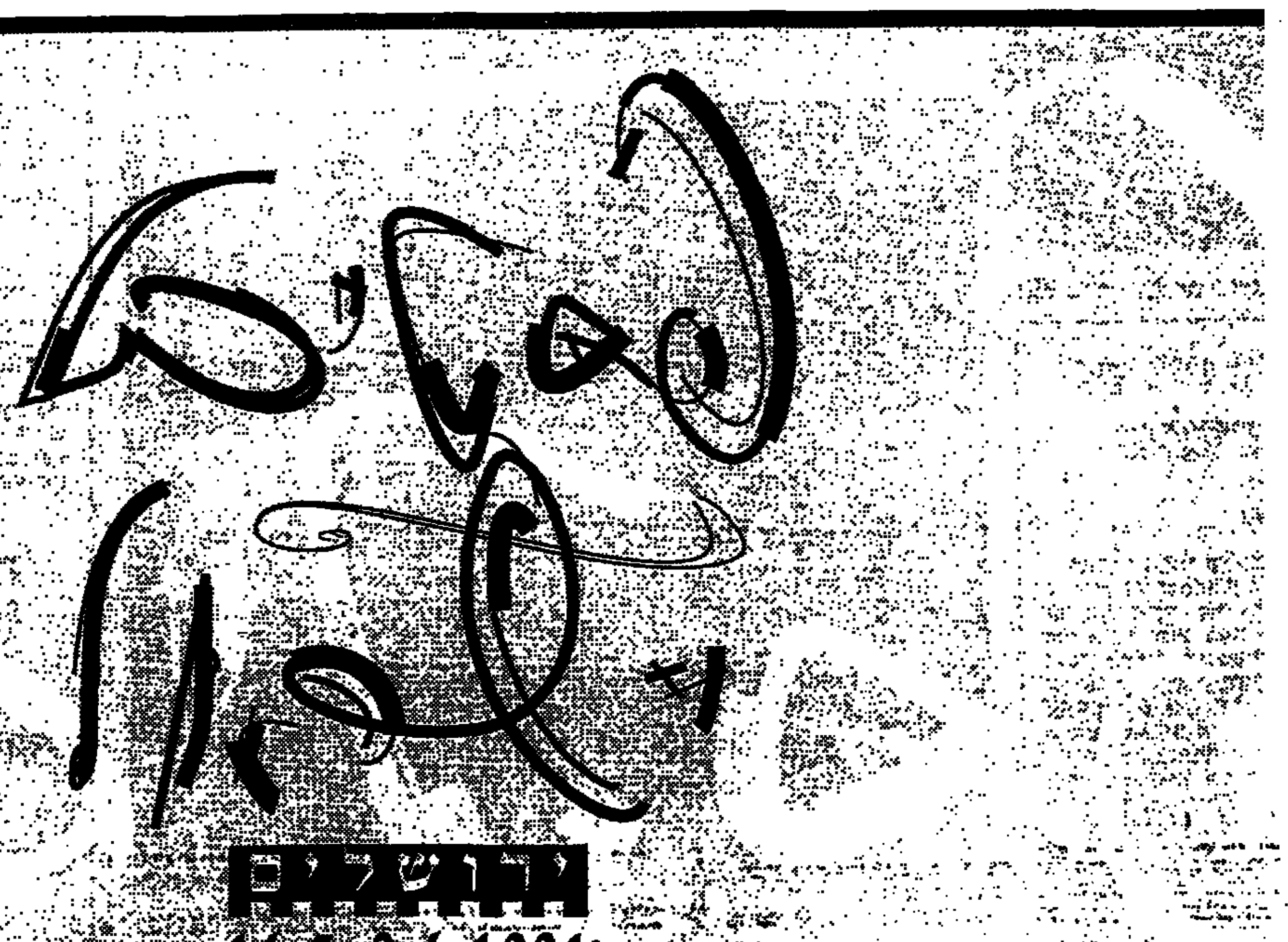

הפסטיבל נענה לדרישת הקהל

לאור הביקוש הרב, נוספו הופעות למופעים הבאים:

טראנסארט
מגדל דוד, מוצ"ש 21.5.94 בשעה 21:15
לראשונה בארץ - להקה ממרוקו.
מופע מיסטי עוצר נשימה הנוגע לראשוניות הבריאה, האמנות, הציור והמוסיקה.

לטרנה מגיקה
אודיסאוס
בנייני האומה, יום ד' 1.6.94 בשעה 16:30
שילוב אמנויות מהמם בשפינ תיאטרון, מחול, קולנוע ומוסיקה חוברים למסע תיאטרלי מהפנט.

בית האופרה השבדי
טורנדוט
תיאטרון שרובר, מוצ"ש 21.5.94 בשעה 21:00
המוסיקה המהפנטת של פוצ'יני והסיפור האקזוטי על אהבה כמעט בלתי אפשרית הופכים את טורנדוט לאחת האופרות הנפלאות שנכתבו אי פעם.

ג'וליאן ברים
הגרג קראון, יום א' 22.5.94 בשעה 18:00
ברים מבקר לראשונה בישראל. זו הזדמנות נדירה להאזין לגאון בגיטרה הקלאסית.

פורגי ובס
קיסריה, התיאטרון הרומי
מוצ"ש 18.6.94 בשעה 21:00
20% הנחה לבעלי חשבונות בבנק לאומי
האופרה הגדולה של ג'ורג' גרשווין מביאה לבמה את חיי הכושים בשנות השלושים.

המופע חייך וחיי, מחווה לבונו שרעבי בוסל.
מי שרכש כרטיסים למופע, יוכל לקבל את כספו חזרה במשרד בו נרכש הכרטיס או להמירו בכרטיס למופע אחר בפסטיבל.

קרקס OZ
אוהל הקרקס במתחם גן הפעמון, יום ג' 23.5.94 בשעה 18:00, יום ה' 26.5.94 בשעה 16:00, יום ג' 31.5.94 בשעה 17:00, יום ד' 1.6.94 בשעה 18:00, יום ה' 2.6.94 בשעה 18:00, יום ו' 3.6.94 בשעה 14:30, מוצ"ש 4.6.94 בשעה 20:45
קרקס OZ הוא קרקס מחשמל, לוהט ומרגש עם קריצה פראית והומור מדליק. קרקס המאה ה-21!

אל טריסייקל
רבקה קראון, יום ג' 17.5.94 בשעה 16:30
יום ה' 19.5.94 בשעה 16:30
טניס, סקי, איגרוף, הומור מטריף בצחוק מתגלגל ללא חשבון, במסע סוחף ללא מעצורים.

להקת בוסתן אברהם
רבקה קראון, יום ג' 7.6.94 שעה 21:00
הלהקה, המונה 8 מוסיקאים יהודים וערבים, הפכה לסמל ליצירה כלית מקורית איכותית המשלבת תרבויות מוסיקליות ממזרח וממערב. מופע מיוחד לפסטיבל בהשתתפות מוסיקאים אורחים.

כרטיסים: לקבוצות ולועדים
טל': 02-240896
ובמרכזי המידע ובמכירות של הפסטיבל:
ירושלים - בימות, קלעים, תיאטרון ירושלים, הצגה שניה.
ת"א וגוש דן - לאן, הדרן, קסטל, גימלטרון, רוקוקו, כנף השרון, ביקורת, מופעים.
חיפה - גרבר, קופת חיפה.
למופעים בחיפה ואזור הצפון בלבד - התיאטרון העירוני חיפה.

לקבלת חוברת חינם טלמסר 02-294422
או פנה למרכזי המידע והמכירות

הטבות מיוחדות לבעלי חשבון בבנק לאומי, פרטים בתכניית הפסטיבל ובסניפי הבנק

בנק לאומי

הכי טוב ישראכרט
הכרטיס הרשמי של הפסטיבל
בשיתוף
ידיעות אחרונות העיתון של המדינה

שירה - שקולניק

ראש ביה"ס לחינוך באוניברסיטת חיפה בנייר עמדה עבור משרד החינוך:

"יש להביא להרחבת הידע של התלמיד על חשבון העמקה בתחומי דעת צרים"

מאת אור קשתי
סופר "הארץ" לענייני חינוך

"הבוגר המבוקש של מערכת החינוך בישראל יהיה בעל קשת רחבה של מיומנויות קוגניטיביות, שיאפשרו לו להסתגל לשינויים המהירים והתכופים המתרחשים בחברה, לשפוט ולקבל הכרעות במצבים מורכבים ובלתי מוגדרים, לתקשר כהלכה עם שותפים ללמידה ולעבודה, להתגונן מפני שיטפון המידע שמקורו באמצעי התקשורת, ומעל הכל — לשלוט במיומנויות כלליות שיאפשרו לו המשך למידה בתחומי דעת ועיסוק חדשים". כך כותב ראש בית הספר לחינוך באוניברסיטת חיפה, פרופ' גבי סלומון, בנייר עמדה שהוזמן על ידי משרד החינוך לפני מספר שבועות, תחת הכותרת "דמותו הרצויה של בוגר מערכת החינוך בעתיד".

ניירות עמדה בנושא זה הוזמנו גם מכמה גורמים נוספים. בנייר העמדה מפרט פרופ' סלומון את השינויים הצפויים בעתיד במקומו של בית הספר בחברה ובתפקידיו, ואת השפעתם על הבוגר העתידי של מערכת החינוך. בהכנת נייר העמדה השתתפה גם תמר אלמוג מבית הספר לחינוך באוניברסיטת חיפה.

בתחילת המסמך מתארים המחברים את המאפיינים של השינויים העתידיים. כך, לדוגמה, הם כותבים, כי "השינוי מתחיל להוות מטרה בפני עצמו, בניגוד ליציבות ולקביעות המאפיינות בקפיאה, עלי השמרים (...) מהירות השינויים מחייבת מעורבות של הפרט, הנדרש ליזום חידושים". עוד נכתב, כי "החברה הפוסט־מודרנית מאופיינת בפלורליזם רעיוני וערכי ובתהליך התפרקות הדרגתי מערכים מוחלטים, תוך התגברות הספק באשר לקני מידה וקריטריונים מוסכמים, אשר באמצעותם יוכל הפרט להבחין".

בהתייחסו להשפעות של שינויים אלה על בתי הספר ועל החינוך הפורמאלי, כותב פרופ' סלומון, כי "בעידן של היעדר קריטריונים מוסכמים לבחירה ולשיפוט, בעידן של התפוצצות ידע והתלשותו המהירה, ובעיקר בעידן בו יש נגישות קלה לכל סוגי המידע באמצעות טכנולוגיות שוות לכל נפש, ניתן לשאול אם יש עוד טעם בקיום מוסד מסוג בית הספר. הנחתנו היא שמוסד זה עתיד להישאר על כנו.

שינוי משמעותי נוסף, שמחברי נייר העמדה צופים, הוא הסטת הדגש החינוכי בבתי הספר מ"הקניית חומר הלימוד לשינון ולשימוש שלו, מלמידה יחידנית ללמידה צוות, ומלימוד תשובות נתונות להתמודדות עם בעיות. התפיסה לפיה למידה היא הצטברות של פריטי מידע, תוחלף בתפיסה המקובלת כיום במדע, לפיה למידה היא פרי חשיבה. תפיסה זו תחייב את בית הספר להפוך מספק של ידע למארגן של הזדמנויות לחשיבה. דגשי ההוראה יוסטו מהניסיון לכסות תחומי דעת רבים לעבר 'צרעין' מחייב של לימודי יסוד, אשר יהווה מחסום מפני פלורליזם חסר כל קריטריונים לבחירת ידע וקדימויות הוראה".

לאור שינויים אלה, מאפיין פרופ' סלומון את דמותו הרצויה של בוגר מערכת החינוך בארבעה מרכיבים עיקריים: מיומנויות אינטלקטואליות כלליות וגמישות, ידע כללי רחב ועמיק, נטיות למעורבות אינטלקטואלית וחברתית, ויכולת שיפוט ערכי בתנאים של העדר קני מידה ברורים. מאפיין חמישי, במידה רבה הכרחי, הוא איזון בין מרכיבים אלה.

משקל שווה למדעי הרוח ולמדעי הטבע

העיקרון של שליטה בידע כללי רחב יחייב "הסטת הדגש הקוגניטיבי מלימודיו של פרט מידע או עיקרון ספציפי, להיווצרותן של רשתות ידע צפופות. הרחבת הידע תבוא על חשבון העמקה בתחומי דעת צרים". בהקשר זה טוען פרופ' סלומון, כי למרות מרכזיותם של המדע והטכנולוגיה בחברה בעתיד, יש לתת משקל שווה ללימודי מדעי הרוח והחברה במשוואה ללימודי מדעי הטבע ולמדעים מדויקים.

"החברה שבה ייקלט בוגר מערכת החינוך, מזמנת הזדמנויות רבות למעלה מפני התמודדות עם בעיות — זאת לאור שיטפון המידע שמציעים אמצעי התקשורת ההמוניים. מצלט זה עלול ליצור ניכור וניהליזם. אנו מצפים מהבוגר לא להיסוף לעבר הפאסיביות, אלא דווקא לפתח נטייה חזקה למעורבות", נכתב במסמך. בעניין זה, צריך בית הספר לפתח "למידה מכוונת", שביטוייה הם חיפוש מידע אחר משמעות והשקעת מאמץ רצוני באיתור קשרים בין תופעות, וכן לחזק את הנטייה למעורבות חברתית בקרב התלמידים.

בסיום כותבים מחברי נייר העמדה, כי "מטרתה של מערכת החינוך לא צריכה להיות רק הרכשת ערכים מן המוכן, אלא גם פיתוח היכולת של הפרט להגיע לאמות מידה ערכיות בכוחות עצמו, תוך בחינה מדוקדקת וביקורתית של הנעשה סביבו".

תנ"צ אבן־חן מונה לסגן מפקד מחוז מרכז; תנ"צ תורג'מן — סגן מפקד מחוז ת"א

מאת ראובן שפירא

תנ"צ זאב אבן חן ימונה לתפקיד סגן מפקד מחוז המרכז של המשטרה, ותנ"צ שלמה תורג'מן ימונה לתפקיד סגן מפקד מחוז תל אביב. כך החליטו שלשום שר המשטרה משה שחל והמפכ"ל המשטרה אסף חפץ.

על המינויים החדשים הוחלט בשל מינוי המפכ"ל החדש ופרישת מפקד מחוז ירושלים לשעבר, יהודה וילק, ולאחר שמונו כמפקדי מחוזות הניצבים שלמה אהרונישקי (מחוז המרכז) ואריה עמית (מחוז ירושלים).

תנ"צ אבן חן, נשוי ואב לשלושה, שימש ב־15 החודשים האחרונים כמפקד היחידה הארצית לחקירות הונאה. אבן חן, משפטן במקצועו, שימש לפני כן כמפקד מרחב השרון וכסגן מפקד המרחב.

תנ"צ תורג'מן, נשוי ואב לשניים, התגייס למשטרה לפני 29 שנים. הוא היה סגן מפקד מרחב ירושלים, קצין אגף מבצעים של מחוז תל אביב, ובשנה וחצי האחרונות היה סגן ראש אגף המבצעים במשטרה.

נצ"מ יהודה בכר, שיועלה לדרגת תנ"צ, מונה לסגן ראש אגף המבצעים. בכר, נשוי ואב לשלושה, משמש כיום כמפקד מרחב השפלה של המשטרה. בכר התגייס למשטרה בשנת 81', היה סגן מפקד משטרת נתב"ג, מפקד תחנת המשטרה בכפר סבא, סגן מפקד מרחב השפלה, ותקופה קצרה מפקד נפת יהודה.

תנ"צ רחמים חורי, ששימש עד לאחרונה סגן ראש יחידת המטה במשרד המשטרה, מונה למפקד מרחב השפלה. למרות שתקן התפקיד של מפקד מרחב השפלה הוא נצ"מ — דרגה הנמוכה מדרגתו של חורי — הוא הסכים לקבל את התפקיד כדי לשמש בתפקיד פיקודי בכיר בשטח. תנ"צ חורי, נשוי ואב לשלושה, משרת במשטרה 24 שנים. הוא היה קצין האג"מ של מרחב ירקון, מפקד תחנת השכונות, וסגן מפקד מרחב איילון.

כקצין אג"מ של המחוז הצפוני מונה נצ"מ אבי שילה, המשמש כיום כמפקד הקורס הנתקדם לקצינים במכללה לקצינים של המשטרה בבית שמש. נצ"מ שילה, נשוי ואב לארבעה, התגייס למשטרה ב־75'. בעבר שימש כקצין אג"מ של מרחב חיפה, מדריך בקורס הפו"מ של המשטרה ומפקד תחנת המשטרה בנהריה.

בימים הקרובים יוחלט מי יהיה מפקד היחידה הארצית לחקירות הונאה, תפקיד הנחשב לאחד הרגישים והחשובים במערך החקירות של המשטרה. בין המועמדים לתפקיד תנ"צ יעקב גרוסמן, שהיה בעבר סגן מפקד היחידה לחקירות הונאה, נצ"מ שמואל נריקס, נצ"מ ירחמיאל הלפרין ונצ"מ אריה גולדברג.

חישובית זהב
תוכנה להנהלת חשבונות וניהול עסק
לעצמאים ובעלי עסקים
הנהח"ש חד־צדדית וכפולה • חשבוניות • בנקים • לקוחות/ספקים • מלאי
אלפי משתמשים • קלה ומשתלמת • מאושרת ע"י מס הכנסה
לקבלת תוכנת הדגמה חינם פקס 03-496119
מערכת מידע קולי 24 שעות 03-6476858
המחיר החל מ- 350 שקל כולל מע"מ
אוטוסופט
רח' החגי מלכות 7 תל-אביב טל' 03-6471488

אוניברסיטת תל-אביב
החוג לאנגלית
הרצאה שנתית לזכר שילה כרמל
פגישה עם
יהודה עמיחי
ערב של שירה
ביום חמישי, ט' בסיון תשנ"ד,
19 במאי 1994, בשעה 18:00
אולם יונה אתינגר, בנין גילמן
קרית האוניברסיטה, רמת־אביב
כניסה דרך שער המוזיאון (4)
— הציבור מוזמן —

صكنا من الاحمل

صكنا من الاجل

ספורט

עורך: אבי רצון

טבלת הליגה הלאומית

מקום	משח'	נצ'	תיקו	הפ'	שערים	נק'
1. מכבי חיפה (1)	36	27	9	–	24-91	90
2. מכבי תל אביב (2)	36	26	5	5	33-75	83
3. הפועל באר שבע (4)	36	17	10	9	35-49	61
4. בית"ר ירושלים (3)	36	18	6	12	54-69	60
5. הפועל תל אביב (5)	36	15	6	15	52-54	51
6. מכבי נתניה (6)	36	12	9	14	64-58	45
7. צפרירים חולון (8)	36	11	12	13	55-41	45
8. בני יהודה (7)	36	12	7	17	60-45	43
9. מכבי פתח תקוה (10)	36	10	12	14	44-34	42
10. הפועל פתח תקוה (9)	36	10	11	15	50-42	41
11. מכבי הרצליה (11)	36	9	10	17	49-34	37
12. עירוני אשדוד (12)	36	9	9	18	54-52	36
13. הפועל כפר סבא (13)	36	7	10	19	56-32	31
14. הפועל חיפה (14)	36	5	12	19	74-30	27

(בסוגריים – מיקום הקבוצות במחזור הקודם)

מלך השערים

1. אלון מזרחי (מכבי חיפה)	28
2. איציק זוהר (מכבי ת"א)	21
3. ג. קודרייצקי (בני יהודה)	20
4. אמיר תורג'מן (אשדוד)	17
5. אלי אוחנה (בית"ר י-ם)	16
6. סמי קקון (הפועל פ"ת)	15
–. רונן הרזי (בית"ר י-ם)	15
8. ו. גרשנייב (בית"ר י-ם)	14
–. אמיר אביגדור (באר שבע)	14
10. רומן פיליפצ'וק (נתניה)	13

במחזור הבא

מכבי פ"ת – מכבי חיפה (1-6 ,4-0)
בני יהודה – מכבי ת"א (1-5, 2-0)
אשדוד – הפועל ב"ש (0-0,2-0)
הפועל ת"א – חולון (1-1, 2-3)
הפועל פ"ת – בית"ר י-ם (1-1, 0-3)
הרצליה – הפועל ב"ש (1-1, 2-3)
נתניה – הפועל חיפה (1-7, 0-0)

עד אמש: 11 ניחשו 15 ויתחלקו בפרס הגדול 21 מיליון ש' בטוטו

בתום בדיקה של 90% מהטורים נמצאו אמש 11 מנחשים שדייקו בכל 15 המשחקים שהופיעו בטופס הטוטו והם יתחלקו בפרס הראשון שעלה ל־21 מיליון שקלים. הבוקר תושלם בדיקת יתר הטפסים ויקבע סופית סדר הזוכים.

אם לא יימצאו מנחשי 15 נוספים, יזכה כל אחד מהזוכים בכשני מיליון שקלים.

286 משתתפים ניחשו 14 משח־ קים; 4,000 ניחשו 13; 32 אלף ניחשו 12 משחקים ו־176 אלף ניחשו 11.

הניחוש הנכון: X,X,1,1,1,X, X ,1 ,2 ,1 ,X ,2 ,1 ,X ,1

● טוטו תיקו. הניחוש הנכון: 1, 2, 6, 8, 11, 15, 27. אחרי בדיקה של 90% מהטורים נמצאו שני משתתפים שדייקו ב־7 ניחושים; 64 ניחשו 6; 2350 דייקו ב־5; יותר מ־20 אלף ניחשו 4 (הפרס לא יחולק והוא יוע־ בר לשבוע הבא).

גברי לוי הציע להברפלד את מקומו בהתאחדות לכדורגל

תשובת מזכ"ל ההסתדרות המוכב: מודה על ההצעה, אבל בשלב זה כל עיסוקי הם בהסתדרות

מאת אשר גולדברג

מ"מ יו"ר הנהלת ההתאחדות לכ־ דורגל גברי לוי שוחח בסוף השבוע עם מזכ"ל ההסתדרות חיים הברפלד והודיע לו, כי הוא מוכן שהברפלד יחליפו בהתאחדות לכדורגל, מיד עם סיום תפקידו.

מזכ"ל ההסתדרות הברפלד שימש יו"ר הנהלת ההתאחדות ופינה את מקומו לעוזיקם מילצ'ן ממכבי על פי הסבב רוטציה. בתפקיד המ"מ של עוזיקם מילצ'ן משמש גברי לוי שב־ תום הקדנציה מיועד להחליף את מילצ'ן בתפקיד היו"ר. לוי הציע להברפלד לחזור במקומו לתפקיד יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל.

הברפלד הודה לגברי לוי על הצעתו, אך אמר כי בשלב זה אין הוא מוכן לחזור לתפקיד כלשהו בהתאח־ דות לכדורגל, כיוון שכל עיסוקו הוא עכשיו בהסתדרות.

אחרי המשחק נגד אשדוד תחליט כפ"ס מי יאמנה בעונה הבאה

בהפועל כפר סבא ממתינים למש־ חק בשבת הבאה נגד מכבי עירוני אשדוד, ולאחריו יודיעו מי המאמן לעונה הבאה. המועמדים: רוני דורה, צבי רוזן ועוזר המאמן הנוכחי, אריה שמיר. נראה כי לרוני דורה הסיכויים הטובים ביותר לקבל את התפקיד.

רמת גן, קרית שמונה, קרית גת ולוד עלו לליגה הארצית

עונת המשחקים בליגה א' הסתיי־ מה בסוף השבוע. ממחוז הצפון עלו לליגה הארצית הפועל רמת גן אחרי עונה אחת והפועל קרית שמונה ב־ תום הפסקה של 8 עונות. בית"ר נה־ ריה ירדה לליגה ב'.

ממחוז הדרום עלו לליגה הארצית מכבי קרית גת אחרי 12 שנה והפועל לוד אחרי 5 שנים. ירדה לליגה ב' מכבי השקמה רמת חן.

● התוצאות במחוז צפון: הפועל רמת גן – מכבי טמרה 1–3, מכבי עפולה – גבעת אולגה 1–4, אור עקיבא – בית"ר נהריה 0–1, נצרת עילית – אום אל פאחם 0–1, קרית שמונה – מכבי אחי נצרת 3–6, מכבי עוספיה – סידס הכרמל 1–0, הפועל עכו – מכבי חדרה 5–3, הפועל טב־ ריה – מכבי שפרעם 3–0.

● התוצאות במחוז דרום: הפו־ על מרמורק – בית"ר באר שבע 0–2, קרית אונו – שעריים 2–1, הפועל לוד – הפועל ירוחם 0–2, רמת עמי־ דר – צעירי יפו 1–1, קרית מלאכי – אור יהודה 4–3, באר יעקב – השקמה רמת חן 2–1, קרית גת – בית"ר רמלה 1–0, כפר שלם – לזרוס חולון 2–3.

ארגנטינה ביטלה משחקה ביפאן בשל האיסור על כניסת מראדונה

טוקיו (רויטר). שר המשפטים היפאני סירב לשנות את החלטת שלטונות ההגירה של ארצו ומנע מדייגו מראדונה אשרת כניסה למדינה לקראת המשחק בין ארגנטינה ליפאן, בעוד כעשרה ימים. עקב כך הודיעו שחקני נבחרת ארגנטינה, מאמנם אלפיו באזילה וההתאחדות הארגנטינית לבטל את המשחק בטוקיו, ולא להופיע בלעדי מראדונה. נשיא פיפ"א, ז'ואאו האוואלנג', אמר בקואלה לומפור כי אין ברצונו להתערב בפרשה וכי "זהו סכסוך בין שתי המדינות".

ההחלטה של השר היפאני, שהת־ קבלה על רקע פרשת הקוקאין של מראדונה, מסעירה את הרוחות ביפ־ אן מכיוון שיש החוששים כי היא עלולה לפגוע בסיכויי יפאן לארח את טורניר גביע העולם בשנת 2002. שר החוץ היפאני, קונ'י קאז־ קיאוזה, ביקש משר המשפטים לש־ נות את החלטתו, אך זה סירב.

שופט אנגלי במקום הולנדי בגמר גביע אירופה לאלופות

ברן (רויטר). אופ"א החליטה לש־ נות את שיבוץ השופט למשחק הגמר על גביע אירופה לאלופות, ביום רביעי באתונה, ומינתה את השופט האנגלי פיליפ דון במקום ההולנדי ג'ון בלנקנשטיין. ההחלטה באה בעקבות איומים על חיי בלנקנשטי־ין, על רקע העובדה שהוא הולנדי ועלול, כביכול, לנטות לטובת יוהאן קרויף ורונאלד קומאן, המאמן והי ליבהו ההולנדים של ברצלונה.

מילאן הגישה מחאה לאופ"א כשנודע על מינויו של בלנקנשטיין, אך רק בעקבות איומים על חייו שונה השיבוץ.

החרשים מישראל ניצחו 1–4 את ספרד

נבחרת החרשים של ישראל בכ־ דורגל הביסה את נבחרת ספרד 1–4 במפגש הראשון בין השתיים במסגרת מוקדמות אליפות אירופה בכדורגל לחרשים, שתהיה בברלין ביוני 95. השערים לישראל: נתן צפתי, רני אליהו, מוטי דייבק ומשה שרקה.

המשחק היה בבת־ים. הגומלין יהיה ב־12.10 במדריד.

● נבחרת האיגרוף של ישראל גברה על נבחרת בווריה 6–4, בתח־ רות בין ארצית שהיתה ליד מינכן. המצטיין בישראל היה ולאדיסלאב מייזל שניצח את יריבו במשקל עד 60 ק"ג בנוק אאוט בסיבוב הראשון.

החגיגות בחיפה נדחו, אך הכתר מתקרב

מכבי חיפה ניצחה רק 1–0 את בני יהודה (אלון מזרחי), אך גם זה הספיק כדי לשמור על פער 7 הנקודות ממכבי תל אביב (גברה על מכבי הרצליה 2–1), שלושה מחזורים לסיום

מאת משה הריינגעץ

אוהדיה המפונקים של מכבי חיפה עזבו אמש מאוכזבים במקצת את האיצטדיון אחרי שקבוצתם, המוליכה הלאומית, ניצחה רק 1–0 את בני יהודה, ולא כבשה שלישיה או רביעיה, כפי שהרגילה אותם במהלך העונה.

אך בדרכם הקצרה הביתה, ודאי הבינו, כי לניצחון הזה ערך רב. מכבי חיפה שמרה על הפער הכ־ פול בן 7 הנקודות מסגניתה מכבי תל אביב ועשתה צעד משמעותי נוסף לעבר כתר האליפות הזמ־ ני בתולדותיה.

אלון מזרחי, מלך השערים של הליגה בשנתיים האחרונות, המו־ביל בראש טבלת השערים העונה, שב להבקיע לאחר הפוגה של חמישה משחקים, והוקא נגד קבוצת בעוריו. זה היה בדקה האחרונה של המחצית הראשונה, בתוספת זמן הפציעות. מזרחי חטף כדור שאיבדה הגנת בני יהודה, הסתובב, פרץ ובעט בחוזקה לשער, הכ־ דור פגע בדרכו באחד משחקני בני יהודה וחדר לרשת הגבוהה.

חיפה לא הלהיבה הפעם, אולי משום, כפי שאמר בסיום מנהלה המקצועי, גיורא שפיגל, השחקנים מתוחים ככל שמתקרבים לקו הסיום וגם מותשים במקצת מהמאמץ הארוך.

המשחק הקבוצתי של חיפה נעדר לכלא היה. במחצית הראשונה חסרו התקפותיה את המעוף והברק שכה מאפיינים אותה. אך למרות זאת יש בהרכבה שחקנים בעלי יכולת אישית גבוהה שדי בהם כדי שתנצח. אתמול היה זה הקשר אייל ברקוביץ', שהיה הבולט בקבוצה, בנוסף לפריצות מסוכנות של אלון מזרחי.

בני יהודה הותירה רושם מצויין בהגנתה. היוסי אבוקסיס, הציעה היטב את הכדור, מסרה בכבלות לעמדה חופשית וסיכנה פעמים לא מעטות את שערו של רפי כהן, שהפגין שוב מיקום מצוין, קור רוח ועירנות שמנעו אי נעימות מקבוצתו.

עוד בלטו בבני יהודה, הגר בריסוק השוער שולי גילרדי, שהוד ליף במחצית את צ'אגוב שנפגע, והפגין יכולת מצויינת כשמנע שלושה שערים מבעיטות ממרחק של איוואן גצקו, ראובן עטר ואלון מזרחי.

את מכבי חיפה שוב פקד חוסר מזל בנושא הפציעות. המצוע התורן היה הפעם סרגיי קנדאורוב, שנפגע בשלהי המחצית הראשונה בעת שהתרומם לכדור ונלקח לבדיקה בבית חולים. החליף אותו רוני לוי, שעבר להרכב לאחר היעדרות בגלל פציעה.

למרות היכולת הפושרת של חיפה, היו לה כמה הזדמנויות בולטות שבהן: בדקה ה־11 נגח גצקו, אך צ'אגוב היה עירני; בדקה ה־67 בעט עטר מרחוק וגילרדי הדף; כעבור דקה לא הבינו תוצרות את שתי פריצות של אלון מזרחי ובדקה ה־78 בעט גצקו מרחוק וגילרדי הדף.

ההזדמנויות הבולטות של בני יהודה ניתנו למשה איזנברג ששיחק בעבר גם במכבי חיפה, אך הוא לא הצליח להבקיע את רפי כהן.

● מכבי חיפה: רפי כהן, אהרוני, בלבול, בנאדו, גלאם, קנדאורוב (רוני לוי), חזן, ברקוביץ', עטר, גצקו, מזרחי (צבר דניאל). המנהל המקצועי: גיורא שפיגל; המאמן: אברהם אבוקרט.

● בני יהודה: צ'אגוב (גילרדי), יניב שרעבי, יצחק לוי, שיטרית, פרץ, גיא שרעבי, איזמירלי, אבוקסיס, סהר מזרחי, אייזנברג, גרסימץ. המאמן: רמי לוי.

שפט: דני קורן, 15,000 צופים, באיצטדיון העירוני בקרית אליעזר.

תצלום: עודי קרן

אלון מזרחי צוהל לאחר שכבש שער הניצחון, ה־28 שלו

תצלום: עודי קרן

קשר בני יהודה, יוסי אבוקסיס (מימין), בולם פריצה של החיפאי ראובן עטר

שפיגל: זה לא הכדורגל שלמדנו כל העונה

מאת דב אריאל

המנהל המקצועי של מכבי חיפה, גיורא שפיגל, לא היה מרוצה מהמשחק של קבוצתו: "כמו ששיחקנו היום, אנחנו צריכים לשמוח שניצחנו. שיחקנו בלי אמביציה. זה לא הכדורגל שלמדנו כל העונה. בני יהודה נתנה לנו שיעור בכדורגל קבוצתי. למזלנו השוער רפי כהן מילא בצורה טובה גם את תפקיד הבלם האחורי. לא שיחקנו כמו קבוצה. נראה שהשחקנים לחוצים לפני קו הסיום. מבחינתי, 7 נקודות זה עדיין לא סופי, כי כבר היו דברים מעולם ואנחנו לא רוצים להיות שפני נסיון של מקרים כאלה".

רפי כהן: "באלצתי לשחק כמו בלם אחורי בגלל המהירות של איזנברג וגרסימץ. בני יהודה שיחקה טוב מאד, אבל אפשר לומר שהאליפות כבר בכיס".

משה גלאם: "זה היה אחד המשחקים החלשים שלנו העונה. אנחנו במתח, כי לא רוצים למעוד בשלבי הסיום. להוציא את רפי כהן וגצקו, כולם היו חלשים".

ד"ר בסר, על הפציעה של קנדאורוב: "יש לו שבר בצלע. ההחלמה תלויה בכאבים. אם הוא לא יחוש כאבים, יוכל לשחק בקרוב מאד".

דובר מכבי חיפה, גיא פלג, אמר כי נמכרו 7,100 כרטיסים וההכנסה היתה 245,000 שקלים.

הקבוצה תצא ביום רביעי למשחק גמר גביע אירופה לאלופות שיהיה באתונה ותחזור באותו יום.

משה איזנברג, הלוץ בני יהודה: "היינו שותפים להצגה ולא כשחקני משנה".

המאמן רמי לוי: "השארתי בבני יהודה ירושה טובה. תיקו לא היה מקפח את מכבי חיפה. אם במשחק הזה נגד האלופה המיועדת הקהל מתכונן לשריקת הסיום, מצבנו טוב".

שער מוראלי של הלל לפני חצי גמר הגביע

מכבי תל אביב – מכבי הרצליה 2–1 (0–0)

תצלום: דב פיינר

התל אביבי אבי נימני, אחד המצטיינים בקבוצתו, מוכשל במריצה לשער הרצליה

מאת צחי ברזילי

במשחק שהוא סיום לכל גומר – הבכנסת שואפות לאפס ממכבי רת קמץ כרטיסים לעומת הוצאה נכבדת בשל מענקי ניצחון – הר ליזה מכבי תל אביב במשימת הה ליגה היחידה שנותרה לה: דחיית חגיגות האליפות של מכבי חיפה.

עוד קצרו המכבים, עם הניצחון הנאה שלהם, את מגן ההגינות הספורטיבית של השבוע. האחות לבית מכבי, הרצליה, שנקלעה באחרונה למצוקת תחתית, לא נהנתה מיחס מועדף, וחזרה הבי־ תה בלי נקודות, אחרי שכבר הו־ בילה 1–0 עד כחצי שעה מתום המשחק.

המחצית הראשונה התנהלה כמעט כולה בשטחה של הרצליה, אבל הצהובים בדרך כלל לא דייקו למטרות, וכשדייקו פגשו את השוער קובי בלדב ביום טוב. קובי רפאה, שנהנה מאשראי של 70 דקות בהרכב הפותח, הרשית מקרוב בדקה ה־17, אבל סבי אלנקווה פסל את השער (נבדל).

מלבד השתדלותו המוכבת של רפאה, בראו רק שהם, הלל, גדי ברומר וקלינגר, כמי שחושים וה בה טוסרית להתאמץ עבור השקלים שהם מקבלים.

בהרצליה לא ניכרו סימני דאגה מיתרת מהמצב המבלאו, ומד דד הלחימה בקרב שחקניה היה נמוך בהתאם.

בדקה ה־49 אפשר היה להבין את השלווה הזאת. מדוע להתאר מץ אם אבי כהן מאבד ברשלנות כדור על קו מחצית המגרש, ואין מי שיפריע לבני יצחקוב לאתר ברחבה את משה אמסלם, שהשאיר בנוך שנייה את פלוקארוב מאחור, והרשית לפינה הרחוקה של אובארוב, 1–0 להרצליה.

שתי דקות אחר כך נותרה מכבי תל אביב בעשרה שחקנים, בגלל צהוב שני שספג סידיל מקאנקי אחרי פגיעה בבלדב.

ההרחקה עשתה למכבי תל אביב רק טוב. לא משום שמקאנקי כל כך גרוע, ולא רק בגלל תוספת המוטיבציה, אלא בעיקר עקב כבדות התגובה של חוליית הקישור התל אביבית. עם קשר אחד פחות, נפתר הסירבול במרכז השדה והדרך לשערו של בלדב היתה הרבה יותר פנויה.

קלינגר השווה (64) בבעיטת יעף משמונה מטרים, למשקוף ופנימה, אחרי הגבהה של נימני משמאל.

תל אביב המשיכה לתקוף כשהיא נהנית ממרכיב חשוב, מאד נדיר אצלה, ומאפיין כל כך את מכבי חיפה הגדולה: סבלנות.

בדקה ה־79 התכבד יעקב הלל, הטוב בשדה, בכיבוש שער הניצחון. הלל בעט ברגל שמאל מ־17 מטרים, הכדור נהדף בחזרה אליו והוא בעט מיד שוב, הפעם בימינו, לפינה הרחוקה של בלדב. שער נהדר ו־1–2 מעודד למכבי תל אביב לקראת חצי הגמר.

● מכבי תל אביב: אובארוב, אבי כהן, פלוקארוב, גדי ברומר, הלל, שהם, קלינגר, זוהר (גיא נחמן), מקאנקי, נימני, רפאה (נר ליקה). המאמן: אברהם גרנט.

● מכבי הרצליה: בלדב, אלטון, לסון, ישראל כהן, עטבי (יצחקוב), אלברט, סקריטסוב (מרדכי), דניאל, נסים כהן, אוחנה, אמסלם. המאמן: אלי כהן.

שפט סבי אלנקווה, 1,800 צופים, ברמת גן.

זוהר: סימן טוב לפני הגביע

מאת מנחם וימל

בחדר ההלבשה של מכבי תל אביב שררה אווירה מרוממת לאחר המשחק והשחקנים הירבו להתלוצץ. המהפך שעשתה הקבוצה נגד הרצליה, ועוד עם עשרה שחקנים, נתן להם סיפוק כפול לאחר שהצליחו לדחות את חגיגות האליפות של מכבי חיפה, לפחות בשבוע נוסף.

ניר קלינגר: "לאחר שספגנו שער, התחלנו לחשוב על הגביע. אני לא זוכר מתי הובלנו במחצית הראשונה".

איציק זוהר: "הוכחנו שאנו ויזרים, כאשר בעשרה שחקנים הצגנו כדורגל יפה וזה סימן טוב לקראת חצי גמר הגביע".

יעקב הלל: "זו היתה הכנה טובה לגביע במשחק קשה מאד. הרצליה קבוצה טובה. הגענו למצבים קורצים במחצית הראשונה וכדורגל תמצנו. לאחר ההפסקה האמנו בעצמנו והבקענו. לאחר המפר ותיקו, הניצחון הזה נותן ביטחון לקראת הגביע".

נועם שהם: "אסור לנו לשחק כך בחצי הגמר. בגביע צריך לשחק כמו ששיחקנו נגד מכבי חיפה בגביע".

המאמן אברהם גרנט: "המשחק היה בשליטה מוחלטת שלנו. ספגנו שער באחת ההתקפות היחידות של הרצליה. כאשר אנו שולטים, הדברים תלויים בנו ולא בידיה. הלוואי שבגביע נשלוט כמו ששלטנו היום".

אלי כהן: היו ששיחקו בהפקרות טאקטית

בחדר ההלבשה של הרצליה היתה אווירה של אכזבה והחמצה, לאחר שהיתה בידיה תוצאה יוקרתית שהיתה מבטיחה את הישארותה בליגה. המאמן אלי כהן נזף בשחקניו בחדר ההלבשה בהאשימו אותם במהפך. אחר כך אמר: "יש בקבוצה אווירה של סוף עונה. שחקנים שיודעים שלא ישארו בעונה הבאה, שיחקו בהפקרות טאקטית. כל אחד חשב שהמשחק בכיס וחיפש הצגה אישית. במקום לשחק נכון ולהניע את הכדור, שיחקו לידי מכבי תל אביב. כל איבוד כדור גרם להתקפה מתפרצת מסוכנת של היריב".

ניסים כהן, השחקן הוותיק ביותר בליגה הלאומית: "יש דברים לא צפויים בכדורגל. הובלנו 1–0, הרחיקו להם שחקן ואנו מקבלים שני גולים. הדברים מוזרים כאלה חוזרים על עצמם בקבוצה כל העונה".

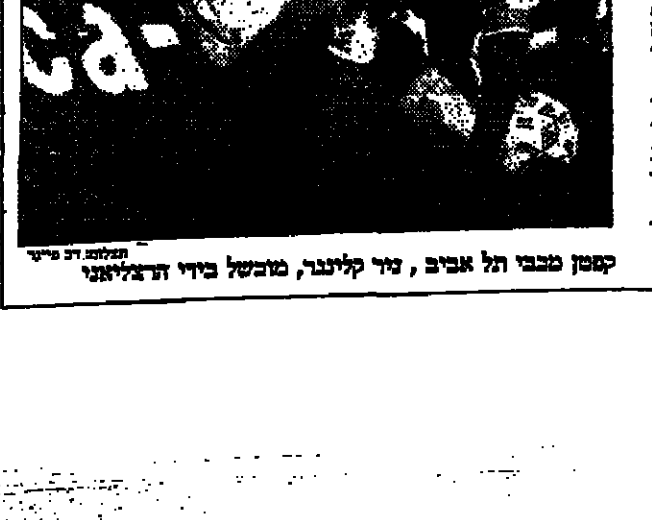

תצלום: דב פיינר

קשמן מכבי תל אביב, ניר קלינגר, מוכשל בידי הרצליאני

התל אביבים חשבו על חצי הגמר

בית"ר ירושלים – הפועל תל אביב 1–1 (0–1)

מאת יוסי אוחאבן

בית"ר ירושלים, בלי אלי אוחנה, אירחה באשדוד (נדיוס) את הפועל תל אביב במטרה לשמור על מקומה השלישי בטבלה. התל אביבים משוחררים מלחצים, ראשם של השחקנים נתון יותר למעמד חצי גמר הגביע מחרתיים, ואילו הבית"רים איבדו את המקום השלישי לטובת הפועל באר שבע שניצחה.

המחצית הראשונה היתה בשליטת תל אביב. בדקה ה־2 הגיע יוסי מזרד להזדמנות מול יעקב אסייג, שוער בית"ר, שהדף את הכדור. בדקה ה־18 הגיע תורו של תומר אליהו להחמיץ מול אסייג ובדקה ה־39 הובקע שער היתרון של תל אביב: חיים רביבו הגביה כדור עונשין לרחבה, הבלם האחורי של הפועל דימיאן לוקשיק התרומם ונגח לרשת. 0–1 לתל אביב.

את המחצית השנייה פתחו הבית"רים בתנופה ו־5 דקות מהפתיחה הישווה: קשלוק הוכשל ברחבת הפועל ע"י רזאי הדה, השופט ראוד סוהיל פסק בעיטת 11 מ', ולדימיר גרשנייב הישווה 1–1. בדקה ה־52 מסר גרשנייב לרונן הרזי שבעט לחוץ. בדקה ה־64 בעט שמוליק לוי מ־16 מ' מעל השער. בדקה ה־75 הגביה רונן הרזי לרחבה ולדימיר גרשנייב נגח.

● בית"ר ירושלים: אסייג, ש. לוי, טורסיאק, קדוש, אלהרר (מולאיי), שמואלי, מזרחי, גרשנייב, שורץ, קשלוק, הרזי. המאמן: דרור קשטן.

● הפועל תל אביב: בקו, אטובסקי, לוקשיק, הדה, הרשליקוביץ, מזרד, אליהו, אופיר, רביבו, מרקו, שירזי. המאמן: משה סיני.

שפט ראוד סוהיל, 3,000 צופים, באשדוד.

עליה במיפלס האופטימיות

הפועל צפרירים חולון – מכבי נתניה 2–0 (0–0)

מאת מנחם כהן

אוהדי צפרירים שחששו מיכולת הקבוצה להתמודד בהצלחה בחצי גמר הגביע מול מכבי תל אביב – בגלל התבוסות המביישות 6–1 לבית"ר ירושלים ו־0–2 לאחרונה הפועל חיפה – נתנו שלשום מעליה ברמת האופטימיות בזכות המחצית השנייה מול מכבי נתניה, בעיקר ב־10 דקות הסיום.

במחצית הראשונה היה משחק משעמם והקבוצות גילו אווה והעבירו כדורים אחת לידיה. במחצית השנייה הוכנס בחולון איתי מור במקום ישראל מאיה והוא גרם לתנופה במשחק החולונים. גם הנתנייתים שיפרו יכולתם, אבל דווקא החולונים הבקיעו שני שערים.

בדקה ה־81 תירגלה חולון מהלך של נגיעה אחת בכדור: אבי פס העביר לרון הפיף שהמשיך לבן ברוך ברחבת ה־16 וזה שלח כדור מדוייק לרחבה ואיציק סויסה מ־5 מ' הוליק לרשת. 1–0. בדקה הפ"ך סויסה בין מגיני נתניה וכשהגיע מול השוער בעט מדוייק לפינה הרחוקה 2–0.

● צפרירים חולון: דדוקב, הרשליקוביץ (משעל), גולדברג, אלי כהן, קלוסובסקי, פס, בן ברוך, בלאס, חפיף, מאיה (מור), סויסה. המאמן: אלי גוטמן.

● מכבי נתניה: אלבז (בוארון), מלכה, קרגיל, חלפון, בוארון, זאנו, דדפיין, רוזנב, גבאי, פיליפצוק, שקדיין (שפירא). המאמן: שמואל פרלמן.

שפט בני כהן, 800 צופים, בחולון.

רצו נקודה אחת, קיבלו אפס

הפועל באר שבע – הפועל פתח תקוה 1–2 (2–0)

מאת יגאל פלג

הפועל פתח תקוה לא באה לבאר שבע לנצח, אלא לזכות בנקודה אחת. היא צופפה את מערכיה והמעיטה התקפות, בעיקר במחצית הראשונה. לעומתה, שחקני באר שבע בעטו ונגחו 18 כדורים לשער פתח תקוה, אך הרגליים לא היו מאופסות כראוי.

כבר בדקה השנייה היתה הזדמנות מצויינת לבאר שבע לכבוש מבעיטת 11, אך מורת החמיץ כשבעט לקורה. דקותיים לאחר מכן לא נכשל אמיר אביגדור. סקנטיי פרץ משמאל, בעט כדור בחצי גובה לאורך קו החמש ואביגדור דחק את הכדור פנימה.

באר שבע תקפה ללא הרף ורק מפעם לפעם יצאו הפתח תקוואים לפריצות מהירות, אך עקרות. בדקה ה־37 נכבש השער השני לזכות באר שבע: כדור קשתי הוגבה לתיבת החמש, סקנטיי התרומם לנגיחה, השוער שי הס זינק עמו אל הכדור, השניים נתקלו זה בזה, הכדור נשמט מידי הס וסקנטיי דחק את הכדור מקרוב לרשת, 2–0.

בהיפתח המחצית השנייה חל שיפור במשחקה של פתח תקוה. שחקניה יזמו ותקפו ואילו הבאר שבעים נסוגו לשטחם. ואכן, בדקה ה־63 פרץ באריר אוליך דרך המרכז, דידיי רץ עימו, אך נמנע מלבצע עבירה ובכך איפשר לאוליך להטעות את אסי רחמים ולכבוש מ־8 מטרים. 1–2.

● הפועל באר שבע: רחמים, דוד (חוות), אילת, דדיי, ביטון, אלימלך, מורה, אלטנין (סגרוד), חפר, סקנטיי, אביגדור. המאמן: ויקו חדד.

● הפועל פתח תקוה: הס, קוזשווילי, ג. קייסי, ואליך, א. קייסי, קופל, מישיש, י. לוי (מאיה), אטרה, קקון (עודה), אברבנאל. המאמן: אלי סוחמר.

שפט: יוסף כנישתי, 2,000 צופים, בבאר שבע.

תצוגה קייצית משעממת

הפועל כפר סבא – מכבי פתח תקוה 0–0

מאת אייל זקירא

בתצוגה קייצית משמימה סיימו הפועל כפר סבא ומכבי פתח תקוה ב־0–0 ששיקף את יכולתן העקרה. הנפסדת היתה הקבוצה מכפר סבא שהחמיצה את אובדן הנקודות של יריבותיה לתחתית, הפועל חיפה ומכבי עירוני אשדוד.

מאמן פתח תקוה יהושע פייגנבוים העדיף לשמור את שחקניו לחצי גמר הגביע מחרתיים מול הפועל תל אביב. חסרונם של אייל בגלייבטר, רן בן שמעון, רז רבינוביץ, שגיוסו ביציע על מחדלי חבריהם, פגם במכבים שהבטיחו הישארותם בליגה הלאומית. לעומתם, לא ברורה היכולת העלובה של כפר סבא. חניכיו של נסים בכר, שחסרו את מיכאל יפה (פצוע) וגבי ספיר (צהובים), הפגינו יכולת דלה, בלי רוח לחימה וחוסר השראה.

בדקה ה־23 נבעט הכדור הראשון לכוונת השער כרגלי חיים שאבי המכבי ששלח מטווח 22 מ' כדור חזק שנעצר בידי השוער אנטמן.

דקה להפסקה היתה כפר סבא קרובה להבקעת שער, אך את הכדור שבעט האוקראינו ולנטין מוסקין עצר גולן מלול על קו השער.

שליטה כפר סבאית במחצית השנייה היתה עקרה והלוטיה נבלמו בעורף איתן כך שהשוער גולן מלול לא נדרש למתוח אבריו אפילו פעם אחת.

● הפועל כפר סבא: אנטמן, קורצקי, סוהר, מזרחי, בן דיין, דה סילבה (שוש, יברבוים, י. כהן, ת. בן חיים, מוסקבין, אלבז. המאמן: נסים בכר.

● מכבי פתח תקוה: מלול, ע. צדוק, לסטוב, צופין, אבו קישק, ש. חיים, ג. יצחק (אסקלסי), שחוב (חוזה), א. בן שמעון, דגמי, בניה. המאמן: שייע פייגנבוים.

שפט אריה וולק, 3,000 צופים, בכפר סבא.

גם הביתיות לא תציל את חיפה

הפועל חיפה – עירוני אשדוד 1–1 (1–1)

מאת משה הריינגעץ

שתי נקודות מארבעה משחקי בית, לעומת שבע נקודות בשלושה משחקי חוץ – זה המאזן של סגנית הטבלה, הפועל חיפה, בתקופה האחרונה. שלשום עזבו אוהדיה פעם נוספת את האיצטדיון העירוני, עם מטען חורג של עוגמת נפש, אחרי תיקו מאכזב עם עירוני אשדוד.

האורחים, גם הם מתחתית הטבלה, השיגו את הנקודה שמה רצו וכבל הנראה הבטיחו את הישארותם בלאומית. חניכיו של זאב זלצר היו עדיפים במשחק הקבוצתי, בשליטה העצמית של השחקנים ובסיכון שער חיפה. הבלם איתן רביבו בלט בהגנה, חוליית הקישור, בראשות אביל הלב, הניעה היטב את הקבוצה והפעילה את החלוצים המהירים, תורג'מן וגלילי.

המשחק החיפאי התבסס על יכולת אישית, בעיקר של גרישין ואביבי זוהר. הליקויים הבולטים בחיפה היו אישיות, איבוד כדורים ובעיקר אי ניצול מצבי הבקעה.

בדקה ה־7 קיבל אמיל הלב כדור ברחבה ובעט לפינה, הכדור שינה את מסלולו והדר לרשת החיפאית. כעבור חמש דקות הגביה גרישין מימין ואביבי זוהר בעט כדור יעף שקבע את תוצאת המשחק, 1–1.

● הפועל חיפה: פוטיבאלוב, גרופר, ה. לוי, מלכין, ע. כהן, רוזאלס, א. זוהר, מלכה, גרישין, ממבגי, בידאון (זועבי). המאמן: רוני דורה.

● עירוני אשדוד: גינצבורג, א. כהן, רביבו, אוזאן, שרז, הלב, זריק, טלסניקוב, סליקר, תורג'מן, גלילי (סטרוב). המאמן: זאב זלצר.

שפט: יצחק בן יצחק, 3,000 צופים, בקריית אליעזר.

בית"ר ת"א ניצחה 1–2 והשביתה את חגיגות העליה בבית שאן

שמשון ת"א גברה על אשקלון 3–1 והיא רחוקה 4 נקודות מבית שאן ובית"ר ת"א, שני מחזורים לפני תום העונה

מאת אילן פייש

שמשון תל אביב עדיין לא איבדה תקווה במאבק על העליה לליגה הלאומית, אחרי שניצחה 3–1 את הפועל אשקלון והתרחקה מהעימות בין שתי הקבוצות המדורגות לפניה, הפועל בית שאן ובית"ר תל אביב. ניצחון של בית שאן היה מעלה אותה ללאומית, אולם יתרון 0–1 לא הספיק לה והיא נוצחה 2–1. שני מחזורים לפני הסיום מדורגת בית שאן במקום השני, כשהיא מקדימה את בית"ר תל אביב בהפרש שערים בלבד. לשתיהן ארבע נקודות יתרון על פני שמשון תל אביב.

הפועל טייבה, הפועל בת ים, מכבי יבנה והפועל חדרה, הנשיבו לאבד נקודות ונראה שגם למשחקי המבחן הן לא יגיעו.

בתחתית זכתה מכבי עכו בניצחון חשוב, 0–2 על הפועל חדרה, ובכך התירה בידה סיכויים להיבצל מירידה.

הפועל בית שאן – בית"ר ת"א 2–1 (1–0)

● השער לבית שאן: איתן טייב (40). לבית"ר ת"א: יאיר סבוררי (55), יובין יוקהומי (79)

● המצטיין: יובין יוקהומי

המשחק הזה ביתרון של בית"ר ת"א, אולם את השער הראשון הבקיעו המקומיים שניצחון היה מבטיח מעשית את מקומם בליגה הלאומית. בדקה ה־40 נקבעה בעיטה חופשית לזכות בית שאן במרחק 35 מטרים מהשער. הבלם איתן טייב בעט בחוזקה, הכדור הקשתי פגע בקורה וחזר פנימה – 0–1.

במחצית השניה הפך המשחק השקול בשני שערים של בית"ר, הראשון של המולקי יאיר סבוררי בדקה ה־55 והשני של יובין יוקהומי בדקה ה־79.

שפט חיים ליפקוביץ, 3,000 צופים, בבית שאן.

הפועל אשדוד – הפועל טייבה 1–1 (0–1)

● השער לאשדוד: קרינל ברביקי (69). לטייבה: תאופיק גיבאווה (25)

● המצטיין: שהין דגייב

יתרונה של טייבה בשלבי המשחק הראשונים סייע לה להשגת יתרון בדקה ה־25. אחר כך התאמנו הבעוות עד להתפקה במרכז המשחק היה יתרון לאשדוד שגם הבקיעה להשוות.

שפט יהושע לויק, 3,000 צופים, באשדוד.

עירוני ראשון לציון – הפועל ירושלים 1–2 (1–1)

● השערים לראשון לציון: אהוד חיים (5), ויקטור גביש (62). לירושלים: יואב בסון (43).

● המצטיין: ויקטור גביש

אלופת הליגה הארצית גמלה להפועל ירושלים על הפסדה בסיבוב הראשון. בדקה ה־5 כבש אהוד חיים בבעיטה מ־10 מטרים, 0–1 לראשון לציון. כעבור המש דקות הדף שוער ראשון לציון יריב סלימן (הופעת בכורה) בעיטת 11 של מישל רייז. ירושלים לא ויתרה והישוותה שתי דקות לפני סיום המחצית הראשונה, בבעיטה מפתיעה של יואב בסון מ־25 מטרים.

ראשון לציון לתה במחצית השניה, אולם התפקה בשער אחד. יוסי גורדנה הגביה כדור קרן בדקה ה־62 וויקטור גביש נגח מבי מה את שער הראשון העונה, 1–2 למקומיים.

רוני בראון

מכבי יבנה – הכח רמת גן 1–1 (0–0)

● השער ליבנה: שלומי כנפו (78). להכח: יצחק טוסרי (57, בבעיטת 11)

● המצטיין: שלומי כנפו

מכבי יבנה שאפה לנצל את משחקה הביתי כדי לשפר את סיכוייה לכרטיס העליה למשחקי המבחן. אבל אחרי שהכח הובילה 0–1 נאלצו המקומיים להסתפק בתיקו שהושג 12 דקות לסיום.

יבנה לא היתה במיטבה. רווקא שחקני הכח שביקשו להבטיח עונה נוספת בארצית היו אלה שהיטיבו לשחק. בדקה ה־57 הודר מאיר גרדפינגר לרחבת יבנה, יוסי קרמר תפס אותו והשופט רחמים דינאבצ'י שהיה קרוה לאירוע קבע בעיטת 11. יצחק טוסרי דייק, 0–1 להכח.

בדקה ה־78 פרץ כרב אביטל לשער הכח, מסר כדור רוחב לשלומי כנפו שבעט לפינה הרחוקה, 1–1.

שפט רחמים דינאבצ'י, 800 צופים, ביבנה.

יצחק פרי

מכבי יפו – נס ציונה 1–0 (0–0)

● השער: ניר לוי (49)

● המצטיין: דניאל משה

נס ציונה שלטה במשחק כמעט לכל אורכו. היא הרבתה בהתקפות מתפרצות בהובלת דניאל משה, שבכמה מבצעי יחיד כמעט הבקיע. שער הניצחון הובקע לאחר טעות בהגנת יפו. משה בעט בחוזקה, השוער בודים בלשבקה הנין, וניר לוי השתלט הכדור החוזר ומקרוב קבע 0–1.

שפט איתן טבריה, 400 צופים, ביפו.

ניר לבנון

שמשון ת"א – הפועל אשקלון 3–1 (1–0)

● השערים לשמשון: יוסי אלמוג (48, 85), חיים סירוטקין (12). לאשקלון: דניאל המינסקי (47)

● המצטיין: אברהם עזבריה

שמשון תל אביב ידעה שרק ניצחון יותיר בידה סיכוי במאבק על העליה. המשחק היה ביתוני עם יתרון קל לשמשון במחצית הראשונה, שבא לידי ביטוי בדקה ה־12 בשער של חיים סירוטקין.

אשקלון החלה את המחצית השניה בתנופה והישוותה בדקה ה־47 ל־1–1. דניאל המינסקי הלף על פני השוער אייל וקראוס ומול שער חשוף הפיג את השוויון. בהתקפת גומלין בניית עלותה שמשון ליתרון 1–2 על יוסי אלפיה, שכיסס את הניצחון בדקה ה־85.

שפט רחמים שאשו, 800 צופים, ברמת גן.

שחם רוזל

ד.א. כרמל – הפועל בת־ים 1–1 (1–1)

● השער לד.א. כרמל: צפא עבוד (40). לבת ים: דודו אזוגרוב (14)

● המצטיין: צפא עבוד

שחקני דליית אל כרמל הגיעו למשחק אחרי שקיבלו הכבוה מראש המועצה המקומית ומבכירי היישוב כאשר לפתרון הבעיות הכספיות של הקבוצה. לפתרות שיחקו בהרכב צעיר, היו קרובים המקומיים לניצחון מפתיע, אחרי ששער של צפא עבוד נפסל בדקה ה־90 בטענת נבדל.

בת ים נראתה כמי שמשלימה עם עונה נוספת בליגה הארצית ושחקניה היו עצבניים לאורך כל ההתמודדות.

אייל הורן

מכבי עכו – הפועל חדרה 2–0 (1–0)

● השערים: אבי אבוטבול (45), דודי חלמון (86)

● המצטיין: דודי חלמון

מכבי עכו, בניסיון נואש להינצל מירידה, לחצה והפתיעה במבורשה את הפועל חדרה שאיבדה כמעט סופית את סיכוייה להגיע למשחקי המבחן.

שפט אריה פרוסט, 300 צופים, בעכו.

אייל הורן

טבלת הליגה הארצית

1.	עירוני ראשל"צ	28	29-51	60
2.	הפועל בית שאן	28	18-35	47
3.	בית"ר תל אביב	28	30-35	47
4.	שמשון ת"א	28	30-36	43
5.	הפועל טייבה	28	24-28	41
6.	הפועל בת ים	28	31-37	40
7.	מכבי יבנה	28	31-32	40
8.	הפועל חדרה	28	27-43	36
9.	מ.ב. נס ציונה	28	35-38	36
10.	מכבי יפו	28	34-21	35
11.	הפועל ירושלים	28	31-27	33
12.	הפועל אשקלון	28	35-39	32
13.	הכח רמת גן	28	33-39	29
14.	הפועל אשדוד	28	26-15	27
15.	מכבי עכו	28	43-29	25
16.	ד.א. כרמל	28	58-29	7

מלך השערים

1. ניר לוי (נס ציונה)	13
2. ניר שיקורה (ראשל"צ)	12
3. דני משה (נס ציונה)	11
–. אלון טובי (שמשון ת"א)	11
–. יובל פילוס (בית"ר ת"א)	11

משחקי המחזור הבא

מכבי יבנה – הפועל אשדוד	(1–0)
הכח ר"ג – ראשון לציון	(2–1)
הפועל ים – בית שאן	(2–3)
בית"ר ת"א – מכבי עכו	(0–1)
הפועל חדרה – ד.א. כרמל	(2–2)
הפועל בת ים – מכבי יפו	(2–1)
נס ציונה – שמשון ת"א	(1–0)
אשקלון – הפועל טייבה	(2–1)

בעיטה חופשית

הדאבל של יונייטד ושל קאנטונה

שתי בעיטות־11 מטר של הכוכב הצרפתי מוטטו את צ'לסי וסללו בפני האלופה ממנצ'סטר את הדרך לניצחון המוחץ 4–0 בגמר הגביע האנגלי בוומבלי

גיבורי הניצחון של מנצ'סטר יונייטד על צ'לסי (4–0) עם הגביע האנגלי בוומבלי: אריק קאנטונה (מימין), שכבש את שני השערים הראשונים בבעיטות־11 מטר, ומארק יוז שהבקיע את השער השלישי.

לונדון (סוכנויות הידיעות). מנצ'סטר יונייטד היתה אתמול לקבוצה השישית בהיסטוריה (והרביעית במאה ה־20) שזכתה בדאבל האנגלי, אחרי שהביסה את צ'לסי 4–0 בגמר הגביע בוומבלי. צמד בעיטות־11 מטר של אריק קאנטונה (דקות 60, 66) העלה את היונייטד ליתרון מבטיח, שמוטט את הכחולים מצ'לסי. מארק יוז העלה ל־3–0 בדקה ה־69 ואילו בריאן מקלייר חתם את הסיכום בדקה ה־90.

זה היה הניצחון הגבוה ביותר בגמר (לא כולל גמרים חוזרים) מאז 1983. יונייטד עצמה ניצחה את ברייטון 4–0 בגמר החוזר ב־1983.

המחצית הראשונה עברה בסימן יתרון מסוים של צ'לסי, שסיכנה יותר את השער של האלופה האנגלית, ובדקה ה־26 אף הועיד גאווין פיקוק את משקוף השער של יונייטד בבעיטה אדירה. היה זה כוכבי פיקוק, שניצח פעמיים את יונייטד בליגה במהלך העונה, כשהבקיע את שני השערים בניצחונות 1–0 על האלופה.

המחצית השניה היתה סיפור שונה ויונייטד הכיחה, כי היא ראויה לתואר הכפול. בעיטות ה־11 של קאנטונה באו לאחר עבירות של אדי ניוטון ופרנק סינקלייר. שלוש דקות אחר בעיטת ה־11 השניה ביצע יוז טעות של סינקלייר והבקיע מול דימיטרי חארין, שטעה הרוסי של צ'לסי, כדי לקבוע 3–0. מקלייר, שנכנס כמחליף במקום קנצ'לסקיס, כבש את השער הרביעי בזמן פציעות. כ־80 אלף אוהדים, כמחציתם מנצ'סטר, חוגגים ביציעים.

גלן הודל, מנהל צ'לסי, עלה למגרש אחרי השער השני, אך גם הוא לא סייע ללונדונים לבלום את המיתקפה האדומה ולהציל את הגביע.

יונייטד מצטרפת לחמש קבוצות שזכו בדאבל אנגלי: פרסטון (1889), אסטון וילה (1897), טוטנהאם (1961), ארסנל (1971) וליברפול (1986). צ'לסי, על אף הפסד, כתחבנה בכרטיס לגביע המחזיקות האירופי בעונה הבאה בגלל העובדה שיונייטד היא גם האלופה.

לכוכב הצרפתי של יונייטד אריק קאנטונה היתה הזדמנות להיות לשחקן הראשון מאז סטנלי מורטנסון ב־1953, המבקיע שלישייה בגמר, אבל פריצת יחיד שלו דקות אחרות לסיום הסתיימה בבעיטה לחוץ.

אלכס פרגוסון, מנהל היונייטד, אמר כי התוצאה לא משקפת את מהלך המשחק. "לא הגיע לצ'לסי להפסיד בפער כזה. כל העונה קיבלנו רק שתי בעיטות 11 והיום שתיים נוספות. זה המזל הדרוש בגמר".

"אני אומר לא אוהב להפסיד, אבל היתה לי מרוצה מתמורה שבה שיחקנו", אמר הודל. "אם היינו עולים ליתרון במחצית הראשונה, הכל היה שונה, אבל יונייטד כבר הוכיחה כי ברגע שהיא משיגה יתרון קשה מאוד לנצח אותה".

● מקסלנד, מחזור אחרון: אברדין – מקסלנד 1–1; ראנג'רס יונייטד – ראית' 2–3; היברניאן – קילמרנוק 0–0; מאדרוול – סט. ג'ונסטון 1–0; פארטיק – הארטס 1–0; ריינג'רס – דאנדי 0–0.

ברצלונה אלופה בדקה ה־89

הכתרה בפעם הרביעית ברציפות בסיום דרמטי אחרי שלה קורוניה החמיצה בעיטת־11 מטר דקה לסיום. פיגרה פעמיים מול סוויליה אך ניצחה 5–2

בדרמה עוצרת נשימה זכתה אמש ברצלונה באליפות ספרד בפעם הרביעית ברציפות. ברצלונה הביסה את סוויליה 5–2, אחרי שכבר פיגרה 0–1 ו־1–2, בעוד דפורטיבו לה קורוניה שהובילה את הטבלה רוב העונה סיימה רק 0–0 בבית עם ואלנסיה וירדה למקום השני, כשהיא מפגרת רק בהפרש שערים אחרי ברצלונה.

שיא הדרמה היה דקה לסיום, כשלה קורוניה זכתה בבעיטת 11, אחרי הכשלתו של בבטו ברחבה. אם היתה מבקיעה מנקודה הלבנה היתה זוכה באליפות, אבל המגן מירוסלאב דוקיץ' החמיץ אחרי שבעט כדור חלש שהשוער לא התקשה לעצור.

סוויליה הובילה כאמור פעמיים בזכות עמם, אך סטויצ'קוב השווה פעמיים (20, 49). רומאריו כשער מ־ציין (70) לאחדות, שנכנס במקום רומאריו (74) ובאקרו (88) הקפיצו 112 אלף צופים, וכשהגיעה הידיעה על תיקו מלה קורוניה פתחו בחגיגות אליפות.

במשחק ליגה נוסף אמש: אתלטיקו בילבאו – טנריף 2–3.

● אוקסר זכתה בגביע הצרפתי אחרי ניצחון 3–0 על מונפלייה בגמר בפאריס.

● בנפיקה הביסה את ספורטינג ליסבון 6–3 במשחק העונה בפורטוגל והגדילה את הפער בצמרת לשלוש נקודות, ארבעה מחזורים לסיום. ז'ואאו פינטו כבש שלישייה.

בלום הודח בחצי הגמר בירושלים

ארנה תומאס מגרמניה ופיליפ דהוולף מבלגיה יתמודדו היום בגמר כו הטניס בירושלים (11.00) בגמר טורניר אייזנברג.

תומאס, המדורג 213 בעולם, הפתיע ביום שישי ברבע הגמר את גלעד בלום שדורג ראשון, אלוף השנתיים המודרגות 2–6, 6–3, 6–4. בחצי הגמר הכביע תומאס את דיק נורמן מבלגיה 7–5, 6–4. דהוולף, המדורג 209 בעולם, גבר בחצי הגמר על האיטלקי דויד סאנגינטי 7–6 (3–7), 6–4, 6–3. המנצח בגמר יקבל 7,200 דולר והמפסיד 4,240 דולר.

בתואר לזוגות זכו אליס פריירה וקוין אליוס מדרא"פ שגברו על הגמר הבלגי דהוולף ונורמן 6–7 (2–7), 6–7 (3–7).

בקר נגד סמפראס היום בגמר ברומא

רומא (רויטר). בוריס בקר ינסה לזכות היום בתואר הראשון בקריירה שלו על מגרשי חימר, כשיפגוש בגמר הטורניר ברומא את המדורג ראשון, פיט סמפראס. הטניסאי הגרמני, המדורג שמיני, גבר בחצי הגמר על הקרואטי גוראן איבניסביץ' (4) 2–6, 7–6 (5–7). סמפראס הביס את הצ'כי סלובה דוסדל 6–1, 6–2.

ברבע הגמר נוצח ג'ים קורייר (3) במפתיע על ידי דוסדל 6–1, 6–3, 6–4. מיכאל שטיך פרש מהמשחק רבע הגמר שלו נגד בוריס בקר בגלל מיתוח גב.

● שטפי גראף מגרמניה והגרמנה שולץ מהולנד ייפגשו היום בגמר הטורניר בברלין. גראף ניצחה בחצי הגמר את יאנה נובוטנה מצ'כיה 6–3, 6–2 ואילו שולץ גברה על אנקה הובר מגרמניה 7–6 (8–6), 6–3.

כדורעף: ישראל נגד שוודיה בדירוג 1–6 בטורניר האביב

מאת מיכאל אטקין

נבחרת ישראל בכדורעף לגברים זכתה בראש בית א', לאחר שלושה ניצחונות רצופים בטורניר האביב הי אירופי בפראג (השני בחשיבותו באירופה אחרי אליפות היבשת).

תוצאות המשחקים: ישראל – ארבקיסטן 3–0 (15–8, 15–2, 15–12); ישראל – צ'כיה 3–0 (15–6, 17–16, 15–12); ישראל – דנמרק 2–3 (15–8, 9–15, 10–15, 15–12, 15–6).

בנבחרת בלטו: יובל כץ, דני פרידמן, אלון גרינברג ודייגו פסטר. נק. שיחק היטב גם טלי כהן, אמיר גרינברג, צור אלכסנדר נ"ב ברי־נצר.

נבחרת הגברים תשחק הערב מול שוודיה במשחקי הדירוג 1–6.

נבחרת הנשים שיחקה בטורניר האביב בקלנג, ברומניה, וסיימה במקום ה־13 אחרי שני הפסדים – לאוסטריה 3–0 ולפורטוגל 1–3, ושני ניצחונות על דנמרק 3–0 ו־3–2. המצטיינות היו הילה שפיר, רונית ברנר, ליטל שישו, ויטלי סמוגיניקוב.

● נבחרות הכדורסל של ישראל תתמודד היום עם נבחרת קרואטיה עד גיל 20. שתי הנבחרות התאמנו במשותף בשבוע האחרון. ההתחרות תהיה בבריכת וינגייט.

● ירון קולסניק ניצח אתמול באליפות הפועל בקליעה בידי בחוץ וקשת לאחר שצבר 1,300 נקודות. באליפות הנוער זכה אבשלום ויינשטיין עם 1,235 נקודות. באליפות שהיתה בהרצליה השתתפו 55 קלעים.

בקליעה האחרונה: סל של קוקוץ' בניצחון 102–104 של שיקאגו על ניקס (1–2 בסידרה)

יוסטון הפתיעה 102–118 בפיניקס. יוטה מובילה 2–0 על דנוור

שיקאגו (אי־פי). טוני קוקוץ' מי משיך לקלוע סלי ניצחון גם באן.בי.איי. אתמול לפנות בוקר עשה זאת בניצחון של שיקאגו בולס 104–102, במשחק השלישי בחצי גמר המזרח נגד ניו יורק. כעת מובילה ניו יורק 1–2 בסידרה.

כמו בשני המשחקים הקודמים, הובילה שיקאגו בתחילת הרבע האחרון וניו יורק מחקה את הפער. ניו יורק ביטלה במשחק הזה פיגור של 19 נקודות במהלך הרבע, והישוותה את התוצאה ל־102–102, 1.8 שניות לסיום מסל של פאטריק יואינג. כשחודש המשחק, מסר פיט מאיירס את הכדור לקוקוץ', שקלע את סל הניצחון עם השריקה. הכדורסלן הקרואטי סיים את המשחק במאזן של 8 נקודות, 4 ריבאונדים ו־4 אסיסטים. סקוטי פיפן בלט עם 25 נקודות. עוד הירבו לקלוע למנצחים: בי. ג'יי. ארמסטרונג 18, הוראס גראנט 16. קלעו לניו יורק: יואינג 34, ג'ון סטארקס 21.

"הדבר היחיד שאתה יכול לעשות זה לזרוק את הכדור, ולקוות שהוא ייכנס לסל. לא היה לי הרבה על מה לחשוב, אחרי שקיבלתי את הכדור", אמר קוקוץ'. מאמן ניו יורק, פט ריילי: "זו היתה מסירה גדולה, תפיסה גדולה וקליעה גדולה". ריילי הוסיף אחר כך: "זה היה משחק פראי. אנחנו חייבים ללמוד לשחק טוב גם בתחילת המשחק".

במהלך המשחק רבו כוכב שיקאגו, סקוטי פיפן, ומאמנו פיל ג'קסון. בעקבות הריב לא שיחק פיפן בפתיחת הרבע הרביעי. בסיום המשחק אמר ג'קסון: "הוא ביקש ממני לשבת על הספסל, והוא אכן ישב. אין לי מה להוסיף על כך. מחר יש אימון והכל יסתדר".

יוסטון רוקטס – פיניקס סאנס 118–102 (פיניקס מובילה 2–1 בסידרה). פיניקס ניהלה את הפסדה הראשון העונה בפלייאוף, ובבית. עד כה, בשלושה משחקי הסידרה, שום קבוצה לא ניצלה את יתרון הביתיות. אקים אולאג'ואן הוביל את יוסטון לניצחון עם 26 נקודות, 15 ריבאונדים ושש חסימות. קווין ג'ונסון בלט בפיניקס עם 38 נקודות. צ'ארלס בארקלי, שהשיג עד למשחק זה ממוצע של 33 נקודות, קלע רק 18.

יוטה ג'אז – דנוור נאגטס 104–94 (יוטה מובילה 2–0 בסידרה). יוטה השיגה את נצחונה החמישי ברציפות בפלייאוף, לאחר שנוצחה רק במשחק הראשון בסידרה הקודמת נגד סאן אנטוניו ספארס. קארל מלון, שלא קלע ברבע הראשון, סיים את המשחק עם 32 נקודות ליוטה. מחמוד עבדול ראוף, שנפצע ברגלו ברבע האחרון, קלט בדנוור עם 23 נקודות. להרפנוור אליס הוסיף 19.

● אמש הביסה אינדיאנה את אטלנטה 101–81 במשחק השלישי ועלתה ליתרון 2–1 בסדרה.

דל קארי זכה בפרס השחקן השישי

דל קארי משארלוט הורנטס נבחר לשחקן השישי הטוב ביותר באן.בי.איי. העונה. קארי, בעל ממוצע של 16.3 נקודות למשחק, 3.2 ריבאונדים ו־2.7 אסיסטים, הקדים את נייט מקמילן מסיאטל סופרסוניקס.

● הקבוצה ה־28 של האן.בי.איי. תיקרא טורונטו ראפטורס. כך דיווחו אתמול שלושה מעיתוני קנדה. השם ראפטורס, קיצור של דינוזאור בשם ולוקיראפטור, ניתן בהשראת סרטו של סטיבן ספילברג "פארק היורה". ראפטורס נבחר מבין שלושה שמות אחרונים שהגיעו למשרדי האן.בי.איי. שני השמות האחרים היו בובקאטס (חתולי פרא) והדראגונס (דרקונים). טורונטו ראפטורס תחל לשחק באן.בי.איי. בעונת 1995–1996.

● ערוץ 2 ישדר הערב בשידור חי (23.30 לערך) את המחצית השניה במשחק הרביעי בין פיניקס ליוסטון, ואחריו את המשחק הרביעי בין שיקאגו לניו יורק.

מייק ד'אנטוני עוזב את מילאנו

מייק ד'אנטוני עוזב את מועדון אולימפיה מילאנו (שם המועדון ללא החברה המאמנת), בתום קריירה של 17 שנה ככדורסלן וכמאמן. יומון הספורט "גאזטה דלו ספורט", דיווח כי ד'אנטוני בן ה־43 חתם בבנטון טרוויזו לשלוש העונות הבאות. לדברי העיתון עשוי להצטרף אליו שחקן החיזוק אלכסנדר (סאשה) דג'ורדג'ביץ'.

הסיבה לעזיבתו של ד'אנטוני, אמריקאי ממוצא איטלקי שהתאזרח ושיחק בנבחרת הלאומית, היא החלטתו של בעל אולימפיה מילאנו, ג'ארמאנו גאבטי, למכור את המועדון תמורת תשעה מיליון דולר.

בהודעה לעיתונות אמר גאבטי, כי העיר מילאנו ראויה לקבוצה מובילה בכדורסל האיטלקי והאירופי, והוא מוכן למכור אותה לאיש או לגוף המתאים שישקיע בה את המקסימום.

חוב למס הכנסה מסכן את המשך פעילותה של גבת בעונה הבאה

מאת אלי פרוסי

שלטונות מס ההכנסה הודיעו לראשי הנהלת הפועל גבת, שאם לא תפרע לשלטונות המס חובה מעונת 92־1991, בסך מיליון וחצי שקלים, לא תוכל הקבוצה לפתוח את עונת המשחקים הבאה בליגה הלאומית. המדובר בעונה בה ידרה הקבוצה מהליגה הלאומית בהדרכתו של בועז ינאי, ולאחר מכן רלף קליין, והחליפה זר באמצע העונה. כרגע הקפאו כל השיחות לגבי מינוי הקבוצה לעונה הבאה. עקב החוב הרובץ על הקבוצה עשויים לעזוב מרבית שחקניה וכן המאמן תגוך מינץ.

● כנס שחקנים ומאמני הליגה הלאומית היה אתמול במכון וינגייט. כפגישה ברון נושא יחסי מאמנים־שופטים. מהכנס נעדרו מולי קצורין, מאמן מכבי ת"א וצבי שרף, מאמן הפועל ת"א, הנמצאים בחופשה אחרי סידרת הגמר סל. בחודש הבא יתקיים, כנס נוסף ובו יוצגו השופטים על כמה חוקים חדשים שייכללו בחוקת הכדורסל בעונה הבאה.

● עמוס פרישמן הוא המועמד העיקרי לחזק את הפועל חיפה בעמדת הרכז.

● לימוזי זכתה באליפות צרפת אחרי שניצחה במשחק השני בגמר הפלייאוף 81–87 באנטיב, בסידרת הטוב משלושה. שתי הקבוצות ייצגו בעונה הבאה את צרפת בגביע האלופות.

● באקלר בולוניה מובילה 1–0 בסידרת גמר הפלייאוף באיטליה (בשיטת הטוב מחמישה משחקים), אחרי שניצחה אתמול בבולוניה 85–80 את סקאבוליני פזארו.

● מדריד. הכבטוד בדאלונה, אלופת אירופה, הישוותה ל־2–2 את סידרת חצי הגמר עם ברצלונה אחרי שניצחה פעמיים בביתה בסוף השבוע: 76–88, 87–90. המשחק החמישי המכריע יתקיים מחרתיים בברצלונה. אסטודיאנטס ניצחה שלשום 77–86 את ריאל מדריד וצימצמה ל־2–1 את הסידרה ביתית.

נוריס קולמן כדורסלן העונה נדב הנפלד שחקן ההגנה המצטיין

מאמני הליגה הלאומית בחרו ביורם חרוש ואפי בירנבוים כמאמני העונה

תצלום ארכיון

נוריס קולמן. שמונה בחרו בו

מאת אלי פרוסי ואריה ליבנת

נוריס קולמן, שחקן הפועל ירושלים, נבחר לכדורסלן העונה במישאל מאמני הליגה הלאומית. קולמן קיבל 8 קולות והקדים את הגרל אלכסיס ממכבי ת"א שקיבל 4 קולות.

קולמן ואלכסיס נבחרו גם ע"י מאמני הליגה לחמישיית העונה של הליגה. קולמן קיבל את מספר הקולות הגבוה (13 קולות), לפני אלכסיס (10 קולות). את חמישיית העונה משלימים: דיויד תורקיל מהפועל ת"א (9 קולות), אדי פיליפס מבית"ר ר"ג (7 קולות), וג'ון הארסון מהפועל הרצליה (7 קולות). מילטון וואגנר (בית"ר ר"ג) נבחר במקום השישי עם 5 קולות.

נדב הנפלד ממכבי ת"א הוא כדורסלן ההגנה הטוב ביותר של הליגה העונה. הנפלד קיבל את קולות כל המאמנים שהשתתפו במשאל (13 קולות). את חמישיית ההגנה משלימים: דיויד תורקיל (11 קולות), ישראל אלימלך (8 קולות) ו־4 כדורסלנים במקום הרביעי עם שישה קולות כל אחד: ליאור אדריסי, מוטי דניאל, דני גוט ונוריס קולמן.

יורם חרוש (הפועל ירושלים) ואפי בירנבוים (הפועל הרצליה) נבחרו כמאמני העונה. חרוש ובירנבוים קיבלו ארבעה קולות כל אחד, והקדימו את מולי קצורין, מאמן האלופה מכבי ת"א שקיבל שלושה קולות.

במישאל השתתפו כל מאמני הליגה, מלבד קסטה יאנקוב, מאמן היורדת הפועל נהריה והמצא בחו"ל.

להלן בחירות מאמני הקבוצות:

● מולי קצורין (מכבי ת"א): כדורסלן העונה: הגרל אלכסיס; חמישיית העונה: אלכסיס, נוריס קולמן, דיויד תורקיל, נבאר מרקוביץ', דורון ג'מצ'י; חמישיית ההגנה: ישראל אלימלך, מוטי דניאל, ליאור אדריסי, נדב הנפלד, תורקיל; מאמן העונה: צבי שרף.

● צבי שרף (הפועל ת"א): כדורסלן העונה: אלכסיס; חמישיית העונה: מילטון ואגנר, אדריסי, ג'ון הארסון, קולמן, אלכסיס; חמישיית ההגנה: אלימלך, אדריסי, דניאל, הנפלד, תורקיל; מאמן העונה: אפי בירנבוים ויורם חרוש.

● יורם חרוש (הפועל ירושלים): כדורסלן העונה: נוריס קולמן; חמישיית העונה: מארק בריסקי, אלכסיס, קולמן, הארסון, אדי פיליפס; חמישיית ההגנה: דניאל, דני גוט, תורקיל, הנפלד, קולמן; מאמן העונה: מולי קצורין.

● אפי בירנבוים (הפועל הרצליה): כדורסלן העונה: קולמן; חמישיית העונה: נבאר מרקוביץ', מילטון ואגנר, תורקיל, קולמן, אדי פיליפס; חמישיית ההגנה: אלימלך, גוט, הנפלד, קולמן, ספנסר דאנקלי; מאמן העונה: יורם חרוש.

● ישראל לב (הפועל אילת): כדורסלן העונה: אלכסיס; חמישיית העונה: שלום (ספי) תורג'מן, תורקיל, קולמן, אלכסיס, הארסון; חמישיית ההגנה: תורג'מן, וילי סימס, הנפלד, תורקיל, הארסון; מאמן העונה: אפי בירנבוים.

● דיויד בלאט (גליל עליון): כדורסלן העונה: קולמן; חמישיית העונה: ואגנר, תורקיל, אלכסיס, קולמן, אדי פיליפס; חמישיית ההגנה: גוט, אדריסי, תורקיל, הנפלד, קולמן; מאמן העונה: מולי קצורין.

● משה ויינקרנץ (מכבי ראשל"צ): כדורסלן העונה: קולמן; חמישיית העונה: גיא גודס, תורקיל, אלכסיס, קולמן, אדי פיליפס; חמישיית ההגנה: אלימלך, דניאל, הנפלד, יובל אשכנזי, קולמן; מאמן העונה: מאיר קמינסקי.

● אלי קצפי (מכבי ר"ג): כדורסלן העונה: אלכסיס; חמישיית העונה: הנפלד, אדריסי, אלכסיס, קולמן, הארסון; חמישיית ההגנה: גוט, תורקיל, מרקוביץ', הנפלד, אדריסי; מאמן העונה: יורם חרוש.

● אילן קבלסקי (מאמן הפועל חולון בעונה): כדורסלן העונה: קולמן; חמישיית העונה: גודס, קולמן, תורקיל, הארסון, אדי פיליפס; חמישיית ההגנה: אלימלך, דניאל, הנפלד, תורקיל, קולמן; מאמן העונה: אפי בירנבוים.

● מאיר קמינסקי (בית"ר ר"ג): כדורסלן העונה: קולמן; חמישיית העונה: ואגנר, תורקיל, קולמן, אלכסיס, אדי פיליפס; חמישיית ההגנה: אלימלך, גוט, הנפלד, תורקיל, אדי פיליפס; מאמן העונה: אפי בירנבוים.

● עדי אזולאי (הפועל גבעת־ים): כדורסלן העונה: קולמן; חמישיית העונה: עודד קטש, פיני לוי, קולמן, אלכסיס, אדי פיליפס; חמישיית ההגנה: אלימלך, אדריסי, הנפלד, תורקיל, קולמן; מאמן העונה: מולי קצורין.

● חנוך מינץ (הפועל גבת): כדורסלן העונה: קולמן; חמישיית העונה: ואגנר, הארסון, תורקיל, אלכסיס, קולמן, הארסון; חמישיית ההגנה: אלימלך, גוט, דניאל, הנפלד, תורקיל; מאמן העונה: יורם חרוש.

● גדי קודיק (מחזר כמאמן הפועל עפולה): כדורסלן העונה: דייויד תורקיל; חמישיית העונה: מרקוביץ', תורקיל, קולמן, הארסון, ספנסר דאנקלי; חמישיית ההגנה: מרקוביץ', אדריסי, תורקיל, פול תומפסון, הנפלד; מאמן העונה: מאיר קמינסקי.

שומאכר מועמד היום לניצחון רביעי במונקו

מאת יעקב צלאל, שליח "הארץ" למונקו

הרגע הקריטי בכל גראנד פרי של מונקו הוא בזינוק. היום (תחילת המירוץ 16.30, שידור חי בסטאר ספורט ויורוספורט) תהיה לרגע הזה חשיבות כפולה. למיכאל שומאכר, המוביל באליפות העולם עם שלושה ניצחונות משלושה מירוצים, שיזנק לראשונה בקריירה מהמקום הראשון בסדר הזינוק, יהיה זינוק טוב המפתח לשלישיה במירוץ ולניצחון רביעי ברציפות.

ביום שישי, במסיבת עיתונאים שכונסה על ידי פדרציית המכוניות הבינלאומית, אמר נשיא הפדרציה מקס מוסלי, שהבטיחות במסלול של מונקו אין שניה לה. מוסלי צריך לקוות, שהמציאות לפחות תוכיח כי לא טעה.

באותו מעמד גם הודיע מוסלי על שינויים מרחיקי לכת, הנוגעים כבר עם לכל מרכיב במכונית פורמולה־1. ההודעה, שנראה כי באה בעקבות פציעתו הקשה של קרל וונדלינגר במקצה הזימונים הראשון במונקו ביום חמישי, תאלץ את קבוצות הפורמולה־1 לשנות בתוך מספר שבועות את מבנה המכוניות, את סוגי הצלעים, לתאם מחדש את המנועים ולהגביר את הבטיחות האוטומטיות של הנהגים. מטרת השינויים היא להוריד את המהירות בעת הפניות ולהגביל את הספק המנועים, ועל ידי כך למנוע תאונות קטלניות במהירויות גבוהות במיוחד. השינויים האלה יחייבו את הקבוצות להשקעות כספיות ניכרות, כשרק העשירות שבהן יוכלו לעמוד בהן. אתמול בערב אמורה היתה להתקיים פגישה בין ראשי פדרציית המכוניות הבינלאומית לבין בעלי הקבוצות, כדי לנהל משא ומתן מפורט על התקנות שיישמו ועל אלה שיידחו. יישום התקנות הפרשת שיאושר ייעשה בשלבים, הזה במירוץ הבא בעוד שבועיים בברצלונה.

להודעה של מוסלי ביום שישי אתמול קדמה פגישת חירום של הנהגים, שבה החליטו להקים מחדש את התאחדות נהגי הגראנד פרי. ארבעה נהגים, שלושה פגילים – ברגר, שומאכר וכריסטיאן פיטיפאלדי מברזיל – והנהג עבר אחד, ניקי לאודה, נבחרו לייצג את הנהגים מול השלטונות. הדרישה הראשונה שלהם היתה לבקרה ולפיתוח מחודשים על המסלולים, שלעיהם יירצו המירוצים הקרובים, כולל המירוץ היום.

אתמול, אחרי ששומאכר הבטיח לעצמו את המקום הראשון בקריירה, הוא הפגין במקום כה, הדקוד שלו על המסלול – חמישה בבחונות מ־41 מירוצים ואליפות עולם במעט בטוחה ב־1994. אחרי שלוש עונות מלאות בלבד בפורמולה־1 – מבריק אולי את דבריו אתמול במסיבת העיתונאים: "אני חושב שאנחנו יכולים להיות בטוחים לקראת המירוץ היום. העיקר לסיים את המירוץ, אם זה יקרה...". כמעט שבוע גם את הפועל "לנצח", לפני שגבר לתת מעט כבוד לידידיו הוסיף: "אבל אני בטוח שזה יהיה קשה".

שומאכר הקיף אתמול את המסלול בזמן של 1:18.560 ד' (מהירות ממוצעת של 152.595 קמ"ש) והקדים את מיקה האקינן ממקלארן־פיג'ו בהפרש משמעותי. גרהאם ברגר בפראארי פתח את מכוניתו עד הסוף ויזנק היום מהמקום השלישי, כשלצידו יעמוד דיימון היל, הנציג היחיד של וויליאמס־רנו.

היל חש השבוע את העומס שמוטל של איירטון סנה הפיל עליו. לאיש אין ספק שהיל לא יוכל למלא את החלל שהותיר אחריו סנה, ביחוד לא ברחובות של מונטה קרלו, שבהם ניצח בשישה מירוצים מ־41 ניצחונות הגראנד פרי שלו, ובהם חמשה המירוצים האחרונים. היום אחד המונחים תופר המסורת הזו וינצח נהג אחר, ולא סנה שנהרג לפני שבועיים באימולה בגראנד פרי של סאן מרינו. אבל מסורות אחרות בכל זאת תישמר, אם מיקה האקינן יזנק ויעניק למקלארן ניצחון 11 ברציפות ברחובות מונקו.

מיתלה המכונית שניתק פגע בראשו של סנה וגרם למותו

מאת יעקב צלאל, שליח "הארץ" למונקו

איירטון סנה נהרג מחלק מהמיתלה של מכונית הוויליאמס, שניתק מהמכונית בעת התאונה, פגע בעצמה בקסדה, חדר דרכה ופגע בראשו של סנה – מסר ביום שישי מקס מוסלי, נשיא פדרציית המכוניות הבינלאומית. לדבריו, אלו תוצאות הבדיקה שלאחר המוות שנעשתה באיטליה.

מוסלי עדיין לא יכול היה להסביר מה היו הסיבות לתאונה עצמה, שאירעה כשסנה עשה פנייה שמאלית במהירות של 310 קמ"ש, במהלך הגראנד פרי של סאן מרינו.

מאמן כדורגל רוסי להפועל ראשל"צ

מאת רוני בראון

קבוצת הכדורגל של הפועל ראשון לציון, האלופה ומחזיקת הגביע, מנוהלת מ"מ עם מלך השערים של הליגה דורון דיין, ששיחק בעונה האחרונה במכבי רעננה.

דיין שגול בהפועל ראשון לציון שיחק בה עד לפני שלוש שנים, ואז זנה את הכביש ועבר לשחק בשורות הדירנה העירונית מכבי. הפועל מבה לת מ"מ גם עם שחקן נבחרת הקרים שוער הכר ששים שנת המכבי דוד. עמר שחקן הקבוצה הנבחרת ישראל יעקוב.

את ראשון לציון יאמן בעונה הבאה מאמן רוסי שאימן בשנים האחרונות באיסלנד. עם שני זרים טובים מקווים בקבוצה לעלות לאחר מכבי צי גמר גביע אירופה לאלופות.

וורדר ברמן זכתה בגביע הגרמני

ברלין (רויטר). וורדר ברמן זכתה בגביע הגרמני אחרי ניצחון 1–3 בגמר נגד רוט וייס אסן מהליגה השניה. ביירסדורפר (17), אנדריאס הרצוג (38) ויינטון רופר (88) הבקיעו לברמן.

זו הפעם השלישית שברמן זכתה בגביע (הזכיות הקודמות היו ב־1961 וב־1991).

יוון – בוליביה 0–0

אתונה (רויטר). יוון ובוליביה נפרדו ביום שישי ב־0–0 במשחק כדורגל ידידותי באתונה.

לשתי הנבחרות היה זה משחק הכנה למונדיאל באה"ב.

● גבי אייזן זכה בכל התארים באליפות ישראל בתחרות בקיאקים שנערכה בכנרת. הוא זכה בארבעה התארים וכן בתואר הקבוצתי יחד עם רבעיית עמק הירדן. בין הנשים זכתה ליאור כרמי. השתתפו כ־60 מתחרים.

● מתאבקי הפועל באר שבע זכו אתמול ברוב התארים באליפויות ישראל לקדטים בסגנון חופשי ויווני־רומי. התחרות היתה בקיראון בהשתתפות יותר מ־100 מתאבקים.

صكرا من الاصل

صكنا من الاجل

מוסלמים הפגינו בבית קברות באבו־כביר במחאה על בנייה מתוכננת בשטחו

יו"ר המועצה המקומית ביפו: במקום שמיועד לבנייה, קבורים קרובי משפחותינו

מאת רויטל ברבה

מאות מוסלמים מכל רחבי הארץ השתתפו אתמול ב"מחנה עבודה" בבית הקברות טאסו באבו־כביר – פעולת מחאה ראשונה של המועצה המוסלמית ביפו על בנייה מתוכננת בחלק מבית הקברות. לטענת ראשי המועצה, בשטח שנמכר לצורך הקמת מבנה תעשייה, קבורים מאות מוסלמים, אשר חלק מהם נקברו בחודשים האחרונים.

יו"ר המועצה המוסלמית ביפו, שייח סעיד סאטל, אמר אתמול, כי מכירת הקרקע ואי התערבות הרשויות בעניין זה הן בכוונה לזלזל ברגשותיהם של המוסלמים בארץ. "במקום שמיועד לפיתוח, קבורים קרובי משפחותינו. אי אפשר לפנות את בית הקברות הזה. זהו בית הקברות הפעיל היחיד ביפו", אמר.

מוסלמים מכל רחבי הארץ הגיעו אתמול לבית הקברות, וניקו את שטח הקרקע שנמכר. בין המשתתפים היו גם ראש עיריית אום אל־פאחם, ראאד סלאח, ראש עיריית טירה, מאר עבד אל חי ויו"ר עמותת "אל אקצא", להגנת הקדש המוסלמי בישראל, כאמל ריאן.

הפגנה ברחובות – בעוד שבועיים

בעוד כשבועיים מתכוונת המועצה לקיים תפילה באחד המסגדים ביפו, ומשם לצאת להפגנה ברחובות הראשיים של העיר. על־פי התכנון, בהפגנה זו, ישאו המפגינים ארונות מתים וישליכו אותם לים.

דובר המועצה המוסלמית ביפו, יוסף ריזאן, אמר אתמול כי בכוונת ראשי המועצה לאלץ בכל דרך ביטול מכירת השטח. "בית הקברות הזה נקנה על־ידי תושבי יפו לפני כמה עשרות שנים. כל אחד מהתושבים תרם את חלקו לכך, ולכן לא ייתכן שהוא יילקח מאתנו. בשטח שעליו עומדים לבנות מבנה תעשייה נקבר אחי, שמת לפני חודש. לחלק גדול מהמוסלמים ביפו וברחבי הארץ יש קרובי משפחה, הקבורים במקום", אמר.

"השטח נמכר ללא ידיעת התושבים"

ב־1973 מכר ועד הנאמנים המוסלמי ביפו כחצי משטח בית הקברות טאסו (כ־40 דונם) לחברת יוסי השקעות בע"מ. לטענת ראשי המועצה המוסלמית, המכירה נעשתה שלא על דעת התושבים וללא ידיעתם, כדי להפיק רווחים כספיים אישיים. ועד הנאמנים אינו קיים כיום, והמועצה המוסלמית אחראית על כל תחומי פעילותו.

סעודיה וכווית מסרבות להצטייד בגוררות מתוצרת ישראל הגלוות לטילי פטריוט

"ארה"ב בחרה במפעל "אורדן" לייצור הגוררות"

מאת עקיבא אלדר
סופר "הארץ" בוואשינגטון

כווית וסעודיה מסרבות להצטייד בגוררות מתוצרת ישראל לנשיאת טילים, מתקני שיגור ומכ"ם עבור סוללות "פטריוט", עקב הוראות החרם הערבי. "דיפנס ניוז" מוסר בגיליונו האחרון כי ארצות־הברית בחרה בלעדית במפעל הישראלי "אורדן" לייצור הגוררות, אך סעודיה, שבמלחמת המפרץ השתמשה במתקן הישראלי, עקפה את "אורדן" ורכשה גוררות מתחרות. כווית מתכוונת לרכוש כ־30 גוררות עבור 210 הטילים שרכשה בשנה שעברה ממפעלי "רייתאון" בארצות־הברית.

גורם דיפלומטי מערבי אמר לשבועון כי הכוויתים עוררו את בעיית רכישת הגוררות מ"אורדן", לאחר שנודע להם כי סעודיה מסרבת להצטייד ב־84 גוררות ישראליות, כמו־כן בעסקה לרכישת טילי פטריוט ורכיבים נלווים. בהחרמת המתקן הישראלי מפירות סעודיה וכווית את תקנות הממשל בדבר תחרות פתוחה.

גורמים ממשלתיים בוואשינגטון אמרו שהגוררות מתוצרת "אורדן" הן המתקן היחיד המצויד באישור ממשלתי, ואשר עמד במבחן מבצעי של הצבא האמריקאי. "דיפנס ניוז" מציין כי נציג "אורדן" בארצות־הברית, ישראל זיבלה, סירב להגיב על הידיעה. דובר מפעלי "רייתאון", המייצרים את טילי הפטריוט, אמר כי החברה שוקלת לייצר בעצמה את הגוררות, או להתקשר עם חברה אחרת להתקנתן עבור הסעודים והכוויתים.

מחפשים חברה אחרת

נמסר כי "רייתאון" פתחה במשא ומתן עם מפעל בסנט לואיס, שייצר את הגוררות עד 1986, מועד שבו הפסיד את החוזה ל"אורדן". דוברים סעודים וכוויתים סירבו להגיב על הידיעה.

שגב העביר למבקרת המדינה את ממצאי רואה החשבון שבדק את ניהול החשבונות בצומת

חוג איתן דורש כינוס דחוף של מרכז המפלגה

מאת ירח טל
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

יו"ר תנועת יעוד, ח"כ גונן שגב, העביר בסוף השבוע את הדו"ח של רואה החשבון, אלכס הילמן, למבקרת המדינה, מרים בן־פורת. שגב מבקש מהמבקרת לבדוק בצורה יסודית אם ממצאיו של רואה החשבון החיצוני מחייבים התערבות חיצונית של חקירת משטרה או שלטונות המס.

חוג איתן בצומת, שהוא הגוף האופוזיציוני בתנועה, דורש כינוס דחוף של מרכז המפלגה לדון בממצאי הדו"ח ובהסקת מסקנות ממנו.

גורמים בצומת אמרו בסוף השבוע כי ממצאי הדו"ח מוכיחים שטענות גונן שגב וחבריו היו נכונות, וקראו לראשי המפלגה להסיק מסקנות נגד האחראים למחדלי הניהול מצד אחד, וליזום קריאה לחזרת חברי יעוד לצומת.

מנכ"ל צומת, דורון שמואלי, שהדו"ח מנקה אותו לחלוטין מהחשדות לביצוע עבירות פליליות וניצול המצב לצרכיו האישיים, תקף אמש בחריפות את דו"ח רואה החשבון.

שמואלי טען כי חלק מהממצאים מתבסס על שמועות ורכילויות.

הרבה האשמות שווא

שמואלי הוסיף כי לו המבקר היה נוהג כפי שנוהגת מבקרת המדינה, המוסרת את הדו"ח להערות המבוקרים קודם לפרסומו, היו נחסכות הרבה האשמות שווא על פעילים רבים בהקשר להעלמות מס כביכול, והעלמת כספים שלא היו ולא נבראו, לטענתו.

עם זאת, מסר שמואלי כי צומת תקים השבוע ועדה לבדיקה ויישום ההמלצות הרלוונטיות שמועלות בדו"ח.

צה"ל

(סוף מעמוד 1א)

הפלשתינית הבלתי תלויה לזכויות האדם, אליה נבחרתי בזמן האחרון כך שאני לא יכולתי לקבל את המינוי", אמרה.

שר החוץ שמעון פרס אמר בסוף השבוע כי מעתה המו"מ עם הפלשתינאים יימשך "בהיערכות אחרת". לדבריו, "מעתה יהיו שני מהלכים במקביל, האחד - בוואשינגטון, שבו ידונו על המשך האוטונומיה בשטחים האחרים, והשני יימשך בקהיר או בטאבה על "ההעברה המוקדמת", אשר בה ידונו כיצד להעביר את הסמכויות בכל שטחי יו"ש, בינתיים, בתחומי החינוך, הבריאות, הרווחה והמיסוי, כפי שהוסכם בהצהרת העקרונות".

שר החוץ ייפגש ככל הנראה ביום רביעי באוסלו עם יו"ר אש"ף, יאסר ערפאת. פגישתם תוקדש כנראה לדיון בשלבים הבאים של המו"מ הישראלי־פלשתיני.

מרכז הליכוד בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ח"כ אליהו בן־אלישר, תובע לכנס את הוועדה כדי לדון במה שכינה "אזלת ידה של הממשלה בהגנה על חופש העיתונות הישראלית בעזה וביריחו".

תצלום: דובר צה"ל

אלוף פיקוד המרכז, אילן בירן (שלישי מימין) מעביר את השליטה על העיר יריחו לידי מפקד המשטרה הפלשתינית

ירידי תעסוקה לעידוד השיבה של אקדמאים יורדים יתקיימו בארה"ב

מאת ראלי סער
סופרת "הארץ" לעלייה וקליטה

ירידי תעסוקה לעידוד השיבה של ישראלים אקדמאים שחיים בארה"ב, יתקיימו בשבוע הבא בניו־יורק, לוס אנג'לס, סאן פרנסיסקו, בוסטון ושיקאגו. הירידים אורגנו בידי הקונסוליה הישראלית בניו־יורק, המחלקה לתושבים חוזרים במשרד הקליטה, בשיתוף הסוכנות היהודית.

לפי נתוני משרד הקליטה, בשנים 92'־93' חל גידול במספר הישראלים היורדים ששבים לארץ. בשנה שעברה שבו 13 אלף ישראלים יורדים, לעומת 10,000 ב־92' ו־5,500 ב־91'. לפי הנתונים, "היקף הישראלים החוזרים הוא פי 4 ממספר העולים מצפון אמריקה, ופי 2 מסך כל העולים מארצות המערב". משרד הקליטה מתכוון השנה להכפיל את מספר הישראלים החוזרים.

ממשרד הקליטה נמסר כי "לנוכח ההתנסות המוצלחת בארגון יריד תעסוקה לאקדמאים במאי 93' למדנו כי זו דרך אפקטיווית להחזיר ישראלים לארץ". הירידים מיועדים לישראלים יורדים, אך גם עולים פוטנציאליים מארה"ב יוכלו להשתתף בהם.

בירידי התעסוקה, שיתקיימו בין ה־22 במאי ל־13 ביוני, ישתתפו 10 חברות מישראל, רובן עתירות טכנולוגיה. כל חברה שלחה פירוט של הכישורים הנדרשים לכל תפקיד והציבה אנשי קשר בערים מרכזיות בארה"ב, שאליהם יש לשלוח קורות חיים. מלבדם, גם הקונסוליות הישראליות משמשות כתובת לישראלים היורדים. בתקופת הירידים תקיים כל חברה ראיונות אישיים מפורטים לפונים.

בין החברות שמציעות עבודה לחוזרים: התאחדות הקבלנים, שתציע לקלוט אלף מנהלי עבודה; רפא"ל – הרשות לפיתוח אמצעי לחימה, מעוניינת לקלוט 20 מהנדסי תוכנה, אלקטרוניקה ותקשורת; המכללה למינהל יכולה לקלוט 15 מרצים לחשבונאות, מינהל ושיווק; מוטורולה תציע משרות ל־10 מהנדסי חשמל, תוכנה ואלקטרוניקה; חברת איסי־אי טלקום יכולה לקלוט 30 מהנדסי מחשב ואלקטרוניקה; חברת טאואר סמיקונדקטור תציע 30 משרות למהנדסים.

משרד הקליטה מעניק סיוע לישראלים יורדים ששבים לארץ: הנחה בעלות כרטיסי טיסה באל־על; הלוואה מסובסדת למימון הוצאות הנסיעה עד 3,000 דולר; מענק אבטלה לשלושה חודשים; סיוע מהקרן לקידום העסקה לאקדמאים; סיוע המרכז לקליטה במדע למדענים. בנוסף, זכאים הישראלים החוזרים לפטור מתשלום ביטוח בריאות בקופת חולים הכללית למשך שלושה חודשים מיום בואם לארץ, הנחה של 50% מתשלום דמי הביטוח לארבעה חודשים נוספים. מלבד זאת, לתושבים החוזרים יש פטור ממיסוי על רכוש.

כדי לעודד שיבה לארץ, פתחה המחלקה לתושבים חוזרים במשרד הקליטה 13 "בתים ישראליים" במימונה, המופעלים בידי הנציגויות הישראליות, בחו"ל. "הבתים הישראליים" פועלים בלונדון, ליוורפול, מנצ'סטר, פאריס, רומא, אוסלו, בריסל, ציריך, שטוקהולם, בוסטון, פילדלפיה, סאן פרנסיסקו ושיקאגו, ומספקים מידע על אפשרויות השיבה לארץ.

משולם: לא עשו לי תרגיל, ידעתי שאעצר

מאת משה מובאל

"הלכתי לפגישה עם מפכ"ל המשטרה במלון אויה בידיעה ברורה שאני עומד להיעצר. לא עשו לי שום תרגיל. הלכתי לפגישה כדי להוכיח שהמשטרה היא זו שאינה עומדת בהסכמים", כך אמר אתמול עוזי משולם באמצעות פרקליטו עו"ד יצחק ורון.

עו"ד ורון, שביקר במוצאי שבת את משולם בבית המעצר באבו־כביר, אמר כי למרות מעצרו שומר משולם על מוראל גבוה ומבטיח כי לא יזנח את הרעיון להקים ועדת חקירה ממלכתית לחקירת פרשת ילדי תימן.

[illegible] ביתו. הוא גם היה שר לעבודה שלוחמי היהודה למלחמה בכרוד התאמנו על הגג של ביתו.

מהמשטרה נמסר בתגובה: "אין לנו כל כוונה להתעמת עם משולם או עם פרקליטו דרך אמצעי התקשורת".

ועדת השרים לחקיקה תומכת בהצעות חוק שנועדו למנוע אפליית גיל בקבלה לעבודה

מאת גדעון אלון

ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה לתמוך בשתי הצעות חוק פרטיות שנועדו לאסור אפליה בקבלת עבודה בשל גיל. יוזמי החוקים הח"כים תמר גוז'נסקי (חד"ש) ואפרים גור (ליכוד) טענו כי מעבידים שונים מסרבים לקבל לעבודה אנשים בגילאי 40־45 שנה בטענה שהם קשישים ומערך ההכשרה המקצועית אינו קולט אנשים שמלאו להם 45 שנה.

הוועדה החליטה לאפשר חופש הצבעה לח"כים בהצבעה במליאת הכנסת בהצעת חוק פרטית המבקשת לבטל את הסנקציות הקבועות בחוק לח"כ שפורש מסיעתו בנסיבות מסוימות. יו"ר ועדת השרים, שר המשפטים דוד ליבאי, אמר שמן הראוי שנושא זה יהיה נתון להכרעת הכנסת ואין מקום לעמדה מיוחדת ואחידה של הממשלה בנושא זה.

מדובר בהצעת חוק פרטית של ח"כ חיים קופמן (ליכוד) המציע לבטל את הסנקציות הקבועות בחוק יסוד הכנסת לח"כ שפורש מסיעתו ולא התפטר מהכנסת. קופמן מציע שעל ח"כ כזה לא יוטלו סנקציות, אם פרש מסיעתו משום שזו סטתה מעקרונות התנועה או המפלגה אותן היא מייצגת בכנסת. לדבריו ח"כ שפרש בנסיבות כאלה יש לכבדו ולא להענישו בכך שלא יוכל להיכלל ברשימת המועמדים לכנסת הבאה.

ועדת השרים לחקיקה גם החליטה שלא לנקוט עמדה לגבי הצעת חוק של ח"כ דוד מגן (ליכוד) המציע כי בחירת נציגי הכנסת בוועדה לבחירת דיינים תהיה בבחירות גלויות ולא חשאיות. הוא נימק את הצעתו בכך שאין זה ראוי כי ח"כ יסתתר מעיני הציבור, וכי הצבעתו צריכה להיות נתונה לשיפוט הציבור גם בעת בחירת נציגי הכנסת לוועדה לבחירת דיינים.

הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה "מבוא העמקים"

מוסרת בזה הודעה, לפי סעיף [illegible] לחוק התכנון והבנייה התשכ"ה 1965, כי הוגשה למשרדי הוועדה המקומית "מבוא העמקים" [illegible] עילית, בקשה להקלה בתיק [illegible] [illegible] ראשי משפחה [illegible] [illegible] חלקה [illegible] מהות ההקלה [illegible] בניה קדמי לפי רוב הבניינים [illegible] את ההתנגדות אפשר להגיש למשרדי הוועדה המקומית [illegible] 20/5 נצרת עילית תוך 14 יום מתאריך פרסום הודעה זו.

[illegible]
יו"ר הוועדה

חייל צה"ל נהרג ו־2 נפצעו ממטען ליד ריחן; צה"ל השיב אש

מאת איתן רבין
סופר הצבאי של "הארץ"

חייל צה"ל נהרג ושניים נפצעו ממטען חבלה רב עוצמה שהופעל נגד כוח צה"ל בדרום לבנון ביום שני בבוקר. במקביל למטען נורו לעבר הכוח שנפגע פצצות מרגמה. הכוח היה בפעילות שגרתית באזור ריחן בגזרה המזרחית. כוחות צה"ל וצד"ל השיבו אש לעבר מקורות הירי. כוח צה"ל גם ירה לעבר ריכוזי מחבלים מצפון לרצועת הביטחון.

מצבו של אחד החיילים הפצועים בינוני ומצבו של השני קל. השניים פונו לבית החולים במרג' עיון.

גורמים צבאיים מסרו כי בשבוע האחרון שרר שקט בדרום לבנון. מתקפת המחבלים על כוח צה"ל, העלתה שוב את רמת הכוננות באזור. אותם גורמים מעריכים כי בימים הקרובים ילכו ויגברו ניסיונות החיזבאללה להחריף את המצב בדרום לבנון במקביל למשא ומתן עם הסורים.

באחרונה קיבל החיזבאללה אמצעי לחימה מתוחכמים.

אתמול במחול / רות אשל

הרמה שוב עלתה

11 כישרונות צעירים הגיעו לשלב הגמר של תחרות מיה ארבטובה. הרמה של משתתפי התחרות עולה מדי שנה, הרמה השנה היתה גבוהה. עדיין יש מקרים, שבהם החלק העליון של הרקדן – הידיים והראש – הם של "בלרינה" ולאו דווקא במובן הטוב. יש הגזמה, מבייריים שבאים לכסות על חולשת עבודתן של הרגליים.

רקדו: אלה נגלי עם נכונות אצילית, סוטלאנה גרודובסקי עם גרציה, נוגה הרמלין, והלקנו של אנרגיה ורגש, ואלרי קימינר עם נוכחות נעימה, לי ארבל המוסיקלית, ושרלי פסטרנק עם יכולת סיבובית מרשימה. בין הרקדנים בלט אבינועם סילברמן עם קפיצות מצויינות וקלות, ואייל רובין עם עבודה נקיה ונוכחות בימתית. כמו כן השתתפו יעל שי, רלית גרמיבוסקי ורונן סובג'ין.

בפרס הראשון זכה אבינועם סילברמן (5,000 ש"ח) במקום השני – שרלי פסטרנק (4,000 ש"ח) במקום השלישי – אייל רובין (3,000 ש"ח) והמקום הרביעי – אלה נגלי (2,000 ש"ח).

חבר השופטים כלל את ליליאן ארונשטיין, ג'אנט אורדמן, דניאלה ספירא, רודי סכספה, עידו תדמור והיו"ר, עו"ד צבי פוטרק.

משלחת דרוזית יצאה מישראל לירדן לנחם את חוסיין

מאת יוסי מורשטיין

שלשום יצאה בפעם הראשונה משלחת של אישים דרוזים מישראל לירדן על מנת [illegible] חוסיין. המשלחת, [illegible] חבר הכנסת סלאח טריף, אחד ממנהיגי [illegible] של יו"ר הכנסת, תשהה ברבת עמון כארבעה ימים. בזמן הביקור תיפגש המשלחת עם המלך ואנשיה יביעו את תנחומיהם על מות אמו, המלכה זין. במשלחת – 75 אישים, ביניהם ראשי רשויות מקומיות, אנשי דת בכירים ובעלי תפקידים אחרים. כמה מחברי המשלחת שירתו כקצינים בכירים בצה"ל.

חברי המשלחת יבקרו גם אצל הקהילה הדרוזית החיה בירדן.

לפני יציאת המשלחת דרך גשר אלנבי, מסר ח"כ סלאח טריף כי יציאת האישים הדרוזים לירדן זכתה לברכתו של ראש הממשלה יצחק רבין. הוא גם אמר כי אין בידיו מסר מדיני מראש הממשלה למלך חוסיין, אלא דברי ברכה בלבד. טריף סיפר כי המגעים להסדרת הביקור, שאותו הגדיר כ"ראשון מסוגו", החלו לפני כחודשיים, אך רק יומיים לפני הנסיעה נתקבלה ההסכמה הרשמית של המלך חוסיין.

ח"כ טריף הוסיף כי גם בעת שהיה בקהיר לרגל החתימה על הסכם עזה־יריחו בין ישראל לאש"ף, שוחח בעניין הביקור בירדן עם גורמים ירדניים ועם שר החוץ המצרי, עמרו מוסא, שסייע בארגון הביקור.

שביתת הרשויות המקומיות הערביות נכנסת לשבוע השני

מאת יוסף אלגזי

מזכירות ועד הרשויות המקומיות הערביות החליטה אתמול להמשיך בשביתת הרשויות, הנכנסת לשבוע השני שלה. ההחלטה נומקה בסירוב הממשלה להעביר לרשויות המקומיות הערביות מענק "מיוחד" בגובה שליש מסך הגירעון הכללי שלהן, המגיע ל־150 מיליון שקל.

המזכירות שהתכנסה בשפרעם החליטה להכין תזכיר על מצבן הכספי של הרשויות, שיובא לידיעת ראש הממשלה, שר האוצר ומרכז השלטון המקומי. ראשי הרשויות הערביות מאשימים את השלטונות באפליה [illegible] לגירעונות ולתמונת המצב [illegible] בשביתה [illegible] ללא הגבלת זמן.

[illegible] ראשי הערים המועצות המקומיות הערביות, חברי המועצות ועובדיהן. באותה שעה יתקיים בכנסת דיון בהצעה לסדר היום של ח"כ טאלב א־סאנע (מד"ע) בעניין המשבר הכספי של הרשויות.

שופט ביה"ד לעבודה הורה לנהגי התחבורה העירונית בב"ש לשוב לעבודה

מאת אמנון יוסף

שופט בית הדין לעבודה בבאר שבע הורה לנהגי התחבורה העירונית בעיר לשוב מיד לעבודה תקינה. שופט בית הדין לעבודה בבאר שבע, ברוך אוולאי, הורה בצו זמני לנהגי האוטובוסים העירוניים בעיר לשוב מיד לעבודה תקינה ולהימנע מכל פעולה העלולה לפגוע בהפעלה תקינה של התחבורה הציבורית בבאר שבע.

השופט קבע כי על הוועד להורות לנהגים להימנע מכל פעולה ולציית להוראות הנהלת התחבורה. השופט ציין בהחלטתו שוועד הנהגים נקט בצעדים אלה ללא ידיעתה ואישורה של הנהלת החברה, וללא כל סיבה או הצדקה ושלא בתום לב.

השופט אוולאי, הורה להועד להימנע מכל פעולה העלולה לפגוע בהפעלה תקינה של האוטובוסים בבאר שבע.

ועד הנהגים של התחבורה העירונית, המפעילה את שירות האוטובוסים בעיר באר שבע, הורה לנהגים לנקוט בימים האחרונים בעיצומים. לתושבי העיר נגרם סבל רב.

7,000 ישראלים עברו במסוף הגבול בטאבה בסוף השבוע

מאת רויטל לוישטיין

כ־7,000 ישראלים חצו שלשום את גבול ישראל־מצרים בטאבה, בדרכם לדרום סיני. מספר זה כפול מזה של יום השיא, שנרשם במעבר בגבול בעבר – כך מסר יצחק חזי, מנהל מסוף הגבול.

הלחץ במסוף הגבול החל כבר ביום חמישי בלילה, והגיע לשיאו שלשום בבוקר. רק בשעות הערב הסתמנה הקלה. פקקי תנועה באורך של כקילומטר וחצי נוצרו צפונית למעבר.

שוטרים ממשטרת אילת הוזעקו שלשום, כדי לסייע בהשלטת הסדר בתוך מסוף הגבול ומחוצה לו. יצחק חזי, מנהל המסוף, לא הצליח להגיע לשער ונאלץ לשחות מסביב לגדר כדי להיכנס למסוף.

שלטונות מצרים מנעו זרימה שוטפת של מטיילים לתוך המסוף המצרי, ואיפשרו מעבר מבוקר של עשר מכוניות בכל פעם, דבר שהגביר את הלחץ בחלקו הישראלי של הגבול.

הנהלת מלון "הנסיכה", הסמוך למסוף הגבול, ועובדי המלון סיפקו במשך כל היום משקאות למטיילים במעבר הגבול.

בעיר אילת היתה תפוסה מלאה במלונות, באכסניות ובדירות להשכרה. בחופי הים ניכרה צפיפות. רשות שמורות הטבע נאלצה לסגור את שערי שמורת האלמוגים בחוף אל־מג, עקב עומס מטיילים.

התאחדות עולי בריה"מ דורשת משר השיכון להציג בתוך חודש פתרונות דיור במרכז הארץ

מנהיגי העולים מאיימים לפתוח בשביתת רעב

מאת ראלי סער, סופרת "הארץ" לעלייה וקליטה

התאחדות עולי ברית המועצות, המאגדת 100 אלף עולים, שיגרה בסוף השבוע מכתב לשר הבינוי והשיכון, בנימין בן אליעזר, בו היא תובעת ממנו להציג בתוך חודש פתרונות דיור בבנייה ממשלתית במרכז הארץ ל־84 אלף העולים הזכאים לדיור הציבורי.

לדברי יו"ר התאחדות עולי בריה"מ, סופה לנדוור, "אם בסוף החודש לא יבוא השר בן אליעזר עם פתרונות מדויקים, כמה דירות יתחילו לבנות ובאילו מקומות, אני ועוד מנהיגי עולים מחבר העמים נפתח בשביתת רעב".

לנדוור אמרה כי "פתרון הקליטה הישירה, שלפיו העולים רוכשים דירות באמצעות משכנתאות, טוב לזוגות צעירים, שיכולים לעמוד בהחזרי משכנתא של 1,300 שקל בחודש, אבל אי אפשר לדרוש מפנסיונר, אם חד־הורית או זוג קשישים לעמוד בנטל תשלומים כבד כזה". לדברי לנדוור, "מלבד 84 אלף המקרים הסוציאליים, שבהם 24 אלף זוגות קשישים, 20 אלף אמהות חד־הוריות ו־40 אלף קשישים יחידים, רשומים בהתאחדות עולי בריה"מ עוד 50 אלף זוגות בני יותר מ־50, לפני הפנסיה, שגם מהם אי אפשר לדרוש שיעמדו בנטל המשכנתא, וגם להם יש לדאוג לבנייה ביישובי מרכז הארץ של חברות המשכנות, עמידר ועמיגור".

לנדוור מציעה להתחיל בבנייה ממשלתית ביישובים כמו אשקלון, אשדוד ובאר שבע, "מקומות שבהם מינהל מקרקעי ישראל הפשיר קרקעות לבנייה, ובהם מחירי הדירות סבירים". לנדוור, חברת מועצת עיריית אשדוד, אמרה כי ראש העירייה, צבי צילקר, אמר לה שבאשדוד יש די קרקעות מופשרות לבנייה ממשלתית. לדבריה, "התאחדות עולי בריה"מ שיגרה מכתבים רבים לשר הבינוי והשיכון, בהם תבענו פתרונות לעליית המצוקה מחבר העמים, אולם כל המכתבים האלה לא נענו".

ראש הממשלה, יצחק רבין, אמור להכריע מחרתיים בין שלוש תוכניות להאצת קצב הבנייה: תוכניתו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס, להקצאת תקציבים ממשלתיים לבנייה; תוכניתו של בן אליעזר, למתן התחייבויות ממשלתיות לרכישת דירות מהקבלנים; ותוכנית שר האוצר אברהם שוחט, שנועדה שוק חופשי בבנייה.

נופש כפר חטים

קיץ

השנה נופשים ב בכפר הנופש־כפר חטים

ב־2 תשלומים

מיקום מצוין ליציאה לטיולים עם אטרקציות לרוב:

טרקטורונים | סוסים | ג'יפים | אופניים

בתי נופש ממוזגים באווירה כפרית

נוף מרהיב הצופה לכנרת

בריכת שחיה

פעילות מגוונת לילדים ומבוגרים

מסעדה

טלפונים להזמנות: 06-795921/2

קשר לישיך

לפרסום מודעות

177-022-7575

מספר אחד לכל העיתונים

אנו משתתפים באבלם הכבד של

ישראל ודליה חסין והמשפחה

בהילקח מהם בתם היקרה

נאוה ז"ל

על מועד הלויה ניתן להתקשר לטלפונים:
04־251457 או: 04־466010

כרמל אולפנים בע"מ
ההנהלה וציבור העובדים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

קלרה פרמינגר ז"ל

ההלויה התקיימה ביום ו', 13.5.94, בבית העלמין בפתח־תקוה

האבלים:
בתה: ד"ר ריקי שפירא וב"ב
בנה: שוקי פרמינגר וב"ב

השבעה בבית הבת רח' אלקחי, רמת־אביב ג'

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של

דוד זיידמן

ההלויה תצא, היום, יום ראשון, ה' בסיון, תשנ"ד 15.5.94 בשעה 13.00 מבית המנוחה לבית העלמין בקרית אתא.

האבלים:
אשתו: לאה
בנו: אביגדור וענת זיידמן
בתו: מינה והרולד ארגמן
נכדיו: אסא, אדי, יונאי, רותי, אלה ומאיה

לאביגדור זיידמן והמשפחה

תנחומינו והשתתפותנו בצערכם במות

האב

ההנהלה ועובדי
אופטומיק טכנולוגיות בע"מ

למשפחת בר־עוז

אתכם באבלכם הכבד במותו ללא עת של בנכם

יוני בר־עוז

הנהלה ועובדי
פרי שומרון
פרדס־חנה

האהובה והיקרה לנו מכל

שולמית אור

נלקחה מאתנו

ההלויה תצא היום יום ראשון ה' סיון תשנ"ד 15.5.94 בשעה 11:00 לפנה"צ מבית ההלויות המרכזי אוהל יעקב שדרות רוקח 11 (רידינג) תל־אביב לבית העלמין ירקון (כביש חוצה שומרון)

אבלים וכואבים את מותה
בעלה: משה אור
בתה וחתנה: רונית ורפאל גרסטנר
בתה וחתנה: דפנה ואיין פישר וב"ב
בנה: אראל אור
נכדיה: גיא, שלי, רועי, איל
גיסה: נחמיה ומאשה אור
וכל בני המשפחה

ביום השלושים לפטירת יקירנו

השופט **מקס צ'רנובילסקי** ז"ל

נתייחד עם זכרו ביום שלישי ז' סיון תשנ"ד 17.5.94 בשעה 14:00 אחה"צ, בבית העלמין קרית־שאול.
נפגשים ליד השער.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו.

המשפחה

MOS
MODULAR OPERATIVE SYSTEM

ITALARREDO - החברה המובילה באיטליה לריהוט משרדי בשיטה המדברת לאדריכלים כי יש בה נסישות. מגוון פונקציונליות ואיכותיות. מתאים למשרדים קטנים וגדולים כאחד.

שכוולוניה מתקדמת כגון: תעלות לקווי מחשב וטלפון, מחיצות לתיחום משרדים בחללים גדולים או פתוחים וכסאות ארגונומיים. מולמוס-מחלקה לפרוייקטים-ותנים שרות כולל תכנון וביצוע במחירים המשתווים ליצרני איכות בארץ.

טולמנס
תל אביב, כבר המדינה, טל. 03-6053135 הרצליה, מדינת היהודים 87, טל. 09-544390
פתוח רצוף 09:00-19:30 . במוצ"ש פתוח בהרצליה 22:00 - 19:30 והימים ובלים

חדשות חוץ

לאחר ש־150 ניאו־נאצים היכו טורקים ושחורים בחוצות העיר מאגדבורג

ממשלת גרמניה מתכנסת לישיבה דחופה לדון בהחמרת העונשים נגד ניאו־נאצים

מאת יהודית וינקלר
שליחת "הארץ" בגרמניה

בון (מיוחד ל"הארץ"). היום תתכנס הקואליציה הממשלתית בבון לישיבה דחופה כדי לדון בהחמרת העונשים נגד ניאו־נאצים, בעקבות גילויים על מחדלי המשטרה בפרשת התקרית שאירעה ביום חמישי שעבר, במהלכה תקפו כ־150 ניאו־נאצים זרים בחוצות העיר מאגדבורג. הזרים הוכו באכזריות רבה. שלושה מהזרים ושלושה גרמנים נפצעו, כמה מהם פצעים קשה. בסוף השבוע חיללו אלמונים 36 מצבות בבית העלמין היהודי העתיק בעיר הרדה.

פוליטיקאים בכירים מסיעות שונות וכן דובר הממשלה הפדראלית, דיטר פוגל, אמרו בסוף השבוע כי אירועי מאגדבורג הם "בושה וחרפה לגרמניה". ביום חמישי שעבר, שהיה "חג האבות", פתחו כ־150 ניאו־נאצים צעירים, שהיו לטענת המשטרה המקומית שיכורים ו"הלומי שמש קיצית", במצוד מתוכנן על שחורים וטורקים בעיר העתיקה של מאגדבורג, השוכנת בצפון גרמניה. לאחר הרים ולעיני עוברים ושבים שלפו הניאו־נאצים סכינים, אלות ומוטות בייסבול, קראו לעבר הזרים סיסמאות נאציות והמשיכו במרדף שניהלו אחריהם כל שנקלע בדרכם. הזרים נמלטו כל עוד רוחם בם וניסו להסתתר במסעדה, אולם עשרות הניאו־נאצים הדביקו אותם במהרה, שברו את שמשות המסעדה, פרצו לתוכה והמשיכו להכות אותם.

המשטרה המקומית לא הצליחה להשתלט על הפורעים ולמנוע מהם את המשך ההתעללות באזרחים הזרים. כמה עשרות גרמנים ניסו ללא הצלחה להגן על הנרדפים. רק לאחר זמן רב יחסית נעצרו 49 פורעים, אך שוחררו "מחוסר הוכחות".

צוות טלוויזיה הנציח את הפרעות, אולם לטענתו של מפקד המשטרה המקומית לא ניתן לזהות על פי הסרט המצולם את החשודים בהתפרעות. התובע הכללי באזור הודיע על המשך החקירה ועל כוונתו להוציא צווי מעצר נגד חשודים.

בסוף השבוע שעבר החליטה הקואליציה הממשלתית בבון להביא לחקיקת חוק חדש שיאסור את הכחשת השואה, המכונה "שקר אושוויץ". העונש המירבי המוצע על העבירה הוא שלוש שנות מאסר. בית המשפט בקארלסרוהה זיכה לפני חודשים אחדים מנהיג ניאו־נאצי מאשמה של "הסתה גזענית" לאחר שחזר וטען, כי השמדת היהודים באושוויץ היא המצאה של היהודים.

מצבור נשק רוסי התפוצץ באזור ולאדיווסטוק; אלפים פונו מבתיהם

מוסקווה (אי־פי). צוותי הצלה פינו אלפי אנשים הגרים בקרבת מצבור נשק שהתפוצץ אתמול כ־100 ק"מ מערבית לולאדיווסטוק ברוסיה. סוכנות איטאר־טאס"ס מסרה, כי הפיצוץ זיעזע את האדמה ברדיוס של עשרות ק"מ מהמקום וגרם לניפוץ חלונות ברחובי הכפר נובונז'ינו. מספר אנשים נפצעו מרסיסי זכוכית. לא נמסר דבר על קרבנות בפיצוץ במצבור הנשק, השייך לזרוע האווירית של צי האוקיינוס השקט.

סוכנות איטאר־טאס"ס מסרה שיחידות הצבא והמשטרה אסרו על היציאה ועל הכניסה לאזור שברדיוס 30 ק"מ מהמצבור.

"מצבור ללא נשק גרעיני או כימי"

הדרכים למצבור נסגרו וקווי התקשורת נותקו. רכבת מיוחדת הופעלה כשצוותי ההצלה החלו לפנות את 3,000 תושבי נובונז'ינו אל העיירה הסמוכה בולשוי קאמין.

על פי דיווחי "המשרד למצבי חירום", במאגר הנמצא כ־100 ק"מ מערבית לולאדיווסטוק, נמל הבית של הצי, לא היו כלי נשק גרעיניים או כימיים. "היה זה פיצוץ רב עוצמה אולם אלה המשרתים במקומות כאלה מוגנים בצורה יעילה", אמר דובר הצי הרוסי. "ייתכן ויש קרבנות אולם אין אנו צופים לאבדות רבות".

הפיצוץ אירע בשעה 10 בבוקר שעון ישראל. בדיווחים הראשוניים לא נמסר אם ההתפוצצות הראשונה גרמה לפיצוצים הנוספים, אך סוכנות אינטרפאקס מסרה, כי ביער הסמוך פרצו כמה דליקות. האדמה רעדה עד לולאדיווסטוק, שם הוצפו צוותי ההצלה המקומיים בקריאות טלפון מתושבים שחששו, כי רעידת אדמה פגעה בעיר. פקידים בכירים במטה הצי ובמשרד ההגנה במוסקווה היו בדרכם למצבור הנשק.

ההתפוצצות אירעה שנתיים בדיוק לאחר שסדרה של פיצוצים הרסה מצבור תחמושת ענק בולאדיווסטוק. מוקשים ופצצות ארטילריה התפוצצו כמה ימים לאחר התאונה ב־1992, המטירו רסיסים על האזור כולו וגרמו למותם של מספר אנשים.

קלינטון מינה את בראייר לשופט ביהמ"ש העליון

מאת עקיבא אלדר
שליח "הארץ" בוואשינגטון

לאחר התלבטות ממושכת הודיע בסוף השבוע הנשיא ביל קלינטון על מינויו של השופט סטיבן בראייר לשופט בית המשפט העליון, במקום השופט הארי בלקמן שהחליט לפרוש לגמלאות בסוף השנה.

בראייר בן ה־55, המכהן זה 13 שנים בבית המשפט לערעורים בבוסטון, הוא השופט השני שקלינטון נדרש לבחור מאז מינויו לנשיא. שני השופטים שמינה — בראייר ורות ג'ינצבורג — הנם יהודים וכך בראשונה בהיסטוריה האמריקאית יכהנו שני יהודים בביהמ"ש העליון. משקיפים פוליטיים בוואשינגטון צופים הסכמה רחבה למינוי בסנאט, ומעריכים כי זו היתה הסיבה העיקרית להחלטת הנשיא להעדיף את בראייר על פני שני מועמדים אחרים — שר הפנים ברוס באביט והשופט ריצ'רד ארנולד.

בראייר נחשב לשופט של קונצנזוס בנושאים העיקריים המטרידים את הציבור האמריקאי: נוקשה ביחסו לפשיעה אלימה וגמיש בענייני הפלות. בראייר שמוגדר "ליברל מתון", התמחה בתחום העסקי והמסחרי ורכש מוניטין כלוחם אמיץ בתאגידי הענק המתנגד למעורבות יתר של הממשלה בשוק הפרטי. בראייר שימש יועץ משפטי בוועדת המשפט של הסנאט ובשנת 1973 היה עוזר של התובע המיוחד שחקר את פרשת ווטרגייט.

צילום: איי־פי

הנסיך פיליפ, בעלה של מלכת בריטניה, אליזבת ה־2, מתמודד בתחרות הבינלאומית להסעת מרכבות סוסים שהתקיימה אתמול בווינדזור, ממערב ללונדון. תוך כדי התחרות הודח הנסיך בן ה־72 מהמרכבה בעת שהתמודד עם מכשול מים, נרטב בברך, אך לא נפגע והמשיך להתחרות.

מחנה פליטים לסומאלים בתימן נקלע לחילופי אש כבדים; מאות מיושביו נהרגו

אל קאוד, תימן (רויטר). פליטים סומאלים מסרו אתמול כי מאות מבני עמם, שנמלטו ממלחמת האזרחים בארצם, נהרגו כשמחנה פליטים בתימן נלכד בחילופי אש בין שני הצדדים הלוחמים במדינה.

לדברי הפליטים, כ־400–450 איש נהרגו במחנה, שבו דחוסים יותר מ־10 אלפים חסרי בית. יותר מ־600 נפצעו. קציני צבא מדרום תימן, המוצבים במחנה אל קאוד, כ־30 ק"מ מזרחית לעדן, טענו כי בקרבות נהרגו 200 בני אדם. רוב הפליטים נמלטו להרים, לכפרים ולעיירות הסמוכות, אך כ־3,000 נותרו תחת כיפת השמים, במרחק ק"מ ספורים מהמחנה.

צנעא (אי־פי). כוחות תימן הצפונית טענו אתמול לניצחונות חדשים בקרבות, לאחר שמנהיגי הדרום הציעו הפסקת אש במלחמת האזרחים הנמשכת זה עשרה ימים. עם זאת לא ניכרו שום סימנים לכך שמנהיג הצפון, עלי עבדאללה סאלח, מוכן להגיע להסכם כדי לעצור את המערכה לכיבוש בירת הדרום, עדן, וחידוש הברית לאיחוד בין חלקה הצפוני של תימן לחלקה הדרומי. ברית זו נחתמה ב־22 במאי 1990.

שני הצדדים המשיכו לטעון אתמול כי ידם על העליונה. כוחות הצפון טענו כי הם כבשו את העיר האסטרטגית אדראלי, כ־130 ק"מ צפונית לעדן.

דובר הצבא, קפטן חוסיין עזיז, אמר שלשום בצנעא, בירת הצפון והרפובליקה המאוחדת, כי כוחות הצפון נמצאים בקרבת עדן. אך הצפון טוען כבר שבוע, כי עדן עומדת ליפול והדבר לא אירע עד כה. כוחות הדרום טוענים, לעומת זאת, כי הם הצליחו להדוף את מתקפת הצפון.

לא ניתן לוודא את רוב הטענות האלו משום שמשקיפים בלתי תלויים וכתבים זרים אינם מורשים להגיע לקווי החזית. מוכר צבאי ששודר ברדיו צנעא, טוען כי כוחות הצפון התקדמו מאדראלי למוסיאמיר, כ־40 ק"מ דרומה.

בשידור של רדיו עדן שלשום בלילה נאמר כי דרום תימן קראה להפסקת אש מיידית, נסיגה של שני הצדדים לעמדות שבהן החזיקו לפני המלחמה, שחרור כל השבויים, הקמת "ממשלת הצלה" לאומית ופיצוי על כל הנזקים לאזרחים. פקיד ממשלה בכיר אמר בצנעא כי עלי עבדאללה סאלח ויועציו בוחנים הצעה זו.

סאלח שב ואמר בימים האחרונים כי מתקפת הצפון על עדן תיעצר רק אם מנהיגי הדרום ייכנעו, ויעמדו למשפט או יעזבו את תימן.

המלחמה בין שני חלקי תימן פרצה ב־5 במאי, לאחר חודשים רבים של סכסוך בין צבאות שני הצדדים. המלחמה פרצה גם על רקע היריבות הפוליטית הקשה בין סאלח, נשיא תימן המאוחדת, לבין הנהגת הדרום בראשותו של עלי סאלם אל בייד, שאותו פיטר סאלח בשבוע שעבר מתפקיד סגן הנשיא.

מפקדי כוחות הדרום דיווחו על קרבות בצפון מערב המדינה, ליד מיצר באב אל־מנדב המחבר בין ים סוף לבין האוקיינוס ההודי.

תימן הפיקה לפני המלחמה 350 אלף חביות נפט ביום. היא היתה אמורה להעלות מספר זה ל־500 אלף חביות עד סוף השנה ולא ידוע כמה נפט היא מפיקה כיום.

"הופלו שלושה מטוסים של הצפון"

(עיד וע"צ). כוחות דרום תימן הפילו שלושה מטוסים צבאיים של הצפון וגרמו נזק לאניית מלחמה בקרב שנערך ביום ששי ליד הכניסה הדרומית לים סוף, נאמר בהודעה צבאית של דרום תימן.

בהודעה שפורסמה בלילה שבין יום ששי לשבת נאמר כי הקרב התנהל סביב הגבול הצפוני־דרומי לשעבר ליד מיצרי באב אל־מנדב. בהודעה נאמר עוד, כי טייס של אחד מן המטוסים שהופלו נתפס חי.

לא ידוע מן ההודעה איזה כוחות השתתפו בקרב הזה. דרך ים סוף עוברים עורקי ספנות מן הגדולים והחשובים בעולם.

12 בני אדם נרצחו בעיירת השחורים טוקוזה בדרא"פ

בותלזי קורא לתומכיו "לעשות שלום עם היריבים"

יוהנסבורג (ע"ר, ע"צ). אלמונים חמושים ירו שלשום למוות ב־12 אנשים בעיירת השחורים טוקוזה שליד יוהנסבורג, שהיתה זירת התנגשויות בין אנשי הקונגרס הלאומי האפריקאי ותומכי האינקאתה בתקופת מערכת הבחירות. משטרת דרום אפריקה מסרה, כי אין לה כל מידע לגבי הסיבה לרצח.

דוברת המשטרה סיפרה, כי עשרה צעירים נרצחו בבית מבודד, וכי שתי גופות נוספות נמצאו לא הרחק ממנו. לדבריה, היו הגופות מונחות במקום שבו נמצאו במשך יותר מ־17 שעות, והתגלו בסיור שגרתי של אנשי כוח ההגנה החדש של דרום אפריקה.

חיילי הכוח פשטו על שלושה מלונות באזור ותפסו מגוון של כלי נשק, בהם רובים אוטומטיים ושני משגרי רקטות. שלושת המלונות מהווים משכן לעובדים מהגרים מאנשי זולו, התומכים בדרך כלל באנשי האינקאתה.

מן המשטרה נמסר עוד, כי ייתכן שהעיכוב בגילוי מעשי הרצח נגרם משום שהתושבים באזור חששו להודיע על כך לרשויות.

שר הביטחון החדש בממשלת מאנדלה, סידני מופמאדי, אמר אתמול, כי "מקרי הרצח הברבאריים הללו הם מעוטים במיוחד, לאור רוח הפיוס והשלום השוררת בדרום אפריקה מאז הבחירות".

מנהיג האינקאתה, צ'יף מנגוסוטו בותלזי, שמונה לשר הפנים בממשלה החדשה של דרום אפריקה, קרא אתמול לתומכיו "לעשות שלום עם היריבים הפוליטיים, על מנת לחזק את הדמוקרטיה ולקדם את הפיתוח".

"לכו והפילו את המחסומים המפרידים ביניכם לבין היריבים הפוליטיים שלכם. צאו והפיצו את השלום והפיוס ההדדי", קרא בותלזי בעצרת של 2,000 מתומכיו לציון ניצחון מפלגת אינקאתה בבחירות בקוואזולו־נטאל. לדבריו, מעשי אלימות יבריחו משקיעים ויפריעו לפיתוח הכלכלי בקוואזולו־נטאל, מוקד כוחו של שבט הזולו.

"לא יהיה פיתוח כלכלי באזור עד אשר נשתית בו את השלום. אף איש עסקים לא יבוא להשקיע באזור זה אם חייו יהיו בסכנה. אף אחד לא יבנה כאן בית חרושת מחשש שמישהו ישרוף אותו. אתם חייבים לבצר את השלום", אמר בותלזי. הוא הפנה קריאה מיוחדת לבני נוער, ואמר להם כי עליהם להתגבר על האיבה בעיירות ובאזורים הכפריים.

משתלם לעשות תפנית!

"תפנית" מציעה לכם במהלך מאי - יוני 94
מבחר השתלמויות קצרות, סדנאות וימי עיון בתחומי הניהול

איתור, מיון וגיוס אנשי מכירות	26 במאי
חשיבה פורצת דרך	30-29 במאי
חשיבה המצאתית בפרסום ושיווק	31 במאי
ניהול תהליכי שינוי בארגון	2-1 ביוני
חשיבה המצאתית שיטתית	6 ביוני
מנהיגות ועבודת צוות	9-8 ביוני
תכתובת עסקית באנגלית	9, 16, 23 ביוני
הצגה עסקית של נושא/מוצר	13-12 ביוני
ראיון לגיוס עובדים	14-13 ביוני
טקטיקה של משא ומתן	16-15 ביוני
שיפור השירות ללקוח כמנוף שיווקי	20-19 ביוני
התמודדות עם כעס וביקורת	23-22 ביוני

ההשתלמויות יתקיימו בבתי מלון בת"א ובהרצליה
לקבלת מידע נוסף והרשמה
חייגו למשרדי "תפנית" טל: 03-6460360, פקסי 03-6460483

תפנית
המרכז ללימודי התמחות והעשרה בניהול
האוניברסיטה הפתוחה

ברכות
למר
אילן וקסלר
לרגל מנויו ליו"ר איגוד
הנהלת בתי המלון בישראל
עלה והצלח!!!
מלון נהר הירדן
JORDAN RIVER HOTEL

למע"צ, ברכות
עם פתיחת צומת הגשר הרומי
כביש 90, עוקף בית שאן
ע. כהנר תכנון ויעוץ הנדסי

ברכות
לחב' מע"צ
לרגל פתיחת כביש מס' 90 לרמת מגשימים-נתור
המשך שיתוף פעולה פורה ומשגשג
מוריס דללי
קבלן לעבודות חשמל
טבריה, ת.ד. 3289 טל. 060724522

ברכות חמות
למר אייל ריבלין
לרגל מינויך למנכ"ל רשת בלרמון
עלה והצלח
צח־קור
הנדסת קירור
ומערכות מיזוג אויר בע"מ
ז'בוטינסקי 117 רמת גן טל. 03-7518232

ברכות
לקניון ירושלים (מלחה)
הגוגג שנה לפתיחתו
ולמנכ"ל מר אריק ערד
המשך שיתוף פעולה פורה
המשביר לצרכן
אגודה שיתופית מרכזית בע"מ

הודעות בעניין
תכנון ובנייה

חוק התכנון והבניה, התשכ"ה־1965
מרחב תכנון מקומי לודים
[illegible]
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ובניה מחוז המרכז

חוק התכנון והבניה, התשכ"ה־1965
מרחב תכנון מקומי ירושלים
[illegible]
אליעזר שריקה
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ובניה מחוז ירושלים

חוק הליכי תכנון ובניה (הוראת שעה), התשנ"ן 1990 וחוק התכנון והבניה, התשכ"ה־1965
מרחב תכנון מקומי
[illegible]
שלום דניאל
יו"ר הועדה לבניה למגורים ולתעשיה מחוז הדרום

חוק הליכי תכנון ובניה (הוראת שעה), התשנ"ן 1990 וחוק התכנון והבניה, התשכ"ה־1965
מרחב תכנון מקומי באר שבע
[illegible]
שלום דניאל
יו"ר הועדה לבניה למגורים ולתעשיה מחוז הדרום

חוק התכנון והבניה, התשכ"ה־1965
מרחב תכנון מקומי מורדות הכרמל
[illegible]
ד"ר חיים קופלמן
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ובניה מחוז חיפה

עיריית קרית אונו
הועדה המקומית לתכנון ובניה קרית אונו
[illegible]

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
[illegible]

עיריית חיפה משרד מהנדס העיר
הועדה המקומית לתכנון ולבניה העיר חיפה
רחוב ביאליק 3, חיפה טלפון מס' 04-356807
[illegible]
ד"ר י. רוזן
מהנדס העיר

ועדת משנה לתכנון ולבניה עיריית באר שבע
[illegible]

עיריית קרית גת
[illegible]
יעל פינטו
יו"ר ועדת המשנה לתכנון ובניה קרית גת

לוח העיר

صكا من الاهل

صكنا من الامل

יומן

איזון עדין

מאז שהושבע נלסון מאנדלה לנשיאות, ביום ג' שעבר, הוא אינו מבזבז זמן. לאחר שנועד עם מלך הזולו, הוא פירסם את רשימת השרים בממשלת האחדות הלאומית. ההרכב החדש הוא מלאכת מחשבת, ומיועד להשביע את רצונם של הכוחות הפוליטיים במדינה, בלא לערער את מעמדו המוביל של הקונגרס הלאומי האפריקאי. חלוקת התיקים משקפת באופן קפדני את תוצאות הבחירות הדו־גזעיות הראשונות: ה־ANC, שזכה ב־62.6% מהקולות, קיבל 18 שרים, המפלגה הלאומית (20.3%) – ששה שרים, ואינקאתה (10.5%) – שלושה.

גם מבחינה גזעית נעשה ניסיון להרכיב ממשלה שתשקף את החלוקה האתנית, אשר אינה חופפת את החלוקה הפוליטית: 14 מחברי הממשלה הם שחורים (רוב מוחלט, אך פחות מחלקם היחסי של השחורים באוכלוסיית דרום־אפריקה), שבעה לבנים, חמישה הודים, וצבעוני אחד. מבשר נוסף לאיזון ההרכב הוא מינוים של 12 סגני שרים, אשר אינם חברי ממשלה: שמונה סגנים הם חברי הקונגרס הלאומי האפריקאי, שלושה מהמפלגה הלאומית, ואחד מאינקאתה.

ברשימת המינויים אפשר למצוא את מנגוסוטו בותלזי (שר הפנים), וגם את ויני מאנדלה, שנפרדה מבעלה לפני שנתיים (סגנית שר התרבות והמדע). בשיתופם של שני האישים הללו, דמויות מפתח בזירה הפוליטית, מבקש מאנדלה להבטיח את השתתפותה הפעילה של אינקאתה בממשלת האחדות הלאומית, ולרכוש את אהדת הצעירים בעיירות, הנאמנים לויני מאנדלה, "אם האומה".

מאנדלה השקיע מאמץ בולט להרגיע את הלבנים ואת עולם העסקים: הוא השאיר בתפקידיהם את שר החקלאות, קריי ואן־ניקרק, ואת שר האוצר הפופולארי, דרק קיז. החקלאות היא תחום בעל חשיבות עליונה בדרום־אפריקה. בעלי החוות הם ברובם לבנים שמרנים, השולטים על אספקת המזון ועל תעסוקתם של יותר ממיליון שחורים. המשך נוכחותם של השר קיז, הזוכה להערכה רבה גם בקהילה הבינלאומית, ושל כריס סטאל בראשות הבנק המרכזי, הוא איתות ברור לרצונו של מאנדלה, המרקסיסט לשעבר, בכלכלת שוק חופשי ובמשיכת משקיעים למדינה.

ניצן הורוביץ

צלום: אי־פי

חייל סרבי יושב בבודקה שהציב לפני תעלה בחזית הקרבות באזור ברצ'קו. אתמול דווח על כיבושים חדשים של המוסלמים ליד מוחלה

חדשות חוץ

יוזמת שלום בינלאומית חדשה מציעה לסרבים 49% משטחה של בוסניה

נשיא בוסניה, איזטבגוביץ': התוכנית – כניעה לתוקפנות הסרבית

סרייבו (רויטר). הצדדים הלוחמים בבוסניה הגיבו אתמול בקרירות ליוזמת שלום בינלאומית חדשה, שהוצעה שלשום בז'נווה על ידי שרי החוץ של ארה"ב, רוסיה וחמישה שרים מטעם האיחוד האירופי. ממשלת בוסניה טענה, כי היוזמה פגומה והסרבים מתחו ביקורת על הצעה להפסקת אש מוגבלת הכלולה בה.

בתוך כך דיווחו קציני צבא של האו"ם על התעצמות הקרבות סביב המעוז המוסלמי מוחלה שבצפון בוסניה. את נוסף לכך שסיום הקרבות לא נראה באופק סמוך בדיווחים של האו"ם ושל קצינים מצבא ממשלת בוסניה על כך שהמוסלמים והקרואטים בונים שני גנראלים שיובילו אתם במאמץ להקים מחדש ברית צבאית נגד הסרבים.

התוכנית של שבעה שרי החוץ שהתכנסו ביום ששי בז'נווה, מעניקה לסרבים 49% משטחה של בוסניה ואת יתר 51% לפדרציה המוסלמית־קרואטית. השרים גם קראו לצדדים הניצים להסכים להפסקת אש לארבעה חודשים ולהתחיל בדיונים בתוך שבועיים.

ראש ממשלת בוסניה, האריס סילאיידז'יץ', אמר כי בתוכנית שהוצגה שלשום חסר המרכיב שיאלץ את הסרבים בבוסניה לשאת ולתת מתוך רצון טוב ולוותר על טריטוריה שכבשו.

נשיא בוסניה, עליה איזטבגוביץ', אמר אתמול, כי ממשלתו תדחה את ההצעה להפסקת אש בת ארבעה חודשים בבוסניה. "אנו סבורים כי תקופה של ארבעה חודשים לסיום מעשי העוינות היא בלתי קבילה. לדעתנו, אם רוצים בהסדר פוליטי, חודשיים יספיקו לשם כך", אמר איזטבגוביץ' לכתבים בסרייבו.

ממשלת בוסניה עומדת על הנהגת הפסקת אש זמנית, משום שהיא חוששת שהסכם קבע יקבע את השליטה הסרבית ב־70% משטח בוסניה – המצב הקיים כעת. איזטבגוביץ' אמר גם, כי החלוקה המוצעת של בוסניה בתוכנית השלום היא כניעה חלקית ל"תוקפנות הסרבית".

מנהיג הסרבים בבוסניה, ראדובן קאראדז'יץ', אמר מצדו כי מגבלת הזמן של ארבעה החודשים "מזיקה לתהליך השלום". הסרבים, שהדגישו כי הם עדיין בוחנים את הצהרת ז'נווה, אמרו: "אנו תומכים בהפסקה קבועה של כל מעשי האיבה, ולא רק לארבעה חודשים".

השרים חזרו אמנם בז'נווה על דרישת הסרבים, כי חידוש השיחות יהיה קשור להקלת העיצומים על יוגוסלביה, הנמצאת בהגמוניה סרבית, אך תמכו ברעיון של ביטול הדרגתי בלבד של העיצומים לאחר שהסרבים יסוגו ל"מגבלות טריטוריאליות מוסכמות".

בד בבד עם דיוני השלום נמשכים הקרבות במלחמת האזרחים בבוסניה, המתמשכת זה 25 חודשים. מקורות באו"ם מסרו אתמול, כי הקרבות סביב מוחלה, עיירה בצפון בוסניה שהאו"ם הגדיר אותה כ"אזור מוגן", הולכים ומתעצמים, והמוסלמים כובשים שטחים נוספים.

דובר כוחות האו"ם, קפטיין ג'ינג קיוק, דיווח שלשום על קרבות שריון וארטילריה עזים סביב הערת, בקרבת מוחלה, ומקור באו"ם אמר כי החיילים המוסלמים כבשו ביום רביעי גבעה אסטרטגית ושבעה כפרים סביב ריבביצה. צבא ממשלת בוסניה השתמש בגבעות כעמדות להגנה ארטילרית של האזור.

צבא ממשלת בוסניה האשים את הסרבים בהפרה הגדולה ביותר של הפסקת האש הנשמרת זה שלושה חודשים סביב סרייבו. דובר האו"ם, אריק שאפרון, אמר כי חיילי האו"ם נסוגו מעמדת צפייה ליד ברזולה, כפר הנמצא כ־60 ק"מ צפונית מזרחית לסרייבו, "מסיבות ביטחון".

לדבריו, צבא ממשלת בוסניה תוקף את הסרבים באזור אולובו־קלדאני, הנמצא אף הוא צפונית מזרחית לסרייבו, שם הציבו שני הצדדים כוחות רבים באחרונה.

חיילי או"ם אמרו אתמול, כי הם מחפשים שני עובדי סיוע זרים, שסבורים כי הם מסרייבו, שנעלמו מערבית לבירת בוסניה ומאז יום ראשון שעבר איש לא ראה אותם או שמע על אודותם.

קוריאה הצפונית החלה לתדלק מחדש את הכור הגרעיני ביונגביון

סיאול (רויטר). פקידים בכירים מקוריאה הדרומית אמרו אתמול, כי קוריאה הצפונית החלה בתהליך תדלוק מחדש בכור הגרעיני שלה ללא כל פיקוח בינלאומי, והעלתה את החששות, כי היא תשמיד את הראיות שמצביעות על כך שהיא מפתחת נשק גרעיני.

"קוריאה הצפונית שלחה מברק לסוכנות הבינלאומית לאנרגיה גרעינית ומסרה, כי היא החלה בתהליך התדלוק בכור ביונגביון", אמר דובר משרד החוץ של קוריאה הדרומית.

משרד החוץ פירסם הצהרה המזהירה את קוריאה הצפונית, כי היא עלולה לגרום לאסון אם היא תמשיך לתדלק מחדש את הכור שלה ללא פיקוח של הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה גרעינית. מומחים בתחום הגרעין אומרים, כי גילום של מוטות פסולות האורניום הוא נתון חיוני לגילוי כמות הפלוטוניום – המרכיב המשמש לייצור פצצות גרעין – אותה הצליחה פיונגיאנג להשיג.

הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה גרעינית, שמרכזה בווינה סבורה, כי הכור בן שמונה השנים, הממוקם ביונגביון, כ־100 ק"מ צפונית לפיונגיאנג, עשוי להיות המפתח לתוכנית הגרעין של קוריאה הצפונית.

שר ההגנה האמריקאי, ויליאם פרי, אמר שלשום כי הצפון קוריאנים הוציאו מהכור בשבוע שעבר מוטות פסולת אורניום בכמות המספיקה להכנת חמש פצצות גרעיניות. פרי אמר, כי ארה"ב דנה עם שתי הקוריאות ועם הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה גרעינית בצעדים אפשריים למניעת ניצול הפסולת שנלקחה מהכור לשם ייצור פצצות גרעיניות. פרי הוסיף, כי אם ייכשלו המאמצים לבדוק את האתר ביונגביון, תשקול ארה"ב להמליץ על עיצומי סחר נגד פיונגיאנג. ארה"ב קיימה ביום חמישי סבב חדש של שיחות בדרגי עבודה עם קוריאה הצפונית. דובר של מחלקת המדינה אמר, כי אחד הנושאים העיקריים בשיחות היה קביעת מועד לסבב שלישי של שיחות בדרג גבוה בין ארה"ב לבין קוריאה הצפונית.

הסוכנות הבינלאומית, שאמרה אף היא בתחילת השבוע שעבר, כי הסרת המשטח ללא נוכחות הבודקים עלולה לאלץ אותה לפנות למועצת הביטחון של האו"ם שתפעל בנושא, היתה אמורה לשלוח אתמול צוות בדיקה לקוריאה הצפונית.

"סטנדרטים כפולים בווינה"

טוקיו (רויטר). קוריאה הצפונית אמרה אתמול, כי היעלמותם של 70 ק"ג פסולת גרעינית ממתקן יפאני הוכיחה, כי אין לבטוח בבדיקות של הסוכנות הבינלאומית הפועלת על פי סטנדרטים כפולים. האשמות אלו באו בעקבות דיווח מלפני שבועיים של חברה יפאנית לניהול מתקנים גרעיניים, לפיו מרכיב הפלוטוניום שנעלם שקע בחמש השנים האחרונות בתוך צינורות של המערכת לייצור פלוטוניום בתהליך העיבוד מחדש. החברה, המנהלת את מתקן טוקאי־מורה לעיבוד מחדש, מתקן הנמצא בצפון מזרח יפאן, מסרה כי הפסולת הצטברה במשך חמש שנים וחצי שבהן הפעל המתקן.

סין שיחררה מתנגד משטר נוסף – ממנהיגי המפגינים בכיכר טיינאנמן ב־89'

בייג'ין (רויטר). סין הודיעה אתמול על שחרור של השני מבין חברי ארגון המחאה "הידיים השחורות", שעמד מאחורי פעולות המחאה בכיכר טיינאנמן ב־1989. לדברי דיפלומטים, צעד זה יוכל לסייע לסין לשמור על תנאי הסחר המועדפים שמהם היא נהנית בארה"ב וכן להקטין את התביעות הפוליטיות כלפי סין הנוגעות לזכויות האדם.

סוכנות הידיעות הרשמית – סינהואה – מסרה כי צ'ן זיימינג, בן 41, שנידון ב־1991 ל־13 שנות מאסר באשמת ניסיון הפיכה, קיבל שלשום חנינה מסיבות רפואיות. הוא נשלח לטיפול מחוץ לבייג'ין ויותר לו לשוב לעיר זו רק בעוד 20 ימים – לאחר יום השנה לאירועי טיינאנמן, שיחול ב־4 ביוני.

שחרורו של צ'ן בא לאחר החנינה שבה זכה ב־23 באפריל חבר נוסף בארגון "הידיים השחורות", שנשלח מיד לארה"ב לקבלת טיפול רפואי. דיפלומטים אמרו, כי שחרור שני אנשים אלה מעיד על מאמץ ברור מצדה של בייג'ין להיענות לתביעות האמריקאיות שסין תשפר את יחסה לזכויות האדם – גורם בעל חשיבות רבה לגיבוש החלטתו של הנשיא האמריקאי קלינטון בדבר הארכת מעמד "המדינה המועדפת ביותר" לנושאי סחר, שממנו נהנית סין כעת.

"אירועי טיינאנמן הצילו את סין מתוהו ובוהו"

נראה, כי שחרור זה נועד גם לעמעם את זכר אירועי טיינאנמן, אותם הגדיר ביום חמישי נשיא סין, ז'יאנג זמין, כ"דבר רע שהפך לטוב". בהערותיו של ז'יאנג, שהן התייחסות ישירה בירה למעשי ההרג שביצע הצבא במורדים לא חמושים ב־1989, אמר הנשיא הסיני, כי מעשים אלו הצילו את סין מתוהו ובוהו והביאו אותה להתקדמות הכלכלית העצומה שהושגה מאז. "כתוצאה ממעשים אלו, התקדמו הרפורמות ותוכנית הפיתוח שלנו לעולם, והיתרונות שלנו נחשפו", אמר ז'יאנג לראש ממשלת מאלזיה, מהאטיר מוחמד.

לדברי דיפלומטים, השחרורים נועדו לפגוע ביכולת הטיעון של מתנגדי המפלגה הקומוניסטית בסין. מתנגדים אלה, בולל קבוצות לשמירה על זכויות האדם ומספר פוליטיקאים בולטים בארה"ב, טוענים כי אין לראות בשחרור הסלקטיווי של אסירים פוליטיים את לשיפור נרחב במדיניות הסינית לשמירה על זכויות האדם. כמו כן הם מצביעים על המתנגדים שנעצרו במעצר עקב דעותיהם הפוליטיות.

בקצרה

● בון. רוסיה תחתום על הסכם שותפות לשלום עם ברית מדינות נאט"ו, בעקבות הבטחות שקיבל הנשיא בוריס ילצין במהלך ביקורו בן 3 ימים בגרמניה, להרחיב את הפרוטוקולים של ההסכם ולהבטיח לרוסיה נציגות קבועה ליד מוסדות נאט"ו בבריסל. גורמים גרמניים ורוסיים כאחד הגדירו את ביקור ילצין שהסתיים בסוף השבוע והביא להדוק הקשרים בין בון למוסקווה כמוצלח. (יהודית וינקלר)

● נופלאר. 4 אנשים נספו במלון שנשרף בעיירה לאוטנטאל ליד גרסינגן, מסרה אתמול המשטרה. שניים מהנספים הם גרמנים. אשה וילד נעדרים וככל הנראה נספו אף הם. דובר מטעם המשטרה אמר כי סיבת הדליקה אינה ברורה וכי אין כל הוכחה לכך שהדליקה היא תוצאה של הצתה בידי גזענים או ניאו־נאצים. 19 זרים התאכסנו במלון. (ע"ד)

● ביירות. ראש ממשלת לבנון רפיק אל־חרירי חיפש אתמול דרך כיצד להפסיק את שביתת המחאה שלו שנמשכה שבוע בלי לאבד יוקרה. גורמים מדיניים אמרו כי חרירי כבר החליט לחזור לעבודה על בסיס פתרון של פשרה במחלוקת שלו עם הנשיא אליאס הראווי ועם יו"ר הפרלמנט נביה ברי. (סי"צ)

● טוקיו. מנהיג מפלגת האופוזיציה הגדולה בפרלמנט היפאני אמר בריוזן שראה אוד אתמול כי מפלגתו עלולה להגיש הצעת אי אמון נגד ממשלת המיעוט, זמן קצר לאחר שיאושר התקציב. הוא אמר כי הוא לא ינסה להביא לפיזורו המיידי של הפרלמנט ויחכה עד אשר תנהג שיטה חדשה של חלוקת אזורי בחירות. (ע"ד)

● דובר. שתי ספינות מטען שעל כל אחת מהן כ־20 אנשי צוות התנגשו אתמול אחר הצהרים בתעלת למאנש, ואחת מהן טובעת מול חופי דובר, נמסר ממשמר החופים הבריטי. מסוק של משמר החופים הבריטי הצליח לחלץ 11 מתוך 21 אנשי הצוות של המיכלית הטובעת. דובר משמר החופים מסר, כי הניצולים קפואים, בהלם, אך אינם פצועים. (סי"צ)

● מאנילה. רעש אדמה בעוצמה של 5.6 בסולם ריכטר זיעזע אתמול את אזור מינדאנאו בדרום הפיליפינים. נותקו כבלים של מתח גבוה ושובש הקשר הטלפוני, מסרו סייסמולוגים. עדיין לא ברור אם ניזוקו מבנים. (ע"ד)

● ניו דלהי. כמה מאות ילדים בגיל נמוך מ־7 שנים נישאו בראג'סטאן שבצפון הודו בניגוד לחוק האוסר נישואי ילדים, מסרה סוכנות הידיעות ההודית אתמול. בידיעה נאמר כי מאות ילדים וילדות צעדו בסך ביום ששי על פי המסורת ההינדית סביב מדורה, כחלק מטקס הנישואין בהודו. גורמים רשמיים מסרו כי רוב הילדים באו ממשפחות מצוקה והם נישאו באורח השאי. (ע"ד)

מדור פרסומי

פטריית הקמבוצ'יון משגעת את כל העולם

מאת: פנינה נחמני

בכל העולם. וגם בישראל הצליחו כמוסות הקמבוצ'יון לשגע את כולם. ההצלחה היסטרית. בבתי הטבע ובתי המרקחות בארץ עולה הביקוש על ההיצע ונוצר מחסור בכמוסות. ישראל בהרל, בעל בית טבע ברח' המלך ג'ורג' 107 בתל־אביב מעיד, כי בששת החודשים האחרונים יותר ויותר אנשים דורשים את הכמוסות. כל המשתמשים המגיעים לבית הטבע אומרים כי הם חשים באופן ברור בשיפור יכולת הזכרון שלהם, אלה שלא מתביישים מודים כי חלה אצלם עלייה באון המיני, אחרים מדווחים על ירידה בכולסטרול ולחץ דם, שיער שהשחיר, פתרון בעיות עצירות, רעננות, הרגשת נעורים ותוספת משמעותית של מרץ ואנרגיות. גם במרפאות ההומאופטיות ובמכונים לרפואה טבעית אימצו את כמוסות הקמבוצ'יון כמאיצות את תהליך הריפוי ממחלות.

היום אין כמעט בית בישראל שלא מכיר את כמוסות הקמבוצ'יון. יותר ויותר אנשים משתמשים בהן, ולא רק בארץ: ההיסטריה תפסה בכל העולם, ולא רק אצל אנשים מן הישוב, גם רופאים ומדענים הגיעו למסקנה שיש משהו בכמוסות הללו.

לפני כשנה וחצי פנו מבית החולים הממשלתי בפראג שבצ'כיה ליצרני כמוסות הקמבוצ'יון בארץ וביקשו כמות מסוימת של כמוסות לעריכת ניסוי בחולים המאושפזים בבית החולים וסובלים מלחץ דם וכולסטרול. בראש המחקר עמד הרופא הצ'כי, ד"ר קוסטקא.

בניסוי שנערך, נבדקו קבוצות של חולים ובריאים בגילאים 40 עד 60, בשלוש מחלקות: כולסטרול ולחץ דם, מחלקת גריאטריה ואנשים בריאים.

ניסויים נוספים שנעשו בדקו כ־300 איש בריאים מסקטורים שונים: סטודנטים, מרצים, אנשי צבא, רופאים, אחיות, נהגי מוניות ונהגי רכבת. תוצאות הניסוי הראו כי כל הנבדקים, בלי יוצא מן הכלל דיווחו על עלייה בערנות באופן משמעותי בעקבות נטילת הכמוסות.

החולים שקיבלו את הקמבוצ'יון במקביל לתרופות הכימיות אם מצבם היה קשה, וללא התרופות הכימיות – אם מצבם הבריאותי היה טוב יותר, דיווחו על הטבה משמעותית בכל הקשור לרמת הכולסטרול שלהם ולחץ הדם. הטבה משמעותית נרשמה גם בטיפול בחולי ארטריטיס (דלקת פרקים).

עם סיום הניסוי בכמוסות הקמבוצ'יון, פנו הצ'כים שנית אל היצרנים בארץ וביקשו לרכוש כמויות רציניות של כמוסות.

מחקרים שנעשו בעבר מחזקים את המסקנות

מחקרים נוספים שנערכו בעבר בחו"ל מחזקים את המסקנות אליהן הגיע ד"ר קוסטקא במחקרו הממושך. ד"ר רודולף סקלנר מגרמניה פרסם בכתב עת לענייני בריאות בשנת 1964 כי במשך דורות רבים ברוסיה השתמשו בפטריית הקמבוצ'ה לריפוי מחלות מטבוליות, בעיות עיכול ואימפוטנציה. עוד טען במאמר כי לפטרייה תכונות המחדשות נעורים. היא מחזירה לשיער את הגוון הטבעי שלו, מחליקה קמטים ומגינה על השיניים.

ד"ר פאן פן, מרפן יפני, חקר את תכונות הקמבוצ'יון וממחקריו עולה כי הפטרייה מחזקת את הראייה, מצמצמת הפרעות בתיפקוד הכבד ואבני המרה ומרפאה דלקת פרקים, מורידה כולסטרול, מקלה על בעיות עור ועוד.

רופא הומאופט מבני־ברק מדווח: "אני עובד 20 שעות ביממה ומרגיש נפלא"

גם בארץ משתמשים רופאים רבים, בעיקר במרפאות ההומאופטיות, בכמוסות הקמבוצ'יון, בטיפול בחולים שלהם.

לדוגמא: ד"ר אילן זמיר, רופא הומאופת, בעל נסיון רב ברפואה הקונבנציונלית (שימש שנים רבות רופא במחלקה הפנימית בהדסה), פתח בשנת 1980 מרפאה הומאופטית בבני־ברק. "מאז, אומר ד"ר זמיר, אני מרפא חולים באמצעות תרופות הומאופטיות, אבל בחודשים האחרונים אני מצרף לתרופות אלה את כמוסות הקמבוצ'יון. אני עושה זאת עם רוב המטופלים שלי. הקמבוצ'יון מהווה קטליזטור בטיפול, הוא מסייע למערכת החימונולוגית של הגוף החשוב ביותר – הוא אינו מסוכן. אפשר לצרוך אותו ללא חשש וללא מרשם רופא והוא מתאים גם לאנשים בריאים", אומר ד"ר זמיר ומוסיף: "אני עצמי משתמש באופן קבוע בכמוסות הקמבוצ'יון ואני עובד במרפאה כמעט 20 שעות ביממה, ישן רק כ־4 שעות בלילה ומרגיש נפלא, מתפקד באופן מלא ולא מרגיש כיצד עובר לי היום, גם בשעות הערב המאוחרות אני עדיין מרגיש רענן – וצריך לזכור שאני מעולם לא משתמש בתרופות".

ד"ר אילן זמיר יכול לזקוף לזכותו הרבה הצלחות והוא ממליץ בכל לב על השימוש בכמוסות הקמבוצ'יון.

פטריית הקמבוצ'יון – מי שלא מכיר – שיקום!

למרות שאת פטריית הקמבוצ'יון היפנית אין צורך להציג, כי היום כמעט ולא תמצא כישהו שלא שמע עליה, או שאינו מכיר מישהו שמשתמש בכמוסות המופקות ממנה – כמוסות הקמבוצ'יון, בכל זאת קצת היסטוריה: כשהפטרייה הגיעה לארץ לראשונה, היא עוררה חילוקי דיעות. היו שטענו שזהו סתם עוד גימיק נוסף והיו שניסו. היום יש לפטרייה, ולכמוסות המופקות ממנה בארץ, אלפי מעריצים בכל הארץ ומדי פעם אנו שומעים על תכונת פלא חדשה שמשתמש זה או אחר גילה בה. ככל שיותר אנשים משתמשים בקמבוצ'יון, כך הולך וגובר הביקוש. מי שקונה את אריזות הכמוסות פעם אחת, ממליץ לחבריו ואלה ממליצים לחבריהם. הביקוש בחודשים האחרונים עולה על ההיצע ובעלי הסוכנויות מדווחים על היסטריה של ממש.

ישנים טוב יותר, מצב הרוח משתפר

למעשה, בפטריית הקמבוצ'יון השתמשו מאות שנים במזרח הרחוק ובאסיה. דורות רבים של סינים, יפנים, תושבי אסיה ורוסיה היו מודעים לתכונות המרפאות והמחדשות הנעורים שבפטרייה הזו.

בשנים האחרונות נחשף המערב לסודות הרפואה הסינית והיפנית ולאט לאט חודרים אלינו משם תורות רפואיות שאנו קוראים להן כאן – חדשניות, ותכשירים הנחשבים אצלנו כתכשירי פלא.

בארץ משווקת פטריית ה"קמבוצ'יון" בצורת כמוסות המכילות את כל סגולות המרפא של הפיטרייה. הן מכילות ריכוז עשיר ונדיר של ויטמינים, מינרלים וחומצות אמיניות הפועלות כאנטיביוטיקה טבעית. הן מסלקות את הרעלים והדלקות מהגוף, מחזקות את המערכת החיסונית ונורכות לתופעות שונות אותן מרבים המשתמשים בכמוסות לתאר: הם מרגישים צעירים יותר, רעננים ומלאי אנרגיות, ישנים טוב יותר, מצב הרוח משתפר. יש הטוענים שהכמוסות האדידו שיער שהלבין, היו שאמרו שכושר הריכוז והזיכרון שלהם השתפר ויש המודיעים ומדווחים על שיפור משמעותי במחלות קשות: לחץ דם גבוה, בעיות לב, אסטמה קשה ועוד.

את כמוסות הקמבוצ'יון יש לקחת 3 פעמים ביום עם הארוחות. ניתן להשיג בבתי מרקחות, בתי טבע ורשתות הסופרמארקטים והכלבואים. המחיר – 138.– ש"ח.

משרד המדע והאמנויות

מודיע

לרגל יום התקשורת הבינלאומי

הנחה מיוחדת לילדים באיסרו חג שבועות

יום ג', ז' בסיון תשנ"ד, 17 במאי 94

בכניסה למוזיאון הלאומי למדע בחיפה

במוזיאון מוצגות ותערוכות:

"תקשורת קול הזמן", משחקי חידה ותעתועי ראייה.

בנוסף, באותו יום יוקרנו חינם סרטים בנושא תקשורת.

שעות פתיחה: יום ג' 09:00–19:00

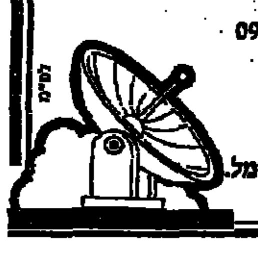

המוזיאון הלאומי למדע תכנון וטכנולוגיה מרכז דניאל ומטילדה רקנאטי, חיפה.

בנין הטכניון ההיסטורי, הדר הכרמל.

הארץ
יום ראשון ה' בסיון התשנ"ד
15 במאי 1994

מערכת, הנהלה, מודעות, הפצה ומנויים: תל אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 תל אביב 61001 פקס 6810012 מערכת, 6815857 הנהלה, 6815859 מודעות
ירושלים רחוב הבשבלת 2, טל' 02-254245 ת"ד 275 י-ם 91002 פקס 02-234249 מודעות
חיפה רחוב בודראו 28, טל' 04-6231667 ת"ד 5259 חיפה 31052 פקס 04-670715
שירות הלוקה למנויים 5121333, 03-5121344 מודעות לוח דרושים 03-6382020

המו"ל: הוצאת עיתון הארץ בע"מ, רחוב זלמן שוקן 21, תל אביב
העורך: חנוך מרמרי   עורך המשנה: יואל אסתרון
גרשום שוקן, העורך 1939–1990

HA'ARETZ Daily Newspaper, P.O.B 233 Tel Aviv 61001 Israel
21 Salman Schocken St., Tel (03)5121212, Fax 6810012

ימי מימוש ההסכם

יציאת צה"ל מאזור יריחו ומן החלק הדרומי של רצועת עזה וכניסת מאות שוטרים פלשתינאים ביום ששי האחרון המחישו לפלשתינאים, בפעם הראשונה, את משמעותו של תהליך השלום. מאחר שכבר התחילו לפקפק בתועלת שבמשא ומתן על פרטי סמכויותיו של הממשל העצמי ולהתעייף מהעיון בהגדרות הקפדניות של האמור להישאר שמור בידי ישראל והסמכות של הרשות האוטונומית – הגיעו ראשוני הכוח המשטרתי הפלשתיני ותפסו מבנים ועמדות שפינה צה"ל. המוני האוכלוסיה המקומית יכלו להשתכנע כי יש ממש בתהליך המדיני.

אזרחי ישראל אינם שותפים לגל ההתלהבות ששטף את העזתים ותושבי יריחו, אם כי רבים מברכים, "ברוך שפטרנו". החלפת דגל ישראל בדגל פלשתין איננה מסמלת כניעה אלא סיומו של ניסוי השלטת המדינה היהודית על מיליון וחצי ערבים פלשתינאים – שנגזר עליו מראש כי ייכשל. פרץ השמחה העממית ביריחו ובחאן יונס אינו צריך להרגיזנו; הוא טבעי, ואל לנו להביט בו בעין צרה.

גינוני ההבנה בין אלוף פיקוד המרכז למפקד הבכיר ביותר של משטרת האוטונומיה בשעת מסירתה של תחנת המשטרה ביריחו, כאילו השניים הם אחים לנשק, מסמנת אולי סוג חדש של מערכת יחסים בין צה"ל לשטחים הכבושים. היה אפשר להתרשם כי משהו מתחושה של חברות מקצועית איפיין את התנהגותם, ויש גם מקום לציין כי מפקדי שני הצדדים הפגינו משמעת להוראות ההנהגה המדינית האחראית שהם כפופים לה. עם זאת, צדק אלוף אילן בירן, שאמר כי ההבנה "בין הגנרלים" צריכה לחדור עתה גם לדרגים הנמוכים יותר; הבדיק גם אלוף פיקוד הדרום מתן וילנאי, שאמר כי הסכמי אוסלו וקהיר יעמדו רק עכשיו למבחן האמיתי שלהם.

האוכלוסייה המקומית התלהבה מהופעתו של גוף מאורגן, חמוש ולובש מדים, וקיבלה אותו כצבא לאומי; ואין להתכחש להכרה כי שוטרים אלה התכוונו לראות את עצמם כחיילים. בכל זאת, אין הם צבא במלוא מובן המונח; הם דומים יותר למשטרת ישראל, שנבנתה ב־1948 כמשטרה כלל־ארצית, מצוידת בנשק ובאמצעי שליטה – וכמוה משטרת האוטונומיה נועדה להתקיים, ללא חריגה מהמסגרת שנקבעה לה בהסכמי קהיר ויריחו.

העזתים ותושבי יריחו שחיבקו את השוטרים אינם חוששים ככל הנראה כי משטרת הממשל העצמי באה כדי לדכא את מתנגדי התהליך המדיני; ואם לשפוט על פי מראה העיניים, נעלמו תומכי חמאס, הג'יהאד האיסלאמי וארגוני חזית הסירוב. ייתכן כי המראה מטעה אבל הדעת נותנת כי ראשית הגשמתם של הסכמי אוסלו וקהיר מחזקת מאוד את מעמדם של אש"ף ויאסר ערפאת בקרב הציבור הפלשתיני. ישראל מצפה כי הממשל העצמי יהיה לה שותף יעיל במאבק נגד הטרור.

כלי התקשורת הצליחו לתעד את אירועי יום שישי הודות לעתירתו של איגוד העיתונאים הזרים לבג"ץ נגד גורמי הצבא שסגרו את אזור האוטונומיה לסיקור עיתונאי. רק התערבותו של ראש הממשלה הביאה לבסוף להסדר העניין בלי שבג"ץ, אשר כונס לצורך העניין בראשות המשנה לנשיא, השופט אהרן ברק, יפרסם את פסיקתו. סגירת אזור יריחו בפני כיסוי עיתונאי – בניגוד גמור למדיניות צה"ל באזור עזה – ראויה לכל גינוי.

הכרזת אזור יריחו כאזור צבאי סגור תמנע – כך יש לקוות – את אנשי יש"ע מלחזור על ניסיונם להגיע אל בית הכנסת העתיק הסמוך ליריחו; הממשל הצבאי הישראלי בשטחים המוחזקים עדיין אינו מתבטל, ומעניינה של ישראל הוא לתת שהות לאוטונומיה המוקמת להתארגן באווירה של שקט.

עם בוא הפיכחון

מאת עוזי בנזימן

מראות סוף השבוע מעזה ומיריחו אינם מטעים: הם מבשרים על התפתחות בעלת ממדים היסטוריים. שמחת הפלשתינאים, אנחת הרווחה של החיילים הישראלים, מצוקת המתנחלים, כי עוררות הקהילה הבינלאומית בפתרונם – כל אלה הם מרכיבים של תהליך עמוק וארוך טווח, לא של מהלך מדיני מוגבל. מדינת ישראל התחילה בסוף השבוע לתקן את הסטייה בתולדותיה שנוצרה בעקבות מלחמת ששת הימים.

הדיון בעזה וביריחו המוחיש את הסתירה הפנימית שבה חיה המדינה מאז יוני 67' ושהחבירה בשישים רבים, על התפתחותה הטבעית: מכאן מאות אלפי פלשתינאים שגיבשו לעצמם תודעה לאומית, במידה לא מבוטלת דווקא כתוצאה מהיותם נתונים לכיבוש הישראלי, ומכאן מעטפת של שלטון כפוי שהוחל עליהם המבצא הישראלי שמנסה, למעשה, בתפקיד זה והוא שש לוותר הביתה.

היומרה הישראלית לעכל את עזה, יהודה ושומרון ולבולל אותם במסגרת המדינית שנוצרה כאן בדיוק לפני 46 שנים, ושתידגמה לשפה של ריבונות ממלכתית את המון הציוני, נידונה מראש לכישלון: יחסי הכוחות לא היו לטובת הצד הישראלי. מדינת ישראל שהגיעה אל בימת ההיסטוריה מבעד לעשן מלחמת העולם השנייה גילתה חיוניות, תושייה וכשרון מפליאים לבסס את עצמה, להרחיב את אחיזתה ולפתח כאן מסגרת חיים מוצלחת למדי, אך הצליחה למשוך אליה רק חלק קטן מהעם היהודי. לכן, מלכתחילה לא היה סיכוי ל־5 מיליון או אפילו ל־4.5 מיליון יהודים להתמזג באופן הרמוני עם 1.5 מיליון פלשתינאים שילכו ויתרבו. הסכסוך הפנימי, שאינו ניתן לגישור, בין השאיפה ליכולת מבצע היה בעצם הניסיון.

תגובת השאקי שבאמצעותה שלטה ישראל בפלשתינאים לא היתה תהליך מספיק למגמות הריבוי הטבעי בתחומי הקו הירוק ובשטחים, לשינויים החברתיים והתרבותיים שעברו על החברה הישראלית, שפיתחו בה כמיהה לחיים נוחים מסורים מעולן של אידיאולוגיות מצמיתות, ולהתחברות המוסרית שצמחה הולכה כתוצאה ממנעי השליטה על עם זר. נפשו של הציבור הישראלי נקעה בסופו של דבר מעזה (ומיריחו) במידה דומה למדי להתעבות הגרעינית שהתחוללה בו נוכח המשך ההתבוססות בבוץ הלבנוני בשנים 83'–85'. זו אבחנה שתצרום, ודאי, לאוזנם של המתיישבים היהודים, אבל דומה שאין היא מוטעית: לב רוב הציבור הישראלי, עזה ויריחו (ובהמשך גם ג'נין וקלקיליה) הם מחוזות רחוקים מהלב שנושאים עמם צרות ואלימות, ולא חמימות וקרבה כפי שמולדת צריכה להקרין.

התמונות של סוף השבוע הדר שכמו לפני 27 שנים, כך גם עתה הציבור בשל להכרעות ולמעשים לפני מנהיגיו. ערב מלחמת ששת הימים נתפסה ההנהגה המדינית לבהלה והיססה להחליט לצאת לקרב. במידה רבה פרצה המלחמה בגלל רחשים תת־קרקעיים בעם שחש כי קיום המדינה בסכנה וכי המלחמה היא המוצא היחיד לשבור את טבעת המצור. המערכת הפוליטית נאלצה לתרגם לשפה של מינויים אישיים וצירופים קואליציוניים את רצון העם ולהביא את נכונות ההקרבה שלו ואת רוח הלחימה שלו לידי ביטוי בשדה הקרב. החל ב־13 בספטמבר '93 מתורגמת המערכת הפוליטית את רצונו של העם ללשון של הסכמים ומהלכים מדיניים. לוחצת היד של רבין עם ערפאת, מעמד החתימה על ההסכם בקהיר והדיון הפינוי מעזה ומיריחו נקלטו בהסכמה רחבה: האופוזיציה אינה מצליחה לעורר התנגדות עממית רחבה להם. גם בהמשך הדרך, על יצחק רבין לשנן את אמרתו של לורד ביירון: כשאנחנו חושבים שאנו מנהיגים, אנחנו למעשה מונהגים.

משמעותה האמיתית של הנסיגה מעזה ויריחו היא תחילת יישומה של פשרה היסטורית בין מדינת ישראל לעם הפלשתיני: ויתור ישראלי על חלק מארץ ישראל תמורת ויתור פלשתיני על זכות השיבה. בצד הישראלי באה הפשרה כתוצאה מעייפות, התפכחות ואולי גם יישום של אמת בסיסית שהדריכה את אבות המדינה: לא לדחות שום יד ערבית המושטת לפיוס. בצד הפלשתיני באה הפשרה לא כתוצאה משינוי אידיאולוגי או רגשי כלשהו כלפי ישראל (יש להבין שהם מוסיפים לשאוף לדחוק אותנו לים) אלא מהערכת מצב מפוכחת: יש להשלים עם עובדת קיומה של מדינת ישראל ולהסתפק במועט.

על הפשרה הישראלית־פלשתינית יזהו איומים לא מבוטלים. שני הצדדים יצטרכו למצוא דרך להחיל את ההסדרים על שאר חלקי הגדה (שמן הסתם יובילו לבסוף לכינון מדינה פלשתינית ולשיבת רוב הציבור היהודי לתחומי הקו הירוק). על ערפאת יהיה להתמודד מיד עם שלושת תחומי שליטה מסובכים: מניעת טרור, ניהול ענייני עזה ויריחו והשגת משאבים כספיים. יש להמתין ולראות אם בשביל העם הפלשתיני הוא, להבדיל, רק משה, או גם יהושע. האזור ממתין לחילופי רוחות בעולם הערבי שיצמיחו מנהיגים שיהיו מסוגלים להצעיד אותו בכלים מעודכנים אל המאה ה־21. זה נכון גם לגבי הפלשתינאים, אבל המראות מעזה ויריחו בסוף השבוע בישרו בכל זאת על עידן חדש.

שעת הספקולנטים

מאת דני רבינוביץ

ב־14 בפברואר השנה התפרסמה מודעה זעירה מטעם רשויות התכנון והבנייה המודיעה על הגשת תוכנית בינוי חדשה לאזור המכונה רמת בית הכרם – 400 דונם בלב אזור המגורים של ירושלים המערבית, בין שכונת בית הכרם לשכונת גבעת מרדכי. בשטח זה, אחת הריאות הירוקות האחרונות אשר נותרו בירושלים, עומדת לקום שכונה ובה 2,300 דירות יוקרה. שווי האדמה, אחרי הפשרה למגורים, נאמד ברבע מיליארד דולר – אולי כברת האדמה היקרה ביותר בישראל.

יש בתוכנית הזאת מפגעים גדולים – פגיעה באקוסיסטמה, הרס ערכי טבע, פגיעה בלי תקנה באיכות חיים של תושבי שכונות קיימות, דוגמת בית הכרם וגבעת בית הכרם. מכר חמור במיוחד בפרשה הוא השימוש שעשו היזמים, בתיאום עם גורמי התכנון בעירייה, בהליך הבנייה המזורז – הול"ל – כדי להעביר את התוכנית העסקית במהירות ובלי התנגדויות.

ברוח הול"ל, התוכנית המזורזה שהתפרסמה בפברואר רק 30 יום למי שרואים עצמם נפגעים כדי להגיש התנגדויות מנומקות ומתועדות. ב־30 במארס כבר הופקדה התוכנית, קיבלה מספר סידורי בתוכנית בינוי העיר ויצאה לדרך לקראת אישור. הליך הדיור המזורז, שבא אל העולם ב־1990 כדי לוודא שעולים חדשים לא ימצאו עצמם ברחוב בלי דיור, נוצל פעם נוספת, כמו במודיעין, למימוש תוכנית ציבית ועתירת מפגעים, שתנצל שטח ציבורי גדול לטובתם של מעטים ותרפד את כיסיהם של יזמים.

היזם הוא הרשות לפיתוח ירושלים, בעל הקרקעות העיקרי הוא מינהל מקרקעי ישראל. כרבע מהקרקע היא בבעלות פרטית, ויש גם אדמות של תעש. הקבלנים המקורבים כבר ממתינים לחתימת חוזים. הקואליציה שהתארגנה כאן היא איפוא רבת עוצמה, קשרים וכסף. רק 10,000 תושבי האזור הנוכחים, ששכונותיהם שוסעו בשלוש השנים האחרונות בלא פחות משישה כבישים ראשיים, מסוגלים להאמין שגורלם נגזר עוד פעם. ביוזמתם הועבר העניין לטיפולה של מבקרת המדינה. אך גם אם יימצאו אי סדרים ויתפרסמו גזיפות, ספק אם עוד ניתן לעצור את התוכנית הזאת, שנזקיה לסביבה ולדמותה של ירושלים המערבית גדולים כל כך.

רמת בית הכרם איננה תאונה יחידה. היא מייצגת את השיטה שבה מתנהל בארץ התהליך המכונה "פיתוח" – שיטה שאת מהותה האמיתית אי אפשר עוד להסוות.

האדריכל אלדד שרון מתנגד ומדבר על כך שנים: דמותה הפיסית של ישראל, הוא טוען, הולכת ונקבעת בידי ספקולנטים של קרקעות.

פעם היו אלו משרדי הממשלה והגופים הציבוריים המונופוליסטיים, היום נושאי הדגל הם חברות הבנייה הפרטיות. היעילות גדלה, אך השיטה נותרה זהה: מוצאים שטח פתוח או קרקע חקלאית, מעבירים במיומנות ובמהירות תוכניות בינוי עירים שמפשירות את הקרקע, סוללים כביש רב מסלולי, מקימים תשתית ומצלצלים אל הקבלן, שכבר ידאג גם להמציא לספקולציה שם קל לשיווק. בתוך שנה שנתיים קופצים ערכי הקרקע עשרות מונים, וכולם, כולל מינהל מקרקעי ישראל שהוא בעל רוב השטחים והרשויות המקומיות שגובות מסים ואגרות, יכולים לספור עוד כסף קל.

המפסידים הגדולים הם הסביבה, המשתכנים ויתר אזרחי המדינה. כללי משחק הפיתוח הם אכזריים, ולנוכח הקצב המסחרר אין זמן לכלום. גבעות כלניות, מערות נטיפים, מעיינות, טרסות, צבאים וציפורים – כולם הולכים בדרך כל פיתוח, הופכים תפין במגרסות החזון הספקולנטי. שיטת הפיתוח הזאת מתאימה לפוליטיקאים כמו כפפה ליד. שכונה או עיר חדשה טובות ל"דוזה" ולתשריר בחירות הרבה יותר מן האלטרנטיבה ההגיונית – פיתוח מתחשב של קהילות קיימות בשכונות ותיקות. לא בדגם הטיח הפלסטיק של שיקום שכונות, אלא על פי הדגם של בוני מלון "פונדק רמון" במצפה רמון, למשל, שנטלו בלוקים צרים של שיכון ישן, הוסיפו אגפים, הרחיבו אכסדראות ובנו בניין פאר, או להפיק בדגם של מעוז אביב, שיחדשת את פניה ליד פארק הירקון, לרווחת התושבים ולטובת כיסם.

אין סיבה שקהילות קיימות עם שירותים חברתיים ותשתיות אנרשיות לא יעברו תהליך בונה דומה. המציאות הקיימת, עם זאת, נוחתת עליהן גזירה מדכאת, נפילה קורבן לשכונות ועיירי שינה הצומחות מלא כלום בשביל לא כלום.

שעות הבוקר מובילות אותי תדיר בכביש מתל אביב לירושלים דרך בן שמן, מודיעין ובית חורון. בדרך נטעים מולי הקורבנות: תושבי רעות ומכבים, שילת וכפר רות. אלה שבאו לקנות איכות חיים בכפר וקיבלו פקקי תנועה אכזריים. מה עובר במחשבותיהם לנוכח האילוץ לבלות שעתיים עד שלוש ביום במכונית, תוך כדי זיהום הסביבה הכפרית שבה רצו כל כך להיות?

חזון הספקולנטים בוני הארץ מבוסס על המכונית. בלי שתי מכוניות למשפחה הוא לא יצליח. הקהילות החדשות מבזבזות שטחים בלי חשבון, מותחות קווי תשתית ומכריחות כל משפחה להשתמש במכונית לכל תזוזה – למכולת, לבית הספר, ובכוון לעבודה או לצריכת בידור ושירותים מחוץ לה.

ישראל מסתבכת. היא מדינה צרת מותניים שנפלה קורבן לספסרי קרקע אשר שיכנעו את פרנסיה בקונצפציה פיתוחית שגויה. מרכז הארץ הופך אט אט לגרסה מזרח תיכונית מדכאת של לוס אנג'לס – צבר לא מוגדר של שכונות לחיין מנותקות, חסרות מוקד אורבני ברור.

תנאים כאלה רק מעודדים חורגות עיתועים דוגמת כביש מספר 6, המאיים לשסע את המדינה לשניים. רק עם של ספקולנטים רכובים יכול להמין עליו את הרעה הזאת, שכל ערכה בהבטחה המפוקפקת לבלוע אותנו עמוק עוד יותר במשולשים שבין המחלפים ובפקקים המקשרים בין עיירי שינה זהות.

ניצחון האידיאולוגיה

מאת גדעון לוי

אחד ממשפטי ההבל של ליל הבחירות בשבוע שעבר יצא מפיו של השר בנימין בן אליעזר: "ניצחונו של חיים רמון מבשר את קץ האידיאולוגיה", פסק השר, מהאידיאולוגים האחרונים של מפלגתו. אלא שכבר מזמן לא חזינו בניצחון של דרך, אם מותר עוד לנקוט מונח ארכאי זה, כמו בניצחונו של חיים רמון.

אמת, רמון, פופוליסט לא קטן, ניהל בחוכמה שובי לב בפשטות הליכות, אבל לא רק הם הקנו לו את הניצחון. אלמלא דגל בתוכנית פעולה אטרקטיווית וגם הרבה כושר לחימה עליה, לא היו עוזרים לו אלפי דיוקנאותיו שנשקפו מכל צומת דרכים בארץ.

אבל מניצחונו המרשים של רמון אפשר להסיק עוד כמה מסקנות. הניצחון הזה נולד לפני יותר מעשר שנים. קרם עור בשנה שעברה, ניצחון אחר, מרשים עוד יותר, ניצחון הדרך היונית בתחום המדיני.

בראשית שנות ה־90, בזמן שכולם הריעו לנסיכי הליכוד המבטיחים ובזו לצעירי העבודה האפרוריים, התגבשו במפלגה זו שתי קבוצות צעירים. האחת, משו"ב, התגבשה סביב יוסי ביילין, והשנייה, הכפר הירוק, סביב חיים רמון. משו"ב, שראשה בזוילה קצת יהלומאלית, עיצבה רעיונות ותוכניות אידיאולוגיות; בכפר הירוק עיצבו תוכניות השתלטות על עמדות כוח.

על המפלגה שלטו, כמו תמיד ב־20 השנים האחרונות, פרס ורבין. בשורה שאחריהם חיכו בני דור הביניים בשקט וציפו לתורם. אלא בעוד שהצעירים גיבשו תוכניות פעולה, ישבו בני דור הביניים באפס מעשה. וגם אם לעתים רחוקות השמיעו מישהו מהם משהו כמדהישני, הם מעולם לא הציגו השקפת עולם כוללת שהיו מוכנים להיאבק עליה ולא הצליחו להתלכד לעניין כלשהו.

יצא הזמן ביניהם רק אחד: יוסי שריד. לא רק ששריד נלחם במשך שנים על דרך, הוא גם היה אביהם הרוחני של צעירי שתי הקבוצות. הם ראו בו מודל לחיקוי, שאלו בעצתו ואימצו אותו במידה מסוימת כמנהיגם. מבני דורו הוא היה היחיד שהיתה לו השקפת עולם סדורה וכוללת, מאש"ף ועד דרום אפריקה, מזכויות האדם ועד זכויות הנכסיה. ההתקשרות בשני הצירים, הכוחני והרעיוני, היתה בינתיים מתואמת היטב. לא שלא היו מתחים, אבל רמון וביילין וקבוצותיהם השלימו במידה רבה אלה את אלה. רמון שתה בצמא את הרעיונות אבל ביילין האימץ את רוחם, וביילין ידע תמיד שאת פריצת הדרך האישית יעשה רמון.

חלף עשור, הזרעים הנזו לבטו וגם לתת פירות. הדרך המדינית שגובשה בפגישות המשותפות של חוג משו"ב אומצה בידי רבין ופרס, כמעט בעל כורחם, ובמקביל הצליח רמון להבקיע יעד מבוצר בקרב קצר ומהיר. רבין ופרס הוכרזו – מזמן לא היתה הבטחת בחירות שמומשה כך במלואה – ודור הביניים נותר מפוחק מהצד, ואחרים מבניו עוד עושים כמה ניסיונות נואשים להציל את מה שכבר אי אפשר להציל.

מן הצד מתבונן גם יוסי שריד, אבל בעמדה מכסיתה הרבה יותר מבני דורו. לפתע הוא נותר האחרון מבני דורו שמדברים בו כעל מועמד לראשות הממשלה. לא בכדי מיהר חיים רמון למחרת הבחירות לומר שהוא לעולם לא יריב עם שריד. הצלחתו של רמון הרי נזקפת, במידה מסוימת, גם לזכותו של שריד. מעכשיו אפשר אפוא לדבר על שריד, רמון וביילין כמרכיביה של הנהגה עתידה, וזו נראית הבטחה מרשימה למדי לעתיד.

מעבר לכך, השתלשלות העניינים הזאת מראה גם שאין מקריות בפוליטיקה. אחרי הרבה שנות זלזול באידיאולוגיות, שנים של סיפוח מושגים כמו פרגמטיזם, ביצועיזם וטכנוקרטיות, נולדה האידיאולוגיה מחדש. אידיאולוגיה לא כאוסף סיסמאות חסרות כיסוי אלא כדרך פעולה, התגלתה שוב כמטבע עובר לסוחר.

הצלחתו של חיים רמון בבחירות להסתדרות, הצלחתו של יוסי ביילין בהוצאת הדרך המדינית ומעמדו המיוחד של יוסי שריד לא היו אפשריים אלמלא קדמה להם עבודת הכנה קפדנית ומגושמת. היא לא התמצתה במגירות דילים במזכירויות הסניפים, בראש ובראשונה היא כללה גיבוש דרך חדשה בכל התחומים למפלגת העבודה, דרך שיוצאת עכשיו לדרכה כהבטחה לא קטנה לשינוי.

בינתיים / אמנון דנקנר

איזה פאשיזם?

לרגע נבהלתי כשראיתי את המודעות הגדולות הקוראות "לעקר מישראל את הפאשיזם", כי חשבתי שאולי הזבר"ה מתגייסים לבריגדה הבינלאומית כדי ללחום במלחמת האזרחים בספרד. רק אחרי רקה של החורת־פוקס נרגעתי קצת, אבל למען האמת לא לגמרי. אחרי הכל לא תמיד קורה שהמשנהו יכי ורעייתו של ראש הממשלה חתומים על אותו מסמך פוליטי. זה לא מעשה שבכל יום שלאה רבין וישעיהו ליבוביץ גם יחד מתכבדים להיות היוזמים והמייסדים של "תנועת המונים רחבה מכל האמונות, המפלגות והזרמים". כבר אמרו על הפוליטיקה שהיא מזמנת שותפי־מיטה משונים, וכנראה כך גם הדברים לא רק בפוליטיקה אלא גם בהיסטוריה.

האם באמת צריך להיזעק ולהזעיק, כיוזמה שיצאה על פי כל הסימנים משולחן במסעדת הכוח "אולימפיה" ו"דיקסי", תנועת המונים רחבה כדי לעצור את הפאשיזם המאיים בישראל? האם יש בכלל "רוח רעה המאיימת על ישראל, הרוח הרעה של הפאשיזם"? אני מסופק מאוד.

שלשום קרה אירוע שהיה בגדר טראומה לא קטנה לגבי ציבור גדול במדינה – פינוי צה"ל מאזור יריחו. רוח רעה של פאשיזם היתה אמורה להביא אל המקום אלפים, אם לא למעלה מזה, שהיו מנסים באלימות פאשיסטית מיומנת להפריע לביצוע הפינוי. מה ראינו במקום זאת? קומץ של מנהיגים מהגוש הלאומי הדתי שעשו כמה תרגילי מחאה מבוימים ואף הקפידו שלא להרים יד חס וחלילה על החיילים חסרי הסבלנות שפינו אותם ולהכריז בפה מלא מול המצלמות, כדרך שעשה אהרן דומב בעודו נגרר, "הנה הידיים שלי בכיסים, אני לא מרים יד על חיילים כי לבי מלא אהבה אליהם". זה היה הרבה יותר גנדי (המקורי, לא הגנדי) מאשר מוסוליני.

אוהדים תמימים שהוטפו במבנים את המודעות הענקיות האלה עם אזהרות הבוקר עלולים לחשוב שמייסדי "תנועת המונים" יודעים משהו שנעלם מהם על הסכנה האיומה של "הפאשיזם הגואה הפושה כצרעת בריקמת החברה הישראלית", ומן הראוי להרגיע אותם – לא קרה כלום. ישראל היא עדיין דמוקרטיה איתנה. ולא סתם איתנה. הויכוח הניטש בה עכשיו, שהוא הגורלי ביותר בכל שנותיה, מתנהל בתבניות דמוקרטיות במיטב המסורת, בלי אלימות משמעותית, בלי סכנה נראית לעין לקיום הדמוקרטיה. העובדה הנצחת היא שמפלגות אנטי דמוקרטיות מתפקדות בשולי השוליים והתנועות החוץ פרלמנטריות המטיפות להרס הדמוקרטיה אינן מצליחות לאסוף אלא כמה קמצים של עלובי חיים.

נדמה כי כל עניינן של המודעות האלה, המתהדרות בשפע חתימות של מי שכבר השחיתו אוזנם על המון עצומות שוא סהדריות, אינו אלא להוציא אל מחוץ למחנה הלגיטימי את הגוש הדתי הלאומי המתנגד בלהט להסכמים עם הפלשתינאים ובעיקר את המתנחלים בשטחים. נכון כי מתוך הגוש הזה נשמעים דברים חמורים, קיצוניים ולפעמים אף מסיתים למרידה, אולם כל מי שעיניים לו רואה ומבין שהדברים האלה נאמרים בעידנא דריתחא של מי שחלומו מתנפץ בידיו ולא כאיזו התוויית תוכנית ממשית לקעקע הדמוקרטיה. להיפך – הרוב המכריע של אנשי הגוש הזה כלל אינו מועד להתקומם באמת נגד השלטון אלא רואה בקיום השלטון הישראלי העצמאי, אפילו בשטחים מצומצמים, ערך דתי וערך לאומי שאסור לשלוח בהם יד.

נכון שצריך למתוח ביקורת גם על התבטאויות רגשיות קיצוניות וצריך לעמוד על המשמר לבל ירתחו הרוחות ויביאו לכלל מעשה, אבל מצד שני אסור ללכת שבי אחר היסטריה מיותרת ואסור גם לתת לגוש הדתי הלאומי תחושה כי דוחקים אותו אל מעבר לשולי הלגיטימיות על ידי הדבקת תוויות של גנאי. כדאי להיוועץ תמיד בניסיון המצטבר, ואם נזכור ונודה כי בכל שנות ההתנחלות, מול תופעות קשות ועקובות מדם, שמרו המתנחלים בשטחים, לפחות הכל ולמרות הדריגות, על רמה גבוהה של איפוק – נוכל לקוות במידה של ביטחון כי גם להבא לא יפרעו את מוסרי השלטון. נכון שיש גילויים חמורים ונכון שהדיון של הפצרקה הרחבה של מעשי גולדשטיין היה מכוער ומדאיג. אולם דבר אין לו עם "פאשיזם" אלא עם השפעה של חינוך אלים ומתמשך בין שתי אוכלוסיות עוינות בארץ.

לא כל גילוי של שנאה הוא פאשיזם ולא כל גלוח־ראש טיפש ואינפנטיל המצדיק את גולדשטיין הוא ניאו־נאצי. על רקע כל האירועים במדינה, הויכוחים הגורליים וכובדו של מה שמונח על כפות המאזניים, צריך להסיר את הכובע לפני חוסנה של הדמוקרטיה הישראלית ולפני ההעדר הכמעט מוחלט של הלכי רוח פאשיסטיים. האי שלא צריך לעודד מיצגים של היפוכונדריה פוליטית ולצעוק זאב כשבשטח יש בקושי ארנבת שסועה אזן.

שותפות בעירבון מוגבל

מאת אבירמה גולן

"ראיתי בקלפי צעיר 'צפוני' עם עגיל באוזן יושב ליד בחור חרדי, והבנתי שסוף סוף קמה קואליציה חברתית אמיתית במדינת ישראל", הכריז ח"כ עמיר פרץ בליל הבחירות במטה ש"ס בתל אביב. הקהל, שער לדברים אלה פרץ בתשואות והשירה לשמע כל נאום, התנועע באי נוחות מסוימת. מחיאות הכפיים היו קלושות. למרות זאת עשו שני גורמים שימוש נרחב בציטוט הזה: התקשורת החילונית מזה, ו"יתד נאמן", ביטאון הרב שך, מזה.

את מניעי "יתד נאמן" אין כמעט צורך להסביר. התנגדותו החריפה של הרב שך להתמודדות ש"ס ברשימה משותפת עם רמון ומרצ להסתדרות הובעה כמעט מדי יום בשבועות האחרונים. לאחר הניצחון, חייב "יתד נאמן" להוכיח כי הנזק שהתנבא עליו, יציאת בני תורה לשמד, אכן נגרם. ישיבה משותפת בקלפי, וציטוטים מפי דוברי ש"ס שאמרו שמרצ איננה נוראה ושהוא איננו פוסל הליכה משותפת עמה גם במישור הפרלמנטרי, הם בעיני "יתד נאמן" סימנים מובהקים לפריקת עול.

התקשורת החילונית הלכה שבי אחר החומר, והמעוד עניין חתק־ודה, בין השמאל לבין ש"ס. אפשר לשמוע בה את הד קולו הנפעם של השמאל, המשוכנע שנוצרה כאן קואליציה שתנער את האבק מן הגושים הוותיקים. בניגוד לחרדים האשכנזים, גם אלה היושבים בכנסת ומנהלים משא ומתן קואליציוני עם כל גורם שהוא – נציגי ש"ס מצטיירים בציבור כפתוחים וליברלים. האנשים הבולטים של ש"ס, אלה מן השורה הראשונה של חברי הכנסת ואלה מן השורה השנייה של העסקנים שניהלו את מערכת הבחירות יחד עם מרצ, הנם צעירים חייכנים המדברים עברית ישראלית ומעורים היטב בחוויי היום יום החילוניים. הפוליטיקה הישראלית, המבוגרת המתמסמסת בגיל הזהב, הופכת בידיהם למשחק מלהיב ומשחד אתגר.

במערכת הבחירות להסתדרות התגבה השמאל בראשונה בהיכרות קרובה עם האנשים האלה, ונפתח אליהם. השמאל נשבה בקסם של ש"ס, לא רק מפני שמאחורי הדימוי החרדי המפחיד התגלו לו בני אדם צעירים ופתוחים, שבניגוד לאשכנזים צמחו במסורת שמעולם לא התנגדה במפורש לציונות. גם לא רק בגלל תבונתו הפוליטית ועמימותו של הרב עובדיה יוסף, העומדות בניגוד גמור להסתגרות הרבנית האשכנזית. חיים רמון ביקש ממנו, אמנם, ברכה ערב הבחירות, אך אפילו הכמיהה הזאת לשורשים היהודיים איננה הסיבה היחידה להתקרבות.

אנשי מרצ, בעיקר המפ"מניקים, הופתעו לראות, מעבר להתכנות הפוליטית המקובלת, את הערבות ההדדית ואת הציות ללא סייג לדברי הרב עובדיה יוסף. אלה איפשרו להם להתרפק על ערכי הדעות והקריאה לדגל שהשמאל ניסה לטפח וחש שהוא נכשל.

יותר מכך: ככל שנודעת הברית ההיסטורית בין השמאל לבין המפד"ל, וככל שש"ס מתנערת מאימת הממסד הרבני האשכנזי, כך היא נראית כבת־הברית הטבעית הבאה. השמאל גם השתכנע בקלות מפתיעה שש"ס היא המייצגת האמיתית של מעמד הפועלים החדש.

ש"ס היא אכן תופעה מרתקת ויחודית. זוהי המפלגה החרדית היהודית שנקטה בהתמודדויות שרות קו יותר מתוחק, והיא גם התנועה העדתית הראשונה בתולדות המדינה שלא נכשלה עד כה בהשגת יעדיה, למרות משברים קשים. החלק המכריע של קהל הבוחרים שלה בא מן העשירונים התחתונים, שומרי מסורת ואפילו חילונים, והמבנה הזה, כמו בכך שהיא הקימה רשתות חינוך ורווחה עצמית, היא אכן תנועה חברתית.

לש"ס עצמה קרה בבחירות להסתדרות נס: היא העזה לפרוץ את מחסום ההסתגרות החרדית וקיבלה לגיטימציה מהשמאל. אפילו ההשמצות מצעירי ה"עבודה", שהעבירו את האחריות לפני שבוע, חיזקו למעשה את ש"ס. עמדת הפתיחה שלה עכשיו, בחזרה לקואליציה המתרחשת בימים אלה, טובה בהרבה ממה שהיתה לפני חודשיים. למרבה ההפתעה, גם התגובות ברחוב החרדי התסיסי היו חיוביות.

הניצחון בבחירות להסתדרות היה נחוץ לש"ס כמו אוויר לנשימה. כבודו של הרב עובדיה יוסף, שהעז לצאת נגד הרבנים האשכנזים, שוב נישא ברמה, וכך נזקפה קומת הבוחרים והתלכדו השורות. ש"ס התגברה עכשיו לציבורות כלכליים חיוניים, והיא תוכל לבקש את הדור השני של מנהיגי העתיד שלה בעמדות מפתח, לבנות לעצמה מנגנון ולהיערך למבחן הגדול הבא. על רקע המשפט הקרוב של אריה דרעי, היא זקוקה לתקציב ולמנגנון כדי לבסס את פוטנציאל הכוח האמיתי שלה: רשתות החינוך והרווחה.

מכאן ועד הנחה שש"ס תוכל, על הבסיס החברתי האידיאולוגי, לשתף פעולה בעתיד עם מרצ, המרחק רב. השותפות עם מרצ, ואפילו עם רמון, נבעה מכך שש"ס לבדה לא היתה מסוגלת להגיע להישגים האלה. עכשיו היא יכולה לשוב ולהתרחק מן הדימוי ה"מתנחל" שיצרה לעצמה בחודש האחרון. יש לא מעט סימנים המעידים על כך שש"ס עשויה להפוך לסיעה עצמאית בהסתדרות. ייתכן שהדברים אף סוכמו מראש בין דרעי לבין רמון.

גם אם הדבר לא יקרה בשבוע הקרוב, בעיקר בשל עיכובים טכניים וחוקיים, לא סביר שש"ס תתבדל עד כדי כך שאנשיה ייאלצו לבחור בין הרבנים שך ואוירבך לבין הרב עובדיה יוסף. להיפך, על רקע הקרע ההולך ומתרחב בין "דגל התורה" לבין "אגודת ישראל", יש לצפות שש"ס תבקש לנתק את הקשר המצוי עם רמון ומרצ ותנסה למשוך את ה"אגודה" לשיתוף פעולה על בסיס חדש.

אמנם גם שותפות זו בעייתית. אך יהיה זה היסוד המוכן מיד לש"ס ללכת לבחירות לכנסת עם אלוני, שריד וצבן. אין לטעות: בבחירות להסתדרות ישבו, אמנם, בקלפי העגילים עם בעלי הפיאות. אך אנשי ש"ס חגגו את הניצחון לחוד, באולם ברחוב תל אביב. רמון, פרץ, כהן והאביטל באו אליהם לשם.

מודעה

יום ירושלים
מאחורינו
המאבק לפנינו!

מאבק קשה בו יריבינו אינם נרתעים משום אמצעי כדי לערער על זכויותינו בעיר הבירה.
זוהי מלחמת מילים ולא טילים בה נועד תפקיד מכריע למסע הסברה גלובלי.
עד כה פעלנו והישגים לא מבוטלים, בזירה הבינלאומית. כעת אנו פונים לכל ישראלי שגורל ירושלים קרוב ללבו - נא הצטרף לשורותינו והשתתף בפעילויותינו.
דמי חבר (עם פטור ממס): עמית: 500 ש"ח, פטרון: 250 ש"ח, ידיד: 100 ש"ח.

למידע ודוגמאות מפעולותינו בארבע השנים החולפות כתוב לת.ד. 3320 ירושלים 91033.

ועדת הכבוד הבינלאומית
- אהוד אולמרט
- אבא אבן
- לורד בלפור
- אלוף (מיל') שלמה גזית
- אוטו פון הבסבורג
- הרב דר. יונתן זקס (הרב הראשי לבריטניה)
- ארתור כהן
- איזי לייבלר
- הרב דר. נורמן לם
- השופט משה לנדוי
- סנטור דניאל מויניהן
- ח"כ דן מרידור
- אלף סוונסון (שר בממשלת שבדיה)
- יאן סימונסן (חבר הפרלמנט הנורבגי)
- פרופ. לורד דוד סמואל
- סנטור ארלן ספקטור
- יהודה עמיחי
- אברהם פוקסמן
- הארכיבישוף לורד קוגן
- מריו קואומו (מושל מדינת ניו־יורק)
- טדי קולק
- אפרים קישון
- נגה קמני
- סיריל שטיין

הפורום הבינלאומי למען ירושלים מאוחדת

אליהו טל (יו"ר)   רפאל האפט (גזבר כבוד)

THE INTERNATIONAL FORUM FOR A UNITED JERUSALEM

התרומות נא לשלוח ע"ש הפורום אל גזבר הכבוד ת.ד. 6771 ת"א 61067 (עמותה מס' 55-017750)

صكرا من الاحل

יצחק רבין לא שכח את גלינקא

פורטרט / רוביק רוזנטל

בליל הבחירות להסתדרות ראה העם את שמעון פרס נזוף, נסים זוילי על סף בכי, חיים הברפלד בהלם שגרם לו להזדקן לראשונה לאחר כ־15 שנה. יצחק רבין נראה מאושש, ברור, כמעט שמח. המזל המפורסם שלו שב והוכיח את עצמו, והפעם ניתן לומר שהמזל בא במקום השכל.

רבין, איש נבון בדרך כלל, עשה בפרשת רמון כמה שגיאות, הנובעות מחולשתו המובהקת בניהול המפלגה. הוא לא הטיל את כובד משקלו בעד חוק ביטוח הבריאות ובכך העניק ניצחון גם להברפלד ולהסתדרות המתועבים בעיניו וגם לזוילי ולפרס. הוא הפסיד את רמון בממשלה ובמפלגה, יצר סדק בין דורי במפלגה, הפסיד נקודות בציבור. ניצחון רמון פתר את התסבוכת שהביאו השגיאות על רבין ומפלגתו. הברפלד הולך, פרס הוכה, הציבור שיפר את דעתו על ההסתדרות, לטווח בינוני תחזור ההסתדרות הביתה, למרות הכל.

זו לא הפעם הראשונה שהמזל משחק לרבין ברגע המכריע, גם כשנדמה כי לטווח קצר הוא נפגע פגיעה אנושה. נוטנית, פעמיים קיבל רבין נשיקה מאלת המזל. פעם כאשר יצא חי, אם כי פצוע בכל גופו, מתאונת אופנוע חמורה שאירעה כשהוזר לחיפה להעביר מידע מבצעי ליגאל אלון הנתון שריג. הוא היה אז בן 22. זמן מה אחר כך מצאו עצמם הוא ויגאל אלון מוטלים בשדה מוקשים, לאחר שהג'יפ שנסעו בו עלה על מוקש. שניהם יצאו ללא פגע.

בחיים הפוליטיים המוקשים היו מתוחכמים יותר והמזל מידי פחות. ב־'57 כבר ראה עצמו מועמד לרמטכ"ל, בן־גוריון בחר בחיים לסקוב. אילו היה רבין מתמנה אז, לא היה זוכה להיות "רמטכ"ל ששת הימים", וספק אם היה מגיע לפוליטיקה בשיא שלטונה של המשמרת הוותיקה במפא"י. שנתיים אחר כך, והוא כבר לפני פרישה מצה"ל, העמידה המדינה על רגליה בתרגיל גיוס בלי אזהרה מוקדמת. יהושפט הרכבי ראש אמ"ן ומאיר זורע ראש אג"ם שילמו בראשיהם על הבהלה שאחזה בציבור. רבין, עם רגל אחת בחוץ בדרכו ללימודי הנדסת מים בקליפורניה, מונה במקום זורע, ומכאן היתה דרכו לרמטכ"לות סלולה. אפילו התפטרותו ב־'77 נראית בדיעבד בשיקת מזל. פרס ספג את מכת המהפך ואת הכישלונות שבאו אחריה, וסלל את הדרך לשובו של רבין כמושיע לקראת בחירות '92.

לרבין היה מזל, אבל אי אפשר לומר שנקלע לפוליטיקה בדרך מקרה. הוא רצה תמיד במנהיגות, אהב בדרכו את הכוח. כשנאלץ לפרוש ב־'77 החליט, ואף פירש זאת למקורביו, שעליו להשלים את החוסר, האמין שיגיע שוב לראשות הממשלה. בתודעת הציבור נשאר רבין, ודאי עד מינויו לשר ביטחון ב־'84, מנהיג לא בשל שרישומו בהיסטוריה עמום, ורבין היה נחוש בדעתו לשנות זאת. המזל, הדחף הפוליטי ושינוי הנסיבות איפשרו לו להגיע ליעד הזה, בזמן הנכון.

מה הכשיר את רבין להפוך למנהיג מוסכם ונערץ, דווקא הוא, ודווקא עכשיו? בהשוואה לבן־גוריון ולמנחם בגין, בתקופות הזוהר שלהם, הוא בעל חסרונות רבים. אין לו הזוהר המעמק של בגין, הסמכותיות הנחרצת של בן־גוריון. חסר בו המעוף ההיסטורי של שניהם, מה שקרוי גם "חזון". היו לו נאומים סוחפים מעטים, אך הוא אינו אורטור טבעי. אבא אבן בדרכו המפותלת, שאינה נקייה מקנאה, מסביר מדוע לא תמך בו לראשות הממשלה ב־1974: בין השאר כי "מן הדין שיהיו לו שורשים חזקים בהומניזם יהודי, יחס של כבוד לערכים אינטלקטואליים, השקפה רחבה על העולם, ויינצל מן הפיתויים הנראים לעין של אוריינטציה אמריקאית בלבד".

לעומת פרס, רבין אינו אדם יצירתי ואינו נוטה לברוא עולמות חדשים. בניגוד לישראל גלילי אין על שמו "ממסך", בניגוד ליגאל אלון אין על שמו "תוכנית", ולמזלו הטוב אין על שמו קו ביצורים. רבין הוא פוליטיקאי שמרני באישיותו ובהשקפותיו, איש של איתנים, המוכן לממש רעיון חדש רק לאחר בדיקה מקיפה וחשדנית. עזר ויצמן ומשה דיין, אנשים בעלי עוצמה ושניות רבה מרבין, לא הגיעו לראשות הממשלה בגלל הקו הקיצוני באופיים. רבין, עקב היותו איש לא קיצוני ולא חד, הוא איש הזמן, מפני שהזמן דורש מנהיג שמרן ומאוזן, שיכניה את היש הישראלי ויבסס אותו בכל דרך.

מכאן גם השפה המשותפת שמצא רבין עם המנהיגות הרפובליקאית ששלטה בארה"ב רוב ימיו כשגריר, ובעיקר עם ריצ'רד ניקסון. רבין דומה לרפובליקאים באותה תערובת של דבקות בביטחון הלאומי, ניסיונות מבוקרים לפריצה בינלאומית ואופי שמרני. בינו לבין ג'ימי קרטר, לעומת זאת, לא נוצרה כימיה.

השמרנות של רבין מתבטאת גם בסלידתו מהכרעות מהירות. במלחמת ששת הימים נתן דיין פקודה לדוד אלעזר, אז אלוף פיקוד הצפון, "לפתוח בהתקפה בצהריים ולדאוג שהיא תהיה מהירה". אלעזר פנה לרבין, וזה ביטל את דברי דיין. "צפוי לך קרב קשה, נהל אותו בזהירות, תכנן, אל תיחפז. אל תשכח את גלינקא". גלינקא היה ידידם מחטיבת הראל, והוא נהרג באבו־עגילה במבצע סיני, לדעתם עקב פקודה דומה של דיין להיחפז לקרב.

הנטייה לשיקול דעת מורכב היא גם המקור לסיפור ההתמוטטות לפני מלחמת ששת הימים. על משקל "מלכוד 22" אפשר לומר שרבין היה אז בריא במידה מספקת כדי ליפול למשכב תחת הנטל שהוטל עליו. הממשלה של תקופת ההמתנה היתה משותקת וכל העיניים היו נשואות לרבין. התחזיות דיברו על מלחמה של אלפי הרוגים לכל הפחות. דיין, שנפגש אתו באותם ימים, כתב כי "יצחק נראה לא רק עייף אלא גם נבוך, חסר ביטחון, מעשן, מאוד לא שש לקרב". רבין לא ביקש רק גיבוי מהמנהיגות. הוא ביקש ממנה "זמן, זמן, זמן". שיקול הדעת התגלגל לעתים לא מעטות בהססנות.

בשמו של רבין לא נקשרו סיפורי תהילה בולטים על הסתערות בראש כוח, באותה מידה לא נקשרה בשמו יוזמה למהלכים מדיניים דרמטיים. אל הסכם הביניים עם מצרים הגיע בתהליך מייגע, אטי ואפור יחד עם הנרי קיסינג'ר. מהלך אוסלו המהפכני רשום על שמו של פרס. רבין אימץ את אוסלו, אך הביא לתהליך את העמדה המאוזנת והחשדנית ועיכב אותו ברגעים קריטיים. דפוס התנהגות הזה לא צמח אצל רבין עם הגיל. בשיחות רודוס, כשהוא בן 26, זכה לניסיון מדיני ראשון – יחד עם יהושפט הרכבי ויגאל ידין היה חבר במשלחת ישראל לשיחות. רבין פעל גם כאן לאט, בחשדנות. הוא כתב לאלון כי הישראלים מוותרים יותר מדי בשיחות השלום, סירב לחתום על הסכם שביתת הנשק והתנגד ליציאה מרצועת עזה. ההסכם נחתם בלעדיו.

רבין יצא בשלום ממהפכת רמון בהסתדרות גם מפני שאינו מזוהה זהות מלאה עם המפלגה, אף על פי שהוא עומד בראשה. על כך מעידים המסלולים ההפוכים שעברו הוא ופרס. ב־1974 היה רבין מועמד הצמרת והמנגנון המפלגתי, ואילו פרס מועמד האופוזיציה הפנימית. רבין ניצח בקושי. פרס התגייס במרץ ובשיטתיות לבניית הכוח במפלגה, רבין הזניח את המפלגה. בעימות '81 כבר היה פרס המנצח הוודאי של המנגנון המפלגתי, לעומת הבורות והבאמבים הקטנה של רבין. הדרך היחידה של רבין לנצח היתה לעקוף את המפלגה באמצעות הפריימריס, והוא פעל במרץ להביא למפלגת העבודה את השיטה האמריקאית, שהציתה את דמיונו כבר כשגריר.

רוח הפריימריס הביאה בעקבותיה את הדיים רמון להסתדרות. רבין עדיין מהלך בערות מסוימת על קרקע המפלגה, והדבר ניכר בחולשתו בענייני מינויים, תחום שבו הוא נוהג לגלות הססנות ולשנות שוב ושוב. כשהצהיר בבחירות האחרונות "אני אנווט" יכלו מקורביו לפענח את האמירה הבוטה כך: הוא היה נתון ללחצים כבדים. בסופו של דבר לא הרכיב את הממשלה שרצה בה.

בשבוע שעבר נקברו שניים מרעיו הקרובים של יצחק רבין, חיים ברלב ואהרן יריב. לפני עשרים שנה, במאבק על כהונת ראש הממשלה, היו ברלב ויריב בראש קבוצת אנשי מפלגה בכירים שדחפו את רבין לתפקיד. הם דמו לו באישיות ובהשקפות, אבל סידור העבודה ההיסטורי העיד לברלב קריירה משנית בפוליטיקה, ואת יריב דחף לאקדמיה. יריב וברלב הם רק שניים מחבורת ה"אנְלר בייס" של מערכת הביטחון, ילידי שנות העשרים שלחמו יחד בפלמ"ח, ושיירו תמיד הקבוצה הקרובה אליו ביותר. גברי ביקר בביתו, בערב, מיד לאחר שהתפטר מראשות הממשלה ב־'77. שרון, יריב פוליטי מר, הוא גם ידידו האישי במשך שנים רבות. כשהעלה ויצמן את סיפור ההתמוטטות התגייס שרון וכתב על מפית נייר במסעדה בבאר שבע כי "הצבא אשר יצא למערכה במלחמת ששת הימים נבנה על ידי רבין".

הקוד הפלמ"חאי הוא המפתח להבנת ה"נציות" של רבין. בניגוד לנציות מבית הגידול של חרות, נצי הפלמ"ח הם נטולי אידיאולוגיה. עמדתם נובעת מקוד תרבותי של אגרסיוויות, בוטות, וזלזול מסוים באויב. רבין דחק בזעם מוואשינגטון להגביר את הלחץ הצבאי על המצרים בימי מלחמת ההתשה, קרא להדק את המצור בלבנון והצהיר את הצהרתו המפורסמת בראשית האינתיפאדה – "לשבור להם את העצמות". כמו רוב חבריו, אך בניגוד לאהרן ידין, רבין ראה רוב שנותיו את הפלשתינאים דרך כוונת הרובה, והאופציה של "פלשתינאים תחילה" נחתה עליו בהפתעה בניגוד לכל עמדותיו.

כמו כל חבריו היה רבין שותף לאווירת הביטחון והשאננות ששררה בצה"ל ערב מלחמת יום הכיפורים. ב־13 ביולי 73, ארבעה חודשים לפני המלחמה, כתב כי "אין צורך בגיוס כוחותינו גם כאשר נשמעים איומים ומבוצעת פריסת כוחות אויב לאורך קווי הפסקת האש – אין צורך בגיוס כזה כל עוד קו ההגנה של ישראל מוצב לאורכה של תעלת סואץ".

וכל אלה עדיין אינם מסבירים איך הפך רבין לאבי האומה בהגיעו לגיל שיבה. הנסיבות הועילו לו, המזל היה אתו, אבל לאלה נוסף מרכיב אישיותי שבעזרתו עקף את יריביו בדרכי האמת והשקטה. פרס הוא איש שכל כולו פוליטיקה, ועל כן הוא נתפס כאדם לא אמין. רבין לא אימץ תדמית מבוהטת רצויה ונשאר הוא עצמו. כזה היה גם בוואשינגטון, שם סירב לאמץ תדמית ודרכי התנהגות של דיפלומט, ולאחר תקופת הסתגלות הדבר נשא פירות. קיסינג'ר, בספרו "שנותי בבית הלבן", אומר כי רבין "לא היה שגריר מתקבל על הדעת – אנשים החוזרים על עצמם נסכו עליו שעמום, הוא שנא דו משמעות". בכל זאת, מציין קיסינג'ר, "למדתי לחבבו עד מאוד, אף על פי שהוא לא סייע לעידודה של חיבה".

רבין הפוליטיקאי, כמו רבין הדיפלומט, לא ניסה לסגל לעצמו כללי התנהגות זרים לאישיותו. בעקבות קיסינג'ר ניתן לומר עליו, שגם אם היה בתחילת דרכו המדינית פוליטיקאי לא מתקבל על הדעת, העם למד לחבבו, אף על פי שלא סייע לעידודה של חיבה.

איור: גיל אלקבץ

האיש בחליפה הצבאית מעדיף מרק עוף עם אורז

שפתו עילגת, הליכותיו פתלתלות, בפורומים פנימיים הוא מתפרץ בצעקות וקללות, לחוסר אמינותו כבר יצאו מוניטין. מכריו מתעבים אותו, מנהיגי מדינות ערב האשימו אותו כי רימה ושיקר. מהו איפוא סוד מנהיגותו של יאסר ערפאת?

מאת דני רובינשטיין

מנהיגותו של ערפאת היא חידה. פקידים ישראלים בכירים, שבילו בשנה האחרונה חלק ניכר מזמנם בשיחות ממושכות עם ראשי אש"ף, שמו לב שעמיתיהם הפלשתינאים אינם מחבבים, בלשון המעטה, את מנהיגם היו"ר ערפאת. בקהילה הפוליטית המזרח־תיכונית הדברים אינם חדשים. ראשי הציבור בגדה ובעזה למדו בתקופה האחרונה את מה שידוע זה כבר בחוגי השלטון במדינות ערב – שקשה לסמוך על היו"ר. בלשון בוטה יותר התבטא לפני זמן קצר אחד מחברי המשלחת הפלשתינית ממזרח ירושלים, שאמר: "כל מכריו של ערפאת ממש מתעבים אותו".

ייתכן שלהתנהגות, ולא פחות מכך למבנה, חלק בכך. הפנים הלא מגולחות, העיניים המתרוצצות בעצבנות, החליפה הצבאית הקבועה המקושטת בעיטורי מתכת צבעוניים קטנים, כמעין תחפושת ילדותית, והאקדח. שפתו עילגת, הוא מדבר ערבית בניב מצרי (ולא פלשתיני) וגם כאשר הוא קורא נאומים מן הכתב הם נשמעים לא אחת משובשים ורצופי חזרות. כאשר הוא מבקש להדגיש משפט מסוים הוא פשוט חוזר עליו ארבע־חמש פעמים, עד כדי גיחוך. בפורומים פנימיים באש"ף הוא מתפרץ לעתים בצעקות ובקללות, בשפה המונית. פרשנים אמריקאים שכתבו על התקרית המביכה בטקס בקהיר הבחינו עד כמה יצחק רבין ושמעון פרס מנסים להמנע מהמגע הפיסי שהוא מנסה לכפות על האנשים שהוא נפגש אתם.

לחוסר אמינותו כבר יצאו מוניטין רבים, וקודם כל הסיפורים המעורפלים שהוא מפיץ על עברו. עיתונאים שניסו ללמוד את האמת על תולדות חייו נתקלו בעדויות סותרות. מדוע עזבה משפחתו את פלשתין בשנות העשרים? האם נולד בעזה? בירושלים? בקהיר? את שמו המקורי, עבד אל־רחמן ערפאת אל־קודווא אל־חוסייני, הוא שינה בצעירותו, אולי כדי שלא יזהו אותו כמקורב למשפחת אל־חוסייני הידועה ממזרח ירושלים, שאחרי 1948 האשימו אותה ואת מנהיגה חאג' אמין אל־חוסייני באחריות לאסון הפלשתינאים.

בעשרות ראיונות ובשלוש ביוגרפיות שנכתבו עליו ניכר ניסיונו לשפץ את עברו. הוא מפזר רמזים על חוויות ילדות מבארצות שנות השלושים בירושלים, על תפקידו הקרבי בהברחות נשק לארץ ממצרים ערב המלחמה ב־1948, ועל חלקו בקרבות. עוד הוא רומז להשתתפותו בפעולות נועזות לסילוק הבריטים ממצרים בראשית שנות החמישים, וגם דיווחיו על התקופה ששהה בה בגדה המערבית (בסתיו 1967) ועל מערכת כראמה (במארס 1968) גדושים מסתוריות חשודה. הערפול המכוון נועד להשאיר רושם של לוחם אמיץ ויודע סבל, בעוד ערפאת כמעט שלא השתתף במלחמה ב־1948 ולאחר מכן לא היה מעולם לוחם ומפקד קרבי.

אבל חוסר יושר וחזות חיצונית שיש בה סימנים דוחים עדיין אינם מכשולים בדרכו של פוליטיקאי מצליח. מנהיגים ערבים, בהם המלך חוסיין והנשיא אסד, האשימו אותו אין ספור פעמים כי הוליך אותם שולל, רימה ושיקר, וכך אומרים גם עוזריו ונאמניו, שבהם הוא משחק, מקרבם ודוחה אותם חליפות. מה משמר איפוא את מנהיגותו? סביבו הרי יש אישים פלשתינאים מוכשרים, אמינים וכריזמטיים פי כמה ממנו?

התשובה נעוצה ככל הנראה בתכונות העושות את ערפאת לא רק למנהיג יוצא דופן, אלא אפילו לאישיות חריגה בגלריית המנהיגים הלאומיים בעולם, שלא חסרות בה דמויות מוזרות.

מאז עמד על דעתו, בשנות לימודיו בבית הספר התיכון בקהיר לאחר מלחמת העולם השנייה, עסק ערפאת רק בענייני פלשתין. על הרבה אישים פוליטיים אפשר לומר שהם מסורים בכל מאודם לבעיה הלאומית של עמם, אולם אצל ערפאת הגיעו הדברים לקיצוניות.

אחרי 1945, בהיותו בן 16–17, הוא התחבר בקהיר להנהגה הפלשתינית הגולה במצרים, בראשות המופתי חאג' אמין אל־חוסייני (שנמלט מגרמניה הנאצית), והיה מבאי ביתו של עבד אל־קאדר אל־חוסייני, הבולט במפקדים הצבאיים של ערביי הארץ משנות השלושים ועד מותו, ליד מצודת הקסטל בדרך לירושלים באפריל 1948.

ללא הגזמה אפשר לומר שמאז לא התעניין ערפאת כמעט בשום עניין מלבד פוליטיקה פלשתינית. בראשית שנות החמישים, כאשר למד הנדסה באוניברסיטת קהיר, עסק בהתמדה בענייני ועד הסטודנטים הפלשתינאים, ומשום כך התמשכו לימודיו שמונה שנים במקום שלוש. אחר כך קיבל עבודה בכווית, אולם הקדיש את רוב זמנו לעניין הלאומי הפלשתיני. בשעה שרוב חבריו שלמדו ועבדו לצדו – בהם חליל אל־וזיר (אבו ג'יהאד) וסלאח חלף (אבו־איאד) – נשאו נשים והקימו משפחות, הוא נותר ברווקותו והתמסר לפוליטיקה. הדבר התיישב עם מגמות קיצוניות הטיפוסיות לו.

כל מכריו מעידים שאין לו כמעט חפצים אישיים, בגדים, או בית מסודר. הוא שולט על כספי הארגון, אבל לו עצמו אין רכוש פרטי. איש אינו זוכר שראה אותו בכל עשרות השנים האחרונות עוסק במשהו המתקרב למה שמוגדר הנאות העולם הזה. הוא לא נראה במופעי בידור או במוזיאונים. ערפאת אינו מטייל ואינו קורא ספרים. לעתים הוא צופה בסרטים מצוירים במטוסו הפרטי.

יו"ר אש"ף אינו מתעניין במופעי ספורט ואינו מאזין למוסיקה. גם אוכל טוב לא מלהיב אותו. כאשר מארחיו במוסקווה כמעט כפו עליו פעם לראות מופע ב"בולשוי", הוא התחמק באמרו שאוי לו אם הפליטים בג'בליה יראו אותו טועם מתאוות החיים. את רוב המתנות שהוא מקבל הוא מעביר, סגורות, לעובדי משרדו ולשומרי הראש המקיפים אותו. הוא מעדיף תמיד לאכול את מה שעוזריו מכינים בשבילו: מרק עוף עם אורז, קצת ירקות, חומוס, וגוש חלבה לקינוח. הוא מרבה להזמין את עוזריו ואורחיו לסעודות הללו, אף שרובם משתדלים להדמק מהן.

על היותו נוסע כפייתי נכתב הרבה. התרוצצות ממקום למקום קשה להבינה, שבע שעות שינה ביממה: ארבע בלילה ושלוש אחרי הצהריים – מלבד כמה דקות התעמלות כל יום וכמה דקות תפילה. מנהל לשכתו סיפר כי במשך חודש אחד ב־1988 ביקר ערפאת ב־45 מדינות. הוא אינו מעשן, וכמובן, אינו נוגע במשקאות חריפים.

על פי פרשנות אחת, אורח חייו הוא המפתח לשליטתו על אנשיו. ערפאת מבצע את העבודה שהסובבים אותו וזקוקים לבית ולפרנסה ואוהבים את מנעמי החיים, בעוד הוא משוחרר מכל זאת. ייתכן שהוא אף מעודד, או לפחות מעלים עין מתופעות שחיתות אצל הפעילים שלצדו, כי כך תלותם בו גוברת. יתר על כן: מנהיג סגפן מתבלט יותר כטהור מידות, וזוקף לזכותו עליונות מוסרית, דווקא בסביבה הלוקה בחסר.

מסירותו לעיסוקו הפוליטי מתבטאת גם בבקיאות יתירה במינה בכל המתרחש בזירה הפוליטית המזרח תיכונית. לשם כך הוא מחזיק צוותים המזרימים אליו מידע על הנעשה באזור 24 שעות ביממה. מאות אנשים קוראים בעבורו עיתונים וספרים, מאזינים לתחנות רדיו וצופים בטלוויזיה, ומעבירים אליו דו"חות. יש המכנים אותו "נרקומן תקשורת", שכן הוא אינו מתנתק אף פעם משידורי החדשות. הוא בקי באין ספור פרטים של החלטות בינלאומיות והסכמים מדיניים הנוגעים לאזור. הוא יודע בדייקנות על מה רבים ראשי שבטים בתימן, מהן הבעיות הפנימיות ביחסי אישים בלבנון, ומה חושב כל נסיך סעודי על עמיתו. מכאן גם נסיונו לתווך בין יריבים באזור.

לא היה סכסוך במזרח הערבי בשנים האחרונות שערפאת לא נחפז להציע לו את שירותי הבוררות שלו. אחרי שנים ארוכות של עיסוק בפוליטיקה הערבית והפלשתינית הוא רב אמן בתיווך. אלא שעם השנים היו תמרוניו הלוליניים לזרא למנהיגים רבים באזור, שכבר אינם נותנים בו אמון.

בכל מגעיו המדיניים הוא מנסה לנהוג בלבביות אבהית. הבוררויות והתיווכים שלו נערכים בטקסים משפחתיים. בתוך הציבור הפלשתיני השיטה הזאת מועלת היטב. במפגש עמו הוא מעניק תחושה של אינטימיות – שואל על המשפחה, על הכפר – ותמיד מתברר שהכיר את האב, או הסב, או השכן.

עכשיו, כשהגיע יאסר ערפאת לעזה וליריחו, יצטרך להתמודד עם אתגרי שלטון חדשים לו. רוב מקורביו נחלפו בשנים האחרונות ולצדו נשאר רק אחד מהוותיקים, פרוק אל־קדומי (אבו לוטף), המסתייג מדרכו הפוליטית של היו"ר, אולם אינו מעז להתמרד או לעזוב. מנהיגי הגדה ועזה, שעמדו בשנים האחרונות על הליכותיו הבזויות והפתלתלות, מאסו בו, ורובם אינם רוצים לשתף עמו פעולה. הם דורשים מערפאת להנהיג באש"ף ובשטחים שלטון דמוקרטי ולהקים הנהגה קולקטיבית. במלים אחרות, זו דרישה להדחת ערפאת.

הישראלים היו מעדיפים גם הם לראות איש אחר בהנהגת הפלשתינאים, אולם לפי שעה הסיכויים לכך מעטים. תכונות שאיפשרו לו לשרוד זמן כה ממושך מוסיפות לשמר את מנהיגותו גם עתה.

יאסר ערפאת. דיווחיו על התקופה ששהה בגדה המערבית ועל מערכת כראמה גדושים מסתוריות חשודה

מתן יום יום

האם נגזר עלינו להתנתק לגמרי מן העברית של הספר ולשוט אל האופק השטוח של עברית חדשה ותרבות חדשה? אף אלה שיראו בפרוגנוזה הזאת מידה גבוהה של סבירות, עדיין צריכים להטיל איזה ספק בדבר

מאת אמנון דנקנר

בהצגה הנפלאה שלו, שבה הוא מספר שניים מסיפוריו של ש"י עגנון, מקפיד שלמה ניצן שלא לשנות מלה ממה שכתב הסופר. בכל זאת יש רגע אחד שבו הוא מדבר על תפילין ונאלץ לעצור את שטף דיבורו ולפנות בדברי הסבר אל הקהל. מכיוון שמדובר בתפילין של ראש, ומכיוון שיחיד של תפילין הוא תפילה, ומכיוון שהקהל רגיל למלה תפילה במשמעות אחרת – ניצן מסביר לקהל את השימוש הלא רגיל במלה.

לפני חמישים או שמונים שנה לא היה כל צורך בהסבר כזה, מכיוון שקהל יהודי הבין וידע. אבל קהל ישראלי רגיל אינו מבין ואינו יודע, וכבר עמד על הדברים יוסף דן במאמרו החשוב ב"הארץ" על "עברית של אוזן". באותו מאמר סתם פרופ' דן את הגולל על התרבות העברית היהודית אשר ידענו, וקבע כי את העברית של ספר, שהיתה חוט השדרה שלה, באה והחליפה העברית של האוזן, המנוערת ומנותקת כמעט לחלוטין מכל שפעת האסוציאציות, הפירושים וההקשרים של העברית של ספר.

מכיוון שהביא דוגמאות מן העברית החדשה של הספרות החדשה והיא רזה וחוטי הקשר שלה עם התרבות היהודית פרומים כמעט לגמרי – באו אחרים והביאו מולו דוגמאות אחרות מן הספרות העברית החדשה, כגון ספריו של מאיר שלו, שבהם מצאו כביכול חוטים קיימים וחזקים, שנועדו להוכיח שלא נקרעה עוד קריעה גמורה.

האמת היא, כי פרופ' דן צודק ממבקריו. מה שהביאו מתנגדיו היה בו כדי להביא בקיאים למנוד ראש עצוב ולגלגני. חופן קטן של אודים מוצלים מתרבות עשירה. ואף אם נאמר, כי יש סופרים שיכולים עוד לדלות מן הכבש הישן, ברור כי בלוטות הטעם של הקהל החדש כלל אינן מוכשרות להבחין במה שרומז הכתוב. ולא רק הקהל, אלא אף המבקרים. כיצד יבינו מה שרוצה לומר סופר כזה באר, למשל? כלום יעלה על הדעת שאיזו מבקרת ספרים שבגרה ותגיע לספרות באוניברסיטה והיא בקיאה בסמיוטיקה, תוכל ללקט את מה שמפזר הסופר בלי ששנתה אפילו שעה מחייה ש"ס ופוסקים, מדרש וקבלה?

לא צריך להיות סופר כדי להיתקל בגילויים של בורות כלפי כל דבר יהודי אצל הקהל התרבותי בארץ, ואף אצל מי שמנפקים לו תרבות. אפילו עיתונאי צעיר המבקש לגוון את רשימותיו מדי פעם באיזה קישוט יהודי, או מלה ארכאית נדירה במקצת, מרים עליו גבות תמהות של עורכים ומשכתבים שאינם יודעים מה הוא סח.

אבל האם נגזר עלינו באמת, כדבריו של דן, להתרחק ולהתנתק לגמרי מן העברית של הספר ולשוט אל האופק השטוח של עברית חדשה ותרבות חדשה? אף אלה שיראו בפרוגנוזה הזאת מידה גבוהה של סבירות, עדיין צריכים, ובהלכם אף רוצים, להטיל איזה ספק בדבר.

יש בתרבות גלים ואופנות, ולעתים אף תופעות של חזרה בתשובה, אל המעיינות הישנים. גם מי שכמעט משלים עם ההינתקות הגדולה ישמח לדעת, כי יש מאמץ לשימורה של התרבות הישנה בבחינת אופציה פתוחה לעתיד, שאם יהיו בו תפניות תרבותיות מסוימות וגעגוע אמיתי אל העבר, לא יהיה השער נעול והמפתח לו לא יאבד.

הרבה אנחנו כותבים בגנות הסידורים הכספיים תחת לחץ פוליטי שמקיימים גוף הולך וגדל של מוסדות תורניים; גם משום שאנחנו מתקוממים על מה שנראה לרבים מאתנו מעשה סחיטה, וגם משום שנדמה לנו כי מתעוררת שאלה של אפליה בין סטודנטים הלומדים מקצועות שיש בהם משמעות ישירה ותרומה לחיי המדינה ולפריחתה לבין תלמידי ישיבות, שנדמה כי הם שקועים בתלמוד לשמו שאין ממנו ברכה לכלל הציבור.

אבל אולי לא מיותר להרהר בכך, שאותם מוסדות תורה הם הכלי שבו משתמרת אותה אופציה תרבותית, והיא משתמרת בו בשלמות, ולא כאיזה לימוד של עניינים ארכאיים, אלא בקשר ישיר לחיים ובאופן תוסס ואורגני. רא עקא שאלה מנותקים מהתרבות החדשה הנוצרת כאן ואינם מכירים אותה אלא בקילוח דק של מה שקרוי חוזרים בשאלה.

אולם בכל זאת לא לעולם קיפאון. אפשר להבחין במידה של ארוזיה בחומות שבין המחנות, ובכל זאת מתנהלים בשערים שווקים, צנועים עדיין אמנם, של מסחר הדדי בהשפעות תרבותיות. אי אפשר שיהיה אחרת, מכיוון שיש מגרשים שבהם נפגשים המחנות ובתוכם הם מתערבבים וקולטים השפעות.

אולי מעודדת מכל היא התופעה של ש"ס לא רק כמפלגה פוליטית אלא כתנועה הפתוחה, יותר מאחרים בציבור החרדי, לקלוט ולהשפיע בדרכי נועם. כדאי לשים לב גם לכך שבגלל אורחם ורבעם, החרדים והחתיים מגדילים את חלקם באוכלוסיית המדינה, ואף לכך יהיו משמעויות מבחינת השפעתם בחיים הציבוריים כאן ואף בתרבות.

לאיש אין קושאן על העתיד, וגם מגמות תרבותיות יכולות להיסוב לאחור. אין מועד טוב מחג מתן תורה להרהר בו בנחת, כי אולי אותם כספים שאנחנו נאנחים על לכתם לקופות הישיבות – תרומים לשימורה של האופציה התרבותית שאולי נזכה ביום מן הימים לשמוח על קיומה, אנו ובנינו, כשלא נמצא סיפוק בעברית של האוזן ונרצה לדעת יותר על העברית של הספר.

בחדר. גם מי שכמעט משלים עם ההינתקות הגדולה ישמח לדעת, שיש מאמץ לשימור התרבות הישנה בבחינת אופציה לעתיד

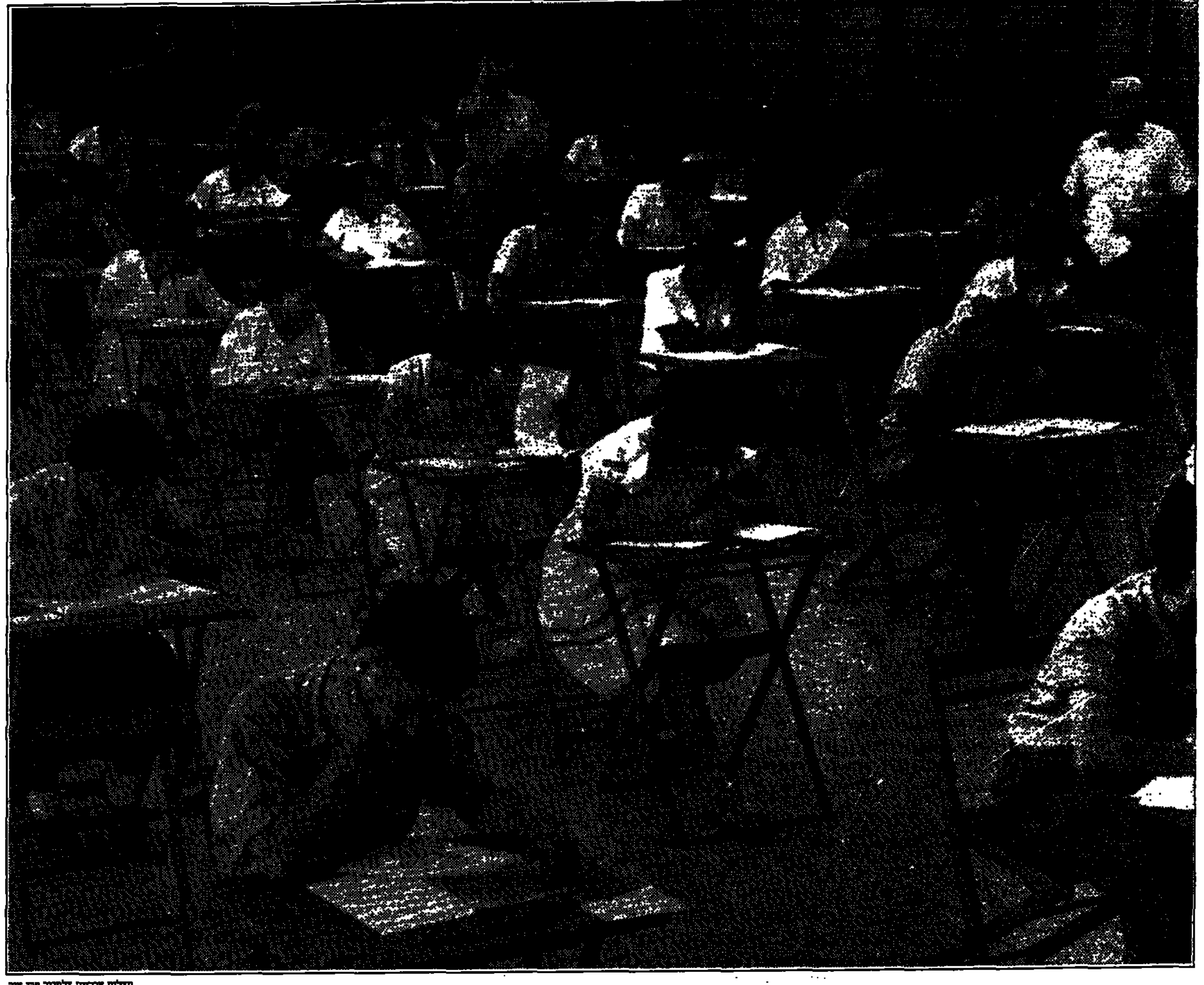

בחינת בגרות בגימנסיה בלפור, 1951. עיון בקוריקולום (תוכנית הלימודים) של אוניברסיטת פאריס במאה ה־12 יצביע על אותו גרעין קשה של מקצועות שנודעו בשם "שבע החכמות"

הרוזן טולסטוי והניך התיכון הישראלי

מאת נילי מנדלר

הסופר לב טולסטוי גרס שמבחנים מעידים על יכולת הנבחן לשנן חומר, והם בעיקר כלי מיון לאוניברסיטה. יותר מ־100 שנים אחר כך תעודת הבגרות בישראל משמשת לאותן מטרות. היא מעידה בעיקר שבוגר התיכון התמודד עם צבא מורים, מכשולים רבים ומסגרת ממסדית נוקשה, ולבסוף נחלץ בשלום, אם כי לא השכיל ממש

אולי היתה זו חרדת בחינות ואולי בורות, אבל כשביקש הבוחן מהרוזן לב טולסטוי בן ה־16 לנקוב בשמות ערים בצרפת השוכנות לחוף הים, בעת בחינת כניסה לאוניברסיטה, נתקף טולסטוי אלם. באותו רגע, לפי עדות הביוגרף שלו, אנרי טרויה, "היה מוחו של לב כדף חלק. מן הים הצפוני ועד הים התיכון לא ראה אלא חופים שוממים". הבוחן, ידיד המשפחה, שאל את הנבחן שאלה קלה במיוחד, כדי לסייע לו אחרי שנכשל בשאלות קודמות, אבל ללא הועיל. טולסטוי לא התקבל לאוניברסיטה, אף על פי שכיאה לבנו של רוזן עשיר בתחילת המאה ה־19 רכש את השכלתו באמצעות מחנכים פרטיים – שלימדו אותו ואת אחיו. מספרם הגיע בתקופה מסוימת אף ל־11.

טולסטוי אמנם השיג בבחינות הכניסה תוצאות נאות באלגברה, בחשבון ובספרות רוסית וגם בלימודי דת, הצטיין בגרמנית, בערבית ובטורקית־טטרית, אבל בהיסטוריה ובגיאוגרפיה של רוסיה, בסטטיסטיקה ובלטינית היו ציוניו שליליים. הוא התקבל לאוניברסיטה רק אחרי שחזר ושינן את החומר שנדרש בבחינות וניגש אליהן שוב.

הלקח שלמד, כי מבחנים מעידים על יכולת הנבחן לשנן חומר ולפולטו והם בעיקר כלי מיון לאוניברסיטה, עמד בבסיס הפילוסופיה החינוכית של טולסטוי, שלימים הקים באחוזתו בית ספר מתקדם לילדי האיכרים. תעודת הבגרות של זמננו, בישראל לא פחות מבארצות אחרות, משמשת לאותן מטרות ששימשה בזמנו של טולסטוי. היא מעידה בעיקר על כך שבוגר התיכון התמודד במשך 12 שנה עם צבא מורים, מכשולים רבים ומסגרת ממסדית נוקשה, ולבסוף נחלץ בשלום.

בתחילתה של עונת בחינות הבגרות, בימים אלה, חוזר הדיון לשאלה, מהו המטען התרבותי שנושא עמו בוגר התיכון הישראלי כשהוא יוצא לחיים. התשובה אינה יכולה להיות חד משמעית. אין טיפוס אחד של בוגר תיכון. אין סוג אחד של תעודת בגרות. אין רמה אחידה של שאלונים. ומעל לכל, בוגר התיכון האופייני אינו בעל תעודת בגרות, מפני שרק כשליש מהשנתון משיג תעודה כזאת במחזור הבחינות הראשון.

פרופ' אניטה שפירא, דיקאן הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטת תל אביב, סיפרה לפני חודשים אחדים כי אחד הסטודנטים שאל בהרצאה מי תירגם את התנ"ך לעברית, וציינה שרבים מהסטודנטים הם בורים בתולדות עם ישראל, ביצירתו ובתרבותו. אין גם סיבה להפריך את עדותם של מרצים אחרים, שלפיה הסטודנט הישראלי הממוצע הוא בור למחצה, יכולת החשיבה שלו בינונית ושפתו דלה. אלא שזו אמת חלקית.

בית חרושת, בית סוהר

יש בוגרי תיכון סקרניים ויצירתיים ובעלי יכולת ניתוח והפשטה. זו אמנם העילית של הבוגרים, שאינה מעידה על הכלל, ובכל זאת גם היא אחד מתוצרי מערכת החינוך הישראלית, וביתר דיוק, יצירה משותפת של הבית ובית הספר. וכפי שאי אפשר לומר על המערכת שהיא מצוינת, בינונית או חלשה, אלא רק שיש בה איים של מצוינות, חולשה ובינוניות, כך קשה להצביע על טיפוסי תלמידים.

מדוע רוב בוגרי התיכון מוצאים את עצמם לאחר 12 שנות לימוד עם מטען תרבותי דל יחסית? חוקרי חינוך בעולם מצביעים על מבנה בית הספר, שיטות ההוראה וספרי הלימוד כסיבה. הקריטיקנים שבהם מגדירים את המוסד החינוכי בית חרושת, במקרה הטוב, ובית סוהר ובית משוגעים במקרה הרע. בספרו "החינוך החפשי" מציג פרופ' אריך כהן, מבית הספר לחינוך באוניברסיטת חיפה, מחקר על יצירתיות בקרב בני 45 ומטה שנערך בידי פסיכולוגים בארה"ב. התברר כי רק 2% מאוכלוסיית המחקר היו יצירתיים מאוד. אותו ממצא חזר בכל הגילאים, במסלול יורד עד גיל שבע. בגיל זה היה שיעור הילדים היצירתיים 10%, ואילו בגיל חמש – 90%.

ממצאים אלה, טוען החוקר ג'ורג' פרינס, מוכיחים כי כמעט כולנו מתחילים את חיינו כשאנו יצירתיים מאוד, אבל די בשנה או שתי שנות לימודים בבית הספר, שהסקרנות והיצירתיות יגוועו.

מחקר אחר בספרו של כהן בדק מה קרה אחרי שביתת המורים בפילדלפיה, בשנים 72–73, שנמשכה שמונה שבועות ובמהלכה המשיכו חלק מבתי הספר לקיים הוראה כסדרה, בעוד האחרים שבתו. בסוף שנת הלימודים השוו הישגי התלמידים שלמדו בתקופת השביתה עם אלה שלימודיהם הופסקו בה, ולא נמצאו הבדלים משמעותיים ביניהם. בשנות ה־30 של המאה ערך וילפורד איקין מחקר יוצא דופן שנמשך שמונה שנים. 30 תיכונים בארה"ב חתמו הסכם עם מספר רב של קולג'ים, ולפיו יהיו בוגריהם משוחררים מבחינות הכניסה המקובלות. על פי ההסכם, בתי ספר לא נדרשו להשתמש בציונים, בקורסי חובה ובתוכניות לימודים מחייבות, והותר להם לערוך ניסויים בתוכניות הלימודים ובדרכי ההוראה. התלמידים הורשו ללמוד חלק מהזמן במסגרות חיצוניות לבית הספר, בתוך הקהילה, להסתייע באנשי מקצוע וללמוד מקצועות בין־תחומיים. בשלב מאוחר יותר השווה איקין את ההישגים של 1,500 סטודנטים מקרב הבוגרים של התיכונים הניסויים לאלה של 1,500 בוגרי בתי ספר רגילים, שבאו מרקע סוציו־אקונומי דומה.

הממצאים הראו כי בוגרי בתי הספר הניסויים לא נפלו בהישגיהם מהסטודנטים בקבוצה האחרת, ואף עלו עליהם בממוצע ציוניהם בקולג', בהשתתפות בפעילויות שמחוץ לתוכנית הלימודים, בחשיבה ביקורתית, בשיפוט אסתטי, בהתמצאות בבעיות אקטואליה ובמעורבות חברתית. רק על סמך ממצאי מחקרים כאלה, הבוחנים את חולשות בית הספר, אפשר לנסות להבין מדוע הבוגר הממוצע של מערכת החינוך, בארץ ובעולם, הוא בינוני במקרה הטוב.

מקצועות בני אלפיים

תוכנית הלימודים בתיכונים בארץ, הנקבעת על ידי משרד החינוך, כוללת גרעין של מקצועות חובה – עברית, תנ"ך, אנגלית, מתמטיקה, היסטוריה ואזרחות; גרעין של מקצועות שהם אמנם בגדר בחירה, אבל כל תלמיד חייב להיבחן בהם בבחינות בגרות כדי להשיג תעודה – ובתוכם פיסיקה, מחשבים, אלקטרוניקה, או סוציולוגיה, כלכלה ופסיכולוגיה; וגרעין של מקצועות שהם בגדר בחירה חופשית באמת – החל בתיאטרון, קולנוע ותקשורת וכלה ביידיש. יש, כמובן, אפשרות להמיר בחינת בגרות ברמה מוגברת בעבודת גמר, חלופה המזמנת לימוד מעמיק ויצירתי, בלא כפייה, מתוך פנייה למאגרי מידע ולמומחים.

אם נשווה את שני גרעיני החובה הראשונים עם מקצועות הלימוד שבהם נבחן טולסטוי, נמצא שמדובר בגרעין דומה. עיון בקוריקולום (תוכנית הלימודים) של אוניברסיטת פאריס במאה ה־12 יצביע גם הוא על אותו גרעין קשה של מקצועות שנודעו בשם "שבע החוכמות": דקדוק, רטוריקה, היגיון, מוסיקה, חשבון, הנדסה, תכונה (אסטרונומיה). אם נחזור יותר מאלף שנה לאחור, נמצא שהבסיס לשבע החוכמות שאב מתכנו של סוקרטס, אפלטון ואריסטו. למעשה, התיכון הישראלי היום נאמן באותו גרעין ישן של מקצועות לימוד.

בוגר תיכון שלא השתתף בחוגי העשרה חיצוניים במדעים ובאמנויות ולא זכה לטיפוח בביתו מסיים כיתה י"ב כשהוא מדבר אנגלית קצת עילגת, מכיר כמה יצירות של סופרים ישראלים וזרים, מסוגל לפתור בעיות לא קשות באלגברה ובהנדסה, מבין איך פועלים הרדיו והטלפון ומדוע כפית שנופלת משולחן תיפול תמיד בכיוון הרצפה. הוא יודע שלישראל יש כנסת, ממשלה ומשטרה, שאנחנו עם עתיק ועליון, ושחוץ ממשה רבנו וממשה מונטיפיורי היו גם לעמים אחרים מנהיגים בולטים, ואפילו יוכל לנקוב בשמות כמו רובספייר, נפוליאון וואשינגטון. לעומת זאת, אין כל ודאות שידע לדבר ערבית או צרפתית, שיהיה מוכן לקרוא בזמנו החופשי את "מלחמה ושלום", שידע ולו משהו על הנצרות (פרט לכך שהיהודים צלבו את ישו), שידע מתי החל האיסלאם והיכן עלה מחמד לשמים.

על פי מבנה תוכנית הלימודים הישראלית, גם אם תלמיד צבר מספר נקודות גבוה מאוד במקצועות המדעים בתעודת הבגרות ועשוי להתקבל לפקולטות יוקרתיות – משפטים, רפואה, הנדסה – הוא עלול להיות בור למחצה בתחומי האמנויות, הפילוסופיה והפסיכולוגיה. ולעומתו, תלמיד שהצטיין בהומניסטיקה יכול להגיע לסוף המאה ה־21 בור במדעים, למעט מתמטיקה.

בורים במדעים, שונאים תנ"ך

מצב זה מתסכל את ראשי משרד החינוך ואת הפרופסורים באוניברסיטאות. משום כך, אחת לכמה זמן, במחזוריות קבועה, מקים המשרד ועדת מומחים לבחינת תוכנית הלימודים. אין כמעט שר חינוך שלא היה מודאג בעשור האחרון מחולשה של מקצוע לימודי הקרוב ללבו. אם זבולון המר הקים ועדה לבדיקת לימודי היהדות בחינוך הממלכתי־חילוני, הקימה שולמית אלוני ועדות לבדיקת מכלול תוכנית הלימודים. היא הודאגה בעיקר מהשטחיות של תלמיד התיכון, שלדעת חלק מהמומחים נגרמת בשל המספר הרב של מקצועות הלימוד. על פי רוב הבנת בדו"חות הוועדות, בלי הבדל תחום הדעת, ברור שבוגר התיכון הישראלי, בעל תעודת בגרות, אינו רחב אופקים.

על פי דו"ח ועדה בראשות הפרופ' חיים הררי, נשיא מכון ויצמן, בוגר תיכון שלא בחר ללמוד מקצועות "ריאליסטיים" ברמה מוגברת הוא בור למחצה במדעים ובטכנולוגיה. מדו"ח הביניים של ועדה בראשות פרופ' עליזה שנהר, רקטור אוניברסיטת חיפה, מצטיירת תמונה שלפיה אותם תלמידים שלא למדו מקצועות הומניסטיים־יהודיים ברמה מוגברת הם בורים למחצה בתחומים אלה, או לפחות סולדים מתנ"ך, מתורה שבעל פה, מתולדות עם ישראל, יצירתו ותרבותו.

דו"ח שנהר טוען שמערכת החינוך מדגישה יתר על המידה את הוראת המדעים, ואילו הררי ועמיתיו טוענים שיש להכפיל ולשלש את מספר השעות והמשאבים למקצועות כמתמטיקה, פיסיקה ומחשבים, ולא – תחדל ישראל להיחשב בין המדינות המובילות בתחומים אלה וגם כלכלתה וביטחונה יתערערו. הוויכוח המתמשך הזה בין האסכולות חשף רק מעט מהקושי להרכיב תוכנית לימודים מגוונת ומאוזנת. וכתגובה לוויכוח הגיש בימים אלה יו"ר המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך, פרופ' דוד גורדון, לשר ולמנכ"ל תוכנית לצמצום מספר מקצועות הלימוד שהם בגדר חובה לבגרות, כדי לאפשר העמקה בעיקר באנגלית, בעברית ובמתמטיקה. כך יתכן, לפי גורדון, שבוגר התיכון יהיה מצויד בכלים טובים אשר יאפשרו לו בעתיד להתמודד עם רכישת ידע בתחומים ספציפיים.

הצעה זו, המעוררת מחלוקת קשה בין מחנכים, מיוסדת על ההכרה שבתקופה של התפוצצות מידע התלמיד ממילא אינו יכול לרכוש ידע מקיף את הדעת בכל המקצועות; שהתפשטות על פני תחומי ידע רבים גורמת רדידות.

אבל בעוד המלומדים חלוקים ביניהם, תעשיית בחינות הבגרות אינה שובתת ולו לרגע, והתלמידים ממשיכים בימים אלה בשינון ובפליטת החומר לבחינות. אין פלא שמקצועות הלימוד, והאופן שבו הם נלמדים לעתים קרובות, המאיסו על חלק מהתלמידים – ודווקא מהעשירון העליון – את מסגרת הלימודים הממוסדת.

אולי זה ממצא מפתיע, אך דווקא בקרב בוגרי תיכון בנים להורים ממוצא מערבי נוכחת הנטייה שלא ללמוד באוניברסיטה. בשנתון הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה משנת '93 מצוין ששיעור בוגרי התיכון בקבוצה זו שהחלו ללמוד לתואר ראשון בתשל"ה היה 74%, ואילו בתש"ן הוא פחת לכדי 43%.

זהו נתון הראוי למחקר. לפי שעה אפשר להתנחם בשתי אמירות של אנשים חכמים. האחת של הפילוסוף הרברט קול, שאמר: "בתי הספר שלנו מסורפים"; השנייה של האנתרופולוגית מרגרט מיד, שאמרה: "סבתי רצתה שאשכיל, לכן הרחיקה אותי מבית הספר".

75 שנות הארץ / 15–16 במאי

1948

ואני הנה נתתיך היום לעיר מבצר ולעמוד ברזל ולחומות נחושת...
ונלחמו אליך ולא יוכלו לך
(ירמיהו א')

מתגשם חזון הדורות: קמה מדינת ישראל

חזון הדורות, תקומת ישראל בארצו ובמדינתו, חזון הרצל קם והיה למציאות: הוקמה מדינת ישראל בארץ ישראל ונוסדה ממשלתה הזמנית.

"אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ־ישראל, היא מדינת ישראל" – זהו דבר ההכרזה ההיסטורית שהכריז ראש הממשלה הזמנית והמועצה הממשלתית הזמנית מר דוד בן־גוריון, בטקס הכרזת העצמאות ביום ו', ה' אייר, תש"ח, בשעה 4 אחר הצהרים, באולם המוזיאון, בעיר העברית תל־אביב.

חרדת קודש עברה על פני האולם בהשמע הבשורה הנעלה. כל הנוכחים באולם – חברי הממשלה והמועצה הזמנית והאורחים המוזמנים – קמו כאיש אחד על רגליהם. הלבבות פעמו בגיל של אושר ורטט, ובעינים נצנצו דמעות חדוה. תשואות בלתי פוסקות רעמו כתשובה לבשורה על הקמת המדינה העצמאית לעם ישראל בארץ ישראל, וכל הפנים נהרו בזוהר של חג גדול ונשגב.

..."ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" נשמע באולם קולו הרועד מהתרגשות ודמעות של חבר הממשלה הרב יהודה ליב פישמן. כאשר כילה את ברכת "שהחיינו", נראו באולם רבים מוחים את דמעותיהם מרוב התרגשות. רבים פונים זה אל זה בברכת "מזל טוב".

המנשר

...האקט הממשלתי הפומבי הראשון של הממשלה הזמנית היהודית, מנשר הממשלה על ביטול הספר הלבן משנת 1939 וכל חוקי הספר הלבן, ובכללם ביטולו למפרע של חוק הקרקעות. "נקרעה גזירת החנק לגזרים", העיר אחד מחברי הממשלה, בשעה שמר ד. בן־גוריון קרא את דבר המנשר. לשמע המלים על דבר ביטול הספר הלבן וחוק הקרקעות הריע האולם כולו, והורגש רגש של מעשה רב־משמעות שנפל בישראל. גזירות השלטון המנדאטורי הזר על הישוב העברי חדלו מלהתקיים.

החתימה

...ביחד חתמו במקום על המגילה 25 איש, 24 גברים ואשה אחת, גב' מאירסון. 12 איש נעדרו מן הטכס, אם בגלל שהיתם בחוץ־לארץ ואם על היותם מנותקים מתל־אביב. בין החותמים היו גם חברי המועצה מן המפלגה הרביזיוניסטית, שלא הצביעו על נוסח ההכרזה בישיבת המועצה הזמנית.

בדיוק בשעה 4.31 – כלומר 31 דקה לאחר הפתיחה – נשמעה נגינת "התקוה" על ידי חברי התזמורת הפילהרמונית. היתה זו החויה עמוקה ביותר, שעברה על הקהל אותו רגע.

הכרזת הנשיא טרומאן

בליל שבת, דקה אחרי חצות הלילה, בדיוק ברגע שנסתיים המנדאט הבריטי על ארץ־ישראל, הודיע הנשיא טרומאן, שארצות־הברית החליטו להכיר דה פאקטו בממשלה הזמנית של מדינת ישראל. מחכים להכרת רוסיה וארצות הגוש הסלאבי. עד אתמול בצהרים הכירו ארצות־הברית, גואטמלה, שוודיה וניו־זילאנד במדינת ישראל. כן מחכים להודאה מצד קאנאדה, ואילו צרפת מחכה, לפי סט"א, להחלטת לונדון, אך יתכן שתכיר מיד.

מדינת ישראל, מקודש לחול

(מאמר מערכת)

...אמריקה מכירה בממשלתנו כשלטון דה פאקטו. כלומר, אמריקה מכירה בנו בה במידה שנצליח לשלוט באופן ממשי על השטח של מדינתנו. ...כאן עובר מרכז־הכובד במערכתנו לזירה הצבאית. ביום הראשון של עצמאותנו התקפנו משלושה צדדים מכוחותיהם המזויינים של המדינות הערביות. ...שבת המדינה, על הדרתה ורוממותה, מאחורינו היא. מתחיל החול המפרך בו יהיה עלינו לכבוש את המדינה שהכרזנו עליה בקדושת השבת. נשמור נא על רוח הקדושה של שבת־המדינה בעבודת החולין הגדולה שלפנינו.

יצא הנציב העליון האחרון

מאת אריה גשר

סירת מנוע צחורה קטנה, 8 מטר ארכה, מפלסת את דרכה על פני מימיו השקטים של הנמל. בארבעת דפנות הסירה נצבים מלחים לבושי לבן. בתווך על ספסל עומד בודד אדם זקן ועייף עטה שערות שיבה ובעל פנים אדומים. ...גנראל סיר אלאן קאנינגהאם, נציב עליון לארץ־ישראל מטעם ממשלת ה. מ. השביעי – האחרון – מימי כיבוש הארץ בידי הגנראל אלנבי, יוצא את ארץ ישראל בלי להשאיר אחריו ממלא־מקום. ...סיר אלאן קאנינגהאם הגיע לארץ ב־21 בנובמבר 1945. "באתי ארצה כחייל", אמר בטכס השבעתו אז, וב־14 במאי 1948 עזב את הארץ כמדינאי, שהניח אחריו תהו ובהו...

כל הציטוטים נלקחו מגיליונות "הארץ" מתאריך הנקוב ומובאים כלשונם בעת הפרסום

עורכת: יעל ארנגר

صكنا من الاجل

כבר אפשר להפסיק להתיידד עם כל רודן

מאת שמואל רוזנר

בימים שכל העולם היה נגדנו טיפחה ישראל סנטימנטים לצ'כוסלובקיה, ידידה בשעת צרה והמדינה היחידה כמעט שהסכימה למכור לה נשק. מיתוס ציוני, שהיום כבר אפשר לחייך לעברו בספקנות. כל מטוס מסרשמידט 109 שרכשה ישראל מצ'כוסלובקיה עלה לה 180 אלף דולר. כמה שנים אחר כך, בשנות ה-50, קנתה ישראל מארצות הברית מטוסי מוסטנג חדשים, ב-5,000 דולר למטוס. יכול להיות שצ'כוסלובקיה היתה ציונית, אבל זאת היתה ציונות בתשלום משתלם.

זה בדיוק מה שהנחה אותה באותם ימים: במאמר על תקופת הרכש, שפירסם מניה מרדור באסופת מאמרים של משרד הביטחון תחת השם "צבא המדינה בדרך", הוא מתאר איך דווקא עליית הקומוניסטים הביאה למפנה ביחסי הרכש. השלטון החדש היה זקוק למטבע זר, הרבה ומהר. לכן הוא פתח, במחירים מפולפלים, את מפעלי הנשק שלו לפני ישראל. מדינות בתחילת דרכן נוטות לגלות גמישות רעיונית רבה כלפי הקריטריונים המנחים את מדיניות החוץ שלהן. כך נהגה צ'כוסלובקיה. כך נהגה גם ישראל שנים רבות.

השלום

התהליך המדיני מוציא את ישראל מעידן של אין ברירה לעידן של מדיניות חוץ נורמלית, או לכל הפחות פותח אפשרות לנהל מדיניות כזו. ספק אם הסתגלנו למצב החדש במהירות המתאימה. כשיתמיים תהליך השלום אמורה ישראל להיות במצב טוב יותר מאי-פעם – כך לפחות מניחים במשרד החוץ ובמשרד ראש הממשלה. כבר היום, אומרים שם, אין איום על עצם קיומה של ישראל: גם החרם הערבי נחלש, ומה שנותר ממנו הוא בעיקר המשמעות הסמלית.

אבל אין טוב בלי רע: המציאות החדשה שומטת את הבסיס של מערכת ההסברה שניהלה ישראל במרבית שנות קיומה. בעידן של שלום אי אפשר לספר שאנחנו עם קטן מוקף אויבים. גם בתחום הכלכלה קשה יותר לדרוש הטבות בטענה שאין לישראל אפשרות לסחור עם שכנותיה – ולכן גם לא יהיה פשוט כל כך להסביר מדוע לישראל מותר לסחור בנשק עם כל דיקטטורה, שמוכנה לתמוך בה בהצבעות באו"ם.

נוצר מצב חדש. במשרד החוץ מדברים עליו, ואפילו משנים מדיניות בהדרגה. יוסי ביילין, סגן השר, הלל סערה לפני כמה שנים, כאשר ביקר את מדיניותה הידידותית-מדי של ישראל כלפי משטר האפרטהייד בדרום אפריקה. אלה שכעסו עליו אז מתחבקים היום.

מצד שני, מדיניות חוץ לא משנים בן לילה. בהתנהגות פבלובית, שקשה כנראה להיגמל ממנה, הממשלה עדיין מנפנפת בחידוש הקשר עם כל מדינה אפריקאית. כאילו קשה להאמין. פרופ' שלמה בן-עמי, לשעבר שגריר בספרד ואיש משרד החוץ, מעיר ש"במשרד החוץ יש התלהבות גדולה, וזו מובנת, מהסכר שנפתח. פתאום, הרבה מאוד מדינות בעולם שהיו מסויגות מישראל חוזרות לחידוש היחסים איתה או להרחבתם. במצב החדש שנוצר, ישראל מוכרחה לבחון מחדש את מוטת הכנפיים הדרושה לה. יש סכנה של 'תפסת מרובה לא תפסת'".

במלים אחרות – ובן-עמי, כדרך הדיפלומטים, לא מוכן כמובן להזכיר בקול רם שמות – לא צריך לרוץ לכל בירה נידחת בעולם שמוכנה להניף את דגל ישראל. היום, בעידן החדש, יכולים להיות קצת יותר סלקטיביים.

המוסר

אפשר, למשל, לפתוח מחדש לדיון את שאלת המוסר ביחסי החוץ. במשך שנים רבות הנחתה מדיניות החוץ של ארצות הברית כלפי העולם השלישי על ידי תפיסה ביורוקרטית, חפה מעקרונות מוסריים. תיאוריות רוויזיוניסטיות על פוליטיקה ומינהל גרסו, שפתיחות היא דבר חיובי במדינות מתפתחות, ושארצות הברית צריכה לנהל מדיניות חוץ רק על פי קני מידה רציונליים של רווח והפסד.

קראוזה. ניסיון להתחבר עם ישראל

גם ישראל נהגה כך בלא מעט מקרים. בשנים הקשות לא הרגשו אצלנו מקום מערכות יחסים עגומות עם משטרים אפלים. עם פינושה בצ'ילה. עם השאה באיראן. עם משטר הגנרלים בארגנטינה. הכל ברוח אמרתו המפורסמת של אחד משרי החוץ הבריטים: לבריטניה אין ידידים קבועים ואין אויבים קבועים – יש לה רק אינטרסים קבועים.

"הרבה דברים", אומר פרופ' צבי מרין, מומחה לאמריקה הלטינית, "נעשו בשם ה'אין-ברירה'. ובאמת, לא היתה ברירה. המבחן העליון, במעט היחיד, שהועמד בפני הפרטנרים של ישראל היה מבחן התועלת. חיים הרצוג, נשיא לשעבר ולפני כן שגריר באו"ם, זוכר את ניקרגואה עם משטר האימים של סומוזה כ'אחת מידידותיה הגדולות של ישראל באו"ם'.

הרצוג הוא סמן ימני בשאלת יחסי החוץ. "דעתי תמיד היתה, שאין כל קשר מעשי בין קיום יחסים דיפלומטיים ומסחריים לבין אופי המשטר שמדובר בו. אנחנו לא השוטרים של העולם". הרצוג מוכיח, שגם המשטר במצרים הוא לא בדיוק דמוקרטי, שלא לדבר על סוריה. "וכולנו הרי רוצים יחסים טובים עם המדינות האלה".

רק במקרה אחד הוא מוכן להשלים עם הטלת חרם על מדינה מטעמי מוסר: "אם מדובר בחרם בינלאומי כללי, על ישראל להצטרף אליו".

הכורח

פרופ' מרין, לצורך הדיון, יכול לשמש סמן שמאלי. הוא מכיר היטב את יחסיה הבעייתיים של ישראל עם מדינות אמריקה הלטינית. במקרים רבים, הוא אומר, השתמשו באופן מוגזם בתירוצים של כורח לאומי – אלה התירוצים שבשמם סתמה ישראל את האף וניהלה דיאלוג עם מדינות מפוקפקות.

כדוגמה הוא מביא את התעשיות הביטחוניות. "לא בטוח שהצורך שלהן להרוויח כסף הוא אכן צורך קיומי, שיש לו השפעה על גורל המדינה. כשבודקים את המגעים שלנו עם הרודנים באמריקה, יש לפעמים תחושה שמדובר בתעשייה צבאית שיש לה מדינה, ולא במדינה שיש לה תעשייה צבאית".

מרין סבור, שכבר שנים רבות אין הצדקה לקיום יחסי ידידות עם משטרים שהאינטרס המניע אותם הוא מכירת נשק. הוא מצביע על כך, שבשנים הראשונות לקיומה של ישראל היתה כלפיה אהדה גדולה בחוגי האינטלקטואלים באמריקה הלטינית. "משנות ה-70 הדבר הזה נעלם כתוצאה ישירה של המדיניות הישראלית", הוא אומר.

מצבה של ישראל כיום, סבור מרין, מאפשר לה את המותרות של ניתוק מגע עם משטרים אפלים. גם הרוח במשרד החוץ מתחילה לנשוב בכיוון הזה. לפני כמה חודשים נעשה ניסיון משונה מצד לוב, מדינה מצורעת, להתחבר עם ישראל. הדיפלומטים של משרד החוץ גילגלו את הרעיון הזה מכל המדרגות.

השינוי

יחסי ישראל עם דרום אפריקה משמשים מודל נוח לשוחרי הגישה המוסרית. ביקורו של הנשיא ויצמן אצל נלסון מנדלה מוכיח, שדרום אפריקה החדשה שוכחת וסולחת.

הסטיי"לים שישראל מכרה למשטר האפרטהייד יועברו להנהגה החדשה, כמו שאר כלי הנשק. רובם, לפי "ג'יינס", מתוצרת צרפת ובריטניה. בסך הכל, מציין הרצוג, שתי החמישיות האחרות מסחר החוץ של דרום אפריקה היו עם ישראל. מנדלה לא יחרים – לא את הצרפתים, לא את האנגלים וגם לא את ישראל. הרצוג יכול לרשום לעצמו נקודה.

מרין, מהצד השני, זוכר את השלומיאליות ביחסים עם משטר הגנרלים הארגנטיני. "כשלכולם כבר היה ברור שימיו של השלטון הזה קצרים, ישראל נהגה בקוצר ראות מוחלט המשיכה לטפח את יחסיה עם השלטון הקיים". אבל – עוד נקודה להרצוג – גם שלטון הגנרלים בארגנטינה הסתיים, והיחסים, כמו במקרה של דרום אפריקה, לא נותקו.

מול שתי הדוגמאות האלה מציע פרופ' בן-עמי את הנוסחה הבאה: "בעולם מתחוללים היום תהליכים המובילים לצמצום מספר המדינות המצורעות, כך שהבעיה המוסרית של ישראל ממילא הולכת וקטנה. אפשר לומר, שהצורך בסינון נעשה קטן יותר ושהאפשרות לממש אותו גדולה". לדעתו, כדאי לנצל אותה.

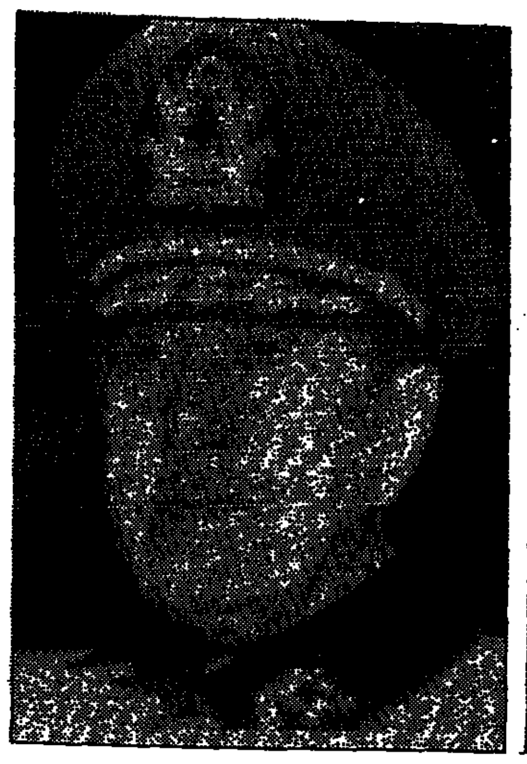

(מימין לשמאל), אנסטסיו סומוסה, אוגוסטו פינושה, השאה האיראני. בשנים הקשות לא הרגשנו אצלנו מקום מערכות יחסים עגומות עם משטרים אפלים

כבר לא נוסעים עם מזוודה של טפטפות ביד

התפוררות הגוש הקומוניסטי ותהליך השלום במזרח התיכון פתחו לפני ישראל שווקים חדשים. איש העסקים הישראלי, הרוצה לפרוץ לעולם ולחתום עסקאות במהירות, מצליח למדי, ובמשרד החוץ מוכנים לפרט את נקודות המשיכה של ישראל וגם לא מהססים לדבר במונחים של עוצמה כלכלית

מאת אביבה לורי

במכירות התק"ם נזכרים איך רק לפני חמש-עשרה שנים נסע איש המכירות של התנועה לאירופה. האיש נשא מזוודה ובמזוודה היו כמה טפטפות, מסגרות משקפיים, מכשיר למדידת לחץ מים, ממטרה אחת, וכמה זוגות של מגפי גומי. תוצרת התעשייה הקיבוצית של אותן שנים. הוא נסע לאירופה לחפש שווקים חדשים.

לא כל אנשי המכירות נסעו עם מזוודה, כמובן; רבים מהם הצטיידו בעלונים מצולמים שהציגו בהם התוצרת המקומית. האירופים התרשמו, אמרו לאיש המכירות להשאיר מספר טלפון וטלקס (על פקס עוד לא דובר אז) והבטיחו להתקשר אליו בהזדמנות הראשונה.

"שנים דפקנו בשווקים מסורתיים כמו אירופה וארצות הברית", אומר אלחנן הר־אל, ראש מערך סחר חוץ של בנק דיסקונט ויו"ר לשכת המסחר ישראל-יפאן, שבימים אלה פותח משרד עצמאי לייעוץ לחברות בסחר בינלאומי. "שווקים אלה רוויים מאוד וגדלים בכל שנה באחוזים ספורים בלבד. היום אין לנו שם עתיד כמו שיש לנו בדרום מזרח אסיה, באסיה התיכונה, בדרום אמריקה ובמזרח אירופה".

כאשר הר־אל אומר "לנו", הוא מתכוון למדינת ישראל, ובפיו זה נשמע טבעי מאוד. קשה אולי עדיין להתרגל לרעיון שישראל מעוררת עניין רב בעולם בכלל, ובשווקים החדשים בפרט, מהבחינה הכלכלית. אבל אכן היא מעוררת תשומת לב.

בחמש השנים האחרונות התרחשו בעולם תהליכים ששינו בלא הכר את הדינמיקה הכלכלית-הפוליטית הבינלאומית: התפוררות הגוש הקומוניסטי, שהובילה לכינון סדר עולמי חדש, וראשיתו של תהליך השלום במזרח התיכון, שכתוצאה ממנו התחילו להתפורר סביב ישראל חומות החרם הערבי. נבואתו של מרשל מקלוהאן התחילה להתגשם. העולם הפך לכפר גלובלי, ולא רק מן הזווית התקשורתית.

לישראל שמור בכפר הגלובלי מעמד נוח במיוחד. ארה"ב נותרה המעצמה היחידה ומדינות רבות מנסות להתקרב אליה בכל דרך אפשרית. ישראל נחשבת לבעלת רשת קשרים חזקה ומשפיעה בארה"ב, ורבים מאמינים שהדרך לוואשינגטון עוברת בירושלים. גם מיקומה הגיאוגרפי פועל עכשיו, לשם שינוי, לטובתה: ישראל מצטיירת כדמוקרטיה יציבה, המקפידה להחזיר את חובותיה ותהיה, בבוא היום, גשר סלול לבירות במזרח התיכון.

בואו של השלום מסיר מישראל מגבלות שהיו לה בעבר, אומר סגן שר החוץ יוסי ביילין, שלפני כשבועיים סיכם עם שר החוץ היפאני הסכם הנחשב מבחינת ישראל להישג. "שר החוץ היפאני הודיע כי ממשלת יפאן תממן במשותף איתנו פרויקטים בעולם השלישי. באותן מדינות שיש לנו אינטרס משותף בהן ונשקיע בסיוע המקצועי. הרבה שנים היינו מעוניינים בשיתוף פעולה כזה עם היפאנים, שכן לא פעם הוא כרוך בתשואות כלכליות עקיפות. יפאן תשקיע עשרה מיליארד דולר ואנחנו כרבע מן הסכום הזה".

בשביל מה היפאנים צריכים אותנו?

ביילין: "מדינות רבות מגלות פתאום את העוצמה האמיתית שלנו. יש לנו טכנולוגיה מתקדמת וכושר קנייה גבוה, והדבר הופך אותנו לאחת המדינות האטרקטיביות בעולם. אנחנו יודעים הרבה שפות, והיפאנים לא. לנו יש התמחות בחקלאות שאין לשום מדינה בעולם ושנחוצה מאוד בעולם השלישי, ויש לנו גם מסורת ארוכה של סיוע לעולם השלישי. את הפעילות עם יפאן אפשר כמובן להרחיב למדינות אחרות".

אלחנן הר־אל מכיר היטב את המנטליות היפאנית וחושב שהוא יודע מדוע ישראל מעוררת כל כך: "אנחנו נחשבים למי שחולשים על ידע המתעדכן ומתחדש בלא הרף. אנחנו משקיעים בידע 3.2% מהתוצר התעשייתי שלנו. זה שיעור גבוה מאוד במושגים בינלאומיים: גבוה יותר מבארה"ב. עלות ייצור ופיתוח של מוצר אצלנו נמוכה יותר מאשר ביפאן. הין יקר גם ליפאנים והם מחפשים חלופות זולות מחוץ למדינתם. שוקי אירופה ואמריקה הם שווקים קשים בשבילם; דורשים מהם לקיים הדדיות בסחר ומטילים עליהם מכסות. ישראל פתוחה לפניהם. וכמובן, לנו גם יש הסכמי סחר נוחים עם ארה"ב ואירופה".

שיתוף פעולה עם היפאנים, אומר הר־אל, יזמן הן לנו והן להם קיצורי דרך. ישראל תוכל לחדור למדינות שעדיין לא מקיימות איתה יחסים רשמיים, כמו מלזיה, אינדונזיה ומדינות ערב, ואילו יפאן תשתלב במזרח התיכון באמצעות פיתוח תשתיות חוצות מדינות לרכבות, למנהרות, לכבישים מהירים ועוד.

הר־אל אומר: "אנחנו חייבים להגיע מיד למדינות הערביות. ייתכן שנדרש להיעזר בתחילה במדינה שלישית שכבר יש לה בהן קשרים, כמו יפאן. הערבים מכבדים אותם וסומכים עליהם. הדיווידנד הכלכלי של השלום גדול עד כדי כך שאי אפשר למהר אותו כללי".

במדינות כמו סין, הודו, סינגפור ותאילנד וויטנאם, ישראל היא קודם כל שם נרדף לחקלאות מתועשת ומתוחכמת. כשיושבים הודים חיפשו פתרונות השקיה והתעניינו בחוות בדרום אפריקה מי היצרן, שלחו אותם לישראל. בתחילה הפנו אותם לישראל ובארה"ב הם קיבלו את הכתובת של קיבוץ גבת שבעמק יזרעאל. זה היה לפני שנתיים. היום יש בהודו מפעל לטפטפות, בבעלות משותפת של גבת והחברה ההודית "פיל".

גם חברת עלית פנתה לכיבוש שווקים חדשים. נתן ניסני, לשעבר מנכ"ל החברה, אומר שכבר בשנת '86 החליטו בעלית להתרחב ברמה הבינלאומית: "הבנו שהשוק הישראלי קטן בשבילנו. לעלית היה נתח שוק של 90% בכל התחומים כמעט, ולא יכולנו להתרחב כאן מעבר לכך". החיפוש אחר שווקים נוספים הביא את איש המכירות של עלית לצרפת: "האיש נסע לצרפת עם מטען של חטיפי אגוזי וחזר עם בשורה: הצרפתים משתגעים על זה. חלפו שנתיים וחצי-שלוש עד שהשלמנו את התאמת הציוד החדש לייצור. השקענו בערך מיליון דולר כדי לשפר את הציוד ואת תהליך הייצור, והתייעלנו והצלחנו".

אחר כך רכשה עלית בצרפת בית חרושת למתוקים והיא מייצרת שם חפיסות שוקולד של מאה גרם בלי זיהוי שם היצרן. השלב הבא היה חדירה לפולין. ניסני: "שם הקמנו מערכת שיווק והפצה שעלית מחזיקה בשליש ממנה, בשותפות עם חברת ממתקים מקומית וחברת מאן הבריטית. רשת השיווק פרושה בשבעה אזורים בפולין ומוכרת נוסף על תוצרת עלית גם יבוא מתוצרות אחרות".

גם לרוסיה הגיעו שוקולד ומסטיק עלית. "היתה תקופה שהיה קל מאוד למכור שם. הם צריכים הכל הרבה, ובתקופה הראשונה עדיין לא הטילו מכסים על יבוא. מי שמחזיק בכסף שם הם גנגסטרים שקונים הכל ומשלמים בלי בעיה. עלית הרוויחה שם שבעה מיליון דולר בשנה הראשונה. אבל זה היה זמני. אחר כך הרוסים הטילו מכסים על יבוא, כמו שעשו הפולנים, והמכירות נפסקו".

בביקורו האחרון במוסקווה חתם ראש הממשלה יצחק רבין על הסכם סחר שבו מעניקות רוסיה וישראל תנאים של מדינה מועדפת זו לזו, אומר עודד ערן, סמנכ"ל לכלכלה במשרד החוץ. "זה הכיוון בעולם היום. בורסה במקום טנקים. כל ראש מדינה מודע לצורך הכלכלי לא פחות מאשר לזה הפוליטי. ראשי מדינות אינם מתביישים לחזור על הפתחים כדי למכור מטוסי בואינג או לקדם את חברת הטלפונים, כפי שעשה ביל קלינטון ביפאן. פרנסואה מיטראן נסע לקוריאה והפעיל שם לחצים כדי שצרפת תזכה בחוזה של 2.5 מיליארדי דולרים להקמת פרויקט ההפעלה של רכבת ה־T-G-V. הנשיא עזר ויצמן צירף לביקורו במזרח אסיה אנשי כלכלה, ואל יצחק רבין ושמעון פרס מתלווים תמיד תעשיינים. ראשי המדינות הם הקשר הראשון. כך נוצרו קשרים בסין וכך בטורקיה. ביצירת הקשרים שלנו עם סין ומדינות אחרות דמויות המפתח הן יוסי מימן ושאול אייזנברג".

"בכל העולם וגם אצלנו", אומר ביילין, "השתנו סדרי העדיפויות. ככל שתהליך השלום מתקדם ועניין ההסברה הפוליטית נעשה פחות אקוטי, אנחנו יכולים להרשות לעצמנו להעלות נושאים כלכליים. יש גם משאבים שהוקצו להסברה פוליטית ועכשיו אפשר להפנות אותם לתחומי כלכלה. את המגעים המדיניים מנהלים היום בעולם בפקסים ובטלפונים. המגעים הכלכליים מתנהלים בעל פה, ויש חשיבות רבה למגע האישי".

ניסני פתח עסק עצמאי וכמו הר־אל יעוץ לחברות ולאנשי עסקים לפתוח קשרים, יזמות ועסקים ברחבי העולם. ניסני מתמקד בתחום המזון ומתכנן לפעול בשלב הראשון בווייטנאם, בסין ובהודו. "וייטנאם היא מדינת יעד חדשה לאנשי עסקים ישראלים, וכבר יושבת שם קבוצה מישראל הבודקת למה הווייטנאמים זקוקים ומה ישראל יכולה להציע להם.

"ישראלים המגיעים לשם פנו אלי ואמרו שהם מחפשים רעיונות", אומר ניסני. "איתרנו נישה והחלטנו להביא לשם ידע בתחום המזון ולהקים מפעל בהשקעה של כחמישה מיליון דולר. וייטנאם היא מדינה עניה שאין לה כמעט מה למכור. תמורת ההשקעה הם נותנים הטבות – חמש שנים פטור ממס, קרקעות ליזמות – ומאפשרים להוציא כסף מהמדינה".

איך אנחנו נתפסים בעולם?

ניסני: "ככל שהאנטישמיות רבה יותר, כך האמונה בדבר יכולתם של היהודים לשלוט בכסף גדולה יותר. במזרח אירופה רואים בנו את היהודי החכם. איש העסקים בפולין יודע שהיהודים הם סוחרים טובים ובנקאים טובים וכדאי להתחבר אליהם. באסיה רואים אותנו בעיקר כאיש עסקים לבן".

עודד ערן: "נשאלת השאלה לאיזו קטגוריה אנחנו שייכים היום. למדינות מפותחות או מתפתחות. אשכול קרא לנו 'שמשון הדר נעבעכדיקר'. כלומר, כשנוח לנו אנחנו שמשונים וכשנוח לנו אנחנו מדינה מתפתחת. העולם מעריך את היכולות שלנו בתחום המחקר והפיתוח ובאיכות האנושית. במונחים בינלאומיים התוצר שלנו איננו משמעותי. יבוא בהיקף של 18 מיליארד דולר לשנה ויצוא של 12 מיליארד. אבל יש לנו יתרון שנובע מיכולות ספציפיות, כמו חקלאות מתועשת באזור המדבר, ויתרון פוליטי פסיכולוגי בעיני רבים הרואים בנו גשר לארה"ב. בכניסה למדינות הגוש הקומוניסטי יש לנו יתרון של שפה. בסך הכל יש למדינת ישראל יתרון הגדול מגודלה הפיזי. אולי אנחנו לא מעריכים את עצמנו כראוי בתחום הזה, אבל אנחנו בהחלט משפיעים על הכלכלה העולמית".

עודד ערן: "הכיוון בעולם היום הוא בורסה במקום טנקים. כל ראש מדינה מודע לצורך הכלכלי לא פחות מאשר לזה הפוליטי. ראשי מדינות אינם מתביישים לחזור על הפתחים כדי למכור מטוסי בואינג או לקדם את חברת הטלפונים, כפי שעשה ביל קלינטון ביפאן"

הדימוי של אנשי העסקים הישראלים בעיני היפאנים, אומר הר־אל, מושפע מהפערים בתרבות העסקית והניהולית: "אנחנו עושים הכל מהר, בשיטה של להרוויח מכה, לראות רווחים מהר ולרוץ לספר לחבר'ה. היפאנים לעומת זאת מדברים על תכנון לטווח ארוך ועמידה מושלמת בלוח זמנים ובעקרונות התכנון. עסקות רבות, שעל פי כל המדדים הכלכליים היו אמורות להצליח, נכשלו בגלל הפערים בציפיות. אנחנו נראים בעיניהם המסבכים. לפעמים אופטימיים מדי ולחוצים באשר לסיכויי ההצלחה. מבחינתו של היפאני, אם כן, הישראלי אינו השותף האידיאלי לעסקים. הם מסתדרים טוב יותר עם האסיאתים.

"לעומת זאת, הם רוחשים הערכה ליהודים. הם מכבדים אותם כפרופסורים באוניברסיטאות בארה"ב. אין להם, והעולם לא היו להם, נקודות חיכוך עם יהודים. כשהם פוגשים את הישראלי הלחוץ, הם מתאכזבים".

אם כך, מדוע היפאני עושה אתנו עסקים?

הר־אל: "כי כדאי לו. הם מתרשמים מאוד מן היישומים המדויקים שלנו לתעשיות הצבאיות. מעניינים אותם תחומי אופטיקה שונים שפיתחנו בחיל האוויר, פיתוחי מחשב, ניצול מוליכים לשם בקרה על תנועה ומזג אוויר, תצפיות על אוקיינוסים ודיווחים על אסונות טבע ובעיות בתחום האקולוגיה".

אחת החברות הראשונות שעשו עסקים בדרום מזרח אסיה היתה כור־סחר. לפני 30 שנה כבר עבדו אנשי החברה בסינגפור. בתקופה האחרונה, אומר אלי פן, מנכ"ל כור־סחר, נפתחו לפניהם שווקים חדשים במדינות שלפני כן פעלו בהן באופן לא רשמי. כור־סחר מוכרת רשתות, חומרי הדברה, מערכות השקיה, חקלאות מתועשת ומערכות תקשורת בעשרה מרכזים בעולם. עכשיו היא מנסה את כוחה במיזמים משותפים. בסין, למשל, הקימה לולים לגידול אפרוחים ותוצרת "איגוד משקי עופות לרבייה" הישראלי ומפעל ביזמות משותפת לתעשיית לייזר.

שר החקלאות של סין בביקורו בישראל. במדינות כמו סין ישראל היא שם נרדף לחקלאות מתועשת ומתוחכמת

גם חברת אלקטרה פועלת להרחיב את עסקיה בחו"ל. לפני כחודש רכשה מכונס הנכסים הצרפתי את חברת Airwell, חברת המזגנים המובילה בצרפת. איירוול נקלעה לקשיים, ואלקטרה, שהתעניינה זה כבר ברכישתה, ניגשה למכרז וזכתה בו. לאלקטרה יש איפוא היום שני מפעלים לייצור מזגנים באירופה, בצרפת ובספרד. בימיו הטובים נהנה המפעל הצרפתי ממחזור מכירות של 170 מיליון דולר לשנה, ואלקטרה מקווה לחזור על ההצלחה.

קשיי הרכישה של אלקטרה בצרפת מדגימים היטב את הפוליטיקה של העסקים. איירוול נחשבה בעבר לחברה שמדיניות הניהול שלה אנטישמית, אומר רפי פרידמן, סמנכ"ל שיווק באלקטרה. היא לא העסיקה יהודים ומכרה מזגנים בהיקפים גדולים למדינות ערב. היו לה מפעלים בדובאי ובאלג'יריה, ועם הצטרפותה של אלקטרה למכרז הובע חשש שמא החברה בבעלות ישראלית תפסיק למכור מזגנים למדינות אלה. כונס הנכסים שקל אם לזקוף עניין זה לחובתה של אלקטרה.

מבין 20 חברות שהשתתפו במכרז, רק ארבע הגיעו לשלב האחרון. שתי חברות צרפתיות, אחת אמריקאית ואלקטרה. פרידמן אומר: "ממשלת צרפת ניהלה מאבק עיקש נגדנו. שר האוצר ושר המסחר והתעשייה הצרפתים פעלו בדרכים לא ספורטיביות במיוחד: הם ניסו ללחוץ באמצעות העובדים ואמרו להם שאנחנו בוודאי מתכוונים לצמצם ולפטר".

המנכ"ל והבעלים של החברה האם אליקו, גרשון זלקינד, ומנהלי אלקטרה הוליכו להאבק. בין השאר שלחו למפעל נציגים דוברי צרפתית, ואלה יצרו קשרים אישיים עם העובדים והרגיעו את הרוחות. "בסופו של דבר", אומר פרידמן, "גבר ההגיון על הרגש. התברר שמבחינה עסקית ההתאמה בינינו כמעט מושלמת. איירוול חזקה בפלחי שוק שאנחנו חזקים בהם פחות, ולהיפך".

היעד החדש של אלקטרה הוא סין. החברה עומדת לחתום בקרוב על עסקה למיזם משותף עם הסינים, במפעל למזגנים. פרידמן: "השוק הסיני הוא אדיר. בתוך שנה הם הכפילו את צריכת המזגנים שלהם ממיליון לשני מיליון, ואנחנו רוצים להיות בשטח. אם חברה הפועלת ברחבי העולם רוצה להתחרות, היא חייבת להתרחב, ולשם כך עליה להגדיל את נתח השוק".

מדוע הסינים צריכים דווקא אותנו?

פרידמן: "הסינים לא כל כך אוהבים לעבוד עם האמריקאים. האמריקאים מערבים בעסקים את זכויות האדם והסינים לא אוהבים שמזכירים להם את הסטודנטים מכיכר טיאנאנמן. לישראל אין תביעות כאלה. נוסף על כך הסינים מעריכים את הזריזות שלנו בעסקים, ויש לנו טכנולוגיות שמעניינות אותם מאוד".

בשביל ישראל סין היא ראש גשר למדינות שכרגע אין לה איתן קשרים דיפלומטיים או כלכליים, אבל זאת לא הסיבה היחידה שאנשי עסקים ממהרים להטיל עוגן במדינה הענקית: פועל סיני מרוויח דולר ליום, ומהנדס סיני – חמישה.

גם החרם הערבי איבד מעוצמתו. בשנתיים האחרונות, אומר פרידמן, מרגישים זאת היטב באלקטרה: "שיווק ישיר למדינות ערב הוא שולי. מה שחשוב הוא שחברות ענק נפתחו לפנינו".

וביילין אומר: "למרבה האירוניה, מדינות ערב עצמן מקיימות אתנו בחלקן קשרים כלכליים, ואילו במעגל השני והשלישי יש בעיות. בשבוע שעבר ביקשה מדינה ערבית, שיש לה אתנו עסקים כלכליים רשמיים אך לא פומביים, מחברה הפועלת במדינה אחרת, שתחתום על הצהרה כי אין היא עושה שום עסקים עם מדינת ישראל".

יחסים עם צלקת

עברה של מדינת ישראל נטוע במדינות מזרח אירופה, והקשרים המתפתחים אתן ספוגים זיכרונות. הם חיים בזיכרוננו, ואנחנו – בזיכרונם. עכשיו כבר יש סיכוי להגלדה

מאת הגר להב

כאשר ביקר יצחק רבין בפטרבורג, לפני כשלושה שבועות, הוא בחר להיזכר – באוזני קהל היהודים שהאזין לו – באמו. היא אמנם לא נולדה בעיר, סיפר, אבל למדה בפוליטכניקום של פטרבורג והיגרה לארץ ישראל לפני 75 שנה, אחרי שהחליטה שזה המקום הטוב ביותר ליהודים לחיות בו. אם תחליטו גם אתם כך, אמר, אפשר שיום אחד בנכם יהיה ראש ממשלת ישראל.

קשה שלא לשמוע נימת געגועים, כמעט רומנטית, בהתבטאות זו. מלחמת העולם השנייה קטעה את הקשר הסמוך בין מדינת ישראל לרחם הציונות – מדינות מזרח אירופה. הקטיעה היתה כפולה: השואה כמעט שרוקנה את המדינות הללו מיהודיהן, שהיו המצע לצמיחת התנועה הציונית ורוב עתודותיה, וירידת מסך הברזל ניתקה את הקשר התרבותי והפוליטי בינן לבין ישראל. הקומוניזם העמיד משטרים אנטי־ישראליים ואנטי־ציוניים, שאם גם שמרו על יחסים דיפלומטיים עמנו עד 1967, צימצמו אותם לקשרים מינימליים, פורמליים וקרים.

חלק גדול מהתרבות הישראלית נעשה לעתים בלתי מובן לישראלים בגלל הנתק הזה, אומר פרופ' שלמה אביניר. "היינו מנותקים מחצי עולם, שאנחנו חלק מתרבותו – וחלק מתרבותנו משוקעת בו. ותרבות שמנותקת מהעולם שלה, משהו מת בה". בישראל לא מודעים כל כך להשפעת הוויכוחים בין מנשביקים לבולשביקים ברוסיה בתחילת המאה ולהשפעת המסורת של המפלגה הסוציאליסטית הפולנית על השיח של השמאל הישראלי, או באיזו מידה הושפע הימין הרוויזיוניסטי כאן מתפיסות של לאומיות פולנית בשנות השלושים. אם אינך מבין זאת, אומר אביניר, לפעמים אינך מבין את הוויכוח.

השפעה מקבילה היתה גם על הספרות העברית המתחדשת. אפילו מלות "התקווה" שאובות, ביודעין או שלא ביודעין, מההמנון הפולני, המתחיל במלים "עוד לא אבדה פולין". והתלמיד הישראלי מחויב ללמוד את ביאליק, טשרניחובסקי ואחד העם, המגלמים במערכת החינוך את התרבות הלאומית, בלי שיוכל לחוש בטעמי המקום, ברקע היהודי הכללי. מוטל עליו לנסות ולחוות נוף, אנשים ואורחות חיים הזרים לו מכל וכל. זהו אולי ההסבר לקושי אף בקריאה מעמיקה של סופרים ישראלים מודרניים. למשל, עמוס עוז, שגם אם המנטליות שלו ישראלית, השיח התרבותי שלו מזרח־אירופי במותגו ומושפע הן מטורגנייב והן מרומנטיקה פולנית.

כשאתה מנותק ממשהו אינך מבין שאתה מנותק, אבל גם אינך מבין את עצמך – אומר אביניר. הוא מייחס למצב זה חלק מהרגשת חוסר הנחת התרבותית הישראלית, המתבטאת אם בניסיון לחקות אופנות מערביות ואם בתופעות של חזרה בתשובה.

עכשיו, לאחר חידוש היחסים עם מדינות במזרח אירופה, יכולים גם תיירים ישראלים לחוש במורכבות הזאת. התיירות הישראלית אינה כולה תיירות של זיכרונות, אף יש בה מרכיב בולט של חיפוש שורשים. מי שמגיע לפולין, לרוסיה, לצ'כיה ולהונגריה מוצא במידה רבה שממה. הנוכחות היהודית היחידה כמעט היא בזיכרון האוכלוסייה המקומית. לעתים היא מיוסדת על תשתיות אנטישמיות – לרוב סמויות מאוד – ולעתים על נוסטלגיה. המבט הנוסטלגי, שלא אחת הוא תמים, יכול גם להיות מעוגן בגעגועים אמיתיים לעולם הטרום־קומוניסטי, לפני מלחמת העולם.

למרות זאת אביניר מאמין שצלקות הנתוק ניתנות להגלדה. הפופולריות של מופעי תיאטרון, באלט ומוסיקה המגיעים לישראל ממזרח אירופה היא הוכחה שהתרבות הזאת עדיין חלק מאתנו. אפשר לאתר זאת גם בקלות היחסית שבה ישראלים משתלבים ביחסי המסחר עם המדינות המזרח־אירופיות. "המפגש הוא מורכב, אבל מעניין לציין שהוא נטול נוסטלגיה, וגם לא צריך שתהיה בו נוסטלגיה", אומר אביניר. "פעם האסוציאציות של ישראלי ביחס לפולין היו אושוויץ ומרד גטו ורשה. היום תיירים מגיעים בפולין את שרידי החיים היהודיים – בתי קברות, רחובות, בתי כנסת. השרידים הללו נמצאים גם בזיכרון ההיסטורי ובספרות של האוכלוסיות שם. וכשם שהביקורים של יוצאי קהילת מרוקו במרוקו הופכים אותם לא רק ליוצאי מרוקו טובים יותר, אלא גם לישראלים ויהודים טובים יותר, כך גם במזרח אירופה. אנשים שלא מקיימים קשר עם הרקע התרבותי והביוגרפי־האישי שלהם, משהו אצלם מאוד רדוד".

התרבות הפוליטית שנמחקה על ידי הקומוניזם – שממנה שאבה הציונות – מתחדשת כעת. בפולין, למשל, הפוליטיקה של כינון קואליציות בין מפלגות קרובה לפוליטיקה הפולנית שקדמה לתקופה הקומוניסטית, והדמיון בין הפרלמנטריזם הפולני כיום לפרלמנטריזם הפולני בשנות העשרים והשלושים מזכיר את קווי הדמיון בינינו לבינם. ישראלי מסוגל להבין, אולי טוב מכל אחד אחר, תרבות פוליטית שבה נהגת שיטת בחירות בעלת מרכיב יחסי ניכר ויש בה משקל לדת ולכנסייה. אם מודעים לדמיון, הוא עשוי להעמיק את ההבנה ולשמש גשר גם במישור הנוסף ביחסי ישראל־מזרח אירופה – המישור הפוליטי.

בהנחה שהסכסוך הערבי־הישראלי ייפתר בעתיד הקרוב, ולו בחלקו, יהיה על ישראל להעביר את הדגש במדיניות החוץ שלה לפיתוח יחסי חוץ בילטראליים עם מדינות רבות ושונות – יחסים שלא יהיו בסימן הסכסוך. ישראל תצטרך ללמוד לנהל מדיניות חוץ גמישה, המכירה בכך שיש יותר מחלופה אחת, ויש לאזן – ולפעמים אפילו לתמרן – בין החלופות.

במשרד החוץ הישראלי ידרשו לשאלה כיצד ישתלבו מדינות מזרח־אירופה במדיניות החוץ. כולן קרובות לישראל, ולכך משמעות גיאו־פוליטית, אבל השאלה תתמקד בוודאי, גם בנושא זה, ברוסיה. רוסיה, עדיין מעצמה גדולה, היא אחת משתי השושבינות של תהליך השלום ובעלת אינטרסים דתיים, כלכליים ופוליטיים באזורנו. מדיון זה לא יהיה אפשר להרחיק את הנושא הסבוך של טיב היחסים בין רוסיה להגירה של יהודים רוסים לישראל בשנים האחרונות, שלו מגע תרבותי ואולי אף פוליטי.

בתודעה הישראלית היתה דמות הרוסי עד לשנים האחרונות, לא פחות מדמות הערבי, דמות אויב מ"ממלכת הרשע" הקומוניסטית. אבל ישראלים תפסו את עמדתה של רוסיה כעמדה שאיפשרה במידה רבה לערבים להתחמש ולהסלים את המצב במזרח התיכון. לא הכל שותפים לתפיסה זו. עמדה אחרת מציג, למשל, ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר: "כל השנים היתה הזנחה של הגורם הרוסי מצד ממשלות ישראל בראשות מפלגת העבודה. מרגע שנוצרו קשרים עם ברה"מ לא ראו במשרד החוץ גורמים אחרים. היו לנו מרכזים שיכולנו לתמוך בהם, אבל הזנחנו אותם. הרוסים הוד־שיבו מאוד, למשל, את הקשרים ההדוקים בין ישראל לארה"ב והיו מעוניינים להתקרב אלינו, כדי לנצל אותם. אנחנו לא השכלנו לנצל זאת למטרותינו".

גם היום שמיר אומר שאינו רואה דוקטרינה סדורה בקשרים עם מזרח אירופה. "איני רואה מדיניות ישראלית ברורה ואקטיבית, וזו טעות. האינטרס האסטרטגי שלנו בחלק עולם זה הוא קודם כל יהודי. זה המקור החשוב והגדול ביותר לעלייה. אין אינטרס חשוב מזה. לכן דרושה פעילות מתמדת של קיום יחסים טובים, של שיתוף פעולה, כדי למנוע הפרעות כלשהן בתחום העלייה. כיום גם מורגשת תרעומת מסוימת מצד רוסיה על כך שלמרות היותה אחת משתי השושבינות של תהליך השלום, ישראל מגיעה אתה ומתייחסת אליה בזלזול. בזמן האחרון מורגש רצון לתקן את המעוות – שהתבטא בין השאר בביקורו של יצחק רבין ברוסיה. אבל זה לא מספיק".

במשרד החוץ מצביעים על כך שהם עושים כמיטב יכולתם במשאבים מוגבלים. בגוש המזרחי לשעבר יש 27 מדינות, ועם 23 מהן יש לישראל יחסים מלאים (וארבע שטרם כוננו עמן יחסים הן קרואטיה, בוסניה, סרביה־מונטנגרו ומקדוניה). באגף יש עתה 13 שגרירויות ונציגויות, שכולן, פרט לרומניה, חסרות. במשרד אומרים שלמרות הכל שירות החוץ לא גדל כמעט בתקציב ובכוח אדם. בשגרירויות במדינות אלה מקדישים מאמצים – מלבד לטיפול בנושאים היהודיים, בעיקר בשטחי ברית המועצות לשעבר – לקשרי המסחר ולהתמודדות עם האנטישמיות. "בהסכמי תרבות מכניסים סעיפים על שיתוף פעולה בין היסטוריונים, לבדיקה ולתיקון של ספרי לימוד. אנחנו מנסים לפעול למען חיזוק החוקים שם, המאפשרים נקיטת צעדים משפטיים נגד מפיצי תעמולה גזענית. אלה דברים שאם לא ניאבק למענם, הם יירחקו בסדר העדיפויות של המדינות הללו, שסדר היום הלאומי שלהן עמוס", אומר יואל שר, סמנכ"ל המשרד לענייני מזרח אירופה. לדבריו, בחבר המדינות יש כיום ככל הנראה פחות ממיליון וחצי יהודים. מאז '67 היגרו משם כמיליון יהודים, ובחמש השנים האחרונות הגיעו לישראל כחצי מיליון. כיום יש ממוצע של 5,000 עולים בחודש.

הנושא המודגש ביותר בפי כל הדוברים הוא הסיכוי לחיזוק הקשרים הכלכליים עם מזרח אירופה, ובהקשר זה מעלים שוב את הזיקה התרבותית היהודית של ישראל. "לישראלים הפועלים במדינות אלה יש יתרון", אומר שר, "הם דוברים את השפה, קרובים לתרבות ולדרך החשיבה שם, וזה מקל ביצירת קשר בלתי אמצעי". השליטה בשפה המדוברת והבנת התרבות המקומית משמעותיות ביותר. כך, למשל, מודים כיום גם אנשי שירותי החוץ והמודיעין הרוסיים, שלא אחת בתקופת המלחמה הקרה קנו לעצמן מכונות איסוף המידע של ישראל יתרון על מכונות מקבילות של מדינות מערביות, וארה"ב בראשן, בהבנת התהליכים שהתרחשו בגוש המזרחי.

מזווית אחרת השפיע גם המוצא המשפחתי של מנהיגים ישראלים. כל ראשי הממשלה עד כה וכל שרי החוץ – זולת דוד לוי – נולדו בארצות הללו, או היו בני מהגרים משם. אבא גפן, שכיהן בתקופתו של מנחם בגין כשגריר ישראל ברומניה (המדינה המזרח אירופית היחידה שקיימה עמנו אז קשרים דיפלומטיים), סבור שהעובדה שבראש הנהגת המדינה עמדו אנשים שהגיעו משם, והיו ערים לקשר ההיסטורי בין הציונות לתרבות מזרח אירופה, היתה בעבר משמעותית מאוד. כיום, הוא אומר, ההשפעה מצומצמת יותר, והיא תלך ותיחלש, ככל שבראש ההנהגה יתייצבו אנשים שזיקתם לאזור זה שונה. אבל בשנים הקרובות זה יהיה עדיין גורם משפיע.

שירתתי תחת כמה שרי חוץ, הוא מוסיף, רובם לא עוסקים יום יום בשואה, אבל גם אינם מסוגלים להשתחרר ממנה. הנושא נמצא אצלם מתחת לסף ההכרה. לעומת זאת, יש אנשים שהדברים כבר אינם מוטבעים בהם בעוצמה. יכולתי לראות את זה קצת אצל דוד לוי כשהיה שר חוץ.

יואל שר אינו מסכים. העובדה שרוב המנהיגים משם אינה גורם מכריע, הוא אומר. אילו עמדו היום בראש המדינה אנשים שאין להם שורשים משפחתיים שם, גם אז הקשרים היו מתפתחים באינטנסיביות. יצחק שמיר סבור שהיכולת לקשור קשר בלתי אמצעי והבנת התרבות הן גורם מסייע בלבד. "היה לי נוח לשוחח עם שרי חוץ פולנים על הספרות הפולנית, אבל זו לא היתה המטרה של השיחות. לזיכרונות לא צריך להיות קשר עם מדיניות החוץ. את היחסים צריך לבסס על אינטרסים".

אלא שקשרים בין עמים אינם עשויים מעור אחד, הם ממוזגים אינטרסים עם הזדהות תרבותית והיסטורית. גם אם אין לראות במדינת ישראל תוצר ישיר של מזרח אירופה, היא עוצבה במידה רבה מיחסי הגומלין בין ההיסטוריה והתרבות היהודיות לבין תולדות האזור והתרבות הכללית שנספגה שם. הניתוק בן חמישים השנה יוכל אולי להיתקן, אך החשבון בינינו לבין עמי הארצות הללו טרם יושב. הם חיים בזיכרוננו, ואנחנו – בזיכרונם. עם הנוהגים, למשל, כוס הזיכרונות כמעט ריקה.

המצוקה של אופטימיסט מודאג

במגזר האורתודוקסי בארה"ב יש היסחפות בלתי מבוקרת לימין, אומר הרב נורמן לם, שיש הרואים בו את דוברה של האורתודוקסיה המודרנית בארה"ב. אבל גם הוא, התומך בהסכם קהיר, מתקשה להסתיר את תחושת המצוקה שההסכם משרה עליו

מאת שלמה שמיר

ניו יורק

"זאת התמונה בלתי נסבלת ופשע מוסרי להטיל שיקוצים בראש הממשלה יצחק רבין", אומר הרב ד"ר נורמן (נחום) לם. לם – שמקובל לראות בו דוברה של מה שמכונה בארצות הברית "האורתודוקסיה המודרנית" וידוע כמטיף למתינות ולסובלנות – מתנגד בתוקף לקיצוניות הפוליטית שהשתלטה על חוגים אורתודוקסים ומתבטאת באחרונה בפולמוס על ההסכם עם הפלשתינאים.

לם, שהיה הדמות האורתודוקסית הבולטת ביותר שהשתתפה בטקס חתימת הסכם העקרונות על מדשאת הבית הלבן, תומך עכשיו בהסכם קהיר אבל קשה לו להסתיר את תחושת המצוקה שההסכם משרה עליו. מאז ספטמבר, הוא אומר, גברו אצלו חששות וחרדות. אם אז חש התעלות של "וגילו ברעדה": היום הוא מגדיר את עצמו כ"אופטימיסט מודאג".

בתוקף תפקידו כנשיא "ישיבה יוניברסיטי", המוסד היהודי לחינוך גבוה הוותיק והגדול ביותר בצפון אמריקה, הוא חש צורך נפשי, הוא אומר, לבטא את מורת רוחו מדעות השוללות את ההסכם, שמשמיעים בפומבי אחרים מראשי המוסד והרבנים המשמשים בו מרצים. עם זאת, את הסתייגויותיו הוא מעדיף לבטא רק בשיחות פרטיות. מלבד זאת, אין הוא יכול להתעלם מכך שאחרים מבעלי הפלוגתא שלו בנושא השלום נמנים עם צמרת הנהגת הישיבה של ישיבה יוניברסיטי, כמו הרב אהרן סולובייצ'יק משיקגו והרב הרשל שכטר, הנחשב לכוכב עולה בקרב רבנים אורתודוקסים בארצות הברית.

הוא היה מוכן להפעיל אמצעים משמעתיים נגד עמיתיו המגנים את ההסכם בפומבי ובלשון בוטה, אומרים ידידיו של לם, אלא שעליו להתחשב בכך שהישיבה היא חלק ממוסד גדול ומסועף, הכפוף לחוקי החופש האקדמי. זאת הסיבה, למשל, שאישר יוזמה של סטודנטים, שהזמינו את חבר הכנסת חנן פורת לנאום לפניהם. הוא עצמו נעדר מהאירוע – מה שהתפרש כהפגנה מתונה של הסתייגות מהשקפותיו הפוליטיות של פורת.

"מרגיז אותי חוסר ההבנה, ולא חוסר ההסכמה", הוא אומר. לדבריו, יש במגזר האורתודוקסי היסחפות בלתי מבוקרת לימין. "בנושא גורלי כל כך לישראל כמו ההסכם עם הפלשתינאים, למי שאין בן או נכד בצה"ל אין כלל זכות מוסרית להביע דעה בפומבי".

ההסכם, הוא סבור, צריך להביא תכנים חדשים לקשר שבין ישראל ליהדות ארה"ב והתפוצות. "זה לא נכון שההסכם והעידן החדש שיבוא בעקבותיו מפחיתים מחשיבות השותפות בין שתי הקהילות, כפי שטענו אנשים בישראל", הוא אומר. "אני לא מקבל את דעתו של הנשיא עזר ויצמן, שאמר כי הוא מעריך יהודי שחי בארץ על פני יהודי שיושב בארצות הברית. כאילו יהודים שלא עולים לארץ הם פחות יהודים או פחות חשובים. הטענה הזאת מבטאת יומרה של כוחי ועוצם ידי". לדבריו, היא גם מנוגדת לאינטרס של ישראל, ובעצם לזכות הקיום של הרבה קהילות.

"זאת הזדמנות שאסור להחמיץ, להתבער אחת ולתמיד מההדגשים הישנים ביחסים שבין ישראל לקהילה היהודית, שהתבססו עד היום על איסוף כספים ושתדלנות פוליטית בוואשינגטון", אומר הרב לם. ההשלכות הצפויות של ההסכם הפכו לנלעגים את היחסים ששררו עד כה והיו מבוססים על הצורך לתת צדקה לישראל ועל תחושת גאווה מאמץ לבו של הישראלי הלוחם.

"המשך יחסים על בסיס של צדקה ופעילות פוליטית רק יחמיר את המשבר ביחסים שבין שתי הקהילות", הוא אומר. "המשבר נוצר בגלל הכישלון הגדול בתחום החינוך, שבו אשמות שתי הקהילות, זאת שבישראל וזאת שבארצות הברית. זה חינוך, שעד היום לא דאג להנחיל יהדות אמיתית ולא טיפח הזדהות בין יהודי ישראל ליהודי אמריקה". בביקוריו הרבים בישראל הוא פוגש הרבה ישראלים "עירומים מכל זיקה לדת ולמסורת, ואני לא מתכוון למובן הצר של מושגים אלה". "מושכים עורלתם", הוא מכנה אותם, ובעיניו הם יותר אמריקאים מאמריקאים. הפתרון, לדבריו, הוא בהחדרת ערכים יהודיים, בשיבה למקורות – שרק באמצעותם ייווצר מכנה משותף איתן בין יהודי ישראל ליהודי התפוצות.

לם. "בוקר אחד נתעורר ונגלה שאיבדנו חלק גדול מהעם היהודי"

לם יודע שהוא אומר דברים ידועים, אבל מתריע על שאין לא בישראל ולא בקרב יהודי אמריקה מודעות מספקת לסכנת ההתבוללות והטמיעה, שהגיעה לממדים מבהילים, כדבריו. "בוקר אחד נתעורר ונגלה שאיבדנו חלק גדול מהעם היהודי".

את ראשית חינוכו קיבל לם בן ה־65 בישיבת "תורה ודעת", מוסד אורתודוקסי ידוע בברוקלין, שבשנים האחרונות הפך למעוז של האורתודוקסיה הקיצונית מבחינה פוליטית. הוא גם בוגר ישיבה יוניברסיטי ובעל תואר אקדמי בכימיה, וסיים בהצטיינות לימודי מדעי הדת ופילוסופיה יהודית. לפני שנבחר, ב־76, לכהן כנשיא ישיבה יוניברסיטי היה שנים רבות רב בקהילות חרדיות. יש בחייו גם פרק ישראלי קצר. במלחמת השחרור ביקש אותו פרופ' ארנסט ברגמן להשתתף בפרויקט חשאי של פיתוח תחמושת לצה"ל, ולשם כך הוא בא לארץ לתקופה מסוימת.

קשה להתייחס בשוויון נפש אל הרב לם. אורתודוקסים רבים בארה"ב נמנים עם מתנגדיו, גם אוהדיו ותומכיו המסורים ביותר מסתייגים לפעמים מהעקרונות שהוא מטיף להם. בספרים ובמאמרים שפירסם הוא מייצג גישה, שבמקרה הטוב נתפסת כקריאת תיגר על התבצרותם של חוגים אורתודוקסים נרחבים בארה"ב, ובמקרה החמור כניסיון נועז להורות הוראת חיים חדשה ליהודי שומר תורה ומצוות.

החיים הדתיים אינם סובלים את הקיפאון, הוא אומר, "פתיחות היא דבר הכרחי". התפתחות המדע אצל גדולינו, אמר פעם, תרמה גם לשלמותם כבני אדם וכיהודים. הערכה של סימפוניה של בטהובן, של ציור של סזאן או של יצירה של שקספיר יכולה להביא אותנו "לרגישות רבה יותר כלפי האפשרויות האינסופיות שבהן בורא עולם חנן את יצוריו האנושיים".

גם מתנגדיו בקרב האורתודוקסים מודים שלם מקפיד על קלה כבחמורה. "אני מעריץ את הרב לם", אמר רב אורתודוקסי המלמד בישיבה יוניברסיטי. "הוא איש מחשבה וחוקר יהדות חשוב, אך לא תמיד אני מקבל את עמדותיו כשהוא בא להגדיר מהי אורתודוקסיה מודרנית". ד"ר ישראל סינגר, שהיה עמיתו בצוות המורים בברוקלין קולג' במשך שנים אחדות, שותף לדעה המקובלת על רבים מאוהדיו של לם: הוא סבור כי לם מחונן בכישורים ובתכונות שהיו יכולים לעשותו למנהיג המוכר של האורתודוקסיה בארה"ב, ואולי אף לדוברה המרכזי של יהדות אמריקה. "הוא מסמל באישיותו סינתזה קרובה לשלמות של יהודי שומר תורה ומצוות ואיש תרבות ומדע".

עם זאת לם מצטייר, גם בעיני אוהדיו, כחסר דחף פנימי להנהיג וכמי שחושש להילחם. ואמנם, בחצי פה מודה לם כי אין בו להיטות לתפוס מקום מרכזי בהנהגת יהודי אמריקה. לדבריו, עיסוקיו כנשיא מוסד ענקי תופסים את כל זמנו ומרצו. זאת הסיבה, אומרים ידידיו, שלא דאג מראש כי את החלל שהשאיר אחריו בהנהגת הישיבה במותו הרב הגאון הנערץ, המתון בדעותיו הפוליטיות, יוסף דב סולובייצ'יק (שנפטר לפני שנה וחצי), לא יתפסו ראשי ישיבה ורבנים קיצוניים מבחינה פוליטית.

הוא עצמו אינו מתיימר להיות יורש של הרב סולובייצ'יק, שקרוב ליובל שנים נחשב לדמות נערצת ומובילה בישיבה יוניברסיטי ושמו היה מזוהה עם מתכונתה ויעודה. אבל נראה שאין היום ביהדות ארה"ב רב אורתודוקסי המייצג כמוהו את השילוב בין תורה למדע, בין דת ישראל להשכלה הכללית, בין שמירת מצוות קפדנית למעורבות בחברה האמריקאית.

את שיחותיו עם התלמידים הוא מייחד בעיקר לגינוי חוסר סובלנות, שלדבריו הוא אבי אבות תחלואי החברה בכלל והגורם לכיעור פניה של הקהילה היהודית. "פשטנות וקיצוניות הולכים יד ביד", כתב באחת ממסותיו הידועות, "אבל צריך לזכור מה שאמר מורריי ניקולאס באטלר, זה קיצוניים הם יותר הגיוניים ויותר עקביים – אבל הם אבסורדיים".

صكنا من الاجل

هكذا من الاصل

סן פרנסיסקו: מטבחי כל העולם

נאמנה לתדמית שלה, סן פרנסיסקו מציעה בקיץ מאות אירועים מגוונים – מפסטיבל מוצרט באודיטוריום מודרני עם אקוסטיקה מופלאה עד מצעד הגאווה של ההומוסקסואלים

מאת ישראל עמרני

סן פרנסיסקו

למרות הבעיות החברתיות האופייניות לכל הערים האמריקאיות, סן פרנסיסקו נותרה עיר מרהיבה ביופיה שמציעה למבקרים אין ספור אפשרויות בילוי. 4,000 מסעדות המתמחות בכל המטבחים העולמיים העניקו לה את התואר בירת המזון של ארצות הברית, והיא גם בירת התרבות והתערוכות של צפון אמריקה. בכל מקרה, הדימוי הרומנטי של העיר, שהשתרש בעזרתם של מאות סרטים הוליוודיים, עדיין מרתק.

כמו בכל קיץ, גם השנה מציעה סן פרנסיסקו מאות אירועים המוניים. גם מי שמגיע לעיר ללא תכנון מוקדם, רבים סיכוייו להיקלע לפסטיבל, ועידה או תערוכה. סן פרנסיסקו היא גם העיר המרכזית של הקהילה ההומוסקסואלית העולמית, והיא מארחת כמה מהאירועים הבולטים של הקהילה הזאת, כולל מצעד הגאווה המושך לעיר גם רבים שאינם חברים בקהילה.

כמה מהאירועים הבולטים בעיר בקיץ הקרוב: ב־29 במאי יתקיים קרנבל ברובע מישן, הרובע הלטיני. מצעד התחפושות הססגוני מתחיל ב־11 בבוקר ונמשך כמה שעות, ואחריו מתקיימת מסיבת סמבה המונית. ב־3–5 ביוני יתקיים פסטיבל מחול אתני באולם התיאטרון של ארמון האמנויות היפות, עם להקות מכל העולם. ב־9–19 ביוני ייערך פסטיבל הקולנוע ההומוסקסואלי והלסבי. ב־19 ביוני מתקיים ברובע קסטרו ה"לסביאן אנד גיי פרידום דיי פארייד", מצעד הגאווה של הקהילה ההומוסקסואלית. בהילולה שנמשכת עד הלילה יש תלבושות פרועות והרבה מוסיקה.

מ־12 ביוני עד 14 באוגוסט – בעיקר בסופי שבוע – ייערך פסטיבל המוסיקה סטרן גרוב. באמפיתיאטרון טבעי עם אקוסטיקה מעולה, באמצע יער של עצי סקויה גבוהים, מנגנים אמנים ידועים מוסיקה קלאסית, ג'ז, מוסיקה הודית, ניו אייג' ומנגינות אתניות.

ב־2–4 ביולי ייערך הפילמור סטריט פסטיבל, יריד ג'ז ואמנויות. ב־3 ביולי חוגגים את יום כל האומות בגולדן גייט פארק. ב־18 וב־25 ביולי יתקיים פסטיבל מוצרט, בביצוע תזמורת הסימפוניה המצוינת של סן פרנסיסקו עם אמנים אורחים, בדייוויס סימפוני הול, אודיטוריום מודרני שלו אקוסטיקה מושלמת. יום של סטנד אפ, הקומדי סלבריישן דיי, ייערך ב־31 ביולי בגולדן גייט פארק.

גם באוגוסט מתקיימים אירועים מגוונים: ב־6–7 באוגוסט ייערך יריד יפאני מסורתי בלב הרובע היפאני – יריד רחוב ניהונמאצ'י בג'אפאנטאון. ב־12–14 באוגוסט יתקיים בפורט מייסון יריד אומנים מתרבויות האוקיאנוס השקט. ב־26–27 באוגוסט ייערך במוח של הייד סטריט פסטיבל ים.

חובבי הספורט יוכלו להינות מעונת הבייסבול, הנמשכת כל הקיץ. קבוצת הבייסבול של סן פרנסיסקו, ה"ג'יאנטס", מובילה בחטיבה המערבית של הליגה הלאומית. היא מקיימת כארבעה משחקים שבועיים, כמה מהם באיצטדיון הבית שלה, קנדלסטיק פארק. עונת הפוטבול נפתחת באוגוסט. הקבוצה המקומית, ה"פורטי־ניינרס", היא בין הטובות בליגה. מ־20 ביוני עד 10 ביולי יתקיימו תחרויות במסגרת גביע העולם בכדורגל באיצטדיון אוניברסיטת סטנפורד בפאלו אלטו, עד רבע הגמר.

לחובבי מוסיקה אפריקאית מומלץ לבקר באחד המועדונים הוותיקים להופעות חיות – "נרגיים בר" במרכז העיר סוסליטו, מצפון לסן פרנסיסקו. זהו אחד המקומות המעטים בארצות הברית שבו מנגנים אמנים מעולים ג'ז, בלוז ופולק ללא שמץ של אווירה תיירותית ובלי לגבות מחירים מופקעים. כדאי להגיע לסוסליטו באמצעות המעבורת היוצאת מבית המעבורות במרכז אמברקדרו, מול מלון הייאט. ההפלגה נמשכת 45 דקות.

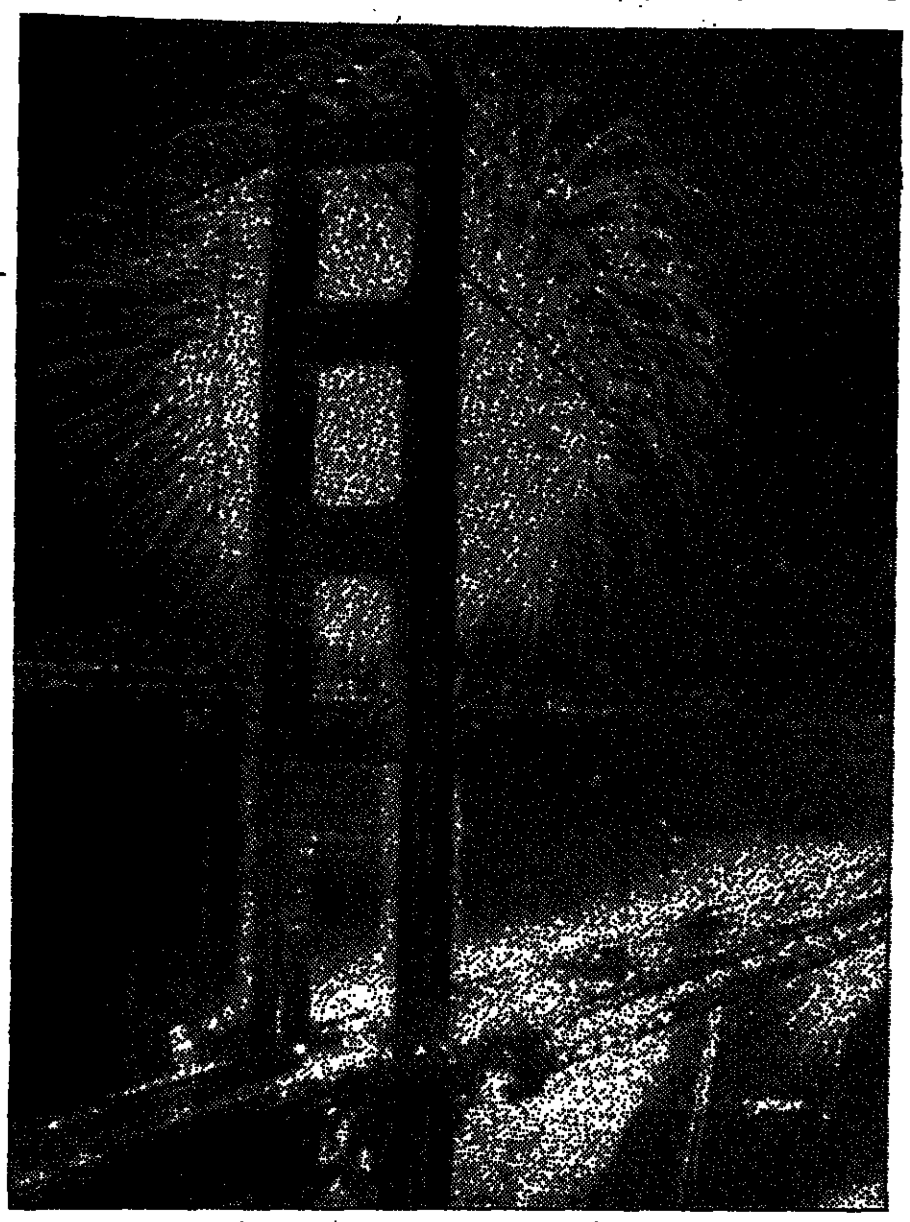

למי שמגיע לסן פרנסיסקו סיכויים רבים להיקלע לפסטיבל, ועידה או תערוכה

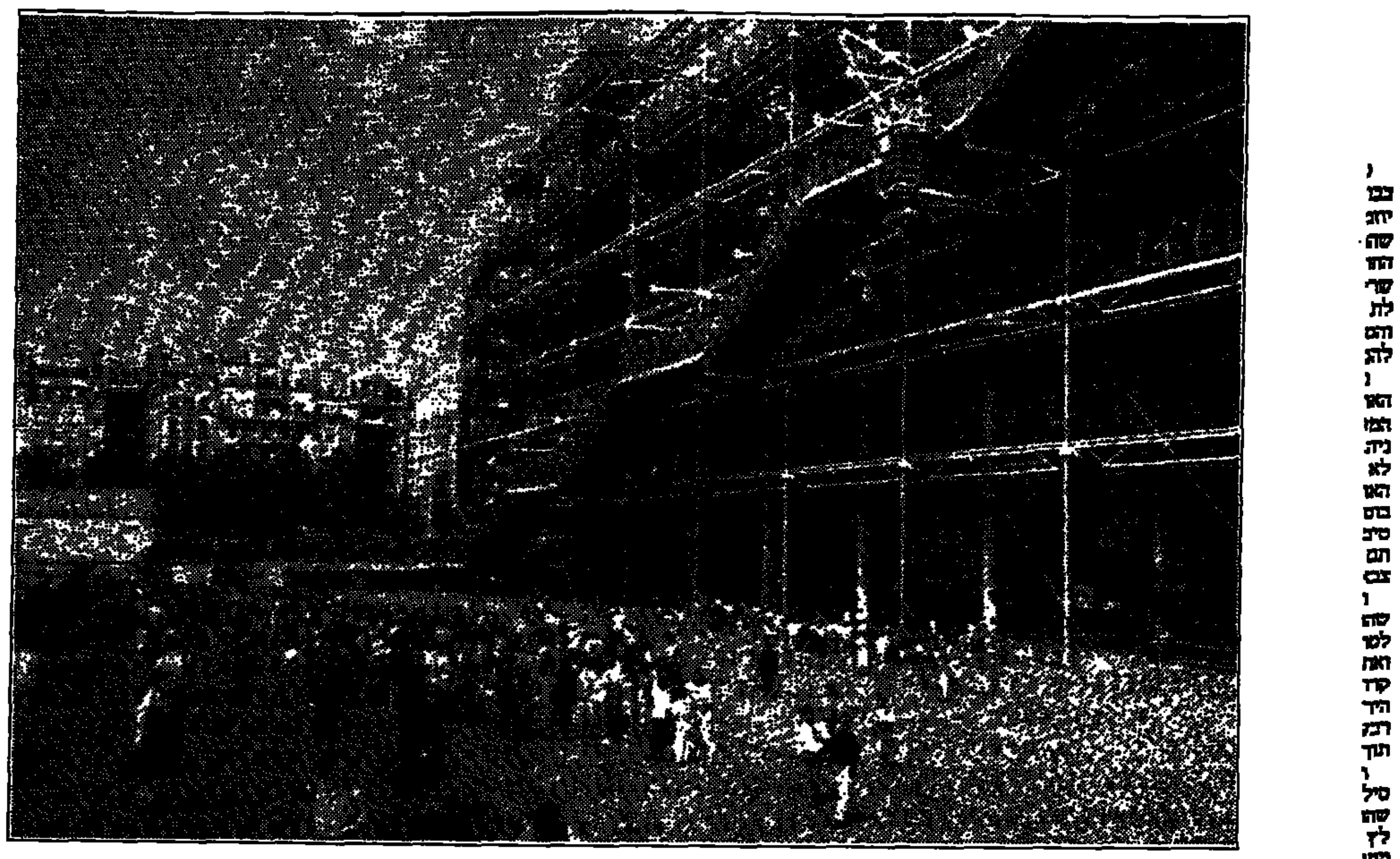

מרכז פומפידו בפאריס. הרכישות החדשות לאוסף האמנות המודרנית מהגדולים בעולם

צרפת: נהירה לנורמנדי

רוב אירועי הקיץ בצרפת יהיו בסימן 50 שנה לשחרור. בין אלה שלא, המומלצים ביותר הם פסטיבל התיאטרון באוויניון, פסטיבל המחול במונפלייה ופסטיבל האמנויות בליל

מאת ניצן הורוביץ

פאריס

פאריס של האביב ותחילת הקיץ (מאי־יוני־יולי) היא באופן מסורתי אחד ממוקדי התרבות השוקקים של אירופה. באוגוסט הופכת העיר לנחלתם הבלעדית של התיירים, לאחר שהפאריסאים נמלטים ממנה לחופשה המקודשת, ואירועי התרבות מתמעטים מאוד. אולם השנה, אולי בגלל היובל לשחרור העיר על ידי בעלות הברית, צפויה פעילות תרבותית־אמנותית לכל אורך הקיץ, במקביל לגידול מרשים במספר הפסטיבלים בכל רחבי צרפת.

האירוע הגדול של הקיץ בפאריס הוא תערוכת "מקורות האימפרסיוניזם" בגראן־פאלה המשופץ, שכבר עכשיו משתרכים בכניסה אליה תורים ארוכים כיום הזה משעות הבוקר המוקדמות. התערוכה מתמקדת בשנים 1859־1869 ומציגה בחללים הגדולים של הארמון, עם תקרת הזכוכית, כ־190 יצירות של הציירים הצעירים מאותו עשור, שפתחו את תור הזהב של הציור הצרפתי: רנואר (שהיה אז בן 18 בלבד), מונה, פיסארו, באזיל, מאנה (המבוגר־בחבורה – בן 27), דגה, פנאטין־לאטור ואחרים. התערוכה תינעל ב־8 באוגוסט ומומלץ מאוד להזמין כרטיסים מראש.

תערוכה נוספת בגראן־פאלה היא "השמש והכוכב הצפוני". השמש היא לואי ה־14 והכוכב הצפוני הוא שוודיה. התערוכה מציגה מגוון של תמונות, פסלים, אמנות דקורטיבית ודגמי ארכיטקטורה שנוצרו בהשפעת מערכת היחסים המיוחדת בין צרפת לשוודיה במאה ה־18. התערוכה תינעל ב־13 ביוני.

גם הרכישות החדשות של מרכז פומפידו מעוררות תשומת לב רבה. קבוצה גדולה של יצירות מודרניות צורפה לאחרונה לאוספי המרכז והיא מוצגת בגלריה של המוזיאון. האוסף המודרני של מרכז פומפידו ("המרכז הלאומי לאמנות ותרבות") הוא אחד הגדולים בעולם. המרכז פתוח עד 22:00, ובשעות הערב הרבה פחות צפוף שם. בעת הביקור במרכז פומפידו כדאי להציץ בתערוכת אטורה סוטסאס, שתהיה פתוחה כל הקיץ. זאת תצוגה חשובה מיצירות המעצב־אדריכל האיטלקי, אחת הדמויות הבולטות בהיסטוריה של העיצוב במאה העשרים.

בפארק דה לה וילט, בעיבורי פאריס, משכנו של המוזיאון הענק למדע וטכנולוגיה (שבו נפתח באחרונה אגף מחשבים), נפתחה לפני כמה ימים תערוכת "דרך הכסף", המציגה את תפקידו של הכסף בתרבות שלנו, בעזרת המחשות וסימולציות, שבהן המבקר הופך לרגע לאיל הון הוולש על מערכות כספיות עצומות.

באגף אחר של הקומפלקס הענקי נמשכת תערוכת "מקצועות למען העיר", המציגה שורה ארוכה של מקצועות ותפקידים הנחוצים לניהול ותחזוקה של עיר כפי שהתפתחו במאות השנים האחרונות. זו תערוכה לכל המשפחה, ואם באים עם ילדים כדאי לא להחמיץ את הסרטים המוקרנים על מסך ענק בפלנטריום הסמוך.

באופרה־באסטי יעלה במשך הקיץ מבחר של אופרות כמו "ליידי מקבת", "טוסקה" (עם פלאסידו דומינגו), ו"כרמן". הביקוש לאופרות האלה עצום והכרטיסים במקומות הסבירים באולם הענק יקרים מאוד (300–570 פרנק, כ־150–300 שקל). הכרטיסים הזולים נחטפים מיד עם הוצאתם למכירה, שבועיים לפני המופע, ורבים מוכנים לחכות לפני הקופות החל משש בבוקר כדי להשיג אותם. מי שמוכן להסתכן יכול להגיע לקופות בערב המופע ולחכות לכרטיסים של הרגע האחרון.

באופרה גארנייה (האופרה הישנה), שהפכה בשנים האחרונות למרכז מחול, מועלית במהלך כל חודש מאי היצירה הקלאסית "הרקדנית ההודית" ("La Bayadere"), עיבוד של רודולף נורייב לכוריאוגרפיה של מריוס פטיפה, עם מוסיקה מקורית של לודוויג מינקוס. הבלט, שהוצג לראשונה בסנט פטרסבורג ב־1877, עשיר בתפאורות ובתלבושות בסגנון הודי. הקטע המוכר ביותר בו הוא "סצינת הצללים", הנחשבת לבעלת כוח היפנוטי. בקיץ הוא יוצג גם באופרה באסטי.

ביולי יופיע באופרה גארנייה בלט סן פרנסיסקו בשתי תוכניות שונות, עם יצירות נודעות של כוריאוגרפים אמריקאים כמו ג'ורג' באלנשין ואגנס דה מיל. הכרטיסים זולים הרבה מאופרה באסטי, אבל הביקוש גדול באותה מידה. לפאריס תגיע בקיץ גם להקת המחול של האופרה של ליון, שהכניסה לרפרטואר חומר מודרני עשיר. הם יופיעו ב"תיאטר דה לה ויל" שהפך בשנים האחרונות למרכז מחול בינלאומי חשוב.

למי שמתכונן לערוך טיול בצרפת כולה, מומלץ להתעניין בלשכות התיירות על הפסטיבלים השונים. כמעט כל עיר מקיימת פסטיבל, ובסך הכל נערכים בצרפת 2,000 פסטיבלים בשנה, מהם 800 בקיץ. המגוון עצום: החל מפסטיבל של מוסיקה צוענית ופנטומימה וכלה בפסטיבל של מחולות עממיים או כלי נגינה. רבים מהם משלבים כמו תחומי אמנות, ורבים מתקיימים בדרום צרפת. כל פסטיבל כזה הוא הזדמנות מצוינת לבלות עד השעות הקטנות של הלילה באווירה נעימה מאוד של עיר שדה קטנה או חגיגות המוניות בערים הגדולות.

שלושה פסטיבלים גדולים המושכים מבקרים רבים הם פסטיבל התיאטרון באוויניון, פסטיבל המחול במונפלייה ופסטיבל האמנויות בליל. באחרון תהיה נוכחות ישראלית בולטת במיוחד – יותר מ־200 אמנים ישראלים. במונפלייה שבדרום תופיע השנה להקתו של מוריס בז'אר "באלט המאה העשרים" מלוזאן, אחת מלהקות המחול הניאו־קלאסי המפורסמות בעולם. גם להקת בת שבע, האהודה מאוד בצרפת, תשתתף בפסטיבל.

הפסטיבל המלהיב ביותר הוא ללא ספק באוויניון שבדרום, בין 8 ביולי ל־2 באוגוסט. זהו אחד מאירועי הקיץ הנהדרים של אירופה. רוב ההצגות מועלות אמנם בצרפתית, אבל האווירה האמיתית מתרחשת ברחובות, בין חומות העיר העתיקה, ואפשר ליהנות מאוד גם בלי לראות הצגה אחת. גם לחובבי מוסיקה ומחול כדאי להגיע לאוויניון. השנה ישנו דגש חזק על תיאטרון מיפאן. כל בתי המלון באוויניון מלאים בדרך כלל לחלוטין, וצריך להזמין מקום מראש.

השנה הקיץ בצרפת עמוס במיוחד באירועים לציון יובל ה־50 לשחרור צרפת – החל מהנחיתה בנורמנדי ב־6 ביוני עד שחרור פאריס, שלושה חודשים לאחר מכן. בכל רחבי צרפת מתוכננים אירועי זיכרון ופסטיבלים מרשימים, ומוקד העניין יהיה כמובן בנורמנדי שבצפון. אפשר להתחיל את הסיור שם ב"ממוריאל" בעיר קן (Caen), אחד המוזיאונים המרשימים ביותר לתולדות מלחמת העולם השנייה והשואה. משם יש מסלולי טיול רבים לכל אתרי הנחיתה של כוחות בעלות הברית בחופי התעלה.

מזה חודשים אחדים כבר נוהרים התיירים וותיקי מלחמת העולם השנייה לחופי נורמנדי, בתי המלון בתפוסה מלאה, ורצוי מאוד לא להגיע לאזור בסופי שבוע. בצרפת מורגשת תכונה רבה לקראת אירועי היובל הגדולים של הקיץ, ובמיוחד לקראת יום השנה ה־50 לשחרור פאריס. גם מצעד ה־14 ביולי, יום הבסטיליה, יעמוד השנה בסימן השחרור.

איטליה: בעיקר אופרות

שלושה פסטיבלים נערכים בקיץ באיטליה, בשלוש ערים שיופיין הוא עילה מספקת לביקור: מאי מוסיקלי בפירנצה, פסטיבל שני העולמות בספולטו ופסטיבל ורונה

מאת חולדה ליברנומה

פירנצה

את עונת הפסטיבלים באיטליה פותחת גם השנה פירנצה, בפעם ה־57, עם המאי המוסיקלי, שהתחיל ב־26 באפריל ויסתיים ב־1 ביולי. פתחה את הפסטיבל האופרה "משה ואהרון" של ארנולד שנברג, ויחתום אותו קונצרט פתוח לקהל ברחבת הסיניוריה, בלב העיר. השנה מתרכז המאי המוסיקלי במוסיקה של המאה העשרים. בנוסף לשנברג יועלו האופרות "טירת כחול הזקן" של בארטוק, "סאלומה" של ריכרד שטראוס ו"ליידי מקבת ממחוז מטסנסק" של שוסטקוביץ', וינוגנו יצירות של הינדמית, סטרווינסקי, ברנשטיין, פרוקופייב, דלפיקולה ועוד.

כמו בכל שנה מועלות בפסטיבל בכורות. השנה תועלה כאן בכורה אירופית של "Der Biblische Weg" לשנברג, ובכורה עולמית למופע "Das Marienleben", שילוב של מחול, שירה של ריינר מריה רילקה ומוסיקה של הינדמית, על קורותיה של נערה יהודייה באושוויץ. היצירה נכתבה במיוחד לרקדנית קארלה פראצ'י.

כמו בכל מאי מוסיקלי, גם השנה אפשר יהיה לשמוע יצירות קלאסיות נודעות של מלחינים כמו בטהובן, מוצרט, ורדי, צ'ייקובסקי, מנדלסון, ברוקנר וביזה. בין המנצחים, זובין מהטה וג'וזפה סינופולי, ובין הסולנים ולדימיר אשכנזי, לוצ'יאנו פאווארוטי, רדו לופו, מריי פרחיה.

פירנצה חוגגת השנה 700 שנה להנחת אבן הפינה לכנסייה סנטה קרוצה, המעוטרת פרסקות מהמאה ה־13. זהו המאוזוליאום האיטלקי החשוב ביותר – קבורים בה ליאונרדו דה וינצ'י, מיכלאנג'לו, ורדי, רוסיני, גליליאו ומקיאוולי. ב־9 ביוני ייערך בה קונצרט לציון המאורע.

במרחק של שעה נסיעה מפירנצה, בסיינה, מוצגת שוב – אחרי שנים של עבודת שחזור – "המאסטה" של דוצ'ו, אחת מיצירות המופת האיטלקיות. באחרונה נפתחו בסיינה לקהל אולמות בית החולים העתיק, שקירותיהם מצוירים בפרסקות מהמאה ה־14.

עשרה ימים לפני נעילת המאי המוסיקלי בפירנצה ייפתח פסטיבל שני העולמות בספולטו, עיירה יפהפייה מימי הביניים המאוחרים, הממוקמת במאה קילומטר מצפון־מזרח לרומא. את הפסטיבל הזה יסד לפני 37 שנה המלחין ג'אנקארלו מנוטי, כדי לגלות באמצעותו כישרונות חדשים, ולגשר בין שני עולמות: אירופה ואמריקה. מדי יום מועלים בספולטו, בתיאטראות מהמאה ה־17 וה־18, אופרות, מופעי מחול, קונצרטים וסרטים. בסך הכל יועלו שם השנה כחמישים מופעים, בכ־200 הצגות. בתוכנית השנה, בין היתר, שתי אופרות: "Les Mammelles de Triestas" לפולנק, ו"ווצק" של אלבן ברג. עוד יופיעו להקות המחול של מרתה גרהם ושל רונלד פטיס.

היום בספולטו מתחיל בצהריים, בקונצרט של מוסיקה קאמרית. אחרי הפסקת צהריים קצרה ממשיכה הפעילות מ־14:30 עד חצות, והמסעדות פתוחות עד קרוב לעלות השחר, וכך גם רוב התערוכות. הביקור בספולטו הוא איפוא חוויה מיוחדת במינה, שמשלבת מוסיקה, מחול ותערוכות עם אווירה ייחודית. מי שמחפש את זלצבורג או את אדינבורו בנוסח איטליה יתאכזב. מי שרוצה לשמוע ולראות דברים חדשים ימצא שם עניין רב. הפסטיבל יסתיים ב־10 ביולי בקונצרט תחת כיפת השמים, ברחבה המרכזית, תחת חלון הארמון העתיק של מנוטי.

בוורונה נערך מדי שנה פסטיבל הנמשך קרוב לחודשיים – בין 8 ביולי ל־3 בספטמבר – ובו מועלים מופעים, בעיקר אופרות, מדי ערב. התיאטרון הרומי מהמאה הראשונה לספירה, עם 25 אלף מקומות ישיבה, מושך תיירים מכל העולם ורבים מהם, המגיעים משווייץ, צרפת, אוסטריה וגרמניה הקרובות, באים להצגת הערב בלבד. לפי המסורת, רגעים מעטים לפני שהמנצח תופס את מקומו, מדליקים רבים מהצופים נרות, והמראה מרהיב.

כמו בכל שנה, גם הפעם יעלו בוורונה בעיקר אופרות של ורדי, פוצ'יני, בליני ורוסיני, אבל גם של מלחינים לא איטלקים. לעולם לא יוותרו בוורונה על "אאידה", שפתחה את הפסטיבל בראשונה בשנה שאחרי מלחמת העולם הראשונה. השנה תפתח את הפסטיבל "נורמה" לבליני, ותנעל אותו "נבוקו" לוורדי. ערב מיוחד יוקדש לטנור פלאסידו דומינגו. הבעיה העיקרית עם פסטיבל ורונה היא מזג האוויר. אם יורד גשם, וזה קורה, ההצגה מתבטלת. הצופים מקבלים את כספם בחזרה רק אם הגשם התחיל לפני סוף המערכה הראשונה. אז אפשר להתנחם בעיר עצמה, במרכז העתיק, המבצר והגשר על הנהר אדיג'ה החוצה אותה.

ורונה לא רחוקה מונציה, שם אפשר לראות השנה תערוכה גדולה במלאת 500 שנה למותו של טינטורטו, אחד הבולטים בציירי הרנסנס המאוחר, שחי בוונציה. התמונות הובאו לתצוגה ממוזיאונים ואוספים באיטליה ובמדינות אחרות.

התיאטרון הרומי בוורונה. אם יורד גשם ההופעה מתבטלת

גרמניה: אנטישמיות וסמים

בברלין מועלית האופרה החדשה, "משפט דרייפוס", אחרי שמונה שנות מחקר. במינכן מוצגת תערוכת רישומים של נרקומנים

מאת יגאל אבידן

ברלין

בגרמניה, ההיסטוריה מכתיבה אם משחק כדורגל יבוטל ומתי תעלה בכורה של אופרה. כך בוטל המשחק גרמניה־אנגליה שנועד ל־20 באפריל, משום שאדולף היטלר נולד בתאריך הזה. הבכורה של האופרה החדשה "פרשת דרייפוס" נערכה בתאריך היסטורי אחר, 8 במאי, יום הכניעה של גרמניה הנאצית.

לפני 100 שנה מצא בית דין צרפתי את הסרן היהודי מאלזס, אלפרד דרייפוס, היהודי היחיד במטה הכללי, אשם במסירת סודות מדינה לאויבים הגרמנים. המשפט לווה במערכה אנטישמית ובסופו נתלשו דרגותיו של דרייפוס והוא נשלח למאסר עולם לאי השדים. במערכה הציבורית לזיכויו של דרייפוס (בגילום הטנור הקנדי פאול פריי) נכנס להיסטוריה, וכמובן לאופרה החדשה, הסופר הצרפתי אמיל [illegible] עם ה"אני מאשים" שלו במכתב לנשיא [illegible].

את הליברית לאופרה, שמועלית ב"דויטשה אופר" בברלין (בשיתוף פעולה עם התיאטרון של באזל) כתב המוסיקאי היהודי־בריטי ג'ורג' וייס, את המוסיקה כתב המלחין השווייצרי יוסט מאייר, הבמאי הוא הגרמני טורסטן פישר ועל תפאורות בית האופרה מצבה כריסטופר קין. הטקסט מתבסס על מסמכים היסטוריים שוויס אסף במשך שמונה שנות מחקר, ומתמקד בשיתוף הפעולה בין הצבא לעיתונות ולכנסייה ובניצול האינסטינקטים השפלים ביותר על ידי מציאת שעיר לעזאזל.

שתי המערכות כוללות 14 תמונות קצרות, עם פלאשבקים לעברו של דרייפוס. בצד המוסיקלי יש, לצד ריקודי קאנקאן, דגש על מוסיקה יהודית, עם פרקי חזנות, "פולקה יהודית" ו"מרסייז יהודי". משפחת דרייפוס המתבוללת מוצגת באולם של שופן, והמקהלה מייצגת בפרצי צעקות את ההמון המוסת, למשל בטקס שלילת הדרגות. בסיום הלא אופטימי דרייפוס זוכה לחנינה, אך לא מזוכה. בנו הקטן אומר שכשיהיה גדול גם הוא רוצה להיות חייל.

הקהל התלהב, אבל המבקרים חלוקים בדעותיהם. ה"שפיגל" טען שהאופרה בעייתית משום שהיא מתבססת רק על חומרים אותנטיים, בלי לספק דרמה, חולשה שהבמאי לא הצליח להתגבר עליה. ה"פרנקפורטר אלגמיינה" לעומת זאת טען שמדובר בהישג, אם כי זו אופרה שאינה מותירה בצופה רושם ארוך טווח. מי שלא יצליח להשיג כרטיסים בברלין, יוכל להתנחם בכך ש"פרשת דרייפוס" תועלה גם בצרפת, בשווייץ, בניו יורק וגם בישראל. מי שבאמת מתעניין בפרשה ישמח לדעת שוויס כתב גם בלט וגם מחזמר שיתבססו על החומר הרב שאסף. הוא משוכנע שאופרה איננה מספיקה, משום שפרשת דרייפוס "עשירה כמעט כמו התנ"ך".

בית הדין החוקתי התיר באחרונה צריכה לשימוש אישי של חשיש, וזהו אחד מנושאי השיחה הבולטים כאן. תערוכת הרישומים "על חבל דק", שנפתחה כעת במינכן, מציגה גם היא צרכני סמים, אבל סמים קשים. התערוכה הבלתי שגרתית מוצגת במשרד הבריאות במינכן. הציירת, כריסטינה בוה, עובדת כרשמת בבית המשפט בהמבורג, וכך יצרה קשר עם מכורים לסמים קשים. זה ארבע שנים שהיא מבקרת בכל שבוע בנקודת מפגש שלהם ומציירת אותם, לצד סצינות מבית המשפט: סוחר הסמים על ספסל הנאשמים שתוקע מבט רצחני בעד המסומם. או שני פורטרטים של אותו נרקומן, באחד, שצויר לפני שנתיים, העיניים מלאות הבעה. בשני, שצויר באחרונה, הן כבות. כל רואה ברישומים שלה שליחות חברתית, שאותה היא מרחיבה כעת לספר שייצא במימון השבועונים "שטרן", "שפיגל" ו"די צייט".

האמן היחיד שהצליח להביא את הפרלמנט הגרמני לדון באמנות הוא כריסטו. בפברואר אושר לאמן האמריקאי לעטוף את בניין הרייכסטאג בברלין למשך שבועיים, בתחילת 1995. עד 10 ביולי אפשר להתרשם מן הפרויקטים הרבים של האמן

אלפרד דרייפוס. אופרה חדשה

הסביבתי בוילה שטוק במינכן. התערוכה כוללת מודלים, רישומים ותמונות ממבצעי האמנות שלו, כמו עטיפת גשר פונט נף בפאריס או שתילת 3,000 מטריות כחולות וצהובות ביפאן.

אמנות קצת יותר שגרתית מציג עד 3 ביולי המוזיאון העירוני במינכן: 163 רישומים של האמן האקספרסיוניסטי ליונל פייניגר, שהושאלו מפוגז און אוניברסיטת הרווארד. במוזיאון לחפצי אמנות בפרנקפורט־מיין מציגים עד ספטמבר 150 אמנים גרמנים חפצי אמנות עכשוויים. מוזיאון לודוויג בקלן מציג את "מודיליאני הבלתי ידוע", 241 רישומים מאוסף פרטי שצוירו בפאריס בין 1906 ל־1914.

עוד במינכן, מקלט שהופך לגלריה לאמנות. בעת בניית תחנת הרכבת התחתית בעיר, תוכננו להציב 300 מיטות לשעת חירום. אבל במקום זה הגלריה העירונית, הלמוט פרידל, הצליח לשכנע שהמקלט הפרטיים לא יגיעו כל כך רחוק, והאולם ישמש כפורום לאמנים צעירים. האדריכל אוזה קיסלר עיצב אולם מאורך ומשופע מבטון. לקראת הפתיחה הוזמנו להאיר את הקירות עיצובים, כדי שהמבקרים יתמקדו הפעם בגלריה עצמה ולא במה שמוצג בה. החל מיולי יוצגו שם תערוכות מתחלפות של צ'אק קלוז, ג'ני הולצר, מאט מולינן ולורנס ויינר.

ג'ואן ריוורס מגלמת בברודוויי את סאלי מאר, אמו של לני ברוס

ניו יורק: גילו את הקפה

האמריקאים הכי מתרגשים מהקונצרטים של ברברה סטרייסנד, אבל לאלה אי אפשר להשיג כרטיסים. מוטב לפנות לברודוויי

מאת חיים הנדוורקר

ניו יורק

אחד האירועים הגדול ביותר הצפוי בניו יורק הקיץ הוא סדרת הקונצרטים של ברברה סטרייסנד ביוני, במדיסון סקוור גרדן, אבל כרטיסים להופעה של זמרת זו, שלא הופיעה בניו יורק זה 25 שנה, אזלו מזמן. כולם נמכרו בשעות אחדות לאחר יציאתם לשוק, במחירים שהגיעו גם ל־350 דולר.

האקוסטיקה במדיסון סקוור גרדן איננה מהמשובחות ובקושי אפשר לראות את האמן המופיע, ובכל זאת הרבה אמריקאים, מתברר, מוכנים לשלם כל מחיר כדי להיות בהופעה של סטרייסנד. מי שינסה אצל ספסרים יתבקש לשלם 800 ואפילו אלף דולר לכרטיס. נותר רק להשתעשע בתקווה שסטרייסנד תחזור על מה שעשתה בניו יורק לפני 25 שנה בתום סדרת קונצרטים היא הגישה קונצרט פתוח לקהל בסנטרל פארק.

גם הכרטיסים לקונצרט המשותף של אלטון ג'ון ובילי ג'ואל נמכרו כולם, ובניגוד לשמועות, כנראה שלא תהיה השנה הופעה של הביטלס בפארק.

מה שכן אפשר לראות שם הם קונצרטים פתוחים לקהל של התזמורת הפילהרמונית של ניו יורק, המטרופוליטן אופרה ועוד. צריך לעיין ב"ניו יורק טיימס", ב"וילג' ווייס" או ב"ניו יורק מגזין" כדי למצוא את פירוט האירועים, שפעמים רבות מופיע במודעות קטנטנות, שחומקות בקלות מהעין. האקוסטיקה לא מעולה, הכל בחינם, ובכל זאת, זאת חגיגה. גם במרכזים אחרים, כמו לינקולן סנטר ורוקפלר סנטר מתקיימים אירועים שונים בחינם.

לברודוויי יש כרטיסים, אבל למי שלא ביקר שם בשנים האחרונות כדאי להתרגל למחירים החדשים, שיכולים להגיע גם ל־65 דולר. המחזמר "קרוסל", המועלה בלינקולן סנטר זכה לביקורות נלהבות ביותר. למרות מחלתו של אחד מכוכבי ההצגה, התאפשרה העלאתו על ידי גיוס הכוכב של "שבטום האופרה", שלמד את התפקיד בתוך ימים אחדים. קשה מאוד להשיג כרטיסים, אבל המאמץ כדאי.

ממש עכשיו עלה כאן המחזה "זכוכית שבורה" של ארתור מילר. ג'ואן ריוורס, שהתפרסמה בשנים האחרונות דווקא כמנחת טוק שואו לא מבריקה במיוחד, מגלמת את סאלי מאר, אמו של הקומיקאי לני ברוס, במחזה "סאלי מאר... ומלוויה", שכתבה יחד עם לוני פרייס ואריין סגרדס. גם המחזמר "פאר סיון", מאת סטיבן סונדהיים וג'יימס לפיין, עלה לא מזמן. זהו סיפור אהבה ותשוקה מרגש למדי, שבמרכזו משולש של שתי נשים וקצין. המבקרים חלוקים, וכעת אנשי ההפקה מכניסים שינויים בהצגה, אבל עדיין סונדהיים הוא סונדהיים, וחובביו לא יחמיצו מחזה שלו. אם לא ראיתם את "מלאכים באמריקה" בישראל, כדאי לנצל את ההזדמנות ולראות את המחזה כאן. כדאי גם לראות את "מריאה", בכיכובה של דיאנה ריג.

הסופר יהודי מספק ג'קי מייסון, שיוצא נגד הפוליטיקלי קורקטיות, ולפיכך הערותיו המשעשעות עלולות להישמע לעתים קצת גזעניות. "האחיות רוזנצוויג", על קורותיה של משפחה יהודית, ממשיך למלא אולמות. חובבי ניל סיימון יכולו לראות את "צחוק בקומה ה־23", העוסק בחייו של המחבר ומה שהתרחש מאחורי הקלעים של ברודוויי. הלהיט הגדול לילדים הוא ללא ספק "היפה והחיה", מבית היוצר של וולט דיסני.

אופרת הרוק "טומי" היא הפגנה מוסיקלית מעולה, עם תפאורה שרק ברודוויי יכולה להציג. למי שאוהב את המוסיקה של פיטר טאונסנד מובטחת הנאה מלאה. ואפשר כמובן לראות את אחד הלהיטים הקבועים – "נשיקת אשת העכביש", "חתולים", "אחים ברם", "יוסף וכתונת הפסים" ו"פנטום האופרה". מי שרוצה לראות מחזמר אמיתי, מפואר מאוד, עם מעט מלל והרבה מוסיקה ושירים של ג'ורג' ואיירה גרשווין, יראה את "קרייזי פור יו".

ועוד מקום שמומלץ לבלות בו בניו יורק: האספרסו בר. בתי קפה מזוהים בדרך כלל עם פאריס, אבל בשנים האחרונות שטף גל של בתי קפה את ניו יורק, וערים רבות אחרות בארצות הברית. כמו יום נפתח כאן אספרסו בר חדש, גם אם ממש ליד כבר ניצב אחד. הקפה האמריקאי הוכר לרע עדיין מוגש ברוב הדיינרס והמסעדות, אבל המודעות לקפה טוב השתפרה.

בניגוד לפאריס, באספרסו בר האמריקאי אי אפשר לבלות יום שלם על כוס קפה אחת, הכיסאות לא ממש נוחים, הרעיון הוא שתיקחו איתכם את כוס הקפה, או שתשבו עשר דקות, לכל היותר רבע שעה ותלכו לכם – אבל בזמן הקצר הזה זהו המקום לראות ולהיראות.

הקיץ בניו יורק מתנהל בקלות בזה הישראלי. אפשר להימלט מהחום, המחנק והלחות לתוך החנויות הממוזגות האוויר, או לבית קולנוע. באזור לינקולן סנטר יש ריכוז גדול של בתי קולנוע שבהם מקרינים סרטים שנחשבים איכותיים ומתוחכמים יותר מסרטי הקיץ ההוליוודיים.

ולבסוף, תמיד כדאי לבקר במוזיאון לאמנות מודרנית וכשאר המוזיאונים בניו יורק, כולל המוזיאון היהודי, שנפתח בשנה שעברה. המוזיאון המדובר והמבוקר ביותר בארצות הברית השנה היה מוזיאון השואה בוושינגטון. מי שמוכן לשלב חוויה כזו בחופשתו צריך לשריין מקומות מראש. הכניסה אמנם בחינם, אבל התור ארוך מאוד. ועוד מוזיאון חדש, שנפתח רשמית מזה, הוא מוזיאון אנדי וורהול בפיטסבורג, במערב פנסילבניה, עיר הולדתו של אמן הפופ. זהו המוזיאון של אמן אחד הגדול ביותר בארצות הברית, ועלות בנייתו היתה 12 מיליון דולר. וורהול, שעזב את פיטסבורג לניו יורק שלא על מנת לחזור, היה שונא את הרעיון, אומרים מקורביו.

אדינבורו. הפסטיבל מושך לעיר יותר ממיליון מבקרים

בריטניה: 6,500 אמנים באדינבורו

בפסטיבל אדינבורו יש היצע עצום של תיאטרון, מוסיקה ותערוכות של יוצרים מהמרכז ומהשוליים

מאת דפנה הדרי

לונדון

האנגלים נוהגים להתייחס אל עונות השנה בהתאם למזג האוויר ולא לפי לוח השנה. הכוונה לכך היא שאפריל כבר עבר ואפילו מחצית מאי מאחורינו ואין זאת סיבה מספקת כאן כדי להיפרד מהסוודרים והמעילים. אמנם הצבעונים כבר פורחים בכל הגינות, וסביב המדשאות בכיכרות כבר אפשר לראות פרחים בשלל צבעים, אבל עדיין קר ורטוב. אבל העיתוי לאירועי התרבות נקבע רק לפי לוח השנה ולא בהתאם למזג האוויר, שכן מארגניהם יודעים מהניסיון שגם אם יקבעו פסטיבל מוסיקה בפארק לאמצע יולי אין שום ביטחון שבזמן המופעים לא ירד גשם שוטף.

התוכנית הצפויה לעונת הפסטיבלים עמוסה למדי, ובמהלך התקופה שעד נובמבר מתוכננים לפתוח חמישים פסטיבלים שונים ברחבי הממלכה המאוחדת. חלקם מוקדשים לתחום אחד בלבד, כמו סדרת הקונצרטים היוקרתית ה"פרומס" שמתקיימת בלונדון וחוגגת השנה את יובל המאה לקיומה; אחרים, כמו פסטיבל אדינבורו, מציעים למבקר מגוון עצום הכולל תיאטרון, מוסיקה, מחול, ציור, פיסול ואמנויות.

אחד הדברים החשובים ביותר למבקר שרוצה ליהנות מהפסטיבלים האלה הוא תכנון מוקדם. לא די בכך שבודקים מראש את ההיצע האמנותי לתקופה שבה מתכוונים לבקר בבריטניה, או אפילו מאריכים את השהות כדי להספיק לבלות כמה ימים באחד האתרים היותר מרוחקים שבו מתקיים אירוע מיוחד. חשוב להזמין מראש כרטיסים, לפחות למופעים המרכזיים, שמושכים קהל רב, ובדרך כלל עדיף לדאוג מראש לסידורי הלינה ולא לסמוך על לשכת התיירות המקומית.

אירועי תרבות מושכים בבריטניה קהל רב, ורבים חוזרים מדי שנה לאותם מקומות. הדואגים לשריין לעצמם מקום בבתי המלון הטובים והנוחים יותר. מי שמנסה למצוא מקום לינה ברגע האחרון נאלץ להתפשר על המקומות שנותרו, שהם או יקרים יותר או מרוחקים מהמרכז, ואז צריכים לנסוע בנסיעות שמייקרות את כל הביקור.

לחובבי התיאטרון הקלאסי, מומלץ ביקור בסטרטפורד־אפון־אייוון, מקום משכנה של הרויאל שקספיר קומפני, שפתחה את עונת ההופעות שלה באמצע מארס ותמשיך עד ספטמבר. התיאטרון נחשב לאחד המוסדות הלאומיים בבריטניה, והמחירים בהתאם. במהלך מאי יועלה שם המחזה "הנרי החמישי" בכיכובו של איאן גלן, ומ־25 במאי עד סוף יולי יוצג "הלילה ה־12", עם אמה פילדינג והיידן גווין. בסוף יולי יועלה בימויו של אדריאן נובל ל"חלום ליל קיץ".

בתיאטרון הקטן שבמקום, הנקרא "סואן", מועלים מחזות יותר מודרניים, ביניהם "האלוזות הפראיים ביותר" של אלאן אייקבורן, והקומדיה של תומס סאתרן, "תיירוצי הנשים".

אפשר לשלב את הביקור בתיאטרון בסטרטפורד עם סיור באוקספורד, שנמצאת במרחק של פחות משעה נסיעה, או – אם מזג האוויר יפה – בארמון בלנהיים על גבי המרהיבים האצורות האמנות שבו. זהו אחד הארמונות היפים מבין אלה שבעליהם עדיין מתגוררים בהם ופותחים חלק לקהל הרחב, תמורת תשלום. יש סיורים מאורגנים שכוללים סיור באוקספורד, ביקור בארמון בלנהיים והצגה בסטרטפורד, אבל לעצמאים אין שום בעיה לבקר בשלושת המקומות ברכב שכור או בתחבורה ציבורית נוחה. כדאי רק לזכור שאחרי ההצגה, חזרה ללונדון בתחבורה ציבורית עלולה להיות בעייתית.

באמצע אוגוסט נפתח באדינבורו, סקוטלנד, הפסטיבל הבינלאומי השנתי. הפסטיבל, שנמשך עד ה־3 בספטמבר, זכה להצלחה כזו שבמשך השנים התפתח לצדו פסטיבל פרינג', שהוא לעתים יותר מעניין ומציע מגוון עצום של הצגות תיאטרון ניסיוני ומופעים שאינם דורשים את אולמות הענק, התפוסים על ידי מופעי הפסטיבל המרכזי. בנוסף מתקיים באותו זמן בעיר גם פסטיבל סרטים, ואמנים מהאזור מציגים את עבודותיהם בתחומים שונים כמעט בכל פינת רחוב.

ביקור בפסטיבל אדינבורו הוא חוויה בלתי נשכחת, גם אם מעייפת. כמעט בכל שעה משעות היום והלילה יש היצע עצום של מופעי תיאטרון, קולנוע, מוסיקה ותערוכות. קשה מאוד שלא להתפתות ולנסות לדחוס את הגרב לכל יום באדינבורו, והתוצאה היא מירוץ מאולם אחד לאחר. אין כמעט דרך להבטיח שלא יהיו אכזבות, אבל בדרך כלל המאון היחבי, ובתיאטראות הקטנים יותר אנשים אינם מבזבזים את זמנם אם המופע אינו לרוחם: לא פעם, זמן קצר לאחר תחילתה של הצגה, מתחילה התנועה החוצה של המאוכזבים שמעדיפים לעבור למופע אחר.

השנה צפויים להשתתף באירועים באדינבורו 6,500 אמנים, שיופיעו ב־240 אתרים שונים ברחבי העיר, רובם במרחק הליכה מהמרכז. נבנה גם אולם חדש, שלפי הפרסומים תהיה לו הבמה הגדולה ביותר בבריטניה, עם 1,900 מקומות ישיבה. באולם החדש תתקיים הופעת הבכורה האירופית של האופרה האוסטרלית, עם "חלום ליל קיץ". באולם אחר מתוכננת סדרה של קונצרטים שיהיו שילוב של קלאסי ומודרני. בתחום המחול בולט השנה המחול המודרני.

פסטיבל אדינבורו מושך לעיר יותר ממיליון מבקרים, ולכן כדאי לתכנן מראש; אבל בניגוד לפסטיבלים אחרים, כאן בדרך כלל אפשר להשיג כרטיסים למופעים השונים אפילו באותו יום, מלבד מופעים מרכזיים של הפסטיבל הבינלאומי. לאלה אפשר להזמין כרטיסים מראש באמצעות הדואר. פרטים על תוכנית הפסטיבל הבינלאומי אפשר לקבל בסניפי משרד התיירות הבריטי בארץ. תוכנית הפרינג' בדרך כלל יוצאת מאוחר יותר, אבל לרוב מופעי הפרינג' קל להשיג כרטיסים ברגע האחרון.

גם באדינבורו יש בעיה של מיעוט בתי מלון שמחיריהם סבירים באזור המרכז. ועוד פרט טכני שכדאי לזכור: באדינבורו קר (לא בהשוואה לתל אביב, אלא בהשוואה ללונדון).

משרד התיירות הבריטי פירסם חוברת הכוללת מידע על כל הפסטיבלים המתקיימים בבריטניה עד הסתיו, ואפשר להשיג את החוברת בסניפי המשרד בארץ.

רדיו - יום א'

קול המוסיקה

06.06 לקום עם מוסיקה
09.00 תוכניות הבוקר של קול המוסיקה
13.57 בינת שיר. שבעה פרקים בספר "הזהר"
14.06 מוסיקה לשעת צהריים
16.00 מוסיקה קולית
18.00 מאולם ההקלטות
19.05 צלילים בין ערביים
20.00 בינת שיר. שבעה פרקים מתוך "הזהר"
20.05 מאולמי הקונצרטים שלנו – לחג
23.00 צלילים לסיומו של יום

רשת א'

07.30 שירים עבריים
08.05 חוגה. בני הגדול (ש.ח.)
09.05 פתוח, חיסכון והשקעות. רם תרמוד
10.05 סלודיה. שירות מידע למאזינים. משה טימור
11.05 חיים, בריאות, רווחה ועוד
12.05 עיתונות בבוקר. יצחק אלון
13.00 חדשות ותוכניות באנגלית ובצרפתית
14.05 בראש צעיר לחג. לילדים ולבני נוער
15.00 זמן מתן תורתנו. לקראת חג השבועות
16.05 שירי הלל ומסורת
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 פנים אל פנים. עם ד"ר ה. קלפפיש
18.05 שרות לכשר מתל. שבועות בקיבוץ
19.05 האלוהים דיבר. קול ה' ביצירות מוסיקליות לנושאים תנ"כיים
20.05 רדיו דרמה. הפעם: "פיוטיי של פילוקטטס" מאת מאיר ויזלטיר
21.05 שירים יפים לחג

רשת ב'

06.06 הבוקר הזה
08.05 עדיין אחד. דליה יאירי
09.05 עשר עד עשר. מיכאל/ מגור
10.05 מה יהיה בחג. יואב גינאי
12.05 בוצי היום
14.05 כמעט חג. מנחם מיכלסון
15.05 שירים עבריים
16.05 ערבי חג. ברקן הוד
18.05 ליל חג. ירון אנוש
20.05 מספרי סיפורים. יוסי אלפי
21.05 שירים עבריים
23.05 שירים שאהבנו
01.05 לתוך הלילה. מנחם גרנית

רשת ג'

06.06 סע לאט
07.09 מקורב ישראלי
09.05 בוקר בוקר. מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר. אורנה יקיר
11.05 כל יום הוא יום יפה. עם יוסי סיאס
12.05 אהבה עצמית. גיל קופר
13.05 רק בשביל חג. מנחם פרי
15.05 לקצת ערב חג
17.05 הרמוניה מתוקה
19.05 זמר שבנה לחג
20.05 מזרחית
22.05 תלבשי לבן
23.05 חולם בהקיץ. נאוה סביון

גלי צה"ל

05.02 צה"ל יוצא חג
06.30 בוקר טוב ישראל
07.15 בוקר חדש. רזון נשר
08.00 בוקר טוב ישראל
09.05 קפה בבוקר. רונית כפיר
10.49 בילוי היום לחג
11.05 הזיית אך שנה
13.00 בצהרי היום. יומן לסיכום החדשות
13.15 הזיית אך שנה. המשך
14.05 עוד לא חג. עלי מוהר
15.05 מבית הצייר. דודו ברק מביא את שירי אלבום האוסף הפרטי שלו
16.05 שירים לערב חג
17.05 שירה בשבועות. שירה מיוחדת לקראת החג ועליה. מגיש אדרי פקלמן
18.05 בדרך אל החג. דודי ברזאבי
20.05 לא על הכבינה לבדה. מוסיקה, ד"שים ומשוחקי רדיו. איה עמיקם
22.05 ערב בגינות היין. שפנינים עם דידי פייר
24.05 מוסיקה. עם נויה עינב
02.00 לא רוצים לישון

גלגל"צ

07.05 מדינה בדרך. אמיר אשר
09.05 תשע בכיכר. עומי קורינט
11.05 שמש. אלי ישראלי
13.05 מיוזג אחיה. ארי שמאי
14.05 בסריה. נויה עינב
15.05 שבוע וחג. דובי לנץ
16.05 חבם בבכיס. רון לויטל
18.05 שירים בלי ציבור. שירים עבריים.
21.05 סבא מלא להיטים

רדיו - יום ב'

קול המוסיקה

06.00 לקום עם מוסיקה
09.00 תוכניות הבוקר של קול המוסיקה
13.57 בינת שיר. "הזוהר" – יומן רפאל
14.06 צלילים לצהרי חג
16.00 מאולמי הקונצרטים בעולם
18.00 מאוצר יצירות. היצירות לפסנתר של יוהאנס ברהמס. סדרת תוכניות של אלכסנדר תמיר. חלטים אחרונים 39
19.05 צלילים בין ערביים
20.00 בינת שיר. שבעה פרקי בספר "הזוהר"
20.03 מעברית. עם שלמה ישראלי
22.00 מבחר התקליטיה (ש.ח)
23.00 צלילים לסיומו של יום

רשת א'

07.30 שירים עבריים
08.05 בראש צעיר לחג
09.05 חוגה. עם שלומית הראבן
10.05 חוות ביתה שנים אחת. נוסטה נרן מספרת על הדיין במחנותו של הסופר רב סרן
11.05 כשתכבשנו קשה. נאחנו בן אלמגור
12.35 אנתולוגיה לשירה
13.00 חדשות ותוכניות באנגלית ובצרפתית
14.05 בראש צעיר לחג
15.05 שלוש משאלות. עם אתי פולק
16.05 אילנות בירושלים. בעקבות תערוכה בנושא במוזיאון מגדל דוד
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 מגנינה עברית. ניגון הנביא
18.05 מזמורים. שיר השירים כשירה אהובית
19.05 סגנית משפטית בשאלות של ביוד
20.05 העכשיו מסורת. לחג השבועות
21.05 בבא עני. המשורר יהודה עמיחי בן 70. מראיינת: אילנה מוקדון (ש.ח)
22.05 שירי מסורת והלל לחג
23.05 מוסיקה יהודית אמנותית

רשת ב'

06.05 שירים עבריים
08.05 שי לחג. שמואל שי
10.05 הכל חג. מדרון שירי המדינה
13.05 רגעי קסם
15.05 שיר לשלום. מתוך הופעה מוסכית של שבי שירי יאיר רוזנבלום
17.05 מספרי סיפורים. יוסי אלפי
18.05 עבר חג
21.05 מפתקי לילה. זאב עבר
23.05 שירים עבריים
24.05 יומן חצות
24.30 שירים עבריים (המשך)
01.05 לתוך הלילה. יוסי סיאס

רשת ג'

07.00 ארון שלום לחג
07.07 בוקר של חג
10.05 פרח בבבי. זהר ארגוב
12.05 הכל על הזמן. להיטים מן הקופסה
15.05 זה יבוא פתאום. עם עפרה חזה
18.05 פריגם בפיילי פארק (בהופעה חיה)
19.05 תפלה בדרכים
21.05 מזרחית
23.05 חולם בהקיץ. עפר נחשון

גלי צה"ל

05.02 צלילי חג
07.05 יומי של שירים
08.05 מקלה עליה לחג. שירא ברא
09.05 זהוב חג. מקרקבינים ושירים
10.05 התרוממות. שירים עבריים
11.05 מצווה לסשה ארגוב
13.05 ביכורי הפלת. מימב ה"פלופינד", מסשד רדיו, עם איה עמיקם ומוטי ברייש
14.05 מדרון שלום. אומה הגדבת העמים. שלוש שעות עם אלי ישראלי
17.05 תיאטרון הדמיון. שיחות על הרדיו הישראלי לאורך השנים – פרק נבחר
18.00 שישבת. גיא חזר
20.05 חג בריש
22.05 מזרחי. מסורת
23.05 הלך בוצות. עם יוסי עדור
24.00 יומן חצות
24.10 יומן פסטיבל ישראל
24.15 ציפורי לילה. עם סי היימן
02.00 לא רוצים לישון

גלגל"צ

08.05 התרגשות. שירים עבריים
11.05 סריג. עם רונית כפיר
14.05 שלוה. עם ליפור ההמן
16.05 אלירה. עם לילך ברגע
18.00 שישבת. עם גיא חזר
20.05 עברים לחול. עם יעל קירון
22.05 לילה טוב. רונית כפיר

קולנוע

תל אביב

גורדון המחודש – האמת שלא תיאמן. 18.30, 22.00. אמון הדדי. 20.00
העיר 1 – בודהה קטן. א' 21.45, 24.15. ב' 19.15, 21.50
גן העיר 2 – עולמו של וויין 2. א' 22.00, 24.10. ב' 19.30, 22.00
גת – ארץ צללים. א' 21.55, 24.25. ב' 19.25, 21.55
דיזנגוף 1 – רומיאו בן זונה. א' 11.00, 13.30, 22.00, 24.15. ב' 19.30, 21.50
דיזנגוף 2 – שלושת הצבעים – לבן. א' 11.00, 13.30, 22.00, 24.15. ב' 19.30, 21.50
דיזנגוף 3 – הפיתוי הכי יפה של חיי. א' 13.30. ב' 21.50. הפסנתר. א' 11.00, 22.00. ב' 19.30. ב'–ה' 11.00, 15.10, 19.30. כלבי אשמורת. א' 24.15
דקל – פילדלפיה. א' 22.00. ב' 19.30, 21.50
הוד 1 – ללא פחד. א' 11.30, 21.45, 24.30. ב' 14.00, 16.45, 19.30, 22.00
הוד 2 – מקס ומורים. א' 11.30, 22.00, 24.15. ב' 14.00, 16.00, 18.00, 20.00, 22.00
הוד 3 – תיק שקנאי. א' 11.30, 21.45, 24.30. ב' 13.30, 16.45, 19.30, 22.00
הוד 4 – על קו האש. א' 11.30, 21.45, 24.30. ב' 14.00, 16.45, 19.30, 22.00
הקולנוע – חג שמחת המול. א' 22.00. ב' 19.15, 21.45
חן 1 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.20. ב' 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. חתולים בצמרת. א', ב' 11.00
חן 2 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.20. ב' 14.30, 17.00, 19.30, 21.50. גלשני הפינגה. א', ב' 11.00
חן 3 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 11.00, 22.00, 24.20. ב' 11.00, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50
חן 4 – בית הרוחות. א' 21.50, 24.25. ב' 19.15, 21.55. גב' דאוטפייר. א' 11.00. ב' 11.00, 14.30, 17.00
חן 5 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 11.00, 22.00, 24.20. ב' 11.00, 14.30, 17.00, 19.30, 21.50
פילת 1 – בשם האב. א' 22.00, 24.30. ב' 19.30, 22.00
פילת 2 – רשימת שינדלר. א' 21.45. ב' 18.00, 21.45
פילת 3 – שלום מושלם. א' 22.00, 24.30. ב' 19.30, 22.00
לב 1 – מנזמן. א' 12.00, 14.00, 22.00, 24.30. ב' 19.45, 22.00
לב 2 – קיקה. א' 12.00, 14.00, 22.00, 24.30. ב' 19.30, 21.50
לב 3 – שלום לפילגש. א' 11.30, 14.00, 21.45. ב' 19.00, 21.40. הצבאתי עלי חוה. א' 24.30
לב 4 – עירום. א' 14.00, 22.00, 24.30. ב' 19.30, 22.00
מוזיאון – האשה שיצרה שמן שמשום. א' 22.00. ב' 19.45, 22.00
מקסים – עידן התמימות. א' 22.00. ב' 19.15, 21.40
סינמטק – אורלנדו. א' 20.00. ב' 20.00, 22.00
צפון – ברכה – שלום מופלא. א' 22.00. ב' 19.30, 21.50
רב־אור 1 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
רב־אור 2 – תמונות קצרות. א' 22.00. ב' 18.00, 21.30
רב־אור 3 – בודהה קטן. א' 21.50, 24.25. ב' 19.30, 21.55
רב־אור 4 – עידן התמימות. א' 21.55, 24.25. ב' 19.15, 21.55
רב־אור 5 – שארית היום. א' 21.50, 24.20. ב' 19.20, 21.55
שחף 1 – מקס ומורים. א' 22.00, 24.15. ב' 20.00, 22.00
שחף 2 – רשימת שינדלר. א' 21.45. ב' 20.45
תל־אביב 1 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 22.00, 24.15. ב' 20.00, 22.00
תל־אביב 2 – הצטלבות. א' 22.00, 24.15. ב' 20.00, 22.00
תל־אביב 3 – בשם האב. א' 22.00, 24.30. ב' 19.30, 22.00

ירושלים

ניל 1 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 11.30. ב' 20.00, 22.00
ניל 2 – מקס ומורים. א' 11.30. ב' 20.00, 22.00
ניל 3 – ללא פחד. א' 11.30. ב' 20.00, 22.00
ניל 4 – הצטלבות. א' 11.30. ב' 20.00, 22.00
ניל 5 – רשימת שינדלר. א' 11.30. ב' 21.00
ניל 6 – תיק שקנאי. א' 11.30. ב' 19.45, 22.00
ניל 7 – רומיאו בן זונה. א' 11.30. ב' 20.00, 22.00
ניל 8 – בשם האב. א' 11.30. ב' 19.30, 22.00
חן 1 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
חן 2 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50. חתולים בצמרת. א', ב' 11.00
חן 3 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 11.00, 22.00, 24.20. ב' 11.00, 19.30, 21.50
חן 4 – ארץ הצללים. א' 22.00, 24.20. ב' 19.20, 21.55
חן 5 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 11.00, 22.00, 24.20. ב' 11.00, 19.30, 21.50
חן 6 – קיקה. א' 22.00, 24.20
חן 7 – בודהה קטן. א' 22.00. ב' 19.10, 21.50
רון 1 – התפרנים מבבורלי הילס. ב' 19.15, 21.30
רון 2 – פילדלפיה. ב' 19.15, 21.30

חיפה

מוריה – האשה שיצרה שמן שמשום. א' 22.15. ב' 19.15, 21.30
סינמה קפה עמטי 1 – בודהה קטן. א' 22.00. ב' 21.15. שארית היום. ב' 19.00
סינמה קפה עמטי 2 – שארית היום. א' 22.00. המסתור. ב' 19.00. שלום לפילגש. ב' 21.00
עצמון 1 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 22.00, 24.15. ב' 19.00, 21.30
עצמון 2 – מקס ומורים. א' 22.00, 24.15. ב' 19.00, 21.30
עצמון 3 – ללא פחד. א' 22.00, 24.15. ב' 19.00, 21.30
עצמון 4 – רומיאו בן זונה. א' 22.00, 24.15. ב' 19.00, 21.30
עצמון 5 – הצטלבות. א' 22.00, 24.15. ב' 19.00, 21.30
פנורמה 1 – בשם האב. א' 21.45, 24.15. ב' 19.00, 21.30. הדיים לפי משפחת אדמס. ב' 11.00
פנורמה 2 – רשימת שינדלר. א' 22.00. ב' 18.00, 21.30. סוד הגן הנעלם. ב' 11.00
פנורמה 3 – לבן. א' 22.00, 24.15. ב' 19.00, 21.30. המסע המופלא הביתה. ב' 11.00
רב אור 1 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 11.00, 22.00, 24.20. ב' 11.00, 19.00, 21.30
רב אור 2 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.20. ב' 19.00, 21.30. גלשני הפינגה. א', ב' 11.00
רב אור 3 – קיקה. א' 22.00, 24.20. ב' 19.00, 21.30. חתולים בצמרת. א', ב' 11.00
אורלי – ארץ הצללים. א' 22.00. ב' 19.00, 21.30
רב נח 1 – עדה באפלה. א' 22.00. ב' 19.00, 21.30
רב נח 2 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 22.00. ב' 19.00, 21.30
רב מור 1 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.20. ב' 19.00, 21.30
רב מור 2 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 22.00, 24.20. ב' 19.00, 21.30
רב מור 3 – תמונות קצרות. א' 22.00. ב' 21.15
רב מור 4 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.20. ב' 19.00, 21.30
רב מור 5 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 22.00, 24.20. ב' 19.00, 21.30
רב מור 6 – פילדלפיה. א' 21.50, 24.25. ב' 19.00, 21.30
רב מור 7 – ארץ הצללים. א' 21.55, 24.25. ב' 19.00, 21.30

אשדוד

רון 1 – המסתור. א', ב' 19.30, 21.30
רון 2 – רשימת שינדלר. א', ב' 20.45
ניל 1 – מקס ומורים. א' 11.30, 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00
ניל 2 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 11.30, 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00
ניל 3 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 11.30, 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00
ניל 4 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.15. ב' 19.45, 22.00. תראו מי שמדבר עכשיו. א' 11.30
ניל 5 – פילדלפיה. א' 22.00, 24.30. ב' 19.30, 22.00. סוד הגן הנעלם. א' 11.30

אור־יהודה

ניל 1 – מקס ומורים. א' 11.30, 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00
ניל 2 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 11.30, 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00
ניל 3 – רשימת שינדלר. א' 21.45. ב' 18.00, 21.30
ניל 4 – טומבסטון – עיר ללא חוק. א' 11.30, 21.45, 24.15. ב' 19.30, 21.45

אשקלון

חן 1 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
חן 2 – רשימת שינדלר. א' 22.00. ב' 18.00, 21.30
חן 3 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
חן 4 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
חן 5 – מקס ומורים. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50

באר־שבע

רב נב 1 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50. חתולים בצמרת. ב' 11.00
רב נב 2 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 22.00, 24.20. ב' 11.00, 19.30, 21.50
רב נב 3 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50. גלשני הפינגה. ב' 11.00
רב נב 4 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 22.00, 24.20. ב' 11.00, 19.30, 21.50

בית־שאן

מופ"ת – גב' דאוטפייר. ב' 21.15

בת־ים

חן 1 – מקס ומורים. א' 22.00, 24.20. ב' 11.00, 19.30, 21.50
חן 2 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50. חתולים בצמרת. ב' 11.00
חן 3 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 22.00, 24.20. ב' 11.00, 19.30, 21.50
חן 4 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
חן 5 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
חן 6 – רשימת שינדלר. א' 22.00
חן 7 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50

הרצליה

דניאל – לבן. ב' 21.30
אכדיה – רשימת שינדלר. ב' 20.45
מנדרין 1 – בית הרוחות. א' 22.00. ב' 19.15, 22.00
מנדרין 2 – שארית היום. א' 22.00. ב' 19.30, 22.00
סטאר 1 – מקס ומורים. א' 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.00, 17.30, 19.45, 21.50
סטאר 2 – בודהה קטן. ב' 21.50. רשימת שינדלר. א' 22.00. סוד הגן הנעלם. א' 19.45. ב' 11.00
סטאר 3 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 19.45, 22.00, 24.10. ב' 11.00, 19.40, 21.50. סוד הגן הנעלם. ב' 17.30

חדרה

לב 1 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.30. ב' 19.45, 22.00
לב 2 – מקס ומורים. א' 22.00, 24.20. ב' 19.45, 22.00
לב 3 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 22.00, 24.30. ב' 19.30, 22.00
לב 4 – רשימת שינדלר. ב' 18.45. קיקה. א' 22.00, 24.20. ב' 22.15

חולון

גל 1 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 18.00, 20.00, 22.00
גל 2 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.15. ב' 11.30, 19.45, 22.00
גל 3 – מקס ומורים. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 18.00, 20.00, 22.00
גל 4 – בכוונת זדון. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.15. ב' 11.30, 19.30, 22.00
גל 5 – רומיאו בן זונה. א' 20.00, 22.00, 24.15. ב' 19.30, 22.00. אלדין. א', ב' 11.30

טבריה

יד משריח – מקס ומורים. ב' 21.15

כפר־סבא

ניל 1 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 18.20, 22.00
ניל 2 – בשם האב. א' 19.15, 22.00, 24.40. ב' 19.20, 22.00. סוד הגן הנעלם. א', ב' 11.30
ניל 3 – קיקה. א' 19.30, 22.00, 24.40. ב' 19.30, 22.00. חתולים בצמרת. א', ב' 11.30
ניל 4 – מקס ומורים. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 18.20, 22.00
ניל 5 – ללא פחד. א' 19.30, 22.00, 24.40. ב' 19.30, 22.00
ניל 6 – עדה באפלה. א' 19.30, 22.00, 24.40. ב' 19.30, 22.00
ניל 7 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 19.30, 22.00, 24.15. ב' 19.30, 22.00
עמל – ב' 19.15, 21.30

מגדל העמק

רב חן 1 – הצטלבות. א' 22.00. ב' 19.00, 21.30
רב חן 2 – מקס ומורים. א' 22.00. ב' 19.15, 21.30
רב חן 3 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 22.00. ב' 19.00, 21.30

נס־ציונה

ניל 1 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 18.00, 20.00, 22.00
ניל 2 – הצטלבות. א' 20.00, 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00. סוד הגן הנעלם. א', ב' 11.30
ניל 3 – מקס ומורים. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 18.00, 20.00, 22.00
ניל 4 – בשם האב. א' 21.45, 24.30. ב' 19.30, 22.00. סוד הגן הנעלם. א', ב' 11.30

כרמיאל

סינמה 1 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 22.00. ב' 19.00, 21.30
סינמה 2 – מקס ומורים. א' 22.00. ב' 19.00, 21.30
סינמה 3 – ארץ הצללים. א' 22.00. ב' 19.00, 21.30

נהריה

הוד – רשימת שינדלר. ב' 18.15, 21.30

נצרת־עילית

ניל 1 – רשימת שינדלר. א' 21.54. ב' 18.00, 21.30
ניל 2 – בשם האב. א' 21.45, 24.15. ב' 19.30, 22.00
ניל 3 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 18.00, 20.00, 22.00
ניל 4 – בודהה קטן שלי. א', ב' 17.00, 19.15, 22.00
ניל 5 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 11.30, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 19.30, 21.45
ניל 6 – מקס ומורים. א' 11.30, 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 18.00, 20.00, 22.00
ניל 7 – בכוונת זדון. א' 11.30, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 19.30, 21.45

נתניה

ניל 1 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00
ניל 2 – הצטלבות. א' 22.00, 24.15. ב' 20.00, 22.00
ניל 3 – רומיאו בן זונה. א' 22.00, 24.15. ב' 20.00, 22.00
ניל 4 – מקס ומורים. א' 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00
ניל 5 – בשם האב. א', ב' 17.00, 19.30, 22.00
חן 1 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.20. ב' 19.25, 21.50. חתולים בצמרת. ב' 11.00
חן 2 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 22.00, 24.20. ב' 11.00, 19.20, 21.50
חן 3 – ארץ צללים. א' 22.00, 24.25. ב' 19.20, 21.50. גב' דאוטפייר. ב' 11.00
חן 4 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.20. ב' 19.25, 21.50. בזירות בלה 2. ב' 11.00

עפולה

מופ"תרון – מקס ומורים. ב' 21.15

פתח־תקוה

היכל 1 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 11.00, 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00
היכל 2 – מקס ומורים. א' 11.00, 22.00, 24.00. ב' 20.00, 22.00
היכל 3 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.15. ב' 19.45, 22.00. תראו מי שמדבר עכשיו. א' 11.00
רם 1 – בשם האב. ב' 19.30, 22.00
רם 2 – רשימת שינדלר. ב' 21.00
רם 3 – שארית היום. ב' 19.30, 22.00

קרית־מלאכי

הקריה – הצטלבות. ב' 21.30

קרית־שמונה

היכל התרבות – רשימת שינדלר. ב' 20.45

קריות

קריון 1 – ברכה. א' 21.30, 24.00. ב' 21.00, 23.30. ספר הג'ונגל. ב' 11.00
קריון 2 – בשם האב. א' 21.30, 24.00. ב' 21.00, 23.30
קריון 3 – מקס ומורים. א' 19.00, 21.30, 24.00. ב' 11.00, 18.45, 21.00, 23.30. סוד הגן הנעלם. א' 19.00. ב' 11.00
קריון 4 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 19.00, 21.30, 24.00. ב' 11.00, 18.45, 21.00, 23.30
קריון 5 – גב' דאוטפייר. א' 19.00. ב' 11.00, 18.45. תיק שקנאי. א' 21.30, 24.00. ב' 21.00, 23.30
קריון 6 – רומיאו בן זונה. א' 21.30, 24.00. ב' 21.00, 23.30. עולמו של וויין 2. א' 19.00. ב' 11.00, 18.45
קריון 7 – רשימת שינדלר. א' 21.30. ב' 18.45, 22.00. תראו מי שמדבר עכשיו. א' 19.00. ב' 11.00, 18.45
קריון 8 – בזירות בלה 2. א' 19.00. ב' 11.00, 18.45. שארית היום. ב' 23.30
קריון 9 – הצטלבות. א' 21.30, 24.00. ב' 21.00, 23.30. הדיים לפי משפחת אדמס. א' 19.00. ב' 11.00, 18.34

קרית־אונו

מתנ"ס – תיק שקנאי. ב' 19.00, 21.30

ראשון־לציון

הזהב 1 – בשם האב. א' 21.45, 24.40. ב' 19.15, 22.00. פארק היורה. א', ב' 11.00
הזהב 2 – רשימת שינדלר. א' 21.45. ב' 18.00, 21.30. חתולים בצמרת. א', ב' 11.30
הזהב 3 – עדה באפלה. א' 20.00, 22.00, 24.15. ב' 19.45, 22.00. סוד הגן הנעלם. א', ב' 11.30
חן 1 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.25. ב' 19.25, 21.50
חן 2 – פילדלפיה. א' 21.55, 24.25. ב' 19.25, 21.55
חן 3 – ארץ הצללים. א' 22.00, 24.25. ב' 19.20, 21.55
חן 4 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
עמן – עירום. א', ב' 19.30, 21.50
סטאר 1 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 20.00, 22.00, 24.00. ב' 11.30, 17.00, 19.45, 22.00
סטאר 2 – קיקה. א' 22.00, 24.15. ב' 19.30, 22.00. גב' דאוטפייר. א' 19.40. ב' 11.30, 17.10
סטאר 3 – פילדלפיה. א' 21.45, 24.15. ב' 19.25, 22.00. הגן הנעלם. א' 19.50. ב' 11.30, 17.20
סטאר 4 – בודהה קטן. א' 19.15, 21.45, 24.15. ב' 11.30, 16.50, 19.25, 22.00
ראשון – ללא פחד. א', ב' 19.30, 21.45
רון 1 – שארית היום. ב' 19.30, 21.45
רון 2 – תיק שקנאי. ב' 19.15, 21.45
רון 3 – בודהה קטן. א' 19.15, 21.30

רחובות

חן 1 – עדה באפלה. א', ב' 11.00, 17.00
חן 2 – מקס ומורים. א', ב' 11.00, 17.00
חן 3 – ברכה. א', ב' 11.00, 17.50
חן 4 – פילדלפיה. א', ב' 11.00, 17.00

רמת־השרון

כוכב – מקס ומורים. א' 22.00, 24.00. ב' 19.30, 21.40

ר"ג־גבעתיים

אואזיס 1 – עדה באפלה. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
אואזיס 2 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50
אואזיס 3 – בכוונת זדון. א' 22.00, 24.25. ב' 19.30, 21.50
רב־חן 1 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 22.00, 24.20. ב' 19.30, 21.50. חתולים בצמרת. א', ב' 11.00
רב־חן 2 – רשימת שינדלר. א' 22.00. ב' 18.00, 21.30, 17.30, 21.00. מאוהב אחד יותר מדי. א' 11.00
רב־חן 3 – בודהה קטן. א' 21.50, 24.25. ב' 19.10, 21.50. תראו מי שמדבר עכשיו. א' 11.00
רב־חן 4 – בשם האב. א' 21.55, 24.25. ב' 19.15, 21.55. גלשני הפינגה. א', ב' 11.00
שבים – תיק שקנאי. א' 19.00, 21.30

רעננה

מופ"ח – עירום. ב' 19.15, 21.30
פארק 1 – מאוהב אחד יותר מדי. א' 11.00, 19.30, 22.00, 24.00. ב' 11.00, 17.00, 19.30, 21.30
פארק 2 – התפרנים מבבורלי הילס. א' 11.00, 19.30, 22.00, 24.00. ב' 11.00, 17.00, 19.30, 21.30
פארק 3 – האקדח מת מצחוק 33 ושליש. א' 11.00, 19.30, 22.00, 24.00. ב' 11.00, 17.00, 19.30, 21.30
פארק 4 – מקס ומורים. א' 11.00, 19.30, 22.00, 24.00. ב' 11.00, 17.00, 19.30, 21.30
פארק 5 – פילדלפיה. א' 19.30, 22.00, 24.15. ב' 17.00, 19.30, 21.30. חתולים בצמרת. א', ב' 11.00

صكنا من الاهل

صكنا من الامل

תרבות וספרות

עורך בני ציפר

אפלטון

איגרת ראשונה

תירגם מיוונית יורם ברונובסקי

שלוש־עשרה איגרות נכללו במהדורה הקדו־מה ביותר של כתבי אפלטון, שערך במאה השנייה לספה"נ אריסטופנס איש ביזנטי־ון. זמן רב לא עירער איש על האותנטיות של האיגרות, הגם שנטענו על ידי חכמי קדמוניות אחדים כיצירותיו של אפלטון. אך עם הזמן הועלו ספקות באשר להיותו של אפלטון המחבר האמיתי של ה־איגרות. הפולמוס פרץ במאה הי"ט ולא שכך מאז ועד עצם היום הזה. אך על אף התמדתו ומגוו־ניו השונות והפתלתלות, אפשר להיעזר במהדיר ה־מודרני הצרפתי של הטקסט, בסדרת גיום בודה, ז'וזף סואיה, המצטט מצדו, במהדורה משנת 1960, את דעתו של ההיסטוריון האנגלי של הפילוסופיה היוונית, ג'ון ברנט. ברנט כתב כי האיגרות, גם אם יש מקום לספקות בדבר האותנטיות של חלקן לפ־חות, הן בכל מקרה פרי־עטו של סופר מחונן, המי־טיב לכתוב בסגנונו של אפלטון והבקי במשנתו בקיאות מופלאה. יתר על כן, הפרטים האוטוביוגר־פיים הרבים שבהם מלאות האיגרות תואמים את מה שידוע ממקורות אחרים על חיי אפלטון.

האיגרות הן תעודות מרתקות, וקודמות בכל מק־רה, הקשורות לפרשה נודעת בחייו של אפלטון, היא מעורבותו בניהול ענייני העיר סירקוזאי בסי־ציליה. הוא הוזמן לשם על ידי הטיראן דיוניסיוס בשנת 387. לאפלטון בן הארבעים ניתנה כאן ההז־דמנות ליישם את תורת השלטון התבונתי שלו, ול־הדריך את דיוניסיוס במשימה שקיבל עליו הטיראן: להיות "מלך־פילוסוף". התיאוריה מוכרת מן הדיא־לוג האפלטוני הגדול "המדינה", ועל עיקריה הוא חוזר בכמה מן האיגרות.

סופו של הניסיון הסיציליאני של אפלטון היה אכזבה מרה. דיוניסיוס לא ידע להיעשות "מלך פי־לוסוף" בהדרכת המורה שאותו העריץ להלכה. ה־איגרות פורשות את עלילותיה ונפתוליה של הפרשה המרהיבה. שלוש פעמים ביקר אפלטון בסי־ציליה, והאיגרת הראשונה נכתבה לאחר שובו מן הביקור האחרון, שהסתיים למעשה בהודחתו של ה־פילוסוף "המעודד" הראשון, וגירושו מן החצר. המכתב הקצר כולו עלבון אישי ותלונה אל מאר־חו־מגרשו. רק באיגרות הבאות מוצגת במלואה התסבוכת הסיציליאנית של הפילוסוף האתונאי, אך האיגרת הראשונה מביאה את הקורא מיד אל לב המעורבות הזאת, בעלת המשמעות הרבה לתולדות הרעיון המדיני של המערב.

התרגום לפי הטקסט במהדורת ז'וזף סואיה.

בילִיתי בקירבכם זמן ממושך ומשלתי כשאני זוכה באמון רב יותר משזכה לו כל אדם אחר זולתי, אך בעוד אתם מפיקים יתרונות מפעילותי, אני נאלצתי לעמוד כנגד השמצות קשות. ועם זאת ברור היה לי שאיש לא יאמין שמעשה אכזריות כלשהו שע־שיתם התבצע תוך הסכמתי. ואני נדרש לעדותם של אלה שנטלו חלק בניהול ענייני הפוליס, אשר לצד רבים מהם התייצבתי והצלתים מפני אסונות לא־קט־נים. והנה אני, שהכתרתי למושל יחיד, שומרה הפולח של הפוליס שלכם, הודחתי ושולחתי הביתה באופן מח־פיר יותר מזה שהייתם מוכנים לקבצן שהיה מבלה בקירבכם זמן ממושך כל כך. להבא אקפיד לשמור על מרחק מן הבריות, ואילו אתה, טיראן שכמותך, תישאר תמיד לבדך בבית.

את מנת הזהב המהודרה ששקלת לידי בבואי לדרך מחזיר לך באכזיוס יחד עם האיגרת הזאת. לא היה די־בה לצורכי הדרך, ואף להוצאות אחרות לא היתה בה תועלת רבה. לחרפה ייחשב לך שנתת אותה בכלל, ואני עצמי הייתי מסתבך בחרפה לא הרבה יותר קטנה אילו הסכמתי לקבלה. על כן אני דוחה אותה. ברור שבשבילך אין חשיבות אם אתה נותן סכום כזה או שאתה לוקח אותו, על כן קח לך את הזהב הזה והענק אותו למישהו אחר מבין ידידיך, כפי שהנהגת בי. אני זכיתי לקבל ממך מתנה גדולה די הצורך. כאן עלי לצטט לך את הטור של אוריפידס המזכיר לך, שאם

תקלע יום אחד לצרה
תבקש שמישהו כזה יתייצב לצדך.

עוד אזכירך שגם כותבי הטרגדיות האחרים, ברובם, כשהם מעלים על הבמה עריץ הנופל בידי מתנקש, שמים בפיו צעקה כגון זו:

רעי עוזבוני, ואומלל אני אובד היום.

אך איש לא העלה עריץ על הבמה מישהו האובד מחמת חוסר זהב. גם הטורים הבאים ידמו בעיני הברי־ות כמביעים מחשבה נבונה:

לא הזהב, גם אם הוא נדיר בחיי בריות חולי־תותות,
לא היהלום, לא ברק מצעי הכסף, לא בבואת עינ־ים מהודרות,
לא שורות־קמה בבריא שבולים על פני ארץ אוריה,
ישוו כולם לעצת גברים טובה, מתואמת.

היה שלום ותן דעתך שגורל עוזך כלפינו, כך שתיטיב לנהוג כלפי אחרים.

הציטוט הראשון הוא מתוך טרגדיה אבודה של אוריפידס ("קטעי טרגדיות יווניות" בעריכת נאוק, מתוך אוריפידס, מס' 956). הציטוט השני הוא מתוך טרגדיה שמחברה אלמוני (המקור הנ"ל בעריכת נאוק, מתוך האלמונים, מס' 347). הציטוט השלישי כולל טורים של משורר אלמוני ("משוררים יוונים ליריים", בעריכת ברג, מס' 138).

שארל בודלר

נוף

תירגם מצרפתית דורי מנור

כְּדֵי שֶׁאֶכְתֹּב בִּצְנִיעוּת אֶת שִׁירֵי־הָרוֹעִים, רְצוֹנִי
בְּקִרְבַת הַשָּׁמַיִם לִשְׁכַּב כְּאוֹתוֹ אִצְטַגְנִין קַדְמוֹנִי;
מִגְדְּלֵי־כְנֵסִיּוֹת הֵם שְׁכֵנַי, וּמִתּוֹךְ חֲלוֹמִי שָׁם אַקְשִׁיב
לְדִנְדּוּן מִזְמוֹרֵי הַטְּקָסִים, שֶׁהָרוּחַ בְּלִי־דַּי יָשִׁיב.
מִמְּרוֹמֵי עֲלִיַּת גַּג־בֵּיתִי, שְׁתֵּי יָדַי אוֹחֲזוֹת בְּסַנְטֵר,
אֶתְבּוֹנֵן בְּסַדְנָה שֶׁל אָמָן, שֶׁמּוּלִי תְּפַטְפֵּט, תְּזַמֵּר,
וְאֶרְאֶה מִגְדְּלֵי־כְנֵסִיָּה, אֲרֻבּוֹת – שֶׁלַּל תָּרְנֶיהָ שֶׁל עִיר,
וְרָקִיעַ עָצוּם וְגָדוֹל, שֶׁחֲלוֹם נִצְחִיּוּת בּוֹ יָעִיר.

כֹּה מָתוֹק, לְהַבִּיט אָז בְּעַד מַעֲטֵה עֲרָפִלִּים – בְּלֵילוֹת,
בְּלֵידָה שֶׁל כּוֹכָב בַּמְּרוֹמִים, וְשֶׁל אוֹר עֲשָׁשִׁית – בַּחַלּוֹן,
בְּנָהָר שֶׁל גֵּצִים וּפֶחָם, הָעוֹשֶׂה אֶת דַּרְכּוֹ לַשְּׁחָקִים,
וּמִמַּעַל – יָרֵחַ נוֹסֵךְ הֲדָרוֹ שֶׁל קְסָמִים רְחוֹקִים;
אֲבִיבִים וְקֵיצִים וּסְתָוִים יַעַבְרוּ מוּל עֵינַי בִּשְׁעָרָה,
וּכְשֶׁחֹרֶף יָבוֹא, וְעִמּוֹ יְעָרְמוּ גַּם שַׁלְגֵי־הַשִּׁגְרָה,
אָז אֶסְגֹּר אֶת דַּלְתֵי־הַיַּעַד, וְאָגִיף מִכָּל־עֵבֶר תְּרִיסִים,
וּבַלַּיְלָה אֶבְנֶה אַרְמוֹנוֹת אֲפוּפֵי מִקְסָמִים וְנִסִּים.
חֲלוֹמִי יַהֲלֹךְ לוֹ בְּתוֹךְ אֲפָקִים תְּכֻלְכֻלִּים לְהַלֵּל,
נְשִׁיקוֹת, לַהֲקוֹת צִפּוֹרִים הַנּוֹשְׂאוֹת זִמְרָתָן יוֹמָם וָלֵיל,
בְּסֻתָּנִים נִפְלָאִים, מִזְרָקוֹת, הַבּוֹכוֹת בְּאַגְלֵי אֲבַרְבַּהַט,
וְרִגְשַׁת אַהֲבָה שֶׁל יְלָדוֹת, עֵת בִּמְלוֹא תֻּמָּתָהּ הִיא מַבִּעַת.
הֶהָמוֹן הַמּוֹרֵד יִסְתָּעֵר עַל שִׁמְשַׁת חַלּוֹנִי – אַךְ לַשָּׁוְא.
סַעֲרוֹ לֹא יַזְקִיף אֶת מִצְחִי מִן הַכַּן שֶׁהָיָה לוֹ מוֹשָׁב, –
כִּי שָׁקוּעַ אֶהְיֶה כְּלִיל־כָּלִיל בְּאוֹתָהּ תַּאֲוָה, לְהָשִׁיב
בְּעָצְמַת רְצוֹנִי לְבַדּוֹ אֶת תָּקְפָּם שֶׁל יְמֵי הָאָבִיב;
בְּאוֹתָהּ תַּאֲוָה, לְהָלִיץ מִלִּבִּי אֶת גַּלְגַּל הַחַמָּה,
וּמִלַּהַט הָמוֹן הַרְהוּרַי – לַעֲשׂוֹת אֲוִירָה חֲמִימָה.

אגור שיף

ז'נטילה שרה

על שביל החצץ חיכה להם איש גוץ. אקדח נלחץ לתוך מותניו הנשפכים. חולצתו היתה רטובה מזיעה.

"אתם החברה של הדגלים?" שאל.

"למה?" ענה גרי.

"אני צריך לקנות דגל בשביל הבן שלי, אז חשבתי שאולי תוכלו למכור לי אחד."

הגוץ הלך איתם. "אני צריך דגל כזה," אמר והצביע על דגלי הבד הגדולים שהתנוססו על התרנים בחזית תחנת הדלק.

"זה דגל יקר הדגל הזה," אמר גרי. "זה דגל תפור, לא דגל מודפס."

"הבטחתי לו דגל גדול, דגל אמיתי, עם נכחות, ודגל שעשה ברוח רעש של מפרש," אמר האיש, "הבן שלי חולם על דגל כזה כבר מיום העצמאות הקודם. עברנו דירה. עכשיו יש לנו מרפסת לרחוב. עשינו מעקה חדש, יותר גבוה, שלא יפלו הילדים, המסגר חיבר לנו, חינם, צינור באלכסון, כזה בשביל לתקוע דגל, והוא הבטיח לבן שלי שיביא לו דגל על מקל, אבל הוא כמו שכח, ולא היה לי נעים לצלצל רק בשביל הדגל. עכשיו אני עושה לו הפתעה."

"אנחנו לא מוכרים לך את הדגל הזה," אמר שושנה. "כל הדגלים מוזמנים."

"בבקשה," התחנן האיש.

"לא מוכרים", אמר שושנה. גרי חייך חיוך מתנצל. הוא קטע מהסליל מיתר עם שלושה דגלי הפלסטיק והגיש לאיש הגוץ. "השותף שלי צודק, אני מצטער", הוא אמר. "קח את זה ותגיד לילד שלך חג שמח".

"חג שמח", אמר האיש. הוא הביט בדגלי הפלסטיק הקטנים בעגמומיות ואחר כך הניף יד במין הבעה רפויה ובעט את דרכו אל מגרש החניה.

יום נגמר, יום בא. השמש ירדה אל הצמרות הדרות ששקשקה בדגלי הפלסטיק שקישטו את תחנת הדלק.

דגלי הבד על התרנים התנפנפו שחורים בתוך שקי־עה. בין צילי הברושים שנפלו על הכביש באלכסון, טייל כלב צהוב. "אג אג אג אני אוהב את את את הארץ הזאת", אמר יצחקלה. הוא היה גמגמן. "והדד דד דדגל, זה פ פפ פפ פפשוט דדדדגל יי יי יי יפה". שושנה הדליק סיגריה ושיחק בגפרור הבוער בין שתי אצבעות ואז תלש דגל פלסטיק אחד ותבע בו באש. הדגל ניתך והתערבל ברוח, אל הכביש. הוא אמר: "אני מרחם עליך, טמבל". כשדיבר, עשן נשפך מגרונו. יצחקלה ניסה להשתין. הוא עמד ליד גלגל הטנדר והביט לתוך החלון. אבל בצד השני, הציצו אליו פני המתאגרף של שושנה עם חיוך הלעג המקובע עליהם. יצחקלה עצם את עיניו וניסה להעלות את תמונת הים שמאחורי הפרדסים. הפרדסים שמעבר לברושים, הברושים שליד הכביש.

לבסוף השתחרר מתוכו קילוח חזק.

"אתה, גם בשביל להשתין אתה צריך לעבוד קשה", אמר שושנה. "אתה לא יכול לעשות כלום בחיים בלי לבלבל לעצמך את המח. אני מרחם עליך".

אוניית פח שחורה, חבוטת דלתות, מגוללת באבק, זינקה ממגרש החניה, עברה במהר תחת הדלק המתער־בה אל הכביש. הכלב עף באוויר. הם ראו את צללית הנהג המכה בצופר, מתחת לפראנס, התגרגרה על חוט פרסת זהב, אוניית הפח התרחקה במהירות צפונה.

שושנה ניגש אל הכלב המת והעביר יד על השיער הצהוב. "מת", אמר. הוא מצץ עוד מגולת הטבק, וירק אותה על האספלט.

אחר־כך ירד גרי מגג התחנה, והם נכנסו למזנון והתיישבו ליד השולחן הבודד שהיה שם. איש צנום צייר עם מטלית לולאות לחות סביב צנצנת הסוכר.

"תביא לי חביתה משלוש ביצים בפיתה ותשים על זה הרבה חריף", אמר שושנה.

"אני יעשה לך את הביצים ואני יביא לך את החריף שתשים לבד" אמר האיש של המזנון.

גרי הביט דרך החלונות המשושים. בחצר תחנת הדלק המוחשכה בהקו פיסות הפלסטיק הלבנות. פתאום נדלקו הפנסים.

"תראו אותה", אמר גרי. ליד אחד העמודים התומ־כים את גג מוסך הצצ'ים שכבה אישה.

"היא כבה כבר שעתיים", אמר האיש של המזנון.

"בדקת אם היא חייה?" שאל גרי.

"לא."

גרי קם פתאום ויצא. הם ראו אותו חוצה את חצר תחנת הדלק, ניגש לדמות השוכבת וכורע לידה. אחר־כך עזר לה לקום ותמך בה עד שנכנסו למזנון.

שושנה עזב את השולחן והתיישב ליד הדלפק כשג־בו אל הדלת. גרי אמר: "אמרתי לה שהיא יכולה להגיע איתנו עד טבריה." הוא חייך. "ניתן לה לשבת על הדגלים מאחורה."

היא היתה הרה. על הבטן העצומה היתה מתוחה חצאית אדומה, קצרה מאד. גרי דחף אליה כסא. הוא אמר: "זה יצחקלה והוא זה שושנה. אני גרי".

היא התיישבה בכבדות. "למה יש לו שם של בחורה?"

"חיים. חיים שושנה. ועם מי יש לי הכבוד?" אמר שושנה.

"תעזוב כבוד. אם אני ארצה אני אגיד לך איך קוראים לי גם בלי כיבודים." היה לה קול רק שהתנגן בדיבור תימני, עולה ויורד.

גרי צחק. שושנה משך מפית נייר וניגב את פיו בכוח, כאילו התאמץ למחוק את השפתיים מהפנים. אחר־כך קיפל אותה וקרע אותה לפיסות קטנות.

"תגידי", אמר גרי. "מה עשית שם ליד העמוד. חשבנו שאת מתה. זה מקום לנוח?"

"לא. באמת לא מקום טוב. אבל הייתי עייפה." היא חייכה וחשפה שיניים לבנות, קטנות, מדויקות. שפתה העליונה היתה נפוחה. על לחייה היה חתך שחור, [illegible].

"מישהו פתח לך את הפרצוף, לא?" אמר שושנה.

האיש של המזנון חזר עם תה בכוסות זכוכית גבוהות והעמיד אותן על השולחן. גרי הצמיד מייד את פיו אל שפת הכוס ושאב בשריקה.

"אז מה את בעצם עושה כאן?" שאל גרי.

"אני באמת לא יודעת. הורידו אותי כאן. אני אפילו לא יודעת איפה אני."

"אמרתי לה שהיא יכולה להגיע איתנו עד טבריה", אמר גרי חייך.

"אין מקום", אמר שושנה.

"מאחורה, על הדגלים", אמר גרי.

"לא", אמר שושנה.

"אני מנהל את הפרויקט הזה, ואני מחליט. היא באה איתנו מאחורה על הדגלים עד טבריה."

"תרגע", אמר שושנה.

גרי צרח: "אל תגיד לי תרגע!"

עפעפו של גרי רעד. הוא היה על סף התקפת זעם. יצחקלה זכר איך פעם זרק על אמא סכין. היא אמרה לו שבמקום לקנות לו טוסטוס היא תתרום את הכסף לבית כנסת. הוא זרק עליה סכין, כמו בסרטים, היא צעקה, רוצח, והשכנים הלמו בדלת.

"תעזוב אותו", אמרה והניחה את אצבעותיה שבו־רות־הציפורניים על ידו של גרי. "אני מכירה בטבריה מישהו עם יאכטה".

מקק רץ אחר־כך נפל וקרטע למרכז החדר שם עמד פתאום והתהפך על גבו. "ריססנו כאן אתמול", אמר האיש של המזנון. הוא בעט את המקק אל הדלת וכשפ־תח אותה, נכנס ריח של בשר שרוף עם הרוח.

היא הרימה את עצמה מהכסא. "איפה השרותים, בבקשה?" האיש של המזנון הצביע על וילון החרוזים והיא התנדנדה לתוכו ונעלמה. גרי הושיט לאיש של המזנון שטר של חמישים ואז נישען על הדלפק ליד שושנה וניסה לפייס אותו. "היא תעזור לנו לתלות את הדגלים אם נצטרך", אמר.

"היא לא מוצאת חן בעיני", אמר שושנה.

"אני חושב עליך", אמר גרי. הוא פנה ליצחקלה: "בטח שעוד אף פעם לא זיינת? תגיד את האמת", אמר, "אתה לא מתבייש ממני נכון?"

הוא לא באמת מכיר אותי, חשב יצחקלה. גרי היה אחיו הבוגר, ומבוגר ממנו בשבע שנים. שניהם היו יתומים עכשיו, גרים לבדם בדירה של אמא.

"אל תדאג, יצחקלה", אמר גרי. "אנחנו הרי לא ניקח אותה לטבריה חינם. מה אתה אומר?"

הם חיכו לה בחוץ. היה קר. כשיצאה הושיט לה יצחקלה את מעיל העור השחור שלו. היא התעטפה וחייכה אליו. "ככה זה בהיריון", אמרה, "כל הזמן צריך לעשות פיפי".

גרי וחיים שושנה העדיפו לישון בחוץ בתוך שקי שינה ותמיד ישנו בשטחים פתוחים ולא בתחנות דלק. מאז ימי הכלא שבאו תקרות. חמש וחצי שנים הם היו בתא אחד. שני פושעים קטנים. גרי היה נמוך ורזה, שושנה ענק, בעל אף שבור. כשהשתחררו נשבעו לא להתראות לעולם. אבל פעם בשנה, יומיים לפני יום העצמאות, היו נפגשים אצל יצרן דגלים אחד בלוזינס־קי, ממלאים את הטנדר בדגלים ובשלושה ימים עוברים ומקשטים שלושים תחנות דלק. עם יצחקלה חשבו לג־מור את העבודה ביומיים.

הטנדר חרש בחול. הפנסים האירו תילי זבל שנפרסו לאורך החוף.

גרי נהג. שושנה השעין את מצחו אל השמשה שלידו ונרדם בפה פעור. יצחקלה, לחוץ ביניהם, הציץ באשנב שבין הקבינה לארגז והביט באישה ההרה שרבצה על ערימת הדגלים.

"אל תדאג", אמר גרי, "גם אני את הפעם הראשונה שלי עשיתי עם מישהי שלא הכרתי. אתה מתרגש". הוא הדמים את המנוע וכיבה פנסים. אחר־כך יצא מהקבינה, הניח מגף על החול, התמתח ונכנס לשק שינה. הוא אמר: "לילה טוב ילד" ומיד נרדם.

אבא. הוא נהרג באלף תשע מאות שמונים ושתיים. יצחקלה כבר גימגם אז. הוא היה אז בכיתה הא. אמא אמרה, זה יעבור, אחר־כך אמרה, זה גנטי. אמא לקחה אותו לפסי־כיאטר. היא אמרה, דוקטור, אני אשה מוכת־גורל. בנה הצעיר גמגם. בנה הבכור היה פושע קטן. בעלה הראשון נהרג במלחמה. בעלה השני היה חולה לב.

פסי הקצף בראשי הגלים הרדו בחושך. הים היה סוער. יצחקלה עמד ליד קו החול והביט באופק השחור שבעומקו הופיעו אורות מטוס רחוק, הופיעו ונעלמו בין הכוכבים.

"אז מה אתה רואה שם?"

היא עמדה מאחוריו בפישוק, מחייכת, חושפת שיני־ים יפות, ידיה תומכות במתניים, מאזנות את הבטן הגדולה.

גל נשפך על החול התפשט וליחך את קצות נעליה.

"שכחתי איך קוראים לך."

הוא התקרב אליה. "יצחק."

"יצחק." היה נדמה כאילו שיננה מילה חדשה. "צחי. למה אתה לא מדבר, צחי?"

אחר כך הוציאה ריבוע בד מקופל, תפסה את שוליו, זקפה אותו לתוך הרוח עד שנפתח כולו לדגל ואז פרשה אותו על החול והתיישבה. "בוא, שב לידי", אמרה והזמי־נה אותו בתנועת יד.

יצחקלה התיישב לידה. היא לחצה על כרסה ואמרה: "חודש שביעי. לא נשאר לנו עוד הרבה לסחוב אותה."

פתאום התרוממה על ברכיה, הפשילה את השמלה, לקחה את ידו והניחה אותה על הבטן החשופה. "הנה עכשיו, אתה מרגיש? היא שרה".

היתה תנועה עמומה בתוך העור המתוח.

"אתה מרגיש, היא ערנה כמאת, נכון?"

הוא ליטף את הבטן המתוחה, ואחר־כך הניח את אוזנו עליה, ליד הטבור.

"בגלל זה השם שלה ז'נטילה, כמו עדינה, אבל ז'נטילה זה שם אצילי."

"ז'נטילה", אמר יצחקלה, "ש ש ש ש ש ש שם של נ נ נ נ נ נסיכה".

"אתה יכול לדבר אליה, צחי. תגיד לה משהו".

היא ישבה על הדגל בחצאית מופשלת, כתפיה מכוסות במעיל העור ויצחקלה צמוד לבטנה החשופה. היא חיבקה אותו.

"לא איכפת לך שאני מחבקת אותך, נכון?"

הוא עצם עיניים.

"ז'נטילה שלי היא נסיכה אמיתית, כי רק נסיכות יכולות להיות שמחות כל־כך, רק נסיכות יכולות לחייך כל הזמן, ולשיר. אתה שומע אותה שרה? יש באלה ילדות עם כוכב שתמיד עושה להם אור, ילדות כמו ז'נטילה, נסיכות, כמו האנשים האלה, אלה שמכניסים את היד לתוך האש ולא מרגישים ששורף. ז'נטילה שלי, היא לא יודעת מה זה בכלל להיות עצובה, אתה שומע אותה שרה?"

פעימות הדם ברקתו של יצחקלה, איתותים של עובר בתוך קירות הבטן, גלים מכים בחוף. גם אני רוצה להיות בתוך הבטן הזאת, חשב יצחקלה.

היא חפרה חול ופזרה אותו ברוח.

"מאז שיש לי את ז'נטילה, גם המזל שלי השתנה. אני מרגישה את זה כל הזמן."

היא צחקה פתאום. "פתאום קבלתי אומץ". הבטן רקדה וסילסלה אותו. "ז'נטילה, ז'נטילה", היא צחקה, "ז'נטילה הנסיכה שלי".

הצחוק דעך והפך ליבבות. "הפסקתי לעבוד. ברחתי. התחבאנו ארבעה חודשים, אתה יודע מה זה, אכלנו מהזבל."

יצחקלה הודיק.

"בסוף הוא מצא אותנו. ידעתי כל הזמן שהוא ימצא אותנו בסוף. הוא השתולל, הוא הרביץ עם צינור, תגד לי את הפנים, אמרתי לו, רק אל תרביץ בבטן, רק אל תיגע בז'נטילה. הוא זרק אותי שם ובסוף הוא עוד בעט לי בראש. איבדתי את ההכרה. שכבתי שם עם זעזוע מוח."

היא קמה פתאום ויישרה את השמלה. יצחקלה ניער את הדגל וקיפל אותו. הם צעדו לאט אל הטנדר, פסי־עות כבדות בחול. היא ניגבה את אפה בשרוול העור ואז חייכה אליו ואמרה: "לילה טוב, צחי". היא נבלעה לארגז ועטפה את עצמה בדגלים, והוא התיישב בקבינה, ליד ההגה והסתכל לתוך החושך.

מי זה יצחקלה, הוא חשב, איש שלא יודע לדבר. במחשבות לא מגמגמים. הוא רצה לשדר לעולם, הוא רצה שיכירו אותו, אני יצחקלה, יצחקלה, אני לא יודע לדבר, אבל אתם, כולכם, כל העולם, נמצאים אצלי במחשבות, וכשאתם מדברים, אני זה שחושב אתכם מדברים. אני כמו עובר, חשב יצחקלה, שר בתוך הבטן. ז'נטילה. נסיכה.

"דבר", אמר לו גרי. יצחקלה בעט בחול. היה קר מול הים והוא חשב, מגיע לה ללבוש את הז'אקט שלי. הוא אהב את חתיכת העור הזאת, חזיר זה היה, חזיר או פרה, קליפה של חיה שנאכלה, [illegible] של בהמה ממולא בגוף אדם, זה מה שהיה המעיל הזה, לפעמים מוטל מרוקן על הברכיים, לפעמים תלוי על וו ומחכה לחוזר.

"אתה מזכיר לי את אבא שלך", אמר גרי. כך היתה אומרת לו אמא, אתה מזכיר לי את אבא שלך. לפעמים היתה עוברת דקה שלמה בין המילה הראשונה שהוציא ועד להמשך הנוגע של המשפט, ובהפסקה הארוכה הזאת היו מתגלגלות לו העיניים והיה בולע אויר. כמו טובע.

יצחקלה שתק, חפר עם חרטום הנעל, הביט מעבר לכתפו של אחיו.

שושנה פשט את החולצה וקפץ על רצועת החול המתלהכת בגלים בידיים פשוטות לצדדים.

"לא קר לך?" שאל גרי. שושנה הפסיק לקפוץ, הניח את זרועותיו על גג הטנדר ומתח את גבו. אחר־כך לבש את החולצה. "אני הולך לחרבן, אם לא איכפת לכם", אמר וגילגל נייר טואלט על כף ידו.

פתאום נעמד מול יצחקלה. "אבל קודם תספר לי איך היה לך איתה".

"עזוב אותו עכשיו", אמר גרי.

"לא, אני רוצה לשמוע, אז איך זה עם אישה בהריון?"

"תעזוב אותו עכשיו", אמר גרי.

שושנה הביט לתוך אישוניו של יצחקלה. הוא אמר: "אני רואה לך לתוך המוח, טמבל". אחר כך הסתובב והתחיל לצעוד עד שנעלם מעבר לדיונות.

בשש כבר גמרו לקשט תחנת דלק אחת ושתו שם קפה. הם מילאו את התרמוס באספרסו, קנו עוגת שמ־רים קלועה ובקבוק גדול של מיץ, ועברו עוד שלוש תחנות עד שהגיעו לתחנה החמישית שלהם, מין איגלו ענק שבור פיה, בשולי עיירת בטון חדשה. אל המבנה הכדורי הוביל כביש קטן שבשני צידיו היו תקועים דקלים, מבוגרים, שהועברו ממקום אחר ושכפותיהם היו אסופות בתוך ניילון שחור. הם עמדו נטויים זה מול זה, שדרה של צורות כפותות, ועכשיו היו מתוחים ביניהם גם המיתרים עם דגלי פלסטיק. על האדמה הטריה, סביב שיחי ורד קרוחים, התפתלו צינורות טיפטוף. "בוא תעיר כבר את החברה שלך, יצחקלה", אמר שושנה, "תראה לה לאיזה מקום יפה הבאנו אותה" הוא ניגש לטנדר עם הסולם על כתפו.

יצחקלה עמד בינו לבין דלת הארגז.

"עזוב", אמר גרי.

שושנה השליך את הסולם על גג הטנדר. "לא סובל צלנים", אמר, "אני רוצה שהיא תקום עכשיו ותגיד לי מי היא ומה היא ומה היא מחפשת".

"אולי באמת תעיר אותה שתבוא איתנו לאכול", אמר גרי.

יצחקלה פתח את הדלת. היא ישבה בתוך הדגלים והתייפחה. היא בכתה כולה, הרעידה את כתפיה, הבטן הגדולה, ז'נטילה, רעדה בין רגליה המתוחות בפישוק. הוא הושיט לה את התרמוס.

"די", אמרה וקינחה את עיניה באחד מדגלי הבד המקופלים. "מספיק בכינו, ז'נטילה."

היא זחלה בכבדות מתוך ארגז הטנדר וכשנעמדה לידם מתנשפת, תפס שושנה בידה, נעץ את אצבעותיו בשרוול העור, ואמר בלחישה צרודה: "זונה. מהרגע שראיתי אותך ידעתי שאת זונה."

יצחקלה היכה בעורפו והוא שיחרר את ידה ונפל על ברכיו. אחר־כך התרומם, ניער ממכנסיו אבק מרוממה ואמר בשקט: "טמבל".

פתאום עלתה מתוך העיר צפירה וקרעה בשמיים, מכוניות עצרו ואנשים יצאו מהן ונעמדו דום ליד הדל־תות הפתוחות. זה היה היום של גרי, יום הזיכרון. אביו נהרג במלחמה אבל הוא לא זכר אותו. הוא רק זכר את האבא האחר, אבא של יצחקלה, פועל דפוס, גמגמן. העופרת זורמת בדם. הוא קיבל התקפת לב כשהתווכח עם אמא. הוא רצה להגיד, אני שבא אותך האמר רק אני אני אני, ואז נפל. כעס באויר. הקיא. והיא עמדה מעליו והביטה בו בהשתאות. הם עמדו ארבעתם והבו לתוך השמיים, כמו שהיו עומדים בספירות בוקר, תמיד מול השמש הזורחת. שלושה, שלושה. הצפירה גוועה.

"בואו, ניסע מכאן כבר", אמר גרי. הוא חיבק את כתפו של יצחקלה ומשך אותו לטנדר. "אתה יודע, אני חייב לפסיכי הזה את החיים", אמר.

הם המשיכו לעבור תחנות דלק על דרך מתפתלת בין פסגות מצולקות, נסמכו בנסיעות התחלפו ליד ההגה. לאף אחד מהם לא היה רשיון נהיגה. אחר־הצה־ריים נכנסו לתחנת דלק אחת מוכת רוח. הם הוציאו את הסנדוויצ'ים שקנו איתם מהבוקר, פרקו מגדל של כסאות פלסטיק נמושים שהיו תקועים זה על זה וגררו אותם אל הקיר שעליו נפל צל המשאבות. מולם על הכביש, היתה תנועה כבדה, אבל התחנה נשארה שומ־מה. כשגמרו לאכול נכנסה פתאום מכונית בצריחת צמי־גים חדה. זאת היתה אוניית הפח השחורה, חבוטת הדלתות, המנומרת בטיפות אבק, שאור פנסיה הדולקים נמחק בתוך השמש של אחר־הצהריים. מתחת למראה התגרגרה על חוט פרסת זהב קטנה.

שמשת החלון ירדה ומתוך המכונית יצא פרק יד שעיר, מוקף צמיד זהב, ומשך את הידית. ואז כשהדלת המקומטת נפתחה לבסוף, התגלגל החוצה גוץ רחב כתפיים.

"אני מחפש את החברה שלי, היא איתכם?" אמר האיש.

הם הכירו אותו. היו לו עיניים עצובות.

"אני יודע שלקחתם אותה איתכם אתמול בלילה", אמר האיש. "חזרתי לתחנת דלק איפה שהשארתי אותה והאיש במזנון אמר לי שהיא נסעה עם החברה שתולים דגלים, אז איפה היא עכשיו?"

"אתה כ כ כ כ כמעט זה הה הה הרגת אותה", אמר יצחקלה. הוא קם ונעמד בין האיש למכונית. "זה הה הה הרגת אותה ו ו ו ו ו ו את זג זג זג זג סי סי סי סי סי לה."

"על מה אתה מדבר", אמר האיש. הוא פנה לגרי ושושנה: "על מה הוא מדבר? היה לנו ריב. התעצבנתי, באלוהים, התעצבנתי. אבל לא עשיתי לה נזק. הענשתי אותה קצת, זה הכל. הייתי צריך להעניש אותה, אתם לא יודעים איך היא שיגעה אותי".

"זה ה ה סי סי סי סי פו פו פו רים שלך לא מ מ מ מ עניינים את את את אותה", אמר יצחקלה.

"אז איפה היא עכשיו", אמר האיש, "אני רוצה לדבר איתה".

"אב אב אב אבל היא ל ל ל לא רוצה ל ל ל ל ל ל ד ד ד ד ד ר דבר איתך".

האיש תפס בחולצתו של יצחקלה. "איפה היא?" צרח.

פתאום נפתחה הדלת האחורית של הטנדר ומתוכה יצאה יחפה אמא של ז'נטילה. כשראה אותה, צעק האיש: "אני לא ארביץ לך יותר, זהו, עזבתי את הבית, אני מתגרש ממנה, אנחנו נתחתן, ניסע לאיזלאנד". הוא רצה לגשת אליה, אבל יצחקלה חסם את דרכו.

"זוז מכאן גמגמן" צרח האיש והרים מעליו את יצחק־לה.

שושנה קם ותפס בזרועו. הוא אמר: "תיזהר שאני לא יעשה לך מה שעשית לה".

"מה אתה רוצה, מה אתם רוצים, זה לא עניינכם בכלל, מה יש לכם ממנה" צעק האיש. עיניו הצטמ־צמו בדמעות. "אני אוהב אותה, תנו לי אותה בחזרה."

היא הביטה בהם מרחוק.

"תשלם", אמר שושנה.

יצחקלה אמר: "היא היא היא לא לא לא הו הו הו הו לכת אי אי אי איתו ל ל ל ל ש ש ש שו שו מקום".

"אל תתעייב כאן", אמר שושנה. הוא תפס את שעור־תיו של יצחקלה, משך את ראשו למטה הניף ברך מכופפת לתוך אפו. פניו של יצחקלה התמלאו בדם. הוא נפל על הכביש והתגלגל בין רגליהם.

"אז כמה אתה משלם?" שאל שושנה.

האיש הסיר את צמיד הזהב. שושנה שקל את השרש־רת בכף ידו. "לא מספיק", אמר, "יש כאן שלושה שותפים, אם לא שמת לב".

האיש הוציא מכיס מכנסיו חבילת שטרות מקופלת, קשורה בגומי. שושנה ספר במהירות עשרים שטרות ואז פתח בעדינות את כפתור חולצתו של האיש, תפס את שרשרת הזהב שהיתה תלויה על צווארו וקרע אותה במשיכה חזקה.

"עכשיו תן לי גם את האקדח שלך", אמר.

האיש היסס. הוא הביט סביבו, וגירד בעורף. לבסוף התיר את האקדח.

שושנה הטיח את האקדח בקודקודו. "זה בשביל הכלב שדרסת, חתיכת חרא מזיין שכמוך", אמר, "עכשיו קח את החברה שלך ולך".

יצחקלה שכב על הכביש. הוא ראה איך האיש הגוץ מחבק את אמא של ז'נטילה ודוחף אותה לתוך המכונית השחורה.

פרסת הזהב התנדנדה תחת המראה. הוא שמע את שושנה צועק: "חג שמח לכם ולאותו".

אל תצטער עליה יצחקלה, הוא אמר לעצמו, אבל מעיל העור שלו נשאר עליה, לתמיד. גרי רכן מעליו, הספיג את הדם שנזל מנחיריו בדגל בד, אחר־כך ניגש גם שושנה והם שניהם תפסו אותו בכתפיו, הרימו אותו, גררו אותו לארגז הטנדר השכיבו אותו על הדג־לים.

הם קישטו את תחנת הדלק האחרונה במבואות טב־ריה, וכשהחשיך ירדו עם הטנדר לשפת האגם.

יצחקלה פשט את בגדיו, נכנס לתוך המים, ואחרי כמה צעדים הפיל את עצמו לתוכם. נשימתו נעתקה. הוא שחה במהירות והתרחק מהחוף. אחר־כך, כשהתרגלו אבריו לקור שהקיף אותם, האט והתהפך על גבו והביט לשמיים. זיקוקי־די־נור התנפצו מעל מדרונות טבריה בלי קול. הוא חשב, ז'נטילה ואני, יום אחד נפגש ברחוב, היא כבר תהיה נסיכה ואני עוד אהיה עובר שר בתוך הבטן.

ספפו

שירים

תירגם מיוונית אמיר אור

עֶרֶב, בַּהֲשִׁיבְךָ אֶת כָּל שֶׁהֵפִיץ הַשַּׁחַר הַזּוֹהֵר,
מֵשִׁיב אַתָּה כִּבְשָׂה, מֵשִׁיב עֵז, מֵשִׁיב יֶלֶד אֶל אִמּוֹ.

בשיר התונה זה מבכים את הכלה שתיפרד ממשפחתה ותלך ללא שוב עם בעלה. הכבשה, העז והילד ישובו, אבל הכלה לא תשוב עוד.

כְּיַקִּינְתוֹן שֶׁבֶּהָרִים רוֹעֵי הַצֹּאן
רוֹמְסוּהוּ בְּרַגְלֵיהֶם, וְעַל הָאָרֶץ פִּרְחוֹ
הָאַרְגָּמָן...

שוב, בקריאה אחת, אפשר שזה מספר על הכלה, שנישואיה והפרידה ממשפחתה נתפסו כתחנת מוות (בחתונות עממיות אכן היו בוכים ומקוננים על הכלה, שכמו המת, תלך ולא תשוב עוד). בקריאה אחרת, אפשר שהשיר מדבר על איבוד הבתוליות והבתולים.

סָבִיב לַסַּהַר הַיָּפֶה, הַכּוֹכָבִים
אֶת נֹגַהּ מַרְאֵיהֶם יַצְפִּינוּ,
עֵת בִּמְלוֹאוֹ יִשְׁפַּע אוֹרוֹ
עַל פְּנֵי הָאָרֶץ...

אָז אָהַבְתִּיךְ אַתְּתִיס, מִכְּבָר:
יַלְדֹּנֶת בְּלִי חֵן הָיִית בְּעֵינַי.

וּבְמוֹתֵךְ תִּשָּׁכְבִי וְאַף פַּעַם לֹא זֵכֶר יִהְיֶה לָךְ
וְלֹא גַּעְגּוּעַ אֵלַיִךְ. הֵן אַתְּ, אֵין לָךְ חֵלֶק בְּוַרְדֵי
פִּירְיָה, אֶלָּא גַּם בְּבֵית הָדֵס נֶעֱלֶמֶת מֵעַיִן
תְּשׁוֹטְטִי לְגוּמָה בֵּין מֵתֵי עֲרָפֶל.

בשיר זה תוקפת המשוררת אשה בורה אך כנראה בעלת השפעה.

4. פיריה: איזור במקדוניה, שעל פי המיתוס, היה מקום הולדתן של המוזות. הדס: אל השאול. "גם בבית הדס נעלמת מעין": כמו בחייך איש לא ישים לבו אלייך גם אחרי מותך.

(בּוֹאִי) הֵנָּה אֵלַי מִכְּרֵתִים לְנָוֶה
הַקָּדוֹשׁ, בּוֹ חֻרְשַׁת תַּפּוּחִים
חֲמוּדָה, וּבָמוֹת מְקֻטָּרוֹת
לְבוֹנָה;

שָׁם מַיִם קְרִירִים הוֹמִים בֵּין עַנְפֵי
הַתַּפּוּחַ, הַמָּקוֹם מֻצָּל כֻּלּוֹ
בְּוְרָדִים, וּמֵעָלִים מַרְעִידִים
שְׁנַת קֶסֶם יוֹרֶדֶת.

שָׁם הָאָחוּ וְהַסּוּסִים פּוֹרֵחַ
בְּפִרְחֵי הָאָבִיב, וְהָרוּחוֹת
נוֹשְׁבוֹת בְּמָתֹק...
[...]

שָׁם בִּקְחַתֵּךְ [...], קִיפְּרִיס,
בִּגְבִיעֵי זָהָב צוּקִי בְּחֵן
נֶקְטָר מָסוּךְ
בְּחַגֵּינוּ.

1. כרתים: לפי המסורת הכרתית, שם עבדו לראשונה את אפרודיטה, שאותה קוראת אליה המשוררת.
13. קיפריס: כינויה של אפרודיטה, על שם אי הולדתה, קפריסין.

2א

תרבות וספרות

ויליאם בטלר ייטס

המגדל

תירגם מאנגלית אפרים ברוידא

1

מה אעשה בה בתפלות הזאת – הו לב, הו לב נזעם –
קריקטורה זאת שנקשרה לי
כלזנב של כלב מעולם
דמיון נרגש, חושק, מפלא יותר מן לא היה לי,
גם לא אזן, עין, מצפות יותר
אל מה שאי אפשר –
לא, לא, עת נער עם חכה וזבוב,
או אף תולעת מסכנה, טפסתי על גב הר
בן בולבן ולפני כל יום הקיץ משתרע
כארך החיים. דומני שעלי
לומר לבנות השיר להתעדות, לבחר לי רע
את אפלטון ואת פלוטינוס, עד אשר
הדמיון, העין והאזן די
ונוח להם בטעונים ובעסוק
במפשטות; או להיות לשחוק
למין קמקום חבוט המקרקש בעקבי.

2

אני צועד על השפתות, נועץ
עיני ביסודותיו של בית, או מקום שעץ
כמו אצבע מפיחת מזהיר
מן הקרקע ומשגר
את דמיוני כשהאור נוטה לנפל
ומעלה מראות וזכרונות
מתרס או מעתיקים באילנות,
כי שאלות לי את כלם לשאל.

מעבר זה ברכס ברה מיסס פרנץ', ויום אחד
עת כל נברשת כסף ממרש
שבטרקלין האירה את סמוקית הרהיטים
ואת היין, רץ אחד המשרתים
אשר ידע כל משאלות הגברת לנחש,
ושתי אזנים של אכר עוין
קשף במזמרת הגן
ולה בקערית כסויה אותן הגיש.

אומרים זכרו עדין כשאני צעיר
נערה כפרית שהללו על שיר –
היא גרה שם בין השרשים, וגם שבחו
את גון פניה, וביותר שמחו
בשבח כאשר זכרו איך בראותם
אותה עוברת שם בימי שוקים
היו האכרים איש ברעהו דוחקים –
כה רב היה הפאר אשר השיר נתן.

והיו שם קצת גברים אשר השיר שגעם,
או לחיה שוב ושוב הריקו את גביעם,
שקמו והכריזו כי ראוי לבחן
בראות עינים שלהם מראות דמיון,
אלא שנתקלו להם אור הלבנה קסום
באור של יום פרזאי – המזרה
שבששה דעתם – ואחד מן החבורה
טבע בבצה הגדולה של קלוה.

מוזר, האיש עושה השיר היה עור;
אולם אחר שקול בכבד אני אומר
כי לא מוזר הוא; הטרגדיה
בהומרוס התחילה שעור היה,
והלני את לבב כל חי השיאה.
הו לו אור שמש וירח ידמה ותד
בקרן אור אחת לאי־התיר,
אני בבגדוני כל נפש אשגע.

ואני עצמי בראתי את הנרהו,
פכח או שתוי אותו הרצתי אי־משם
עם שחר בין הבקתאות. משנלכד
בנבלולי זקן אחד, מעד
וכה וכה גשש דרכו, והתמוטט,
ולא היה לו עוד מאום להשכרה
זולת שברי ברכים והדר תשושה נורא;
לפני עשרים שנה המצאתי זאת.

החבורה טרפו קלפים בתוך אסם ישן
וכשהגיע תור בריון זה הצרמון
הוא כך את הקלפים כשד בכיד
עד שנהיו כלם תוך מאתר
לא בדור קלפים אלא להקת
כלבים, ואת הלה הפך ארנב.
כאן הנרהו אחוז תזזית עשר רגליו
לדלק אחר אותן בריות נובחות לקראת –

לקראת – לקראת שכחתי מה – הו, די!
אני צריך להזכיר אדם שלא ידע
שמחה באהבה או מוסיקה או בקשות
אזנו של השונא – כל מה היה רדוף
זו דמות שעשתה לוטה בדמיונות כליבה,
עד שמכל בני הבית לא נותר עוד איש
לומר מתי ארון הבית הישיש
פושט־הרגל את נפשו נפח.

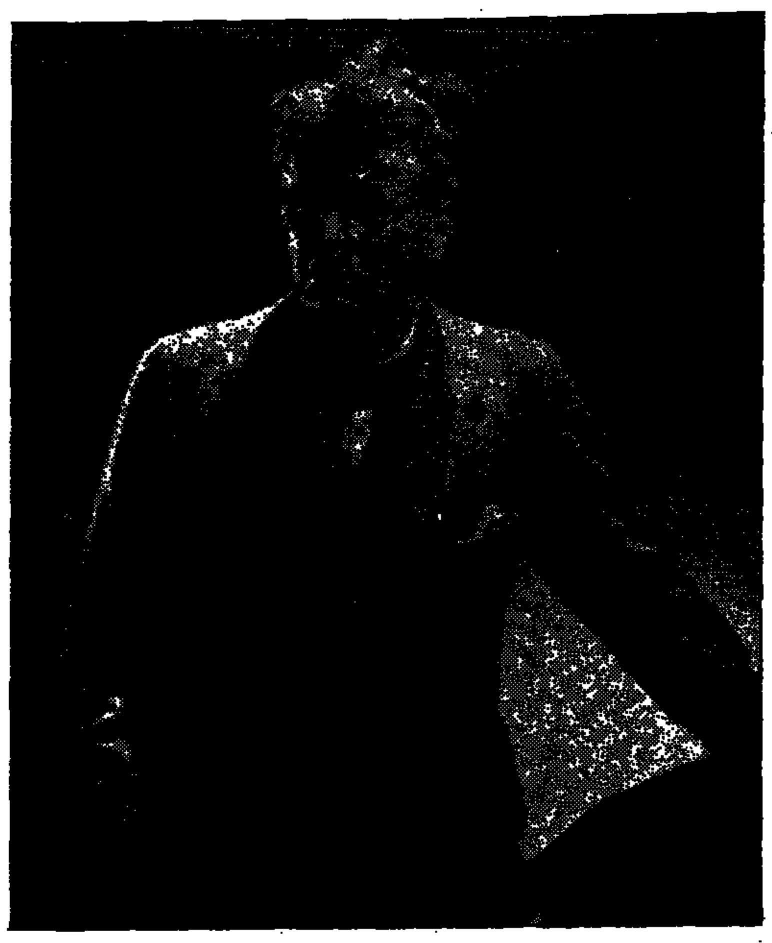

במהלך מאות שנים, לפני כל זה הזרע,
טפסו אנשי קרבות נוקשים, צלובי בירית עד ברך
או מנעלי ברזל, במדרגות הללו הצרות –
בהם דמיות שבעבר העולם הן אצורות,
אנשי קרבות כלם, באות לכאן
ברעמי קולות ובנשימה כבדה
לשים את מנוחת הישנים לחרדה
כששכיותיהם של עץ מכות על השלחן.

יש לי שאלות לשאל את כל מי שלבוא יבוא:
בואו אפוא זקן, אביון, אביר למתצה;
והביאו את הבד העור ששר ליפה הלל;
ואת הארמוני שהוכל שלחו אל אחו שבכתדאל;
ואת מיסס פרנץ' אשר זכתה באזן כה מבהרת;
ואת האיש שבבצה טבע,
בעת אשר ערת בנות־שיר או במבוכה
וברעם צחוק את בת־הכפר בודדת.

כלום כל זקן, אשה ואיש, עשיר ורש,
שפין פרשים עבר פה או על דלת זו נקש,
כלום בגלוי או בהשאי זעם חשק שביר
כנגד הזקנה כמוני פה עקשית?
אבל הנה מצאתי מענה בעיניהם
בהן יש קצר־רוח אף להסתלק מכאן;
לכו אפוא; ורק השאירו לי את הנרהו.
שכן צריך אני לכל זכרונותיו הכבדים.

החשק זקן, שבכל משעול לו אהבה,
העלה מנפש זו התבוננות והקשבה,
כל שגלית שם בקברה,
שכן הראי לי כי צינת כל גיתה,
בלי דעת מתחלה, בלי ראות,
נפתה לעין שהתמוגגה,
או לחזה גונה או מגע,
לתוך מבוך הייתו של האלה.

האם את הדמיון יותר פוקדה
אשה אשר השגה או זאת האבודה?
אם זאת האבודה, הודה כי מפצך זה רב
הסבת את ראשך מרום־לבב,
מפתרונות, מחשבת שטות מפכחת,
או משהו אשר קרא מצפון לשברה;
ושאם קרה והזכרון חזר,
חשך השמש והיום נמחה.

3

לכתב צואתי בא זמני;
אבחר גברים ישרי הגו
עולי נהר עד זנק מעין,
ולעת זריחה עם צור נוטף
שומטים צידם; הם ינחלו
את גאותי, גאות הללו
שלא חיבו לשום דבורה
או למדינה, לעריצים יורקים
ולעבדים הנרקקים,
אנשים כאנשי ברק וגרטן,
שנתנו, הנם חפשים לסרב –
גאוה כשל הבקר
עת האור הנועש משלח,
או של הקרן האחרונה,
או של מטר פתאם הנתך
כאשר כל נחל חרב,
או של אותה השעה
שהברבור בהברה נועץ
את עינו בזהרו דועך,
ושם על פני משטה ארך
אחרון של זרם נוצץ
שם לשיר את שירו אחרון.
ואני מכריז את אמונתי:
אבוז לרעיונות פלוטינוס
ואתקלס באפלטון,
חיים ומות לא היו
עד שאדם עשה הכל,
הכל כאשר לכל,
מתוך נפשו המרה,
אכן גם שמש, כוכבים,
ועוד אוסיף כי כמותנו
נקום, נחלם, וכה נברא
גן־עדן שמעבר לירח.
אני התקנתי את שלומי
מכלי איטליה חכמים
ואבני יון גאות,
וזכרונות של אהבה
זכרון דברי נשים,
כל הדברים אשר מהם
אדם עושה חלום
על־אנושי, דמוי־ראי.

כבדרות בחרכים שם
מלהגות צורחות
ומטילות ומורות
רבד על גב רבד.
משערם די
תנתנה האפור־האם
על אמירן החלול,
וכה את קנה הברא תותמם.

גם אמונה גם גאוה אני מניח
לאנשים הצעירים ישרי הגו
עולי בגב ההר, עם שחר המפציע
להטיל את חכתם;
שכן קורצתי מאותה מתכת
עד שנשברה זו
בעסק היושבני הזה.

עתה אתקין לשון נפשי
כופה אותה ללמד
באסכולת חכמה,
עד ששברון הגוף,
אולת חיות הדם
או טרפון זעף,
רפיון זקנה שומם,
או רע הריע מהם –
מות ידידים, או מות
כל עין זוהרה
שנשימתה עצרה –
ידמו כעננים
עת אפק מתעמם;
או צעקת צפור רדום
בהעמק צללים.

פסואה: הדרך הרומנטית אל הכזב

מאת אריאל רטהאוז

כל חלומות העולם, מאת פרננדו פסואה, מבחר: זירזה בלאנקו, תירגמו מפורטוגלית פרנסיסקו דה קוסטה רייס, יורם ברונובסקי, הוצאת כרמל, המועצה הציבורית לתרבות ואמנות, המפעל לתרגום ספרי מופת, 1993, 155 עמודים

מה שקר בשירה? זוהי שאלה עתיקה, כידוע, ובהמשך הדורות ניתנו לה תשובות רבות וסותרות. בתקופות מסוימות נחשבה ה"שקריות" לתכונה המהותית ביותר של אומנות המשורר ("מיטב השיר – כזבו", כלשון האימרה הנודעת), ולמעשה אפשר לומר שקרנו של הכזב הפואטי ירדה פלאים רק כאשר השיר, בשירה, האיזון העדין בין רטוריקה לחוויית־הנפש, השנייה הכריעה בהוראות את הראשונה. רוח הרומנטיקה היא שהשרישה בספרויות אירופה את הדיעה המוכרת שעל המשורר להביע את "האמת", לחשוף את רגשותיו הכמוסים הכנים ביותר (ולמותר לציין שדיעה זאת מוצאת לה מהלכים רבים גם בימינו).

פרננדו פסואה, המשורר הנחשב אחד מגדולי המשוררים הפורטוגלים המודרניים, ניסה מחדש ביצירתו את אותה שאלה עתיקה וגם נתן לה תשובה מורכבת להפליא, כפי שאיש, כמדומה, לא עשה לפניו.

דרכו העקלקלה של פסואה כבר היתה לאגדה, למיתוס תרבותי בדורנו. היוצר הפורטוגלי שהאמין כלואיג'י פירנדלו כי אין לאדם פרצוף אחד בלבד, אלא מספר פרצופים אינסופי, ושניתן בהחלט לראות כבורחס בנפש מבין למיסטיפיקציה ספרותית – לא הסתפק בשמו ובאישיותו שלו אלא המציא מחברים־סופרים מרובים, וייחס להם את יצירותיו. אחדות מהן מפותחות דיין להיות אלטרנטיבות ספרותיות אמיתיות ואנושיות לפרננדו פסואה האמיתי.

בחייו הציג פסואה לקוראיו רק כמה מהזהויות הבדויות הללו, אבל כאשר נפתחה לאחר מותו ב־1935 תיבת־העץ בה שמר כמות עצומה של כתבים (עוד פרט ציורי באגדה), התברר שהבדאי הבלתי־נלאה הזה יצר עשרות רבות של רוחות־רפאים, ורובן דיברו כל פעם בקול שונה וייחודי.

יצירה ענפה זו נכתבה בעוד כמה שפות מלבד הפורטוגלית (פסואה נולד בליסבון ב־1888 אך התחנך בדרום־אפריקה והאנגלית היתה כשפת־אמו, וכן שלט היטב בצרפתית), והיא כוללת גם כתבי פרוזה רבים מסוגים שונים. למעשה, לפחות יצירה פרוזאית אחת נמנית עם מיטב הישגיו של המשורר: זהו "ספר חוסר המנוחה", מין יומן אינטימי הנותן ולידי כאוס, ערבסקה קסומה של הגיגים, הארות־נפש וניתוחי רגשות דקים שבדקים. פסואה ייחס אותו בהרגלו לסופר בדוי, אך הקרוב, הפעם, למציאותו הביוגרפית: מחברו של היומן המופלא הזה הוא ברנרדו סוארש, המועסק כפקיד באחת מחברות המסחר בליסבון התחתית, המצפה את עצמו כמוהו בחיי־רוח סוערים על שגרת העבודה הפקידותית.

ההשוואה הנרמזת לעיל לפירנדלו ובורחס (כאילו היה פסואה מין צירוף מוזר של שני אלה כאיש אחד) מתבססת אמנם על דמיון אמיתי, אך חיצוני בלבד. פסואה מצוי בעצם בבדיוות זהויות. במובן מסוים הוא יחיד מסוגו, כי מה שנראה אצל אחרים כנושא או כתוכן רעיוני של כתיבתם, או לכל היותר כיסוד ההשראה לכתיבתם, נראה אצלו כמשהו ראשוני הרבה יותר, כיסוד קיומו העצמי ממש.

עולם הכזבים הספרותיים שיצר היה לו שורש הוויתו, במלוא מובן הביטוי הזה. כך עולה בבירור מאיגרת הארוכה שכתב ב־1935, שבה ניסה להתחקות אחרי מקור ה"הטרונימים" בכתיבתו (הזהויות הבדויות, הסופרים שהדבר נקראו בפיו "הטרונימים" – "שמות אחרים"). פסואה מספר באיגרת חשובה זו על יצירי דמיונו ש"נתגלו" לעיניו כבר בילדותו, הוא מדבר ללא רתיעה על קיום היסטריים הקיימים, כך הוא סבור, באישיותו, ובעיקר הוא מתאר את ראשיתה של הכתיבה ההטרונימית – ב־8 במארס 1914, היום ה"טריומפאלי" בחייו – במונחים של חוויה מיסטית מופלאה: שרוי במצב של "אקסטזה", כמו נשלט בידי כוחות טמירים החל פסואה לשורר מפיו של ההטרונים הראשון שלו, אלברטו קאיירו, שהכתיב לו יותר משלושים שירים בנשימה אחת (אכן יכול מוהם, שרק האקסטזה יכולה להעניק למשורר).

גם כשמביא פסואה להיסטריה ולאקסטזה ופונה אל הצד התיאורטי, אל השיקולים הספרותיים המחושבים היטב המנחים אותו בעבודתו, גם או בולטת מאוד מודעותו לספירה הרגשית העמוקה של חיי הנפש. הוא רואה את עצמו כמי שביטל את החלוקה האריסטוטלית הקדומה של השירה לאפרים, ובעיקר את ההפרדה בין שירה לירית לשירה דרמאטית (כדבריו בהקדמה למהדורת כתביו, שלא ראתה אור בחייו); לשון אחר – הוא רואה את עצמו כמשורר המבלבל את הז'אנרים, לירייקן המשתמש בכלי־ביטויו של המשורר הדרמאטי. הזהויות הבדויות הן בעיניו כדמויותיו של מחזאי, מעין "המחזות" של צדדים ומצבים שונים בנפשו של פרננדו פסואה; אבל דווקא משום כך חשוב לו לציין כי אימוץ הזהויות האלה איננו מעשה הסוואה, אלא אדרבא, יש בו משום חתירה אל כנות עמוקה יותר. פסואה פונה אל "האחר", אל "האחרים" הרבים המצטופפים בתוכו ונותן לכל המחזות המנוקות והנשכחות האלה של "האני" להתגשם – ולו רק במהלך כתיבתו של שיר זה או אחר. אין איפוא לראות כל סיבה לפקפק בכנותן של הזהויות הבדויות שלו, כשם שאיש לא יטיל ספק בכנות דבריו של המלך ליר, האף־על־פי שזה "איננו שיקספיר, אלא אחד מיציריו" (כהגדרתו הצלולה באיגרת אחרת, מ־1915).

דרכו של היוצר הפורטוגלי נראית אפוא כדרך רומנטית אל הכזב, כביכול מקורי ליישב את הכזב הפואטי עם הצורך הרומנטי באמת ובכנות. וכנראה דווקא לפרדוקס הזה הוא כיוון בשורותיו הנודעות על הכזב (מתוך שירו "אוטופסיכוגרפיה"):

המשורר הוא מכזב
שכה בכזביו מפליא
שהוא מבטא את הכאב
גם כשהוא חש בו בעליל. (עמ' 15)

ברור, על כל פנים, שמבחינה זו נבדל פסואה לא רק מכל ה"מכזבים" משכבר־הימים (שתפישתם התבססה על ראיית השירה כרטוריקה), אלא באותה מידה גם מהלהטוטנים הפוסט־מודרניסטים בני־ימינו. אף־על־פי שגילויו מחוץ לגבולות פורטוגל, בעשורים האחרונים, הוא מקרהו גם תוצאה של היחס האוהד שיצרו הפוסט־מודרניזם אל השעשוע, אל הייפנות המלומדת ובכלל אל המגמות הפורמליסטיות־מתוחכמות במצב־רוח, הרי שפסואה עצמו אינו יכול להיות מזוהה בקלות עם כל אלה. כמובן, רוח העמדת־הפנים והמבדרות לא היתה זרה לו (למשל, בכתיבת האפיגרמות הספרותיים המתפכים שלו והבוכן לפעמים, כעדותו, לוד מוד לצון לקהל), אבל ביסודו של דבר, הכתיבה ההטרונימית חרגה בהרבה מגבלותיו של המשחק הספרותי המתוחכם. בין רטוריקנים קדמונים לפוסט־מודרניסטים שוב עומד פסואה בבדידות זוהרת, סר למשחק הרציני של הבית עצמו.

ההתוודעות אל פסואה מעוררת כמדומה אצל כל קורא או מבקר דילמה פרשנית בסיסית: כיצד, בעצם, יש לקרוא את יצירתו? כאישית מכלול או מתוך גישה פרגנית? פסואה הוא משורר אחד או שמא יש לראות בו הרבה משוררים נפרדים ועצמאיים?

זו איננה שאלה פורמלית בלבד אלא דילמה אמיתית, שיש לה גם השלכות ברורות אל השיפוט הערכי של היצירה.

יורם ברונובסקי, במסה נאה שצירף לנוסחים העבריים המוצלחים של שירי פסואה (פרי שיתוף הפעולה בינו לבין מתרגם פורטוגלי), מהסס לתרץ את הדין ולפתור את הדילמה הזאת לכאן או לכאן. אם בתחילה הוא קובע ש"ריבוי מיני האישיות כשלעצמו עדיין אינו יכול להוות סימן של ערך מהותי", (עמ' 150), ושפסואה עם תבונת ההטרונימים שלו לא היה מעורר את העניין שעורר "אלמלא ערכה הסגולי של שירתו של כל אחד מהמשוררים" (עמ' 151) – הרי שלבסוף הוא מסתפק בהרכבה את הגישה הפרשנית הזאת ומבליט דווקא את חשיבותו של המבט הכולל: גדולתו ופרטיותו של היוצר הפורטוגלי, הוא מסכם, מתגלית במכלול, הן נובעת מכך ש"פסואה הקים, כביכול, תוך יצירתו את כל האסכולות, את כל הפניות, את 'כל חלומות העולם'..." (עמ' 154).

ההתנודדות, במקרה זה, טבעית לחלוטין. אך יהיה אשר יהיה הפתרון לדילמה העקרונית, יש לציין שהמבט הכולל לא רק יועיל, בפועל, להעניק לפסואה את התואר "משורר המשוררים" (כבהגדרתה של המסה של ברונובסקי), אלא גם יתרום לא מעט להבנתה של כל אישיות שירית בפני עצמה.

ואין זה פלא כלל, כי ההוויות הבדויות הראשיות, אלה שפסואה ייחס להן אסופות שירים שלמות וטרח להדביק להן ביוגרפיות מפורטות ואף מראה פיסי מסוים, נולדו בנפשו בפרק־זמן אחד ומתוך מגמה דמיונית אחידה (כעדותה של האיגרת על ההטרונימיות). למען המשוררים הללו המציא פסואה מערכת יחסים השפעות עצמה, קשרי רוח בינם לבין עצמם ובינם לבינו (כך הפך בתחום לאחד הגיבורים במיתולוגיה הספרותית הפרטית שלו). כמובן הוא גם הבליט מאוד את השוני ביניהם ולאחרים מהם ייחס ניגודיות חדה, כאילו האחד היה היפוכו הגמור של השני. אך למותר לציין שגם השלילה החדדית המוחלטת הזאת היא צורה גלויה של קשר. למעשה, שירת פסואה לנציגיה העיקריים נראית כשדה־פעולה משותף לכוחות מתוחרים, כמין מסלול־קרב שליו נאבקים סייפים לבנים המניפים את חרבותיהם בלהט, אך לא לפני שהצדיעו בחן זה לזה או שקרצו זה לזה עין מאחורי מסכת־המגן.

אם ננסה לעמוד על טיב מערכת היחסים הזאת ניתקל ראשית כל באלברטו קאיירו, מורם של ריקארדו רייס, של אלווארו דה קאמפוס ושל פרננדו פסואה עצמו.

קאיירו, כזכור, הוא הדמות שהכתיבה ב"יום הטריומפאלי" בחיי פסואה את אותה מהדורת המורכבת משלושים ויותר שירים – מהדורת נהדרת ושמה "שומר העדרים". לכאורה זהו מין משורר פסטוראלי בגירסה מעודכנת, המשבח את הפשטות ואת הקירבה לטבע, אך לאמיתו של דבר שירתו מהפנטת כמעט את הקורא בסדרת וריאציות עיקשות על כדי מתורר על נושא אחד: יחסו של האדם אל הרוח ואל החומר. קאיירו הוא משורר האובייקטיביות של הקיום, משורר הגשמיות (אם להשתמש במונח חביב על פסואה – משורר "פאגאני"), העוסק האידיאי שלו נובע דווקא מכך שהוא מתכחש לאידיאות, שהעולם בעיניו הוא אוסף של נתונים גולמיים שאין להלל את טוהרם על־ידי פרשנויות או קביעות ערכיות. קיומם הפשוט של הדברים הוא משמעותם היחידה:

הרי אין לדברים שם או אישיות:
הם קיימים, והשמים גדולים והאדמה רחבה,
וללבבנו גודל של אגרוף קפוץ... (עמ' 87)

ובניסוח אחר, המתמקד בפן הנרקבתי (האנטי־תרבותי, בעצם) של התפישה הזאת:

לגברת הזאת יש פסנתר
שהוא נעים אבל אין הוא זרימת הנהרות
ולא הרחש שמרחשים העצים... (עמ' 84)

שירתו של קאיירו (שהיגו כמובן הרבה פחות פשוט וטבעי מכפי שהיה רוצה שנאמין) – הנה הוא אכן דומה מאוד למשורר פסטוראלי אמיתי, נוצרת מתוך המתח הזה בין ה"פסנתר" ל"זרימת הנהרות", על כל ההשתמעויות הגלומות בסמלים השקופים האלה. ולמעשה ניתן לומר שגם שירתם של שני ההטרונימים הראשיים האחרים קשורה, בדרך זו או אחרת, לאותו מתח, וכן שירתו של פרננדו פסואה עצמו.

ריקארדו רייס ואלווארו דה קאמפוס מפתחים בכיוונים שונים את הגשמיות ה"פאגאנית" של קאיירו מורם. הרופא רייס, קלאסיציסט השופע מהוראציוס, מבטא בשורות מרווחות ואלגנטיות את רוח הספקנות הקיצונית שלו, המבטלת את ערכה של כל ציפייה לבד מהציפייה למוות ("בפאצות או בלעדיהן אנו הולכים כמו נהר", עמ' 97), הסוגרת את האדם בתוך מעגל של עובדתיות עיוורות ללא כל מוצא מטאפיסי, כי גם האלוהי הוא שם נרדף לגבול ולאי־ידיעה ("...התשובה / היא מעבר לאלים", עמ' 102).

כנגד רייס מצטייר המהנדס אלווארו דה קאמפוס, ידידו המובהק הן במוצאו הן בסגנונו, כפאגאני מסוג אחר לחלוטין, פאגאני בן ראשית המאה העשרים היונק מלשד הארציות של שירת וולט ויטמן והמהפכנות האירופית של האוואנגרדיזם בני זמנו, כמו הפוטוריזם. דה קאמפוס הוא משורר הצהרתי ואגרסיבי כמתריב מאיפיונו, גועש ומלא חיוניות גם ברגעי הייאוש הלא־אמנותיים שלו. אך למרות להט הארצי הוא גם יודע להצביע בצלילות רבה על השניות המוקנת בתוכו, על הפיתוי הכפול של המכשי האידיאלי, של החרן הפנים (חוזה, כאמור, הפיתוי שאליו חשוף פסואה בכל גלגוליו ולבושיו):

היום אני נבוך, כמי שחשב ומצא ושכח,
היום אני חלוק בין הנאמנות שאני חב
לחנות הטבק שבעבר השני של הרחוב, שהיא כמו הדבר הממשי שבחוץ,
לבין התחושה שהכל חלום, שהיא הדבר הממשי שבפנים. (עמ' 33–34)

על השירה שייחס לעצמו הטיל פסואה, לעומת זאת, לייצג בעיקר את הקטב הספיריטואליסטי בקונפליקט שהסעיר אותו (האם משום שעם הצד הזה הזדהה, בסתר, יותר מכולם?). אמנם גם שירה זו, שעליה חתום בשמו האמיתי, נשבית מדי פעם בקסם של הדברים כמות שהם, של העולם החומר שמחוץ להשיבה, אך בדרך כלל היא דווקא נפתחת אל הדמיון המטאפיסית, אל הסמליות ואל המסתורין, היא מופשטת יותר ועשירה במשקעים תרבותיים מגוונים – ובעיקר היא מזוינת יותר ל"תחושת החלום", לאותו מגד דמיוני שאלווארו דה קאמפוס הגדירו "הדבר הממשי שבפנים". כך מסר־אה – וזו רק דוגמה אחת מני רבות – שם בפיו של דום סבסטיאן מלך פורטוגל, המצביא שנפל קורבן לחלומו תיו, שורות נוקבות בשבח השיגעון – החלום המוחלט הזה הפותח פתח לגאולת האדם מגורלו הגשמי:

בלי טירוף חייאגוס מה עקרים
בלעדיו הוא רק חיה המעוכבת, שמתה
על שביניתיים גורדיה נדחה. (עמ' 23)

על התנישה המרכזית הזאת – מהות קיום האדם וגבולותיו – התחרות מהותית־ראייה שונות אך בעקביות רבה אצל ארבעת המשוררים, ניתן וראוי לומר ששירתו של היוצר הפורטוגלי הגדול שואפת לאחדות כלשהי על אף פיצולה. בעצם, שירי פסואה מפתיעים את קוראם פעמיים: בתחילה מתפעל הקורא מהשפע הבלתי־רגיל, מהיצירתיות מרובת־ההרעות הסובבת עליו מכל צד בווריקוק הבמעט־מפלצתיים, אבל אחר־כך הוא מתפלא להיווכח שאפשר גם לחשוף את האחדות שמאחורי הריבוי, את הצד השווה, את העוזית המשותפת לכל הפרצופים. ואין ספק שהקורא הרגיש יגלה צדדים שווים כאלה.

שוב נשאלת איפוא השאלה מי היה פסואה משורר ים רבים שהסתיר יחד ההסתתרו בתוך איש אחד או משורר אחד שהסתתר מאחורי שמות רבים?

גם דמות־דיוקנו של האיש לא תעזור לנו הרבה במציאת התשובה לכך. הצילומים והפורטרטים מראים אדם לבוש בהדור קפדני, ולבושו כהה ועניבה ומגבעת גדולה חבושה לראשו (הפריט הבולט בבגדיו המפריע תמיד), ארט משופם המרכיב משקפי מתכת דקים. איש זה היה יכול להיות הבלש של איזה סרט הוליוודי ישן או איזה בן־אדיין מטופח שאך זה קם מספסלי בית־המדרש, ורק לאחר מאמץ קטנים אתה נזכר כמה שירוע לך מכלא ואתה מסיק את המסקנה שכך נראו, מן הסתם, הפקידים בליסבון של שנות השלושים.

זוהי דמות בלתי־נשכחת, אך היא רק מוסיפה סימני־שאלה ואינה מסגירה שום סוד.

דן ערמון

בצל

בנתיב הצליל מן העתיד
אל העבר, בא אלי המנגן,
מתפתל בהלוכו מבקש רעות,
ואני הפכתיו צל
רקע לבדידות.

נדחק הרע אל הרקע, הצליל
הפך רהיט לנפש בודדה
משהו שימומם, יסיח דעת,
לא ישיה לב.

כל צליל הוא מפגש ופרדה,
אמר אלי המנגן, הקשב,
פעם לבי נפתח אל המפגש
ופעם נסגר מצער הפרדה.

יש רגע בו נבדל באחד
את המפגש והפרדה
בשכבת כאבנו,
רגע מתוק רווע,
המרפא במנגנו חולה נטוש,
בערה מחלימה מכלה,
בא מחצל, קרב
כודף מחלה והחלמה
למשהו.

صكنا من الأصل

שבועות

כבלים - יום א'

ערוץ 3 (03)

08.00 שידור מקומי
09.00 סבבונות
09.45 צעירים חסרי מנוח. פרק 1058 (ש.ח)
10.30 אורחים במלון
11.00 אבא הטפשי
11.30 אגבגלה. פרק 59 (ש.ח)
12.15 הסבבה של ספקאלי
12.40 פלאש קרסט. פרק 14 (ש.ח)
13.35 יציאות חינם (ש.ח)
15.00 הוד מיין
15.50 רצח בכשיפת קלטוס
16.40 בוא מאורים לסמאם
17.30 ספירת האהבה
18.20 שכנים, שכנים. פרק 532
18.45 צעירים חסרי מנוח. פרק 1059
19.30 שידור מקומי
20.00 בוסק השיער שלא יאבן. תצוגת תכשורות
20.40 "אבא גנוב 2". ישראל '89. עם יהורם גאון, אלונה קמחי, ג'טה לוקה, אריה אליאס, אורי סבלה, גודיס גבריאלי ויהודה אפרוני. בבמוי: אבי כהן
22.15 פגשם האופרה. מיני-סדרה. חלק 1. עם ברט לנקסטר, צ'ילה דאגם, פיי פולר, ארט הובלץ, ארגן ריצ'רדסון ודאורטייר קאסל. בבמוי: טוני ריצ'רדסון
23.45 ביפורים לשעת לילה: שידור מקומי
24.45 הקיץ הארוך והלוהט. מיני-סדרה. בזה סמתורי רשה תואר בכיע לעירה רחוקה ומוצא עבודה וליבה בקצות האחוזה. הופעתו משנה את חייהם של בני הבקשפה. עם דון ג'ונסון, סיביל שפרד ואחרים

סרטים (04)

07.10 "מלאך ביהוק". ארה"ב '87. 92 ד'
08.45 "חברות במבוך". ארה"ב '85. 97 ד'
10.25 "לאהוב אותך". ארה"ב '57. 96 ד'
12.05 "עקבות הרבורות". ארה"ב '56. 221 ד'
15.50 "נערי הבוקר". ארה"ב '83. תמונות קבוצות של התבגרות אליפות. עם טום קרוז, מט דילון, דיאן ליין ותום וייטס. בבמוי: פרנסיס פורד קופולה. 86 ד'
17.20 "אבא חלומי". ארה"ב '90. אב חתר למשמעות ברוח רפאים לאחר תאונת דרכים ומנסה את ילדיו כדי לפתור את הבעיות הפיננסיות שהותיר אחריו. עם ביל קוסבי. בבמוי: סידני פואטייה. 80 ד'
18.45 "אגרה". אנגליה '85. תעודות של

אגודות נוער השחים גורים ובין נער הנערה הנבבאים בדרכם לגילוי הערך האהבה. עם טום קרוז, פיה סארה ותום קארי. בבמוי: רידלי סקוט. 89 ד'
20.15 "מחיפר ועקבה". דנמרק '86. שני נערים, האחד מתושב בלהקה והשני כחוד שסף מבית בעייתי, מנסים להתמודד עם החיים בדנמרק של 1964. עם אדם טוננברג ולארס סימונסן. בבמוי: ביללה אוגוסט. 102 ד'
22.05 "קוקטייל". ארה"ב '88. צעיר מביע למכוזון עם חלומות גדולים להתעשר בעסקים. בינתיים הוא מחליט לעבוד כברמן לילה ולפגוש נשים יפהפיות ועשירות. עם טום קרוז, אליזבט שו ובריאן בראון. בבמוי: רוג'ר דונלדסון. 95 ד'
23.45 "אהבה בשחקים". ארה"ב '86. פרס סיס שאפתן מתאהב במדריכת תעופה. עם טום קרוז, קלי מקגיליס, ואל קילמר. בבמוי: טוני סקוט. 104 ד'
01.30 "ימי הרעם". ארה"ב '90. נהג מירוצים שאפתן נדחף בקשיים בדרכו לצמרת. עם טום קרוז, רוברט דובאל, קארי אלוס וניקול קידמן. בבמוי: טוני סקוט. 102 ד'
03.15 "שותפות בעיר". ארה"ב '90. 85 ד'
04.50 "הציד האחרון". ארה"ב '90. 98 ד'

הצגה שניה (06)

20.30 יומני כרמל
20.35 ירח רבש
21.00 האהבה לשבכר
21.30 "שני זרים". אוסטרליה '86. עשרה חודשים בחייהן של שתי תלמידות תיכון אוסטרליות, שיהור ולוהר לנמורות על מורכבות החיים. עם אנה קלט ונקיים בירגק. בבמוי: ג'יין קמפיון. 175 ד'
22.50 קצר וקלסע עם דויד סור
23.25 ספיישל על הסרט הסרט "אורלנדו"
24.20 "סבין בגינה". פולין '62. 98 ד'

ספורט (05)

12.00 הוקי קרח מליגת ה-NHL
13.00 כדורעף
14.00 הוקי קרח מליגת ה-NHL
15.00 גמר גביע אנגליה (ש.ח)
17.00 כדורסל מה-NBA (ש.ח)
19.30 היומן הבינלאומי
20.30 רוגבי עולמי
21.00 כדורגל מהליגה הארגנטינאית

22.00 כדורסל מה-NBA
24.00 אתלטיקה. תחרות ה"מאן ריליי" ארה"ב

ילדים (06)

06.30 להתלבש עם שש. מבוידים
09.30 המחוק של כוילו (ש.ח)
10.05 התחולים הממואריים. פרק 6 (ש.ח)
10.30 שטאן הכדורסל. פרק 3 (ש.ח)
11.05 בוורלי הילס 90210. פרק 91 (ש.ח)
12.00 שנות הקסם. פרק 82 (ש.ח)
12.30 הרפתקאות בארץ אבודה. פרק 15
13.00 עולמו של ביקמן. פרק 24 (ש.ח)
13.30 המחוק של כוילו
14.05 סנדוקאן. פרק 13
14.30 איש החתול. פרק 6
15.05 יאלדי. פרק 38
15.30 הסיית השחור. פרק 1
16.00 הברוחון המבנעע. פרק 1
16.15 מעניין לטה. פרק 28
17.00 בית קטן בערבה. פרק 21
18.00 המחוק של כוילו (ש.ח)
18.45 בית ההפתעות
18.50 סיפורי סבא. פרק 16
19.00 ביכורי רוק. שרון קנסור מגישה ראיונות, כתבות והשמעת בכורה של כוכבי קיץ 1994 בזוק הישראלי
20.00 לקט גאגג. אנשי הוזק הישראלי בגרסאות של להיטיהם ליציאת חורים

תרבות מדע וטבע (08)

06.00 אנציקלופדיה פתוחה. תרבות ואמנות
11.00 דיסקברי. הדיזם הפראי (ש.ח)
12.00 בעקבות הרפתקה. הכי צומחה
13.00 דיסקברי. שורשים. בכש המושק
13.30 דיסקברי. שורשים שאים. פרק 5
14.00 אנציקלופדיה פתוחה (ש.ח)
16.00 דיסקברי. דרוס פראי (ש.ח)
17.00 בעקבות הרפתקה. הכי צומחה
18.00 באמפורה. הבריאלים הגבואה ה-16
18.50 ראובן. מבחול של מסדר
19.05 אמנות בטאה העקרים. קונסטרוקטיביזם
19.35 הביאנאלה ה-21 של סנט פאולו 1991
20.00 דיסקברי. לחופש נולד
21.00 דיסקברי. שבט של האבים
22.00 דיסקברי. עולם הכלבים הנפלא
23.00 דיסקברי. האליגטור
24.00 דיסקברי. בסברת הלווייתנים
0 900093

טלוויזיה - יום א'

ערוץ 1 (11)

06.30 חדשות בעברית
06.51 מהדורת חדשות בערבית
06.45 פזי וחלתול
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 פרוזט שירותי הבוקר
08.05 שעת כושר
08.15 רחוב סומסום. זכרונות מן הממשב
08.45 רכבת ההפתעות
09.00 אליס בארץ הפלאות
10.10 טלטקסט
10.15 קשר משפחתי. ילד מתגר להישאר לבד
11.00 צעירי הרצליה - להקת צליל
11.25 "ביכורים במשכנים". שתק הליהודי מפתיבם מאליס לדרך לראשות העירייה. בבגרו מהצבות שורות ראש העיר, וכין השניים מתפתח סיפור אהבה. עם גאין פרטיים ופרנסה עין. בבמוי: באאל גוסק. 90 ד'
13.00 מכבים
13.30 בגבולות הים עם דולפי. פרק 11. רוחות רפאים
14.00 צלילים מן ההיכל. מבחרים
15.00 קסמן פלטפ
15.25 מפגע תלת מסרי בפלסטלינה. הבריאה
15.30 שיבולת בשדה. תוכנית לחג השבועות
16.00 צער ביגזל בנות. הנגנים
16.30 "צבי הנינבה". אהבתה צבים גורים בביוב של ניו-יורק. יחד עם מנהיגם הגיבבה - עכברוש מגדל, הם מתחברים עם כתבת טלוויזיה ויחד הם מתעמתים על גל הפשיעה. בבמוי: סטיב ברון
18.00 החלמאים. מערכון לשבועות עפ"י ספרו של אוריאל אופק
18.15 חדשות באנגלית
18.30 עם הכוכבים
18.45 וחידושים והמצאות
19.00 חדשות
19.30 הפגנה לפסט. בהיפוש אחר ארוך הבריית
20.00 חדשות

20.20 רצה אורות. מרס של הנבאר אדי גלדשטיין. בגנרבו הסרט, מפגש עם מדריכים בבתי-ספר שרה ברכות הגולך
21.00 שירים ומשה. תוכנית מיוחדת לחג השבועות. זמרים אורחים: מנוע שרעבי ואריאל זילבר. רודו אלוהר
22.05 "אלכם תולה אהבה". ישראל '86. למשפחתו של אלכם, בן ה-13, מגיעה הרורה לולה המתעשת את אהבה משכבר הימים. לאלכם קשה להאלים אם היא אוהב אותה או את מישו, בת כיתתו. עם יוסי שילוה, שרון הכהן, אברהם מור ומנה רוזן. בבמוי: בועז דוידזון. 84 ד'
23.30 חדשות
23.35 אהבה והלונתה. משה מרקן

ערוץ 2 (22)

14.00 פלטספ. עידן אלונתן ואבי בריינין
14.05 מסע בין כוכבים - הדור הבא. חידה סמכה
15.01 אבות או חבטה. על ובויות התבגרות. קבוצת נושר בני 11-15 ועולמם הנרוזר. פרק 1. מידה שלושים ותשיש
15.30 שרקי וגורג'. סדרה מצויירת
16.00 סיפורו המופלא של בילי וגי
16.30 פוליק עם דליק וליבין
17.00 חדשות
17.05 דאב. דאב מציל את הנדר
17.30 מוקם - אלוהים על הגוש. האודות העקבה מסוף שיבור
18.01 הלום עליכם. עוזי חיטמן
18.30 צלילים של תקוה. יצחק פרלמן וחבר בקבוצים מיוחד לילדים בבי"ח בליטמן
19.00 שרון חוזה בהופעה חיה מ"הפורום" בבאר-שבע
20.00 הדרשות
20.30 הבשש והיזמר
21.00 בשידור חי. דן שילון מארח. שידור חוזר של התוכנית התגיגית ששודרה לרגל יום העצמאות ה-46
23.30 הדרשות
23.35 משחק כדורסל מליגת ה-NBA

טלוויזיה - יום ב'

ערוץ 1 (11)

10.00 נדר השמש. מרס תעודה בהגשמה של איכות הסביבה
10.25 בזילי הקוסמים בעולם בסירות הקסמים
11.13 "המשרי". בני הנמלט מרגון כושל, נהג מירוצים לשעבר הנהג מבויה לשעבר נמגשים בחזה באמריקה. עליהם לנור בעלי חיים לבן חיות בשדרה. צלמת נשלחת כדי לתעד את עבודתם ומתאהבת בנסיה הקבוצה. עם גלין היין, רד בטנס, האודרי קרוגר ואלזה מרטינלי. בבמוי: האוורד הוקס. 151 ד'
13.45 עומר שריף. תוכנית על השחקן
14.10 נבלים מושלמים
15.00 המחול הסורחה. עם אירינה ילין מפיגלני, אירבחים מאירה ואחרים
15.30 "כוני אנה לאהבה". סיפורן של שלוש נשים שאין לבן דבר במשמעות זולת רצונן להתגרש. הן נפגשות במשרד עורכי דין כדי יהוק המלכיפות לסרייג ג'. לו במאבקן נגד הבעלים. עם קריסטל בריסאל, מסשבי פאודרד וקזרוין וולמסר. 91 ד'
17.00 לא רחוק מכאן. סדרת טבע
17.35 חדשות באנגלית
17.45 אל נשים ואנשים
18.00 ערב טוב. תוכנית בידור
18.30 חדשות
19.00 איכות הסביבה - איכות החיים
20.00 בית דין לילי. אש ועשן
20.25 תג השבועות. עם הרב ישראל מאיר לאו. מנחה: אבי סמלר
21.00 מבט
21.30 מפע הפתיחה של פסטיבל ישראל 94 - שידור חי. פרנצבטארט
22.15 מקרנות לירושלים. מרס המתעד מסע של קבוצה ישראלית ראשונה לתוניסיה. בבמוי: יעקב אסל. חלק א'
22.45 פרדידך פורסית מגישה: "זה רק שר חר". מרקן סימאיאי נשלח למצרו בהנייה לאחר השיפה סובבים אמריקאים שבעלמו שם כאשר מסתורי. בבמוי: לורנס גורדון קלארק. 101 ד'

24.30 חדשות
24.35 פסוקו של יום

ערוץ 2 (22)

08.00 גמר ריטבי. פרק 27
09.15 הגולד יוצא לחופשה
10.05 יוסף המספר. תוכנית סיפורים
10.35 "עליסה בארץ הפלאות". בבמוי: קלייד גרוניני, המילטון לוסק וילפרד ג'קסון. 175 ד'
12.00 קלאסי בית הצרות. ההקצרת הפילהרמונית של זוכן הולשטין בניצוח של יוסטוס פרץ מבצעת את הסימפוניה מס' 5 בדרימינור, הפתיחה - ליאונרה מס' 3 בדרומז'ור של בטהובן
13.00 אקסודוס, מסע אל הר האלוהים. תעודה, המופע המקראי של מעמד הר סיני הוגן עשרות הדברות
14.00 פלטספ
14.05 משפטה של כימה אדומה. מופסד - החלקה על הקרח. פרודיה על המיפור הקלאסי
15.00 "בואה שוה מיליון". מרס מעולמו של הלוס ריסבי. עם דין גלנס ומנדי דוהס
16.35 "ד"ר מס - התול העלול". מבויר
17.00 חדשות
17.05 דוגי האוזר - רופא. פרק 11. הזקן שלי דוהם
17.30 דודגלה. משחק טלוויזיה
18.00 הרינגנאורים. פרק 28
18.30 קרקס השמש. תיאטרון, קסמים, מוסיקה ועוד
19.30 יוחד גול משכל. דני רופ
20.00 חדשות
20.30 "כבלים". ישראל. מה קורה למשפחה ישראלית כשהכבלים מגיעים לביתה. עם אריק איינשטיין, צבי שיסל, מני ורשבוב, יעקב כהן, קיץ פור ואחרים. בבמוי: צבי שיסל
22.15 יוהדית רבין בקונצרט. המופע שצולמה בפסטיבל ג'ז פרסוס וידיאו
23.15 בשבילי הזמן. ילד פלא
23.30 חדשות
23.35 בשבילי הזמן. המשך

הארץ ממליץ

קולנוע

♦ האשה שיצרה שמן שרמשום. סיפורה של אשה בסין היום, שאמנם שולטת בביתה, משפחתה והעסק שהם מנהלים, אך מוצאת עצמה לכודה במלכודת פטריארכלית ללא מוצא. סרטו של פיי שיי מייצג קלנוע של פשטות צורנית ומורכבות אידאולוגית, והוא מספק הבצה לתוך חיים שלגבי רובנו הם עדיין תעלומה. סודאון תל אביב; סינמה קפה מוריה, חיפה

♦ קיקה. סרטו החדש של פדרו אלמודובאר הוא הבאה מוזלטת, העלילה המופרכת במכוון מאבלסת אוסף נפלא של טיפוסים קיצוניים, שכל אחד מהם בא ממסורת לאבריית אחרת, ויחד הם מצטרפים למציאות אנושית שגנבה המורכבת, שבעה בסתרוריות מוזפת בין המלודרמטי, הקומי, המרגש והמנות. ויקטוריה אבריל מרהימה באחד התפקידים הראשיים. לב, תל אביב; חן, ירושלים; רב אור, חיפה

♦ אורלנדו. סרטה של סאלי פוטר, על פי ספרה של וירג'יניה וולף, מאכזב אך ורק משום שיש הרגשה שהוא היה יכול להיות הרבה יותר מזה. עם זאת זוהי גירסה קולנועית נבונה, מהנה ויפה לעין שמעבירה אל הבד בכשרון את סיפור ארבע מאות השנה בחיי אציל בריטי שהופך לאשה. עם טילדה סווינטון. סינמטק, תל אביב

תיאטרון

♦ העלמה והמוות. מחזה של הצ'יליאני אריאל דורפמן, על אשה שעונתה בכלא בעת שלטון הרודני בדרום אמריקה ועתה - כשיש כבר דמוקרטיה - היא מזהה את הקול של הרופא שעינה אותה. היא מתפסת נקמה, ובעלה - שחוקר את פשעי המשטר הקודם - נקלע בתווך. אלכס פלג, אשר צרפתי וליאורה ריבלין במשחק טוב מאוד, בהצגה חשובה. הבימה, בימת הגן שניר. הבימה, תל אביב, ב' 20.30

♦ דרמה קטנה. סיפור קטן ואינטימי של ילדה המתמודדת עם הקשיים בחיי הוריה. רוני ניניו כתב וביים ושירלי רשא כובשת את הלב בפשטות ובחן. מופית, זכרון יעקב, ב' 21.00

מהו פאשיזם בישראל?

פאשיזם היא מילה קשה, אנשים בישראל נרתעים לשמעה ואומרים:
"לא יתכן שיהודי יהיה פאשיסט". אבל, גילויי הפאשיזם אצלנו הם כבר ענין שבשיגרה
גם הפאשיסט לא יודע שהוא כזה:

לצעוק „רבין בוגד", „רבין רוצח" - זהו פאשיזם
„לירות בחיילי צה"ל שיבואו לפנות" - זהו פאשיזם
להוציא „פסק הלכה" שמתיר להרוג ערבים - זהו פאשיזם
לומר „ברוך גולדשטיין הצדיק" - זהו פאשיזם
להטיף לטרנספר של הערבים - זהו פאשיזם
לירות בחפים מפשע, זה טרור - וזה פאשיזם
לצעוק „מוות לערבים" - זה פאשיזם
להגיד „ערבושים" זו גזענות - וזה פאשיזם
לצאת באלימות נגד מפגיני השלום - זה פאשיזם
לומר „אנחנו צריכים איש חזק" - זה פאשיזם
כל אלה ועוד דומים להם - הם פאשיזם

עכשיו שאתה יודע מהו פאשיזם בישראל ואתה חושב שחובה להתנגד לו הצטרף ל- 500 האנשים שכבר חתמו על מנשר **תנופה**.

לכבי
תנופה
התנועה נגד הפאשיזם בישראל
ת.ד. 9020 ת"א 67317

1. אבקש להצטרף לתנועה כתומך ☐ חבר ☐ פעיל ☐ (לסמן בהתאם).
2. מצ"ב חתימתי למנשר/והרשאה לפרסם את שמי כחותם. ☐
3. מצ"ב צ'יק/המחאת דואר ע"ס 10 ש"ח (או יותר) למימון פעולות הסברה לפקודת „תנופה". (עמותה ביסוד) חשבון מס' 90 50 50 סניף בנק הפועלים, רח' לה גארדיה 58 ת"א.

שם ______ משפחה ______ טלפון ______
עיר ______ רחוב ______ מספר ______ חתימה ______

„מי צרת האומה בלבבו נגעה-המחנה יאסף, אל נא נבדילנו."

תנופה
התנועה נגד הפאשיזם בישראל

"סופרמן". ערוץ הסרטים, יום ב', 18:30

כבלים - יום ב'

ערוץ 3 (03)

08.00 הכל נשאר במשפחה
08.55 סיינפלד
09.20 מרפי בראון
09.50 משוגעים מאהבה
10.15 המרמס. מיני-סדרה. יורשת אמריקאית מאורסת לרוזן בריטי צעיר בסדרה של תחילת המאה. במהלך מסע ביבשת היא נחטפת ע"י כנופיית מורדים שמאיימת על שלטונו של השולטן. פרקים 1-4
13.30 מאבחסי במאריות. ספטמבר '93
15.40 מגרה
17.00 אלון אולארציק בהופעה. ישראל '94
18.00 מסעות אל הבלתי נודע
19.30 אורחים במלון
20.00 ספיישל עם ברברה ולטרס
20.50 יפות בבגדי ים. תצורה
21.40 אבנת פאריס '94
22.10 פנטום האופרה. פרק אחרון
23.45 המופע של בקי תומאס
24.10 דינוק לאומטל
01.00 האגמר

סרטים (04)

06.20 "ארוץ האמהה". אנגליה '84
09.00 "הקנגרו". ארה"ב '86. 69 ד'
10.15 "החמד בשבים". ארה"ב '80. 98 ד'
12.00 "שומרים במחורות". ארה"ב '91
13.30 "ינגן וסערה". ארה"ב '90. מספסת הרים כימנה מצטרפת ב-1974 למבצע באחת מספנות היייה הגבוהים של רוסיה. בבמוי: ריצ'רד קולה. 91 ד'
15.05 "שבתי ביה לסורה". ארה"ב '86. תלמיד תיכון חובב מחשבים, מסדר לעצמו יום חופש ויוצא לבלות עם חבר וחברה בבכונית פראריי ארומה. עם מתיו ברודריק, וג'ניפר גריי. בבמוי: ג'ון יוז. 98 ד'
17.00 "הנבאבק השני". ארה"ב '92. פרוספור לשפשפים יוצאת למאבק בתעשיות הטיגריות לאחר שמבנו המוב של בנה הצעיר חלה בסרטן. בבמוי: ג'ון דייוויד קולס. 187 ד'
18.30 "סופרמן". ארה"ב '78. עלילותיו של הגיבור הכל יכול שהגיע מגלקסיה רחוקה. הוא עובד כעיתונאי, באולץ להסתיר את זהותו האמיתית ויוצא להלחם בפשע. עם כריסטופר ריב, ג'ין הקמן והגוזנוס קידוה. בבמוי: ריצ'רד דונר.

140 ד'
21.00 "בעומק השעל". ארה"ב '92. שומר ישר במחלק המגמים מתנדה לטבריצאות משמחת האליכה כשהוא עבר בזהות מוסוויה. עם לאורי פישבורן, ג'ף גולדבלום, וויקטוריה דילאורד וצ'ילט מרטין סמית. 102 ד'
22.45 "אישה מסוה". אוסטרליה '87. אישה נמלטת מן השעמום של חיי הפרשואין המנהלת רומן עם מרגל במלון מקומי. עם ריצ'ל וורד, סם ניל, סטיוון וילדר וג'ניפר קלייר. בבמוי: קן קמרון
24.20 "הוד שמצאה את הקרבה". ארה"ב '92. בניקולז מתאבר בעקבות תבויעה של אשה חיה ואשתו הנצירה מוליכה לנקום. היא מתקבלת לעבודה כאמנת אצל האישה, וחובסת את חיי ההורים הצעירים לסיוט. עם רבקה דה מורניי, אנבלה שיורה, קרטיס הנסון. בבמוי: קרטיס הנסון. 110 ד'
02.15 "כוחם הגוף". ארה"ב '81. 110 ד'

הצגה שניה (06)

20.30 יומני כרמל
20.35 ירח רבש
21.00 האהבה לשבכר
21.30 "מלאך אצל שולחני". ניו-זילנד '90. סיפור חייה של הסופרת ג'נט פריים, שבילדה ששנה שנים מחדה בבית משוגעים לאחר אבחון מוטעה של הרופאים. עם קארי פוקס, אלכסיה קש, קארן פרגוסון ואיריס צ'רחיון. בבמוי: ג'יין קמפיון. 152 ד'
24.15 "שני זרים". אוסטרליה '86. 175 ד'

ספורט (05)

10.00 כדורעף. סיכום המחזור הראשון בליגה עולמית
11.00 רוגבי עולמי
11.30 כדורגל מהליגה הארגנטינאית
12.30 משחק האולסטאר של כוכבי בתי הספר התיכוניים בכדורסל בארה"ב
14.30 היומן הבינלאומי
15.30 סיכום 1993-4 בליגה האנגלית בכדורגל
16.30 כדורסל מליגת ה-NBA
18.30 אתלטיקה. תחרות ה"מן ריליי" מארה"ב
20.30 טניס. השבוע ב-ATP
22.00 סיכום 1993-4 בליגה האנגלית בכדורגל

23.00 כדורסל מליגת ה-NBA. משחקי הפלייאוף

ילדים (06)

06.30 להתלבש עם שש. מבוידים על הבוקר
08.05 המחוק של כוילו (ש.ח)
09.10 רוב רוי הגיבור. סרט הנפשה
10.00 אליספירית החיות. סרט הנפשה
11.20 הגלגה למערב
12.10 הביתה המעשפת. אלוש חי
12.15 יאלדי. פרק 30 (ש.ח)
12.40 הסיית השחור. פרק 1 (ש.ח)
13.10 הברוחון המבנעע. פרק 1 (ש.ח)
13.40 מעניין לטה. פרק 28 (ש.ח)
14.20 בית קטן בערבה. פרק 21 (ש.ח)
15.20 המגדיקן הנודד. ארה"ב '91. סרט אינמציה על כלבון שמנבר שבעליו נמליס במעונים להפריד לזוחה בלב הישימון
16.35 המחוק של כוילו לשבועות (ש.ח)
17.35 "ילדי הנהר". אנגליה '78. מגפה ארוכות קוצן למעשר ביריה ומשתלב בהרפתקה מיסטית. עם ג'יימס מייסון. בבמוי: מייקל רובסנן. 81 ד'
19.00 ספיישל סימון. עם סימון אבגל
19.30 ספיישל אישה הילד
20.15 לקט גאגג

תרבות מדע וטבע (08)

08.00 אנציקלופדיה פתוחה. גוף יוחד רכים
08.35 אנציקלופדיה פתוחה. צומח חוף הים
08.50 אנציקלופדיה פתוחה. בכי
09.35 אנציקלופדיה פתוחה. החודש
10.00 דיסקברי. עולם הכלבים הנפלא (ש.ח)
11.00 דיסקברי. לחופש נולד (ש.ח)
12.00 דיסקברי. שבט של האבים (ש.ח)
13.00 בשם אהבת הדולפינים
14.00 דיוקנו של אמן. אנה סיכו
14.30 המסע לארץ כנען
15.15 דיוקנו של אמן. ברוך אגדתי
16.00 דיסקברי. האליגטור (ש.ח)
17.00 דיוקם פראי. הציירים העידיים המסולים
18.00 אנציקלופדיה פתוחה (ש.ח)
20.00 דיסקברי. מבצים נסתרים. פרק 4
21.00 בראמה. לשחק את שייקספיר
22.00 בראמה. ראלף והמע וויליאמס
23.00 בראמה. דילן תומאס מילקווד
24.00 האנציקלופדיה הפתוחה (ש.ח)

בתי חולים

תל אביב - רמה-איכילוב, טל' 6974504 (ילדים: איכילוב, טל' 6974444 (פנימית, כירורגית)
ירושלים - שערי צדק, טל' 555111 (פנימית, נשים, א.א.ג; הדסה עין כרם, טל' 427427 (אורטופדית, ילדים, עיניים); ביקור חולים, טל' 701111 (כירורגית)
באר שבע - המרכז הרפואי סורוקה שבת
תל אביב - כמו ביום שני
ירושלים - שערי צדק (עיניים; ביקור חולים (ילדים); הדסה עין כרם (פנימית, כירורגית, אורטופדית, א.א.ג.); משגב לדך, טל' 661131 (נשים)
באר שבע - המרכז הרפואי סורוקה, טל' 400111

בתי מרקחת

תל אביב - גת, פרישמן 66, 5237326; בני, דיזנגוף 174, 5222386
ירושלים - הרצל, יפו 36, 255059
חיפה - מסדה, מסדה 30, 665806
באר שבע - סופר פארם המשחררים, המשחררים 70, 424313; סופר פארם הקניון, קניון הנגב, 281373; ירושלים, הרצל 34, 277034; הנגב, קק"ל 94, 277016; הנשר, מרכז מסחרי ה', 422274
רמת גן - הדגה, ארלוזורוב 81, 6721489
חולון - בני בת ים, הנביאים 3, בת ים, 5515671
בת ים - בני בת ים, הנביאים 3, 5515671
נתניה - הבשיא, שד' ויצמן 36, 823639
רחובות - כללית, רמז 8, 456456
כפר סבא - קופ"ח כ"ס, בן גוריון 45, 951265
שבת
תל אביב - שלמה המלך, שלמה המלך 78, 5246461; לב העיר, אחד העם 69, 5603862

ירושלים - שטראוס א', אבישרוף 3, 706660; עצל"ש סופר פארם, הר הצופים, 869744
חיפה - נורדאו, נורדאו 13, 664039
באר שבע - סופר פארם המשחררים, המשחררים 70, 424313; סופר פארם הקניון, קניון הנגב, 281373; ירושלים, הרצל 34, 277034; הנגב, קק"ל 94, 277016; הנשר, מרכז מסחרי ה', 422274
רמת גן - רמת יצחק, שד' ירושלים 96, 6777506
חולון - חורי, סוקולוב 70, 5042433
בת ים - בני בת ים, הנביאים 3, 5515671
נתניה - כלל פארם, שד' בנימין 60, 338091
רחובות - כללית, רמז 8, 456456
הוד השרון - השרון, דרך הפחיים 55, 981061; עמק חפר, הבנים 12, 401435

עזרה ראשונה

מד"א - עזרה ראשונה נמשרת (24 שעות ביממה). ירושלים 610303 תל אביב 5461111 ילדים הגשר 6861113 חיפה 672222/3 נתניה 625110 באר שבע 281128 בית-שאן 988410 כפר סבא 874555 חדרה 533453
יד שרה השאלת ציוד רפואי תל אביב 813501 ירושלים 244242 חיפה 381704 הימים ו' מ-09.00 עד 11.00
אתן קשבת לילדים ולבני נוער מטעם ארגון הגהרים הצרבי, טל' 621515-03
אוטוברסמון ארצי לילדים ולנוער תלונות על פגיעות בזכויות ילדים תבני נוער. המועצה לשלום הילד, טל' 02-256899
מרכז סיוע לנפגעות אונס (24 שעות ביממה). תל אביב טל' 5234819; קו טלפון מיוחד לסיוע לגברים ולנערים שנפגעו תקיפה מינית. טל' 5449191
בימים א', ב'-ה' בשעות 18.00 עד 22.00
ירושלים טל' 514455; חיפה טל' 382611, בטר 1991

קו חירום לנשים במצוקה 505720-09
קו פתוח לנפגעות אלימות מינית, מטעם תנועת נשים לסיוע לנשים (נגב), טל' 74907-07; בימים א'-ו' מ-08.30 עד 12.00; בימים א'-ה' מ-16.00 עד 19.00
ויצו 24 שעות קו ארצי לנשים מוכות, טל' 5461133-03, 558506-08, 514111-02, 376410-07
האגודה למניעת אלכוהוליזם 24 שעות, 724128
האגודה לזכויות האזרח בישראל תל אביב ביאליק 12, טל' 5254162/3; ירושלים טל' 243984/5; חיפה טל' 348217; באר-שבע טל' 239094. בימים א'-ה' מ-09.00 עד 14.00

חירום

שירות רפואי בבית לקשישים חולים כרוניים ע"י המחלקה לטיפולי בית ביה"ח איכילוב ת"א, טל' 6974628; 6974627
מוקד לב במד"א שירות לחולי לב 0326699-177

שיניים

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל אביב: איכילוב, מרפאת שיניים לטיפולי חירום, רח' ויצמן 6, בימי שישי מ-15.00 עד 24.00, בשבת מ-08.00 עד 24.00; ירושלים: הדסה עין כרם מ-22.00 עד 16.00

24 שעות

חיים המסוי ירושלים: 513188; תל אביב: 5683777; חיפה: 647647
מודיעין אגד 5575555-03, 3045555-02, 5495555-04
מודיעין דן 6394444-03
מוקדים בזירות עבריים 751111 אנגליה: 039731122
רכבות: מוקדים הרמי נסיעה. טלפון: 5652200-03, 303133-04
תחזית מזג האוויר 9668855-03

מבזק

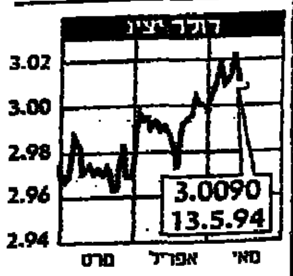

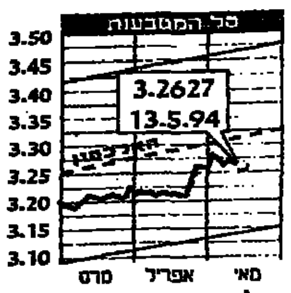

סלקום: לקוחות שיעבירו מסר טורולה אלינו יקבלו אותו מספר טלפון (עמוד ג2)

כבר ב–2010 לא יישארו מים שפירים לשימוש בחקלאות (עמוד ג3)

בעולם

הדולר מתחזק במטבעות מול הין והמארק (עמוד ג7)
שערי המטבעות העיקריים כלפי הדולר אתמול בניו יורק:
מארק – 1.6712, ‎-0.10%
לישט – 1.4990, ‎+0.30%
ין – 105.10, ‎-0.74%

מדורים

שוק ההון

יציבות במסחר במניות הישראליות בוולסטריט בסוף השבוע: טבע – 4.4%, אי.סי.איי – 2.6% (עמוד ג5)

אמיטק תעשיות אלקטרוניקה תגייס 9 מ' ש' בבורסה השבוע

מאת אבי שוברט

חברת אמיטק תעשיות אלקטרוניקה תגייס השבוע 9 מיליון שקל בהנפקת מניות בבורסה; מנהל קונסורציום החתמים בהנפקה – חברת זלר אבלגון.

אמיטק עוסקת בפיתוח, ייצור ושיווק של ממירים אלקטרוניים לתאורה ותאורת חירום. החברה הבת שלה – סמיקום לקסיס – עוסקת בייבוא ושיווק של רכיבים אלקטרוניים, מגברים וסוללות לתעשיית האלקטרוניקה והתקשורת.

הבעלות על אמיטק היא בידי מייסדיה: משה גוב ויהודית בוייד־גוב. שותפים נוספים בחברה – זלר אבלגון וקפיטל מרקטס. החברה הציגה ב–93' הכנסות בהיקף 24 מיליון שקל, לעומת 16 מיליון שקל ב–92'. הרווח הנקי של החברה ב–93' היה 1.4 מיליון שקל, לעומת 532 אלף שקל ב–92'.

הפעילות התעשייתית של אמיטק נעשית במפעל בכפר סירקין, בשלושה קווי ייצור עיקריים. החברה עומדת להעתיק את פעילותה למפעל חדש הנבנה באור עקיבא, ולצורך כך הגישה בקשה למנהלת מרכז ההשקעות במשרד התעשייה והמסחר.

בחברה מעריכים, כי הפרויקט יקבל מעמד של מפעל מאושר – אזור פיתוח א', ויזכה במענק ממשלתי של 38% מהיקף ההשקעה המתוכנן להקמת המפעל.

ירידה חדה ברווחי תדיראן ברבעון ראשון ל–12.5 מ' ד'

בעקבות הירידה ברווח תואץ הפיכתה לחברת אחזקות

מאת אבי שוברט

ירידה בשיעור של 55% נרשמה ברווחיה של חברת תדיראן ברבעון הראשון של '94 – ל–12.5 מיליון דולר, לעומת רווח של 27.9 מיליון דולר ברבעון המקביל אשתקד. הכנסות החברה ממכירות ירדו בשיעור מתון והן הסתכמו ב–202.5 מיליון דולר לעומת 220.5 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד.

הנהלת תדיראן ציינה, כי הירידה במכירות וברווח תואמות את הציפיות המוקדמות של החברה והן הושפעו בעיקר מירידה משמעותית במכירות לבזק – בעיקר של ציוד מיתוג ספרתי, ומשחיקה בשווי תיק ניירות הערך המוחזקים, שנבעה מהירידות החדות בבורסה בתל אביב. ההנהלה ציינה עוד, כי הרבעון הראשון של '93 היה אחד הרבעונים הרווחיים ביותר של החברה.

הירידה בשיעור של 8.2% במכירות ברבעון הראשון של השנה נבעה בעיקר מירידה של 13.6 מיליון דולר במכירות מגזר התקשורת ומירידה של 3.9 מיליון דולר במכירות מוצרי הצריכה והשמלים והסוללות. עיקר הירידה במכירות קבוצת התקשורת נבעה מביטול הזמנות על־ידי בזק בהיקף של 10.6 מיליון דולר. כמו כן, היתה ירידה במכירות ממירים לטלוויזיה בכבלים בהיקף של 4.5 מיליון דולר.

בסוף חודש מארס '94, לאחר משא ומתן ממושך עם בזק, סוכמה התקשרות רב שנתית לאספקת מרכזיות ציבוריות. ההתקשרות מבוססת על מתן הנחה בשיעור של 20%. הנהלת תדיראן מסרה כי היא מתעדת לקחו בחשבון חלקי את אובדן ההכנסות בהשגת הנחות מספקים, הגדלת כמויות הייצור, בהתייעלות והגדלת הזמנות. במקביל בוחנים בדירקטוריון תדיראן ביצוע שינוי מבנה בחברה על־ידי הפיכתה לחברת אחזקות. לצורך כך פועלים להפיכת קבוצות החברות לחברות עצמאיות שמבניהן יהפכו לחברות ציבוריות שמניותיהן יונפקו בבורסה בת"א.

600 אלף שקל לחיים אסא תמורת הייעוץ להברפלד

אסא: מוצית מהסכום העברתי למשרדים שביצעו סקרים

מאת חיים ביאור

אסא: ההסברה התוקפנית היתה אפקטיווית

ד"ר חיים אסא, בעליה של חברת הייעוץ "אסא אור", קיבל מסיעת העבודה בהסתדרות 600 אלף שקל תמורת ייעוץ וסקרים שביצע עבורה במבחזאר אפריל ועד למועד הבחירות האחרונות להסתדרות.

אסא סייע להסתדרות בגיבוש "תוכנית רפורמה" שהוצגה ערב הבחירות על ידי מזכ"ל ההסתדרות חיים הברפלד, ועוררה ביקורת בתקשורת. לדברי גורמים בהסתדרות, לחץ אסא לנקיטת קו תעמולה אגרסיבי כלפי חיים רמון, בניגוד לקו ההסברה המתון שהציע הפרסומאי דוד פוגל. עוד טענו, כי אסא נמנה עם יוזמי הכרזה שבה נראו שלמית אלוני, אריה דרעי ורמון תחת הכותרת "דיקור מושחת".

בתגובה אמר אסא ל"הארץ", כי הסכום של 600 אלף שקלים מעוגן בחוזה שחתם עם ישראל בן יהודה, ששימש גזבר מטה הבחירות של מפלגת העבודה, ועם הפרקליט של מפלגת העבודה, עו"ד שמואל ליאור. לדבריו, מתוך סכום זה, 380 אלף שקלים כלל לא הגיעו לכיסו, אלא הוצאו על סקרי דעת קהל. "יתרת הסכום נחלקה בינו לבין צוות של 10 חוקרים, פסיכולוגים ומוכירות מהמשרד שלי", אמר אסא.

לשאלה מדוע כל 600 אלף השקלים עברו דרך אסא ולא נחתמו חוזים נפרדים עם מבצעי הסקרים, השיב בן יהודה: "העדפנו לחתום על חוזה אחד עם אסא, כי בידיו היתה האחריות על הצוות האסטרטגי. הוא היה הגורם המפקח".

אסא הכחיש כל קשר לכרזה ואיים בתביעת דיבה נגד כל מי שישייך אותו אליה. הוא גם דחה את הטענה שדחף לנקיטת קו תעמולה אגרסיווי, והסביר כי שישתו היתה שילוב של "פוזיטיב ונגטיב". עם זאת אמר, כי ההסברה התוקפנית היתה אפקטיווית והדות לה, לא עבר רמון את מחסום 50% בבחירות להסתדרות. "אלה המקטרגים עלי הם אוסף של נמושות", אמר.

אלון הקימה שותפות לבניית תחנות דלק באוטונומיה

מאת עמירם כהן

חברת הדלק אלון חתמה על הסכם עם חברה זרה, ששותפים בה גורמים ממדינות ערב, להקמת חברה משותפת, שתפעל לבניית תחנות תדלוק בשטחי האוטונומיה. כך נמסר בסוף השבוע מחברת אלון. החברה המשותפת תבנה גם לקבת תחנות קיימות בשטחים ולהפעילן.

50% מחברת אלון שייכים לחברת ביילסול, 41.8% שייכים לתשעה ארגונים אזוריים של קיבוצים, 4.7% שייכים למשביר המרכזי ו–3.5% שייכים לד"ר יוסף ורדי ואיתן רף.

עוד נמסר מהחברה, כי עד סוף '94 היא תפתח עשר תחנות דלק חדשות ומרכזים מסחריים צמודים בהשקעה כוללת של 22 מיליון שקל. התחנות והמרכזים יוקמו על אדמות הקיבוצים השותפים בחברה – בהתאם להחלטה 611 של מינהל מקרקעי ישראל.

מרסר ו"ארנסט ויאנג" יבצעו את הערכת השווי של אל על

מאת צבי זרחיה

ועדה של רשות החברות הממשלתיות בחרה בסוף השבוע את שתי הקבוצות שיבצעו את הערכת השווי והייעוץ לגבי הפרטת אל על.

● קבוצה אחת כוללת את החברות S.B.D: רו"ח נח סופר ומשרד הייעוץ האמריקאי MERCER. מרסר היא חברת ייעוץ בינלאומית המתמחה בנושאי תעופה.

● הקבוצה השנייה כוללת את משרד רו"ח השכן "ארנסט ויאנג" שיש לו ניסיון רב בהערכת שווי של חברות תעופה; משרד רו"ח קסט לב אבי את פורר; ובנק השקעות אנגלי B.Z.W (ברקליס דהווט ווד).

הבחירה התקבלה על ידי ועדה ברשות רו"ח איתן שפיר, מנהל יחידת ההפרטה ברשות החברות הממשלתיות, בשיתוף משרד התחבורה. ממשרד האוצר נמסר, כי שתי הקבוצות נבחרו מתוך 15 הצעות שהוגשו.

ועדת השרים לענייני הפרטה אמורה לאשר בקרוב את ביצוע השלב הראשון של הפרטת אל על. השלב הראשון ייעשה באמצעות הצעת מכר של המדינה לציבור בארץ ובחו"ל, בשילוב עם גיוס הון על ידי אל על. השלב הזה יבוצע עוד ב–94'.

לפני שלב ההפרטה הראשון יוארגנו המדינה והחברה להסדרת הסוגיות הקשורות למבנה ההון, להבטחת האינטרסים החיוניים של המדינה בחברה ולכיסוי ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים. לעובדים יוצעו ניירות ערך במסגרת מכירת ני"ע לציבור לפי תשקיף.

יומן

קבורת חמור לדו"ח זוסמן

הסכמי השכר שנחתמו עם האקדמאים במדעי החברה והרוח (מה"ר), המהנדסים והנדסאים התקבלו בציבור – ולא רק בציבור השכירים הנוגעים בדבר במישרין – כהצלחה אדירה, בעיקר בזכות הרחבת בסיס השכר לצורך פנסיה. אבל מעבר לנקודה זו, שבה יש הישג, ההסכמים מסמלים את המשך תהליך פשיטת הרגל המוחלטת של מערכת השכר בשירות הציבורי ושיטת המו"מ על הסכמי העבודה. לטענה זו אפשר להביא סימוכין רבים, להלן שלושה.

● משך הזמן שבו התנהל המו"מ. ההסכמים הקודמים פקעו כידוע בסוף 1992, החדשים נחתמו בפיגור של יותר מ–16 חודשים. האם הרווחה העובדים מהסחבת או הפסידו? עובדה היא, שכמעט כל ההטבות מופעלות מ–1994 ואילך, כלומר, עבור 1993 לא קיבלו העובדים כלום, או כמעט כלום. נכון שהסחבת איפשרה לראות "מה יקבלו האחרים", אבל אם הכל יאמצו עיקרון פסול זה – עוד נגיע למצב שהסכמים ייחתמו בידי הנכדים של מנהלי המו"מ המקוריים.

● מורכבות ההסכם. ההסכם מכיל עשרות אם לא מאות סעיפים, בני סעיפים ונכדי סעיפים, והוא מורכב, מסובך ומסורבל כמו בכוונה תחילה. לפי המורכבות אפשר לחשוב שמדובר בהסכם להקמת תשלובת תרמו־גרעינית ולא בהסכם על תוספת שכר. ספק אם מתם שכיר יוכל להתמצא בתסבוכת שנרקחה כאן בלי שיעשה עבודת דוקטורט; לעומת זאת יתמצאו בה ויתפרנסו ממנה אלה שניהלו את המו"מ – וצריכים להצריך את קיומם בשנתיים וחצי שנותרו להסכם זה להיות בתוקף (מתוך ארבע).

● המשך הכרסום במערכת הדירוג. מבחינת התוכן, הסעיפים הגרועים ביותר הם סעיפים 5.8–5.7, המפעילים עד סוף 1996 את שיטת הרהדירוג הפסולה. בסעיפים אלה מילדרים לסולם הדרגות הקיים, בן 18 דרגות, שש דרגות חדשות, ומבטיחים לכל עובד "קידום" לפחות בדרגה אחת, לפי עקרון הפו"ם, כאשר בכל שנה משלוש השנים 1994–1996 יקודם שליש מהעובדים. לא חשוב התפקיד, לא חשוב האופן שבו מבצע העובד את התפקיד ולא חשוב אם שכרו יהיה שווה או יעלה על שכר הממונה עליו – קידומו בדרגה מובטח. למעשה תחול בשנים הבאות תזוזה מאסיווית כלפי מעלה בסולמות, כדי למלא את השלבים, שהממונה על השכר שלום גרניט הוסיף לצורך המשך הטיפוס הפו"מי.

לאחר חתימת ההסכם צוטט אחד מנציגי האיגודים כאומר – בלי ספק תוך גלגול עיניים למרומים אבל קריצה קטנה מהצד – כי בהסכם זה נעשתה התקדמות להגשמת דו"ח זוסמן. האמת היא, שבהסכם זה נקבר הדו"ח קבורת חמור.

אברהם טל

נור תקים מרכז לייצור שלטי חוצות ברומניה

מאת זוהר בלומנקרנץ

קבוצת נור פרסום חוצות עומדת להקים בבוקרשט, בירת רומניה, תחנת ייצור להפקת שלטי חוצות, שישווקו לכל מזרח אירופה. החברה היא בעלת היכיון הבלעדי לייצור 180 שלטי חוצות ברומניה.

לדברי רודי קורן, מנכ"ל משותף של נור אינטרנשיונל – שלה שייכת קבוצת "טכנולוגיות" הישראלית ברומניה – עד היום הובאו השלטים לרומניה, לאחר שיוצרו בישראל ובלוקסמבורג.

לדברי קורן, בקרוב יוצבו ברומניה שלטים בשטח 75 מ"ר כל אחד.

צו ביניים אוסר על האוצר ועל נציב המים לחתום על הסכם העלויות עם מקורות

מאת עמירם כהן

המשנה לנשיא בית המשפט העליון, השופט אהרן ברק, הוציא בסוף השבוע צו ביניים, האוסר על החשב הכללי באוצר, ראובן קקלביץ', ועל נציב המים, גדעון צור, לחתום על הסכם העלויות עם מקורות.

הצו מורה לחשב הכללי ולנציב המים לנמק תוך 45 יום מדוע לא ימנעו מלחתום על ההסכם. כמו כן משעה הצו את ההסדר ומורה למשיבים ולמקורות להימנע מהמשך ביצועו עד לקבלת צו החלטי.

הצו הוצא לבקשת אגודות המים הפרטיות, המרכז החקלאי וכמה צרכני מים פרטיים, שיוצגו בעתירה על ידי משרד עורכי הדין בלכר גוטאלוני. העותרים טענו, כי החשב הכללי באוצר ונציב המים מבקשים לחתום על הסכם עם חברת מקורות העוסק באופן חישוב עלויות ההפקה ואספקת המים של מקורות. לטענתם, הסכם זה נוגד את "חוק המים" (התשי"ט 1959), הקובע את הדרך לחישוב עלויות ההפקה והאספקה של מים.

העותרים טוענים, כי הסכם העלויות עם מקורות קובע קריטריונים שונים לחישוב עלויות הפקת המים לחברת מקורות ולספקי המים הפרטיים, ובכך הוא מפלה את העותרים לרעה וגם פוגע בחופש התחרות ובשוויון בין החקלאים, על ידי כך שהוא מעדיף חקלאים הקונים את המים ממקורות.

התוצאה המיידית של ההסכם, טענו העותרים, תהיה ריקונה מתוכן של "קרן האיזון" לדמי מים, שהוקמה על פי "חוק המים". כתוצאה מכך לא תוכל קרן זו לשלם לעותרים כספים שהיא חייבת להם.

עוד טענו העותרים, כי ההסדר המוצע לא רק מפלה בין הספקים, אלא הוא גם לא חוקי, משום שהוא מאפשר תשלום תמיכות עבור הספקת מים שלא באמצעות קרן האיזון, כאשר קיימות תקנות לחישוב עלויות, החלות על כל מפיקי וספקי המים במדינה, לא ייתכן לערוך הסדרים נפרדים עם חברת מקורות שלא במסגרת אותן תקנות.

קרן האיזון היא קרן הפועלת על פי חוק, ובאמצעותה נגבים כספים מבעלי בארות פרטיות ומאגודות מים פרטיות, המפיקות בעצמן את המים בעלויות הפקה נמוכות. כספים אלה משמשים לתמיכות בצרכני מים שנזקקים למים יקרים יותר באמצעות אספקה מחברת מקורות.

של מי הקרקעות האלה לעזאזל

המתאם הכלכלי של הקיבוץ הארצי, אמרי רון, מתנגד להתעשרות קלה מעסקות נדל"ן ומזכיר את הסתבכות הקיבוצים עם "ארונים כמו דוד בלאס". לעומתו טוען מזכיר הקבה"א, גיורא פורמן: "אני לא חושב שיהיה חכם לוותר על מקורות שהבנקים לא מעמידים לנו וגם לא אף אחד אחר"

פורמן. להשלים המוד ההוצבות

רון. להישאר בעלי השליטה

פישמן. הכוונות מירוניות

מאת עמירם כהן

היום מתכנסת בגבעת חביבה מועצת הקיבוץ הארצי להכריע בשאלה למי בעצם שייכת הקרקע היקרה שקיבוצי התנועה במרכז הארץ יושבים עליה. למועצה תוגש הצעת החלטה הקובעת כי הקרקעות אינן של הקיבוץ היחיד אלא שייכות לתנועה כולה וכי הן ישמשו לכיסוי חובות הקיבוצים לבנקים. ויכוח נוקב צפוי בין הזרם האידיאולוגי בתנועה, הטוען שבכל פרויקט של יזמות עצמית הקרקע חייבת להישאר בשליטת הקיבוץ, לבין הזרם הטוען שאין פסול במסירת הקרקע לחברות נדל"ן בעסקת קומבינציה. בנושא אחד לא תהיה מחלוקת: זכות היזמות העצמית של המתיישבים בקרקע – יותר לם פה אחד – לא ניתנת לערעור.

בין העולים לרגל הרבים לוועדת פוגל, הדנה בשבועות האחרונים בגדולה של החלטה 611 שהוקפאה, בלטו מאוד ראשי התנועות הקיבוציות. הללו הציגו בפני הוועדה שלושה עיקרים "שלא ניתן לערער עליהם", כלשונו של אמרי רון, המתאם הכלכלי של הקיבוץ הארצי. העיקרון הראשון הוא שהממשלה לא תהיה רשאית בשום תנאי להפקיע מהמתיישבים קרקעות לבנייה למגורים. הפקעה כזו, אומר רון, מנוגדת לחוק הקניין, לחוק זכויות היסוד ולחוק ההתיישבות. לדבריו, הקיבוצים גם ידרשו לערוך תיקון בסעיף 18א שבהסכם המוכירה לדורות בין הקיבוץ למינהל, כדי "ששום פקיד ושום ממשלה לא יוכלו להפקיע מהמתיישב קרקע שהוא מעבד אותה עשרות שנים לצרכים שאינם צורכי ציבור".

העיקרון השני שהוצג הוא שהפיצוי על קרקע שתופקע לצורכי ציבור חייב להיות בערך הריאלי של הקרקע בשינוי ייעוד. מזכ"ל התק"ם, אריק רייכמן, מביא לדוגמה את ההפקעה האחרונה של קרקעות מהמושבים צפריה ויגל, לשם הרחבתו של נמל התעופה בן גוריון. תמורת הקרקע יקבלו המושבים כמה אלפי שקלים לדונם אף שבשינוי ייעוד מגיע שווי הקרקע כ–10 אלפים דולר לדונם. רייכמן מכנה את הפרשה "שערורייה לאומית".

עיקרון שלישי הוא שבכל שינוי שייעשה בהחלטה 611 המוקפאת לא תישלל מהמתיישבים זכות היזמות העצמית בקרקע שבחזקתם.

אלא שהפעה מלוכדת זו מכסה מחלוקות, הן אידיאולוגיות והן ומעשיות, שקיימות בתוך קיבוצים ובין קיבוצים רבים להנהגות תנועותיהם. מחלוקת אחת היא בשאלה עד כמה יכול קיבוץ להרחיק לכת ביזמות העצמית. אמרי רון, חבר קיבוץ משמר העמק, המייצג את העמדה "הקיבוצית" יותר – אחרים אומרים השמרנית יותר – מאמין כי חקלאי שקיבל קרקע לאומית אסור לו להעביר אותה לגורם אחר וליהנות מרבעיה. "אם להעביר קרקע לגורם אחר – רק להחזיר למינהל. אני כן בעד יזמות עצמית עסקית בקרקע עם שותף הנני, בתנאי שאני, בקיבוץ, נשאר בעל השליטה. אני בעד אורחן במקום פרדס מפסיד, בעד מפעל תעשייתי במקום כותנה, ואני נגד להחזיק חקלאות מפסידה. אבל ההיתר הגורף שניתן בהחלטה 611 לקיבוצים ולמושבים להעביר קרקע לחברות נדל"ן ולקבלנים אינו מקובל עליי. ההחלטה הגורפת, המתירה למתיישב למסור את כל אדמותיו החקלאיות כדי להתעשר בתור רנטאי – זו החלטה פסולה מבחינה לאומית ומשחיתה מבחינה קיבוצית".

אפרתי: גם לעם ישראל זכות להתערב ולומר, לא קיבלתם קרקע מהלאום כדי להתעשר וראשית תגמרו את החוב הגדול

רון מתנגד לעסקות הנרקמות בין קיבוצים לחברות נדל"ן, דוגמת עסקת קומבינציה, גם מסיבות אחרות. לדבריו, מדובר בעסקות ברמת סיכון גבוהה במיוחד ואסור לקיבוצים להסתבך בהן. הוא מוכיח להכריז הגלה: בים את שנות ה–80 העליות בבורסה ואיך, לדבריו, סיבכו אז ההנהגות הכלכליות של התנועות את הקיבוצים "עם ארונים כמו דוד בלאס". כמו היום כך אז, הוא אומר, "קמו חברים בהנהגות הכלכליות או של התנועות וטענו שאם כל עם ישראל עושה כסף מכסף אז גם לנו מותר. ככה הם דיברו אז ואינני מה יצא מזה. אני לא שמע מכל הלוחמים האלה מי יוציא את הקיבוצים מהבוץ אם עוד פעם יהיה "ברוך". עמדתי, הבעתי אותה בוועדת פוגל, שקיבוץ שאינו מסוגל להתפרנס מחקלאות או מיוזמות עסקית – שיחזיר את הקרקע למינהל ויקבל פיצוי הולם ושלום על ישראל".

בלהט הוויכוח השם המוזכר ביותר הוא אליעזר פישמן. פישמן, כזכור, חתם לאחרונה עם קיבוץ יקום על עסקת יזמות להקמת פארק תעשייתי. בשנות ה–80 נפגע הקיבוץ הארצי קשה מהתמוטטות קרן המשמעות הונית של פישמן, ויש כאלה שעדיין זוכרים. רון: "יקום חתם עם פישמן הסכם אופציה על סמך החלטה 611. בקיבוץ לא יודעים מתי הוא יקים את הפארק שלו, אם בכלל. בהחלטה 611 לא נאמר מתי היום צריך לבנות. פישמן יכול להחזיק את הקרקע הזאת 30 שנה, ולדעתי זה מה שהוא יעשה. גם מבחינת תוכנית המתאר המינהל, אין ביטחון שאפשר יהיה לבנות שם. בינתיים הוא שילם להם פרוטות, כי עיקר הרווח שלהם הוא ברגע שהפארק שהוא יבנה. או לא יבנה שם".

רון: ההחלטה המתירה למתיישב למסור את כל אדמותיו החקלאיות כדי להתעשר בתור רנטאי, פסולה ומשחיתה

רון מזהיר את חבריו, כי התעשרות על הזכות ליזום עסקות עם חברות נדל"ן והעברת הקרקע להן בתמורה להרווחה מרובה – מחלישה את המאבק העיקרי, שהוא הזכות ליזמות עצמית. הוא מזהיר כי בציבור כבר מתקבלים הקיבוצים כמי ששוחטים את התרנגולת שלהם מפני שילו מטילות הזהב של ביצי זהב. לדבריו, הקיבוצים נתפסים כמי שמנסים להתעשר מרנטה על קרקע שהיא לא שלהם. רון ויאזין לרעה מאמינים שאת העצב לשכונות מגורים באזורים האורבניים יש למלא באמצעות החזרה מרצון של אדמות הקיבוצים למינהל במחיר הריאלי של הקרקע, תוך הגבלת ההחזרה ל–30% מהמשבצת החקלאית של היישוב, לכל היותר.

לא רק ב"קיבוצי הנדל"ן" – כ–25 קיבוצים ובהם רמת רחל, יקום, געש, חורשים, גבעת השלושה, עינת – שהאיר להם המזל להתיישב באזורים שהיו לאזורים האורבניים של המדינה – לא מקובלת עמדתו של רון. היא גם אינה מקובלת על מזכיר הקיבוץ הארצי, גיורא פורמן, המייצג את הזרם המרכזי: "אני לא יכול להגדיר איפה נגמרת הקומבינציה ומתחילה הספקולציה, ומכל מקום אני לא חושב שזה יהיה חכם לוותר על מקורות שהבנקים לא מעמידים לרשותנו וגם לא אף אחד אחר".

פורמן לא רואה הבדל גדול בין יזמות עצמית לבנייה למגורים לבין יזמות עצמית אחרת: "אני כן בדעה שהיזמות צריכה להיות מוגבלת. לפחות מוגבלת בזמן. איך להגביל אותה – על זה עוד לא דנו".

גם לפורמן, המייצג ביחד עם המזכיר השני של הקיבוץ הארצי, עמירם אפרתי, את עמדת ההנהגה של התנועה, יש מחלוקת עם קיבוצי הנדל"ן, מחלוקת שעלתה כבר לפני גבר היום מאוד. פורמן מאמין שלפני שהקיבוצים פותחים במסעות יזמות לעצמם, "זוכה עלינו להשתמש בהזדמנות שנפלה עלינו להשלים את מה שהחוד הקיבוצים מ–89' לא פתר, כלומר, לסייע לשורה של קיבוצים שאינם ממוקמים במקומות שהקרקע יקרה".

עמדה זו התקבלה בוועדה הכלכלית של התנועה ובוועדת המשנה שלה לקרקעות והיא תובא היום כהצעת החלטה למועצת התנועה.

אפרתי: "נניח שקיבוץ שיש לו קרקע נדל"נית לא ישחרר עצמו מהמחויבות לאותו קיבוץ הנמצא במקום מרוחק בנגב או בגליל והם הוא עמוס חובות. צריך לומר לאותם חברים, שגם לעם ישראל זכות להתערב ולומר, אתם לא קיבלתם קרקע מהלאום כדי להתעשר וראשית תגמרו את החוב הגדול".

חבר אחר בהנהגה הכלכלית של הקיבוץ הארצי היה אפילו בוטה מפורמן ומאפרתי: "פתאום הם נעשו לי קולאקים. אני עוד זוכר ששני קיבוצי נדל"ן, געש ויקום, נאבקו בהנהגת התנועה כדי לא להתיישב בקרבת תל אביב. זה לא היה מספיק חלוצי בשבילם. רצו רק נגב וגליל. הם יושבים עכשיו על אדמה מוזהבת רק מפני שאנחנו אותם לשבת שם, כי היה תורם לצאת להתיישבות. רק במקרה לא ישב שם קיבוץ ניר יפה, אמר החבר.

ציון חברה לבטוח בע"מ

דין וחשבון מקוצר ליום 31 בדצמבר 1993

(מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד דצמבר 1993)

מאזן

(באלפי ש"ח)

	ליום 31 בדצמבר 1993	ליום 31 בדצמבר 1992
אגרות חוב	902,114	858,308
ניירות ערך אחרים	7,140	7,218
הלוואות ופקדונות בבנקים	75,148	66,214
חברה בת־יהודה חברה לבטוח בע"מ	7,912	7,698
מקרקעין להשכרה	55,869	50,884
רכוש קבוע	48,386	44,074
חברות בטוח וסוכני בטוח:		
פקדונות וחשבונות אחרים	19,064	17,578
פרמיה לגביה ויתרות סוכנים	42,101	45,573
חברות הקבוצה	0	2,071
חייבים ויתרות חובה	8,762	7,438
מזומנים ושווי מזומנים	41,666	30,730
	1,208,162	1,137,786

	ליום 31 בדצמבר 1993	ליום 31 בדצמבר 1992
הון עצמי	56,494	55,124
עתודות בטוח חיים (*)	945,532	883,923
עתודות בטוח כללי (*)	50,357	50,701
עתודות לסיכונים יוצאים מן הכלל	1,753	956
תביעות תלויות (*)	102,694	97,220
חברות בטוח וסוכני בטוח:		
פקדונות וחשבונות אחרים	26,958	25,695
חברה בת־יהודה חברה לבטוח בע"מ	6,282	6,664
זכאים ויתרות זכות	17,876	17,503
חברות הקבוצה	216	
	1,208,162	1,137,786

דין וחשבון על עסקי בטוח כללי (*)

(באלפי ש"ח)

	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1993	1992
פרמיה	139,169	144,965
בניכוי בטוח משנה	40,091	40,238
פרמיה בשייר עצמי	99,078	104,727
קיטון/(גידול) בעתודות בטוח	427	(7,656)
הכנסות מהשקעות	1,336	4,556
תביעות לשנה	(106,305)	(110,068)
דמי עמילות והוצאות הנהלה וכלליות	(59,822)	(63,997)
דמי רישום ודמים אחרים	48,955	51,428
הפסד לשנה – עובר לדו"ח רווח והפסד	(16,331)	(21,010)

דין וחשבון על עסקי בטוח חיים (*)

(באלפי ש"ח)

	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1993	1992
פרמיה	166,147	152,770
בניכוי בטוח משנה	12,100	9,375
פרמיה בשייר עצמי	154,047	143,395
הכנסות מהשקעות	48,267	47,378
גידול בעתודות בטוח	(58,620)	(66,117)
תביעות לשנה	(79,954)	(58,643)
הפרשה לעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל	(793)	(536)
דמי עמילות והוצאות הנהלה וכלליות	(43,874)	(40,659)
רווח לתקופה לפני חלקה של חברה משותפת	19,073	24,818
חלקה של חברה משותפת בזכויות לרווחים	(671)	(743)
רווח לשנה – עובר לדו"ח רווח והפסד	18,402	24,075

דו"ח רווח והפסד

(באלפי ש"ח)

	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1993	1992
רווח מעסקי בטוח	2,071	3,065
הכנסות מהשקעות שלא נכללו בדו"חות עסקי בטוח	708	1,420
הוצאות הנהלה וכלליות שלא נכללו בדו"חות עסקי בטוח	(1,100)	(1,357)
רווח לפני מסים על הכנסה	1,679	3,128
הפרשה למסים–שוטפת	487	1,244
	1,192	1,884
הפרשה למס רווח הון בגין שנים קודמות	0	2,713
רווח/(הפסד) לאחר מסים על הכנסה	1,192	(829)
חלק החברה ברווחים של חברה מאוחדת	214	266
רווח/(הפסד) נקי לשנה	1,406	(563)

דו"ח על השינויים בהון עצמי

(באלפי ש"ח)

לשנתיים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר, 1993

	הון מניות	קרן הון מהערכה חדשה מדלן	שטר הון להמרה	עודפים (הפסדים)	סה"כ הון עצמי
יתרה ליום 1 בינואר, 1992	16,793	20,807	13,455	1,019	52,074
תוספת מהערכה חדשה מדלן	–	4,169	–	–	4,169
רבית בגין שטר הון להמרה	–	–	–	(556)	(556)
הפסד לשנה	–	–	–	(563)	(563)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 1992	16,793	24,976	13,455	(100)	55,124
תוספת מהערכה חדשה מדלן	–	503	–	–	503
רבית בגין שטר הון להמרה	–	–	–	(539)	(539)
רווח לשנה	–	–	–	1,406	1,406
יתרה ליום 31 בדצמבר, 1993	16,793	25,479	13,455	767	56,494

הודעה על־פי תקנות הפיקוח על עסקי בטוח (הענן המנרע המינימלי של מבטח) התשמ"ד – 1985

	הון נפרע מינימלי	הון מניות נפרע מינימלי
	(באלפי ש"ח)	
הסכום הנדרש על־פי התקנות	44,787	6,527
הסכום המחושב על־פי התקנות:		
(א) הון עצמי	56,494	
(ב) התנועות מההון העצמי:		
נכסים בלתי מוחשיים	(279)	
נכסים מוגבלים שיש להחזיקם כנגד ההון העצמי	(7,594)	
יתרה	48,622	6,718 (*)

(*) כולל סך 6,000 אלפי ש"ח שיוקצו כמניות הטבה לאחר תאריך המאזן.
קיימות סטיות בדרכי ההשקעה על פי התקנות:
רכוש קבוע בסך 29,825 אלפי ש"ח מוחזקים לכיסוי התחייבויות בבטוח כללי.
נכסים נזילים בסך 7,594 אלפי ש"ח מוחזקים כנגד בטוח כללי במקום כנגד ההון העצמי.

ביאורים:
1. (*) המספרים בשייר עצמי.
2. סכום הוצאות הרכישה הנידחות "נכויי צילמר" שנוכה מעתודות בטוח חיים ליום 31 בדצמבר, 1993 הינו 58,112 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 1993 – 55,653 אלפי ש"ח)

הערות:
1. דין וחשבון מפורט ומלא, ימסר במשרדי החברה, ברחוב רוטשילד 41–45, תל־אביב, לכל דורש.
2. הפרסום הנ"ל נעשה בהתאם לחוק הפיקוח על עסקי בטוח, התשמ"א–1981.

בשם מועצת המנהלים

א. ר. טיבר
יו"ר הדירקטוריון

אחי טיבר
חבר הדירקטוריון

אנשים ועסקים

ביילין. שלח עוזר

בן אליעזר. סמינר משותף

חסיד. דברי תורה

טיול צעירים

משלחת של פעילים פוליטיים צעירים תורה מסיור בסין, שבמ־הלכו ביקרה במפעלים, מוסדות חינוך ואתרי תיירות.

בראש המשלחת עמד אמיר הי־לוי (28), חבר מועצת עיריית תל־אביב־יפו מהליכוד, ובין השאר היו בה מנכ"ל השומר הצעיר ותנ־ועות הנוער, ניר זמיר (36) ושלי־מה ביטון (29) המשמש כעוזר סגן שר החוץ, יוסי ביילין.

המשלחת שהתה בסין שמונה ימים, כאורחת של פדרציית הנוע־ר הסינית. הלוי מסר לראש עי־ריית בייג'ין, לי קוואן, הצעה של ראש עיריית תל אביב, רוני מיל־ו, לחתום על הסכם בריית ערים תאומות בין שתי הערים.

זוהר בלומנקרנץ

רפואה סינית

שר השיכון הסיני המסייר ב־ישראל, הו ביי, הזמין משלחת של

מומחי משרד השיכון והבינוי ל־בוא לסין ולייעץ שם בנושאי בני־יה.

עוד סיכמו השר הסיני ושר ה־בינוי והשיכון בנימין בן אליעזר, כי יפעלו לקיים סמינרים משות־פים לאנשי מקצוע משתי המדי־נות בענפי תשתית ובנייה, כדי לבדוק אפשרות ליזום פרויקטים משותפים בתחום זה.

בפגישה הוחלט גם, כי פרויקט התיירות הסיני בים המלח יוגמן על ידי מדינה שלישית. במקום יוקמו 800 חדרי מלון מסוג לנוהל תבר, בהשקעה של 80 מיליון דו־לר. כמו כן יוקם מרכז לרפואה ולתרבות סינית.

את משרד הבינוי והשיכון ייצג בפגישה האדריכל הלל שוקן.

דן לאופר

קולקציית הקיץ

כ-200 מוכירות בבירות ומנה־לות לשכה של מנהלי חברות, מוסדות, מפעלים וגופים, שוהים ל־

קוחות מלון שרתון וחברת התעו־פה הלאומית של גרמניה – לופט־הנזה – השתתפו במפגש שבהגדרת המארגנים, נועד לבטא את יחסי הגומלין המוצלחים בין חברת התעופה והמלון לקהל לקו־חותיהם הקבועים.

במרכז האירוע, שהתקיים בסוף השבוע, עמדה תצוגת אופנה של קולקציית בגדי הים לקיץ 94' של גוטקס.

כמו כן נערכו קוקטייל וקבלת פנים לאורחים, שבה נשאו דברי ברכה מנכ"ל שרתון ישראל קלמי־נס חסיד ומנכ"ל לופטהנזה ג'וזף בורנגסקי.

זוהר בלומנקרנץ

מינויים

● צבי אפלס מונה למנכ"ל חב־רת נגב קרמיקה.

● אילון הירצקוביץ, מנכ"ל יספ־אר, יבואנית סוני בישראל, נבחר ליו"ר ההנהלה הישראלית של המרכז לטניס בישראל.

סלקום: לקוחות שיעברו ממוטורולה אלינו יקבלו אותו מספר טלפון

מאת עירית רוזנבלום

בסלקום מקווים, כי זכיית התאגיד במכרז המפעיל השני של הטלפון הסלולרי כי ההנהלה במוחרים הנב־יון בשירות יהפכו את הטלפון הנייד למוצר עממי יותר. התאגיד נמצא בבעלות חברת בלסאות האמ־ריקאית, האחים ספרא ודיסקונט השקעות. גם להש־שיה האמריקאית יש אופציה להצטרף לחברה.

אחד הנדבכים בתפיסה השיווקית של סלקום הוא, שבראי יהיה ללקוח לרכוש מכשיר, שמחירו יהיה פחות מ-1,500 שקל, כיוון שאם ירצה עם לקוח אחר של סלקום, יוזמן את פעימות המונה של בזק, שמת־וספות לזמן האוויר בשיחת מטלפון רגיל. עוד בכוו־נת סלקום לתת ללקוחות העוברים ממלאשון את אותו מספר טלפון שהיה להם אצל מוטורולה.

בתגובה על קבלת הזיכיון אמר אדמונד ספרא, כי "מבחינת משפחת ספרא, זו פריצת דרך חשובה במ־עורבותנו בפעילות הכלכלית של המשק הישראלי". האחים ג'וזף ומואיז ספרא הם בעלי השליטה בבנק הבינלאומי הראשון ואדמונד הצהיר לא פעם על נכונותם להיכנס להשקעות ריאליות נוספות בישראל.

גם צ'ארלס קו, נשיא בלסאות אינטרנשיונל, ציין כי ישראל מהווה עבור החברה אתגר גיאוגרפי חדש. מנכ"ל חברת דיסקונט השקעות, דב תדמור, הודיע כי קבוצת אי־די־בי קיבלה בסיפוק את הזכייה במכרז.

בסלקום מבטיחים כי כבר לקראת סוף השנה תחל החברה בפריסת התשתית להפעלת הרשת, ותוך כ-15 חודש יהיה כיסוי מלא של שטח המדינה. בשלוש השנים הקרובות מתכננת החברה להשקיע כ-300 מיליון דולר בהקמה ובהפעלה של הרשת.

הפרעות והפסקות חשמל?!

מערכות אל-פסק

סדרת פיתוחים טכנולוגיים מתקדמים, הביאו להכרה

בין-לאומית במערכות האל פסק של טנסור, אשר

הוכתרו כמערכות האל פסק מהמתקדמות ביותר בעולם

(לפי סקר PC MAGAZINE)

(אוגוסט 93)

טנסור-חשמל ללא הפסקה

טל: 09-556110

קווי אשראי לישראל שירותים פיננסיים משלימים בע"מ (להלן "החברה") –

הזמנה לאסיפה כללית שנתית

פקודת החברות (נוסח חדש) תשמ"ג (1983)

ניתנת בזאת הודעה על כינוס אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות החברה, אשר תערך ביום שלישי, 21 ביוני 1994 בשעה 10:00, במשרדי החברה רח' התעשייה 4 ת"א.

על סדר היום:-

א. לקבל החלטות רגילות כדלקמן:-
1. אישור הדו"חות הכספיים ודו"ח המנהלים ליום 31.12.93.
2. מינוי רואה חשבון וקביעת שכרו.
3. מינוי דירקטורים.
4. קביעת שכר הדירקטורים.

ב. לקבל החלטה מיוחדת בדבר החלפת תקנון החברה.

ג. שונות.

כל המעונין להשתתף באסיפה באמצעות שלוח, יפקיד כתב מינוי של אותו שלוח במשרדי החברה לפחות 48 שעות לפני השעה היעודה לכינוס האסיפה.

אם תוך חצי שעה מהמועד שנקבע לאסיפה הכל לא ימצא מנין חוקי, נדחית האסיפה ליום רביעי 22 ביוני 1994 לאותה שעה ולאותו מקום.

לא ימצא מנין חוקי באסיפה שנדחתה. כאמור יהוו שני חברים הנוכחים בעצמם או ע"י שלוח מנין חוקי.

הודעה זו באה במקום ההודעה שנתפרסמה ביום 4 במאי 1994, לפיכך, האסיפה שנועדה על פי ההודעה הנ"ל להתכנס ביום 25 מאי 1994 מבוטלת.

בברכה,

הדירקטוריון

דו"ח על דו"ח / אריה לוי

לירז מערכות – פעילות באמצעות חברות בנות

לירז מערכות (להלן החברה) נוס־דה ב-1983 על ידי אריה קילמן, ואב־יבאי חברת עינב, שבינתיים פרשה מהשותפות. כיום מחזיקים המייסדים כ-15% מהחברה וקרנות הנאמנות של בנק דיסקונט ובנק הפועלים מח־זיקות כל אחת בכ-7.5% ממנה. ב־אוקטובר 1991 הנפיקה החברה לראשונה לציבור. זוהי חברה העוס־קת במוצרי תוכנה, גם באמצעות חב־רות בנות ומסונפות. החברה מפתחת ומוכרת מוצרי תוכנה, ונותנת פתרו־נות בתחום זה לגופים שונים במשק.

מאז הקמתה, הרחיבה החברה את פעילותה לחברות העוסקות בתחומי תוכנה מגוונים, בדרך של רכישת מניות בחברות אלה. שנתיים לאחר ההנפקה הראשונה, ניצלה החברה את הגיאות בשוק ההון ואת שער מניותיה הגבוה וגייסה כ-18.5 מיליון שקל בהנפקת איגרות חוב להמרה, הנוש־אות את הריבית המינימלית האפש־רית שנקבעה במכרז – 0.1% לשנה.

במקביל, הנפיקה החברה ל-69 מ־עובדיה כ-2.6% ממניותיה בתמורה לערכן הנקוב – 100 אלף שקל. הט־בה זו הסתכמה בכ-3.1 מיליון שקל. מיותר לציין, שרוכשי איגרות החוב הפסידו ריאלית, כיוון שהן נסחרות בשער של 103.5. גם שער מניות החברה צנח וכיום היא נסחרת לפי שווי שוק של כ-29 מיליון דולר, המשקף מכפיל רווח היסטורי של 19.

המשבר בשוק ההון לא פסח גם על לירז, שתיק השקעותיה בניירות ערך סחירים מסתכם ב-16.7 מיליון שקל, וגרם ברבעון הראשון של 94' להפסדים כבדים. פעילות הקבוצה מתרכזת בשטח משרדים של 2,100 מ"ר באזור התעשייה בחולון. החברה מעסיקה כ-145 עובדים והחברות הבנות מעסיקות כ-100 עובדים נוס־פים.

פעילות

עיקר פעילות החברה היא בתחום מתן פתרונות תוכנה מתמקדת, הכב־נת תוכניות אב למחשוב, בפיתוח תוכנות ובתחזוקתן. מרבית הפעילות מבוצעת עבור לקוחות גדולים ממגז־רי משק שונים. החברה היא ספק מו־רשה של יבמ והיא זכאית לעמלות בגין מוצרי חומרה הנרכשים באמצ־עותה עבור לקוחותיה.

החברה מפתחת תוכנות שנועדו לשפר פונקציות שונות בפעילות המחשב. הפיתוח נעשה בשלבים כמו

דוחות רווח והפסד לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1993
(בשקלים חדשים, מותאם לשקלים של חודש דצמבר 1993)

מאוחד	1993	1992	1991
הכנסות מעבודות ומכירות	38,530,265	26,891,433	21,013,393
עלות המכירות והעבודות שבוצעו	27,586,193	20,429,850	13,925,356
רווח גולמי	10,944,072	6,461,583	7,088,037
עלויות מחקר ופתוח תוכנה, נטו	–	113,934	–
	10,944,072	6,347,649	7,088,037
הוצאות מכירה, הנהלה וכלליות	5,977,650	5,516,003	2,443,506
רווח מפעולות רגילות	4,966,422	831,646	4,644,531
הכנסות (הוצאות) מימון, נטו	(442,831)	(68,388)	93,466
	4,523,591	763,258	4,737,997
הכנסות אחרות נטו	2,033,580	3,819,163	226,217
רווח לפני מיסים על ההכנסה	6,557,171	4,582,421	4,964,214
מיסים על ההכנסה	1,749,413	1,518,761	1,525,074
רווח לאחר מיסים על ההכנסה	4,807,758	3,063,660	3,439,140
חלק החברה בהפסדי חברות כלולות, נטו	(73,023)	–	–
	4,734,735	3,063,660	3,439,140
חלק המיעוט ברווחי חברות מאוחדות	189,636	81,882	12,105
רווח נקי לשנה	4,545,099	2,981,778	3,427,035
חברה			
הכנסות מעבודות ומכירות	23,079,938	16,354,999	15,505,326
עלות המכירות ועבודות שבוצעו	16,379,578	13,005,709	10,692,468
רווח גולמי	6,700,360	3,349,290	4,812,858
הוצאות מכירה, הנהלה וכלליות	3,521,765	3,447,341	1,805,584
רווח (הפסד) מפעולות רגילות	3,178,595	(98,051)	3,007,274
הכנסות (הוצאות) מימון, נטו	(463,149)	(52,226)	157,035
	2,715,446	(150,277)	3,164,309
הכנסות אחרות (נטו)	1,432,877	3,946,755	226,217
רווח לפני מיסים על ההכנסה	4,148,323	3,796,478	3,390,526
מיסים על הכנסה	1,357,658	1,643,970	1,553,996
רווח לאחר מיסים על ההכנסה	2,790,665	2,152,508	1,836,530
חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות, נטו	1,754,434	829,270	1,590,505
רווח נקי לשנה	4,545,099	2,981,778	3,427,035
* סוג מורש רווח למניה			
ל-1 ש"ח ערך נקוב נומינלי	1.02	0.68	1.00

אפיון הדרישות, ניתוח, בדיקות ומבד־ני קבלה, התקנה והטמעה.

לחברה יש הסכמים עם ארגונים גדולים שעבורם היא מבצעת את כל עבודות הפיתוח השוטפות של תוכ־נת העבודה, כתחליף ליחידת מחשב פנימית בארגון. מרבית ההסכמים הם לפי "קוסט פלוס", כיסוי הוצאות ב־תוספת רווח על פי שעות עבודה, ומקצתם על פי מחיר קבוע.

החברה משווקת תוכנות מדף שפיתחה, ומפיצה תוכנות מיובאות. עיקר הכנסותיה מתוכנות מדף מת־קבלות משילוב שלהן עם פיתוחים עצמיים שנעשים על פי הזמנת הל־קוחות.

בין המוצרים שפותחו בחברה יש מחולל חלונות, מחולל תפריטים, מ־חולל דו"חות, תוכנה לאבטחת מידע ותוכנה לניתוח עומסי עבודה. סך כל השקעות החברה המצטברות בתוכ־נות מסתכמות בכמיליון שקל. מוצרי היבוא כוללים תוכנה למחשוב מעב־דות רפואיות, למחשוב תהליכים בתעשייה בסביבת מחשבי יבמ ומחו־לל יישומים.

השקעות בחברות הקבוצה

פעילות הקבוצה בחו"ל נעשית באמצעות לירז יצוא. בנוסף, פועלת בארה"ב חברה בת הפועלת כזרוע שיווקית, בעיקר בחוף המערבי. כמו כן הוקמה חברת שיווק באירופה, ב־ניסיון לחדור לשווקים שם, אולם פעילותה אינה מהותית.

בהשנה נרכשו 50% ממניות חברת ישראדטה, העוסקת ברכישה, מכירה ושיווק של מחשבים אישיים ומתן פתרונות לסביבת p.c, לרבות שי־רות. בתמורה שילמה החברה 300 אלף שקל והעניקה לישראדטה הלוו־אה בסכום דומה.

סך כל השקעות החברה בחברות השנות הוא כ-18 מיליון שקל.

● ליהר בינה מערכות. חברה המו־חזקת בשיעור 83% על ידי לירז, ועוסקת בעיקר במחשוב מערכות חקלאיות ובפיתוח תוכנה וייעוץ על פי דרישות ספציפיות. לחברה יש מעמד של מפעל מאושר והיא בהבית מפטור ממס עד סוף 1995. לאחר מכן יחול עליה למשך שלוש שנים תשלום מס בשיעור של 25%.

● מרן מערכות מחשב. מספקת פת־רון חבילת תוכנה פיננסית עסקית על מחשבי יבמ, ומספר התקנותיה מסתכם ב-60 בלבד.

● בלנית. מוחזקת בשיעור של 22% ועוסקת בשיווק תוכנה. החברה שמ־כירותיה צומחות בעשרות אחוזים מדי שנה הגישה לרשות ניירות ערך תשקיף להנפקה לציבור על סמך הדו"חות לרבעון הראשון של 94'. ההנפקה תניב ללירז רווח הון מדי־לול חלקה, אך לאור המצב בשוק ההון, לא סביר שההנפקה תצא אל הפועל.

● ביטמל. משמשת כזרוע הקבוצה למחקר ופיתוח של מערכות אינטלי־גנציה מלאכותית, במימון המדען הראשי. ב-1993 גייסה החברה 125 אלף דולר מקרן הון סיכון פורה.

● קדם מכללה למחשבים. בראשית ינואר 1994 רכשה לירז 60% בחברת קדם, תמורת 145 אלף דולר. החברה עוסקת בהדרכה במקצועות המחשב לגופים מוסדיים ופרטיים.

● פורה קרן למריט. קרן הון סיכון שמניותיה רשומות למסחר בבורסה. ב-1993 השקיעה הקרן כ-3 מיליון דולר במגוון חברות בענף התוכנה. בתחילת 1994 החליטה פורה לוותר על התחייבות עגבל כלפי המחזיקים במניות המוגנות ולשחרר את המני־ות הלא מוגנות למסחר בבורסה. חב־רת הניהול של פורה היא ארגוטק, המוחזקת על ידי לירז במשותף עם החברות פורמולה וספיינס.

● יעצ"א. ב-1993 רכשה לירז מה־ציבור ומבעלי השליטה 26% ממניות יעצ"א הנסחרות בבורסה. כמו כן קיב־לה לירז את ניהולה של החברה המפ־סידה, באמצעות הסכם עם בעלי השליטה. ההסכם מקנה ללירז רוב בדירקטוריון והסכם הצבעה באסיפה הכללית. במחצית השנייה של 1993 עברה יעצ"א תהליכי התייעלות, כו־לל פיטורי עובדים.

● מהלביא. לירז השקיעה 2.2 מילי־ון שקל בתמורה ל-5% מהון המניות של החברה, שתאגדה ב-1993 במט־רה להשקיע בחברות ישראליות וב־חברות זרות העוסקות בתחומי טכנולוגיה מתקדמת.

תוצאות עסקיות. רכישת חברות הרחיבה את המאזן המאוחד של לירז. ב-1993 גדלו הכנסותיה ב-43% והסתכמו ב-38.5 מיליון שקל. שי־עור הרווח הגולמי השתפר ב-93' והגיע ל-28.4%.

הוצאות מכירה, הנהלה וכלליות ממשיכות לגדול והסתכמו בכ-6 מי־ליון שקל. הרווח התפעולי גדל הש־נה ביחס לשנתיים הקודמות והסתכם ב-5 מיליון שקל. רווחי החברה מני־רות ערך היו 1.2 מיליון שקל, אך הוצאות המימון גדלו ל-443 אלף שקל.

לחברה יש הפרשה גבוהה למס בשל המפעל המאושר בחלק מתחו־רות הפרוייקטים. הרווח הנקי הסת־כם ב-4.5 מיליון שקל – גידול של 52% ביחס ל-92' ו-33% ביחס ל-91'.

נזילות וניירות ערך

השנה אוחדה חברת יעצ"א במאזן החברה, אך רווחיה לא נרשמו בדו"חות כיוון שהאיחוד בוצע ב-31 בדצמבר 1993. לפיכך, "התנפח" המאזן בכ-120%. בתמורות הנפקת איגרות החוב רכשה החברה ניירות נוספים על אלו שהיו ברשותה. בסוף 93' הסתכמה ההשקעה בניירות ערך סחירים ב-23.4 מיליון שקל.

תיק ניירות הערך כולל איגרות חוב בסך 9.7 מיליון שקל, מלוות קצרי מועד בסך 6.5 מיליון שקל וקרנות נאמנות בסך 7.1 מיליון שקל.

יצוין, כי ראוי היה לפרט את סוג הקרנות בנוסף לסוגיהן, וכך לתת מידע על סוג ההשקעה כפי שנדרש אם היא נעשית באופן ישיר (לא דרך קרנות הנאמנות). פירוט כזה הוא ב־רוח דרישות גלוי הדעת מספר 44 של לשכת רואי החשבון ואולי יש מ־קום להבהרה בנושא זה, לאור האחז־קה הגדולה והמהותית של חברות בניירות ערך סחירים באמצעות קר־נות שונות.

החברה בנתה מעודפי מזומנים (ואף מהזיקה מזומנים בסך 2 מיליון שקל), במיוחד לאחר הנפקת האג"ח. ההון העצמי מסתכם ב-22.6 מיליון שקל. התחייבויות החברה הן בעיקרן איגרות החוב להמרה שהונפקו, בסך 20.1 מיליון שקל, העומדות לפירעון ב-3 תשלומים שווים החל מ-1999. סבירות המרת האג"ח למניות נמוכה, כיוון שמחיר המניה ירד בחודשים האחרונים בעשרות אחוזים.

לחברה יש רכוש קבוע בעלות מו־פחתת של 10.8 מיליון שקל ורכוש אחר בסך 8 מיליון שקל, הכולל מו־ניטין מרכישת חברות בסך 4.1 מילי־ון שקל, הוצאות הנפקת אג"ח, עלויות מחקר ופיתוח. שיעור האחז־קה בחברות קבוצת לירז שבידי בעלי עניין אינו גבוה ולפיכך, חלק המי־עוט מסתכם ב-8.3 מיליון שקל.

מבט לעתיד

החברה מדווחת שעד לתחילת מאי 94' נצבר לה הפסד מניירות ערך בסך 921 אלף שקל; יש להניח שעד סוף מארס ההפסד היה גבוה יותר. החברה צופה גידול בשיעור של 30% בהכנסות, שינבע בעיקרו מהכנסותיה של יעצ"א לאיחוד. החברה צופה גידול בפעילות גם כתוצאה מתבשלת השקעות שבוצעו בטכנו־לוגיות חדשות.

כיוון שלחברה יש נכסי מוניטין רבים, יש צורך להתייחס לגילוי דעת מספר 57, לפיו יש להפחית מוניטין לאורך 5 שנים (20% לשנה) למוני־טין חדש ולגבי מוניטין קודם המו־פיע במאזנים.

החברה צופה כי עליית השכר בענ־ף המחשבים עלולה להשפיע על ה־רווחיות. הרווח ברבעון הראשון ייפגע גם מההפחתה של מוניטין המ־תחייבת כיום. אם תתבצע הפחתה מהירה יותר של המוניטין (החברה רשאית להפחית עד 20 שנה) לא תהיה לה הפחתה בשנים מאוחרות יותר ורווחיה יגדלו. אולם הירידה ברווח ברבעון זה תשפיע לרעה על הרווח השנתי הכולל.

בטווח הארוך, עשויים להתממש עודפי החברה לצורך השקעות. בהנ־פקות של חברות מוחזקות עשויה החברה להציג רווחים נוספים. הרי־בית הנמוכה של 0.1% המשולמת על האג"ח, מאפשרת לחברה להשתמש בהון זר ללא עלות.

מחקר: כבר ב–2010 לא יישארו מים שפירים לשימוש בחקלאות

מאת עמירם כהן

כבר ב-2010 לא יישארו מים שפירים לשימוש בחקלאות, שנאל־לץ להתבסס אך ורק על מים מוש־בים. כך מזהיר מחקר חדש של המכון לחזוי טכנולוגי שליד אוניברסיטת ת"א. כן מזהיר המחקר מפני תהליך המלחה המואץ של אקוויפר החוף, המאגר הגדול החשוב ביותר של מים המצוי בישראל. לדעת המחקר תהליך המלחה ילך ויגבר

כתוצאה מהגידול המהיר בצפיפות האוכלוסייה במישור החוף.

המחקר הוכן על ידי נציבות ה־מים לצורך התוויה של כיווני מחקר ופיתוח מועדפים במשק המים. הוא נערך על ידי צוות משותף למרכז הטכנולוגי ולמכון לחקר הנגב באוני־ברסיטת בן גוריון.

בראש צוות המחקר עמדו ד"ר יאיר שרן מאוניברסיטת תל אביב ופרופ' אבליוביץ מאוניברסיטת בן גוריון.

המחקר גם בדק את פוטנציאל ה־פיתוח העתידי של משק המים בישר־אל, ומסקנתו היא כי ההתפלה היא עדיין מקור מים יקר פי שלושה מהמקורות הקיימים.

לפיכך ממליץ המחקר לדחות את תחילת ההתפלה ככל האפשר ולאפ־שר לפתח טכנולוגיה והליכים זו־לים יותר.

המלצות המחקר יוגשו בקרוב לנ־ציב המים.

סוגו החלה לשווק מערכת מענה קולי ממוחשבת

מאת עירית רוזנבלום

סוגו אלקטרוניקה, מקבוצת אריה, החלה לשווק את מערכת ממוחשבת לניהול קשר טלפוני במשרדים גדולים.

החברה משווקת גם מערכת קטנה יותר, שפועלת כמזכירה אוטומטית עם תיבות להודעות ביום, ובלילה – במרכז הודעות בלבד.

עודד רו"ח

שירותי המפעיל לשרותך (משנת 1962)

בכל הקשור ברשם החברות

רשום חברות חדשות רשומים במחשב הרשם + מידע מחשב

מרכז כלל חדר 1227 מתחת למשרדי רשם החברות ירושלים

טל' 02-248989

פקס 02-250202

זוקו בע"מ

הודעה לפי חוק ניירות ערך, התשכ"ח–1968 על פרסום תשקיף בדבר הנפקה לציבור של

2,200,000 מניות רגילות רשומות על שם בע"נ של ש"ח אחד כל אחת.

המניות מוצעות לציבור ב־22,000 יחידות, בדרך של מכרז על מחיר היחידה.

כל יחידה מורכבת מ־100 מניות במחיר מינימלי של 4.25 ש"ח למניה. המחיר המינימלי ליחידה הינו 425 ש"ח.

המכרז יתקיים ביום 23 במאי 1994.

הנפקה זו היא הצעה ראשונה של ניירות ערך של החברה לציבור.

ב־12.5.94 הקצתה החברה לקבוצה של משקיעים, חלקם בעלי עניין, כ־18.38% מהונה, במחיר של 3.40 ש"ח למניה (340%). בעלי עניין בחברה ויתרו לטובת חלק מהמשקיעים האמורים על זכותם למכור 80% ממניותיהם שישתחררו מן החסימה על פי הנחיות הבורסה (ר' סעיף 5.3.8 לתשקיף).

החברה מייעדת כ־3,500 אלפי ש"ח מתוך תמורת ההנפקה (המהווים כ־46% מתמורת ההנפקה המינימלית נטו) לפרעון אשראי לזמן קצר מבנקים, מתוכם עד 1,250 אלפי ש"ח (המהווים כ־16.5% מתמורת ההנפקה המינימלית נטו) לפרעון אשראי לזמן קצר מבנק לאומי לישראל בע"מ, חברה אם של אחד ממנהלי קונסורציום החתמים. ליתרת תמורת ההנפקה לא נקבע יעוד ספציפי והיא תשמש לפעילותה העיסקית של החברה, כפי שיקבע הדירקטוריון מעת לעת. בכוונת החברה לפעול להסרת ערבויות שנתנו בעלי עניין לבנקים.

לחברה חשיפה מטבעית הנובעת מרכישה באשראי במטבע זר מספקים בחו"ל ומכירה ללקוחות באשראי שקלי בלתי צמוד (ר' סעיף 7.5 לתשקיף).

בין בעלי עניין בחברה קיים הסכם בדבר זכות סרוב ראשון במכירת ניירות הערך של החברה (ר' סעיף 5.3.6 לתשקיף).

חברה בבעלות חלק מבעלי העניין הפכה לחברה בת של החברה ב־1.1.94. החברה לא קיבלה כל התחייבות לשיפוי מבעלי העניין האמורים בגין עסקי החברה הבת עובר למועד האמור (ר' סעיף 8.1.3 לתשקיף).

בין החברה לבין בעלי עניין מתבצעות עסקאות (ר' סעיף 10.3 לתשקיף).

בעל השליטה בחברה מכהן כמנכ"ל החברה ומשמש גם כיו"ר הדירקטוריון. ליו"ר הדירקטוריון קול מכריע במקרה של קולות שקולים בדירקטוריון.

בין בעל השליטה לבין בעלת עניין בחברה קיים הסכם לפיו ישתפו פעולה בדבר בחירת דירקטורים באופן ששבעה (מתוך שמונה) דירקטורים בחברה יהיו מי שימולצו על ידיו (ר' סעיף 5.3.7 לתשקיף).

בין מייסדי החברה קיים הסכם הצבעה על פיו בהעדר הסכמה יצבעו המייסדים באסיפות כלליות של החברה בדרך שיקבע בעל השליטה. שלושה מהמייסדים מחזיקים במניותיהם באמצעות נאמן עד לחודש יולי 1998. לבעל השליטה יפוי כח להצביע באסיפות הכלליות מתוקף אותן מניות כל עוד יוחזקו המניות בנאמנות. בהתמלא נסיבות מסויימות עשויות המניות המוחזקות בנאמנות לעבור לבעלותו של בעל השליטה (ר' סעיפים 5.3.3 ו־5.3.5 לתשקיף).

בעל השליטה זכאי מדי שנה למענק מסוים מרווחי החברה על בסיס מאוחד ובלבד שרווחי החברה יעלו על סכום מסוים. המענק ינתן לו במזומן או במניות של החברה, לפי בחירתו (ר' סעיף 10.2.2 לתשקיף). לחברה תלות בהמשך העסקתו של מנכ"ל החברה ולהפסקתה עלולה להיות השפעה מהותית לרעה על עסקיה.

המניות של החברה יסחרו בבורסה לניירות ערך בתל־אביב בע"מ ברשימה המקבילה.

הדו"חות הכספים לשנים 1992, 1991 ו־1990 תואמו, בדרך של הצגה מחדש, על מנת לשקף בהם למפרע תקוניים במיסים נדחים והכללה של השקעה בחברה בת על בסיס השווי המאזני (ראה חוות דעת המבקרים ובאור 14 לדוחות הכספים בפרק 11 לתשקיף).

סך כל עמלות החיתום, ההפצה, הניהול, ההשתתפות, ההצלחה, היעוץ והריכוז וההוצאות האחרות של הנפקה זו, כשהן מחושבות על בסיס המחיר המינימלי, הוא כ־19% מתמורת ההנפקה.

עותק מהתשקיף ומההיתר לפרסומו יוגשו לרשם החברות לא יאוחר מיום עסקים אחד לאחר התשקיף.

ניתן להשיג עותקים מן התשקיף ולהגיש הזמנות לרכישת ניירות הערך בכל סניפי הבנקים ואצל החברים בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ.

מנהלי קונסורציום החתמים: לאומי ושות' בנק להשקעות בע"מ, מעופים חיתום בע"מ*, דיסקונט – חיתום וקידום עסקים בע"מ, מזרחי חברה לחתמות בע"מ, כללי חתמים בע"מ, מרכזית חיתום וקידום עסקים בע"מ, יהב חיתום בע"מ, נמרוד למפרט בע"מ, סיגמא פי.סי.אם. חיתום וקידום עסקים (1993) בע"מ, אפריל חתמות (1993) בע"מ, י.א.צ. השקעות ונכסים בע"מ, להבה חתמים בע"מ, ת.ס.י.ן. (הנפקות וחיתום) בע"מ, רקיע חיתום (1993) בע"מ, איפקס – שיא ניהול הון בע"מ, מנתור דינמי חתמים בע"מ, רבבות חיתום בע"מ וזת חתמים בע"מ.

*בעל עניין בחברה.

תאריך התשקיף: 13 במאי 1994.

הודעה זו אינה מהווה הזמנה לרכוש את ניירות הערך המוצעים.

צרכנות

עורכת לאה פורת

מניה ממש לא אוצר

חור בכיס / אברהם טל

במגירות ובעליות גג רבות מוחזקות מניות של חברות שרכשו אורחים, או הוריהם, לפני שנים רבות, בדרך כלל לא למטרת השקעה, אלא כהשתתפות בהקמה של החברה או כתרומה. כאשר מתגלגלת לידיו של האורח תעודת המניה המצהיבה, במיוחד בימים אלה של שיבוש הבורסה, דמיונו ניצת ובלבו עולה המחשבה שמצא אוצר בלום. צריך רק למכור את המניה או לפדותה במקום הנכון – והשקלים יזרמו לחשבון הבנק באלפיהם, אם לא ברבבותיהם. כמה מתעשרים בבורסה אם לא ממניות הנמכרות בזמן הנכון?

איני יודע אם זה מה שחשב ל"ן מחיפה כאשר ניגש לברר כמה שוות תשע מניות רגילות של בנק אוצר החייל, שמוחזקות בידיו מאז 1953. אם כך חשב, נחל עד מהרה אכזבה מרה. כאשר פנה לבנק וביקש לפדות את המניות נאמר לו כי יקבל בתמורה 7.74 שקלים.

"1.5 מנות פלאפל", כתב לנו במרי לבו, "מבלי שבמשך השנים שולמו דיווידנד או הטבה כלשהם". נאמר לו כי הטיפול בעניין הוא בידי החברה לנאמנות של בנק אוצר החייל. "נאמנות למיל'" כתב־זעק, "איפה יושר, אמון, אמינות, מהימנות והתנהגות ללא רבב, תום לב ועמידה בהתחייבויות (מתוך מילון)?" גם בנק ישראל לא בא לעזרתו בנימוק שאינו צד לעניין, וכך לא נותר לו אלא לפנות אלינו.

העברנו את מכתבו לבנק אוצר החייל וביקשנו את תגובת הבנק. בתשובה קיבלנו צרור ניירות שממנו למדנו, כי העניין העלה זה כבר, נחקר ואף נדון בבתי המשפט. למרבה הצער, אין אפשרות לסייע לל"ן, כי העובדות והחוק אינם לצדו. אך תוך כדי בירור עניינו נחשף פרק מאלף בתולדות התגייסות היישוב בעת מלחמת העולם השנייה.

המתנדבים הארצישראלים לצבא הבריטי הפרישו מסכום שכר יום בחודש לקופת חיילים יהודיתית. הכספים האלה נועדו למפעלי עזרה הדדית, בלי זכות משיכה אישית של התורמים. אחרי המלחמה, בנובמבר 1946, החליטה "ועידת קופת החיילים" להעביר את יתרות הכספים שהיו בקופה למוסד מימוני שנקרא "אוצר החייל בע"מ". נקבע, שכל חייל שהפריש בזמנו כספים לקופה יהודית, שיתרותיה הועברו ל"אוצר", השאי לקבל מניה אחת בגין כל 12 חודשי הפרשה (בלי התניה בקשר לגובה הסכום שהפריש).

המניות הרגילות של בנק אוצר החייל – גלגולו האחרון של "אוצר החייל בע"מ" – שבידי מתנדבי היישוב, או יורשיהם, הן המניות שהוקצו כאמור. לבעלי המניות יש זכות לקבל מניות הטבה (עד כה חולקו שמונה מניות לכל בעל מניה מקורית), זכות לקבל דיווידנדים (שחולקו בסכומים מבוזקים פעמיים, ב־1973 וב־1974) וזכות להשתתף בחלוקת עודף רכוש הבנק במקרה של פירוק – אפשרות שאינה מסתברת בהתחשב במעמדו האיתן של המוסד (שהוא היום חברה בת של בנק הפועלים).

מאז בוצעה ההקצאה לחיילים המשוחררים והוקצו מניות הבנק לטופסים רבים חולקם של החיילים ויורשיהם הולך מאוד. וכיוונים שימשו יותר מפעם אחת נושא לדיונים [illegible] בית הדין לתביעות קטנות תביעה של בעל 18 מניות, שטען כי הכספים [illegible] נשחק בהפרד כל טובת הנאה של ממש. על כן תבע פיצוי. תביעתו נדחתה בידי השופטת ש' גרות, שמצאה כי לא הוכחה עילת תביעה נגד בנק אוצר החייל או חברת הנאמנות שלו. "בידי התובע היום שתי ברירות: הוא יכול לפדות את מניותיו בשווין הנאמני... (חברת הנאמנות של הבנק מוכנה לעשות זאת, אך לפי הערך הנומינלי בספרים, ואז מדובר בשקלים אחדים), ולחלופין, הוא יכול להמשיך ולהחזיק בהן בתקווה שיום אחד יימכרו בשוק החופשי וערכן אולי יעלה".

עד כאן הצד המשפטי. איני רואה הצדקה לתביעת פיצוי גם מבחינה עניינית. ברור מהמסמכים ומהעדויות שהכספים לא הופרשו למטרת השקעה, ואפילו לא למטרת חיסכון אישי, אלא כקרן לעזרה הדדית, כלומר, כמעשה של התגייסות לטובת הכלל. עודפי הכספים הועברו ממוסד למוסד, וייעודם נשמר – לסייע לחיילים, משרתים ומשוחררים, ובני משפחותיהם. כאשר בנק אוצר החייל הגדיל את הונו בשנים מאוחרות יותר הבטיחו קשות החיילים (לשעבר). בבנק לא יכלו לגייס את ההון הדרוש לשמירת מעמדם בבנק כבעלי מניות

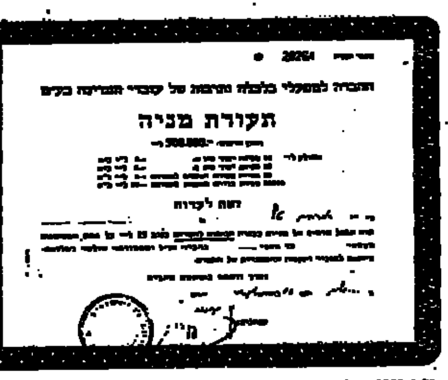
תעודת מניה

הפדיון תיאורטי

יסוד, נפגו מניות היסוד שלהם והכספים שקיבלו משמשים עד היום את איגוד החיילים המשוחררים.

כידוע, אין מחויבות של חברה לשלם למחזיק במניה דיווידנד, ואם לא נאמר אחרת בתקנון – גם לא לפדות אותן, בוודאי לא בערך משוערך. אבל גם אם נניח שחברת הנאמנות של הבנק היתה מסכימה לרכוש מל"ן את המניות שבידו לפי ערך של לירה למניה, בתוספת הפרשי הצמדה מהשנה שבה קיבל אותן (1953) – היה מזכה לפי חשבוני בכ־75 שקלים חדשים: אמנם יותר ממנה וחצי פלאפל, אבל לא אוצר בלום.

במצב זה, האם לא עדיף לשמור על המניות כמזכרת, כדי להראותן לנכדים ולספר להם על פרשת ההתגייסות לצבא הבריטי וברבות השנים אולי יהפכו פריט אספנות ויביאו בכל זאת ליורשי ל"ן את העושר המיוחל.

גם אני מחזיק במניות מסוג בלתי־מעשיר זה, אם כי לא מימי הצבא הבריטי. בשנות השישים הייתי עובד מדינה, והחברה למפעלי כלכלה ותרבות של עובדי המדינה – החברה האם של בנק יהב – התנתה מתן שירותים על ידה ועל ידי הבנק בקניית מניה. בלית ברירה רכשתי מניה בערך 15 לירות, שעליה כתוב "ציונת להישרות", אבל זה רק בתיאוריה, כפי שהתברר לכל [illegible] הל' במניה (כלומר, כולל הפרשי הצמדה) מגיע לכ־85 שקל ואני שומר עליה למזכרת.

מחזירים קצת שומן לגבינה

החשש מכולסטרול נחלש מעט, והתוצאה היא עלייה בצריכת הגבינות המכילות 5% שומן

מאת הילה קומם

בשנים האחרונות מסתמנת בישראל חזרה מסוימת למוצרי חלב שמנים. בחשש מהכולסטרול והרבקות במזון בריא – שהעלו את הפופולריות של הגבינות הכחושות – חלה ירידה. עדיין לא מדובר במהפכת בטעם, אלא בשינוי מתון, שמתבטא בעיקר בעלייה בביקוש לגבינות בעלות 5% שומן.

הביקוש לגבינות מתמקד בישראל בעיקר בגבינה הלבנה הרכה. צריכת הגבינה הלבנה הרכה בישראל גבוהה מאוד יחסית לעולם המערבי. ב־93', למשל, אכל הישראלי בממוצע 9.15 ק"ג גבינה לבנה רכה ורק 3.3 ק"ג גבינה קשה (צהובה). בעולם המערבי, לעומת זאת, צריכת הגבינות הצהובות עתירות השומן גבוהה בהרבה מצריכת הגבינות הלבנות. בסך הכול נמכרו ב־93' בישראל 48,146 טונות של גבינות רכות, קצת יותר משלושה גביעים בחודש לנפש. מתוך זה קרוב למחצית הן גבינות בעלות 5% שומן.

מי שאחראי לחיבה היוצאת דופן שמגלים הישראלים לגבינות הלבנות למריחה הם, לדברי יוסי דרור, הכלכלן הראשי של מועצת החלב, העולים שהגיעו לארץ מפולין כשהם נושאים עמם את זכרה של גבינת הכפר הפולנית – קווארק. העולים הנחילו את אהבתם לגבינה הלבנה הרכה לכל הישראלים.

לעומת הפופולריות של הגבינה הלבנה הרכה – שנשארת קבועה – היום לאחוזי השומן בגבינות משתנה על פי אופנות, ומתחולל בו מאבק מתמיד בין הטעם ובין הדאגה לבריאות.

בשנות ה־80, מספר מנכ"ל מחלבות דן, מורי מלמד, שררו שתי גישות מנוגדות, שבאות לביטוי בהיסטוריה של סדרת הגבינות "הצרפתייה הקטנה". ב־83' החלו מחלבות דן לייצר את הסדרה, שכללה גבינות עתירות שומן (30%). הסדרה הפכה ללהיט, ובעקבות הצלחתה החלו גם מחלבות גדולות יותר לייצר גבינות שמנות.

אבל אז החלו להתפרסם מחקרים שהצביעו על קשר בין צריכת גבינות שמנות לבין רמה גבוהה של כולסטרול בדם ומחלות לב. הביקוש לגבינות השמנות ירד ונוצר ביקוש לגבינות רזות, וב־88' יצאה מחלבת דן בסדרת "הצרפתייה הרזה" – גבינות כחושות למריחה בטעמים שונים. הסדרה הצליחה מאוד. במשך השנים אמנם חלה ירידה מסוימת במכירות, אבל עדיין "הצרפתייה הרזה" נמכרת יותר מה"צרפתייה הקטנה" השמנה.

היום, אומר מלמד, יש התנערות מסוימת מהגבינות הכחושות, שמתבטאת במעבר לא לגבינות עתירות שומן, אלא לגבינות המכילות 5% ו־9% שומן. הסיבה היא שהשומן מעניק לגבינה את הטעם, ואצל אניני הטעם, לדברי מלמד, ניכרת בבירור העדפה לגבינות בעלי אחוזי שומן גבוהים.

גם אלי ארצי, מנכ"ל השיווק של תנובה, מבחין במגמה של ירידה במכירות הגבינות הכחושות ובעלייה במכירות הגבינות המכילות 5% שומן. בעקבות ירידה במכירות של גבינות המכילות חצי אחוז שומן ("גבינהדלי") – החליט להעלות את שיעור השומן בגבינה ל־5%. גם במכירות של גבינת קוטג' המכילה 5% שומן, חלה עלייה גדולה, במקביל לירידה במכירות גבינת קוטג' המכילה חצי אחוז שומן.

אייל שרות, מנהל מוצרי הגבינה של שטראוס, אומר שבקרב האוכלוסייה המתנערת נודדת בין גבינות המכילות 5% שומן וגבינות המכילות חצי אחוז – יש נטייה גוברת לכיוון הגבינה השמנה יותר. הצרכנים, אומר שרות, מתחילים להבין שהשומן אינו אבי כל חטאת ושאפשר לאכול גבינה קצת יותר שמנה ולהישאר בריאים.

בועז צ'צ'יק, סגן מנהל אגף החלב בתנובה, מבחין בשתי מגמות בצריכת הגבינות מתוצרת תנובה מאז תחילת שנות ה־90: ירידה עקבית אך מתונה בצריכת גבינות המכילות 9% שומן ועלייה עקבית בצריכת גבינות המכילות 5% שומן. במקביל התייצבה צריכת הגבינות הכחושות שהיתה במגמת עלייה עד שנת 90'. צריכת גבינות השמנת ירדה בסוף שנות ה־80 ומתחילת שנות ה־90 היא שוב עולה באופן מתון.

מכיוון שלכל מחלבה נתוני המכירות שלה, פנינו למועצת החלב לקבלת נתונים על הצריכה הכלל ארצית. על פי הנתונים שמסר הכלכלן הראשי של המועצה, יוסי דרור – נתונים שלא כוללים את תושבי השטחים – מתברר שבשנים 92'–93', חלה עלייה של שני אחוזים בצריכת גבינות ה־5% ועלייה של שני אחוזים בצריכת גבינות השמנת. שיעור המכירות של גבינות ה־9% ירד בשני אחוזים וחצי, ושיעור מכירות הגבינות הכחושות ירד בחצי אחוז.

על השינוי שחל בתזונה משומן מצביעים גם נתוני מועצת החלב לגבי צריכת השמנת המתוקה: ב־90' חלה עלייה של 8.7% במכירות החמאה, ב־91' היתה עלייה של 21.3%, ב־92' של 14.6%, וב־93' הסתכמה העלייה באחוז וחצי. עם זאת, ב־93' עדיין היוותה החמאה רק אחוז אחד מסל מוצרי החלב.

בצריכת השמנת המתוקה חלה בשלוש השנים האחרונות עלייה של 35%. עלייה דומה נרשמה בצריכת השמנת החמוצה. ב־93' היוו סוגי השמנת 12% מסל מוצרי החלב. דרור מסביר את העלייה בצריכת השמנת, בין השאר, בביקוש מצד העולים ממדינות חבר העמים, שרגילים להשתמש בה לאפייה ובבישול.

ככלל מעידים אפוא נתוני מועצת החלב על עלייה באחוז השומן שצורכים הישראלים במוצרי חלב: אם ב־90' צרך הישראלי בממוצע 27.3 גרם שומן לכל ליטר חלב (שהם 2.73% אחוזי שומן), הרי ב־93' הוא כבר צרך 30.5 גרם שומן לליטר (3%).

גם ברשתות השיווק הבחינו בחזרה המתונה אל השומן. מרדכי קריינר, סמנכ"ל השיווק של רשת השופרסל, אומר, כי יש נטייה מסוימת לחזור לצריכת גבינות שמנות יותר. "מרגישים זאת במכירות, אם כי עדיין הנטייה לא מספיק גדולה כדי שתתבטא במספרים. אין ספק שחל גידול בצריכת החמאה ויש המייחסים זאת לעלייה מרוסיה, שעדיין לא ערה לבעיית הכולסטרול", אומר קריינר.

לדברי יורם רז, ראש אגף הסחר והשיווק של רשת קו־אופ הריבוע הכחול, מורגשת עלייה בצריכת גבינות רכות בכלל ובצריכת גבינת ה־5% בפרט. הסיבה, לדעתו, היא הפרסום בערוץ השני בטלוויזיה, והתחרות בין היצרנים השונים, שהעלו את מודעות הצרכנים לגבינות הרכות. לדבריו, לקראת חג השבועות עלה שיעור המכירות של הגבינות ב־40%–50%.

אבל למרות העלייה בצריכת השומן ממוצרי חלב – עדיין הישראלים צורכים הרבה פחות שומן כזה מתושבים בחלק ממדינות המערביות. בדנמרק, לדוגמה, מגיעה צריכת שומן החלב ל־17.2 ק"ג לנפש בשנה, בצרפת היא מגיעה ל־15.5 ק"ג, ובארצות הברית ל־7.6 ק"ג. הצריכה הממוצעת בישראל, ב־93', היתה 6.2 ק"ג לנפש.

הסיבה לצריכה הקטנה יחסית, לדברי דרור, היא שמירת הכשרות. לדבריו, כ־60% מהאוכלוסייה שומרת כשרות ולכן לא משתמשת בחמאה לטיגון בשר, למשל. הסיבות המשניות, לדעתו, הן הדאגה למשקל ולרמת הכולסטרול.

דרור מציג ממצאים של מחקר שערך ד"ר רפאל שן בארצות הברית ופורסם בעיתון הרפואי "לנצט". המחקר, שבדק 85 אלף נשים בגיל העמידה, מצא קשר ברור בין מחלות לב לשיעור צריכת המרגרינה. כמו כן לא נמצא קשר בין צריכת חמאה לבין מחלות לב.

ד"ר אברהם רשף, מנהל האגף לתזונה במשרד הבריאות, רואה בעידוד אכילת שומן ממוצר חלב – התנהגות בלתי אחראית. לדבריו, "במחקרים נמצא קשר ישיר בין צריכת שומן רווי (שומן מהחי) לבין עליית רמת הכולסטרול הרע בדם".

לדבריו, רצוי מאוד לא לצרוך יותר מ־10% מכמות הקלוריות היומית משומן רווי. עידוד אכילת שומן ממוצרי חלב, שהוא שומן רווי, אומר רשף, מנוגד לאינטרס של בריאות הציבור. למי שמביא כהוכחה לטענה ההפוכה את העובדה שבצרפת אין שיעורים גבוהים במיוחד של מחלות לב, למרות הצריכה הגדולה של שומן מן החי – אומר רשף, כי בישראל מעורבים בעניין גורמי תזונה רבים אחרים, וכי "הפרדוקס הצרפתי" עדיין נחקר. הוא מוסיף, כי אצל 50% מהאוכלוסייה רמת הכולסטרול בדם גבוהה מהרצוי.

תצלום: עודי קרן

מול מדף הגבינות. הישראלי צורך למעלה מ־12 ק"ג גבינה בשנה, בעיקר גבינה לבנה

מכירות מוצרי החלב באחוזים

	שנת 92	שנת 93
גבינות כחושות	18.5%	18%
גבינות 5% שומן	43%	45%
גבינות 9% שומן	21.5%	19%
גבינות לחיתוך (צהובות ומלוחות)	14%	13%
גבינות שמנת	3%	5%

החריצים היבשים נדבקו לחכי

מאת דניאל רוגוב

עבור הצרפתי, "גבינה דלת שומן" פירושה תמיד אחד: "גאפרון". זוהי גבינת שום קלילה ומעננת, שאותה מייצרים כבר מאות בשנים באזור אוס אוברן ברום מרכז צרפת. צרים את הגבינה לחריצים בצורת כיפות, וכל חריץ קושרים בסרט צהוב. רוב הצרפתים סבורים שאחוז השומן הנמוך בגבינה הזאת טוב לבריאות. האמנם, בהשוואה לגבינות צרפתיות אחרות, הגאפרון בהחלט דלת שומן – היא מכילה "רק" 35% שומן.

צרכני הגבינה הגדולים בעולם הם צרפתים, איטלקים ואנגלים. אם תאמרו למי מהם, כי קיימות גבינות שאחוז השומן בהן הוא אפס או חצי – לא יאמינו לכם. הסיבה לכך היא, שרוקפור, ברי וגבינות צאן מעולות מתפארות כולן בשיעורי שומן שבין 45% ל־55%. שומן החלב הוא אחד הגורמים העיקריים לעושרן של הגבינות, למרקמן החלק ולטעמן המשובח. אפילו האמריקאים, המכורים לדיאטות למיניהן, מכירים בכך שגבינה טובה אינה דלת שומן. במרבית מדינות ארצות הברית, גבינות המכילות פחות מ־3% שומן נמכרות באגף מיוחד במרכולים, שנועד לאנשים הסובלים ממחלות שונות.

טעימות שערכתי בעבר שכנעו אותי, כי הגבינות דלות השומן (אפס או חצי אחוז) אינן אלא תחליפים עגומים לגבינות הראויות לשמן. ובכל זאת, כדי לא להוציא לשווא שם רע, טעמתי שוב כמה גבינות דלות שומן, המצויות בשפע במרכולים בארץ.

קוטג' חצי אחוז של טרה, לדוגמה, פרט לכך שהיא מלוחה מדי, היא גבינה תפלה למדי. החריצים העיפים היבשים נדבקו לחכי. ניסיתי להוסיף פלפל שחור, ולחלופין, עשבי תיבול, כדי לשפר את הטעם – אך לשווא. גם חרדל דיז'ון טוב לא סייע.

גבינה למריחה של יטבתה (חצי אחוז בטעם שום ושמיר) היתה מימית מדי, מלוחה מדי ושוב – תפלה. נזכרתי שוב במבחר גבינות שמנת דלות שומן שטעמתי בעבר, שתמיד עוררו בי אותו תסכול – אינך יכול למרוח אותן על בייגל מתוח לפרוסת סלמון מעושן, כי כך אתה הורס בבת אחת בייגל מעולה וסלמון מצוין. למעדן זה דרושה גבינת שמנת, שתכיל לפחות 16% שומן.

חובבי הדיאטות צריכים לזכור, כי מי שצורך גבינת 9%, צורך כשליש קלוריות יותר ממי שצורך גבינת חצי אחוז, ומי שאוכל גבינה המכילה 35% שומן, צורך פי שניים קלוריות ממי שאוכל גבינת חצי אחוז (הסיבה לכך היא שגם החלבונים והפחמימות, ששיעורם בגבינת 5% מגיע ל־12%–14% ב־100 גרם, מכילים כמות לא מבוטלת של קלוריות – 4 קלוריות לגרם).

פירוש הדבר, שאפילו בדיאטה חמורה אפשר לאכול טוב. הקונץ הוא פשוט – אוכלים פחות (בשליש או בחצי). מובן שהדבר אינו ישים למי שחייבים לשמור על רמת כולסטרול נמוכה, ואז יש אמנם צורך במוצר מיוחד לאנשים אלה.

חדש

יוגורט במקום מיונז

סלט טחינה וסלט ציזיקי עם יוגורט, סלט חצילים וסלט טונה עם שמנת – אלה הם החידושים האחרונים בסלטים שמציעה חברת שטראוס. השילוב החדש של סלטים עם יוגורט ושמנת אמור להציג סלטים "בריאים" יותר, המכילים פחות שומן (ממיונז) ויותר סידן. אמנם מדובר בכמויות קטנות, שהשפעתן על הבריאות זניחה, אבל השינוי בטעם מורגש.

מחיקה צבעונית

נוזל מחיקה צבעוני הוא מוצר חדש שנועד לשימוש בכתיבה על דפים צבעוניים. המפתחת והמשווקת היא חברת "קרעס" (מקבוצת מרידלניק) במגדל העמק. המוצר, המשווק תחת השם "אקו", מיוצר בחמישה צבעים בהירים: כחול, ירוק, ורוד, צהוב וכו', לבד מנוזל מחיקה בצבע לבן שנמצא בשוק זה כבר.

לדברי היצרן, נוזלי המחיקה החדשים שהם מייצרים אינם מכילים טריכלוראתן, שהשימוש בו נאסר על ידי משרד הבריאות לפני חודשים. הנוזל אינו זקוק לחומר מדלל. מחיר בקבוק צבעוני – 3 שקלים, ולבן – 2.60 שקלים.

הטבעות מוכנות

אם רוצים להשתמש בזיתים כקישוט, או על פיצות, צריך לגלען אותם ואחרי כן לפרוס לפרוסות. כדי לקבל עיגולים דקורטיביים מהודרים באמצעותם. מפעל המוצרים בית השיטה מציע לחסוך את העבודה הזאת. הוא משווק את טבעות הזיתים כשהן כבר מוכנות – הן מזיתים שחורים והן מזיתים ירוקים. מחיר קופסה שמשקלה 560 גרם (עם הנוזלים) – 5.50 שקלים.

התווית תוקנה

תווית רכיבי המוצרים על שימורי רוטב עגבניות עם זיתים, מתוצרת החברה האיטלקית "סטאר" המיובאים על ידי "גלקסי סחר בע"מ", תוקנה בעקבות תלונה של המועצה הישראלית לצרכנות. התלונה הוגשה לאחר שהתגלו סתירות בין הפירוט המופיע בעברית לבין הפירוט באיטלקית.

בתווית העברית שעל קופסת השימורים נכתב שהיא מכילה 91% עגבניות, ואילו על התווית האיטלקית נכתב 71%. כן שובשו פרטים בערך התזונתי: נכתב 2.1 גרם חלבון במקום 1.2 גרם חלבון; 4 גרם שומן במקום 4.6 גרם חלבון, ו־7.4 גרם פחמימות במקום 5.3 גרם פחמימות.

חברת גלקסי סחר הכינה תווית חדשה, שדוגמה ממנה היא העבירה למועצת הצרכנות, והבטיחה כי היא תודבק על כל המשלוחים החדשים שיגיעו למחסן החברה.

איכות טובה במחירים סבירים

מראשית החודש מיובאים לישראל (על ידי חברת "אינטר ביוטי") מוצרי הקוסמטיקה של חברת מקס פקטור הבריטית.

בדרך כלל יבוא מחברת קוסמטיקה חדשה למדפים העמוסים שלנו אינו ראוי לציון, אבל במקרה זה מדובר במוצרים שמבחינת מחיריהם אפשר להגדירם סבירים ביותר. בהתחשב בכך שגם איכות המוצרים סבירה, ואף יותר מכך, מומלץ לנסותם. כמה מחירים לדוגמה: שפתון – 27 שקל, מייק אפ – 48 שקל, פודרה – 31 שקל, סומק – 39 שקל. זול בהרבה ממוצרי חברות אחרות.

האטת הצמיחה

חודשים אחדים לאחר שהחל בשיווק הפיליים, ג'ל מתרכובת צמחית המיועד להאט את צמיחת השיער לאחר הגילוח, יצא לשוק גם ביודפיל, אף הוא ג'ל מתרכובת צמחית שנועד לאותה מטרה. שני המוצרים הם תוצרת הארץ, הראשון מיוצר על ידי "א.אס.אם. קוסמטיקס" בקרית ביאליק והשני מיוצר על ידי חברת "סלגו ישראל בע"מ" בירושלים.

מסרנו את שני המוצרים לניסוי, ולדברי הנשים שהתנסו בתכשירים אלה, יעילותם דומה – יש האטה מסוימת בצמיחת השיער, אך ההאטה מורגשת יותר ברגליים מאשר בפנים. המסקנה: כדאי לנסות את אחד התכשירים המצויים בשוק הן בגוף והן בפנים (יש שני סוגים נפרדים), ולאחר הניסוי להחליט אם יש טעם להמשיך בהם. התכשירים מיועדים לכל סוגי הסרת השיער פרט לסכין גילוח. מי שהתכשיר אינו עוזר לה אולי תתנחם ב"ליידי ג'ל", ג'ל מרענן המרגיע לאחר טיפולי הסרת שיער, המיוצר על ידי חברת מגאל.

מאחורי סורגי פלסטיק

בין המוצרים החדשים שהגיעו באחרונה לרשת שילב כדאי לשים לב לפריט שימושי לתינוקות מגיל שישה חודשים עד גיל שלוש – "מגרש משחקים אישי". המגרש מורכב משש צלעות פלסטיק שבאמצעות קרסים גדולים אפשר לחבר אותן זו לזו וכך ליצור שטח סגור, מעין לול משושה גדול. כל צלע עשויה מצבע אחר, והכול אחת מהן פעלולים שונים, כמו מראה גדולה, כדור שקוף, טלפון המשמיע צלילים ומשחקי פאזל. אפשר להוסיף עוד משחקים לאלה הקיימים. לאחר השימוש ניתן לפרק בקלות את המגרש ולאחסן את הצלעות. המגרש עשוי להיות שימושי בנסיעות ובביקורים מחוץ לבית, בחצר, במטבח, שתינוק יסכים להישאר מאחורי סורגי הפלסטיק. בעיה אחת היא המחיר: 549 שקל. זהו סכום גבוה מאוד בהתחשב בכך שהמגרש אינו בא במקום לול, אלא כתוספת לו. מיוצר בחברת "טוריס קיד" באוה"ב. מעניין אם המגרש כל כך יקר גם שם.

מגולגלת ומקופלת

טעמנו ומסרנו לטעימה את השוקולדה המגולגלת של "אסם", חוות הדעת היו טובות. המתיקות נסבלת ואין לשוקולדה טעם לוואי. זו אינה תוצרת עצמית, אלא מוצר המיובא ממפעל "אלמור" הגרמני. על השאלה מדוע נכנסו לעסקי שוקולד, השיבו מטעם המפעל, שהמוצר אינו נחשב בעיניהם שוקולד, אלא חטיף. משווק באריזות של 25 גרם במחיר 1.30 שקל. השוקולדה המקופלת של "עלית" משווקת באותו משקל, אך מחירה 1.40 שקל.

תרמיל גב־צידנית

אחד שימושי המשווק ברשת "איס" הוא תרמיל גב שהוא גם צידנית, השומרת על קור חזק. בתרמיל זה העשוי מחומר מבודד, שלתוכו אפשר להכניס "קרחום", ליקרור חזק. משווק עם תרמוס ושתי קופסאות לאחסון מזון. המחיר: 79.90 שקל.

מדובר בעניין בריאותי מובהק

דין פרוטה / לאה פורת

לפני שנה נכנס לתוקף תקן ישראלי המגביל את כמות הפורמלדהיד – חומר כימי מסוכן לבריאות – הנמצא בלוחות סיבית ואגדריאן. מה עושה החומר הזה בלוחות עץ? התשובה פשוטה: הוא משמש חומר דבק, שמוסיפים אותו לשבבי עץ או לנסורת אשר מהם מייצרים את לוחות הסיבית והאגדריאן. אך חומר הזה, כפי שהתברר, פולט לאוויר אדים רעילים, שעלולים לפגוע בעיניים ובדרכי הנשימה. יתרה מזאת, בבדיקה מעבדתית שנעשתה בהולנד ב־1982 נמצא שהחומר מסרטן, ומאז, לפי המקובל, הוא נחשב מסרטן בבני אדם.

בגלל סיכונים הבריאותיים החליטו בכל המדינות המתקדמות להגביל את השימוש בו. אולם התקן הישראלי המגביל את הכמות המרבית של פורמלדהיד ל־30 מ"ג ב־100 גרם עץ יבש הוא תוצאה של פשרה מרחיקת לכת, שנועדה לרצות את היצרנים והיבואנים. באירופה התקן מתיר יותר: כמות מרבית של 10 מ"ג, ויש מדינות, כמו גרמניה, שמחמירות עד כדי קביעת כמות מרבית של 6 מ"ג.

עד כמה מגוחך התקן הקיים בישראל אפשר ללמוד גם מתקנה של המשרד לאיכות הסביבה המגבילה את כמות הפורמלדהיד באוויר ל־0.1 מ"ג בבתי מגורים ול־0.3 מ"ג במקומות עבודה. אלא שמומחים טוענים כי אי אפשר להגיע לרמות מינימליות כאלה באוויר אם כמות הפורמלדהיד המותרת בלוחות עץ היא עד 30 מ"ג ב־100 עץ יבש.

כל הגורמים שיש להם עניין בבריאות הציבור או באיכות המוצר, כמו משרד הבריאות, המוסד לבטיחות ולגהות, אנשי מעבדת העץ במכון התקנים וכן עמותת מפעלי מוצרי הגלם לתעשיית ריהוט והבנייה, מתריעים שיש לעשות רוויזיה בתקן ולהעמידו ברמה אחת עם הדרישות הנהוגות באירופה. אולם שום דבר לא קורה. מי שמעוניין לשפר את התקן לתקן הם אותם יצרנים ויבואנים שמעדיפים להשתמש בלוחות עץ המיובאים ממדינות שבהן איכות הלוחות אינה עומדת בשום תקן. ברור שיבוא לוחות עץ באיכות ירודה זול יותר מיבוא של לוחות באיכות גבוהה. ליצרנים וליבואנים האלה יש ייצוג מכובד בוועדת התקינה העוסקת במוצרי עץ וכל תיקון נועד לכישלון.

ללא כל קשר לצורך לשנות את הרכב ועדת התקינה, במקרה הזה יש אפשרות לעקוף את מכון התקנים. ויש אפילו דוגמה לכך: לא כבר התבשרנו על כניסתן לתוקף של תקנות משרד הבריאות המחייבות סימון תזונתי על מוצרי מזון ארוזים מראש. כשהתעניינתי מדוע הוסדר העניין בתקנות ולא במסגרת התקן הקיים לסימון מזון ארוז מראש, מסרו לי מקורות במשרד הבריאות, שלו היו סומכים על מכון התקנים שיעשה רוויזיה בתקן הקיים או שיוציא תקן חדש, היה צורך לחכות שנים רבות. לכן הוחלט לפרסם את ההוראות המחייבות במסגרת של תקנות, שהליך התקנתן מהיר יותר.

בדיוק לפי אותה דוגמה יכול משרד הבריאות להוציא צו או תקנה בקשר לכמות הפורמלדהיד במוצרי עץ, גם אם פירוש הדבר להוציא את הטיפול בנושא מידי משרד התעשייה והמסחר. הרי אחרי הכול מדובר בעניין בריאותי מובהק.

לתבוע את הקבלן

לו הייתי עומדת לקנות היום דירה חדשה, הייתי שמחה להיעזר במדריך המשפטי לרכישת דירה חדשה שהוציאה זה עתה הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות. אף שהוא עלון של שלושה עמודים בלבד, הוא מכיל את הפרטים החשובים.

אמנם במצב של שוק הדירות היום – עודף ביקוש על היצע – הקבלן עשוי לצחוק אם תעמדו, למשל, על כך שהתשלומים יהיו בהתאם לקצב הבנייה. הוא אפילו עלול להציע לכם החזר כספי, כדי שיוכל למכור את הדירה למישהו אחר במחיר גבוה יותר.

אבל על פי הרשות לצרכנות, בכל מקרה של אי הסכמה בין הלקוח לקבלן, אם בעת הבנייה ואם לאחר סיומה וקבלת החזקה על הדירה, יכול הלקוח לפנות לבית המשפט ולתבוע פיצויים. המחלקה לייעוץ משפטי של הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות מעניקה ייעוץ משפטי במקרים כאלה.

המעוניינים במדריך לרכישת דירה חדשה יפנו למשרדי הרשות להגנת הצרכן, ארלוזורוב 93 תל אביב.

החלפת גוף החימום היתה מיותרת

תביעה קטנה

בפברואר 1987 רכש יעקב נסים מפתח תקוה מערכת סולרית, שכללה בין השאר אוגר שמש וקולט, בחנות בשם "בית הביטחון האנרגיה", גם היא בפתח תקוה. המערכת הסולרית היתה מתוצרת "אור הדבע".

בעת הרכישה ניתנה ללקוח תעודת אחריות לשמונה שנים. בנובמבר 1992, עדיין בתקופת האחריות, התעוררו בעיות באספקת מים חמים סדירה, ונסים פנה לבית העסק שקנה בו את המערכת, כדי שיבואו לבדוק ולתקן את הטעון תיקון. הטכנאי שבא קבע כי יש להחליף את גוף החימום, והלקוח נדרש לשלם 230 שקל בעבור גוף חדש. על החלפה זו ניתנה תעודת אחריות לשנה. ואולם, כעבור כמה ימים התברר שלא היה די בהחלפת גוף החימום, שכן קולט השמש והאוגר אינם פועלים כראוי, ובשל כך נגרמה הבעיה. הלקוח פנה שוב לבית העסק, והציג מטעמו, שבא לבדוק את הקולט והאוגר, טען שהכול תקין. הלקוח פנה פעם נוספת לבית העסק, והפעם בא עובד והוליך את הקולט והאוגר. אלא שמאוחר יותר התברר שהחלקים שהוחלפו היו ישנים ולא תקינים.

בינואר 1993 פנה שוב נסים לבעלי העסק ודרש בתוקף כי יתקנו את הקולט והאוגר שהסירו מביתו, או לחלופין שיספקו לו חדשים – כמתחייב מתעודת האחריות. הם טענו שאלה אינם ניתנים לתיקון וכי עליו להזמין חלקים חדשים על חשבונו. בדיעבד התברר כי לא זו בלבד שהאוגר והקולט שהוחלפו היו ישנים ולא תקינים, אלא שגם גוף החימום שהוחלף, שהיה אמור להיות מהיר – לא היה מהיר ולא מילא את ייעודו כמובטח.

החברה סירבה להתקין לו קולט ואוגר חדשים, ונסים פנה לחברה אחרת וקנה קולט חדש ב־1,200 שקל. לאחר מכן הגיש תביעה לבית המשפט לתביעות קטנות בפתח תקוה על הפרת חוזה המוטלת על בית העסק מכוח תעודת האחריות. בתביעה דרש להחזיר לו את הסכומים הבאים: 1,200 שקל מחיר החלפת הקולט הישן בחדש, 230 שקל – בעבור החלפת גוף החימום, 1,000 שקל – פיצוי על סבל, עוגמת נפש והוצאות. סך הכל 2,430 שקל. הדיון בתביעה נדחה לכמה חודשים ואחר כך נדחה עוד פעם עד סוף חודש פברואר השנה. הנתבע לא הכחיש שסיפק לתובע קולט ישן, אך לדבריו, הוא היה במצב טוב יותר מהקולט הקודם שלו. כן טען שהתובע חייב לו סכום של 280 שקל דמי הובלה והתקנה בגין הקולט שהתקין. לחלופין טען שהאחריות על המערכת תפוג בעוד שלוש שנים, ולכן אינו חייב לשלם את מלוא מחירו של הקולט החדש שהתקין הנתבע בעצמו.

בפסק הדין כתב השופט דני ארנסט, כי בהתאם לתיקון צו הפיקוח על מצרכים ושירותים, האחריות שחייב עוסק לתת בלא תשלום בגין מערכת סולרית היא לחמש שנים בלבד. במקרה זה האחריות שהוענקה בתעודה היתה לשמונה שנים, ומתוכן חלפו חמש שנות האחריות חובה. בנוגע לאחריות הנוספת נכתב בתעודת האחריות, כי דמי פירוק, הובלה וחלפים הם על חשבון הלקוח. אולם, קבע השופט, כיוון שהחלפת הקולטים המשומשים בקולט משומש אחר לא פתרה את הבעיה, אין מקום לחייב בגין הובלה ופירוק בסך 280 שקל. בהמשך כתב השופט בפסק הדין שגם החלפת גוף החימום היתה מיותרת, ועל הנתבע להחזיר לתובע את 230 השקל ששילם בעבורו. אשר לקולט החדש שרכש התובע, קבע השופט ארנסט, כי מכיוון שלתובע נותרה אחריות של שלוש שנים, יש להעניק לו 3/5 ממחיר הקולט – 720 שקל מתוך 1,200 שקל. מסכום זה יש לנכות 120 שקל דמי פירוק והובלה משוערים, כלומר, נותרים 600 שקל. בסך הכל נדרש הנתבע לשלם 830 שקל וכן דמי אגרת משפט. כל הסכומים נושאים הצמדה וריבית חוקית מיום הגשת התביעה ועד התשלום בפועל. כן נדרש לשלם לתובע הוצאות משפט בסך 200 שקל בצירוף הצמדה וריבית חוקית מיום מתן פסק הדין ועד התשלום בפועל.

תגובות

בבזק משלמים מראש

בכתבה "מלכוד הוראת הקבע" מאת לאה פורת ("הארץ", מדור צרכנות, 24.4) צוינה הכותבת שלא ידוע לה על שירותים שגבייתם נעשית מראש. אני יכול להציג דוגמה המוכיחה את ההיפך. מדובר בחוזה ש"תפרה" חברת בזק בעבור הסטודנטים – מגזר אוכלוסייה המתקיים בזמן לימודיו ממקורות הכנסה דלים שונים ומשונים.

על פי החוזה, סטודנט המבקש להזמין טלפון למקום מגוריו במעונות משלם דמי התקנה נמוכים יחסית, בסך 70 שקל בערך, אבל בדמי אחזקה גבוהים של 32 שקל לחודש. את דמי האחזקה האלה עליו לשלם מראש לחודשיים ימים.

בעת שביתת המרצים שנמשכה חודשיים, ואחרי כן בזמן חופשת הפסח, לא הפסיק מנגנון הגבייה של בזק לפעול. בזמן שהסטודנטים ניסו לאגור כמה שקלים, הספיקה בזק לשלוח דמי חיוב, אף כי ידוע לכל שבזמן השביתה הארוכה נמצאו הסטודנטים מחוץ למעונות.

עם זאת ברצוני לציין הטבה שנתנה בזק, שמשקלה הכלכלי אינו ברור: התקשרויות בתוך המעונות חינם עד למועד שייראה לחברה. מתן הטבה זו, לדעתי, נבע משיקולי שיווק.

בתחילת שנת הלימודים האקדמית נראה היה שארגון הסטודנטים מודע לכובד משקלו של מגזר אוכלוסייה זה מבחינה כלכלית, שכן הוא יזם שביתת אי התקשרות לחברת בזק. לאחר חודש וחצי הגיעו להסכם הנזכר לעיל.

ר"י (השם המלא שמור במערכת)
אונ' בן גוריון, באר שבע

חידושים בשואבי אבק

סקירת שואבי האבק בישראל, בכתבה "הוכבים, אופקיים, משולבים" מאת הילה קומם ("הארץ", מדור צרכנות, 17.4), לא התייחסה לחידושי השוק שהגיעו לארץ ערב חג הפסח, כמו שואבי האבק מתוצרת "הוכר" המשווקים על ידי חברת "זוסך".

אחד החידושים בהוכבים החדשים האלה הוא שהם רב תכליתיים – וכבים, שואבים את האבק ומבריזשים את השטיח בו בזמן. מותקן בהם גם חיישן מיוחד שתפקידו לזהות ריכוזי אבק ולכלוך בשטיח. כאשר החיישן "מזהה" את ריכוזי האבק, הוא מתמקד באזור ומגביר באופן אוטומטי את עוצמת פעולתו. מיד לאחר שאותו אזור בשטיח נקי מאבק, השואב חוזר לפעול בעוצמתו הרגילה.

בכתבה צוין כי שואבי האבק אינם מנקים פנלים או קצות פינות של שטיח. ברצוני להבהיר כי הווכבים של "הוכר" מגיעים לכל פינה ומקום, מנקים פנלים ופינות בלי צורך באבזרים נוספים. כמו כן, לכל השואבים והווכבים של חברה זו יש פילטרים לסינון מושלם של האוויר הנפלט מהשואב – מסנני מיקרו.

הצרכן הישראלי נוהג עד כה לרכוש שואב אבק כולל שקיות החלפה. היום אפשר לקנות נוסף על שואב האבק של "הוכר" מכל פלסטיק האוגר את האבק. מכל זה פורקים ומנקים את הצורך לרכוש שוב ושוב שקיות החלפה.

ולבסוף, בכתבה צוין כי אף על פי שהתקן דורש לצרף לשואבי אבק עלון הדרכה בעברית, הדבר לא נעשה בפועל והיבואנים מסתפקים בעלון בשפה האנגלית. חברת "זוסך" משקיעה מאמצים בשירות הלקוח ובהדרכתו ומצרפת לכל סדרת שואבי אבק עלון הוראות בעברית, המתאר את שלבי השימוש הנכון במכשיר ואחזקתו.

ישראל גל
מנכ"ל חברת "זוסך"

אבא'לה – אל תבוא ללונה פארק

לא תוכל לרכוב שם על סוס לבן – יבטיחו לך הבאת, ותקבל הנואה תשלם הרבה כדי להיכנס ואחר כך תעמוד שעות בתור; יזחפו אותך וירמסו את ילדיך: בריונים בני 16 ו־17 ימרפקו אותך בכל הכיוונים וימנעו ממך להגיע למתקנים.

נסענו בחופשת הפסח כל הדרך ממטולה עד תל אביב, רק כדי לצאת מהלונה פארק שבגני התערוכה עשוקים וגזולים. בילינו שם כמה שעות שבסופן הצלחנו להשיג צמר גפן מתוק שלא שווה לשלם בעבור 40 שקל. התעלמו מאתנו כשאיבדנו שם ילד וביקשנו לעזור אותו, ורק לאחר שהרמנו קול, הולכו דמעות, האזיל מישהו להתייחס אלינו.

לא ראינו שם דולפינים, הכותפים לא התחילו בזמן, התורים לא מסודרים, אין שם – כמו בכל מקום בעולם – מבוכים ההופכים את התור לנסבל. הכל על הזמן והכסף.

תמר וינברג־ליר
קיבוץ מנרה

صكنا من الاهل

שוק ההון

עורך גיא רולניק

לידר

הפועלים: המלצה ל"השבתת" רכיב המניות. מה ארבעה שבועות גורסים כלכלני הבנק כי אין להגדיל את תיק המניות. "מספר הפעילים הקטן, מחזורי המסחר הנמוכים יחסית וחוסר פעילות של גופים מוסדיים מעיד על קיפאון יחסי בשוק והליכה לכיוון הסלקטיביות. הכלכלה תופסת את מקומה המכריע בין הגורמים המשפיעים על שוק ההון, ונראה שרום הדו"חות הכספיים (באין גורם פוליטי/ביטחוני אחר) הופך להיות גורם דומיננטי בשיקולי המשקיע.
"מסקירה ראשונית של התוצאות העסקיות המתפרסמות לסיכום הרבעון הראשון של '94, עולה כי לא נראה שיפורים ברווחים התפעוליים בחברות על רקע הגברת התחרות במשק המקומי מחד גיסא, והמיתון בשוקי היצוא העיקריים של המשק – אירופה וארה"ב – מאידך גיסא. עובדה זו, לצד ההפסדים מניירות ערך במרבית החברות ושחיקה נוספת ברווחיות הנקייה, באה לידי ביטוי ברמת מכפילי רווח גבוהה יחסית למרות השחיקה הגדולה בשערי המניות מתחילת השנה.
"כל עוד לא יופיע בטווח הקצר גורם חדש בשוק – כלכלי, מדיני או אחר – נראה כי השוק ימשיך 'לדשדש' במקומו. מכאן אנו ממשיכים להחזיק בדעה, בדומה להמלצתנו בשבועות האחרונים, כי אין להגדיל את המרכיב המנייתי בתיק אלא 'להשביתו', על רקע פרסום הדו"חות הכספיים השנתיים המבוקרים והתחזיות לגבי מצב כל ענף וחברה".

בל"ל: חברות רבות נסחרות ברמה כלכלית. בניגוד לבנק הפועלים, חוזרים כלכלני הבנק הלאומי גם השבוע על דעתם, כי חברות רבות נסחרות במחירים אטרקטיביים. "דו"חות סיכום הקרנות באפריל פורסמו השבוע, והתברר שנבלמה מגמת הפדיונות בקרנות המנייתיות והחלו גיוסים קלים. מאידך גיסא, מגמת הפדיונות בקופות הגמל נמשכת לנוכח העובדה שכ־60% מהכספים המוחזקים בקופות הגמל כבר נזילים, ולעמיתים עומדת הזכות למשוך אותם בכל עת. עובדה זו אינה מעודדת, על אף שהפדיונות נובעים כנראה משינוי טעמים בקרב הציבור, ולאו דווקא מהמצב בשוק ההון. לסיכום, המלצתנו זהה להמלצה בזמן האחרון: חלק נכבד מהחברות נסחרות ברמה כלכלית, ובטווח הארוך רכישתן עשויה להסב נחת למשקיע הסבלני.
"זווית מעניינת לבחינת כדאיות ההשקעה במניות פורסמה באחרונה במגזין 'Fortue', ועיקרה הוא בהסתכלות על מדידת העושר הנוצר של החברה. השיטה נקראת Market Value Added – MVA – ערך השוק המוסף. הרעיון המרכזי הוא לבחון מה 'יצרה' החברה מכל ההון שנכנס אליה, בהתחשב בשווי השוק שלה ובדיבידנדים שחילקה. טרם בדקנו את תקפותו של המודל בשוק ההון הישראלי".

מועדים בבורסה

תאריך	מניה	אירוע
15.5	ת. מר	אקס דיווידנד 8.04%, תשלום 6.6.94
17.5	סביא סד' 4225	יום מסחר אחרון, תשלום 31.5.94
	גליל סד' 3829	יום מסחר אחרון, תשלום 31.5.94
	סידב	פתיחת מסחר. שער בסיס 444 נקודות.
18.5	יוני סורס	הנפקה ראשונה לציבור של מניות.
	קיס קיור	הנפקה ראשונה לציבור של מניות.
	נפטא אופ' רכישה א'	יום מסחר אחרון, מימוש אחרון 22.5.94
	המסלול	תחילת מסחר במניות המאוחדות.
19.5	שמיה אג"ח א	אקס ריבית 3.8%.
	גלבוע סד' 6151	יום מסחר אחרון, תשלום 5.6.94
	מי עדן	אקס דיווידנד 25%, תשלום 14.6.94
	תבור משאבים	אקס דיווידנד 58%, תשלום 9.6.94
24.5	כימיקלים לישראל	אקס דיווידנד 1.86%, תשלום 16.6.94
	טבע	אקס דיווידנד 200%, תשלום 21.6.94
26.5	דנאל כ"א אופ' 1	יום מסחר אחרון, מימוש אחרון 30.5.94
	ביא	אקס דיווידנד 5%, תשלום 19.6.94
29.5	יום מסחר אחרון באופ'	לבידי 3, איתם 4, אברות 1, פיכה 1, שקי 1, מאסל 1, אוסטהיימר א', רציו 1, מרכזית 1, אליאנס 1, נכסי אורים 3, פועלים אי' 2, פולגת 3. מימוש 31.5.94
	תורביק	אקס הטבה 20%, הקצאה 1.6.94
31.5	ישראלום אג"ח א'	אקס ריבית ופדיון חלקי, תשלום 30.6.94
1.6	תלקים אג"ח 1	אקס ריבית ופדיון חלקי, תשלום 30.6.94

* מקור: בנק המזרחי

המשק צומח והחברות בנסיגה; על הרווחיות, ההשקעות והשכר

השבוע בבורסה / גיא רולניק

1. כבר כמה שנים שאנחנו מציגים מדי חודש בבאוזה את הגרף של המדד המשולב למצב המשק שמפרסם בנק ישראל, ומולו את המדד הכללי של המניות. וזאת כמובן כדי להוכיח כי מאות האחוזים שגבאה הבורסה אינם תלושים מהמציאות הכלכלית. אלא נובעים ישירות מהמהפך שחל במשק.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר – ממשיכים לשחרר מדי חודש נתונים חיוביים על מצב המשק: התוצר גדל בקצב מהיר, ההשקעות גדלות, הכנסות המדינה ממסים עולות בהרבה מעל לצפוי, והייצור התעשייתי מתרחב. בקצרה – מכל המשרדים הכלכליים בירושלים אנחנו מקבלים סיגנלים חיוביים. כאלה האמורים להרהיב את לבות המשקיעים.

אבל הפעם משהו השתבש. שוק המניות, שספג מכה של 30% בפברואר־מארס, לא מתאושש. בעוד הכלכלנים מתווכחים אם התוצר יצמח ב־4%, ב־5% או ב־7% – קצבים גבוהים בכל קנה מידה – ממשיכות המניות להשביע את המושקעים מרורים.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מדווחת כי בחודשים הראשונים של השנה גדל היצוא ב־8.2% – אך הבניות של היצואניות נשחקות ואילו במגזר ההיי טק, עתיד היצוא, זאת לא שחיקה אלא "שחיטה".

אז מה קורה כאן? האם הנתונים על הצמיחה מטעים? מדוע המשק מתרחב ומחירי המניות מתכווצים?

יש לפחות שני הסברים עיקריים לתופעה הקשורים זה בזה. ההסבר הראשון הוא הפשוט ביותר – המחירים. אלו טיפסו בסוף השנה שעברה לגבהים מפוחדים בעוצמתם של אשראי זול, אופוריית שלום ולגיטימציה גוברת של המניות בקרב הציבור. כלומר – צריך להסתכל לא רק על הירידות בחודשים האחרונים, אלא על שנות העליות המתמשכות שקדמו להן.

אבל – בעוד שקשה מאוד לקבוע מהי רמת מחירים "סבירה" או "כלכלית", "נמוכה" או "גבוהה" – קל הרבה יותר לקבוע אם יש שיפור או הרעה בביצועי החברות. וזהו ההסבר השני לחולשה שאחזה במניות באחרונה. נכון – ההתרחבות במשק מתבטאת בהמשך הגידול במכירות של החברות. היא מתבטאת גם בהשקעות ריאליות גדולות של החברות הציבוריות. אבל עם מכירות והשקעות "לא קונים בסבלנות".

בבורסה, כמו בעולם העסקים מה שקובע הם הרווחים. ויותר מכך – המזומנים. כי לאורך זמן רק דבר אחד יקבע את שוויה של החברה – נכסיה ותזרימי המזומנים שהיא תפיק בעתיד.

> נושא ההשקעות הוא קרן האור החשובה ביותר בנוף ההרעה ברווחיות החברות בשנה האחרונה. משום שבמקרים רבים ההרעה ברווחיות היום נובעת מהשקעות גדולות של החברות, שמטבען יתנו פירות רק מאוחר יותר

2. העלייה החזקה ברווחי החברות שאיפיינה את השנים '90 עד '92 נבלמה ב־'93, ועל פי האינדיקציות הראשונות אין שיפור גם ברבעון הראשון של '94. בניתוח שערך בנק הפועלים לדו"חות הכספיים של 523 חברות עולה כי הרווח המצרפי (ללא רווחים חד פעמיים) של החברות גדל מ־1.56 מיליארד דולר ל־1.77 מיליארד – כלומר גידול של 13.4%. אבל נתונים מצרפיים אלה אינם מציירים תמונה נכונה. רוב הגידול הגיע משני מגזרים – הבנקים המסחריים והביטוח. השיפור בבנקים נבע בעיקר מהגאות בבורסה שהצמיחה להן עמלות גבוהות ופחות מגידול באשראי במשק. השיפור בביטוח הוא בעל אופי מחזורי – לאחר כמה שנות הפסדים הגיעו "השנים הטובות".

מגזר שייתן לנו תמונה טובה יותר על רווחיות החברות הוא התעשייה. 216 חברות התעשייה שנבדקו הרוויחו ביחד 561 מיליון דולר ב־'93 בהשוואה ל־606 מיליון ב־'92 – ירידה של 7.5%. במגזר מסחר והביניה נרשמה ירידה של 18%, בענף המתכת ירדו הרווחים ב־17% ובטקסטיל ב־12%.

3. אז מדוע המיקוד מאכזב כאשר נתוני המקרו כה טובים – התשובה היא, כמובן, בדו"חות הכספיים. בעוד שמגמת הגידול במכירות נמשכה גם ב־'93, בכל השורות שמתחת לשורת "המכירות" בדו"ח הרווח וההפסד היתה בדרך כלל הרעה.

זה מתחיל לרוב עם הרווח הגולמי. במקום התייעלות, הקטנת עלויות השכר והשיפור בשיעורי הרווח הגולמי שאליהם התרגלנו בשנים קודמות – מציגות מרבית החברות הרעה ניכרת ברווח זה. בין כל השינויים המקרו כלכליים החיוביים הקורים במשק, יש גם אחד שאותו החברות לא אוהבות – התחרות כמובן.

התחרות מכה בכל הענפים ומכל הכיוונים. תחרות מבית – מחברות מקומיות. תחרות מחוץ – היבוא בגלל התפתחותו של המשק הישראלי נוגעת גם היא בענפים רבים.

היום, יותר מתמיד, נראה כי לא נוכל לראות במהרה שיעורי רווחיות גולמית ונקייה כמו שהציגו החברות ב־'92. כמעט בכל הענפים ייאלצו החברות להתאים את עצמן לשיעורי רווחיות נמוכים בהרבה. מרביתן לא עשו את זה ב־'93 – ואת התוצאות אפשר לראות.

> מניתוח שערך בנק הפועלים לדו"חות הכספיים של 523 חברות עולה כי הרווח המצרפי של החברות, גדל מ־1.56 מיליארד דולר ל־1.77 מיליארד דולר – כלומר גידול של 13.4%. אבל נתונים מצרפיים אלה אינם מציירים תמונה נכונה

4. בעוד המשקיעים בבורסה שובעים מרורים מהדו"חות הכספיים המאכזבים – יש קהילה גדולה של אנשים שבעבורם '93 היתה שנת רווחים ועושר. לא, הם לא קנו אופציות PUT על השוק. הם פשוט ידעו להיות בצד הנכון של המשוק הבורסאי. מדובר, כמובן, בבעלים ובמנהלים הבכירים של החברות הבורסאיות.

למרות ההרעה התפעולית שאיפיינה את מרבית החברות – השכר, האופציות, ההטבות וההוצאות של המנהלים המשיכו לגדול – ובקצב מאוץ. רק חברות בודדות הציגו השנה ירידה בהוצאות הנהלה.

כולנו בבורסה סוגדים והרי לתיאוריות האמריקאיות של שכר מול ביצועים. אבל – כאשר הביצועים כבר לא כל כך מזהירים – שוכחים המנהלים את הצד השני של המטבע.

באנו לא מתכבות הבעיה. משום שמנהלים רבים מנצלים רווחים חד פעמיים, קומבינציות שלא יוחזרו על עצמן – כדי למשוך שכר גבוה מהחברה. הם מקווים כי בעוד שנה ושנתיים, כשיתברר כי אין צמיחה אמיתית בחברה – כבר ישכחו המשקיעים את המיליונים שהם לקחו לעצמם היום.

נכון, הדיון שלנו בהוצאות הנהלה הכלליות ובשכר המנהלים הפך כמעט לשגרה מעייפת. ממש תקליט שבור ומשעמם. אבל יש לזה סיבה טובה. ואת זה נגלה בשנים הקרובות, כאשר יתברר לנו שיש בבורסה הרבה חברות עניות עם מנהלים עשירים. בורסה עולה, בורסה יורדת, חברות צומחות או חברות בנסיגה – זירמת הכספים אל המנהלים – אותה כל אלה לא מעניינים.

5. המניות לא יורדות בגלל מצב רוח. גם הריבית לא אשמה – בחודשים האחרונים לא היה שינוי מהותי במחירי ההון במשק. יש הרעה אמיתית ברווחיותן של החברות. בחלק מהמקרים היא נראית זמנית – אבל בחברות רבות היא תתגלה כפרמננטית.

המשק, כך מצביעים כל הנתונים הכלכליים ימשיך לצמוח. אבל זה לא מבטיח את המשך הפריחה בבורסה. מי שיצליח להתמודד עם התחרות. מי שיצליח לשמור על שיעורי הרווחיות הגבוהים. מי שיצליח למצוא יעוד לכספים הרבים שצבר או גייס מהציבור. מי שיצליח לשפר את הרווח למניה (ולא רק את הרווח המצטבר לוטו). מי שישאיר גם לציבור נתח ניכר מהרווחים ולא ימהר למשוך אותם לכיסו – אצלו ירוויחו המשקיעים.

"אנחנו מאושרים מהנפילה בבורסה"

על פי הנתונים שפירסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ההשקעות בנכסים קבועים גדלו בחודשים הראשונים של השנה ב־16.5%. ואכן – אחד הנושאים המעניינים ביותר הוא הקשר הכפול בין ההשקעות הריאליות במשק לבין התנהגות המניות והרווחיותן של החברות.

מנהל באחת מקרנות הון הסיכון הגדולות בארץ אמר לנו השבוע: "אנחנו מאושרים מהנפילה בבורסה". לא, זאת לא שמחה לאיד והוא גם לא "משוגע" בודד בכפר. יש מנהלים רבים במגזר העסקי, בשוק ההון ובעיקר בענף קרנות ההון והון הסיכון, השמחים על הנפילה בבורסה.

העליות החזקות במחירי המניות במחצית השנייה של '93 גרמו לעיוותים של רמת המחירים במשק כולו. מהמפטים מהמכפילים, מבולבלים מהיחסים הבורסאים ונלהבים מהמחירים הגואים בבורסה – השתבשה דעתם של מנהלים רבים במגזר העסקי. יזמים דרשו מחירים משוגעים בעבור חברות צעירות שהקימו. מנהלים של חברות ציבוריות העדיפו לנתב גיוסים גדולים מיתרות הנזילות לניירות ערך, משום ששום ביזנס ריאלי לא יכול להתחרות בתשאות במניות.

אנומליית המחירים וסחרורת העליות פגעו בהשקעות הריאליות במשק וגרמו להקצאת מקורות לא יעילה. הדוגמה הקלאסית היא 20 מיליון השקלים שגייסה קבוצת מאיר עזרא להשקעה במניות אי.איי.אס. עזרא השקיעה את הכסף במניות במחירים מופקעים, במקום לעשות בו שימוש להשקעות ריאליות בתחום שבו היא עוסקת – מזון. זוהי בדיוק הקצאת מקורות לא יעילה.

מנהלי מאיר עזרא הודו כי הם עשו טעות והבהירו שמעתה יתרכזו בתחומים שבהם הם מתמחים. עזרא היא הקבוצה היחידה ש"נתפסה" בצורה כל כך מביכה בבורסה, אבל התופעה הזאת בעוצמה זאת או אחרת היא נחלת חלקן של מרבית החברות. נדמה כי רבים מהמנהלים למדו את הלקח. "השפיות חזרה למערכת", אומרים המנתחים.

נושא ההשקעות הוא גם קרן האור החשובה ביותר בנוף ההרעה ברווחיות החברות בשנה האחרונה. משום שבמקרים רבים ההרעה ברווחיות היום נובעת מהשקעות גדולות של החברות, שמטבען יתנו פירות רק מאוחר יותר. נכון – במקרים רבים "ההשקעות" הן עלה תאנה להרעה ברווחיות בשל גידול בשכר המנהלים, אבל כללית נראה כי בחברות רבות הכסף מתחיל לזרום מני"ע לעסקים אמיתיים – ואת התוצאות נראה בעתיד.

ניו־יורק /13.05.94

שם המניה	מחיר סגירה	שינוי יומי	שינוי יומי ב־%	גבוה יומי	נמוך יומי	מחזור במניות	מחזור בדולרים	גבוה ב־94	נמוך ב־94	אחוז שינוי מ־1.1.94	הון עצמי (במיליוני דולרים)	רווח שנתי	מכירות	שווי שוק	מכפיל
מדד ד.ג'	3660	+7	+0.2	3665	3637			3979	3552	-3					
מדד נ'	1133	-2	-0.2					1676	1133	-32					
סאיטקס	17 1/2	—	0	17 5/8	17 1/4	231400	4049500	26 7/8	15 1/2	-29	716.3	89.4	623.0	747	8
אי.סי.אי.	16 1/8	-7/16	-2.6	17	15 7/8	612100	9870115	28 1/2	15 7/8	-37	268.6	66.1	316.7	1227	19
טבע	24 3/4	+1 1/16	+4.5	24 3/4	23 5/8	552400	13671900	34 1/2	22 3/8	-18	283.9	61.0	520.2	1361	22
אלביט	31	-1	-3.1	31	31	300	9300	44 1/4	31	-27	283.3	35.9	638.8	577	16
אלסינט	2 1/2	—	0	2 1/2	2 1/4	48600	121500	5 1/8	2 1/4	-47	167.0	24.9	255.1	199	8
אלרון	14 5/8	-1/8	-0.9	14 5/8	14 3/8	1100	15813	21 1/4	14	-31	162.4	8.7	686.9	258	29
לקינט	8 1/4	+1/4	+3.1	8 1/4	7 3/4	27000	222750	12 3/4	7 9/16	-29	73.1	4.9	54.9	90	18
תדיראן	19 1/4	+1/4	+1.3	19 3/8	19 1/4	10000	192500	26 1/2	18 1/4	-27	189.7	62.3	784.4	377	6
אינטרפארם	21 3/4	—	0	21 3/4	21 3/4	5100	110925	23 1/2	11	+4	20.8	5.1	50.1	136	27
בית מבטל	3 1/8	—	0	3 1/8	2 15/16	32700	102188	5 7/8	2 3/8	-40	21.7	-6.9	13.9	115	
ביוד תדרה	45	—	0	45	45	300	13500	46 5/8	7/8	+5	159.1	10.5	252.0	171	16
סי.אי.טי.	28 7/8	-1/2	-1.7	29 1/4	28 7/8	15100	436013	34 3/4	27 1/8	-8	800.6	42.0	65.2	545	13
הסימרג	5 7/16	-1/16	-1.1	5 1/2	5 3/8	31500	171297	24 1/2	5 1/4	-77		1.8	19.8		
סאפיאנס	4 1/4	-5/8	-12.8	5	4 1/4	328700	1396975	23 1/4	4	-78	36.7	3.1	52.0	47	15
אי.איי.אם.	7 9/16	+1/16	+0.8	8 3/32	7 1/2	36700	277562	26	7 1/4	-71	76.0	9.1	105.5	99	11
אורבוטק	8 1/4	-3/8	-4.3	8 1/2	8 1/4	12500	103125	45 1/2	8 1/4	-38	31.1	3.8	100.7	104	27
פלרסה	14	+1/4	+1.8	14	13 1/2	6800	95200	18	13	-20	49.4	9.7	36.9	146	15
לאנופטיקס	7 7/8	-3/8	-4.5	8 1/4	7 3/4	6900	54338	18 3/4	7	-57	32.5	4.2	14.7	47	11
אמפל	9 1/8	+1/2	+5.8	9 1/8	8 3/4	19100	174288	13 1/8	8 1/4	-21	112.5	0.2	73.5	168	730
חב' לישוב	24	—	0					30 1/4	19 3/4	-8	124.1	3.8	156.0	218	57
גילת	9 1/4	-5/8	-6.3	9 7/8	8 7/8	25900	239575	15	8 7/8	-31	35.6	4.6	18.4	77	17
מגל	6 3/8	—	0	6 7/8	6 3/8	4000	25500	9 3/8	4 7/8	-26	12.4	0.6	10.8	30	50
מכנומטיקס	5	-1/4	-4.8	5	5	1700	8500	12 3/4	4 1/2	-43	33.3	2.6	16.8	40	15
קומברס	9 5/16	-5/16	-2.0	9 1/2	9 1/4	58500	544811	15 5/8	8 1/8	-33	98.5	12.7	70.4	193	15
אירונטיקס	6	—	0					14	5	-56	17.6	2.3	10.0	36	
תאורכום	5 1/8	+1/8	+2.5	5 1/8	5 1/8	6000	30750	8 5/8	5	-34	9.8	-0.2	28.9	51	
תא"ם	2 7/8	—	0					3 7/8	5/16	-21	45.3	-2.8	123.0	68	
אר רובוטק	2	—	0	1 31/32	2	11000	22000	3 3/4	1 23/32	-38	10.2	-0.5	7.9	20	
מג'יק	12	—	0	12	11 1/2	1800	21600	17 3/4	11 1/2	-16	19.3	2.0	18.4	48	24
אלאדין	6 3/8	—	0	6 3/4	6 1/4	7400	47175	10 1/4	6 1/4	-20	11.1	1.6	4.8	27	18
אי.אס.בי.	3 3/8	-3/8	-10.0	3 7/8	3 3/8	3600	12150	45 1/2	3 3/8	-63	11.8	1.5	3.9	15	10
ראפא	4 7/8	—	0	5	4 1/2	25200	122850	10 1/8	4 1/2	-48	13.0	-1.8	29.0	28	
עץ לבנד	10	+1/8	+1.3	10	10	300	3000	15 3/4	7 1/8	-30	21.1	2.6	100.2	29	11
עץ לבנד א	8 1/4	-1/8	-1.5	8 1/4	8 1/4	200	1650	11 7/8	6 5/8	-22	21.1	2.6	100.2	29	11
שיטם	3	—	0					6	3	-35	10.2	-1.3	27.9	21	
בי.טי.אר.	8 3/4	-1/4	-2.8	9	8 1/4	11700	102375	19 5/8	7 7/8	-54	14.7	0.8	17.4	51	66
ת' לייזר	7	—	0	7 1/8	7	600	4200	9 3/4	5 1/2	-25	7.3	2.8	33.2	42	15
אירוטופ	9 3/4	—	0	10	9 3/4	4300	41925	19	9 1/4	-32	15.4	1.5	8.8	45	30
כיטל	9	+1/8	+1.4	9	9	300	2700	11 7/8	8 1/2	-11	15.7	1.9	68.5	23	12
תאות מכנול	3 3/4	—	0	3 3/4	3 1/2	32300	121125	8 5/8	3 1/4	-54	11.4	2.4	16.1	33	14
די.אס.פי.אי	7 1/2	+1/8	+1.7	7 1/2	7 1/4	16500	123750	13 3/4	7 1/4	-41	31.0	2.0	57.9	46	24
אביטפטס	6 1/4	+1/4	+4.2	6 1/2	6	3100	19375	14	6	-55		-2.8	1.5		
הלת' קר	2 3/16	—	0	2 3/16	2 1/8	400	875	3 5/8	2 1/16	-27	10.5	0.4	5.8	26	66
אירית	3 5/8	—	0					6 3/4	3 1/4	-38	8.5	-3.6	17.7	29	
באנטק	9 1/2	-1/8	-1.3	9 3/4	9	521200	4951400	16	9	-40	96.3	-64.7	55.6	460	
פרימל	6	—	0					13 5/8	5 1/4	-50	5.8	-2.0	8.9	51	
סיליקום	4 5/8	—	0	4 5/8	4 5/8	200	925	6	4	-5	6.2		1.2	19	463
רובוטמטיקס	1 15/16	+1/16	+3.4	1 15/16	1 15/16	5000	9690	8 3/4	1 3/4	-75	4.6	-1.8	10.3	8	
אלקו' סיל	9 3/8	-1/8	-1.3	9 5/8	9 3/8	1200	11250	12 7/8	8	-27	0.5	0.7	3.7	74	114
פיין	1	—	0	1 1/16	15/16	63800	63800	1 13/16	15/16	-38	14.5	-0.2	12.2	27	
יטנק	1 1/16	—	0	1 3/16	1 1/16	52100	55382	2 9/16	1	-48	10.3	1.2	0.9	11	9
סי.טי.בי.	2 1/4	—	0					4 5/8	2 1/4	-42	7.0		0.4	12	1154
פלטרף	5 1/2	-1/4	-4.5	5 1/2	5 1/2	10800	59400	10	4 1/4	-44	7.0	-0.1		17	
אג"ח בזק	96	—	0							-9					
איי.אס.אל.	15	+1/8	+0.8	15	14 3/4	25900	388500	20 1/4	13 7/8	-4					

הנתונים מבוססים על הדו"חות של ארבעת הרבעונים האחרונים שפורסמו.

יציבות; טבע – 4.5%+ אי.סי.איי – 2.6%–

וול סטריט
צבי רבין

המשקיעים האמריקאים אינם מתנהגים באכזריות רק כלפי מניות ישראליות. ביום ששי בלילה הם שוב הוכיחו את שליטתם הטובה באמנות "זיחוך" המחירים. הם מכרו בפאניקה וכמעט בכל מחיר מניות של חברה – מבלי להתחשב בגודלה או רווחיותה לאורך זמן. החברה הזאת היא ענק תקשורת המחשבים סיסקו, שפירסמה את הדו"ח הרבעוני שהצביע על ירידה חדה ברווחיות – מה שגם העמיד את תחזית הצמיחה שלה בספק.

סיסקו ירדה מיד עם פתיחת המסחר ב־20% – ממחיר של כ־30 דולר ל־23.5 דולר, כשהמחזור בשעה הראשונה של המסחר מסתכם ב־200 מיליון דולר. בסוף היום נסגר המחיר על 23.25 דולר במחזור מרהים של 45 מיליון מניות או 1.1 מיליארד דולר. הדו"ח של סיסקו גרר אחריו תגובה מיידית של אנליסטים אשר הורידו את ההמלצות למספר רב של חברות העוסקות בתחום תקשורת המחשבים.

במניות הישראליות ניכרה בסוף השבוע יציבות, כשהתבצעות הקשורת לענקי תקשורת המחשבים לא מגיבות בירידות להתפתחויות בסיסקו. הבולטת שבעולות היתה טבע, שהוסיפה 4.5% במחזור גבוה כדי לשבוע 24.75 דולר. סאיטקס שמרה על יציבות במחיר תמורה ב־17.5 דולר, ואילו אי.סי.איי המשיכה להידרדר ל־16.125 דולר במחזור גבוה של 614 אלף מניות.

חמש המניות הפעילות ביותר

שם המניה		מחיר מניה בדולרים	שינוי באחוזים	מחזור במיליוני דולרים
טבע	⇧	24.7	+4.4%	13.6
אי.סי.איי	▼	16.1	-2.6%	9.9
ג'יאוטק	▼	9.1	-1.3%	5.0
סאייטקס	×	17.5	—	4.0
סאפיינס	▼	4.2	-12.8%	1.3
מדד דאו ג'ונס	⇧	3659	+0.2%	
מדד נאסד"ק	▼	740	-0.5%	

ביום ששי התפרסם בוול סטריט מדד המחירים לצרכן, שהיה במבט ראשוני נמוך מהציפיות והסתכם ב־0.1% בלבד לעומת ציפיות של 0.2%. פירסום המדד גרר איתו עליות בשוק איגרות החוב האמריקאי, ובמקביל עלייה של כ־13 נקודות בדאו ג'ונס. מאוחר יותר, כאשר נבחנו ההשפעות העקיפות על המדד והתברר כי החששות לעלייתו בעתיד טרם הגיעו לקיצן, שינה השוק כיוון והחל לרדת. למרות זאת הוא סגר בסיום בעלייה של 0.2% ואילו מדד נאסד"ק – בגלל הירידה בסיסקו, איבד 0.57%. ביום שלישי תיפגש ועדה לדיון על השלכות המדדים האחרונים על כלכלת ארצות הברית, והיה מי שהביע חשש כי למרות המדד הנמוך צפויה בהמשך עלייה של הריבית.

תדיראן פירסמה לפני פתיחת המסחר מאזן טוב מהצפוי לרבעון הראשון – והמניה הגיבה בעלייה קלה של 1.3%. המחזורים במניות הקלות המשיכו להיות נמוכים מאוד, וברובן נרשמו ירידות – לעיתים חדות. לגאופטיקס ירדה ב־4.5% במחזור של 6,000 מניות; גילת איבדה 6.3% במחזור של 26 אלף מניות; אי.אס.בי' הדרימה ב־10% במחזור של 12 אלף דולר, ואילו בפיכונדיקס נמשכת התנודתיות הגבוהה – והפעם ב־11%+.

בסאפיאנס, לעומתן, היה המחזור גבוה ותוך ירידה חדה של 12.8% נוספים. החברה פירסמה הודעה על תביעה ייצוגית שהוגשה נגדה מטעם רוכשי מניות שלה בין התאריכים 8.7 ועד ל־4.5. אלה טוענים כי ספיאנס פירסמה בתקופה הזאת הודעות "מטעות" על פעילותה העסקית, שהביאו ל"ניפוח" מחיר המניה. החברה ציינה בהודעה כי להערכתה התביעה לא תשפיע עליה.

חברת סי.יו.ג'י הודיעה על רכישת 51% מחברת התוכנה הישראלית רוסטשטיין, העוסקת בייצור תוכנות לרואי חשבון פיננסה ושיווק תוכנות לבתי מלון. רוסטשטיין רשמה ב־'93 הכנסות של 6 מיליון שקל ורווח של 1.2 מיליון שקל. בתמורה לשליטה שילמה סי.יו.ג'י 1.5 מיליון דולר, וכן היא תנפיק לחברה 300 אלף מניות סי.יו.ג'י אשר יירשמו למסחר בתוך כ־8 חודשים.

השבוע שעבר – נתונים עיקריים

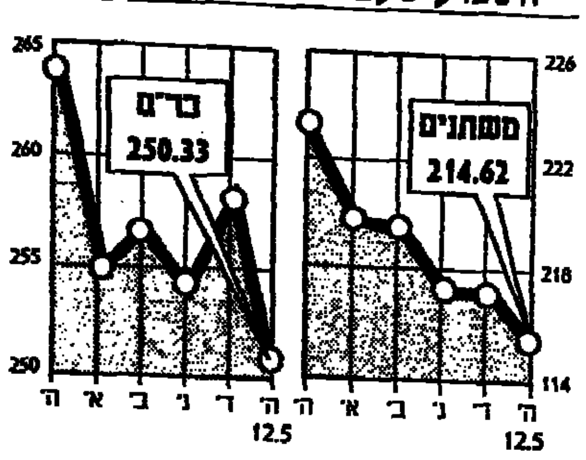

מלי לייזרים וטל כבלים – דו"חות מאכזבים ועליות

בין המניות שבלטו בשבוע שעבר בירידות אפשר למצוא מניות של חברות רבות שפירסמו דו"חות כספיים מאכזבים. ליפסקי אמבט מוברת, מייצאת, רווחית וזולה, אולם הצמיחה שאיפיינה אותה נבלמה והרווחיות נמצאת בירידה. גם יהודה רשתות פלדה, תדיראן מוצרי צריכה ולייזרים פירסמו דו"חות גרועים, והמניות הגיבו בהתאם.

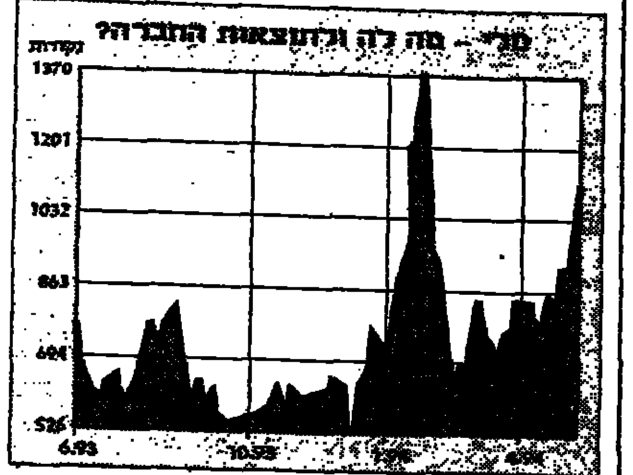

שונה המצב במלי לייזרים ובטל הנדסת כבלים (שעלתה בשבוע שעבר ב־10%). שתי חברות אלה פירסמו אף הן דו"חות מאכזבים, אבל המניות עלו על רקע לא ברור. גורמים בשוק ההון יודעים לספר כי העליות במניות אלה באו על רקע פעילות של מנהל תיקים.

מניית אראקום ירדה בשבוע שעבר ב־20%, בשל חששות מקשיי נזילות בחברה. אראקום טרם פירסמה את דו"חותיה לשנת '93, אולם צפוי כי החברות הבנות שלה יציגו הפסדים כבדים וכי מדו"ח תזרים המזומנים שלה יעלה מצב נזילות גרוע.

20 המניות הטובות והגרועות בשבוע שעבר

המניות הטובות	עליה ב־%	המניות הגרועות	ירידה ב־%
1. דולון	+27%	1. ליפסקי	-25%
2. מלי לייזרים	+24%	2. אקסטרא	-24%
3. נוה ארבל	+24%	3. פרדס	-24%
4. המסלול 1	+20%	4. יהודה רשתות	-23%
5. ארלד	+18%	5. וידאומטריקס	-22%
6. התמך 1	+14%	6. תדיראן צריכה	-21%
7. נביגטור	+14%	7. לייזרים	-21%
8. אספיר	+13%	8. אראקום	-20%
9. רציו	+13%	9. ידפו	-20%
10. רגלי	+12%	10. ירדן	-19%

* מקור: בנק הפועלים

יעלה או לא יעלה?

המשקיעים בוול סטריט היטלטלו השבוע בין חשש מהעלאת הריבית בארה"ב לבין התעודדות מנתוני אינפלציה טובים. עתה ממתין השוק ליום שלישי, כדי לראות האם יעלה הפדרל ריזרב סוף סוף את הריבית

בורסות בעולם
טל הראל

השבוע היטלטלו המשקיעים בוול סטריט בין החשש מהעלאת הריבית בארה"ב לבין התעודדות מנתוני האינפלציה הנמוכים לאפריל. לאחר שבוע הפכפך נחתם המסחר בוול סטריט בירידה קטנה למדד דאו ג'ונס, אך עבור מדד סטנדרד אנד פור ובמיוחד מדדי אייפקס ונאסדק, היו ירידות המחירים חדות יותר. הסיבה המרכזית לכך היא פירסום דו"חות רבעוניים מאכזבים של חברות טכנולוגיות, המהוות מרכיב מרכזי במדד נאסדק.

ביום שני ירדו המחירים, בהמשך ליום ששי הקודם, עקב פרסום נתוני התעסוקה החזקים בארה"ב לאפריל והשפעתם השלילית על שוק הפדרל בונדס. ביום שלישי החל שוק האג"ח להתאושש מעט ובעקבות זאת עלו המחירים גם בבורסה, אך ביום רביעי שוב נרשמו ירידות משמעותיות בוול סטריט (מדד דאו ג'ונס נחלש ב־0.75%) בעקבות התוצאות החלשות שהציג המכרז הרבעוני שערך משרד האוצר האמריקאי לאג"ח לעשר שנים.

תוצאות המכרז היו הגרועות ביותר מזה ארבע שנים והדבר העלה את החשש מהידרדרות נוספת בשוק האג"ח בארה"ב.

רק בסוף השבוע רווח לשוק ההון האמריקאי, עם הפרסום ביום חמישי וששי של מדד המחירים הסיטונאים ומדד המחירים לצרכן בארה"ב לחודש אפריל. מהנתונים עלה כי שיעור האינפלציה בארה"ב נמוך בהרבה מאשר הוערך קודם לכן. למעשה, לפי ארבעת החודשים הראשונים של '94, עומד שיעור האינפלציה השנתי בארה"ב על 2.3% בלבד.

אלו הבשורות ששוק הפדרלי בונדס השתוקק להם – ואכן בימים חמישי וששי חלה התאוששות מרשימה במחירי האג"ח. בעקבות זאת עלו המחירים גם בבורסה בניו יורק. העליות ביום ששי נשחקו כתוצאה ממכירות של מניות תקשורת מחשבים, עקב פרסום דו"ח רבעוני מאכזב של חברת סיסקו – מה שגם העיק במיוחד על מדד נאסדק, המכיל מניות טכנולוגיות רבות. זה האחרון ירד ביום ששי ביותר מחצי אחוז, בעוד שמדד דאו ג'ונס עלה ב־0.19%.

עתה ממתינים המשקיעים לראות האם, למרות נתוני האינפלציה הטובים, יעלה הפדרל ריזרב את הריבית בארה"ב בישיבתו ביום שלישי. רבים סבורים כי דווקא העלאה קטנה בריבית, למרות שיעור האינפלציה הנמוך, תביא להתייצבות שוקי ההון משום שהיא תפזר את ענן חוסר הוודאות שהעיב על השוקים בחודשים האחרונים.

השבוע שעבר היה חיובי יותר עבור הבורסות המרכזיות באירופה, למרות שהחל בירידות מחירים בעקבות ההיחלשות בוול סטריט. קיצוץ הריבית בגרמניה ביום שלישי, ההתחזקות שחלה בעקבות זאת במחירי האג"ח המקומיים ונתוני האינפלציה הטובים בארה"ב, הביאו לכך שעד סוף השבוע רשמו כל האירופיות עליות מחירים.

המסחר היה דליל מבדרך, משום שבורסות רבות – כולל פאריס ופרנקפורט, היו סגורות ביום חמישי לרגל חג דתי וגם ביום רביעי נעדרו שחקנים רבים מהמסחר.

עליות יפות במיוחד היו בפרנקפורט ובפאריס, בעיקר משום שהבונדסבנק החליט ביום שלישי, באופן בלתי צפוי, לקצץ את הריביות בגרמניה ב־50 נקודות בסיס. מחירי הבונדס – האג"ח הממשלתיות הגרמניות, התחילו להתאושש עוד לפני הקיצוץ, ובעקבותיו הן רשמו התחזקויות מרשימות עוד יותר. קרוב לוודאי שהמגמה האופטימית בפאריס ובפרנקפורט תמשיך גם השבוע.

מדד	מנה יום ו'	שינוי שבועי ב־%	שינוי מ־1.1.94 ב־%
דאו ג'ונס (ניו יורק)	3,659.68	-0.27	-2.51
אס אנד פי (ניו יורק)	444.14	-0.82	-4.79
איימקס (ניו יורק)	432.57	-1.63	-8.55
נאסדק קומפ' (ניו יורק)	718.82	-2.18	-7.71
פיננשל טיימס (לונדון)	3,119.2	+0.42	-8.75
דקס (פרנקפורט)	2,258.75	+0.97	-0.55
ניקיי (טוקיו)	20,270.75	+2.06	+16.35
האנג סנג (הונג קונג)	9,134.72	+5.97	-23.16
סי.אי.סי (פאריס)	2,187	+1.33	-3.57
מיבטל (מילנו)	12,831	+0.24	+28.31
אס.אם.איי (ציריך)	2,678.7	+1.41	-9.44

במילנו הביאה ההתרגשות לקראת הקמת הממשלה החדשה לעליית המחירים בראשית השבוע. אך לאחר שהושבעה הממשלה החדשה עלה וירד המדד לחליפין, כשמצד אחד נהרו משקיעים רבים למכש את הרווחים היפים של השבועיים האחרונים, ומולם נכנסו משקיעים אחרים כדי לנצל את האופטימיות בשוק. בסופו של דבר נסגר השבוע עם עלייה צנועה של 0.24% למדד מיבטל.

עזרה לאמונה בהצלחתה של הממשלה החדשה לעודד את כלכלת איטליה, ניתן היה לראות בכך שלמרות מימושי הרווחים של יום ששי (אשר הורידו את המדד ב־0.34%), החלו גם משקיעים זרים להתעניין במניות של חברות איטלקיות. מכיוון שהתחזקות הבורסה מאז סוף מארס נבעה בעיקר מביקושים מקומיים, מאותת תהליך זה כי כעת מתרחב הקונצנזוס שפני הכלכלה האיטלקית, ולכן גם הבורסה, כלפי מעלה.

כישלון השמרנים בבחירות האזוריות ומותו של ראש מפלגת הלייבור העיק בשבוע החולף על הבורסה בלונדון. גם מחירי האג"ח המקומיים לא הוסיפו חיים לשוק. אך בכל זאת, הצליחו קיצוץ הריבית בגרמניה ונתוני האינפלציה הטובים בארה"ב להעלות את מדד פייננשל טיימס די כדי לסגור את השבוע בהתחזקות של 0.42%.

בשבוע החולף קיבלה הבורסה בטוקיו עידוד מהתחזקותו של הדולר. אמנם המטבע האמריקאי נזקק פעמיים לעזרתו של הבנק המרכזי של יפאן, אך בכל זאת הצליח לטפס עד סוף השבוע אל מעל לשער ה־105 ין. בעקבות זאת חלו מיום שלישי עד יום ששי עליות מחירים בטוקיו, והשבוע נחתם בהתחזקות של 2.06% למדד ניקיי.

ביקוש גדול במיוחד נרשם למניות של חברות מוטות יצוא, כמו יצרניות מוצרי אלקטרוניקה ומכשור צילום. בחודש האחרון היו אלו מניות היצוא שספגו את עיקר ירידות המחירים, כאשר הדולר איים לרדת אל מתחת לשער ה־100 ין, בשל המשמעות ההרסנית של תיסוף הין על תעשיות אלה.

הבורסה בהונג קונג התאוששה השבוע מנפילות המחירים שספגה בשבועיים האחרונים. למרות שביום שני המשיכו המחירים לרדת בעקבות וול סטריט, נסגר השבוע עם עלייה של 5.97% למדד האנג סנג, לאחר שביום רביעי בלבד עלה ב־4.29% וביום ששי ב־2.88%.

ברנר 2
בברנר 2 מקדימים את הקיץ
ומביאים אותה ב טפס :
מנות ראשונות לטעימה,
סטייל המטבח הספרדי.
רח' ברנר 2 (פינת אלנבי 57) ת"א טל. 03-5281378

נוף, דשאים, פסטורליה וקיסריה
במסעדת הגומה ה־19
במועדון הגולף בקיסריה
אירועים, מסיבות וכנסים משקיפים על נוף מקסים
ארוחות גורמה צהריים וערב
מועדון הגולף, קיסריה, טל. 260272, 06-362011

"עקב ייבוש השוק הראשוני צפויים הצמודים לבצע מהלך חזק בשבועות הקרובים"

מחיר הכסף

מרית גילת

ייקור הריבית בשבוע שעבר התקבל בשווקים הסולידיים באדי־שות גלויה. ולא פלא. אחרי שבנק ישראל צעק זאב כל־כך הרבה פע־מים, קשה היה לראות בהעלאה של חצי אחוז איום של ממש. להיפך, מאחר שהתשואות באפיקים השו־נים תוקנו כבר לפני כשבועיים בהכנה להזזת הריבית, אפשר לה־ניח שדווקא החלטה של הנגיד ל־הותירה במקומה היתה מתסיסה את הלול הרבה יותר.

האג"ח המדדיות ריכזו בימים האחרונים את מרבית המחזור הסו־לידי, וניכרה עלייה קלה בשערים. אבל גם אם טרם הצביעו כך ברג־ליים, מרבית השחקנים התייחסו ל־התפתחויות אלה כאל סיפתח בלבד. לדבריהם, לנוכח ייבוש ה־שוק הראשוני צפויות האג"ח לבצע בשבועות הקרובים מהלך חזק.

"אני כל כך משוכנע שהשוק יע־לה, שאני משנה ללקוחות שלי פו־זיציות מתיק קצר לתיק ארוך", אמר בהתלהבות מנהל תיקים המת־מחה באג"ח. במקומות אחרים מע־דיפים לנהוג משנה זהירות ומתבצרים בטווח הבינוני־הקצר. ועם זאת, יש הסכמה כי לפחות עד שיגיעו המפסידים הקשים – ואתם המדדים הנמוכים של הקיץ – הצ־מודים הם אפיק מעניין.

ככלל, צעדי בנק ישראל בתחום הריבית מתגמדים בעיני שחקני האג"ח ביחס לפעילות – או העדר הפעילות – של הממשלה בשוק הראשוני. והממשלה, מסתבר, מ־ושפעת כמו שאר המשק הישראלי מהתהפוכות בבורסה.

כזכור, ברבעון האחרון של '93 נסקו שערי המניות. אתם המריאו גם הרווחים של הרבה עסקים, שהשקיעו כל שקל פנוי בבורסה. רווחים גדולים יותר פירושם חבות מס גדולה יותר. וכך קרה, שאף על פי שהרבה מהכסף כבר נמחק בר־אשית '94, עדיין נדרש המגזר העסקי להשלמות מס הכנסה אדי־רות על בסיס רווחי '93.

אפשר רק לנחש כיצד היו נראות הכנסות המדינה ממסים לו היו מ־טילים על כלל הציבור מס רווחי הון. אבל גם כך, תקבולי המסים בינואר־אפריל היו גדולים ב־1.5 מיליארד שקל מהתחזית. בשל כך, במקום גירעון, סיימה הממשלה את ארבעת החודשים הראשונים של השנה בעודף של שני מיליארד שקל. ומאחר שאין לה גירעון, היא גם איננה זקוקה למימון. נהפוך הוא, על אף שגיוסיה באמצעות אג"ח היו מתונים מאוד מראשית '94, היא הת־חילה את מאי בעודף ספיגה של 2.3 מיליארד שקל.

במסגרת המאמצים לווסת את הס־פיגה, ירד האוצר לקצב גיוסים של 150 מיליון שקל לשבוע באג"ח. גם השבוע יגפיק רק 30 מיליון שקל בכל סוג אג"ח, ואת חודש מאי כולו הוא צופה לסיים בגיוס של כ־650 מיליון שקל בלבד. הזיקוי הגדול של הסחורה שיגיע בשוק הראשוני הוא שכאמור נוטע אופטימיות בקרב שחקני שוק ההון.

השאלה היא, כמובן, עד כמה חזר־בית תהיה המגמה. האם יש סיכוי כלשהו שהשוק יחזור למחירי סוף '92 – כלומר לתשואות של 2.5% ברוטו בארוכות? כדי לבחון סוגיה זו נתייחס לכמה אלמנטים המשפיעים על שוק האג"ח, שחלקם יושפעו מ־אירועים בעתיד הרחוק יותר:

● המחר – פעילות אגרסיווית של קופות הגמל היא שהובילה את הת־שואות לרמות השפל של '92. את המחיר ששילמו בעטיה לא ישכחו עוד זמן רב. המשבר בשוק האג"ח במחצית הראשונה של '93 דחף את התשואות ל־4.5%, וההפסדים שהסי־בו הקופות על הסחורה שקנו בסוף השנה הקודמת היו כבדים. מאז למדו כולם את הלקח, וכאשר התשואות משתופפות מתחת לקו של 3% הם מפסיקים לקנות. לכן, בהתחשב ב־עובדה שכיום הארוכות יושבות על 3.3% יש אכן מקום לתיקון, אך לא במימדים דרמטיים מדי.

● המאמר – העובדה שהממשלה מייבשת כיום את השוק לא אומרת שהיא תמשיך לעשות זאת בחודשים הבאים. באוצר מבטיחים לנו כי כבר ביוני יואץ במקצת קצב הגיוסים באג"ח, כדי שהממשלה תוכל לעמוד בתחזית לגיוס 16 מיליארד שקל אג"ח סחיר בכל '94. אבל כדי לגייס יותר, צריכה קודם כל הממשלה לי־צור גירעון.

במינהל הכנסות המדינה צופים כי הזרם המוגבר של תקבולי מס הכנסה יתמיד במאי, אבל יילך ויר־עד בחודשים שאחריו. מרגע זה והל־אה, יותאמו תקבולי המס להיקף הפעילות במשק. אם החששות להאט־ה בעקבות המשבר בשווקים יתממשו, תקבולי המס יותאמו בהתאם.

גיוסי הממשלה באג"ח במחצית השנייה של השנה יהיו תלויים בהתקדמותה ביצירת הגירעון מצד אחד, ובהתקדמותה בתהליך ההפרטה מהצד השני

מאידך גיסא, כפי שמציין יונתן כץ מקפיטל הולדינגס, לאוצר יש כיסי שומן שבנו לתוך התקציב. ל־משל, האוצר הקצה סכום גבוה לה־עברות לביטוח לאומי לתשלום דמי אבטלה, בעוד שבמציאות מספר ה־מובטלים נמצא בירידה. נכון להיום יש עודף של 400 מיליון שקל בסעיף זה.

בנוסף, נרשם עד כה תת ביצוע גדול בתחום המשכנתאות. בסוף אפ־ריל עמד חשבון מתן הלוואות נטו (העמדת אשראי פלוס גביית החזרים) על עודף של 170 מיליון שקל, במ־קום הגירעון המתוכנן של חצי מיל־יארד שקל. אגף התקציבים באוצר העריך גם הכנסות של 580 מיליון שקל בלבד ממינהל המקרקעין, על אף שהגבייה בפועל בשנה שעברה היתה כ־900 מיליון שקל, היקף דו־מה צפוי גם השנה.

כך מעריך אישא שגם ב־'94 תג־מור הממשלה את השנה בגירעון נמוך מהתכנון, שיחייב אותה לגיו־סים קטנים מהתכנון בשוק ההון. מ־אידך גיסא, חובה לזכור כי תחזית הגיוסים נבנתה בהנחה שהממשלה תספוג בשנה זו 4.6 מיליארד שקל מהפרטת חברות ממשלתיות. במאי־יוני היא צפויה להכנסות גדולות בתחום ההפרטה ממכירת גרעין הש־ליטה של בנק המזרחי והמימוש ה־אופציות של בל"ל.

אבל כדי להגיע לסכום הכולל היא צריכה לבצע גם את התוכניות היומרניות יותר, כמו מכירת גרעין השליטה בבנק לאומי או הנפקת שי־כון ופיתוח. ובגלל העדר קונים במק־רה הראשון ומצבה הרעוע של הבורסה במקרה השני, מרחף מעליהן סימן שאלה גדול.

המסקנה המתבקשת היא שגיוסי הממשלה באג"ח יהיו תלויים בהת־קדמותה ביצירת הגירעון מצד אחד, ובהתקדמותה בתהליך ההפרטה, מצד שני. מכל מקום, נחזור ונדגיש כי גם אם תגייס 16 מיליארד שקל באג"ח סחיר בשנה זו, עדיין יחסרו כ־8 מיליארד שקל למחזור מלוא היקף הפדיונות ב־'94.

● הריבית הריאלית – בנק ישראל העלה עכשיו את הריבית, על אף שהמדדים שיבואו אחרי השיא של מדד אפריל (1.5% על פי התחזיות) צפויים להיות מתונים. אבל בהקשר זה יש לזכור שני דברים:

ראשית, כדי להילחם בלחצים אינפלציוניים פועלים בנקים מרכזיים לייקור הריבית הריאלית. כלומר, להגדלת הפער בין הריבית הנומי־נלית לבין קצב האינפלציה. לכן, מע־צם העובדה שהאינפלציה תרד מטעמים עונתיים בקיץ אסור להסיק שבנק ישראל ימהר להוריד את הרי־בית. הסיבה לכך היא שהפער שייוו־צר בין הריבית לבין האינפלציה הוא שיסייע בידי הבנק להביא את המשק ליעד של 8% אינפלציה ב־'94.

שנית, מאחר שקצב האינפלציה בשליש הראשון של השנה גבוה מ־אוד בהתחשב ביעד זה, כדי להגיע אליו נדרשים מדדים נמוכים מאוד, אולי אפילו שליליים, במשך הקיץ. אם לא יהיו כאלה, אפשר שבנק ישראל יעשה את מה שכרגע לא עולה אפילו על הדעת – יעלה את הריבית שוב. מכל מקום, במצב שבו האינפלציה תהיה בירידה ואילו הרי־בית תוותר ברמה גבוהה, המאוזנים יישו באופן טבעי מהאפיקים הצמו־דים לאפיקים השקליים.

● העולם הגדול – מחירי ההון ב־ישראל נותרו אדישים לא רק להע־לאת הריבית לטווח קצר, אלא גם לעליית הריביות מעבר לים, בארה"ב. מצב כזה אפשרי לאורך זמן רק במשק סגור באופן יחסי כמו שוק ההון בישראל. מכאן, שפתיחת השע־רים להשקעות של קופות הגמל בחו"ל עשויה להביא לשינויים.

מובן מאליו שהשפעה החריפה ביותר תהיה על הגלבועים, שההשק־עה בהם כיום מתבססת בעיקר על הערכות לגבי ההתפתחויות בשער החליפין, כמעט בהתעלם מהתשואות. חזרה ישירה לחו"ל תביא ליתר רציונליזציה בהשקעה באפיק זה. אבל יש להניח שהיא גם תחדד את תחושת התחליפיות בין האג"חים צמודי המדד לבין האג"חים צמודי המט"ח, אם אלה המונפקים על ידי ממשלת ישראל ואם אלה המונפקים על ידי ממשלות אחרות.

אג"ח ממשלתיות – המדד סוחרר מושך את המשקיעים חזרה לצמודים

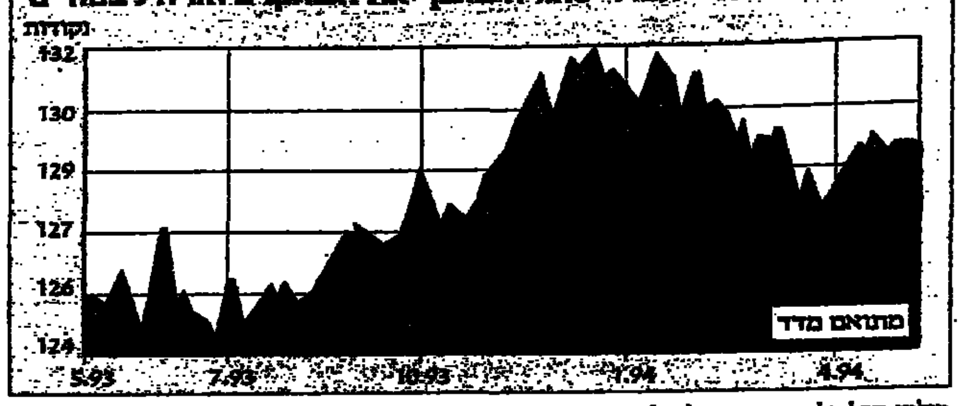

ריבית בנק ישראל	
מכרז מוניטרי שבועי לבנקים (הממוצע)	11.80%
ריבית דביטורית	
מכרז מוניטרי לציבור (הממוצע, לא כולל עמלות בנקים)	11.01%
מכרז מוניטרי לציבור (הממוצע, כולל עמלות)	12.78%
אשראי בריבית קבועה, אקטיבי	14.20%
חח"ד – חשבון חוזר דביטורי, אקטיבי	17.90%
ריבית קרדיטורית	
פק"מ ליום – 50 עד 100 אלף ש"ח	8.48%
פק"מ ליום – חצי מליון ש"ח	8.60%
פק"מ לחודש – 50 עד 100 אלף ש"ח	9.07%
מק"מ לחודשיים	10.80%
מק"מ לשנה	10.65%
תשואות ריאליות	
אג"ח צמוד מדד לשנה (נטו)	0.40%
אג"ח צמוד מדד ל־5 שנים (נטו)	1.90%
אג"ח צמוד מדד ל־10 שנים (נטו)	1.60%
ריבית בינלאומית	
דולר – ליבור – ל־3 חודשים	4.821%
שטרלינג – ליבור – ל־3 חודשים	5.188%
מארק – ליבור – ל־3 חודשים	5.135%

מה עשתה הבורסה מתחילת השנה

	נומינלי	ריאלי
מניות הכריים	-21.88%	-24.70%
מניות המשתנים	-13.34%	-16.47%
אג"ח צמוד מדד	2.48%	-1.22%
אג"ח צמוד מט"ח	1.41%	-2.25%

(מדד המחירים לצרכן עלה מתחילת השנה ב־3.75%)

האוצר יתחיל להנפיק אג"ח לא־צמוד בריבית קבועה

מוסד בסחורה הוא גורם המשיכה של צמודי המ־דד לא רק בקונסטלציה הספציפית שנוצרה במאי '94, אלא גם בטווח של השנים הבאות. הממשלה מבקשת להוריד את המשק מכסי ההצמדה. לכן, במסגרת גיו־סיה בשוק ההון – המצטמצם בלאו הכי – היא מגייסת חלק הולך וקטן באג"ח צמוד, וחלק הולך וגדל באג"ח לא־צמוד. כל זאת בשעה שרב רובו של האג"ח הנסחרות הן מהסוג הצמוד למדד.

אבל בדברים האמורים אין כדי לשנות מן העובדה שבשנתיים האחרונות הגילון הלא־צמוד היה האפיק הסולידי המוביל, וברבעון הראשון של '94 הפך, ביחד עם המק"ם, לכוכב של שוק ההון כולו. מן הסתם קשורה הצלחתו קשר הדוק לירידת קצב האינפלציה, ויתכן מכך – להפגת חלק ניכר מהחששות מאפשרות של התפרצות אינפלציונית בעתיד. בשנה שעברה אף האריך האוצר את תקופת הפידיון בגילונים והחל להנפיק אג"ח לשלוש שנים במקום לשנתיים. השוק קלט את הסחורה הארוכה יותר מבלי להניד עפעף.

אבל, יש לזכור כי הגילון הוא אג"ח בריבית משת־נה מדי חצי שנה. לכן, במידה והאינפלציה עולה ובנק ישראל מעלה את הריבית כלפי מעלה, ניתן למשקי־עים פיצוי חלקי דרך התלוש. אפיק ההשקעה בריבית קבועה – המק"ם – מוגבל לתקופה מקסימלית של שנה.

עכשיו מבקש האוצר להעלות את ישראל כיתה נוספת. ביום עיון שנערך ביום חמישי האחרון הודיע סגן בכיר לממונה על שוק ההון באוצר, משה שגיא, כי האוצר מתכנן להתחיל בהנפקת אג"ח לא־צמוד בריבית קבועה. בשלב ראשון יוצעו אג"ח לתקופה של שנתיים, שיוארכו במהלך השנים הבאות. משקיע שיקנה אג"ח כזה נוטל על עצמו סיכון כי האינפלציה ו/או הריבית יעלו במהלך השנתיים. מצד שני, במידה ושני פרמטרים אלה ירדו (כפי שקורה במשק הישרא־לי בשנים האחרונות) – הוא צפוי לרווח נאה.

בימים אלה עובדים באוצר על התקנות, וההנפקה הראשונה צפויה בתוך כחודשיים.

גברת לאה מירושלים יוצאת נגד חלוקת האופציות במהדרין

מאת יורם גביזון

"הישגי המנהלים בשנת '93 אינם מעוררי התפעלות ואינם מצדיקים, לדעתי, להעניק להם הטבות על חשבון בעלי המניות ללא תנאים של השגת תוצאות עסקיות על ידם; ללא הקפאת מניות בידם; ללא סיכון מצדם; תוך ניגוד אינטרסים עם החברה ובעלי המניות". דברים שאמרה גברת לאה מירושלים, באסיפה הכללית של החברה

באווירה המשפחתית של אסי־פות כלליות, הפכו בשנים האחרו־נות הרבה אנשים למיליונרים בן רגע. באווירה טובה ובלי כל התנג־דות עוברות לסדר היום החלטות להקצאת אופציות למנהלים. הקצ־אות אלו הפכו בשנתיים האחרונות לדרכם האלגנטית של מנהלי חב־רות ציבוריות ובעלי שליטה להת־עשר על חשבון המשקיעים.

השיטה, שיובאה לישראל על ידי דוד וינשל ואבי אולשנסקי מכ־לל ב־'92, הפכה כמעט ללהיט. הודעות על הקצאת אופציות נשל־חו לבורסה בזו אחר זו. בעלי השלי־טה היכו על בורותם או אדישותם של בעלי המניות. היסוד חסם.

תחילה זכו ההקצאות ללגיטימ־ציה כלשהי מהציבור – מאחר ור־בים רואים היגיון בקשירת גמול המנהלים לביצועי המניה. אולם, מהר מאוד התברר כי לסכומים אין גבול. למעט מספר מצומצם של מקרים, עברו ההחלטות ללא התנג־דות של ממש.

שניים מהמקרים הבולטים לאו־ישות הכללית היו התנגדותם של המוסדיים להחלטת דירקטוריון מ־איר עזרא על הקצאת אופציות ל־5% בכל חברות הקבוצה ליו"ר, דוד עזרא. קופות וקרנות בל"ל סיכלו את ההחלטה, ובכך נמנע מבעלי המניות מהציבור דילול ללא תמו־רה, ומדוד עזרא נמנעה מחצית מה־הטבה.

מקרה שני אירע ביום חמישי האחרון, כאשר נציגי הגופים המוס־דיים של בל"ל התנגדו להחלטה להעניק ליו"ר הכשרת הישוב, יע־קב נמרודי, בונוס של 1.5 מיליון שקל. מה שמשותף לשני המקרים היה החשיפה הגדולה בעיתונות, שקדמה לאסיפות הכלליות בשתי החברות. ייתכן שהתהודה הרבה גרמה לנציגי המוסדיים לחוש מחו־ייבות רבה מהרגיל לשמירת האי־נטרס של בעלי המניות מהציבור.

אותם בעלי מניות עלומים מכו־נים פעמים רבות בשם הגנרי "גב־רת כהן מחדרה" – שם נרדף לאב־טיפוס של בעלי מניות שאינם מבי־נים או ערים למעשה בחברה. אבל כפי שמסתבר יותר ויותר – לא כל בעלי המניות הם גברת כהן מחד־רה. המקרה של גברת לאה מירוש־לים הוא דוגמה מאלפת לבעל מניות שמבין עניין.

ב־28 באפריל '94 הופיעה לאה איזק, המחזיקה בחבילת מניות במה־דרין, באסיפה הכללית של החב־רה, שבה הובאה ההחלטה לאישור חלוקת אופציות למנהלי החברה. איזק הגיעה מוכנה היטב לאסיפה, ונשאה נאום קצר:

"גבירותי ורבותי אינני הגברת כהן מחדרה ואינני אלמנה או יתו־מה. אני הגברת איזק מירושלים, בוגרת כלכלה ומינהל עסקים באו־ניברסיטה העברית, בפנסיה מוקד־מת מתפקיד בכיר ברשות לתכנון כלכלי, או אם תרצו – מובטלת שאינה מופיעה בסטטיסטיקה.

למרות שטיפלתי בעניינים המסתכמים במיליארדי שקלים, ה־משכורת הקובעת שממנה נגזרת הפנסיה שלי היא 3,262.74 שקל. הקצבה החודשית שלי היא 1,700 שקל.

"אין לי הנתונים על שכרם של הניצעים, אבל אני מניחה ששכרו השנתי של כל אחד מהם הוא לפ־חות בן שש ספרות, וכממוצע לפ־חות פי עשרה מהשכר הקובע בעבור הקצבה שלי או מהשכר המ־מוצע במשק. לפי סעיף 8 של ה־הודעה על ההצעה הפרטית, הנימוק וההצדקה להצעה הנו:

"8.1 ... הערכת החברה למאמ־צים הרבים שמשקיעים הניצעים...

"8.2 מערכת תגמול באמצעות הקצאת כתבי אופציה הפכה למק־ובלת בחברות בורסאיות רבות.

"לצערי, אינני יכולה להסכים עם ביטויי ההערכה של החברה למ־נהליה כדי לזכות בשכר שהוא כס־דר גודל של פי עשרה מהשכר הממוצע במשק לא די להשקיע מאמצים רבים ויש גם להגיע ל־תוצאות עסקיות מתאימות.

"ירידה של 38% ברווח השנתי, ותשואה נמוכה של כ־4% על ההון העצמי ההיסטורי אינן צריכות ל־עורר הערכה. לפחות המספר כ־תוצאה משחיקת המטבעות והירוזיים הוא תוצאה של מחדל ניהולי; היום קיימים כלים פיננסי־ים להתגוננות מפני סיכוני מטבע.

"הדיווידנד המוצע בסך 1.3 מי־ליון שקל הינו 1% ברוטו מההון העצמי, ו־0.65% נטו. תשואת הדי־וידנד יחסית למחירי השוק היא נטו כ־0.25%.

"במשך ינואר השנה עלה שער מניית מהדרין בכ־40% – מכ־25,000 לכ־35,000 נקודות – פי 2.7 מההון העצמי ומכפיל רווח של 95.5. האם העלייה הזאת נבעה רק מהשתוללות הבורסה, או שמא נב־עה גם מהמציאות והציפיות שנוצ־רו בשטח? ב־10.2.94 הופיעה בג־לובס כתבה של מירב ארלוזורוב – 'חברת מהדרין צפויה לרשום רווחי הון ניכרים מפיתוח הטרמינל הח־דש בנתב"ג'. לפי הכתבה, מהדרין היא בעלת הקרקעות הגדולה ביו־תר בשטח הטרמינל המיועד.

"בינתיים חלפו כשלושה חודשים. הבורסה התמוטטה ויש ויכוחים סביב שינוי הזכויות הכרוכות בה־פשרת קרקעות. שער מניית מהד־רין בבורסה הוא סביב 18,000 נקודות, ואילו לפי ההצעה, מימוש כתב אופציה הינם הוא תמורת מק־סימום כ־14,000 נקודות. לגבי מחצית מכתבי האופציות, לא נקב־עה למעשה שום רצפה למחיר המי־מוש, פרט לכך שיהיה 80% ממחיר מניית החברה בבורסה ביום המסחר האחרון, שקדם ל־20 במארס '95, אך לא יותר מ־14,000 נקודות צמודות למדד.

"הישגי המנהלים בשנת '93 אי־נם מעוררי התפעלות ואינם מצדי־קים, לדעתי, להעניק להם הטבות על חשבון בעלי המניות ללא תנ־אים של השגת תוצאות עסקיות על ידם; ללא הקפאת מניות בידם; ללא סיכון מצדם; תוך ניגוד אינ־טרסים עם החברה ובעלי המניות.

"מחיר התמורה הראשוני של ה־אופציות מבוסס על מחיר שפל ב־בורסה ועל תוצאות עסקיות גרועות. ככל ששער המניה בבור־סה ייפול לקראת 20.3.95, כן ירד שער המימוש של מחצית האופצי־ות שיהיו בידי המנהלים. במלים אחרות, לניצעים יהיו אינטרס ני־גוד של הצגת תוצאות חשבונאיות גרועות לשנת '94, כדי להפיל, הלו וגבית, את מחיר המניה ואת מחיר מימוש האופציות לאחר מכן.

"לא ניתן לדעת מראש מהי ההטבה הגלומה בהצעת האופציות. בכל זאת, ניתן לקבוע כי יחסית לשער המקסימום של המניה (35,000), מדובר בהפרש של מיני־מום 21,000 נקודות למניה ובסך הכל הפסד לבעלי המניות של כ־2.5 מיליון שקל – שהם כמחצית הרווח הנקי של החברה בשנת '93. הפסד יהיה ספוג בדי־ביד'מאונ', ול־כן איש לא יצטרך לתת עליו את הדין. זה שוד מסוי מהחברה ומבע־לי המניות.

"כאשר הרווח הנקי על הון עצ־מי במונחים היסטוריים של כ־125 מיליון ש' מסתכם בכ־5 מיליון ש' בשנה, אינני רואה שום הצדקה במ־תן הטבה של כ־0.5 מיליון ש' לכל אחד מראשי החברה והחברה הבת.

"הצעת האופציות למר וינברג, שהוא דירקטור ומנכ"ל בפרי אור, נראית לי תמוהה ביותר. פרי אור היא חברה בת בבעלות חלקית כל־בר של מהדרין, וידוע לי שקיימים הסכמים שונים בין שתי החברות. האם לא ניתן לראות את ההטבה הניתנת ישירות על ידי אחד מבע־לי המניות כשוחד שנועד להטות את האמונות מהאינטרס של התא־גיד ושל כלל בעלי המניות לטובת האינטרס של אותו נותן ההטבה?

"כאשר יש לחלק/להעביר הכנ־סות ו/או רווחים בין פרי אור ובין מהדרין, בטובתו של מי יבחר מר וינברג, לאחר שיקבל הינם את אופציות מהדרין?

"כמאמר מוסגר, אני מודיעה שיש לי מניות בפרי אור והעניין נוגע לי. אני מזהירה, שמציעים כאן מצבים של ניגודי אינטרסים וחוסר באמונות אפשרית של מנה־לים כלפי תאגידים ובעלי מניות.

"הנימוק השני להצדקת ההצעה הפרטית, שהשיטה הפכה להיות מ־קובלת בחברות בורסאיות רבות, אינו ענייני ואינו משכנע; על אחת כמה וכמה עכשיו, כאשר נראה שהחגיגה בבורסה נגמרה. הדוגמה של דוד עזרא נראית מאלפת.

"העלייה, הביקוש לדיור במרכז הארץ, צמיחת המשק ותוכניות ה־פיתוח של נמל התעופה, זימנו הז־דמנות מיוחדת בפני החברה. מדובר בהזדמנות שבאה באופן אק־סוגני, והיא פותחת אתגר ואפשר־ויות נרחבות בפני ההנהלה.

"אני מציעה לשתף את המנה־לים, ואולי את כלל העובדים, ב־סיכויים האתגר. הייתי מציעה להם אופציות – א). תמורת מחיר בות ותמורת מחיר נמוך; ב). ני־תנות למימוש למניות במחיר העולה על מחיר המקסימום שהיה בבורסה ובמחיר בסדר גודל של כ־80% מהערך הריאלי הפוטנציאלי, 50,000 נקודות לשם דוגמה.

"בדרך זאת יינתן תמריץ למי־מוש מלא יותר של פוטנציאל החב־רה, הן לטובת בעלי המניות והן לטובת העובדים".

איזק סיימה את דבריה, ורגע ההצבעה הגיע. וכאן הקרב היה אבוד מראש. נציגי בעלי השליטה הצביעו בעד, קופת הגמל של בנק דיסקונט (מחזקת מניות) הצביעה בעד – ואיזק נותרה לבד. האופצי־ות אושרו.

שוק סלקטיבי!
תן לנו להפיק את המקסימום עבורך
אפריל ניירות ערך
החברה לניהול תיקי השקעות
צלצל עוד היום
ותקבל את היחס האישי לו רגילים לקוחותינו.
טלפן וניפגש 09-919076

תקליט הון
כל מה שרצית לדעת על החברות בבורסה!
שרות חדש וייחודי על גבי תקליטור (CD-ROM)
✓ תשקיפים ✓ דו"חות כספיים רבעוניים ושנתיים
✓ הודעות בורסה ✓ מידע מעיתונות רדיו וטלוויזיה
עכשיו במחיר מבצע!
לקבלת מידע והדגמה
טל. 03-5635066 (רב קוו)

הלת'קר טכנולוג'יס בע"מ
הודעה בדבר כינוס אסיפה כללית שנתית
בעל/ת מניות יקר/ה,
הנך מוזמן/ת להשתתף באסיפה כללית שנתית של חברתנו אשר תתקיים במשרדי החברה ברח' הברשם 3, אשדוד, ביום 16 ביוני 1994, בשעה 10:00.
על סדר היום:
1. אישור הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 1993.
2. דו"ח המנהלים לשנת 1993.
3. בחירת דירקטורים.
4. בחירת רואה חשבון.
5. שונות.
אם תבקש/י למנות מיופה כח להשתתף באסיפה במקומך, עליך למלא טופס ייפוי כח ולהעבירו למשרדנו לפחות 24 שעות לפני השעה היעודה לכינוס האסיפה.
בברכה,
שרה אורן
מזכיר חברה

חוד חברה לתעשיית מוצרי מתכת בע"מ
הודעה על כינוס אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות בחברה
ניתנת בזאת הודעה בדבר כינוס אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות בחברה, אשר תתקיים ביום ב' 23 במאי 1994 בשעה 10:00 במשרדי החברה–כביש קרית–אתא, מ.חיפה
על סדר היום:
1. אישור הדוחות הכספיים המבוקרים של החברה ליום 31 בדצמבר 1993.
2. מינוי דירקטורים וקביעת שכרם.
3. מינוי רואי חשבון וקביעת שכרם.
4. אישור תנאי פרישה של דירקטור.
5. שונות.
הערות באשר לאסיפה הכללית השנתית:
א. אם בתוך 30 דקות מהמועד שנקבע לאסיפה, לא ימצא מנין חוקי, לפי הוראות תקנון החברה ולפי הוראות פקודת החברות, תדחה האסיפה לאותו יום בשבוע שלאחר מכן באותה שעה ובאותו מקום.
ב. בעלי המניות הזכאים להשתתף באסיפה ובכל אסיפה נדחית, יוכלו להשתתף ולהצביע בהן באופן אישי או ע"י בא כח ובמקרה של תאגיד ע"י אדם שהורשה על ידו.
ג. כתב מינוי של בא כח בנוסח הקבוע בתקנון החברה יופקד במשרדי החברה לא יאוחר מ־48 שעות לפני מועד האסיפה.
בפקודת הדירקטוריון
פסח דוד
חשב

בנק הפועלים בע"מ
הודעה על אסיפה כללית נדחית של בעלי מניות הבנק
ניתנת בזאת הודעה, כי ביום ב', ה־23 במאי 1994, בשעה 16:00, תתקיים באולם הישיבות של הבנק בשדרות רוטשילד 50, תל אביב, אסיפה כללית נדחית של האסיפה הכללית הרגילה של בעלי מניות הבנק, שהתכנסה ביום 20.4.1994.
האסיפה תדון בעניינים שהדיון בהם טרם הסתיים באסיפה שהתכנסה ביום 20.4.1994.
דפנה פלי
מזכירת הבנק
בנק הפועלים

רציו נאמנויות בע"מ ("הנאמן")
בהתאם לתשקיפים שפורסמו ביום 24.1.93 ו־10.11.93, מתכבד בזה הנאמן להודיע לכל מחזיקי כתבי האופציה (סדרה 1) כי המועד האחרון למימוש של כתבי האופציה (סדרה 1) הינו 31.5.94.
כתב אופציה (סדרה 1) אשר לא ימומש עד לתאריך הנ"ל יפקע ויהיה בטל ולא יעניק למחזיק בו כל זכות שהיא.
כל מחזיק של כתב אופציה (סדרה 1) זכאי למימוש ליחידה אחת רשומה ע"ש בת 1 ש"ח ע.נ. בתמורה למחיר מימוש בסך של 0.35 ש"ח צמוד לשער היציג של הדולר של ארה"ב שפורסם ביום 20.1.93 (2,7770 ש"ח).
על מחזיק כתבי אופציה (סדרה 1) הרוצה לממש את כתבי האופציה שבידיו להגיש בקשה לכך באמצעות בנקים או חברי בורסה ולצרף סכום במזומן השווה למחיר המימוש.
רציו נאמנויות בע"מ

גרנית – שיפור חזק ברווח הגולמי

דו"חות כספיים

התחרות הגוברת במשק הדלק והוצאות מימון גרמו להרעה בתוצאות של גרנית ביחס לרבעון המקביל ב־'93. הרווח הנקי של גרנית הצטמק ל־10.5 מיליון שקל, לעומת 16.9 מיליון שקל ברבעון המקביל, למרות גידול ברווח הגולמי. מכירותיה של החברה ירדו ברבעון הראשון של '94 ל־393.8 מיליון שקל, לעומת 480.3 מיליון שקל במקביל, כתוצאה מירידה במחירי הנפט הגולמי בעולם ומירידה בכמויות המ־כירה במכרזים ללקוחות גדולים כמו חברת החשמל – שבהם שולי הרווח קטנים במיוחד.

גרנית – ההנהלה התמורדה המניה התמורדה

סונול, שבשליטת גרנית, מכרה ברבעון הראשון של '94 400 אלף טונות, לעומת 469 אלף טונות ברבעון המקביל ב־'93 – כלומר ירידה של 14.8%. בנטרול המכרזים ללקוחות גדולים גדלו הכמויות שנמכרו ב־5%. הימנעותה של סונול מהשתתפות יתרה במכרזים ללקוחות הגדולים תרמה לשיפור החזק בשיעורי הרווח הגולמי של גרנית. הרווח הגולמי עלה ל־63.3 מיליון שקל (16.1% מהמחזור), לעומת רווח גולמי של 57.7 מיליון שקל (12% מהמחזור) במקביל ב־'93. התח־רות על לבו של צרכן הדלק הגדילה את הוצאות השיווק של סונול בתחנות הציבוריות ובצי הרכב, וכתוצאה מכך גדלו הוצאות המכירה והשיווק ל־35.8 מיליון שקל לעומת 33.3 מיליון שקל במקביל ב־'93, למרות הירידה בכמויות במכירות.

הירידה ברווחיות של ענף הדלק דחפה למהלך התייעלות בגרנית, שהחל בתחילת '94. תוכנית ההתייעלות גררה הגד־לת הפרשות לסכומים שיידרשו לצורך יישומה, וכתוצאה גדלו הוצאות ההנהלה והכלליות ל־10.6 מיליון שקל, בהש־וואה ל־8.1 מיליון שקל במקביל ב־'93. בעקבות הגידול בהוצאות המכירה, ההנהלה והכלליות עלה הרווח התפעולי ל־16.8 מיליון שקל (4.3% מהמחזור), לעומת 16.2 מיליון שקל (3.4% מהמחזור) ברבעון הראשון של '94.

השיפור התפעולי נעצר בדרכו מטה לשורת הרווח הנקי. החברה רשמה הוצאות מימון של 1.9 מיליון שקל, לעומת הכנסות מימון של 2.2 מיליון שקל במקביל. הגידול בהוצאות המימון בהשוואה לרבעון המקביל נגרם בשל הפסד בורסה של 570 אלף שקל, על תיק ני"ע של 11 מיליון שקל, ויסוף ריאלי של 3% בשער השקל שהשפיע לרעה על עודפי הנכסים על ההתחייבויות הדולריות של החברה. גורם נוסף להרעה בסעיף המימון הוא הכנסות מימון של 4.4 מיליון שקל שנכללו בדו"ח לרבעון הראשון של '93, בגין ביטול הפרשות לריבית והפרשי הצמדה עקב קבלת שומות סופיות. הוצאות המימון והגידול החזק בשיעורי המס האפקטיבי (40.8% ברבעון הראשון של '94 לעומת 10.8% במקביל ב־'93) היכו את הבח, וגרנית סיימה את הרבעון בירידה ברווח הנקי לעומת הרבעון המקביל ב־'93.

לעומת ההרעה ברווח הנקי השתפר תזרים המזומנים של החברה וגדל ל־32.3 מיליון שקל לעומת מיליון שקל במק־ביל, כתוצאה מירידה של 9.1 מיליון שקל באשראי ללקוחות וירידה של 19.9 מיליון שקל במלאי.

לקראת סוף '93 החלה גרנית לגוון את סל ההשקעות שלה, שהיה מורכב כמעט כולו מהחזקות בחברות אנרגיה: סונול, חולקן וסופרגז. גרנית ניצלה עודפי מזומנים כדי לרכוש בכשי־בול"ן מניות ב־41 מיליון שקל. מגמה זו צברה תאוצה כאשר רכשו כור וכלל את מניות קבוצת עופר בחברה והגדילו את החזקותיהן בה ל־52.8%. גרנית רכשה מחצית מפארק התע־שייה שבונה חברת סביל בראש העין, תמורת 34.4 מיליון שקל. חלקה של גרנית בפארק – 31 אלף מ"ר – יימסר לה ב־'95. שווי השוק של גרנית 251.1 מיליון דולר והונה העצמי הוא 170.8 מיליון דולר.

יורם גביזון

תדיראן – ירידה חדה ברווחיות

מניית תדיראן החלה לרדת כבר לפני חצי שנה, ממחיר של 36 דולר למחיר של 20 דולר. השחיקה במחיר המניה נרשמה על רקע תחזיות שפירסמו שתי חברות ברוקרים אמריקאיות, שלפיהן החברה תרשום ירידה ברווחיות. תחזית זו הוכחה כנכונה גם ברבעון הקודם וגם ברבעון הראשון של '94, שבו נרשמה ירידה חדה ברווחיות. עם זאת, ברבעון הראשון של '94 רשמה החברה רווח גבוה מעט מהציפיות, כתוצאה מהתאמת שווייה של השקעת קבע, שהועברה להשקעה שוטפת, לשווייה בשוק. הכוונה היא למכירת מניות קומברס, שהניבה לחברה הכנסות בסך 2.9 מיליון דולר. בעקבות מכירת המני־ות הסתכמו הוצאות המימון ב־718 אלף דולר בלבד. בנוסף נרשמה לחברה הכנסה חד פעמית, מסים בסך 4.7 מיליון דולר, שנבעה מהכרה בהטבת מס להפסדים עסקיים. אלמלא מכירת המניות היה נרשם לחברה הפסד בסך 1.7 מיליון דולר עקב שחיקת ניירות ערך הנסחרים בבורסה, הפסד נוסף בסך 600 אלף דולר, הנובע משחיקת השקעות בני"ע.

הירידה החדה ברווח נבעה בעיקר בירידה במכירות, שלא־תה במכירות עם רווחיות שולית נמוכה מאוד. עיקר הירידה במכירות נובעת מירידה של 13.6 מיליון דולר במגזר התק־שורת, שמתוכה 10.6 מיליון דולר במכירות לבזק, כמו כן נרשמה ירידה של 4 מיליון דולר במכירות מוצרי צריכה וירידה של 4.3 מיליון דולר במכירות ממירי טלוויזיה בכבלים (שעלולה להימשך גם ברבעונים הבאים). המכירות הסתכמו ב־202.5 מיליון דולר, לעומת 220 מיליון דולר ברבעון המק־ביל, ברווח התפעולי חלה ירידה של 36.3% לעומת הרבעון המקביל, כתוצאה מהסיבות המפורטות לעיל. לחברה יש היום צבר הזמנות של 608 מיליון דולר. חשוב לציין כי תדיראן סיכמה סופית את ההתקשרות עם בזק, ובכך הוסר למעשה האיום של פתיחת המכרזים לגורם שלישי. סיכום זה עשוי להבטיח יציבות בפעילות מגזר התקשורת בארבע השנים הקרובות.

צבי רבין

אריסופט – נמשך הגידול ברווחים

גם מניית אריסופט היא אחת המניות הבודדות שלא זכתה להכיר את נחת ידם של המשקיעים האמריקאים והישראלים כאחד. אולם הירידה בפעילות של המשקיעים הישראלים, במקביל לירידת הבורסה, הביאה לשחיקה במחיר המניה – שהגיעה בשיאה ל־17 דולר. היום נסחרת המניה סביב מחיר של 10 דולר.

אריסופט, חברה הפעילה בתחום התוכנות הלימודיות, השכילה לפתוח תחומי פעילות חדשים, במקביל לפעילות המסורתית שהמשיכה לצמוח. אריסופט רשמה גידול חד במכירות ברבעון הראשון, שנחשב בדרך כלל לרבעון החלש ביותר שלה. הכנסות החברה, שגדלו ב־760 אלף דולר והגיעו לרמה של 1.9 מיליון דולר, הותירו לה רווח גולמי של 1.2 מיליון דולר – לעומת רווח של 780 אלף דולר ברבעון המקביל ב־'93.

בהוצאות המחקר והפיתוח של החברה נרשמה יציבות, אך בהוצאות ההנהלה, הכלליות והשיווק חל גידול של 400 אלף דולר – לרמה של 1 מיליון דולר – ששחק את מרבית הרווח. הרווח הנקי הסתכם ב־151 אלף דולר. מצבה הפיננסי של החברה טוב. לאריסופט הון חוזר של 14.3 מיליון דולר והון עצמי של 15.25 מיליון דולר. כמו כן, לחברה אין התחייבויות לזמן ארוך.

צבי רבין

صكنا من الاهل

תערוכות כנסים-ירידים

עתון אינפורמטיבי לתערוכות וירידים

העורכים: יצחק שלו ועפרה קדרון
ת.ד. 32154 ת"א

תערוכות בקצרה

K 95 — דיסלדורף תתקיים בין ה-5 ל-12 באוקטובר 1995. התערוכה הבינלאומית לפלסטיקה ולגומי נערכת זו הפעם ה-13 ונחשבת לגדולה ולחשובה בעולם בתחומה. התערוכה מתקיימת אחת ל-3 שנים. בתערוכה האחרונה הציגו למעלה מ-2200 מציגים, כאשר מחציתם הגיעו מחוץ לגרמניה. מכון היצוא הישראלי והמציגים אינדיבידואלים כבר הזמינו ביתנים בתערוכה בשטח שעולה על 500 מ"ר.

IDS קלן, גרמניה

התערוכה מתקיימת בקלן בין התאריכים 27 במרץ עד 1 באפריל 1995.

התערוכה עוסקת בכל התחומים הדנטליים, נערכת אחת לשלוש שנים ונחשבת למובילה בתחומה. התערוכה מיועדת לקניינים בלבד.

ישראל משתתפת בתערוכה זו באופן קבוע עם מיטב יצרני הציוד הטכניקה. בין היתר משתתפות חברות כמו שחק, דלרנט, MDT, ביפה, שצפו שטראוס ואחרות.

תערוכות במקסיקו צוברות תאוצה

הצטרפותה של מקסיקו לאיזור הסחר החופשי של מדינות צפון אמריקה (NAFTA) נתנה דחיפה גדולה לתעשיית התערוכות המקומית.

אחד הארגונים החזקים ביותר בארה"ב - איגוד יצרני האלקטרוניקה (EIA) החליט לקיים לראשונה את תערוכת האלקטרוניקה היוקרתית CES במקסיקו סיטי בין התאריכים 6-4 באוקטובר 1994. לדברי סגן נשיא הארגון, גרי שפירו, "מקסיקו מהווה שוק ענק לספקים של מוצרי צריכה אלקטרוניים". מספר היצרנים המקומיים קטן והשינוי במדיניות המכסים פותח כר נרחב ליצוא למדינה זו.

תערוכות מקצועיות בבולגריה בתהליך "התמערבות"

בולגריה מתאימה עצמה בהדרגה לכלכלה המערבית, כדי למשוך משקיעים ואנשי עסקים. עיר התערוכות המרכזית פלובדיב ויריד פלובדיב פרסמו לאחרונה את לוח התערוכות לשנים 1996 ממנו ניתן ללמוד, כי תעשיית התערוכות שינתה פניה. לא עוד שתי תערוכות ענק בלבד לתעשיה ולמוצרי צריכה - כפי שהיה נהוג בתקופת המשטר הקודם, אלא רשימה ארוכה של תערוכות מקצועיות מפולחות לפי צרכי המשק התכנון העתידי שלו. בלוח החדש בולטות מאד התערוכות החקלאיות אגרה (מרץ 95) ווינאריה ליין (פבר' 95) וכן תערוכות טקסטיל וביגוד (מרץ ומאי 95') אריזה ושימורים (מאי 95) מזון ואפיה (מאי 95) בירה ושיפצ, רפואה ופרמצבטיקה (אוק' 95) צבא ובטחון.

בנוסף לאלה, יתקיימו גם תערוכת האביב למוצרי צריכה (מאי 95) והיריד התעשייתי (ספט' 95) שכל אחד מהם מקיף את כל ביתני יריד פלובדיב.

לפי נסיון העבר, יצרנים ישראלים אשר ישמשו מכתנות עתה, יהנו בעוד זמן מה מן השיפורים המהירים שהכלכלה עוברת במדינות המשתחררות בגוש המזרחי.

יריד פלובדיב מיוצג בישראל ע"י חבר שבל בע"מ מרמת גן.

חום כבשנים בקוריאה

התערוכה הבינלאומית השניה לכבשנים וכורי היתוך תתקיים בסיאול קוריאה בחודש נובמבר הקרוב (9—11) בתערוכה יוצג בפני יצרנים התעשייתיים מקוריאה ומאיזור אסיה-פסיפיק (סין, יפן, הודו, טאיואן, תאילנד, אוסטרליה, ניו זילנד, מאלזיה, אינדונזיה, סינגפור ופיליפינים) ציוד המיועד לתעשיה הכבדה, תנורים, שיטות התכה ותהליכים טרמיים. בצמוד לתערוכה יערכו שני כינוסים טכנולוגיים.

תערוכת מתכת בהנובר

אחת התערוכות החשובות באירופה בנושא טיפול במתכת '94 EURO-BLECH תתקיים בהנובר בחודש אוק' הקרוב (18-22). למרות מומחיותו של יריד הנובר בתערוכות תעשייתיות, תערוכה זו מאורגנת ע"י חברה אנגלית MACK BROOKS ממנה נמסר, כי בתערוכה הקרובה -ה-13 במספר, מרבית המשתתפים יהיו יצרנים גרמנים, אך נרשמה גם השתתפות ערה מקרב יצרנים מאיטליה, שוויץ, ארצות בנלוכס וסקנדינביה וכן מארה"ב, צ'כיה, טאיואן, טורקיה וכמובן בריטניה.

ציוד לשדות תעופה באטלנטה

תערוכה מקצועית בנושא ציוד ואספקה לשדות תעופה ותומכילים INTER AIRPORT '94 תתקיים במרכז התערוכות של אטלנטה ג'ורג'יה בין התאריכים 25-27 באוקטובר ש.ז. בתערוכה משתתפים ספקים של ציוד לשינוע, דלק, אחזקה, בקרה אוירית, איכות סביבה, בינוי מסלולים ומבנים, ציוד קרגו, ציוד חירום והצלה, ציוד סניטציה וציוד לבטיחות. מבקרים בתערוכה אנשי מקצוע, קניינים ומנהלים מחברות תעופה, רשויות תעופה אזרחיות וצבאיות, מסיעי מטענים, אנשי אחזקה ולוגיסטיקה. את התערוכה ילווה כנס מקצועי.

ציוד לבתי חולים, לראשונה בתערוכת "מדיקה" בדיסלדורף.

לאחר 26 שנים, בהן התמקדה התערוכה בציוד רפואי ומעבדתי, הוחלט השנה, לאור השינויים במבנה הרכישות באירופה, להציג פרספקטיבה חדשה והזדמנויות שיווקיות חדשות לספקים המציעים גם ציוד לרפואה אמבולטורית בבתי חולים ובתי הבראה, לפיכך יצטרפו השנה לתערוכה גם הנושאים הבאים: ציוד למטבחים בתי-חולים, מדים לבתי חולים, אמצעים לוגיסטיים לניהול בתי חולים, מיטות, מטבחים, מערכות חלוקת מזון, טיפול במוצרים מתכלים, מערכות מידע, תחנות עזרה ראשונה ואת בנוסף לנושאים המסורתיים כמו: ציוד אלקטרואופטי, טכנולוגיות רפואיות, ציוד למעבדות, דיאגנוסטיקה, רוקחות, טכנולוגיות מידע ותקשורת, אורתופדיה, ציוד חד פעמי ושרותים.

בזכות שינויים אלה, MEDICA (בנובמבר) 1994 תהייה הגדולה בתערוכות הרפואיות בעולם (ב-1993 הציגו 1716 מציגים וביקרו כ-100,000 מבקרים).

ישראל מיוצגת בתערוכה זו באורח מסורתי. השנה ישתתפו כ-25 חברות על שטח של 400 מ"ר.

מחשבים ותכנות בליסבון

בחודש אוקטובר תתקיים בליסבון תערוכה בינלאומית לטכנולוגיות מידע ועיבוד נתונים. התערוכה הפתוחה להשתתפות יצרנים ישראליים מציגה ציוד חומרה, תוכנות, תקשורת בין מחשבים, ציוד היקפי, מעבדי תמלילים, תיב"מ וכן שירותי ייעוץ והדרכה. בתערוכה הקודמת השתתפו כ-140 מציגים על שטח של 7000 מ"ר וביקרו בה 80,000 קניינים ואנשי מקצוע.

תעשיית העץ נפגשת במילנו... ובתל אביב

התערוכה הבינלאומית ה-14 במספר INTERBIMALL המיועדת למכונות וכלים לעיבוד עץ תתקיים במרכז התערוכות של מילנו בין התאריכים 18-23 במאי 1994. יצויין כי היא מתקיימת במקביל לתערוכת SASMIL המציגה את החידושים האחרונים בנושא פירזול וחלקי רהיטים. יודגש כי בסוף שנה זו (24-27.10.94) תתקיים בתל אביב התערוכה הבינלאומית המקבילה "טימבר"- המיועדת ליצרני הרהיטים בישראל ולבעלי הנגריות.

תערוכות לנקיון בלונדון ובתל-אביב

תערוכה מקצועית חדשה המיועדת לפלח מגוון מאד של מגבלות (CLEAN '94) תתקיים בלונדון בחודש יוני הקרוב (5-6). מארגן התערוכה מר ויגמן מחב' ד.ב.ג. מסר כי ההיענות המהירה של הספקים להשתתף בתערוכה הפתיעה גם אותו. שבוע לאחר ההכרזה על התערוכה השכרו 70% מן הביתנים. "היום" הוא אומר "התערוכה מלאה". ואנחנו מצפים לבעלי המבססות הקטנות והגדולות ולמציגים מן התעשיה שיבקרו בה", התערוכה תתקיים במרכז התערוכות של ומבלי בלונדון.

תערוכה אחרת, רחבה יותר בהגדרתה המטפלת בכל הנושאים הקשורים לנקיון ותחזוקה של מבנים וציוד תתקיים בתל אביב בחודש נוב' השנה. התערוכה MAINCLEAN מאורגנת ע"י החברה ההולנדית NOWEA INTER ביחד עם החב' הישראלית תערוכות בינלאומיות ישראל בע"מ.

ביתן לאומי גרמני בתערוכת בטיחות בתל אביב

ממשלת גרמניה הטילה על משרד התעשיה ועל הגוף המטפל מטעמה בהשתתפות חברות גרמניות בתערוכות בחו"ל, לארגן את ההשתתפותה בתערוכת הבטיחות הבינלאומית שתתקיים בסוף השנה בתל-אביב.

זו פעם ראשונה שגרמניה תשתתף בביתן לאומי בתערוכה מקצועית בישראל. עד עתה נהגה גרמניה להשתתף ביריד טכנולוגיה הכללי המאורגן ע"י חב' מרכז הירידים בתל אביב. הביתן הגרמני יורכב מיצרנים אשר עד היום לא ניהלו עסקים עם ישראל ותהיה זו להם הופעת בכורה בישראל וכן מיצרנים, אשר יש להם נציגויות וסוכנים בישראל. כך או כך השתתפות החברות מסובסדת ע"י ממשלת גרמניה. ההחלטה על ההשתתפות בתערוכת הבטיחות SAFIMED בתל אביב התקבלה לאחר חתימת ההסכם עם הפלשתינאים באוסלו ולפי מקורות גרמנים, היתה לכך השפעה, שכן חברות גרמניות רואות בישראל בסיס עתידי לפעילותן במזרח התיכון. יתר על כן, הגרמנים מעריכים כי הם "מבקשים" להשתתף במכרזים בינלאומיים של פרויקטים, שימומנו ע"י הבנק העולמי, כחלק מתהליך השלום והם מבקשים לתקוע יתד בישראל, כדי שיקל עליהם להתמודד.

מפגש ראשון של מציגים ישראלים עם בכיר מיריד קלן.

לראשונה יתקיים בתל-אביב מפגש בין כ-150 יצרנים ישראלים המשתתפים בתערוכות הבינלאומיות בקלן, עם מר JAN POTHOF מנהל אגף התערוכות ביריד קלן, כך נמסר מחברת איטקס נציגת יריד קלן בישראל.

ישראל משתתפת זה כבר תקופה בתערוכות הבינלאומיות בקלן. בחלקן, מכון היצוא מארגן ביתנים לאומיים ובאחרות יצרנים ישראלים משתתפים באופן עצמאי, בסיוע הנציגות המקומית של קלן.

מטרת המפגש, לסייע בקידום מטרותיהם של הישראלים, בשיפור המיקומים הניתנים להם בתערוכות, תנאי ההשתתפות, שירותים חיוניים וכד'.

מר JAN POTHOF אחראי אישית לתערוכות ENSORGA, SPOGA, GAFA, ORGATEC, PHOTOKINA, OPTICA, Entsorga HARDWARE, ועוד. בכולן יש השתתפות ישראלית.

המפגש הקרוב ייערך ב"גן אורנים" ביום ד' 1 ביוני בשעה 12:30 ויכלול ארוחת צהרים.

השתתפות היצרנים אינה כרוכה בתשלום.

GLEE '94 לגינון וזמן פנוי באנגליה

664 יצרנים מאנגליה ו-148 מחו"ל יציגו בתערוכה החשובה לגינון וציוד לזמן הפנוי שתתקיים בבירמינגהם בחודש ספטמבר הקרוב (11-13). התערוכה מיועדת לאנשי מקצוע. בתערוכה הקודמת בשנה שעברה ביקר מספר שיא של כ-20,000 קניינים.

תעשיית היציקה בארץ בסיוע מכון המתכות צועדת לחזית הטכנולוגית בעולם

"מפעלי היציקה המתכננים להתפתח, לגדול, לחדש ציוד, להשיג ספקים חדשים וחומרי גלם, חייבים להשתתף באירוע המתכת הגדול בעולם בדיסלדורף 15-22 ביוני '94"...

שיחה עם זמיר קורן, ראש המעבדה ליציקה-מכון המתכות הישראלי.

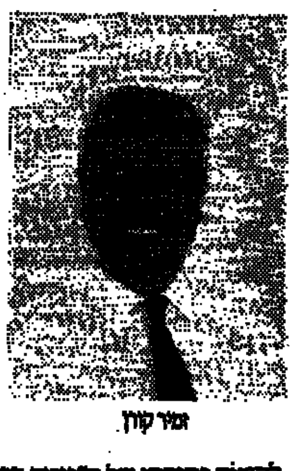

זמיר קורן

לקראת פתיחתו של ה"פורום הבינלאומי למתכת" בדיסלדורף נפגשנו עם זמיר קורן ראש המעבדה ליציקה של מכון המתכות הישראלי בטכניון, הרוח החיה מאחורי התארגנותה של תעשיית היציקה בארץ בביתן תדמית באירוע בדיסלדורף והיוזם של משלחת אנשי מקצוע היוצאת לאירוע מטעם הטכניון בחיפה.

ש: מה תפקידו של מכון המתכות המעבדה ליציקה?

ת: מכון המתכות בטכניון בחיפה הוקם במטרה לשרת את התעשייה הישראלית ולמעשה משמש כגשר בין האקדמיה לבין התעשייה בכל הנושאים הקשורים במתכת. במכון עצמו קיימות מעבדות העוסקות ביציקה, רכב ומכונות, מטלורגיה ותכונות מכניות, קורוזיה וטיפולי שטח; נושאים להם נזקקת תעשיית המתכת.

בתחום היציקה פועל המרכז ליציקה בו חברים מרבית מפעלי היציקה בארץ והמרכז לצרכני יצוקים בו חברים מפעלים הצורכים מוצרים יצוקים. המכון מסייע הן למפעלי היציקה והן לצרכני היצוקים ופועל בין השאר להידוק הקשרים ביניהם. מפעלי היציקה ומפעלי המתכת בכלל פונים למכון בנושאי חקר כישלונות ומכסים לבדוק עם חוקרי המכון את הגורמים לכישלון והדרכים למניעתו. פעילות נוספת של המעבדה ליציקה מוקדשת למחקר ופיתוח תעשייתי. בדרך כלל עובדים עם שותף מהתעשייה, המעוניין לחקור ולפתח נושא מסוים. המחקר נערך במעבדה במשולב עם התעשייה תוך בדיקה בשטח של הממצאים וקבלת היזון חוזר בתהליך המחקר. במחקר מסוג זה מפתחים תהליכי יציקה שונים; חומרים חדשניים כמו חומרים מורכבים של מתכת וקרמיקה המקדמים את תעשיית היציקה לחזית הטכנולוגית בעולם. בארץ קיימים מפעלים אחרים שהבסיס להקמתם נבע מרעיון שפותח והתגבש במכון ועבר ליישום תעשייתי.

יציקה היא טכנולוגית ייצור מורכבת הכרוכה בתהליכים מסובכים ולכן כל נושא הזמנת מוצרים יצוקים הוא בעייתי. המכון מסייע למפעלים שצורכים יצוקים בהכנת מפרטי הזמנה מדויקים וע"י כך מסייע גם ליצרן לעמוד על דרישות האיכות של היצוקים ההולכות וגדלות כל הזמן.

המכון פועל כגוף עצמאי ללא מטרות רווח והוא משותף למוסד הטכניון למחקר ופיתוח בע"מ ולמשרד התמ"ס המסייע לו במימון מחקרים. המפעלים החברים במרכזים נהנים מקשר מקצועי שוטף עם חוקרי המכון ומקבלים שרותי ייעוץ, פיקוח הדרכה ובדיקות.

ש: מה היקף תעשיית היציקה בארץ?

ת: מבחינה איכותית עוסקת תעשיית היציקה בארץ בכל שיטות היציקה הקיימות הן בחומרים והן בטכנולוגיות. בנושא חומרים יוצקים ברזל על סוגיו השונים, פלדות, פלדות מתוחכמות, מתכות אל-ברזליות כמו אלומיניום, נחושת, אבץ ולאחרונה מתכונים לצקת גם מגנזיום. לראשונה הולך ומוקם בארץ מפעל שייצר מגנזיום מתכתי מחומרי גלם הנמצאים בים המלח. מדובר במפעל עם היקף השקעות צפוי של 350 מיליון דולר. בתכנית המפעל לגנוס נתח משמעותי מהשוק העולמי של המגנזיום ההולך וגדל במהירות. זהו פיתוח עתידי חשוב, שכן בעולם הולכת וגדלה השאיפה להקטין את משקל היצוקים והמגנזיום הינו מתכת קלה עוד יותר מהאלומיניום, שדוחק את המתכות הברזליות מאותה סיבה. מפעל ההפקה בארץ נועד לכן לייצר מגנזיום מתכתי ולהוביל לפתסגות מגנזיום ליציקה לשימוש עבור התעשייה הישראלית ועבור תעשיות בחו"ל בעיקר תעשיית הרכב.

ש: בחודש הבא יפתח בדיסלדורף אירוע המתכת החשוב כמוביל בעולם לענף, מה יכולה לדעתך, להיות תרומת האירוע לתעשיית היציקה בארץ?

ת: צריך לזכור שהפורום הבינלאומי לטכנולוגיה הכולל שלוש תערוכות וכנס מקצועי הינו האירוע החשוב ביותר בעולם לענף המתכת ואין לו מתחרה בתחום זה.

בתערוכת GIFA ליציקות מציגות כל החברות המובילות בעולם חומרים חדשים, טכנולוגיות חדשות בנושאי יציקה, מכונות ליציקה, חומרי גלם להתכה, שיטות חדשות, אמצעי בקרה ומדידה ושימוש במחשבים בתהליכי יציקה שהולך ומתרחב בענף.

בתערוכת METEC מוצג כל תחום התהליכים המטלורגיים, הבקרה המטלורגית, תחום המערכים כל מפעל מתכת. ניתן יהיה לראות בה ציוד למעבדות, מעבדות מטלורגיות, ציוד בקרה, ספרות מקצועית ועוד.

בתערוכת THERMPROCESS יוצגו תהליכים תרמיים שהם חלק חשוב בתהליכי יציקה ותהליכים מטלורגיים אחרים.

התערוכה משתרעת על שטח של 200,000 מ"ר. דרושים ימים אחדים כדי לראות את כל המציגים, להבין ולקלוט את החידושים. אנשי תעשיית היציקה בארץ יוצאים מזה שנים לאירוע ובתקופת התערוכה כולם נפגשים עם כולם בדיסלדורף.

בשנים האחרונות עוברת תעשיית היציקה בארץ תהליך של התבגרות ויש גורמים הרותמים את התעשייה הזו להשקיע ולהיכנס לתחומים מתוחכמים יותר. הסכמי הסחר עם השוק המשותף מאלצים את כל המפעלים לקבל הסמכה של תקים בינלאומיים. מטבע הדברים מפעלים ירכשו לשם כך ציוד ביקורת, ציוד הכנה ומכונות מודרניות אוטומטיות לייצור. בנוסף, הצרכנים עצמם נעשו קפדנים יותר ודורשים איכות גבוהה, מועד אספקה קצר, תהליכי גימור מדויקים, אמינות וכד'. מפעל יציקה שלא ישתפר ויעמוד בדרישות הצרכן לא יוכל לשרוד.

לדעתי כל מפעל שחושב להתפתח — ואין הרי מפעל שלא חושב על כך – שרוצה לגדול, לחדש ציוד או להכיר ספקים חדשים וחומרי גלם ימצא הכל בתערוכה.

אני מעריך שכל מי שעוסק בתחום היציקה לא יוותר על הביקור בתערוכה שהיא המפגש המקצועי החשוב ביותר לענף.

ש: מה יש ליצרנים הישראלים להציג בתערוכה זו?

ת: 14 מפעלים מישראל משתתפים בתערוכה בביתן תדמית המאורגן ע"י מכון היצוא הישראלי ביניהם: עשות אשקלון, מורגל, יציקות פינקלשטיין, תפן יציקות, הבונים, י. הירש, מעיין, כביזן, U.P.C. תדירן, עמיעד. מבין המציגות ראוי לציין את חברת קוביטל שפיתחה מכונה ממוחשבת הבאה לסייע לתעשיית היציקה, המכונה משמשת לייצור מודלים ישירות מהמחשב. זוהי מהפכה טכנולוגית משמעותית בענף.

המשתתפים בתערוכה ינצלו את מכוחותם של עשרות אלפי אנשי המקצוע המבקרים בתערוכה כדי ללמוד על מגמות עתידיות וליצור קשרים עסקיים חדשים.

עפרה קדרון

לראשונה אישרה נציבות הקהילה האירופית מפגש לשתוף פעולה MEDPARTENARIAT בישראל.

מכון היצוא התמנה כיועץ נציבות השוק בישראל.

מאת: עפרה קדרון

המפגש לשתוף פעולה

MEDPARTENARIAT יתקיים בישראל במהלך אוקטובר 1995. לדברי רחלה וינשטוק, מנהלת שווק אזורי ופרוייקטים, ומיקי אדמון הממונה על תחום הקהילה האירופאית, זו הפעם הראשונה, שנציבות השוק מאשרת אירוע מסוג זה לישראל. מאז תחילת תהליך השלום מורגש בנציבות יחס אוהד כלפי ישראל. בעבר, אומרת גב' וינשטוק אפילו ארועים שהיו במסגרת תקנון הנציבות, נדחו "הלך ושוב", והיה קשה מאד לגייס את המערכת לפעילות בישראל. עתה, נעשה נסיון רציני מאד של נציבות הקהילה האירופית לעודד יוזמות של שיתוף פעולה עם ישראל, בעיקר בתחומי הטכנולוגיה והמדע.

יוזמת ה-PARTENARIAT

מאז 1988 החלה נציבות הקהילה האירופית לארגן פרוייקטים שמטרתם לעודד שיתוף פעולה עיסקי ותעשייתי בין חברות קטנות ובינוניות מאזור מסוים באירופה, לבין חברות אחרות באירופה. די מהר התפשטו ארועים אלו גם לאזורים הקרובים לקהילה כמו מזרח אירופה והמזרח התיכון.

עד היום אורגנו מפגשים של שיתוף פעולה EUROPARTENARIAT בסקוטלנד, איטליה וצרפת. הארוע הקרוב יתקיים בפולין ביוני 1994. אישור הקהילייה האירופאית למפגש בפולין נרמז, כנראה, כי פולין עומדת להצטרף בקרוב למדינות השוק המשותף.

מארגני האירוע מסייעים ביצירת הקשרים העיסקיים על ידי תיאום פגישות מראש בין החברות המקומיות, שהן המארחות, לבין החברות האורחות. תיאום זה נעשה באמצעות יועצים שנציבות השוק ממנה עבור כל מדינה ומדינה. המפגש בתוך מדינה החברה בשוק המשותף ממומן במלואו על ידי הנציבות. הנציג הישראלי הוא כאמור מכון היצוא באמצעות מיקי אדמון.

בכל מפגש כזה נוטלות חלק כ-300 חברות קטנות ובינוניות הנבחרות בקפידה על ידי הנציג המקומי. פרופיל של החברה, נתונים מספריים וכן תיאור שיתוף הפעולה הנדרש על ידי החברה מתפרסם בקטלוג המופץ בין כל הנציגים של השוק ברחבי אירופה. הקטלוג מאפשר להברות האורחות המגיעות למפגש, לאתר חברות מקומיות עמן יוכלו להפגש, ולבחון אפשרויות לשיתוף פעולה. הקשרים העיסקיים העשויים להווצר הם מגוונים ויכולים להיות ברמה של מחקר ופיתוח, ייצור, פיננסיים, תקשורת, ועד JOINT VENTURE.

MEDPARTENARIAT

החל מ-1992 החלה נציבות הקהילה האירופאית לערוך פרוייקטים מיוחדים במתכונת EUROPARTENARIAT לעידוד אזורים במזרח התיכון, כאשר הראשון בהם היה MEDPARTENARIAT בטורקיה. במסגרת זו אושר גם מפגש בישראל בשנת 1995 שיתקיים כנראה בירושלים.

PARTENARIAT EC – MIDDLE EAST

במסגרת אירועי הקהילה האירופית, מתוכנן מפגש מיוחד לשיתוף פעולה עסקי בין חברות ישראליות, פלסטינאיות, ומצריות עם חברות אירופאיות PARTENARIAT EC - MIDDLE EAST שיתקיים בין ה 6-7 לדצמבר 1994 בקהיר.

ביום עיון שנערך מטעם הקהילה האירופית בשיתוף עם מכון היצוא הישראלי הציגו ANDRE HASPELS נציג הקהילה האירופית ו-DR. PETER GROPFRICH, מנהל לשכת המסחר גרמניה – מדינות ערב את מתכונת המפגשים בקהיר ואת הפוטנציאל הטמון בהם לחשיפת היצואן הישראלי בפני חברות מזרח תיכוניות ואירופאיות. הדוברים ציינו כי מטרת המפגש בקהיר לנצל את ההזדמנויות הכלכליות והעיסקיות הטמונות בהסכם שלום כדי לעודד פרוייקטים של שיתוף פעולה, שיתמכו בתהליך הפוליטי.

הגוף המארגן את האירוע בקהיר הוא לשכת המסחר גרמניה – מדינות ערב. מוטה נציג בכל מדינה שירכז את ההשתתפות של מדינתו. עד היום אישרו השתתפותן - ישראל, מצרים והפלסטינים. צפויה השתתפות ירדן, אף כי אין עדיין סיכום בענין. מימון הפרויקט נעשה באמצעות נציבות הקהילה האירופית כ-70% מההוצאות. יתרת התקציב מגיעה מהחברות המארחות, המשלמות דמי השתתפות מינימליים עבור תא התצוגה, הקטלוג והשרותים הנוספים. החברות האורחות אינן משלמות דמי כניסה ואף זוכות להסעה מהשדה למלון, לארועי תרבות, לארוחות חגיגיות וכו"ב.

עד היום, אומר מיקי אדמון, לא היה מפגש בהיקף כזה בין חברות אירופאיות לבין חברות במזרח התיכון, ובין חברות מהאזור לבין עצמן. אין ספק שזוהי זו פריצת דרך בנושא של שיתוף פעולה אזורי.

מרכז הסחר הישראלי ברוטרדם: הקשר הישיר לתערוכות בחו"ל

מרכז הסחר הישראלי, המהווה חלק מפארק הסחר הבין לאומי ברוטרדם, מתמחה בארגון תערוכות מקצועיות באירופה בעבור יצואנים ישראלים הפועלים במסגרת המרכז.

היצואן המיוצג במרכז זוכה לבנית מערך שיווק אישי, המותאם אינדיבידואלית לצרכיו, לקוחות פוטנציאלים מאותרים ומוזמנים אישית ע"י נציגי המרכז, המלווים אותו בתיאום פגישות ספציפיות בעת התערוכה. היקף הקניינים המבקרים בתצוגות היצואנים הישראלים המיוצגים ע"י המרכז, כפול מהממוצע וכב"ל היקף העסקאות שנחתמות במסגרת התערוכה.

מרכז הסחר הישראלי ברוטרדם, בבעלות ממן ואיש העסקים הישראלי א. ליבני, הוקם ביוזמת ובחסות משרד התעשיה והמסחר, מכון היצוא הישראלי וממשלת הולנד.

נמל התעופה בן גוריון, לוד 70100 ת.ד. 58
טל: 08-271920-5 פקס: 08-235166

תערוכות נבחרות ברחבי העולם במהלך יוני – אוגוסט 1994

מתוך מדריך איטקס לתערוכות וירידים בחו"ל 1994 בזכות אל על

סינגפור	01.06.94 – 04.06.94	COMMUNIC ASIA תערוכה בי"ל לתקשורת אלקטרונית
מילנו	03.06.94 – 06.06.94	CHIBIDUE יריד בי"ל למתנות, תמרוקים תכשיטי אופנה ואביזרי עישון
הנובר	03.06.94 – 08.06.94	INTERSCHUTZ תערוכה להגנה ושירותי כיבוי אש, מניעת אסונות, חילוץ והצלה
לאס וגאס	04.06.94 – 07.06.94	JEWELRY תערוכת תכשיטים בי"ל
פרנקפורט	05.06.94 – 11.06.94	ACHEMA תערוכה בי"ל להנדסת כימיה וביוטכנולוגיה
פריס	06.06.94 – 10.06.94	SIAL BOISSONS תערוכה בי"ל למשקאות
מינכן	07.06.94 – 11.06.94	TRANSPORT יריד בי"ל ללוגיסטיקת הובלת נוסעים ומטענים
בייג'ין	07.06.94 – 11.06.94	BEVERAGE & CHINA BREW תערוכה בי"ל לטכנולוגיות משקאות, מוצרי מזון וציוד אריזה
וינה	09.06.94 – 13.06.94	VINOVA יריד ליין, אלכוהול ויקבים
דיסלדורף	15.06.94 – 22.06.94	GIFA יריד בי"ל ליציקות
דיסלדורף	15.06.94 – 22.06.94	METEC תערוכה בי"ל לטכנולוגיות מטלורגיות
דיסלדורף	15.06.94 – 22.06.94	THERMPROCESS תערוכה לכורים תעשיתיים ומוצרים תרמיים
בירמינגהם	20.06.94 – 24.06.94	ELECTRO TECH תערוכת אלקטרוניקה וחשמל
סיאול	21.06.94 – 25.06.94	תערוכה בי"ל למיכשור אלקטרוני
פרג	21.06.94 – 25.06.94	KUK יריד בי"ל לבתי מלון, אירוח, מזון ומשקאות
פירנצה	24.06.94 – 26.06.94	PITTI IMMAGINE יריד לאופנת ילדים, נוער ואביזרים
ניו יורק	26.06.94 – 28.06.94	NAMSB אופנת ספורט לגברים
מל בורן	26.06.94 – 29.06.94	INTERBUIUD AUSTRALIA תערוכה בי"ל לחומרים וציוד לבניה
ורשה	27.06.94 – 01.07.94	EUROPACKTEC תערוכה בי"ל לאריזה
ורשה	27.06.94 – 01.07.94	INTERPLASTICA יריד בי"ל לפלסטיק
פריס	02.07.94 – 04.07.94	MODE ENFANTINE יריד אופנת ילדים
הונג קונג	07.07.94 – 10.07.94	EIE תערוכה בי"ל לתעשיית האלקטרוניקה, ציוד בדיקה ומיכשור
ניו יורק	10.07.94 – 13.07.94	IFFCS SUMMER תערוכה בי"ל למזון ומעדנים
שיקגו	17.07.94 – 19.07.94	NSGA תערוכה בי"ל לציוד ספורט
ניו יורק	24.07.94 – 27.07.94	JA תערוכת תכשיטים בי"ל
דיסלדורף	31.07.94 – 03.08.94	CPD יריד בי"ל למגמות באופנה
דיסלדורף	31.07.94 – 12.08.94	SALON SCHUH AKTUAL מגמות בהנעלה
קלן	05.08.94 – 07.08.94	HMW יריד בי"ל לאופנת גברים
קלן	05.08.94 – 07.08.94	INTER JEANS יריד לאופנה ספורטיבית וג'ינס
סן פרנסיסקו	06.08.94 – 10.08.94	יריד מתנות בי"ל
מינכן	20.08.94 – 23.08.94	MODE WOCHE יריד אופנה בי"ל
בירמינגהם	21.08.94 – 23.08.94	PREMIER COLLECT יריד אופנה
פרטוריה	24.08.94 – 04.09.94	יריד הקלאות
קלן	26.08.94 – 28.08.94	CHILDREN AND YOUNG PEOPLE יריד בי"ל לציוד ואופנת ילדים ונוער
פרנקפורט	27.08.94 – 31.08.94	היריד הבי"ל של פרנקפורט למוצרי צריכה
דיסלדורף	27.08.94 – 04.09.94	CARAVAN SALON יריד בי"ל לקרוואנים
מינכן	28.08.94 – 31.08.94	ISPO יריד בי"ל למוצרי ספורט, ציוד ואופנת ספורט
ורשה	29.08.94 – 02.09.94	EUROBUILD יריד בניה בי"ל
ניו יורק	30.08.94 – 01.09.94	ISC EXPO EAST תערוכה בי"ל לבטחון
בולוניה	31.08.94 – 02.09.94	תערוכת הנעלה

כרטיס הטיסה שלך לתערוכות וירידים ברחבי העולם

אל על EL AL

חדשות אל על

מטוס הבואינג 747-400 של אל על הגיע לארץ

מטוס הבואינג 747—400 הראשון מבין שני המטוסים אותם רכשה חברת אל על, בעלות של כ-150 מיליון דולר האחד, הגיע לארץ ב-29 באפריל 1994 בטיסת בכורה.

במטוס הבואינג מותקנים אבזרים שונים מהחידושים הקיימים לנוחות הנוסעים: מסכי טלביזיה אישיים בכל מושב בכל המחלקות, מערכת וידאו המציעה שישה ערוצים שונים בהם משודרים סרטים משך זמן הטיסה. וכן מערכת שמע סטריאופונית ובה מבחר של תשעה ערוצים לבחירה.

טכנולוגית המטוס תוכננה עם דגש רב לאיכות הסביבה ובמטרה להיות ידידותית לסביבה.

המחלקה הראשונה הממוקמת בקדמת המטוס הגדולה ומונה שישה-עשר מושבים. בכל מושב מותקנת מערכת אלקטרונית המשמשת לפתיחות ההדום לרגלים המאפשר ישיבה בנוחות מירבית והורדת משענת הגב למצב שינה.

ספריית VCR של קרטי 8 מ"מ תאפשר לנוסעים לבחור בסרט כלבבם לשימוש במכשיר הווידאו אשר במושבם.

מחלקת העסקים ממוקמת מיד לאחר המחלקה הראשונה ובה 52 מושבים מרווחים ונוחים. ואילו מחלקת התיירים ממוקמת בחלקה בסיפון העליון ובחלקה מיד לאחר מחלקת עסקים.

אל על היא החברה היחידה המפעילה מטוסי 747—400 חדישים בקו המפעלרי תל-אביב – ניו יורק.

תוכנית "הנוסע המתמיד" של אל על צוברת תאוצה

תוכנית הנוסע המתמיד של אל על הופכת פופולרית יותר ויותר ומספר הנוסעים המצטרפים אליה גדל מידי חודש בקצב מרשים.

הנהלת החברה משקיעה מאמצים רבים כדי לשפר התוכנית ולהגדיל מגוון ההטבות הניתנות לנוסעים החברים בה וכבר עשתה רבות כדי לעשות התוכנית לאטרקטיבית וכדאית.

השיטה הנהוגה באל על נותנת יתרון בולט לחברי המועדון על פני התוכניות של החברות הזרות. "הנוסע המתמיד" של אל על מגיע לכרטיס הבונוס בתכיפות רבה יותר. למשל: חבר המועדון של אל על שהשלים 3 וחצי טיסות הלוך-חזור לארה"ב במשך תקופה מוגדרת, זכאי לכרטיס בונוס לארה"ב. החברות הזרות יזכו בכרטיס בונוס רק לאחר השלמת 5 סבבים ומעלה. יתרון זה דומה גם בטיסות לאירופה.

30 יצרנים ואנשי עסקים מישראל השתתפו במפגש שת"פ כללי בטורקיה.

ישראל הוזמנה כמשקיף ל-BSEC – ההתארגנות הכלכלית של מדינות הים השחור.

30 יצרנים ואנשי עסקים מישראל השתתפו בחודש שעבר במפגש שיתוף פעולה באיסטנבול. באירוע MEDPARTENERIAT יזום ע"י השוק המשותף השתתפו מצד הטורקים כ-300 חברות ומצד האירופים כ-500 אנשי עסקים. ישראל הוזמנה להשתתף, למרות שאינה חברה בשוק המשותף.

המצב הכלכלי והשינויים התכופים בערך המטבע המקומי, ביחס לדולר, מחייבים היום יצרנים טורקיים להפנות מאמצים רבים לעבר היצוא. הדבר הודגש מאד במפגש האחרון, חלק מאנשי העסקים מישראל דווחו על הזמנות יצואת דומן של הטורקים לעבור עסקות כבר במקום, תוך מתן הנחות מפליגות מהמחיר היצוא המקובל.

כלכלת הים השחור.

הפעילות הכלכלית בטורקיה מושפעת מאד מהנעשה בסביבתה הקרובה. צרכים משותפים תיאום כלכלי הניעו כמה ממדינות האזור שמסביב לים השחור ליצור התארגנות כלכלית.

ב-25 ביוני 1992 הוקם ה-BSEC (BLACK SEA ECONOMIC COOPERATION) בו חברות 11 מדינות: טורקיה, בולגריה, יוון, רוסיה, רומניה, אוקראינה, אלבניה, ארמניה, אזרבייג'ן, גרוזיה ומולדובה.

ההתארגנות, יוצרת שיווק של 350,000,000 צרכנים ו"רצף" גיאוגרפי של אחד מן האזורים העשירים ביותר באירופה, במחצבים וחומרי גלם.

שיתוף הפעולה בין המדינות, החברות, בא להסדיר את הייצור תוך ניצול היתרון היחסי של כל מדינה, הסדרי הסחר, התחבורה, תקשורת, תקנים, אישורים, מקורות אנרגיה, חקלאות, תיירות ועוד.

הגוף בו מתקבלות ההחלטות הוא פורום שרי החוץ של המדינות. היו"ר מתחלף כל חצי שנה. המזכירות ממוקמת באיסטנבול.

בראשית השנה שעברה הוחלט לצרף כמשקיפים את המדינות הבאות: ישראל, מצרים, תוניס, פולין וסלובקיה. המטרה היא לשתף את המדינות הללו בפרויקטים כלכליים.

ליוצאים לתערוכה לייצור חומרי אריזה Papro 94 דיסלדורף 25 - 31 במאי 1994

שרות אקספרס בגוש דן

הזמינו קטלוג התערוכה וכרטיסי כניסה בטלפון ונשלח את החומר ישירות למשרדכם.

איטקס שרותי תערוכות ומידע (1991) בע"מ
טל: 03-5754520
פקס: 03-5754525

שווקים בעולם

בעולם

ובמקום הראשון... שוב וול־מארט

FORTUNE

לגבי חברה בגיל העמידה מבצעת הרשת הקמעונית מס' 1 בארצות הברית תיקוי טוב למכונת צמיחה. ויש עוד הרבה בדרך, בבית ובמדינות אחרות

קבלת הפנים בווסטפורד, מסצ'וסטס, לא היתה חמה, אבל וול־מארט מתכננת עוד חנויות באזור

לרגע נראתה רשת החנויות וול־מארט כמו כל רשת קמעונית אחרת. החנויות בהנהה שהשיגו מעשה שגרה צמיחה דו־ספרתית במכירות נסוגו לעבר שיעור הצמיחה של 5% המקובל בענף. המכירות ירדו ב־מועדוני סם, וחלקה של החברה בער־ני מחסני החברים שמצוי בנסיגה. וול סטריט החליט לשאול: "הול מרך" נמכר מן המניות כמו לחמני־ות של השבוע שעבר.

גרוע עוד יותר: חברה הנושאת את ההיסטוריה שלה כמו הילה הו־אשמה בכל מיני צורות של התנה־גות בלתי הולמת: ניצול כוח עבודה זול בעולם השלישי, מתן השוואות מחירים כוזבות במישיגן, התערבות ברומן בין שני עובדים באותה החנות בניו יורק, קביעת מחירים רצחניים במדינת הבית שלה, ארקנסאו, איום על מבנק הדיים הינקי של כל גבר, אישה ופרה בוורמונט. כל שנותר היה שמישהו יאשים את סם וולטון, מי נוחתו עדן, שמכר מעט תחתונים במחיר מלא.

האם תם סיפור האגדות של וול־מארט בהולט. היא הפסיקה להיות החנות המקומית הקטנה בעיירה נידחת שאיש אינו מסוגל לבטא את שמה. במקום זאת היא תופסת מקום של כבוד ברשימת 500 החב־רות הגדולות של פורצ'ן, ליד אק־סון וג'נרל אלקטריק, ונתונה לאותו סוג של בדיקות הכבשות.

מנהלי וול־מארט תוהים על אובדן ההילה שלהם. אומר המנכ"ל דייוויד גלאס: "אתה שומע 'מה קרה לוול־מארט', למרות שהספ־נו בשנה שעברה מכירות בסך 12 מיליארד דולר. תוסיף השנה 14 מיליארד. אבל בסוף היום הקול הי־חיד שקובע הוא זה של הצרכן". בשנת הכספים שהסתיימה בינואר 1994 הגביעו הצרכנים בשביל וול־מארט במכירות בסך 67.3 מי־ליארד דולר, עלייה של 21%, ואי־לו הרווח עלה ב־17% והגיע ל־2.7 מיליארד דולר. המכירות בחנויות בהנהה עלו ב־8% לעומת השנה הקודמת – יותר מאשר אצל כל אחת מהמתחרות הגדולות, כולל 2% בקיימארט ו־5% בטארגט – אבל עדיין פחות מן המתוכנן. אחד האשמים היה הירידה במחירים של מוצרי טבק, חיתולים ומוצרים אחרים שהפחיתה 2% מן המכירות – לא משהו גדול, אלא שהמשמעות של 2% היא אובדן של מכירות בסך מיליארד דולר רק בחנויות בהנהה.

החברה פעלה בשנה של תחרות עזה וקשה במועדוני המחסן שלה ומפסקת עכשיו מורש את מועדוני סם כבר שהיה מכוננים... את עיקר הכוח שלה היה ב־... המאבק הזה בחברה קיימארט את מרבית החנויות של מחלקת פיים שלה לוול־מארט, והיא סוגרת את האחרות. סם ופרייסקוסטקו שול־טות עכשיו ב־90% מן השוק.

חודשים אחרי תחילתה שנת הכספים הנוכחית שלה נראית וול־מארט הרבה יותר טוב. המכירות בחנויות הנהנה השוות עלו במאר־רס ב־20%. החברה מצפה להכנסות בסך 82 מיליארד דולר השנה, עלי־יה של 22% בהכנסות, והאנליסטים צופים צמיחה שנתית של 18% במ־כירות במשך 5 השנים הבאות. ל־פיכך יגיעו מכירותיה בסוף המאה ל־150 מיליארד דולר.

מרבית הצמיחה תהיה בארצות הברית. החברה מתכננת להוסיף מדי שנה 110 חנויות בהנהה ו־25 מועדוני סם. מחלקת מרכז־העל שלה תוכפל בגודלה עם תוספת של 65 חנויות גדולות של מרכו־לים בהנהה. אבל החברה צומחת גם במקסיקו ופושטת בכל רחבי קנדה כמו חזית קרה, אחרי שרכשה את 122 חנויות וולקו מקמעונאי ביש מזל אחר, וולוורת.

אם כן, מדוע כל הדיבורים החד־ששות? משום שאין ספק שפני הדברים השתנו. החברה כל כך גדולה שהיא מסתבכת ביצירת כלכלות גודל הפוכות. למשל, גוד־לה מאיים על יכולתה הנודעת לת־הילה לחוש את התחרה על מדפיה באופנה של אותו הזמן. נשיא מחל־קת החנויות וול־מארט, ביל פילדס, שאל באחרונה את אחד הספקים כמה זמן יידרש כדי להתקין מדף עגול בכל אחת מ־2,500 החנויות של הרשת. "שמונה חודשים", הי־תה התשובה.

תרבות החברה, הנשק הסודי שלה, עומדת בפני איום דומה. החברה הונהגה מלמעלה אבל בחד־לה מלמטה, אסטרטגיה שבה נקט קודם סם וולטון והמריד גלאס הגדיל קסן של מנהלים בכירים. הצמיחה הבריחה את וול־מארט לארגן מחד־דש את עצמה לארבע מחלקות, וב־כך נוספה שכבה חדשה של מנהלים.

גם תמונת התחרותיות משתנה, ודבר זה תרם לביצועים שאינם יוצאי דופן של החברה בשנה שעב־רה. וול־מארט סובלת עכשיו מלחץ מחירים מצד חברות שפעם עשו ככל יכולתן לא לצאת למלחמה איתה. אלו כוללות קמעונאים מתמחים כמו דה לימיטד, שלישים בענף כמו הום דיפו וטויס אר אס וחברות קטלוגים כמו ספיגל. הת־וצאה היא שהמחירים הולכים מוז־לים עוד יותר.

מחלקת טארגט של דייטון האד־סון היתה הקוץ באליה של וול־מאר־ט. טארגט היא הקאדילאק של ענף המכירות הגדולות, והיא פונה בעיקר אל לקוחות חנויות הכלבו. אבל היא פוגעת בוול־מארט על ידי פשיטות גרילה של הוזלות ויח־סי ציבור. בשווקים אחדים האשימה טארגט את וול־מארט, בין היתר, באיכסוף לא נכון של מחיריה של טארגט בעת השוואת המחירים בי־ביתן. פקיד של וול־מארט אומר שהחברה מתנהגת בהגינות ושה־ארגים מתחמקת מן הנושא באמצ־עות הבצעת פרסים מן הדלפקים. ברגע שוול־מארט מפרסמת את הד־השוואות, הבכך פוגעת בצרכנים הד־רוצים לעשות השוואות מחירים.

למרות כל ההתקפות וההסבכות נגד החברה במדינות כמו מסצ'וסטס וורמונט, אומרת וול־מארט שתוכניותיה במזרח הרע מצ־ליחות כמו אלו שבדרום. למרות התנגדות בוורמונט תפתח השנה החברה בין 25 ל־35 חנויות חדש־ות בצפון מזרח ותפשט לראשונה על לונג איילנד, ניו יורק. באזור יש אוכלוסייה של 7 מיליון בני אדם, פי 3 מאוכלוסיית ארקנסאו, שם יש לוול־מארט 77 חנויות.

וול־מארט מסבבת על תשתית המידע שלה, מערכת היחידה המלאי בוקרת המכירה המחושבת בכר הי־ום לטובה ביותר בענף. אבל המעי־... מסוגלים לראות את מדעאותיהם מתות למעטה השלג.

אפילו בתוך אזור נתון יכולים דפוסי המכירות להיות שונים בצו־רה בולטת. ברגע עוקבת וול־מארט אחרי 6,000 משתנים של הרגלי קנייה של צרכנים – כולל דברים כמו זמן הקנייה – והתוכנתנים שלה מנסים להכניס למחשבים את כל המידע הנאסף. התוכנית היא להתאים כל מטר רבוע של שטח מדף בכל מחלקה של כל חנות ל־מוצרים הנכונים בכמות הנכונה ב־דיוק בזמן הנכון. אומר פילדס: "נהיה מסוגלים לשווק עד רמת בית האב היחיד אם בכוחנו למצוא את הטכנולוגיה הנכונה".

זהו "אם" גדול, אבל המטרה היא להגדיל את המכירות למטר רבוע ולהוריד עוד יותר את הוצאות התפעול. הפריון במכירות מהווה כבר זמן רב את מקור עוצמתה של וול־מארט – היא משיגה עכשיו כ־3,800 דולר מכירות על כל מטר רבוע. עם המשך ההצפה של השוו־קים שנותרו תהיה חשיבות גדולה יותר לפריון זה. בקנה המידה של וול־מארט עלייה של אחוז אחד שו־וה 500 מיליון דולר, בהתבסס על המכירות בשנה שעברה בחנויות בהנהה, בסך 52.3 מיליארד דולר.

במרכז־העל, המרכולים הגד־לים בהנהה, אין לוול־מארט יתרון ברור. בעוד שאין ספק בדבר הידע שלה בקמעונאות של סחורה כל־לית, לחברה יש פחות ניסיון במוצ־רים מתכלים או מזון מוכן. זה ישתנה, כמובן. בשנה שעברה היא השקיעה סכומים גדולים בתשתית הדרושה למרכולים, כולל שני מרכזי הפצה עצומים לטיפול בס־חורות יבשות ובסחורות מתכלות. והיא אוספת צוות של קניינים שרה לשיפור פעילות התוצרת והקל־איות שלה.

יהיו אשר יהיו החולשות שלהם היום, מרכזי־העל הרווחיים ביותר ובעלי תשואה גבוהה יותר מאשר החנויות בהנהה, משום שהתוספת בנפח המכירות מכסה ויותר את הוצאות התפעול הגבוהות יותר. לדברי כריסטינה אנה, סגנית נשיא בדונלדסון לופקין את ג'נרט, הת־שואה של מרכז־העל היא 36% על ההשקעה, לעומת 30% בהנהה ובחנ־ותה ו־20% במועדון סם.

אבל התשואות משתפרות ב־מועדוני סם, בשל הריכה בענף מועדוני המחסן בעל המכירות בסך 37 מיליארד דולר לשנה. עזרה נוספת היא החזרה לרעיון המקורי של מועדוני מחסן: מכירת 3,500–4,000 פריטים בכמויות גדולות עם מבחר מוצרים המיועדים לעסקים קטנים. למשל, הרשת מוסיפה קו של ציוד בישול וסכו"ם בשביל מסעדות וחביות שעווה של 220 ליטר בשביל רוחצי מכוניות. אומר נשיא מועדוני סם, דין סנדרס: "אנחנו נחיה או נמות לפי הביצו־עים שלנו".

יתרונה התחרותי הגדול ביותר בטווח הארוך של וול־מארט הוא תרבות הפריון הגדול שלה ומנה־לים בכירים הדואגים בקפדנות לקיים אותה. תעוזות יוזרה בחינה זאת היא בחלקה אוונגליות בפטיסטית דרומית, בחלקה עבודת צוות של קבוצת הספורט של האוניברסיטה של ארקנסאו ובחלקה תוצרה של יפן. וול־מארט נוהגת לכולם, מן המנכ"ל ועד לפקיד הקטן, לעבוד כמו חמורים תמורת שכר נמוך יח־סית, האור מתפארת בכך. אבל אתיקה עבודה חזרה רוחמים זאת גם מעשירה אנשים, לפחות בטווח הארוך, משום שהשכר של כולם כולל מניות. אומר פילדס: "תמיד היינו זולים, תמיד היינו מונעים מאוד על ידי ביצועים".

מאחר שבעלות על מניות היא הפרס על הביצועים העשויים, כ־אשר מחיר המניה יורד, כפי שירד בשנה שעברה ב־21% לפני שהת־אושש, החששים כולם לגבי המ־וטיבציה של העובדים. לדברי גלאס... "אין כל בעיה של מורל. האנשים שלנו מבינים שכשמרמצות המניה יהיה מחיר המניה צמוד לרוו־חים". בכל זאת יוצרת השנה החב־רה בהנהה מאגר מענקים במזומנים, שיחולקו אם החנויות יעמדו במטרות המכירות והרווחים. בשביל המשקיעים החיצוניים במני־ה, העלולים להיות פחות סבלנים, העלתה החברה את הדיווידנדים ב־31%, ל־17 סנט למניה.

הדרך שבה מוגרת החברה את הפער הזה בין ביצועים לבין שכר היא מה שוולטון כינה "מנהיגות של שרת". תפקידו של המנהל אינו להכתיב אלא לספק לעובדים את הדברים להם הם זקוקים כדי לשרת את הלקוחות בחנויות – מוצרים, הון, מידע, השראה – ואחר להפסיק להתערב בעבודתם. במשך מרבית ההיסטוריה של החברה סיפק סם וולטון אישית את המנהיגות הזאת, יחד עם קומץ מנהלים בעלי דעות דומות לשלו. אבל עכשיו נופל בחברה התפקיד יותר ויותר על שכבת הביניים של ההנהלה. החנו־יות בהנהה נקראו פעם מחלקה 1 ואורגנו באזורים של 100 חנויות ומחוזות בתוך האזורים בעלי 7–9 חנויות. אחר התפצלה מחלקה 1 למזרח ומערב (מחלקה 1 ומחלקה 1A), ובשנה שעברה שב התפצלה כל מחלקה לשתיים.

לגלאס יש עכשיו 5 רמות הנה־לה בינו לבין מנהלי החנויות. הוא מודה שהחברה הגיעה לרמה שבה איש אחד אינו מסוגל לנהל אותה. וזה בדיוק מה שהוא מרגיש למנה־לים: אל תנסו אפילו. תפסו את העסק. נהלו אותו חנות אחת בכל פעם. הפישוט הזה עובר גם את רמת החנויות. גלאס ביטל פעם תלונה של מחלקת הלוגיסטיקה – ואיש אינו מעביר יותר סחורות מ־אשר וול־מארט – במלים מן הסוג של: אתה יודע, גו, כל מה שאתה עושה זה להעביר סחורות ממקום למקום. מה כל כך קשה בזה?

ניהול החברה חנות אחת בכל פעם הוא עדיין השיטה הנהוגה ב־וולטון הול, האודיטוריום שבו כל אותן שכבות מנהלים מתכנסות מדי שבת בבוקר כדי לדון בעסקים ולקבל החלטות. 300 המנהלים מ־ריעים ל־25 החנויות בעלות המכ־ירות הגבוהות ביותר באותו השבוע ואחר מתפללים לעבוד על 25 החנ־ויות בעלות התוצאות הגרועות ב־יותר. יש מעין גאווה מעוותת בהודאה בטעויות ותיקונן. "יש הגד־רות נמוכה מאוד לשינויים", מ־ציין גלאס.

הנשאים העיקריים של ויכוח התרבות הם קבוצה קטנה של מנה־לים – בדרך כלל לבנים, גברים, בשנות ה־40 לחייהם – המצויים במירוץ לרשת את גלאס, 58. לא שהוא מתכנן לוותר על כסאו. למ־רות קבלת תפקיד היו"ר של קבוצת הבייסבול קנזאס סיטי רויאלס בש־נה שעברה, הוא מתעקש להישאר בוול־מארט. אבל גלאס הוא משוגע לבייסבול המבלה את חופשותיו בפלורידה בצפייה באימוני האביב של קבוצת בייסבול. ואף שהוא אוהד מושבע של קבוצת קרדינלס מסנט לואיס, הוא היה ידידו של יואינג קאופמן, הבעלים של הר־ויאלס שנפטר, וקיבל את התפקיד כדי לסייע לקרן הנאמנות שהיא עכשיו הבעלים של הקבוצה.

היורש הנרש כולל מנהלים שלמ־דו את העבודה מסם וולטון. פילדס, 44, מנהל את חנויות וול־מארט. ב־21 שנותיו בחברה הוא היה מוכר בחנות, מנהל חנות, מנהל קניות, עוזר האישי של סם, סגן נשיא למכירות ומנהל ההפצה. תפקיד אחרון זה מילאו עוד 4 מנהלים בכירים, כולל גלאס. אומר פילדס: "איני יודע אם אני חושש מכישלון בחברה שונה כשאני מחליף תפקי־דים. יש לנו רק מוצר אחד – החנות. אם אתה דואג לצרכן, תפקיד לא משנה לאמיתו של דבר".

סם גילה את דין סאנדרס, 45, מנכ"ל מועדוני סם, לפני 21 שנה, כשעבד בחנות וול־מארט ליד האוניברסיטה של ארקנסאו. סאנדרס היה אחד מבוגרי האוניברסיטה הראשונים שגייס סם. גד האודין, 48, בוגר וסט פוינט, היה מנהל ההפצה של חברת מאתלבר כאשר וול־מארט חטפה אותו לתפקיד זה לפני 8 שנים. בצורה הטיפוסית לו־ול־מארט של הפיכת מומחה לדבר אחד למומחה כללי, עשה אותו גל־אס למנכ"ל של מקליין, חברה לייצור מזון ולהפצה בעלת מחזור של 6.5 מיליארד דולר לשנה. מקליין, שהגדילה בשנה שעברה את מכי־רותיה ב־35%, היא הספקית הגדו־לה במדינה לחנויות נוחות וכמעט שאינה מורגשת בתוך האימפריה של וול־מארט.

וול־מארט מנסה להתרחב מחוץ לגבולות ארצות הברית, בעיקר באמריקה הלטינית. להפתעתה גילתה החברה שתרבותה מסוגלת לחצות גבולות ואפילו מחוזקת על ידי הלהט הלטיני. "מעולם לא ראיתי חנות של וול־מארט פורחת כל כך", אומר בובי מרטין, 45, מנ־הל הפעילות הבינלאומית של החברה, על פתיחתה של חנות חדשה במונטריי, מקסיקו. בחנות־על במקסיקו סיטי, ענק המשתרע על שטח של 22,000 מ"ר, היה כה־קשה מסוימת קהל גדול כל כך שהקונים נאלצו להמתין שעתיים רק כדי להיכנס לחנות. כמעט 50% מן המוצרים הם מתוצרת אמריק־נית. אבל המזון, שלא במפתיע, משקף את הטעם המקומי.

רכישת 122 חנויות וולקו בקנ־דה בראשית השנה מעמידה את החברה קרוב מאוד למטרותיה להי־ות הקמעונאית הדומיננטית בצפון אמריקה. וולקו היתה הרביעית ב־גודלה בין רשתות החנויות בקנדה, אחרי זלרס, קיימארט וקנדיאן טי־יר, וחלק מן המלאי שלה היה בן שלוש שנים. אבל גלאס השאיר את מרבית ההנהלה הבכירה. הוא רוצה חברה בניהול קנדי ומאמין שהמנה־לים הקנדיים ישגשגו תחת שיט־תה של וול־מארט. הוא גם שלח צוות משימה של 20 מנהלים מא־רקנסאו כדי להעלות את חלקו לר־מה של וול־מארט. אם תוכל וול־מארט להעלות את המכירות, העומדות היום על 800 דולר למ"ר, לקרבת הממוצע שלה, תהיה גם קרה בבעלותה.

אף שככל הנראה תצטרך וול־מארט ללמוד לא להתגלם כל כך, יש עדיין מספיק קרים בארצות הב־רית שיקדמו אותה בברכה, משום שהסיבה העיקרית לקוממה של החברה – שווי גדול ביותר תמורת הכסף – מושכת מכדי שהצרכנים יוכלו להתעלם ממנה. ולמרות שנראה שהיא נמצאת בכל מקום, העובדה היא שהיא שולטת בפחות מ־15% מעסקי הקמעונות בארצות הברית וקרוב לוודאי שבפחות מ־3% מעסקי המכולת. במקסיקו ובד־רום אמריקה קורא לחברה שוק של 400 מיליון בני אדם, הרעבים ל־מוצרים אמריקאיים במחירים שווים לכל נפש. לא קשה להבין למה מסוגלת וול־מארט להגיע.

הטרז'רי בונדס מתאוששות נסיקת מחירי הקפה נמשכת

וול סטריט

ביום שישי התפרסם מדד המחי־רים לצרכן בארה"ב לחודש אפריל, שעלה ב־0.1% בלבד. הנתון החיו־בי המריץ את שוק הטרז'רי בונדס ובעקבות זאת גם את הבורסה בניו־יורק.

למרות זאת נסגר מדד דאו ג'ונס בעלייה של 0.19% בלבד, בשל מ־כירת מניות תקשורת מחשבים. יחס המניות העולות ליורדות היה כמעט 1 ל־1 וכ־252 מיליון מניות החליפו ידיים.

מכירת מניות בתחום תקשורת המחשבים באה בתגובה לדו"ח הרבעוני המאכזב של חברת סיסקו. הדבר האיב במיוחד על מדד נסדק, המכיל הרבה מניות טכנולוגיות, והוא נפל ב־3 נקודות ל־717 נקודות.

בנוסף לכך ניכר היה כי למרות התעודדות שוק האג"ח, מעדיפים המשקיעים להמתין לפגישת ועי־דת השוק הפתוח של הפדרל רזרב, שתתקיים ביום שלישי, כדי לראות האם יוחלט על העלאה נוספת ברי־בית בארה"ב.

לדברי כלכלנים, דווקא העלאת הריבית בפגישה עלולה להביא להתייצבות שוק המניות ולהתחל־תה של מגמה חיובית יותר: מהלך זה יפזר את אי הוודאות, שהעיבה על שוקי ההון בחודשים האחרונים לגבי מגמת שיעורי הריבית בארה"ב.

אירופה

המגמה באירופה היתה ביום שישי מעורבת, עם עליות מחירים בפאריס ובפרנקפורט וירידות ב־לונדון ומילנו. נפחי המסחר היו נמוכים בשל העדרם של משקיעי רבים לרגל חג.

בלונדון ירד מדד פיננשל טיימס ב־0.59% בשל חולשת שוק האג"ח הממשלתיות המקומיות והירידות שנרשמו בוול סטריט יום קודם.

בפרנקפורט עלה מדד דקס ב־0.67% בעקבות התאוששות מניות־הן של החברות מטלגזלשאפט וטיסן והתחזקות החוזים העתידיים.

לדעת הסוחרים ימשיכו עליות המחירים לאורך השבוע, עקב הורדת הריבית בגרמניה והתחזקותן של האג"ח הממשלתיות.

מניית מטלגזלשאפט עלתה ב־17.28% בעקבות פרסום דו"ח חיובי יחד עם תוכנית לשינוי מבני בחברה.

בפאריס עלה מדד סי.איי.סי ב־0.47%, מתחת לשיאי היום. בראשית היום עלה המדד בחוזקה עקב פרסום מדד המחירים לצרכן בארה"ב, אך מאוחר יותר נשחקה העלייה בשל התפתחות מגמה זהירה יותר בתחום החוזים העתידיים.

במילנו ירד מדד מיבטל ב־0.34% עקב מכירות עמודות לקראת פקיעת חוזי מאי ובשל מימושי רווחים לע־ליות היפות שהיו בבורסה בשבוע החולף.

למרות התיקון, המגמה הבסיסית היא כעת חיובית ביותר עקב הקמתה של ממשלה חדשה. בנוסף לכך, החל להסתמן עניין מוגבר גם מצד משקי־עים זרים. כמובן, עליות המחירים הניכרות שחלו בבורסה מאז סוף מא־רס נבעו בעיקר מביקושים מקומיים.

מזרח רחוק

במזרח היו ביום שישי מגמות חיוביות כמעט בכל הבורסות המ־רכזיות.

בטוקיו עלה מדד ניקיי ב־0.23% בסוף יום מסחר שקט. גם ביום שישי קיבלה הבורסה עידוד מהמשך התחז־קותו של הדולר מול הין.

את העליות הובילה בראשית הבו־קר התחזקות החוזים העתידיים, אם כי בהמשך היום נשחקה העלייה עקב מכירות עמודות לקראת סוף השבוע. נפח המסחר היה 400 מיליון מניות.

המגמה בשבוע הנוכחי תלויה, לדברי הסוחרים, בחוזק של הדולר.

בהונג קונג המשיכה ביום שישי התאוששות הבורסה מנפילות המחי־רים החדות של השבועיים האחרונים. מדד האנג סנג נסגר בעלייה של 2.88%.

את העלייה הובילו ביקושים גדו־לים מצד משקיעים זרים, שהצליחו להתגבר על גל של מימושי רווחים גם כאשר עבר המדד את רמת ה־9,000 נקודות.

ריביות

ביום שישי התפרסם מדד המחי־רים לצרכן בארה"ב לחודש אפריל. המדד עלה ב־0.1% בלבד, בעוד שהציפיות היו לעלייה של כ־0.3%. בפברואר ובמארס עלה המד־ד ב־0.3%.

העלייה הנמוכה במחירים לצר־כן נבעה מירידת מחירי הנפט והמ־זון באפריל. מרכיב הנפט ירד ב־0.4% ואילו מרכיב המזון עלה ב־0.1% בלבד.

לעומת זאת חלה עלייה חדה של 0.6% בעלות הבריאות. זו העלייה הגדולה ביותר מאז עלו המחירים ב־0.7% במאי '93.

בניכוי מרכיבי המזון והאנרגיה עלה מדד המחירים ב־0.2%, לעו־מת עליית ליבה של 0.3% בפברו־אר ומארס.

נתון זה, יחד עם מדד המחירים הקמעונאיים שהתפרסם ביום חמישי והיה גם הוא נמוך מהצפוי, מאותת כי שיעור האינפלציה בארה"ב ב־'94 יהיה נמוך בהרבה מהצפוי.

לפי ארבעת החודשים הראשו־נים של השנה, עומד שיעור האינ־פלציה השנתי על 2.3%. ב־'93 עמד שיעור האינפלציה על 2.7%.

בעקבות פרסום המדד עלו גם ביום שישי מחירי הטרז'רי בונדס. בראשית היום ירדה התשואה על אג"ח לשלושים שנה ל־7.46% וב־סגרה על 7.50%, לעומת 7.57% ב־יום חמישי.

למרות נתוני האינפלציה הטו־בים עדיין מעריכים כלכלנים כי הפדרל רזרב יעלה את הריבית בארה"ב בפגישת ועדת השוק הפ־תוח שתיערך ביום שלישי.

אך לאחר העלאה זו צפוי כי הש־וק יתחיל להתייצב עקב ירידת ה־חשש משיעורי אינפלציה גבוהים בארה"ב ובסוף שנה צפוי כי התשו־אה על אג"ח לשלושים שנה תהיה בסביבות ה־7%.

מטבעות

הדולר המשיך להתחזק ביום שישי מול יתר המטבעות. בטוקיו נסגר הדולר על שער 104.58 ין, עלייה של 0.48 ין לעומת יום חמי־שי.

התחזקות המטבע האמריקאי באה על רקע הצהרות שהשמיעו פקידים אמריקאים ויפאנים על חי־דוש שיחות הסחר בין שתי המדי־נות.

לדברי הסוחרים, השוק לקח כבר בחשבון כי הפדרל רזרב יעלה ביום שלישי את הריבית לטווח קצר בארה"ב ב־25 נקודות בסיס לפ־חות. הריבית עומדת כעת על 3.75%. לפיכך, אם לא תבוצע העלאה ייתכן כי הדולר ייחלש שוב.

מדד המחירים לצרכן, שעלה פחות מהצפוי, גרם לכלכלנים רבים להוריד את הערכותיהם לגבי שיעור העלאת הריבית מ־50 נקו־דות בסיס ל־25 בלבד. מצד שני ממשיכים רבים להאמין כי הפדרל רזרב יעלה את הריבית, שכן מטר־תו היא למנוע עלייה באינפלציה לפני שהיא תתבטא במדדי המחי־רים.

הלישט"ש המשיך להתחזק ביום שישי מול הדולר, אך לקראת סגירת המסחר באירופה החל שערו להיש־חק ולקראת סגירת המסחר עמד על 2.5 מארק ו־1.4990 דולר.

חוסר היציבות הניכר במטבע הבריטי בימים האחרונים נובע מהבעיות הפוליטיות בבריטניה וה־חשש מהמאבק שעלול להתפתח סביב בחירת מנהיג חדש למפלגת הלייבור.

ביום שני יתפרסם מדד המחירים הקמעונאיים בבריטניה לחודש אפ־ריל. ביום רביעי יתפרסמו נתוני האינפלציה, התעסוקה וההכנסה.

סחורות

הקפה סיים ביום שישי יומיים של התייצבות והמשיך לעלות לשיאים חדשים בניו יורק ובלונדון.

בלונדון עלה מחיר קפה רובוס־טה חוזה יולי ב־3.5%, ובניו יורק עלה מחיר חוזה יולי ב־5.7%.

ביום שישי חלה עליית מחירים ניכרת למתכות התעשייתיות בלונ־דון, בסוף יום של מסחר כבד במיוחד.

את העליות הובילה, כרגיל בזמן האחרון, הנחושת. לרוב המתכות, מלבד הנחושת והניקל, צפויים מי־מושים.

מחיר הניקל עלה בעקבות הידיעה על שביתה במפעל גדול לעיבוד המתכת. גם מחיר הנחושת עלה בזי־מן קצרון על רקע חששות ממחסור בהיצע.

מטבעות

שערי חליפין במערכת המוניטרית האירופית

מטבע	שער מול המארק	מצב לעומת המטבע החלש
לירה אירית	2.4435	5.91%
גילדן הולנדי	1.1225	4.90%
פרנק בלגי	20.59	4.71%
מארק גרמני	1.000	4.50%
פרנק צרפתי	3.4290	2.21%
כתר דני	3.9155	1.81%
אסקודו פורטוגלי	103.05	0.31%
פזטה ספרדית	82.68	0.00%

שערי חליפין ניו יורק
סגירה: 23:00 שעון ישראל

מטבע	קנייה / מכירה
מארק	1.6706/12
פרנק שווייצרי	1.4255/65
לישט"ש*	1.4980/90
ין	105.00/10
דולר קנדי	1.3769/74
פרנק צרפתי	5.7279/81
אקי*	1.1538/42
ד' אוסטרלי*	0.7229/34
ד' הונג קונג	7.726/27
ד' סינגפור	1.5544/54
באט תאילנדי	25.24/25
לירטה	1599.50/.16
כתר שוודי	7.7080/130

*במונחי דולר אמריקאי

ריביות

ליבור – לונדון
סגירה: 20:00 שעון ישראל

	3 חוד'	6 חוד'	שנה
דולר	4.813%	5.250%	5.813%
שטרלינג	5.188%	5.427%	5.885%
ין	2.229%	2.313%	2.500%
פר"ש	4.000%	4.021%	4.021%
מארק	5.135%	5.010%	5.000%
אקו	5.625%	5.625%	5.625%
פר"צ	5.563%	5.508%	5.512%
גילדן	5.050%	5.030%	5.020%
ד' קנדי	6.472%	6.970%	7.385%
ד' אוסט	4.818%	5.055%	

ריבית ניו־יורק

פריים רייט: 6.75%

יורודולר – פרנקפורט
סגירה: 20:00 שעון ישראל

מקדמות	דולר	מארק
3 חודשים	4.81%	5.100%
6 חודשים	5.25%	5.050%
1 שנה	5.81%	5.050%
3 שנים		5.938%
5 שנים		6.375%

תשואה על שטרי אוצר ואג"ח בניו יורק

3 חודשים	4.22%
שנתיים	6.05%
10 שנים	7.28%
30 שנה	7.50%

בורסות

בורסה	מדד	סגירה	שינוי
ניו יורק	דאו ג'ונס 30	3,659.68	+6.84
	S&P 500	444.14	+0.39
טוקיו	ניקיי 225	20,270.75	+46.51
לונדון	פיננשל טיימס 100	3,119.2	-18.6
הונג קונג	האנג סנג	9,134.72	+255.86
פרנקפורט	דקס	2,258.75	+15.2
פאריס	CAC 40	2,187.00	+10.26
מילנו	MIBTEL	12,831	-44

סחורות

מתכות וסחורות רכות – לונדון
סגירה: 20:00 שעון ישראל

	מחיר	שינוי
נחושת ספוט (דולר לטונה)	2,174	+51
בדיל ספוט (דולר לטונה)	5,450	+65
עופרת ספוט (דולר לטונה)	473	+10
אבץ ספוט (דולר לטונה)	949	-2
אלומיניום ספוט (דולר לטונה)	1,308	+7
ניקל ספוט (דולר לטונה)	6,255	+385
קפה יולי (דולר לטונה)	1,956	+66
קקאו יולי (ליש"ט לטונה)	955	–
צמר יולי (פני לק"ג)	72.75	+0.25

מחיר חבית נפט בדולרים

	מחיר	שינוי
ברנט (ספוט)	16.55	+0.25
ברנט (יולי)	16.35	+0.25
דובאי (יולי)	15.15	+0.40
מואץ (ספוט)	14.65	+0.05

מוצרים מוגמרים
דולרים לטונה. איכות ים תיכון.
(מקביל לאיכות להדרה)

	מחיר	שינוי
בנזין (עופ' 0.15)	191	+2
נפטא פר"ב	147	+3

מתכות יקרות – לונדון
סגירה: 20:00 שעון ישראל

	מחיר	שינוי
זהב (דולר לאונקייה)	380.80	+2.40
כסף (סנט לאונקייה)	542.00	+8.00
פלטינה (דולר לאונקייה)	398.50	+3.50
פלדיום (דולר לאונקייה)	136.50	+0.25

מתכות יקרות – ניו יורק
סגירה: 22:00 שעון ישראל

	מחיר	שינוי
זהב מאי (דולר לאונקייה)	380.7	+0.8
כסף מאי (סנט לאונקייה)	540.0	+4.00
פלטינה יולי (דולר לאונקייה)	402.9	+4.4

סחורות רכות – ניו יורק
סגירה: 22:00 שעון ישראל

	מחיר	שינוי
רכז תפוזים יולי (סנט לליברה)	92.75	-0.80
כותנה יולי (סנט לליברה)	80.37	+0.40
קפה יולי (סנט לליברה)	115.70	+6.25
קקאו יולי (דולר לטונה)	1,274	-14
סוכר יולי (סנט לליברה)	11.98	-0.19

גרעינים שיקגו
סגירה: 22:00 שעון ישראל

	מחיר	שינוי
פולי סויה מאי סנט לבושל	669.50	-2.75
חיטה מאי סנט לבושל	315.00	-3.00
תירס מאי סנט לבושל	260.25	–

שערים חדשים עם אל על מטענים

שערי מטבע חוץ / 13.5.94

המטבע	בנקנוטים – לאומי קנייה	לאומי מכירה	הפועלים קנייה	הפועלים מכירה	דיסקונט קנייה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות – לאומי קנייה	לאומי מכירה	הפועלים קנייה	הפועלים מכירה	דיסקונט קנייה	דיסקונט מכירה	שער יציג	שינויים באחוזים – שינוי יומי	מתחילת חודש	מתחילת שנה נומינלי	שנה ריאלי
1 דולר ארה"ב	2.93	3.07	2.94	3.08	2.94	3.07	2.9891	3.0312	2.9880	3.0303	2.9863	3.0277	3.0110	0.07%	0.37%	0.84%	-2.82%
1 מארק גרמני	1.75	1.84	1.76	1.85	1.75	1.84	1.7872	1.8124	1.7875	1.8128	1.7828	1.8076	1.7998	-0.45%	-0.17%	4.58%	0.79%
1 לירה שטרלינג	4.37	4.58	4.41	4.62	4.40	4.61	4.4726	4.5356	4.4722	4.5354	4.4772	4.5395	4.5091	0.24%	-0.59%	2.17%	-1.53%
1 פרנק צרפתי	0.50	0.54	0.51	0.54	0.51	0.54	0.5212	0.5285	0.5206	0.5280	0.5209	0.5281	0.5250	-0.34%	-0.27%	3.63%	-0.12%
100 ין יפני	2.80	2.93	2.81	2.94	2.80	2.94	2.8563	2.8965	2.8574	2.8978	2.8519	2.8916	2.8755	-0.25%	-2.96%	7.69%	3.78%
1 גילדן הולנדי	1.56	1.64	1.57	1.64	1.56	1.63	1.5929	1.6153	1.5910	1.6135	1.5872	1.6093	1.6034	-0.39%	-0.16%	4.23%	0.45%
1 פרנק שווייצרי	2.05	2.15	2.06	2.16	2.05	2.15	2.0910	2.1205	2.0886	2.1181	2.0910	2.1201	2.1063	-0.41%	-0.72%	4.47%	0.68%
1 כתר שוודי	0.38	0.40	0.38	0.40	0.37	0.40	0.3855	0.3909	0.3850	0.3905	0.3850	0.3904	0.3884	-0.36%	0.05%	8.34%	4.41%
1 כתר נורבגי	0.40	0.42	0.41	0.43	0.40	0.42	0.4123	0.4181	0.4123	0.4182	0.4125	0.4181	0.4155	-0.34%	-0.05%	4.61%	0.82%
1 כתר דני	0.45	0.47	0.45	0.47	0.44	0.47	0.4564	0.4628	0.4566	0.4631	0.4567	0.4631	0.4602	-0.41%	0.20%	4.31%	0.53%
1 מארק פיני	0.54	0.56	0.54	0.57	0.54	0.57	0.5495	0.5572	0.5505	0.5583	0.5499	0.5576	0.5541	-0.40%	-0.25%	7.28%	3.39%
1 דולר קנדי	2.13	2.25	2.14	2.25	2.13	2.23	2.1715	2.2021	2.1691	2.1997	2.1708	2.2010	2.1835	0.25%	0.53%	-2.85%	-6.37%
1 דולר אוסטרלי	2.09	2.21	2.08	2.24	2.09	2.21	2.1551	2.1855	2.1551	2.1855	2.1509	2.1809	2.1687	-0.06%	1.51%	7.19%	3.31%
1 ראנד דרא"פ	0.47	0.61	0.70	0.84	0.48	0.63	0.8203	0.8318	0.8194	0.8311	0.8201	0.8316	0.8269	0.07%	-2.69%	-3.90%	-9.31%
10 פרנק בלגי	0.85	0.89	0.85	0.90	0.85	0.89	0.8685	0.8808	0.8681	0.8804	0.8654	0.8775	0.8745	-0.23%	-0.17%	5.78%	1.95%
10 שילינג אוסטרי	2.49	2.61	2.50	2.61	2.49	2.61	2.5396	2.5754	2.5383	2.5742	2.5339	2.5692	2.5593	0.26%	-0.16%	4.55%	0.76%
1000 לירטה איטל'	1.82	1.95	1.83	1.95	1.83	1.92	1.8698	1.8953	1.8702	1.8966	1.8675	1.8935	1.8836	-0.04%	0.11%	7.95%	4.02%
100 פזטה ספרדית	2.10	2.25	2.15	2.29	2.15	2.23	2.1676	2.1981	2.1698	2.2004	2.1688	2.1990	2.1874	0.02%	-1.07%	4.50%	0.71%
1 (ECU)	—	—	—	—	—	—	3.4464	3.4950	3.4408	3.4894	3.4467	3.4946	3.4717	-0.01%	-0.36%	4.15%	0.56%
1 דינר ירדני	4.13	4.38	4.14	4.43	—	—	—	—	—	—	—	—	4.2455	-2.53%	0.01%	1.56%	—
10 לירה לבנונית	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.0177	2.91%	0.57%	0.57%	—
1 לירה מצרית	0.86	0.91	0.85	0.91	—	—	—	—	—	—	—	—	0.9259	-3.09%	2.88%	-1.56%	—
1 סל מטבעות	—	—	—	—	—	—	3.2370	3.2828	3.2358	3.2818	3.2328	3.2777	3.2601	-0.08%	-0.11%	2.40%	-1.31%

שערי חליפין מצטלבים / אירופה צהרים / 13.5.94

	דולר ארה"ב	לירה שטרלינג	מארק גרמני	100 ין יפאני	פרנק שווייצרי	פרנק צרפתי	גילדן הולנדי	1000 לירטה איטלקי	10 פרנק בלגי
1 דולר ארה"ב	——	0.6678	1.6730	1.0472	1.4295	5.7352	1.8779	1.5985	3.4431
1 לירה שטרלינג	1.4975	——	2.5055	1.5682	2.1408	8.5888	2.8122	2.3939	5.1562
1 מארק גרמני	0.5977	0.3991	——	0.6260	0.8545	3.4282	1.1225	0.9555	2.0581
100 ין יפני	0.9549	0.6377	1.5976	——	1.3651	5.4768	1.7933	1.5265	3.2879
1 פרנק שווייצרי	0.6995	0.4671	1.1703	0.7325	——	4.0120	1.3136	1.1182	2.4086
1 פרנק צרפתי	0.1744	0.1164	0.2917	0.1826	0.2493	——	0.3274	0.2787	0.6003
1 גילדן הולנדי	0.5325	0.3556	0.8909	0.5576	0.7612	3.0541	——	0.8512	1.8335
1000 לירטה איטל'	0.6256	0.4177	1.0466	0.6551	0.8943	3.5878	1.1748	——	2.1539
10 פרנק בלגי	0.2904	0.1939	0.4859	0.3041	0.4152	1.6657	0.5454	0.4645	——

ELAL אל על
CARGO מטענים

صكنا من الاهل

פורד מבצעת תפנית ותגדיל בעתיד את השקעותיה ומכירותיה באסיה

קליוולנד (איי־פי). יו"ר חברת פו־רד, אלכס טרוטמן, אמר בסוף השבוע שעבר כי פורד תרוויח בטווח הקצר מהצמיחה המתמשכת של תעשיית הרכב בצפון אמריקה ובאירופה, אך תלך ותגביר את השקעותיה באסיה.

"אנו צופים שמכירות כלי הרכב באסיה ישלשו במהלך 15 השנה הק־רובות. פורד נחושה בדעתה להשת־תף בצמיחה זו", אמר טרוטמן לבעלי מניות באסיפה השנתית הראשונה של פורד שהתקיימה מחוץ למישיגן. לדבריו, ייתכן שעד סוף השנה תו־דיע פורד על תוכניות לבנות מכוני־ת בסין.

"אנו כבר הודענו על תוכניות לפרויקט משותף לייצור רכיבי פלס־טיק בסין, וכן על כמה מלגות מחקר לאוניברסיטאות סיניות".

טרוטמן אמר כי פורד מתכוונת להגביר את היצוא של דגמי מוסטא־נג, אקספלורר, פרוב, טורוס ומונדי־או ליפאן.

החל בשנת הדגם 1995, תשתמש פורד בשיטת "תכנון לפי היעד" כדי לוודא שהמכוניות שהיא מייצאת ליפאן יעמדו בדרישותיה של מדינה זו, אמר טרוטמן.

משמעות החלטה זו היא שפקידי רישוי יפאנים כבר לא יצטרכו לב־דוק אישית את כלי הרכב של פורד. במקום זאת תצטרך החברה לעבוד עם פקידים יפאנים בכירים שיאשרו קוי דגם שלמים המיועדים למדינה זו.

"הודעה זו היא אחת מני רבות המבהירות את כוונתנו הברורה להג־יע לנוכחות גדולה באסיה", אמר טרוטמן. הוא צפה שעסקי פורד בא־סיה יהיו בעתיד חשובים באותה מי־דה כמו עסקיה בארה"ב ובאירופה כיום.

לדבריו, מטרתה המיידית של פו־רד ביפאן, שם היא מכרה כ־5,000 כלי רכב בשנה שעברה, היא להכפיל את המכירות בשלוש השנים הבאות.

יצרני מכוניות אמריקאים התקשו למכור מכוניות ביפאן, והטילו את האשמה במכשולים שבהם נתקלו על הממשלה היפאנית, שפקידיה הבכי־רים טוענים כי אין ביקוש למכוניות האמריקאיות.

בהצבעה באסיפה אישרו בעלי המניות של פורד חלוקת מניות ביחס של שתיים לאחת, שתיכנס לתוקפה ב־6 ביוני, ובחרו מנהלים שהוצעו על ידי ההנהלה.

שתי הצעות של בעלי המניות לא התקבלו:

אוולין דייוויס, המגדירה עצמה כבעלת מניות פעילה, רצתה שהחב־רה תתחייב שאסיפות בעלי המניות יתקיימו בכל פעם בעיר אחרת.

קואליציה של אנשי דת הציעה שהחברה תדווח בכתב לבעלי המני־ות שלה על פעולת מפעלי ההרכבה שלה במקסיקו, עם דגש מיוחד על ההשפעה על הסביבה ועל בריאות העובדים ותנאי הבריאות. ביקורת רבה נמתחה על מפעלים כאלה שפתחו כמה חברות, עקב תנאי הה־עסקה הירודים של העובדים.

כמה בעלי מניות שאלו את טרוט־מן על תוכניותיה של פורד לשיתוף פעולה עם יגואר, חברת המכוניות הבריטית שנקנתה על ידי פורד ב־1990 אך צברה מאז הפסדים, כולל 371 מיליון דולר ב־1993. יו"ר פורד הביע את ביטחונו כי החברה תוכל להפוך את יגואר לחברה רווחית.

מטלגזלשאפט תקצץ 7,500 משרות

פרנקפורט (איי־פי). התאגיד מטלגז־לשאפט, הנתון בקשיים כלכליים, מתכנן לקצץ השנה 7,500 משרות כחלק מתוכנית צעדי צנע שנועדה לקצץ יותר מ־4 מיליארד מארק (2.4 מיליארד דולר) מעלויות החברה.

יו"ר התאגיד הטרי, המתכנת הח־ברסה, קארל־יוזף נויקירשן, הודיע על אמצעים אלו בגיליון האחרון של עלון החברה. הצעדים יכללו מכירה של כמה חברות בנות.

בדצמבר פוטר יו"ר התאגיד לשעבר, היינץ שימלבוש, וחמישה פקידים בכירים, באשמת ניהול כו־של, לאחר משבר כלכלי שנבע מה־פסדים גדולים מהסחר בנגזרים של נפט בסניף החברה בניו יורק. נויקי־רשן החליף את שימלבוש.

בינואר אישרו הבנקים הנושים של החברה חבילה סבוכה שנועדה למנוע מהחברה להודיע על פשיטת רגל.

כפי שנודע קודם לכן, החברה מצ־פה לרווח של מיליארד מארק (595 מיליון דולר) מהמכירות המתוכננות.

נויקירשן אמר כי הקיצוץ במש־רות צריך להביא להורדה של 550 מיליון מארק (327 מיליון דולר) בע־לות השנתית של כוח האדם. תחזית זו אינה כוללת תשלומים חד פעמיים לפיצויי פיטורין. בסוף שנת הכספים 1993, ב־30 בספטמבר 1993, עבדו במטלגזלשאפט 43 אלף בני אדם.

כ־500 מקיצוצי המשרות יהיו במרכז התאגיד בפרנקפורט, כשליש ממספר המועסקים שם כיום.

מנכ"ל גאט"ט: יהיה קשה להאיץ את כניסת סין לארגון

בייג'ין (איי־פי). מנכ"ל גאט"ט אמר שלשום כי המנהיגים הסיניים מוכנים לגלות גמישות כדי להאיץ את כניסתה של סין לארגון.

אך המנכ"ל, פיטר סאתרלנד, אמר כי יהיה לסין קשה להצטרף לגאט"ט עד סוף השנה, כפי שהיא מקווה.

"ראיתי כאן סימנים של גמישות ושל רצון כן", אמר סאתרלנד במסי־בת עיתונאים לאחר ששהה בסין חמישה ימים ופגש מנהיגים סינים, כולל ראש הממשלה לי פנג. אבל מיד לאחר מכן הוסיף: "אך עם כל הרצון הטוב שבעולם, זה יהיה קשה מאוד".

סין רוצה מאוד להצטרף לגאט"ט לפני ינואר 1995, כדי להיחשב לחב־רה מייסדת בארגון הסחר העולמי, ארגון חזק יותר שיחליף את גאט"ט בשנה הבאה.

סאתרלנד אמר כי המדינות החב־רות בגאט"ט חוששות מהגבלת הגי־שה הזרה לשווקים הסיניים ומחוסר השקיפות במערכת הסינית.

כמו כן, מדינות אלו רוצות אמצ־עי הגנה מיוחדים נגד סחורות סיניות זולות המציפות את שוקיהן, אך סין מתנגדת לכך.

גו יונגלייאנג, סגן שר המסחר ה־סיני, התלונן כי חברות גאט"ט מבי־עות "דרישות מוגזמות" בפני סין, אך סירב לפרט. הוא הוסיף כי הוא חושד שנעשה שימוש בגורמים פוליטיים כדי לטרפד את ההצעה הסינית.

יבמ תכפיל את מספר העובדים החדשים ביפאן ב־1995

טוקיו (איי־פי). עיתון יפאני מסר אתמול כי יבמ יפאן מתכננת לשנות את מגמת ההעסקה שנקטה בחמש השנים האחרונות על ידי הגדלת מס־פר בוגרי המכללות שהיא תקבל לע־בודה בשנה הבאה.

העיתון "יומיורי שימבון" דיווח כי הנציגות היפאנית של יבמ תגייס לעבודה 300 בוגרי מכללות יפאניים בתחילת שנת הכספים הבאה, לעומת 140 השנה.

העיתון מסר כי העלאה זו, שעדיין רחוקה ממספר העובדים החדשים שגויסו ב־1986 – 1,500 – התאפש־רה גם עקב תוכנית הבראה דרסטית, הכוללת פרישה מרצון של 3,000 עובדים.

בדיווח נמסר כי העלאת מספר המועסקים החדשים נובעת מתקוו־תיה של יבמ יפאן שהביקוש הגובר לתוכנות מחשבים יסייע לה להצליח למרות המיתון המתמשך ביפאן.

עם זאת, העיתון "מאניצ'י שימבון" דיווח כי החברות לייצור מוצרי הג־מי יוקוהאמה ראבר וטוקיו סייד אנד ראבר לא יעסיקו בוגרי קולג' חדשים בשנת הכספים הבאה, שתחל ב־11 באפריל 1995.

בעולם

עבר שבוע / רפי פרסיץ

הגיונם של שווקים

מעל ומעבר להבנת פשרן העלום של כמה מן התנודות הפוקדות באחרונה את שוקי האג"ח, המניות והמטבעות, מעוררות כמה מזיקות־הגומלין הנגלות בשווקים אלה תמיהות לא מעטות

השתלשלויות בשוקי המניות, איגרות החוב והמטבעות בעת האחרונה מעוררות לא מעט תמי־הות באשר לפשר זיקות־הגומלין הקיימות ביניהם:

תמיהה 1: מדוע קיים בחודשים האחרונים יחס סימביוטי הפוך בין העליות בריבית קצרת־המועד ובתשואות על איגרות־חוב בינוני־ות וארוכות־מועד לתנודות בשער הדולר? כלום לא היו צריכות, לפי חות להלכה, תשואות דולריות גבוהות (והנתמכות בנתונים כלכ־ליים משופרים) לסעוד את שער הדולר – מה גם שהתשואות שמני־בים המטבעות האירופיים המובי־לים מצויות במגמת־ירידה מתמשכת (הקרבה לקצהו)?

ההסבר הנורך לתמיהה זו (שלא יהיה בהכרח תקף לנצח) נעוץ בהי־נעות־זהו: הכרסום בשערי איגרות החוב (תולדה ישירה של העלייה בתשואותיהן) הדולריות מרתיע קניני־בכות ומדרבן משקיעים־כ־ עין באיגרות־חוב לחסל את אחז־קותיהם ולנקז את התמורה לאפיקי־השקעה חלופיים (פיקדו־נות קצרי־מועד, מתכות, סחורות, נכסי דלא־ניידי ועוד), שלא להז־כיר השקעות (כ־120 מיליארד דו־לר נטו) באפיקים לא דולריים.

גם התרחבותו של גירעון הסחר האמריקאי מ־50–60 מיליארד בשנה ל־120–130 מיליארד דולר בשנה (המקבילה לעודף במאזן סחרה של יפאן) אינה מוסיפה חוסן למטבע האמריקאי.

נתונים טובים הזיקו

תמיהה 2: מדוע נודעת לנתונים הכלכליים החיוביים שמשדר ה־משק האמריקאי בעת האחרונה השפעה כה שלילית על שעריהן של איגרות־החוב והמניות הדולריות?

תשובה לסתירה־לכאורה זו טמונה בציפיות (בין מבוססות, בין פחות) להתלקחות אינפלציונית בארה"ב, שמלבה הצמיחה במשק. ציפיות אלה גוררות חששות להר־עלאות־ריבית – השוחקות את שעריהן של אג"חים ומניות.

תמיהה 3: מדוע מהודרות הש־חיקה בשערי איגרות החוב הדול־ריות (המקבילה, אריתמטית, לעלייה בתשואותיהן) בשערי המנ־יות?

ההסברים לתופעה זו פשוטים מן ההסברים לשתי התמיהות ה־קודמות:

● תשואות עולות על איגרות־חוב ופיקדונות מגבירות את תח־רותיותם וגורעות מקסמן של מני־ות.

● ריביות עולות מתפיחות את הוצאות המימון והתחזוקה של מש־קיעים וסוחרי־מניות, הנוהגים למי־מן חלק מרכישותיהם בהלוואות.

● ריביות עולות, הנובעות ממ־דיניות ממשלתית מרסנת (כלומר, מונחית ממסדית להאטת קצב הצמיחה במשק, למיתון הצריכה, ההשקעות, והתעסוקה והרווחה), מקרינות לרע על רוב מגזרי ה־משק; בכלל זה, על שערי מניותי־הם של תאגידים שמניותיהם נסחרות בבורסות.

117.50 ין לדולר?

סוגיה אחרת המעסיקה את הש־ווקים זה כבר נוגעת לניחוש עמ־דותיהן המשוערות של הרשויות היפאניות והאמריקאיות באשר לשער החליפין "האופטימלי" בין הין לדולר. בהקשר זה צצות שתי תהיות:

(א) האם, כפי שגורסים חוגים אחרים ביפאן, אין היצוא היפאני רווחי אלא בשער ממוצע של לפ־חות 117.50 ין לדולר? – העודף במאזן הסחר היפאני – כ־130 מי־ליארד דולר בשנה האחרונה – אי־נו מצדד בגירסה זו.

(ב) האם (על רקע התערבויות פרו־דולריות נחרצות של 17 בנ־קים מרכזיים בתחילת החודש) יש רגליים להנחה שארה"ב אינה מ־עוניינת בין חזק (האמור לתרום לדיכוי עודף היצוא היפאני ולדר־בן היבוא ליפאן)? ככל שהשערה זו מרתקת, דומה שאין לה חשיבות מעשית. שכן יהיו מאווייהן הכמו־סים של הרשויות בארה"ב וביפאן אשר יהיו (ואפילו יהיו הופכיים), בסופו של דבר, יכתיבו שוקי־המט־בע בכבודם ובעצמם – לא ממש־לות או בנקים מרכזיים – את יחסי־הגומלין בין הדולר לין.

הדוליל האינפלציוני

בבסיסם של העיוותים, או הפי־חותים־לכאורה, הנגלים בשווקים ניצבת סוגיית־זיהוי מהותית ב־אשר לשלב המחזורי שבו מצוי משקה של ארה"ב בהווה. בעוד שלדעת רבים שרוי המשק האמ־ריקאי בשלב־התאוששות, סבור הבנק המרכזי בארה"ב שהמשק האמריקאי שרוי בשלב־מעבר בין התאוששות לצמיחה מואצת (כרי, אחרת, יקשה להסביר את פשר המ־דיניות המרסנת שנוקט הפדרל ריזרב מאז תחילת פברואר השנה.

מדיניות מרסנת זו התבטאה עד כה בשלוש העלאות־ריבית עוק־בות בשיעור של 0.25% כל אחת, כשטור העלאה (כנראה ב־0.25%) צפויה השבוע. זאת – חרף הטובה שבנתוני האינפלציה שראו אור בארה"ב בשבוע שעבר (שהעידו על נפילה חודשית ב־0.1% במדד מחירי הייצור ועל עלייה צנועה של 0.1% במדד המחירים לצרכן, או 2.3% בחישוב שנתי) ושאינם מאותתים על התלקחות אינפלציו־נית קרובה. הוא הדין לגבי הנסיגה (0.8%) שנרשמה במכירות הקמ־עוניות בחודש שעבר.

קפה מר ויקר

אם מרחף איום אינפלציוני כ־לשהו על כלכלת המערב המתאו־ששת, הוא מסתמן דווקא מכיוון שוקי־הגלמים והסחורות: מאז תחילת השנה, האמיר מדד 20 הגלמים והסחורות המשוקלל של חברת גולדמן־סאקס האמריקאית בכ־7%. בקרב העליות, בלטה זו שנרשמה בשער פולי־הקפה, שהר־קיע בשבוע שעבר ל־1.1610 דולר לליברה: פסגה שלא נראתה כמוה זה חמש שנים, הגבוהה בכ־60% מעל לרמת השפל (74 סנט לליב־רה) שבה שער הקפה בינואר.

בעקבות התייקרות במחירי הקפה, דומה שמי שביכר עד כה לשתות את קפה־הבוקר שלו כאי־לו היה מאהבת נושקת ("שחור, מתוק ולוהט"), יצטרך, עד עבור זעם, להתמקד במאהבת רלוהה, חיוורת ועשירה, העונה לשם תה – זאת בהנחה שהנסיקה בשערי הק־פה לא תחולל לעליית־תה. בשבוע שעבר נסחר תה, על ארבע איכוי־תיו, בלונדון ב־2.10, 1.50, 1.30 ו־1.15 לישט"ש לק"ג.

הוא הדין לגבי שעריהן של כמה סחורות־מפתח אחרות: הקק־או, שזינק מאז פברואר מ־1,100 ל־1,275 דולר לטונה; הכותנה, שטיפסה מ־60 סנט לליברה באוק־טובר ליותר מ־80 סנט לליברה עכשיו; הסוכר – שעלה מ־9.40 סנט לליברה באוגוסט ל־12 סנט עכשיו. חבית נפט מסוג טקסס הע־פילה מ־14 דולר במארס ל־18.23 דולר ביום שישי. הנחושת (2,174 דולר לטונה) והאלומיניום (1,308 דולר לטונה) התייקרו ב־20% עד 25% מאז תחילת השנה, וגם הני־קל, הנסחר ב־6,255 דולר לטונה, ניצב בפסגה בת 15 חודש.

עם זאת, ראוי להדגיש כי:

● בדרך כלל, נוקפת כשנה כמד רם משתקפות התייקרויות בשערי הגלמים והסחורות בנתוני האינ־פלציה.

● לא כל הסחורות שותפות בהר־גיגת ההתייקרות; כל שכן, לא ב־מידה שווה. הכותנה, בין השאר, לרבו התפוחים, לדגנים ולשוקי הבקר.

● חלק ניכר מעליות המחירים נרשם על רקע מלאים נאותים, ונו־בע בעיקר מרכישות ספקולטיבי־ות של קרנות־השקעה למיניהן, הנוטות, כדרכן, להתמקד בצד ה־ביקוש ולהתעלם מצד ההצע.

● רוב העליות, כבקפה ובנפט, נתמכו מרמות־שפל. שער הנפט כ־יום עודו נמוך משערו אשתקד.

הדרכמה מתגברת

שוקי המטבע נעו בשבוע שעבר בטווחי־מסחר צרים־יחסית, כשל־קיצוץ ב־0.5% בשתי ריביות־המפתח (הניכיון והלומבארד) בג־רמניה (שבעקבותיה הלכו רוב מ־דינות מערב אירופה) לא נודעת השפעה יתרה על מעמדו של הדו־לר – שחתם את השבוע בין יורד ב־1.6710 מארק, 1.4260 פרנק שווייצי ו־1.50 מול הליש"ט. רוד־קא הין, שנעלה ב־105.10 לדולר, איבד במהלך השבוע כ־2.5% מערכו מול המטבע האמריקאי.

לקראת הזולת ליברליזציה בהר־עברות מטבע זר ביוון (שתיכנס לתוקפה השבוע), התרופף מעמדה של הדרכמה, ששערה נסוג לרמת 250 לדולר.

על פי חישוביו של יוסי פריימן מ"פריקו אינטרנשיונל", התקפים לשבוע זה, שוכנות רמות התמיכה הבאות בדולר בסביבות 1.6550 ו־1.6330 מארק. רמות ההתנגדות מ־צויות בסביבות 1.6750, 1.6880 ו־1.72 מארק לדולר. מחסום־התמ־יכה הראשון לדולר מול הפרנק השווייצי שוכן ברמת 1.42 פרנק לדולר.

לרוב מדדי המניות בעולם היה שבוע טוב. העליות השבועיות ה־בולטות נרשמו בהונג־קונג (+6%) ביוהנסבורג (+4.2%), בסידני (+3.5%) ובטוקיו (+2%). בניו־יורק השיל מדד דאו־ג'ונס תשע נקודות בחישוב שבועי ועומד עכשיו על 3,660 נקודות.

השוואה בין 14 מדדי מניות מובילים 1994–1970 (באחוזים)

מאז 1970 עלה קצב הצמיחה ב־מניות הדולריים, ב־13 מרכזים פיננסיים (בממוצע: +1,420%) פי 4.1 מזה שבארה"ב. השיא שייך למדד האנג־סנג בהונג־קונג.

הונג קונג 5,465, יפאן 2,879, סינגפור 2,181, שוודיה 1,201, שווייץ 1,840, אוסטרליה 931, דנמרק 905, הולנד 804, נורווגיה 774, בלגיה 614, בריטניה 565, גרמניה 559, צרפת 544, ארה"ב 343

MEMBER OF THE SWISS LIFE NETWORK

Swiss Life

לה נסיונל חברה ישראלית לביטוח בע"מ

בעל מוסך / עובד מוסך

קרא, השווה והחלט לפני ה־ 31.5.94:

השוואה בין תוכנית הפנסיה המקיפה של "מבטחים" לתוכנית "מוסכית" של "לה נסיונל"

ההשוואה האמיתית

מס' סד'	הנושא	בתוכנית הפנסיה של "מבטחים"	בתוכנית "מוסכית" של "לה נסיונל"
.1	סוג הפנסיה	פנסיה מקיפה	פנסיה מקיפה בתוספת כיסויים נוספים
.2	גובה פנסית הזיקנה	2% בעד כל שנת עבודה	2% בעד כל שנת עבודה
.3	גובה פנסית השאירים	40% לאלמנה לכל ימי חייה 20% לכל יתום	40% לאלמנה לכל ימי חייה 20% לכל יתום
.4	גובה פנסית הנכות	כגובה פנסית הזיקנה הצפויה	כגובה פנסית הזיקנה הצפויה
.5	ייצוג למבוטח בוועדה רפואית	אין	יש
.6	תקופת אכשרה לנכות ושאירים	12 חודש 36 חודש למחלה קיימת	אין תקופת אכשרה 36 חודש למחלה קיימת
.7	מענק ביטוח חיים במקרה פטירה	אין	קיים מענק בגובה 25 משכורות חודשיות
.8	הצמדה פנסית הנכות והשאירים	הצמדה למדד המחירים לצרכן במועדי תשלום תוספת היוקר	הצמדה למדד מדי חודש בחודשו
.9	כיסוי למקרה נכות תאונתית	קיים רק במסגרת פנסית הנכות	קיים בנוסף לפנסית הנכות
.10	כיסוי למקרה גילוי מחלה קטלנית	קיים רק במסגרת פנסית הנכות	קיים בנוסף לפנסית הנכות
.11	צורת ההתקשרות	ההתקשרות מבוססת על תקנון "מבטחים", כאשר ניתן לשנות את הזכויות מעת לעת גם לגבי מבוטחים קיימים.	לא ניתן להרע זכויות למי שנכלל במסגרת התוכנית, אלא למצטרפים חדשים, או כשיתהוו גורמים שישפיעו על התשואה של אגרות החוב או ההשקעות.
.12	ערכי פדיון	לפחות 75%	לפחות 75%.
.13	רציפות זכויות	קיימת בין כל קרנות הפנסיה, לממשלה, לרשויות מקומיות.	אין צורך. כל מבוטח יכול להמשיך את תוכנית הביטוח באופן עצמאי או באמצעות מעסיקו החדש.
.14	שליטה בכספי פיצויי פיטורין	למעביד אין שליטה	למעביד יש שליטה
.15	עלות ביטוח ימי מחלה	2.5% – תוכנית מורחבת	1% בגין אותה תוכנית מורחבת

איגוד המוסכים

לה נסיונל חברה ישראלית לביטוח בע"מ

מקבוצת הפניקס הישראלי – הדר

מליסרון בע"מ

הודעה על כנוס אסיפה כללית שנתית של כל בעלי מניות החברה

ניתנת בזאת הודעה לכל בעלי המניות של החברה כי בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה תתכנס ביום 24 במאי 1994 בשעה 13:00 במשרדי האחים עופר ברחוב המשכית 32, הרצליה, האסיפה הכללית השנתית של כל בעלי המניות של החברה.

על סדר היום:

1. מנוי מנהלים וקביעת שכרם.
2. מינוי רואי חשבון וקביעת שכרם.
3. אשור הדו"חות הכספיים של החברה לשנת 1993.
4. אשור גמול דירקטורים מקרב הצבור.
5. מנוי דירקטור מקרב הצבור.
6. אישור עיסקאות עם בעלי ענין, כדלקמן:

א. בהמשך להסדר שאושר ע"י האסיפה הכללית ביום 13.9.93 – אישור ההסכם לתשלום דמי יעוץ וטיפול לבעלי ענין בחברה בגין שירותים הניתנים על ידם בנושאים הקשורים לפיתוח שטחי הקרקע שבבעלות החברה, תפעול הק־ניון ותכנון פיננסי והכולל הגבלת אחריותם של בעלי הענין במתן השרותים.

ב. בהמשך להסדר שאושר ע"י האסיפה הכללית ביום 13.9.93 – אישור ההסכם לרכישת שרותים מאחים עופר נכסים (1957) בע"מ, בעלת ענין בחברה, בנושאי פיקוח, ניהול ובקרה הנוגעים לביצוע תכניות הבינוי של החברה והכולל הגבלת אחריותה של בעלת הענין הנ"ל במתן השירותים.

ג. אישור הסדר לשיעבוד זכויות עפ"י חוזה פיתוח עם מינהל מקרקעי ישראל לטובת מוסד בנקאי ע"י החברה ואחים עופר נכסים (1957) בע"מ, בעלת ענין בחברה, ביחס למקרקעין הידועים כגוש 3946 חלקה 107 בחלק ממגרש מו 1 לפי תכנית מפורטת רצ/1/א/10/1.

עפ"י ההסדר יהיה כל צד אחראי על חלקו באשראי שיועמד על ידי המוסד הבנקאי. ואולם המוסד הבנקאי יהיה רשאי לממש את השעבוד על זכויות שני הצדדים במקרקעין בכל מקרה של הפרת ההסדר ע"י כל אחד מהצדדים. הצדדים יהיו רשאים בהסכמת המוסד הבנקאי להגיע עמו לידי הסדר משלים למתן זכות לכל צד לפדות את המשכון על חלקו של הצד המפר.

אם לא יהיה מנין חוקי בשעה שנקבעה לאסיפה, תדחה האסיפה לשבוע ימים לאחר מכן לאותו מקום ולאותה שעה ואם באסיפה הנדחית לא ימצא מנין חוקי כעבור מחצית השעה מן המועד הקבוע לאסיפה, יחשב(ו) החבר(ים) הנוכח(ים) למנין חוקי.

צבי אפרת, עו"ד
מזכיר החברה